

En moderniserad fiskelagstiftning

Volym 1

Slutbetänkande av Fiske- och vattenbruksutredningen

Stockholm 2025



STATENS OFFENTLIGA
UTREDNINGAR

SOU 2025:89

SOU och Ds finns på [regeringen.se](https://www.regeringen.se) under Rättsliga dokument.

Svara på remiss – hur och varför
Statsrådsberedningen, SB PM 2021:1.

Information för dem som ska svara på remiss finns tillgänglig på [regeringen.se/remisser](https://www.regeringen.se/remisser).

Layout: Kommittéservice, Regeringskansliet

Omslag: Elanders Sverige AB

Tryck och remisshantering: Elanders Sverige AB, Stockholm 2025

ISBN 978-91-525-1341-5 (tryck)

ISBN 978-91-525-1342-2 (pdf)

ISSN 0375-250X

Till statsrådet Peter Kullgren

Regeringen beslutade den 30 juni 2022 att uppdra åt en särskild utredare att göra en översyn av regelverket på fiskeområdet i syfte att få till stånd en sammanhållen lagstiftning med en tydlig systematik och att anpassa regelverket till de nya unionsbestämmelserna om fiskerikontroll. I uppdraget ingick även att se över hur bestämmelserna om vattenbruk kan förenklas för att främja ett mer konkurrenskraftigt och hållbart vattenbruk (dir. 2022:92). Enligt regeringens beslut skulle uppdraget att föreslå en moderniserad fiskelagstiftning redovisas senast den 29 november 2024. Som särskild utredare förordnades fr.o.m. den 1 augusti 2022 hovrättspresidenten Agneta Ögren.

Som huvudsekreterare i utredningen anställdes fr.o.m. den 10 augusti 2022 seniora verksjuristen Josefin Sahlin. Som sekreterare i utredningen anställdes fr.o.m. den 5 september 2022 kammarrättsassessorn Amanda Hugosson. Amanda Hugosson avslutade sin anställning som sekreterare i utredningen den 19 mars 2023. Som sekreterare i utredningen anställdes fr.o.m. den 21 april 2023 den seniora verksjuristen Mikael Wibeck. Mikael Wibeck avslutade sin anställning som sekreterare i utredningen den 29 oktober 2023. Som sekreterare i utredningen anställdes fr.o.m. den 16 januari 2024 miljöjuristen Linnea Rosenlöf Nilsson.

Som experter att biträda utredningen förordnades den 16 december 2022 vice ordföranden Teija Aho, vattenbrukssamordnaren Izabela Alias, företagaren Karin Almlöf, länsfiskekonsulenten Erika Axelsson, kanslirådet Staffan Danielsson, verkställande direktören Wenche Hansen, verksjuristen Susanna Hedenmark, departementssekreteraren Nils Henriksson, biträdande generalsekreteraren Anders Karlsson, forskaren Anders Kiessling, forskaren Jonas Kyrönviita, ordföranden Tommy Lang, sakkunnige Inger Melander, länsfiskekonsulenten Andreas Pettersson, seniora experten Annelie Rosell,

rättssakkunnige Linnea Svenander och verksjuristen Märta Zetterberg. Fr.o.m. den 7 mars 2023 entledigades Märta Zetterberg från sitt uppdrag som expert. Som experter att biträda utredningen förordnades den 7 mars 2023 även ordföranden Krishan Kent, verksjuristen Catarina Pernheim och rådmannen Göran Stenman. Fr.o.m. den 28 april 2023 förordnades därutöver länsmiljöingenjören Lena Thulin Plate att biträda utredningen som expert. Fr.o.m. den 1 mars 2024 entledigades Izabela Alias, Karin Almlöf, Wenche Hansen, Nils Henriksson, Anders Kiessling, Jonas Kyrönviita, Andreas Pettersson och Lena Thulin Plate från sina uppdrag som experter. Fr.o.m. den 1 mars 2024 förordnades departementssekreteraren Fredrik Arrhenius, fiskerisamordnaren Fredric Nilsson och miljöanalytikern Katja Ringdahl att biträda utredningen som experter.

Genom ett tilläggsdirektiv (dir. 2024:101) förlängdes tiden för slutredovisningen till senast den 30 maj 2025. Genom ytterligare ett tilläggsdirektiv (2025:44) förlängdes tiden för slutredovisningen till senast den 31 juli 2025.

Utredningen har bedrivits i nära samarbete med utredningens experter. Betänkandet har utformats i vi-form. Detta innebär inte att samtliga experter står bakom alla förslag som redovisas i betänkandet. Till betänkandet har fogats tre särskilda yttranden. Härmed överlämnas slutbetänkandet *En moderniserad fiskelagstiftning* (SOU 2025:89). Uppdraget är därmed slutfört.

Stockholm i juni 2025

Agneta Ögren

Josefin Sahlin
Linnea Rosenlöf Nilsson

Innehåll

VOLYM 1

Till statsrådet Peter Kullgren.....	1
Sammanfattning	35
1 Författningsförslag.....	55
1.1 Förslag till fiskelag (2026:000).....	55
1.2 Förslag till fiskeförordning (2026:000)	112
1.3 Förslag till förordning om ändring i förordningen (1990:893) om underrättelse om dom i vissa brottmål, m.m.....	174
1.4 Förslag till förordning om ändring i förordningen (2011:619) med instruktion för Havs- och vattenmyndigheten	175
1.5 Förslag till förordning om ändring i förordningen (2019:84) med instruktion för Kustbevakningen	177
2 Utredningens uppdrag och genomförande	179
2.1 Utredningens uppdrag.....	179
2.1.1 Utredningens huvudsakliga uppdrag i fråga om en moderniserad fiskelagstiftning	179
2.1.2 Särskilda frågor som utredningen har haft i uppdrag att arbeta med	181
2.1.3 Redovisning av utredningens uppdrag	184

2.2	Utredningens arbete.....	185
2.2.1	Allmänt om utredningens arbete	185
2.2.2	En expertgrupp har bistått utredningen i arbetet	186
2.2.3	Utredningens externa kontakter och studiebesök.....	186
2.3	Förutsättningarna för utredningens arbete.....	187
3	Allmän bakgrund om svenskt fiske och det fiske som fartyg under svensk flagg bedriver i andra havsområden.....	189
3.1	Inledning	189
3.2	Historisk bakgrund om fiskets utveckling	190
3.2.1	Utvecklingen av fisket och regleringen fram till slutet av 1800-talet	190
3.2.2	Utvecklingen av fisket och regleringen från slutet av 1800-talet fram till mitten av 1900-talet.....	191
3.2.3	Utvecklingen av fisket och regleringen från mitten av 1950-talet fram till början av 1990-talet.....	193
3.2.4	Utvecklingen av fisket och regleringen från början av 1990-talet fram till i dag.....	197
3.2.5	Utvecklingen av en gemensam fiskeripolitik inom EU	199
3.2.6	Utvecklingen av yrkes- och fritidsfiskets organisationer.....	202
3.3	Särskilt om utvecklingen av redskap och fiskemetoder	204
3.3.1	Utvecklingen av redskap och fiskemetoder inom det yrkesmässiga fisket.....	204
3.3.2	Utvecklingen av fiskeredskap och fiskemetoder inom fritidsfisket.....	207
3.4	Särskilt om fiskevårdens utveckling	208
3.5	Särskilt om utvecklingen kopplat till ekosystemen och den allmänna beståndssituationen	209
3.5.1	Ekosystem och förvaltning.....	209

3.5.2	Bedömning av bestånds biologiska status	210
3.5.2	Fiskbeståndens status och utveckling varierar över tid.....	212
3.6	Dagens yrkesmässiga fiske	215
3.6.1	Det yrkesmässiga fisket i havet.....	215
3.6.2	Yrkesmässigt fiske i sötvattensområden	222
3.7	Dagens fritidsfiske	224
3.7.1	Fångster, landningar och återutsättning	224
3.7.2	Fritidsfiskets bedrivande.....	227
3.7.3	Värdet av fritidsfisket.....	232
4	Internationell rätt och internationella samarbeten	233
4.1	Inledning.....	233
4.2	Internationell rätt och det svenska rättssystemet.....	234
4.3	Internationell rätt som berör haven.....	235
4.3.1	Allmän bakgrund om havsrätten	235
4.3.2	Grundläggande havsrättsliga bestämmelser	237
4.4	Internationell rätt och internationella samarbeten som berör fiske.....	243
4.4.1	Bestämmelser i havsrättskonventionen som rör fiske	243
4.4.2	FN:s avtal om skydd och förvaltning av gränsöverskridande och långvandrande fiskbestånd (1995)	247
4.4.3	FAO:s avtal om att främja fiskefartygens iakttagande av internationella bevarande- och förvaltningsåtgärder på det fria havet (1993) samt uppförandekod för ansvarsfullt fiske (1995)	248
4.4.4	Internationella havsforskningsrådet.....	249
4.5	Övrig internationell rätt och internationella samarbeten av relevans för fisket	250
4.5.1	Konventioner och samarbeten inom FN-systemet	250
4.5.2	Övriga konventioner och samarbeten	262

5	Regleringen inom EU:s gemensamma fiskeripolitik och annan unionsrätt av betydelse för fisket	267
5.1	Inledning	267
5.2	Allmänt om EU:s befogenheter, rättsakter och allmänna rättsprinciper.....	268
5.2.1	EU:s befogenheter	268
5.2.2	EU:s rättsakter	269
5.2.3	EU:s allmänna rättsprinciper.....	270
5.3	EU:s befogenheter på fiske- respektive miljöområdet.....	274
5.3.1	EU:s befogenheter på fiskeområdet	274
5.3.2	EU:s befogenheter på miljöområdet.....	275
5.3.3	EU och internationell rätt	275
5.4	EU:s övergripande strategier och mål som berör fiske	277
5.4.1	Den integrerade havspolitikerna (2007)	277
5.4.2	Den europeiska gröna given (2019)	279
5.4.3	Den marina handlingsplanen (2023)	280
5.4.4	Kommissionens meddelande om den gemensamma fiskeripolitiken i dag och i morgon (2023)	282
5.5	EU:s rättsakter inom fiskeområdet	283
5.5.1	EU:s grundförordning	283
5.5.2	EU:s kontrollförordning	304
5.5.3	EU:s IUU-förordning	318
5.6	EU:s rättsakter inom miljöområdet	331
5.6.1	Naturvårdsdirektiven.....	331
5.6.2	Havsmiljödirektivet	337
5.6.3	Havsplaneringsdirektivet	339
5.6.4	Övrig reglering.....	340
6	Den nationella fiskelagstiftningen och övrig relevant nationell lagstiftning	341
6.1	Inledning	341
6.2	Nationella miljömål som berör fiske	342
6.2.1	Agenda 2030 och Sveriges miljömål.....	342

6.3	Fiskelagen.....	349
6.3.1	Inledande bestämmelser och tillämpningsområde	349
6.3.2	Definitioner	353
6.3.3	Bestämmelser om rätten till fiske	353
6.3.4	Bestämmelser om fisket m.m.....	355
6.3.5	Bestämmelser om bl.a. utplantering av fisk och åtgärder mot vanskötsel	358
6.3.6	Bestämmelser om fiskelicens och personlig fiskelicens	359
6.3.7	Bestämmelser om internationell fiskekontroll och nationell tillsyn	360
6.3.8	Straffbestämmelser och bestämmelser om administrativa sanktioner m.m.	361
6.3.9	Bestämmelser om överklagande.....	377
6.3.10	Bilagan till fiskelagen.....	378
6.4	GFP-lagen	378
6.4.1	Inledande bestämmelser och tillämpningsområde	378
6.4.2	Bestämmelser om nationella föreskrifter som kompletterar EU-förordningarna.....	379
6.4.3	Bestämmelser om uppgiftsskyldighet	379
6.4.4	Bestämmelser om tillsyn och kontroll	379
6.4.5	Bestämmelser om ränta, sanktionsavgifter och straff	380
6.4.6	Bestämmelser om överklagande.....	382
6.5	Fiskeförordningen	383
6.5.1	Inledande bestämmelser	383
6.5.2	Allmänna bestämmelser om fisket	383
6.5.3	Särskilda föreskrifter om fisket i Torneälvens fiskeområde	389
6.5.4	Marknadsreglering för fiskeri- och vattenbruksprodukter.....	390
6.5.5	Isbrytarhjälp.....	391
6.5.6	Uppgiftsskyldighet, tillsyn och kontroll.....	391
6.5.7	Övriga frågor	393

6.6	Lagen om överlåtbara fiskerättigheter.....	395
6.6.1	Inledande bestämmelser	395
6.6.2	Bestämmelser om fiskerättigheter och överlåtelse av fiskerättigheter	396
6.6.3	Bestämmelser om fiskerättigheters giltighetstid m.m.	396
6.6.4	Bestämmelser om bemyndigande och överklagande.....	396
6.7	Förordningen om överlåtbara fiskerättigheter	397
6.8	Myndighetsföreskrifter	397
6.8.1	Havs- och vattenmyndighetens föreskrifter	397
6.9	Lagen om fiskevårdsområden	403
6.10	Särskilt om lagstiftning som rör överenskommelser med andra länder.....	404
6.10.1	Gränsälvsoverenskommelsen mellan Sverige och Finland	404
6.10.2	Andra överenskommelser med grannländer.....	405
6.11	Gränsdragning mellan fiskelagstiftning och annan relevant nationell lagstiftning	407
6.11.1	Nationell miljölagstiftning med bäring på fisket.....	407
6.11.2	Rennäringslagstiftningen.....	410
7	EU:s reviderade bestämmelser om bl.a. fiskerikontroll...	413
7.1	Inledning	413
7.2	Bakgrund till revideringen av kontrollbestämmelserna.....	414
7.3	Ändringar av kontrollförordningen	414
7.3.1	Ändringar i avdelning I Allmänna bestämmelser	414
7.3.2	Ändringar i avdelning III Allmänna villkor för tillträde till vatten och resurser	420
7.3.3	Ändringar i avdelning IV Kontroll av fiske	426
7.3.4	Ändringar i avdelning V Kontroll i leveranskedjan	434

7.3.5	Ändringar i avdelning VII Inspektion och förfaranden.....	437
7.3.6	Ändringar i avdelning VIII Verkställighet	437
7.3.7	Ändringar i avdelning XII Uppgifter och information	457
7.4	Ändringar av IUU-förordningen.....	457

VOLYM 2

8	Allmänna utgångspunkter för arbetet med författningsförslag och generella överväganden om utformningen av förslagen	459
8.1	Inledning.....	459
8.2	Allmänna utgångspunkter för arbetet med författningsförslag	460
8.2.1	EU-rätten påverkar utformningen av den nationella fiskelagstiftningen.....	460
8.2.2	Även bestämmelser i grundlagen påverkar utformningen av den nationella fiskelagstiftningen	463
8.2.3	Särskild reglering kan behövas i fråga om myndigheters överföring av information.....	467
8.2.4	Den nuvarande fiskelagstiftningen förutsätts vara i överensstämmelse med befintliga bestämmelser i EU:s förordningar om den gemensamma fiskeripolitiken.....	473
8.3	Allmänna överväganden om lagens omfattning, samt struktur, språkanvändning och modernisering	474
8.3.1	Utredningens uppdrag att samla fiskelagstiftningen i en lag och något om den nuvarande regleringen	474
8.3.2	Den moderniserade fiskelagens omfattning, struktur och generella utformning	477
8.3.3	Kommande genomförandebestämmelser kopplade till EU:s ändrade bestämmelser om fiskerikontroll behöver beaktas i det fortsatta lagstiftningsarbetet.....	489

8.4	Allmänna överväganden om hur fiskelagstiftningens koppling till EU:s bestämmelser ska tydliggöras	490
8.4.1	Utredningens uppdrag att anpassa nationell rätt till EU:s bestämmelser om fiskerikontroll ...	491
8.4.2	Hur man kan tydliggöra kopplingar till EU-bestämmelser och hänvisa till dessa, samt något om nuvarande reglering	491
8.4.3	Den moderniserade fiskelagens koppling till EU:s bestämmelser ska tydliggöras genom tillkännagivande, och dynamiska hänvisningar ska användas	493
9	Förslag och bedömningar som rör inledande bestämmelser.....	495
9.1	Inledning	495
9.2	Nuvarande reglering	495
9.2.1	Fiskelagen	495
9.2.2	GFP-lagen.....	496
9.2.3	Lagen om överlåtbara fiskerättigheter	497
9.3	Lagen ska innehålla en inledande syftesbestämmelse.....	497
9.3.1	Bakgrunden till utredningens förslag.....	497
9.3.2	Skälen till utredningens förslag.....	498
9.4	Lagens innehåll ska tydliggöras i de inledande bestämmelserna.....	499
9.4.1	Skälen till utredningens förslag.....	500
9.5	Lagens geografiska tillämpningsområde ska tydliggöras ...	500
9.5.1	Bakgrunden till utredningens förslag.....	500
9.5.2	Skälen till utredningens förslag.....	504
9.6	Lagen ska innehålla särskild reglering om vilka organismer som omfattas av lagens bestämmelser om fiske	505
9.6.1	Bakgrunden till utredningens förslag.....	506
9.6.2	Skälen till utredningens förslag.....	507

9.7	Lagen ska innehålla tydliga upplysningar om särskilda bestämmelser i annan lagstiftning	509
9.7.1	Skälen till utredningens förslag	509
9.8	Lagen ska inte innehålla någon reglering om förhållandet till livsmedelslagen.....	511
9.8.1	Skälen till utredningens förslag	511
9.9	Lagen ska innehålla reglering om förhållandet till miljöbalkens bestämmelser	511
9.9.1	Inledning	512
9.9.2	Bakgrunden till utredningens förslag	512
9.9.3	Skälen till utredningens förslag	530
9.10	Lagen ska endast innehålla vissa ord och uttryck som definieras i nuvarande fiskelagstiftning	531
9.10.1	Som utgångspunkt ska begreppen i lagen ha samma betydelse som i EU:s förordningar	532
9.10.2	I den moderniserade fiskelagen ska begreppen fasta och rörliga redskap även fortsättningsvis användas	532
9.10.3	Begreppet handredskap ska definieras i den moderniserade fiskelagen	535
9.10.4	Begreppet fisk ska även fortsättningsvis användas som ett samlande begrepp för fisk, vattenlevande kräftdjur och vattenlevande blötdjur.....	536
9.10.5	Begreppet fiske ska även användas i den moderniserade fiskelagstiftningen men definitionen ska moderniseras	537
9.11	Förordningen ska också innehålla vissa inledande bestämmelser	538
9.11.1	Skälen till utredningens förslag	538
10	Förslag och bedömningar om rätt och möjligheter till fiske, grundläggande resursfördelning samt hur fiske i allmänhet får bedrivas	541
10.1	Inledning.....	541

10.2	De grundläggande bestämmelserna om rätt och möjlighet till fiske	542
10.2.1	Bakgrund och nuvarande bestämmelser	542
10.2.2	Begreppen fiskerätt och frifiskerätt ska användas i den moderniserade fiskelagstiftningen för att tydliggöra de två olika grunder som fiske får bedrivas enligt.....	553
10.3	Bestämmelser som rör fiskerätt	556
10.3.1	Bakgrund och nuvarande reglering	556
10.3.2	Den moderniserade fiskelagen ska innehålla en upplysningsbestämmelse om vem som har fiskerätt.....	563
10.3.3	Den moderniserade fiskelagen ska innehålla särskilda bestämmelser om fiskerätt i vissa fall ...	564
10.3.4	Den moderniserade fiskelagen ska innehålla reglering om krav på tillstånd för att i vissa fall sträcka fast redskap från enskilt vatten ut i allmänt vatten	565
10.3.5	Det ska finnas en bestämmelse om begränsningar i användningen av redskap vid fiske med stöd av en upplåten fiskerätt.....	570
10.3.6	Det ska finnas en upplysningsbestämmelse om möjligheter till begränsningar i fisket med stöd av fiskerätt.....	571
10.4	Bestämmelser som rör frifiskerätt och fördelning av resursen mellan de som fiskar med stöd av denna rätt ..	571
10.4.1	Utredningens deluppdrag att se över grunderna för hur den tillgängliga resursen fördelas.....	572
10.4.2	Bakgrund och nuvarande reglering avseende redskapsbegränsningar och fördelning av resursen inom EU-rätten	573
10.4.3	Bakgrund och nuvarande reglering avseende redskapsbegränsningar och fördelning av resursen inom den nationella rätten	576
10.4.4	Havs- och vattenmyndighetens förslag som rör fördelning av resursen.....	582

10.4.5	Den moderniserade fiskelagstiftningen ska innehålla bestämmelser om vem som får fiska med stöd av frifiskerätt	590
10.4.6	Den moderniserade fiskelagen ska innehålla bestämmelser om begränsningar i det fiske som får bedrivas med stöd av frifiskerätt inom allmänt vatten, vid vissa stränder, skär och holmar samt i den ekonomiska zonen och den närmare omfattningen av fisket som får bedrivas med stöd av frifiskerätt i enskilt vatten	591
10.4.7	Frågan om möjligheter till ytterligare resursfördelning mellan de som fiskar med stöd av frifiskerätt behöver utredas vidare	603
10.4.8	Den moderniserade fiskelagen ska innehålla en tydligare utgångspunkt för bestämmande av strandlinjer och vattendjup vid tillämpning av bestämmelserna som rör frifiskerätt	604
10.5	Bestämmelser om utländska personers möjligheter att fiska	607
10.5.1	Den moderniserade fiskelagen ska innehålla bestämmelser om utländska personers möjligheter att fiska	607
10.6	Allmänna bestämmelser om fiske	609
10.6.1	Den moderniserade fiskelagen ska innehålla viss reglering om förhållandet mellan de som fiskar	609
10.6.2	Den moderniserade fiskelagen ska innehålla reglering om fiske nära fasta redskap men inte reglering om fiske nära vattenbruksanläggningar	611
10.6.3	Den moderniserade fiskelagen ska innehålla reglering om rätt att använda annans strand	613
10.6.4	Den moderniserade fiskelagen ska innehålla bestämmelser om fiskådra	614
10.6.5	Den moderniserade fiskelagen ska innehålla reglering om utmärkning och märkning av fiskeredskap	616

11	Förslag och bedömningar som särskilt rör bedrivande av yrkesmässigt fiske	619
11.1	Inledning	619
11.2	Havs- och vattenmyndigheten ska pröva frågor om fiskelicens och personlig fiskelicens samt tillstånd.....	620
11.2.1	Bakgrunden till utredningens förslag.....	620
11.2.2	Skälen till utredningens förslag.....	621
11.3	Fiskelicens	621
11.3.1	Det ska finnas en upplysningsbestämmelse om att det krävs fiskelicens för fiske med unionsfångstfartyg i havet	621
11.3.2	Såväl fysiska som juridiska personer ska kunna beviljas fiskelicens.....	622
11.3.3	Förutsättningar för att beviljas fiskelicens	624
11.4	Personlig fiskelicens	630
11.4.1	En personlig fiskelicens ska få beviljas för yrkesmässigt fiske som inte kräver en fiskelicens	630
11.4.2	Förutsättningar för att beviljas personlig fiskelicens	632
11.5	Föreskrifter om fiskelicens och personlig fiskelicens	634
11.5.1	Bakgrunden till utredningens förslag.....	635
11.5.2	Skälen till utredningens förslag.....	636
11.6	Återkallelse av fiskelicens och personlig fiskelicens.....	636
11.6.1	Bakgrunden till utredningens förslag.....	636
11.6.2	Skälen till utredningens förslag.....	637
11.7	Föreskrifter om fisketillstånd	637
11.7.1	Bakgrunden till utredningens förslag.....	638
11.7.2	Skälen till utredningens förslag.....	640
11.8	Yrkesmässigt fiske utan fartyg i havet.....	641
11.8.1	Bakgrunden till utredningens förslag.....	641
11.8.2	Skälen till utredningens förslag om registrering av de som bedriver fiske utan fartyg	643

11.9	Utländska fysiska och juridiska personer som bedriver yrkesmässigt fiske	646
11.9.1	Bakgrunden till utredningens förslag	647
11.9.2	Skälen till utredningens förslag	647
11.10	Överlåtbara fiskerättigheter	647
11.10.1	Bakgrunden till utredningens förslag och bedömning	647
11.10.2	Skälen till utredningens förslag och bedömning	651
11.11	Förslag i fråga om elektronisk fjärrövervakning	653
11.11.1	Användning av REM-system för övervakning och kontroll av landningsskyldigheten	653
11.12	Märkning och utmärkning av redskap	664
11.12.1	Bakgrunden till utredningens förslag	664
11.12.2	Skälen till utredningens förslag	666
11.13	Isbrytarhjälp	666
11.13.1	Bakgrunden till utredningens förslag	667
11.13.2	Skälen till utredningens förslag	667
11.14	Bemyndiganden som rör yrkesfisket	668
11.14.1	Föreskrifter om yrkesfiskets bedrivande	668
11.14.2	Föreskrifter om landningsskyldighet	671
11.14.3	Föreskrifter om uppgiftsskyldighet	673
11.14.4	Föreskrifter om krav på kontinuerlig övervakning av motorstyrka	679
11.14.5	Särskilt om tillämpning av föreskrifter utanför Sveriges ekonomiska zon	682
11.15	Utredningens övriga bedömningar kopplat till bestämmelser om bedrivande av yrkesmässigt fiske i den ändrade kontrollförordningen	684
11.15.1	Bakgrunden till utredningens bedömning	684
11.15.2	Skälen till utredningens bedömning	685

12	Förslag och bedömningar som särskilt rör fritidsfiske ...	687
12.1	Inledning	687
12.2	Utredningen har ett särskilt uppdrag kopplat till regleringen av fritidsfisket	687
12.3	Den moderniserade fiskelagen ska innehålla en upplysningsbestämmelse om förbudet mot att saluföra och sälja fångster från fritidsfiske i havet	688
12.3.1	Bakgrunden till utredningens förslag.....	688
12.3.2	Skälen till utredningens förslag.....	689
12.4	Registrering och rapportering av fritidsfiske	690
12.4.1	Den moderniserade fiskelagstiftningen ska innehålla bestämmelser om registrering av den som fritidsfiskar.....	690
12.4.2	Den moderniserade fiskelagstiftningen ska innehålla bestämmelser om rapportering av fångster från fritidsfiske	706
12.4.3	Föreskrifter om registrering av fritidsfiskare och rapportering av fångster från fritidsfiske i andra fall	711
12.4.4	Havs- och vattenmyndigheten ska ansvara för register över fritidsfiskare och ta emot rapportering avseende fritidsfiske	713
12.4.5	Hur personuppgifter om fritidsfiskare ska få användas.....	714
12.4.6	Direktåtkomst till register över fritidsfiskare	715
12.5	Märkning av fångst	716
12.5.1	Bakgrunden till utredningens förslag.....	716
12.5.2	Skälen till utredningens förslag.....	716
12.6	Märkning och utmärkning av redskap.....	717
12.6.1	Bakgrunden till utredningens förslag.....	718
12.6.2	Skälen till utredningens förslag.....	718

13	Förslag och bedömningar om bestämmelser som specifikt rör Torneälvens fiskeområde.....	721
13.1	Inledning.....	721
13.2	Bakgrund och nuvarande reglering	721
13.2.1	Inledning	721
13.2.2	Regleringen i fiskelagen	722
13.2.3	Regleringen i fiskeförordningen.....	722
13.3	Bestämmelserna i fiskelagen som särskilt rör fiske och fiskevård i Torneälvens fiskeområde ska i princip föras över till den moderniserade fiskelagen	723
13.3.1	Skälen till utredningens förslag	723
13.4	Fiskeförordningens bestämmelser om fiske i Torneälvens fiskeområde ska i princip föras över oförändrade till den moderniserade fiskeförordningen.....	724
13.4.1	Skälen till utredningens förslag	724
14	Förslag och bedömningar om fiskevård, naturvård och utsättning.....	725
14.1	Inledning.....	725
14.2	Bakgrund och nuvarande reglering avseende fiskevård och naturvård	725
14.2.1	Relevant reglering i EU-rätten.....	725
14.2.2	Bestämmelser om fiskevård	728
14.2.3	Bestämmelser om naturvård	736
14.3	Fiskevård	741
14.3.1	Ansvar för fiskevård är i viss mån otydligt	741
14.3.2	Det ska fortsatt finnas möjligheter att meddela föreskrifter om fiskevård.....	743
14.4	Naturvård	744
14.4.1	Det ska fortsatt finnas möjligheter att meddela föreskrifter om naturvårdshänsyn	744

14.5	Utsättning och flyttning av fisk, vattenlevande kräftdjur och vattenlevande blötdjur.....	746
14.5.1	Bakgrunden till utredningens förslag.....	746
14.5.2	Skälen till utredningens förslag.....	749
14.6	Föreskrifter om fiskevård och naturvård ska tillämpas även vid svenskt fiske i havet utanför Sveriges ekonomiska zon.....	749
14.6.1	Bakgrunden till utredningens förslag.....	749
14.6.2	Skälen till utredningens förslag.....	749
15	Förslag och bedömningar om hantering av fiskeri- och vattenbruksprodukter.....	751
15.1	Inledning	751
15.2	Bestämmelser om hantering av fiskeri- och vattenbruksprodukter	751
15.2.1	Lagen och förordningen ska innehålla bemyndiganden att meddela föreskrifter om vägning av fiskeriprodukter	751
15.2.2	Lagen och förordningen ska innehålla bemyndiganden att meddela föreskrifter om skyldigheter i fråga om spårbarhet av fiskeri- och vattenbruksprodukter	756
15.2.3	Lagen och förordningen ska innehålla bemyndiganden att meddela föreskrifter om uppgiftsskyldighet vid hantering av fiskeri- och vattenbruksprodukter	766
15.3	Särskilda bestämmelser om marknadsreglering för fiskeri- och vattenbruksprodukter	771
15.3.1	Lagstiftningen ska innehålla bemyndiganden att meddela föreskrifter om marknadsreglering för fiskeri- och vattenbruksprodukter	771
15.3.2	Jordbruksverket ska pröva vissa frågor rörande marknadsreglering för fiskeri- och vattenbruksprodukter	774

15.4	Lagen och förordningen ska innehålla bestämmelser om undantag från toleransmarginalen vid vägning i förtecknade hamnar	775
15.5	Utredningens övriga bedömningar kopplat till bestämmelser om hantering av fiskeri- och vattenbruksprodukter i den ändrade kontrollförordningen.....	779
15.6	Utredningens övriga bedömningar kopplat till bestämmelser om hantering av fiskeri- och vattenbruksprodukter i den ändrade IUU-förordningen...	781
16	Förslag och bedömningar om kontroll och övervakning.	783
16.1	Inledning.....	783
16.2	Bakgrund om ansvaret för kontroll och övervakning	783
16.2.1	Utredningens uppdrag i fråga om fiskerikontroll.....	783
16.2.2	Vad innebär övervakning, kontroll, tillsyn och tillsynsvägledning på fiskeriområdet?	785
16.2.3	Samverkan, samarbete och samordning mellan myndigheter	790
16.2.4	Bakgrund och nationell reglering om fördelningen av ansvaret för fiskerikontrollen	791
16.2.5	Havs- och vattenmyndighetens och Kustbevakningens förslag om fördelningen av ansvaret för fiskerikontrollen.....	805
16.3	Utredningens förslag om fördelningen av ansvaret för kontroll och övervakning	809
16.3.1	Inledning	809
16.3.2	Uttrycken kontroll, övervakning och kontrollvägledning.....	810
16.3.3	Havs- och vattenmyndigheten, Jordbruksverket, Kustbevakningen, länsstyrelsen och Transportstyrelsen ska ansvara för kontroll och övervakning.....	812
16.3.4	Havs- och vattenmyndighetens ansvar	815
16.3.5	Jordbruksverkets ansvar	820

16.3.6	Kustbevakningens ansvar för kontrollen ska framgå av fiskelagstiftningen.....	822
16.3.7	Länsstyrelsens ansvar	824
16.3.8	Transportstyrelsens ansvar	824
16.3.9	Frågor om ansvaret för kontroll gällande lagringsintyg och beredningsintyg bör utredas vidare.....	826
16.3.10	Särskilt om fiskevakter.....	827
16.3.11	Övervakningen av fisket i Torneälvens fiskeområde	831
16.3.12	Internationell fiskekontroll.....	833
16.4	Utredningens förslag om befogenheter vid kontroll och övervakning.....	834
16.4.1	Befogenheter vid utövande av kontroll och övervakning	834
16.4.3	Särskilt om beslag.....	839
16.5	Utredningens förslag om förelägganden och förbud samt vite	846
16.5.1	Förelägganden och förbud, samt vite	846
16.5.2	Föreläggande pga. vanskötsel av fiske.....	849
16.6	Utredningens förslag om myndigheters uppgiftsskyldighet	851
16.6.1	Havs- och vattenmyndigheten ska lämna uppgifter till Kustbevakningen.....	851
16.6.2	Havs- och vattenmyndigheten ska lämna uppgifter om landningar till Livsmedelsverket....	852
16.6.3	Havs- och vattenmyndigheten får lämna uppgifter till behöriga myndigheter i andra EU-medlemsstater och motsvarande myndigheter i tredjeland.....	853
16.6.4	Havs- och vattenmyndigheten ska snarast underrätta Polismyndigheten och åklagare om vissa beslut	853
16.6.5	Kustbevakningen och Polismyndigheten ska lämna vissa uppgifter till Havs- och vattenmyndigheten	854

16.6.6	Domstolar ska skicka kopior av domar om brott och åklagare ska skicka kopior av strafförelägganden enligt fiskelagen till Havs- och vattenmyndigheten.....	855
16.6.7	Havs- och vattenmyndigheten ska ansvara för samordning av rapportering enligt datainsamlingsförordningen och Jordbruksverket ska bistå Havs- och vattenmyndigheten.....	857
16.6.8	Länsstyrelsen och Havs- och vattenmyndigheten ska lämna uppgifter till varandra med anledning av skyldigheter enligt rådets förordning (EG) nr 708/2007	858
16.7	Utredningens övriga bedömningar kopplat till bestämmelser om medlemsstatens kontroll i den ändrade kontrollförordningen.....	859
16.7.1	Bakgrunden till utredningens bedömning	860
16.7.2	Skälen till utredningens bedömning	860
17	Förslag och bedömningar som rör straff och andra sanktioner vid överträdelser	861
17.1	Inledning.....	861
17.2	Utredningens uppdrag som rör straff och andra sanktioner vid överträdelser	861
17.2.1	Utredningens särskilda uppdrag att se över straffbestämmelser på fiskeområdet.....	862
17.3	Bakgrund och nuvarande reglering	863
17.3.1	Nuvarande reglering.....	863
17.3.2	Historisk tillbakablick avseende användningen av sanktionsbestämmelser på fiskets område – fiskelagen.....	868
17.3.3	Historisk tillbakablick avseende användningen av sanktionsbestämmelser på fiskets område – GFP-lagen	880

17.4	Brottsbekämpning inom fiskets område.....	881
17.4.1	Allmänt om myndigheternas arbete med brottsbekämpning.....	881
17.4.2	Kustbevakningens brottsbekämpande uppdrag....	882
17.4.3	Polismyndighetens brottsbekämpande uppdrag	888
17.4.4	Tullverkets uppdrag	890
17.4.5	Åklagarmyndighetens uppdrag	893
17.4.6	Kontroll- och prövningsmyndigheternas roll i brottsbekämpningen	893
17.5	Statistik och fakta kopplat till överträdelser av fiskelagstiftningen.....	894
17.5.1	Allmänt om brott inom fiskets område.....	894
17.5.2	Statistik avseende Kustbevakningens brottsbekämpning.....	895
17.5.3	Statistik avseende Polismyndighetens brottsbekämpning.....	898
17.5.4	Statistik rörande Havs- och vattenmyndighetens arbete med överträdelser....	899
17.5.5	Statistik avseende Jordbruksverkets arbete med överträdelser.....	903
17.5.6	Statistik avseende länsstyrelsernas arbete med överträdelser	903
17.5.7	Statistik rörande Åklagarmyndighetens brottsbekämpning inom fiskeområdet	903
17.5.8	Statistik från Brottsförebyggande rådet kopplat till brottslighet inom fiskeområdet	905
17.5.9	Särskilt om företagsböter	909
17.5.10	Statistik från Kammarkollegiet kopplat till uttag av sanktionsavgifter	909
17.5.11	Statistik från Domstolsverket kopplat till domstolarnas hantering av brott mot fiskelagstiftningen.....	910
17.6	EU-straffstadgandeutredningens förslag till ändrade straffbestämmelser.....	910
17.6.1	Allmänt om EU-straffstadgandeutredningens förslag om ändringar i fiskelagen och GFP- lagen	911

17.6.2	Överträdelser av EU:s förordningar om den gemensamma fiskeripolitiken bör kunna sanktioneras med straffrättsliga påföljder	911
17.6.3	Fängelse bör endast användas för särskilt allvarliga överträdelser	912
17.6.4	Särskilt allvarliga överträdelser bör anges med fullständiga brottsbeskrivningar	913
17.6.5	Överträdelser som kan leda till fängelse ska i första hand hanteras straffrättsligt	913
17.6.6	Regeringen ska tillkännage de EU-förordningar som kompletteras av lagarna	914
17.6.7	För straffbarhet ska krävas uppsåt eller oaktsamhet och i vissa fall ska det ställas krav på subjektiv täckning i förhållande till handlingsnormernas existens och innehåll	915
17.6.8	Ändringar ska göras i fråga om försök och förberedelse till brott	916
17.7	Både bestämmelser om administrativa sanktioner och straffrättsliga sanktioner i svensk rätt kan uppfylla kraven på sanktioner i EU:s ändrade kontrollbestämmelser	916
17.7.1	Bakgrunden till utredningens bedömning	917
17.7.2	Skälen till utredningens bedömning	919
17.8	Allmänt om valet mellan straff och sanktionsavgift och utformningen av sanktionsavgiftssystemet	919
17.8.1	Relevant reglering i Europakonventionen	920
17.8.2	Principer för kriminalisering och avkriminalisering	923
17.8.3	Riktlinjer och principer för sanktionsavgifter	938
17.8.4	Sanktionsavgifter har fått allt större betydelse	941
17.9	Utredningens bedömningar och förslag om ev. sanktionsväxling och val av sanktion för överträdelser av EU:s ändrade kontrollbestämmelser	942

17.9.1	Det behövs en närmare översyn av sanktionsbestämmelserna i den nuvarande lagstiftningen och regleringen i den moderniserade fiskelagstiftningen bör som utgångspunkt utgå från en gemensam systematik.....	942
17.9.2	Straff bör förbehållas förfaranden som kan orsaka påtaglig skada på fiskelagstiftningens skyddsintressen	946
17.9.3	Det behöver diskuteras i vilka fall straff ska användas för överträdelser av förvaltningsrättsliga krav	950
17.9.4	Utgångspunkter för val av sanktion för överträdelser av förvaltningsrättsliga krav	952
17.9.5	Utredningens bedömningar om de nuvarande straffbestämmelserna i fiskelagen	955
17.9.6	Utredningens bedömningar om de nuvarande straffbestämmelserna i GFP-lagen.....	978
17.9.7	Utredningens bedömningar om val av sanktion på grund av tillkommande krav i EU:s ändrade kontrollbestämmelser och på grund av utredningens förslag om materiella ändringar av lagstiftningen.....	981
17.10	Utredningens bedömningar och förslag om den moderniserade fiskelagstiftningens sanktionsavgiftssystem.....	991
17.10.1	Regeringen bör även fortsättningsvis kunna meddela föreskrifter om sanktionsavgifter och de överträdelser för vilka sanktionsavgift kan utgå bör framgå av den moderniserade fiskeförordningen.....	992
17.10.2	Sanktionsavgiftssystemet ska även fortsättningsvis bygga på strikt ansvar	1000
17.10.3	Det ska vara möjligt att besluta om hel eller delvis befrielse från sanktionsavgift	1001
17.10.4	Havs- och vattenmyndigheten och Jordbruksverket bör även fortsättningsvis utreda och besluta om sanktionsavgifter	1005

17.10.5	Bestämmelserna om handläggning av ärenden om sanktionsavgifter ska i huvudsak föras över till den moderniserade fiskelagstiftningen.	1006
17.10.6	Den moderniserade fiskelagstiftningen ska innehålla bestämmelser om verkställighet kopplat till sanktionsavgifter	1008
17.10.7	Den moderniserade fiskeförordningen ska innehålla en bestämmelse om att domstolar ska sända kopior av domar till Kammarkollegiet	1009
17.10.8	Den moderniserade fiskelagstiftningen ska innehålla bestämmelser om skyldighet att anmäla ett ärende som kan leda till en sanktionsavgift.....	1010
17.10.9	Allmänt om utformningen av bestämmelserna i bilagan till fiskeförordningen.....	1011
17.10.10	Överträdelser som ska omfattas av sanktionsavgiftssystemet och sanktionsbeloppen.....	1013
17.10.11	Havs- och vattenmyndigheten ska ges i uppdrag att se över om ytterligare överträdelser kan omfattas av sanktionsavgiftssystemet och lämna förslag på författningsändringar för ett förbättrat genomförande av artikel 38–40 i IUU-förordningen	1036
17.11	Utredningens förslag och bedömningar som rör förbudet mot dubbelprövning inom sanktionssystemet	1039
17.11.1	Allmänt om förbudet mot dubbelprövning	1039
17.11.2	Utredningens bedömningar och förslag för att förhindra dubbelprövning.....	1042
17.12	Allmänt om utformningen av straffbestämmelser	1052
17.12.1	Straffrättsliga utgångspunkter	1052
17.12.2	Jämförelse med annan närliggande lagstiftning...	1067

17.13	Utredningens bedömningar och förslag om den moderniserade fiskelagens straffbestämmelser och andra straffbestämmelser som berörs av de ändrade kontrollbestämmelserna.....	1067
17.13.1	Allmänt om utformningen av straffbestämmelserna i den moderniserade fiskelagen.....	1068
17.13.2	Det ska finnas en paragraf som reglerar olovligt fiske.....	1073
17.13.3	Det ska finnas en paragraf som reglerar brott mot bestämmelser om fiskådra.....	1073
17.13.4	Det ska finnas en paragraf som reglerar brott mot bestämmelser om särskild fredningszon.....	1074
17.13.5	Det ska finnas en paragraf som reglerar otillåten fiskeverksamhet.....	1075
17.13.6	Grova brott.....	1093
17.13.7	Fiskeöverträdelse.....	1095
17.13.8	Särskild reglering i den ekonomiska zonen.....	1096
17.13.9	Otillåten utsättning eller flyttning.....	1097
17.13.10	Otillåten hantering av fiskeri- och vattenbruksprodukter.....	1098
17.13.11	Överträdelse vid hantering av fiskeri- och vattenbruksprodukter.....	1101
17.13.12	Särskilt om försvårande av kontroll.....	1102
17.13.13	Utredningens bedömning avseende övriga allvarliga överträdelser.....	1106
17.13.14	Förhållandet till straffbestämmelser i andra lagar ska framgå av regleringen i den moderniserade fiskelagen.....	1112
17.14	Den moderniserade fiskelagens bestämmelser som rör förverkande.....	1112
17.14.1	Den moderniserade fiskelagens bestämmelser om när föremål får förklaras förverkande ska i huvudsak motsvara de nuvarande bestämmelserna.....	1112
17.14.2	Den moderniserade fiskelagens bestämmelser om vem som får föra talan i mål om förverkande ska i huvudsak motsvara de nuvarande bestämmelserna i fiskelagen.....	1116

17.15 Den moderniserade fiskelagens straffprocessuella bestämmelser	1118
17.15.1 Den moderniserade fiskelagen ska innehålla en bestämmelse om svensk domsrätt	1118
17.15.2 Den moderniserade fiskelagen ska innehålla en bestämmelse om behörig domstol vid brott begångna i den ekonomiska zonen	1119
17.16 Den moderniserade fiskelagens bestämmelser om pricksystemet	1120
17.16.1 Havs- och vattenmyndigheten har påtalat att det behöver göras en översyn av bestämmelserna om prickar	1120
17.16.2 Bakgrunden till utredningens förslag	1122
17.16.3 Skälen till utredningens förslag	1128
17.17 Den moderniserade fiskelagens övriga bestämmelser som rör sanktioner	1132
17.17.1 Återkallelse vid brott och överträdelser som inte omfattas av pricksystemet	1132
17.17.2 Indragning eller begränsning av fiskedagar	1134
17.17.3 Den moderniserade fiskelagen ska innehålla reglering om beslut om prickar, indragning, återkallelse och förbud	1135
17.17.4 Utredningens förslag avseende regleringen om särskild avgift	1137
17.17.5 Utredningens bedömning avseende den ändrade kontrollförordningens bestämmelser om kompletterande sanktioner	1141
17.18 Det nationella registret för överträdelser	1143
17.18.1 Bakgrunden till utredningens bedömning	1143
17.18.2 Skälen till utredningens bedömning	1146
17.19 Utredningens övriga bedömningar kopplat till de ändrade kontrollbestämmelserna i avdelning III om verkställighet i den ändrade kontrollförordningen	1147
17.19.1 Omedelbara verkställighetsåtgärder vid allvarliga överträdelser	1147
17.19.2 Skyldighet att anmäla ett slutgiltigt avgörande ...	1149

17.20	Utredningens övriga bedömningar kopplat till bestämmelserna i den ändrade IUU- förordningen	1150
17.20.1	De ändrade bestämmelserna i kapitel IX "Förfaranden och tillsyn" i IUU-förordningen...	1150
17.21	Övriga problem som utredningen uppmärksammat kopplat till sanktionssystemet	1151
17.21.1	Kustbevakningen kan inte bedriva brottsbekämpning inom samma område som omfattas av myndighetens kontrollverksamhet .	1151
18	Förslag som rör behöriga myndigheter, överklaganden och övriga bestämmelser	1153
18.1	Inledning	1153
18.2	Behöriga myndigheter	1153
18.2.1	Havs- och vattenmyndigheten ska vara behörig myndighet i vissa frågor	1153
18.2.2	Jordbruksverket ska vara behörig myndighet i vissa frågor	1155
18.2.3	Transportstyrelsen	1156
18.3	Överklaganden	1157
18.3.1	Bakgrunden till utredningens förslag	1158
18.3.2	Skälen till utredningens förslag	1161
18.4	Register över beslut enligt lagen om fiskevårdsområden	1163
18.4.1	Bakgrunden till utredningens förslag	1164
18.4.2	Skälen till utredningens förslag	1164
18.5	Avgifter	1164
18.5.1	Bakgrunden till utredningens förslag	1165
18.5.2	Skälen till utredningens förslag	1166
18.6	Ränta	1167
18.6.1	Bakgrunden till utredningens förslag	1167
18.6.2	Skälen till utredningens förslag	1167
18.7	Producentorganisationers behandling av personuppgifter och direktåtkomst	1168
18.7.1	Bakgrunden till utredningens förslag	1168
18.7.2	Skälen till utredningens förslag	1169

18.8	Verkställbarhet	1169
18.8.1	Bakgrunden till utredningens förslag	1170
18.8.2	Skälen till utredningens förslag	1170
19	Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser	1171
19.1	Ikraftträdande	1171
19.1.1	Bakgrunden till utredningens förslag	1171
19.1.2	Skälen till utredningens förslag	1171
19.2	Övergångsbestämmelser.....	1172
19.2.1	Övergångsbestämmelser till den moderniserade fiskelagen som rör äldre bestämmelser kopplade till 1950 års lag om rätt till fiske	1172
19.2.2	Övriga övergångsbestämmelser till fiskelagen...	1177
19.2.3	Det behövs inga ytterligare övergångsbestämmelser med anledning av utredningens förslag	1181
20	Konsekvenser av utredningens förslag	1183
20.1	Inledning.....	1183
20.1.1	Vad som ska ingå i utredningens konsekvensanalys.....	1183
20.1.2	Upplägget i utredningens konsekvensanalys	1184
20.2	Problemen och utredningens förslag på lösningar.....	1185
20.2.1	Översiktlig problembeskrivning.....	1185
20.2.2	Utredningens förslag på lösningar	1190
20.2.3	Nollalternativ – Inga ändringar görs	1195
20.3	Berörda verksamheter och aktörer.....	1196
20.3.1	Enskilda.....	1197
20.3.2	Företag	1198
20.3.3	Myndigheter.....	1202
20.3.4	Domstolar	1202

20.4	Konsekvenser av utredningens förslag som rör allmän översyn av regelverket på fiskeområdet	1202
20.4.1	Förslaget om att den moderniserade fiskelagstiftningen ska omfatta bestämmelser i fiskelagen, GFP-lagen och lagen om överlåtbara fiskerättigheter samt fiskeförordningen och förordningen om överlåtbara fiskerättigheter	1202
20.4.2	Förslaget om att den moderniserade fiskelagstiftningen ska ha en tydlig struktur och delas in i kapitel och innehållet ska tydliggöras i inledande bestämmelser	1203
20.4.3	Förslaget om att den moderniserade fiskelagens koppling till EU:s bestämmelser ska tydliggöras genom tillkännagivande	1204
20.4.4	Förslaget om att lagen ska innehålla en inledande syftesbestämmelse	1204
20.4.5	Förslaget om det ska tydliggöras vilka organismer som omfattas av den moderniserade fiskelagstiftningens bestämmelser om fiske.....	1205
20.4.6	Förslaget om att tydliggöra vem som får fiska och att begreppen fiskerätt och frifiskerätt ska användas för att beskriva de olika grunderna som fiske kan bedrivas enligt.....	1206
20.4.7	Förslaget om att utgångspunkten ska vara att den som fritidsfiskar med stöd av frifiskerätt endast ska få använda handredskap men att ytterligare redskapsanvändning ska kunna tillåtas om beståndssituationen medger det.....	1207
20.5	Konsekvenser av utredningens förslag som särskilt rör yrkesmässigt fiske.....	1211
20.5.1	Den som bedriver yrkesmässigt fiske utan fartyg i havet ska registrera sig	1211
20.5.2	REM-övervakning på vissa fångstfartyg som utgör en hög risk för bristande fullgörande av landningsskyldigheten	1214
20.5.3	Utredningens övriga förslag som rör yrkesmässigt fiske	1216

20.6	Konsekvenser av utredningens förslag som i övrigt särskilt rör fritidsfiske	1217
20.6.1	Det ska införas en upplysningsbestämmelse om att det är förbjudet att sälja fritidsfiskad fångst från havet och bestämmelser om krav på registrering och rapportering för fritidsfiskare....	1217
20.7	Konsekvenser av utredningens förslag om kontroll och övervakning	1224
20.7.1	Ansaret för fiskerikontrollen ska tydliggöras och kontrollvägledning ska ske.....	1224
20.7.2	Fiskevakter ska ersätta tillsynsmän	1227
20.7.3	Beslagsmöjligheterna vid kontroll ska utökas ...	1230
20.8	Konsekvenser av utredningens förslag om överträdelser och sanktioner.....	1231
20.8.1	Närmare om utredningens förslag.....	1231
20.8.2	Konsekvenser av utredningens förslag.....	1233
20.9	Konsekvenser av vissa av utredningens övriga förslag.....	1237
20.9.1	Närmare om utredningens övriga förslag som bedöms få märkbara konsekvenser.....	1237
20.9.2	Enskilda och företag.....	1237
20.9.3	Myndigheter.....	1238
20.10	Finansiering	1238
20.10.1	Förslaget om att utgångspunkten ska vara att den som fritidsfiskar med stöd av frifiskerätt endast ska få använda handredskap men att ytterligare redskapsanvändning ska få tillåtas om beståndssituationen medger det	1238
20.10.2	Förslaget om krav på registrering av den som fiskar yrkesmässigt utan fartyg i havet	1239
20.10.3	Förslagen om krav på registrering och rapportering för fritidsfiskare	1239
20.10.4	Förslagen om att ansvaret för fiskerikontrollen ska tydliggöras och att kontrollvägledning ska ske	1240
20.10.5	Förslaget att fiskevakter ska ersätta fisketillsynspersoner.....	1240

20.11 Alternativa förslag som utredningen övervägt men inte går vidare med	1240
20.11.1 Krav på licens för fiske utan fartyg	1240
20.11.2 Registrering och rapportering avseende fritidsfiske som inte bedrivs i havet eller i statligt förvaldade sötvattensområden.....	1241
20.11.3 Personlig fiskelicens för juridiska personer?	1242
20.12 Förslagens förenlighet med EU-rätten	1242
20.13 Konsekvenser vad gäller innovation	1242
20.14 Konsekvenser för brottsligheten	1242
20.15 Konsekvenser för sysselsättningen och regionala effekter	1243
20.15.1 Sysselsättning	1243
20.15.2 Regionala skillnader	1244
20.16 Konsekvenser för jämställdhet och integration.....	1244
20.17 Det kommunala självstyret	1245
20.18 Informationsinsatser	1245
20.19 Övriga konsekvenser.....	1246
21 Författningskommentar	1247
21.1 Förslaget till fiskelag (2026:000)	1247
Särskilda yttranden	1315
Referenser.....	1325
Bilagor	
Bilaga 1 Kommittédirektiv 2022:92.....	1363
Bilaga 2 Kommittédirektiv 2024:101.....	1379
Bilaga 3 Kommittédirektiv 2025:44.....	1381
Bilaga 4 Jämförelsetabell	1383

Sammanfattning

Utredningens uppdrag

I utredningens direktiv anges två huvudområden som utredningen har att arbeta med. Dessa rör en moderniserad fiskelagstiftning respektive förenklade förutsättningar att bedriva vattenbruk. Detta betänkande avser den del av uppdraget som rör en moderniserad fiskelagstiftning. Vårt uppdrag har i denna del varit att göra en översyn av regelverket på fiskeområdet och se över bestämmelserna om fiskerikontroll.

Översyn av regelverket på fiskeområdet

Av direktiven framgår i korthet följande i fråga om översynen av regelverket på fiskeområdet. Bestämmelser som rör fiske finns i dag i flera författningar i den nationella lagstiftningen, där fiskelagen (1993:787), lagen (1994:1709) om EU:s förordningar om den gemensamma fiskeripolitiken (GFP-lagen) och förordningen (1994:1716) om fisket, vattenbruket och fiskerinäringen (fiskeförordningen) särskilt kan nämnas. Bestämmelser finns även i annan lagstiftning såsom t.ex. lagen (2009:866) om överlåtbara fiskerättigheter och förordningen (2009:867) om överlåtbara fiskerättigheter.

Fiskelagen, GFP-lagen och fiskeförordningen tillkom i början av 1990-talet och alla har ändrats i olika omgångar utan att strukturen i författningarna har setts över. Det nationella regelverket på fiskeområdet är därför komplicerat och svåröverskådligt. Ordningen att det finns en lag med kompletterande bestämmelser till EU:s bestämmelser och en lag för fisket i övrigt innebär även att det är svårt att överblicka hur regelverket hänger ihop. Det är inte heller helt tydligt hur fiskelagen och GFP-lagen förhåller sig till varandra. Översynen av regelverket på fiskeområdet ska enligt direktiven resultera

i att en ny fiskelagstiftning med en tydlig struktur tas fram. Den nya lagen ska utgöra en sammanslagning av fiskelagen och GFP-lagen. I översynen har även ingått att se över fiskeförordningen. Utredningen har därutöver haft i uppdrag att överväga om bestämmelserna i lagen om överlåtbara fiskerättigheter samt den tillhörande förordningen bör föras över till den nya lagen och förordningen. Det har i uppdraget också ingått att analysera om några ändringar behöver göras för att regelverket ska bli tydligare och lättare att tillämpa, samt att lämna eventuella andra författningsförslag som behövs för att modernisera lagstiftningen.

Utredningen har därutöver haft i uppdrag att särskilt arbeta med vissa frågor, se nedan.

Se över grunderna för att fördela den tillgängliga resursen

Utredningen har haft i särskilt uppdrag att se över grunderna för att fördela den tillgängliga resursen, och av direktiven i denna del framgår sammanfattningsvis följande. Havs- och vattenmyndigheten saknar i dag möjlighet att ta hänsyn till ekonomiska och sociala perspektiv vid fördelning av fiskeresursen i förhållande till fritidsfiske och fisketurismverksamhet. Avsaknaden av sådana möjligheter kan medföra att tillämpningen av flera principer för genomförande av ekosystemansatsen i fiskeförvaltningen försvåras. Utredningens uppdrag i denna del kan något förenklat sägas ha bestått i att bedöma om Havs- och vattenmyndighetens möjligheter att fördela resursen bör utökas och analysera hur en sådan reglering bör utformas.

Se över bestämmelserna om beslag

Ett annat särskilt uppdrag som utredningen har haft har varit att se över bestämmelserna om beslag. Av utredningens direktiv i denna del framgår bl.a. följande. I dag krävs att en person påträffas på bar gärning när han eller hon begår brott enligt fiskelagen för att beslag ska få göras av fisk, redskap, fiskefartyg eller andra föremål. Berörd myndighetstjänsteman eller annan med befogenhet att ta föremål i beslag behöver därmed vara på plats när det otillåtna redskapet sätts ut eller vittjas. Otillåtna redskap som används för fiske under en tid

då fiske är förbjudet eller redskap som är utformade på ett otillåtet sätt kan påverka fiskbestånden och det är därför mycket angeläget att sådant otillåtet fiske direkt kan stävjas. Utredningen har mot denna bakgrund haft i uppdrag att analysera och ta ställning till om det bör vara möjligt att beslagta föremål även i andra situationer än då en person påträffas medan han eller hon begår ett brott.

Se över straffbestämmelserna

Det sista särskilda uppdraget som utredningen har haft inom ramen för översynen av regelverket på fiskeområdet har varit att se över straffbestämmelserna. Av utredningens direktiv i denna del framgår i huvudsak följande. Straffbestämmelser finns i såväl fiskelagen som GFP-lagen. I dag ställs det olika krav för straffsanktionering beroende på om brottet innebär en överträdelse av nationella bestämmelser eller bestämmelser i EU:s förordningar. För den som bryter mot nationella bestämmelser kan straff dömas ut redan om personen har varit oaktsam, medan det vid brott mot EU-bestämmelser krävs grov oaktsamhet. Bestämmelserna i den nationella lagstiftningen innehåller också vissa otydligheter. Utredningen har i denna del haft i uppdrag att analysera och föreslå hur straffbestämmelserna på fiskeområdet bör utformas med beaktande av de ovan nämnda problemen och de rekommendationer och lagförslag som lämnas i betänkandet "Att kriminalisera överträdelser av EU-förordningar".

Översyn av bestämmelserna om fiskerikontroll

När det kommer till översynen av bestämmelserna om fiskerikontroll framgår i korthet följande av utredningens direktiv. Kommissionen har under år 2018 antagit ett förslag som gäller ändringar av stora delar av den gemensamma fiskerikontrollen. De föreslagna bestämmelserna syftar till att skapa effektivare kontrollåtgärder, förbättrad efterlevnad och verkställighet samt lika villkor för fiskets aktörer. Utredningens huvudsakliga uppdrag vid översynen av bestämmelserna om fiskerikontroll har varit att analysera EU:s ändrade bestämmelser om fiskerikontroll och lämna förslag till kompletterande nationella bestämmelser. Syftet med översynen har varit att

säkerställa att Sverige har en ändamålsenlig kompletterande reglering till EU:s bestämmelser, när dessa ska börja tillämpas.

Utredningen har därutöver haft i uppdrag att särskilt arbeta med vissa frågor även i denna del, se nedan.

Förtydliga ansvaret för fiskerikontrollen

När det gäller uppdraget om att förtydliga ansvaret för fiskerikontrollen framgår bl.a. följande av utredningens direktiv. För att en effektiv fiskekontroll ska kunna bedrivas måste det vara tydligt vilken myndighet som ska utföra vilken uppgift. Ansvarsfördelningen behöver förtydligas på en rad områden när det gäller fiskerikontrollen. Utredningen har haft i uppdrag att se över vilka ändringar som behöver göras i nuvarande regelverk för att ansvarsfördelningen ska bli tydligare och föreslå eventuella ändringar när det gäller mandat och ansvarsfördelning mellan de myndigheter som berörs av fiskerikontrollen. Utredningen har i denna del haft i uppdrag att utgå från problem som har redovisats av Havs- och vattenmyndigheten och Kustbevakningen i tidigare rapporter.

Genomföra datainsamling och kontroll av andra än yrkesfiskare

Den sista frågan som utredningen har haft i uppdrag att arbeta särskilt med i den del som rör översyn av bestämmelserna om fiskerikontroll har rört datainsamling och kontroll av andra än yrkesfiskare. Av utredningens direktiv i denna del framgår i huvudsak följande. De kontrollåtgärder som i dag vidtas för att säkerställa ett hållbart nyttjande av fiskeresurserna riktar sig framför allt mot yrkesfiskare. Fritidsfisket står dock för en stor del av nyttjandet av fiskbestånden, såväl när det gäller fångstmängder som samhällsekonomiska värden. En utökad kontroll av fritidsfisket behövs för att hantera den utveckling som fisket har genomgått och möjliggöra en adaptiv förvaltning som inkluderar andra än yrkesfiskare. Havs- och vattenmyndigheten har föreslagit att myndigheten, om det finns särskilda skäl, ska kunna föreskriva om anmälnings- och rapporteringsskyldighet för andra än yrkesfiskare och att fiskarna ska kunna påföras en sanktionsavgift om reglerna om anmälnings- och rapporteringsskyldighet

inte följs. Myndigheten har även föreslagit att fiskarna under vissa förutsättningar ska vara skyldiga att märka fångst och att en avgift ska kunna tas ut för hanteringen av fångstmärken. Utredningen har i denna del haft i uppdrag att analysera om Havs- och vattenmyndighetens förslag på åtgärder är förenliga med EU:s ändrade bestämmelser om fiskerikontroll samt bedöma under vilka förutsättningar som krav på anmälan, rapportering och märkning ska gälla samt avgift och sanktionsavgifter kunna tas ut, för det fall att åtgärderna bedöms vara förenliga med de nya reglerna. Utredningen har slutligen haft i uppdrag att analysera hur en rapporteringsskyldighet förhåller sig till bestämmelser om dataskydd och den enskildes behov av skydd, för det fall en sådan reglering föreslås.

Utredningen har under arbetets gång uppmärksammat ytterligare problem i lagstiftningen än de som nämns i direktiven

Utredningen har under arbetet med uppdraget uppmärksammat en rad olika problem i den nuvarande fiskelagstiftningen, som inte särskilt uppmärksammas i utredningens direktiv. Här kan t.ex. nämnas att de nationella lagarna innehåller få bestämmelser som tydliggör syftet med lagarna. Den nationella rättens koppling till regleringen i EU:s förordningar om den gemensamma fiskeripolitiken är i vissa fall också otydlig. Vissa frågor som regleras i EU:s förordningar, regleras också i den nationella rätten, som därför innehåller en otillåten dubbelreglering i dessa frågor.

Utredningen har därutöver uppmärksammat flera andra problem. Här kan särskilt nämnas att det, mot bakgrund av regleringen i EU:s förordningar, är otydligt vilka organismer som omfattas av den nationella lagstiftningens bestämmelser om fiske. Fiskelagstiftningen innehåller också bestämmelser som i sig medför tolkningssvårigheter, bl.a. avseende vem som får fiska och hur fisket får bedrivas. Flera av dessa bestämmelser har sina rötter i lagstiftning som tillkom för flera hundra år sedan. Även bestämmelserna om överlåtbara fiskerättigheter är i vissa avseende otydliga. Vidare innehåller den nuvarande lagstiftningen bestämmelser som innehåller otydliga bemyndiganden. Det kan även nämnas att utredningen också har uppmärksammat bestäm-

melser i fiskeförordningen som bedömts sakna stöd i de nuvarande bemyndigandena.

Slutligen kan nämnas att utredningen har uppmärksammat ytterligare problem som rör ansvaret för fiskerikontrollen. Här kan nämnas att länsstyrelserna i dag bedriver fisketillsyn utan att ha något i lagstiftningen utpekat ansvar för att göra det. Vidare saknas det ett i lagstiftningen utpekat ansvar för tillsynsvägledning. Därutöver kan nämnas att viss kontroll som i dag faller inom ramen för Havs- och vattenmyndighetens ansvar, inte ligger inom myndighetens kompetensområde.

Utgångspunkter för utredningens arbete med att ta fram förslag till en moderniserad fiskelagstiftning

Allmänna utgångspunkter för utredningens arbete

Utredningen har i arbetet med att ta fram förslag till en moderniserad fiskelagstiftning behövt förhålla sig till bestämmelser i EU:s förordningar om den gemensamma fiskeripolitiken och det utrymme som finns för nationell reglering inom fiskeområdet. Vid arbetet med att ta fram förslag har utredningen vidare behövt förhålla sig till grundlagens bestämmelser om vilken författningsnivå olika bestämmelser kan eller behöver finnas; lag, förordning eller myndighetsföreskrifter.

I utredningens uppdrag har det inte uppfattats ingå någon generell översyn av om de nuvarande nationella bestämmelserna är i överensstämmelse med befintliga bestämmelser i EU:s förordningar om den gemensamma fiskeripolitiken, eller att anpassa den nationella rätten till befintliga bestämmelser i EU:s förordningar inom området. En sådan grundlig översyn av lagstiftningen hade också krävt mer tid än vad utredningen har haft till sitt förfogande. Utredningen har i sitt arbete därför behövt utgå från att den nationella lagstiftningen är i överensstämmelse med de befintliga EU-bestämmelserna, men har under arbetets gång uppmärksammat flera problem i detta avseende, vilket vi nämnt ovan.

Utgångspunkter för arbetet med modernisering

Utredningen har varit av uppfattningen att en modernisering av lagstiftningen i viss mån bör syfta till att anpassa regleringen till de förändrade förhållandena sedan fiskelagen infördes för cirka 30 år sedan. Utredningens ambition i arbetet har varit att lagstiftningen ska hålla över tid. Följande förändringar bör särskilt lyftas fram enligt utredningens uppfattning.

Ekosystemen och den allmänna beståndssituationen har ändrats

En av de största förändringarna som har skett är att ekosystemen ändrats, inklusive den allmänna beståndssituationen. Detta beror på en rad olika omständigheter, ofta med komplexa orsakssamband.

Syftet med fisket har delvis ändrats

Det fiske som bedrivs i dag ser också annorlunda ut. Inom yrkesfisket sker fisket generellt med färre och större fartyg, även om det småskaliga kustnära fisket, som ofta bedrivs med mindre fartyg, blivit mer uppmärksammat på senare år. Fiske för humankonsumtion har fått större uppmärksamhet på senare tid, bl.a. med anledning av att beredskaps- och hållbarhetsfrågor fått större aktualitet.

Fritidsfisket sker i dag mer sällan i syfte att bidra med livsmedel till hushållet och i större utsträckning i rekreationssyfte. Fiske med handredskap står för en klar majoritet av det fritidsfiske som utövas i Sverige i dag och mängden fångad fisk som återutsätts är i dag högre än den som behålls.

Hållbarhetsfrågorna har fått större uppmärksamhet och kunskapen om de vattenlevande organismernas roll i ekosystemen har ökat

Sedan fiskelagens tillkomst har kunskapen om de vattenlevande organismernas roll i ekosystemen blivit större. Kunskapen om klimatförändringar och vad annan påverkan har medfört, och kan medföra för konsekvenser för de vattenlevande organismerna och

ekosystemen i stort har också ökat. Hållbarhetsfrågorna har dessutom generellt fått större uppmärksamhet.

Förslag och bedömningar som rör en moderniserad fiskelag och fiskeförordning

I syfte att hålla isär begreppen i förhållande till nu gällande författningar har utredningen valt att benämna den nya lag som utredningen föreslår för *den moderniserade fiskelagen* och den nya förordningen som *den moderniserade fiskeförordningen*. För att beskriva både den moderniserade fiskelagen och den moderniserade fiskeförordningen används begreppet *den moderniserade fiskelagstiftningen*.

Förslag och bedömningar som i huvudsak rör den allmänna översynen av regelverket på fiskeområdet

Utredningens förslag till en moderniserad fiskelagstiftning medför flera ändringar av den nationella fiskelagstiftningen. Nedan redogör vi för de huvudsakliga förslagen som medför ändringar och som rör den allmänna översynen av regelverket på fiskeområdet och fördelningen av den tillgängliga resursen. Vi redogör också för vissa bedömningar kopplat till förslagen.

Eftersom utredningens förslag i fråga om beslags- och straffbestämmelserna även har kopplingar till utredningens uppdrag som rör översynen av bestämmelserna om fiskerikontroll har vi valt att redogöra för dessa förslag under nästa underavsnitt.

Den moderniserade fiskelagen ska omfatta bestämmelser som i dag finns i fiskelagen, GFP-lagen och lagen om överlåtbara fiskerättigheter

Den nya lagen ska enligt utredningens direktiv utgöra en sammanslagning av fiskelagen och GFP-lagen. Utredningen har bedömt att bestämmelserna i dessa lagar har ett starkt samband med den reglering som i dag finns i lagen och förordningen om överlåtbara fiskerättigheter. Utredningen har därför föreslagit att den moderniserade

fiskelagstiftningen även ska innehålla bestämmelser om överlåtbara fiskerättigheter.

Den moderniserade fiskelagstiftningen ska ha en tydlig struktur och en kapitelindelning som i huvudsak utgår från fiskeaktiviteten

Utredningen har föreslagit att den moderniserade fiskelagstiftningen ska delas in i kapitel i syfte att göra lagstiftningen överblickbar. För att lagstiftningen ska ha en logisk struktur har utredningen vidare föreslagit att lagstiftningen, i den utsträckning det är möjligt, ska följa fiskeaktiviteten. I kapitlen ska det vidare finnas tydliga mellanrubriker i syfte att göra det enklare att hitta i lagstiftningen. Den moderniserade fiskelagen och den moderniserade fiskeförordningen ska båda innehålla inledande bestämmelser som tydliggör vilka kapitel som finns i författningarna. Den som yrkesfiskar eller som fritidsfiskar ska därigenom, på ett enklare sätt än i dag, kunna hitta de bestämmelser som är relevanta för just hans eller henne situation.

Den moderniserade fiskelagstiftningen ska i den mån det är möjligt innehålla preciserade bemyndiganden

För att komma till rätta med de problem som i dag finns med bemyndigandebestämmelserna har utredningen föreslagit att den moderniserade fiskelagstiftningens bemyndiganden, när det är möjligt, ska vara preciserade. Detta har bedömts särskilt viktigt inom fiskeområdet, eftersom många rättsliga förutsättningar enligt utredningens uppfattning bör meddelas i myndighetsföreskrifter. Regleringen är i många fall detaljerad och av teknisk natur, och vissa av bestämmelserna behöver snabbt och enkelt kunna förändras för att en ekosystembaserad förvaltning ska kunna bedrivas.

Den moderniserade fiskelagens koppling till EU:s bestämmelser ska tydliggöras genom tillkännagivande

Den moderniserade fiskelagstiftningens koppling till EU:s regleringar ska tydliggöras genom att regeringen i Svensk författningssamling tillkännager vilka bestämmelser i EU:s förordningar om

den gemensamma fiskeripolitiken som den moderniserade fiskelagen kompletterar.

Den moderniserade fiskelagen ska innehålla en inledande bestämmelse som tydliggör lagens syfte

Den moderniserade fiskelagen ska innehålla en inledande syftesbestämmelse. Av bestämmelsen ska framgå att syftet med lagen främst är att säkerställa att fisket är miljömässigt hållbart på lång sikt och förvaltas på ett sådant sätt att nytta kan uppnås ur ett ekonomiskt, socialt- och sysselsättningsperspektiv, samt att fisket bidrar till att trygga livsmedelsförsörjningen. Bestämmelsen har utformats för att stämma överens med den gemensamma fiskeripolitikens mål.

I den moderniserade fiskelagen ska det finnas bestämmelser som tydliggör vilka organismer som omfattas av bestämmelserna om fiske

Den moderniserade fiskelagen ska innehålla reglering som tydliggör att lagens bestämmelser om fiske ska vara tillämpliga i fråga om verksamheter som syftar till att fånga eller döda fritt levande fisk, vattenlevande kräfdjur och vattenlevande blötdjur. Av regleringen ska vidare framgå att bestämmelserna också ska tillämpas i fråga om verksamheter som syftar till att fånga, döda eller skörda andra fritt levande marina biologiska resurser i de fall bestämmelserna kompletterar EU:s förordningar om den gemensamma fiskeripolitiken och sådan verksamhet omfattas av de bestämmelser i EU-förordningarna som lagen kompletterar.

I den moderniserade fiskelagstiftningen ska begreppen fiskerätt och frifiskerätt användas för att tydliggöra de grunder som fiske kan bedrivas enligt

I den moderniserade fiskelagen ska det tydliggöras att fiske kan bedrivas med stöd av *fiskerätt* eller *frifiskerätt*. Bestämmelser om fiskerätt finns både i den fastighetsrättsliga lagstiftningen och i fiskelagstiftningen. Utredningen har föreslagit att den moderni-

serade fiskelagen ska innehålla en upplysningsbestämmelse som klargör att fiskerätten i enskilt vatten tillhör ägaren till den fastighet som fisket ingår i. Lagen ska vidare innehålla en definition av begreppet frifiskerätt. Med det avses den möjlighet till fiske som svenska medborgare, eller juridiska personer som innehar fiske-licens, har i enskilt och allmänt vatten och i den ekonomiska zonen.

I den moderniserade fiskelagen ska det tydliggöras vilket fiske som får bedrivas med stöd av frifiskerätt

Den nuvarande regleringen om vilket fiske som får bedrivas med stöd av frifiskerätt har bedömts vara komplicerad och omodern. Detta gäller i synnerhet bestämmelserna om fiske med stöd av frifiskerätt i enskilt vatten, som finns i bilagan till fiskelagen. Dessa bestämmelser är detaljerade, lokalt varierande och utgår i huvudsak från det fiske som bedrevs före år 1950. Att i förenklingssyfte införa mer enhetliga och moderna bestämmelser om frifiskerätt i enskilt vatten skulle dock kunna medföra att gränserna för äganderättens omfattning ändras och att en ersättningsskyldighet uppstår. Det har mot denna bakgrund inte bedömts finnas skäl för, eller utrymme, att gå in närmare på dessa frågor.

För att den som fritidsfiskar på ett enklare sätt än i dag ska kunna hitta de bestämmelser som är relevanta för just hans eller hennes situation har utredningen föreslagit att utgångspunkterna för det fritidsfiske som får bedrivas med stöd av frifiskerätt ska framgå direkt av den moderniserade fiskelagen. De bestämmelser som enbart gäller för det yrkesmässiga fisket kommer även fortsättningsvis att regleras i bilagor till lagen; den första bilagan rör fiske i enskilt vatten i havet och den andra bilagan rör fiske i enskilt vatten i söt-vattensområden.

I den moderniserade fiskelagen ska utgångspunkten vara att den som fritidsfiskar med stöd av frifiskerätt endast får använda handredskap men ytterligare redskapsanvändning ska tillåtas om beståndssituationen medger det

Utgångspunkten i den svenska fiskelagstiftningen är i dag att allt fiske med stöd av frifiskerätt i allmänt vatten, vid vissa stränder, skär och holmar i havet och i den ekonomiska zonen med de begränsningar som framgår av kontinentalsockellagen, är tillåtet om det inte finns särskilda begränsningar i lagstiftningen. För fisket med stöd av frifiskerätt i enskilt vatten finns bestämmelser om det fiske som är tillåtet i bilagan till fiskelagen, vilket vi har redogjort för ovan.

Den centrala bestämmelsen om redskapsbegränsning för de som fiskar med stöd av frifiskerätt finns i nuvarande 9 a § fiskelagen. Redskapsbegränsningen träffar fisket med rörliga redskap och kan något förenklat sägas fördela resursen mellan de som fritidsfiskar respektive yrkesfiskar med stöd av frifiskerätt. Av bestämmelsen följer att den som fritidsfiskar med rörliga redskap som utgångspunkt endast får använda nät, långrev, ryssja, bur, handredskap och håv. Vid fiske med nät, långrev, ryssjor och burar får sammanlagt högst sex redskap användas samtidigt. Vid hummerfiske får därutöver högst fjorton burar (hummertinor) användas. En långrev får vara försedd med högst 100 krokar. Nätens sammanlagda längd får vara högst 180 meter. Denna resursfördelningsbestämmelse togs fram i början på 1990-talet. Sedan dess har ett flertal omständigheter ändrats. Såsom vi har redogjort för ovan har den allmänna beståndssituationen försämrats, samtidigt som kunskapen om de vattenlevande organismerna har ökat. Sedan den nuvarande begränsningen togs fram har Sverige också blivit medlem i EU och överlåtit kompetens till EU i ett flertal frågor som rör fisket. Sverige har genom EU-medlemskapet också vissa skyldigheter; medlemsstaterna ska bl.a. säkerställa att fritidsfisket bedrivs på ett sätt som är förenligt med målen för den gemensamma fiskeripolitiken. EU:s bestämmelser innehåller också ett försäljningsförbud för fisk som fångats genom fritidsfiske i havet. Den tillåtna redskapsanvändningen framstår mot bakgrund av det som väl tilltagen. Genom en strängare redskapsbegränsning, kombinerat med ett bemyndigande att kunna meddela föreskrifter om ytterligare redskapsanvändning, har utredningen bedömt att försiktighetsansatsen inom fiskeförvaltningen skulle kunna beaktas i högre utsträckning än i dag. Utredningen kan i denna del konsta-

tera att fritidsfisket i stor omfattning regleras genom begränsningar i fiskevårdsföreskrifter i dag och att detta bedöms kunna försvåra en adaptiv förvaltning i överensstämmelse med ekosystemansatsen. Genom att införa en hårdare redskapsbegränsning och möjlighet att kunna meddela föreskrifter om en utökad redskapsanvändning när beståndssituationen tillåter det, bedöms vidare målen i den gemensamma fiskeripolitiken bättre kunna uppfyllas.

Mot denna bakgrund har utredningen föreslagit att utgångspunkten i den moderniserade fiskelagen ska vara att den som fritidsfiskar med stöd av frifiskerätt endast ska få fiska med handredskap. Om beståndssituationen tillåter det ska en utökad redskapsanvändning kunna tillåtas. Sådana föreskrifter får dock inte innebära en mer omfattande möjlighet till fiske i enskilt vatten än vad som följer av bilagorna till lagen. De får inte heller innebära en mer omfattande redskapsanvändning i övrigt än vad som är tillåtet i dag. Vad gäller hummerfisket görs dock den ändringen att det totala antalet burar (hummertinor) som kan tillåtas ska räknas in i de sex mängdfångande redskapen som kan tillåtas. Det ska alltså inte längre vara möjligt att fiska med sex mängdfångande redskap och utöver det ytterligare hummertinor. Utredningen noterar i sammanhanget att det av Havs- och vattenmyndighetens föreskrifter framgår att enbart sex hummertinor får användas samtidigt vid fritidsfiske. Beträffande fiske med långrev har utredningen bedömt att en minskning ska göras så att fiske med totalt 100 krokar ska få tillåtas. Det ska dock även i fortsättningen vara möjligt att meddela undantag från redskapsbegränsningen.

Frågan om Havs- och vattenmyndigheten bör kunna meddela föreskrifter för andra än yrkesfiskare utifrån andra skäl än fiskevårdsskäl behöver utredas vidare enligt utredningens uppfattning. Vid en sådan utredning bör kriterier för fördelning tas fram. Konsekvenserna för livsmedelsförsörjningen och det yrkesmässiga fisket bör enligt utredningens uppfattning också särskilt presenteras.

Det ska vara möjligt att ställa krav på kameraövervakning vid visst yrkesmässigt fiske

Utredningen har lämnat flera förslag kopplat till de ändrade kontrollbestämmelserna som rör det yrkesmässiga fisket. Här kan bl.a. nämnas att den moderniserade fiskelagen ska innehålla en bestämmelse om att svenskflaggade unionsfångstfartyg med en total längd på

18 meter eller mer, som tillhör ett flottsegment som enligt kommissionens genomförandeakter utgör en hög risk för bristande fullgörande av landningsskyldigheten, ska ha operativa elektroniska fjärrövervakningssystem innefattande övervakningskameror, i enlighet med kraven i den ändrade kontrollförordningen, installerade ombord.

Utredningen har också föreslagit att lagen ska innehålla en bestämmelse om att svenskflaggade unionsfångstfartyg vars totala längd är 12 meter eller längre men kortare än 18 meter, som tillhör flottsegment som enligt föreskrifter som meddelas av regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer utgör en hög risk för bristande fullgörande av landningsskyldigheten, ska ha operativa elektroniska fjärrövervakningssystem ombord.

Det ska införas ett registreringskrav för yrkesmässigt fiske utan fartyg i havet

I den svenska lagstiftningen ställs i dag inget krav på att den som bedriver yrkesmässigt fiske utan fartyg i havet har licens eller är registrerad för sådant fiske. Det går således att bedriva fisket enbart med stöd av fiskerätt eller bestämmelserna om frifiskerätt. Kommerciellt fiske utan fartyg bör i första hand röra sig om isfiske, ostronplockning eller fiske med landvad. Medlemsstaterna ges genom de nya bestämmelserna i kontrollförordningen möjlighet att välja mellan att inrätta ett licensieringssystem eller ett annat alternativt registreringssystem för fysiska och juridiska personer som bedriver fiske utan fartyg. Med fiske utan fartyg avses enligt den ändrade kontrollförordningen och förslaget till moderniserad fiskelag verksamhet med yrkesmässigt nyttjande av marina biologiska resurser där sådana resurser fångas eller skördas utan användning av ett fångstfartyg, till exempel insamling av skaldjur, undervattensfiske, isfiske och strandfiske, inbegripet fiske till fots. Utredningen har föreslagit att de som bedriver fiske utan fartyg ska registrera sig och att registret ska skötas av Havs- och vattenmyndigheten.

Det ska vara möjligt att ställa krav på registrering och rapportering av fritidsfiske

Den moderniserade fiskelagen ska innehålla en bestämmelse om att den som fritidsfiskar och har fyllt 18 år, något förenklat, ska registrera sig vid fritidsfiske i havet efter sådana arter, bestånd eller grupper av bestånd som framgår av EU:s ändrade kontrollbestämmelser om kontroll av fritidsfiske. Krav på registrering ska ställas även i andra fall, vid fritidsfiske i havet eller i statligt förvaltade sötvattensområden, om det enligt föreskrifter meddelade av regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer, behövs till följd av krav i EU:s bestämmelser, för att säkerställa kunskapsinhämtning om bestånden, eller för att säkerställa att fritidsfisket är miljömässigt hållbart på lång sikt eller förvalta fritidsfisket i enlighet med syftet med den moderniserade fiskelagen. Med uttrycket *statligt förvaltade sötvattensområden* avses i förslaget till moderniserad fiskelag enskilt och allmänt vatten i Väneren, Vättern, Mälaren och Hjälmaren samt Storsjön i Jämtland, inklusive dessa vattenområdens och kustens tillrinnande vattendrag upp till första definitiva vandringshindret.

Förslag och bedömningar som i huvudsak rör översynen av bestämmelserna om fiskerikontroll

Ansaret för fiskerikontrollen ska tydliggöras och vissa myndigheter ska ha ett utpekat ansvar att ta fram kontrollvägledning

Utredningen har lämnat flera förslag som syftar till att förtydliga fördelningen av ansvaret för fiskerikontrollen, bl.a. i fråga om vilka myndigheter som ska ansvara för kontrollen och om att Havs- och vattenmyndigheten och Jordbruksverket ska ansvara för kontrollvägledning. Uttrycket *kontroll* ska enligt utredningens förslag ha samma betydelse som i artikel 4.3 i den ändrade kontrollförordningen, och fysisk och administrativ kontroll, inspektion och övervakning i övrigt av att den moderniserade fiskelagen, föreskrifter och beslut som har meddelats med stöd av lagen, samt de bestämmelser i EU-förordningar som lagen kompletterar, följs. Med kontrollvägledning avses enligt utredningens förslag att samordna, utvärdera och följa upp kontrollen, samt ge råd och stöd till kontrollmyndighet-

erna i syfte att säkerställa att kontrollen eller övervakningen bedrivs ändamålsenligt. Ett av utredningens förslag som syftar till att förtydliga fördelningen av ansvaret för kontrollen innebär att länsstyrelsens ansvar för kontroll ska tydliggöras i fiskelagstiftningen. Utredningen föreslår vidare att Havs- och vattenmyndigheten, när det gäller kontroll av fiske, ska ha ett övergripande ansvar för kontroll avseende såväl yrkesfiske som fritidsfiske. Därtill föreslås bl.a. att Transportstyrelsen ska ges ett utpekat ansvar för kontroll av motorstyrka och tonnage.

Fiskevakter ska ersätta dagens fisketillsynsmän och det ska tydliggöras vilken kontroll dessa får bedriva

Utredningen har vidare föreslagit att fiskevakter ska ersätta dagens fisketillsynsmän/fisketillsynspersoner. En fiskevakt föreslås kunna utöva kontroll över fritidsfiske i sötvattensområden och ska kunna förordnas av länsstyrelsen.

Den moderniserade fiskelagen ska innehålla bestämmelser som innebär utökade möjligheter att ta föremål i beslag vid kontroll

Utredningen har föreslagit att den moderniserade fiskelagen ska innehålla bestämmelser om att det ska vara möjligt att beslagta föremål även i andra situationer än då en person påträffas medan han eller hon begår brott.

Sanktionsbestämmelserna ska utgå från en gemensam systematik

Utredningen har bedömt att det kan ifrågasättas om sanktionssystemet inom den nuvarande fiskelagstiftningen uppfyller EU:s krav på att vara effektivt, proportionerligt och avskräckande, och har därför ansett att det behövs en översyn av sanktionssystemet. Enligt utredningens uppfattning bör sanktionsbestämmelserna i den moderniserade fiskelagen utgå ifrån en gemensam systematik. Detta bör gälla oavsett om överträdelserna avser bestämmelser i den nationella lagstiftningen eller bestämmelser i EU:s förordningar om den gemensamma fiskeripolitiken. Straff bör enligt utredningens

uppfattning som utgångspunkt förbehållas beteenden som kan orsaka påtaglig skada eller fara för skada på fiskelagstiftningens primära skyddsintressen. I fråga om överträdelser av förvaltningsrättsliga krav finns anledning att överväga sanktionsavgifter och andra administrativa ingripanden i stället för straff. Utredningen har föreslagit att ett flertal av de överträdelser som i dag omfattas av det straffrättsliga systemet även ska göra det fortsättningsvis.

Utredningen har vidare föreslagit att de överträdelser som ska ses som allvarliga överträdelser enligt artikel 90 i den ändrade kontrollförordningen som utgångspunkt ska omfattas av det straffrättsliga systemet. Överträdelser med koppling till uppgiftsskyldigheten ska dock som utgångspunkt även fortsättningsvis sanktioneras genom sanktionsavgifter. Utredningen har dock föreslagit att Havs- och vattenmyndigheten ska få i uppdrag att se över om bl.a. ytterligare överträdelser bör omfattas av sanktionsavgiftssystemet, se nedan.

Utredningen har därutöver föreslagit att det ska införas en reglering som hindrar dubbelprövning mellan det straffrättsliga systemet och sanktionsavgiftssystemet.

Straffbestämmelserna ska som utgångspunkt utformas med fullständiga brottsbeskrivningar

När det kommer till straffbestämmelserna i den moderniserade fiskelagen har utredningen förslagit att dessa, i den utsträckning det är möjligt, ska utformas med fullständiga brottsbeskrivningar. Enligt utredningens uppfattning ska det som utgångspunkt inte ställas krav på subjektiv täckning avseende de bakomliggande handlingsnormernas existens och innehåll. Vidare ska det göras ytterligare differentiering mellan de överträdelser som omfattas av det straffrättsliga systemet än vad som görs i dag.

Sanktionsavgiftsbeloppen ska höjas

När det kommer till sanktionsavgiftssystemet har utredningen föreslagit att sanktionsbeloppen ska höjas i syfte att bättre leva upp till kraven som ställs i EU-rätten på att sanktionerna ska vara effektiva, avskräckande och proportionerliga. I samma syfte föreslår utred-

ningen att det ska införas en möjlighet att besluta om delvis befrielse från sanktionsavgift.

Övriga förslag

Havs- och vattenmyndigheten ska ges i uppdrag att se över om fler överträdelser kan omfattas av sanktionsavgiftssystemet

Det har inte funnits utrymme att inom ramen för utredningen gå in närmare på utformningen av sanktionsavgiftssystemet, om fler överträdelser borde omfattas av sanktionsavgiftssystemet och vilka ändringar som borde göras för att sanktionsavgiftssystemet ska bli balanserat i sin helhet. Utredningen har inte heller haft något särskilt uppdrag att göra en sådan översyn. Utredningen är dock av uppfattningen att en sådan översyn är nödvändig och föreslår därför att Havs- och vattenmyndigheten, som är närmare insatt i den praktiska hanteringen vid olika typer av överträdelser, ska ges i uppdrag av regeringen att se över om fler överträdelser av bestämmelserna i EU:s förordningar om den gemensamma fiskeripolitiken eller den nationella fiskelagstiftningen bör omfattas av sanktionsavgiftssystemet, och i så fall lämna författningsförslag i dessa delar. Myndigheten ska vid arbetet utgå från de överväganden som utredningen har redogjort för i fråga om val av sanktion. Utredningen har i sammanhanget noterat att det ofta är de myndigheter som upptäcker överträdelser som är specialister på lagstiftningen på området, och att särskilt regleringen i EU:s förordningar om den gemensamma fiskeripolitiken, ofta uppfattas som komplex i andra delar av rättskedjan. Möjligheten att hantera eventuella överträdelser med sanktionsavgifter bedöms mer resurs- och kostnadseffektivt än att handlägga dem som straffrättsliga ärenden och kan leda till kortare handläggningstider, vilket kan gynna både enskilda och myndigheterna samt vara positivt för konkurrensen inom branschen. Myndigheten bör enligt utredningens uppfattning även lämna förslag på ändringar i lagstiftningen i syfte att förbättra genomförande av artikel 38–40 i IUU-förordningen. Vid genomförandet av uppdraget bör Havs- och vattenmyndigheten ta in information från andra myndigheter, framför allt Jordbruksverket, Kustbevakningen, Livsmedelsverket och länsstyrelserna. Med hänsyn till att de ändringar som utredningen föreslår i sanktionsavgiftssystemet och det faktum att de aktuella bestämmelserna i

IUU-förordningen har varit gällande i cirka femton år är utredningen av uppfattningen att det är angeläget att uppdraget ges till myndigheten så snart som möjligt.

Konsekvenser av förslagen

När det kommer till konsekvenser av utredningens förslag kan sammanfattningsvis följande nämnas om de förslag som förväntas få störst konsekvenser.

Förslagen om krav på registrering av fritidsfiskare och rapportering av fångster från fritidsfiske kommer att påverka de enskilda som omfattas av kraven. Förslagen kommer även att få tydliga konsekvenser för Havs- och vattenmyndigheten. Ett krav på registrering och rapportering för fritidsfiskare bedöms kunna leda till positiva konsekvenser för såväl miljön som en hållbar utveckling.

De förslag som rör ansvaret för fiskerikontrollen bedöms bl.a. medföra en tydligare fördelning av ansvaret. Förslagen bedöms i övrigt särskilt medföra konsekvenser för länsstyrelserna. Detta dels eftersom det genom förslagen tydliggörs att länsstyrelserna har ett ansvar för kontrollen, dels eftersom förslaget om fiskevakter innebär att en del av den tillsyn som i dag utförs av fisketillsynsmän/fisketillsynspersoner troligen kommer att behöva utövas av tjänstemän på länsstyrelserna. Länsstyrelserna behöver därför tilldelas tillräckliga medel för att kontrollen ska kunna genomföras enligt de behov som finns.

1 Författningsförslag

1.1 Förslag till fiskelag (2026:000)

Härigenom föreskrivs följande.

1 kap. Inledande bestämmelser

Lagens syfte

1 § Syftet med denna lag är främst att säkerställa att fisket är miljömässigt hållbart på lång sikt och förvaltas på ett sådant sätt att nytta kan uppnås ur ett ekonomiskt, socialt och sysselsättningsperspektiv, samt bidrar till att trygga livsmedelsförsörjningen.

Lagens innehåll

2 § Innehållet i lagen är uppdelat enligt följande:

- inledande bestämmelser (1 kap.),
- bestämmelser om fiskerätt (2 kap.),
- bestämmelser om frifiskerätt och tillträde till vatten (3 kap.),
- allmänna bestämmelser om fiske och fiskådra (4 kap.),
- särskilda bestämmelser om yrkesmässigt fiske (5 kap.),
- särskilda bestämmelser om fritidsfiske (6 kap.),
- fiskevård, naturvård och utsättning av fisk (7 kap.),
- särskilda bestämmelser om fiske och fiskevård i Torneälvens fiskeområde (8 kap.),
- fiskeri- och vattenbruksprodukter (9 kap.),
- kontroll och övervakning (10 kap.),
- straffrättsliga och straffprocessuella bestämmelser (11 kap.),
- sanktionsavgifter och processuella bestämmelser som rör sådana avgifter (12 kap.),

- återkallelser av licenser och övriga konsekvenser vid överträdelser (13 kap.),
 - särskilda bemyndiganden (14 kap.), och
 - överklagande och övriga bestämmelser (15 kap.).
- Till lagen hör följande bilagor:
- Särskilda bestämmelser om frifiskerätt i enskilt vatten i havet (bilaga 1), och
 - Särskilda bestämmelser om frifiskerätt i enskilt vatten i sötvattensområden (bilaga 2).

EU-bestämmelser som lagen kompletterar

3 § I lagen finns bestämmelser som kompletterar bestämmelser i EU:s förordningar om den gemensamma fiskeripolitiken.

Regeringen ska i Svensk författningssamling tillkännage vilka EU-förordningar som denna lag kompletterar.

I fråga om EU-förordningar som kompletteras av flera lagar ska regeringen på samma sätt som i andra stycket tillkännage vilka bestämmelser som denna lag kompletterar.

Lagens geografiska tillämpningsområde

4 § Denna lag gäller på svenskt territorium och inom Sveriges ekonomiska zon.

Lagen ska även i angivna delar tillämpas på svenskt fiske i havet utanför Sveriges ekonomiska zon.

Organismer som omfattas av lagens bestämmelser om fiske

5 § Lagens bestämmelser om fiske är tillämpliga i fråga om verksamheter som syftar till att fånga eller döda fritt levande fisk.

Bestämmelserna om fiske ska också tillämpas i fråga om verksamheter som syftar till att fånga, döda eller skörda andra fritt levande marina biologiska resurser i de fall bestämmelserna kompletterar EU:s förordningar om den gemensamma fiskeripolitiken och sådan verksamhet omfattas av de bestämmelser i EU-förordningarna som lagen kompletterar.

Särskilda bestämmelser i andra lagar

6 § Särskilda bestämmelser om samernas rätt till fiske finns i rennäringslagen (1971:437).

7 § Särskilda bestämmelser om fiskevårdsområden finns i lagen (1981:533) om fiskevårdsområden.

Förhållandet till annan lagstiftning

8 § Denna lag ska inte tillämpas i den mån den strider mot föreskrifter som har meddelats med stöd av 7 eller 8 kap. miljöbalken.

Bestämmelser om att tillstånd krävs för vissa verksamheter och åtgärder finns i 7 kap. 28 a–29 b §§ miljöbalken.

Ord och uttryck

9 § I denna lag används följande uttryck med nedan angiven betydelse, om inte annat anges:

Uttryck

Betydelse

Aktör

Samma betydelse som i artikel 4.1.30 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 1380/2013 av den 11 december 2013 om den gemensamma fiskeripolitiken, om ändring av rådets förordningar (EG) 1954/2003 och (EG) nr 1224/2009 och om upphävande av rådets förordningar (EG) nr 2371/2002 och (EG) nr 639/2004 och rådets beslut 2004/585/EG.

Allmänt vatten

Samma betydelse som i lagen (1950:595) om gräns mot allmänt vattenområde.

Enskilt vatten

Samma betydelse som i lagen om gräns mot allmänt vattenområde.

EU:s förordningar om den gemensamma fiskeripolitiken

EU:s förordningar om

– åtgärder för bevarande och förvaltning av fiskeresurserna,

– stöd för åtgärder inom ramen för den gemensamma fiskeripolitiken och den integrerade havspolitik, och

– marknadsreglering av fiskeri- och vattenbruksprodukter.

Fast redskap

– Fiskebyggnad, och

– fiskeredskap med ledarm som är fastsatt vid botten eller stranden och avses stå kvar i mer än två dygn i följd.

Fisk

Fisk, vattenlevande blötdjur och vattenlevande kräftdjur.

Fiske utan fartyg

Samma betydelse som i artikel 4.38 i rådets förordning (EG) nr 1224/2009 av den 20 november 2009 om införande av ett kontrollsystem i gemenskapen för att säkerställa att bestämmelserna i den gemensamma fiskeripolitiken efterlevs, om ändring av förordningarna (EG) nr 847/96, (EG) nr 2371/2002, (EG) nr 811/2004, (EG) nr 768/2005, (EG) nr 2115/2005, (EG) nr 2166/2005, (EG) nr 388/2006, (EG) nr 509/2007, (EG) nr 676/2007, (EG) nr 1098/2007, (EG) nr 1300/2008, (EG) nr 1342/2008 och upphävande av förordning-

	arna (EEG) nr 2847/93, (EG) nr 1627/94 och (EG) nr 1966/2006.
<i>Fiskefartyg</i>	Samma betydelse som i artikel 4.31 i rådets förordning (EG) nr 1224/2009.
<i>Fiskelicens</i>	Samma betydelse som i artikel 4.9 i rådets förordning (EG) nr 1224/2009.
<i>Fiskeriprodukter</i>	Samma betydelse som i artikel 4.1.29 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 1380/2013.
<i>Fisketillstånd</i>	Samma betydelse som i artikel 4.10 i rådets förordning (EG) nr 1224/2009.
<i>Fiskeverksamhet</i>	Samma betydelse som i artikel 4.1.28 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 1380/2013.
<i>Frifiskerätt</i>	Den möjlighet som svenska medborgare och juridiska personer har att fiska i enskilt eller allmänt vatten samt i Sveriges ekonomiska zon utan stöd av fiskerätt.
<i>Fångstfartyg</i>	Samma betydelse som i artikel 4.33 i rådets förordning (EG) nr 1224/2009.
<i>Handredskap</i>	Spö, pilk och liknande rörligt redskap som är utrustat med lina och högst tio krokar.
<i>Inspektion</i>	Samma betydelse som i artikel 4.4 i rådets förordning (EG) nr 1224/2009.

Kontroll

– Samma betydelse som i artikel 4.3 i rådets förordning (EG) nr 1224/2009, och

– fysisk och administrativ kontroll, inspektion och övervakning i övrigt av att denna lag, föreskrifter och beslut som har meddelats med stöd av lagen, samt de bestämmelser i EU:s förordningar som lagen kompletterar, följs.

Kontrollvägledning

Att samordna, utvärdera och följa upp kontrollen, samt ge råd och stöd till kontrollmyndigheterna i syfte att säkerställa att kontrollen eller övervakningen bedrivs ändamålsenligt.

Nationell fiskekvot

Den kvot som i fråga om fiske är tillgänglig för fördelning till svenska fartyg enligt EU:s förordningar om den gemensamma fiskeripolitiken.

Marina biologiska resurser

Samma betydelse som i artikel 4.1.2 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 1380/2013.

Rörliga redskap

Fiskeredskap som inte är fasta redskap.

Statligt förvaltade sötvattensområden

Enskilt och allmänt vatten i Väneren, Vättern, Mälaren och Hjälmaren samt Storsjön i Jämtland, inklusive dessa vattenområdens och kustens tillrinnande vattendrag upp till första definitiva vandringshindret.

Sveriges ekonomiska zon

Samma betydelse som i lagen (1992:1140) om Sveriges ekonomiska zon.

<i>Sötvattensområden</i>	Vattenområden på land inom Sveriges territorium.
<i>Vattenbruksprodukter</i>	Samma betydelse som i artikel 4.1.34 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 1380/2013.
<i>Övervakning</i>	– Samma betydelse som i artikel 4.5 i rådets förordning (EG) nr 1224/2009, och – övervakning i övrigt av att denna lag, föreskrifter och beslut som har meddelats med stöd av lagen, samt de bestämmelser i EU:s förordningar som lagen kompletterar, följs.

2 kap. Bestämmelser om fiskerätt

Fiskerätt i enskilt vatten

1 § Fiskerätten i enskilt vatten tillhör ägaren till den fastighet som fisket ingår i.

I 3 kap. finns bestämmelser om att även andra personer än den som har fiskerätt får fiska på enskilt vatten.

Särskilda bestämmelser om fiskerätt

2 § Fiskerätt som hör till sådan allmänning som avses i lagen (1952:166) om häradsallmänningar eller lagen (1952:167) om allmänningsskogar i Norrland och Dalarna får nyttjas av allmänningens delägare.

Delägarna får arrendera ut fiskerätten för gemensam räkning. Ett sådant beslut fattas i enlighet med föreskrifterna för allmänningens förvaltning.

3 § För utnyttjandet av en fiskerätt som är samfälld för flera fastigheter i andra fall än som avses i 2 §, gäller lagen (1973:1150) om förvaltning av samfälligheter.

Bestämmelsen i första stycket gäller inte fiskerätt som ingår i ett fiskevårdsområde.

4 § För en fastighet som innehas med samäganderätt får länsstyrelsen, på ansökan av någon av delägarna, besluta om hur fisket ska bedrivas på fastigheten. Detta gäller inte om fiskerätten är gemensam med en annan fastighet eller om fastigheten bara består av en sådan rätt.

Bestämmelserna i första stycket gäller inte fiskerätt som ingår i ett fiskevårdsområde.

5 § Vid jordbruksarrende som avser en hel fastighet får arrendatorn utnyttja fastighetsägarens fiskerätt, om inte något annat har avtalats.

Avser jordbruksarrendet endast en del av en fastighet ska bestämmelserna i 4 § om fastighet som innehas med samäganderätt tillämpas, om inte omfattningen av fiskerätten har avtalats. Markarealen ska utgöra delningsgrund om inte någon annan delningsgrund är lämpligare.

Särskilda bestämmelser om utsträckning av fasta redskap

6 § Vid fiske med stöd av fiskerätt krävs tillstånd för att sträcka fast redskap från det enskilda vattnet ut i allmänt vatten. Tillstånd ska meddelas om det kan ske utan skada för andra fiskande eller annat beaktansvärt intresse.

7 § Tillstånd att sträcka fast redskap från enskilt vatten vidare ut i allmänt vatten behövs inte

1. vid kusten i Norrbottens län,
2. vid kusten i Kalmar län söder om Kråkelund,
3. vid östra kusten i Blekinge län (norr om Torhamnsudde) och öster om en linje dragen från Torhamnsudde över Videskärs nordspets och Ungskärs sydspets till Utlängans sydspets, och
4. vid Skånes östra och södra kuster.

Det fasta redskapet får dock inte i något fall sträckas ut i allmänt vatten mer än 200 meter från den kurva för tre meters djup som följer stranden vid fastlandet eller vid en ö av minst 100 meters längd.

8 § Den myndighet som regeringen bestämmer ska pröva ansökningar om tillstånd som avses i 6 §.

Redskapsbegränsning vid fiske med stöd av upplåten fiskerätt

9 § Den som i havet och i statligt förvaltade sötvattensområden fiskar med stöd av en upplåten fiskerätt får, vid fiske som också får bedrivas med stöd av frifiskerätt, inte använda fler redskap än vad som är tillåtet vid sådant fiske med stöd av frifiskerätt.

Begränsningen i första stycket gäller inte den som innehar personlig fiskelicens eller fiskar med stöd av fiskelicens.

Begränsningar i fisket med stöd av fiskerätt

10 § Föreskrifter om begränsningar i fisket med stöd av fiskerätt kan meddelas med stöd av 7 kap. 1–3 §§ denna lag. Begränsningar i fisket kan också finnas i bestämmelser i EU:s förordningar om den gemensamma fiskeripolitiken.

3 kap. Bestämmelser om frifiskerätt och tillträde till vatten

Fiske med stöd av frifiskerätt i allmänt vatten, vid vissa stränder, skär och holmar samt i den ekonomiska zonen

Vem som får fiska

1 § Den som är svensk medborgare får fiska i allmänt vatten och i den ekonomiska zonen med de begränsningar som föranleds av lagen (1966:314) om kontinentalsockeln. Svenska medborgare får också fiska i havet vid sådana stränder, skär och holmar som den 30 juni 1986 ägdes av staten och som då inte hörde till något hemman eller innehades på särskilda villkor.

2 § En juridisk person som innehar fiskelicens enligt 5 kap. i denna lag får fiska i allmänt vatten i havet och i den ekonomiska zonen med de begränsningar som föranleds av lagen (1966:314) om kontinentalsockeln. En sådan juridisk person får också fiska i havet vid sådana stränder, skär och holmar som den 30 juni 1986 ägdes av staten och som då inte hörde till något hemman eller innehades på särskilda villkor.

Begränsning för fiske med redskap

3 § Den som fiskar med stöd av frifiskerätt i de områden som avses i 1 §, och som inte innehar personlig fiskelicens eller inte fiskar med stöd av fiskelicens, får vid fiske med redskap, endast använda handredskap.

Av 21 § framgår att regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om en utökad redskapsanvändning.

Fiske med stöd av frifiskerätt i enskilt vatten i havet

Vem som får fiska

4 § Den som inte har fiskerätt men som är svensk medborgare, och sådana juridiska personer som nämns i 2 §, får fiska med stöd av frifiskerätt i enskilt vatten i havet efter fisk i den omfattning som framgår av 5–10 §§.

Fiske utan redskap

5 § Den som fiskar med stöd av frifiskerätt får fiska utan redskap i enskilt vatten i havet från och med Skånes västra kust till riksgränsen mot Norge.

Fiske utan redskap efter ostron enligt första stycket får dock inte ske inom 200 meter från fastlandet eller en ö som är minst 100 meter lång.

Fiske med redskap

6 § Den som fiskar med stöd av frifiskerätt i enskilt vatten i havet, och som inte innehar personlig fiskelicens eller inte fiskar med stöd av fiskelicens, får endast fiska med handredskap.

Av 21 § framgår att regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om en utökad redskapsanvändning.

7 § Fiske med handredskap efter lax är inte tillåtet från kusten i Norrbottens län till och med kusten i Tierps kommun i Uppsala län.

8 § Vid fiske med handredskap enligt 6 § i enskilt vatten i havet från och med kusten i Östhammars kommun i Uppsala län till och med Blekinge läns södra kust (väster om Torhamnsudde) får fisket inte kräva användning av båt eller utgöras av angeldonsfiske eller liknande metod.

9 § Den som fiskar med stöd av frifiskerätt i enskilt vatten i havet, och som innehar personlig fiskelicens eller fiskar med stöd av fiskelicens, får även fiska med de redskap och metoder, i de områden, efter de arter och under de perioder som anges i bestämmelser i bilaga 1.

10 § Strandlinjer och vattendjup ska vid tillämpningen av bestämmelserna i bilaga 1 bestämmas, om inte annat särskilt anges, enligt 8 § lagen (1950:595) om gräns mot allmänt vattenområde.

Fiske med stöd av frifiskerätt i enskilt vatten i sötvattensområden*Vem som får fiska*

11 § Den som inte har fiskerätt men som är svensk medborgare får fiska med stöd av frifiskerätt i enskilt vatten i Vänern, Vättern, Mälaren, Hjälmaren och Storsjön i Jämtland efter fisk, förutom kräftor, i den omfattning som framgår av 12–15 §§.

Fiske med redskap

12 § Den som fiskar med stöd av frifiskerätt i enskilt vatten i de söt-vattensområden som nämns i 11 §, och som inte innehar personlig fiskelicens, får endast fiska med handredskap.

Av 21 § framgår att regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om en utökad redskapsanvändning.

13 § Vid fiske med handredskap enligt 12 § får fiskemetoden som sådan får inte kräva användning av båt eller utgöras av angeldonsfiske eller liknande metod.

14 § Den som fiskar med stöd av frifiskerätt i enskilt vatten i de söt-vattensområden som nämns i 11 §, och som innehar personlig fiskelicens, får även fiska med de redskap och metoder, i de områden, efter de arter och under de perioder som anges i bestämmelser i bilaga 2.

15 § Strandlinjer och vattendjup ska vid tillämpningen av bestämmelserna i bilaga 2 bestämmas, om inte annat särskilt anges, enligt 8 § lagen (1950:595) om gräns mot allmänt vattenområde samt i Mälaren utifrån nivån 0,78 meter i Rikets höjdsystem 2000 (RH 2000).

Utländska personers möjligheter till fiske

16 § Den som inte har fiskerätt och som är utländsk medborgare får fiska med handredskap på samma sätt som svenska medborgare enligt bestämmelserna tidigare i detta kapitel.

Utländska medborgare som är stadigvarande bosatta här i landet får dock fiska på samma sätt som svenska medborgare enligt bestämmelserna tidigare i detta kapitel.

Första stycket gäller inte om annat framgår av föreskrifter meddelade med stöd av 22 §.

17 § Fiskefartyg från andra medlemsstater inom Europeiska unionen har tillträde till fiske i vatten innanför 12 nautiska mil från baslinjen endast om sådan rätt framgår av artikel 5.2 och bilaga 1 till Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 1380/2013.

Första stycket gäller inte om annat framgår av föreskrifter meddelade med stöd av 22 §.

Begränsningar i fisket med stöd av frifiskerätt

18 § Föreskrifter om begränsningar i fisket med stöd av frifiskerätt kan meddelas med stöd av 5 kap. 26 § och 7 kap. 1–3 §§ denna lag. Begränsningar i fisket kan också finnas i bestämmelser i EU:s förordningar om den gemensamma fiskeripolitiken.

Krav på tillstånd för vissa fisken och bemyndiganden som rör sådana tillstånd

Tillstånd för utländska personers fiske

19 § Det krävs tillstånd för att utländska personer ska få fiska i andra situationer än de som nämns i 16–17 §§. Sådant tillstånd får lämnas om det finns särskilda skäl.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om tillstånd i sådana fall som avses i första stycket.

Tillstånd för fiske med fasta redskap

20 § Det krävs tillstånd för att använda fasta redskap vid fiske med stöd av frifiskerätt. Sådant tillstånd får lämnas om det finns särskilda skäl.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om tillstånd i sådana fall som avses i första stycket.

Övriga bemyndiganden

Föreskrifter om utökad redskapsanvändning

21 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om att svenska medborgare får använda även andra rörliga redskap än handredskap om beståndssituationen tillåter

det. Sådana föreskrifter får i enskilt vatten dock inte medföra en mer omfattande möjlighet till fiske än vad som följer av bilagorna till lagen.

De redskap som får tillåtas är håv, nät, långrev, ryssjor och burar. Vid fiske med nät, långrev, ryssjor och burar får det tillåtas att högst sex redskap används samtidigt. Vid fiske med långrev får det tillåtas att totalt 100 krokare används. Nät får tillåtas upp till en sammanlagd längd om högst 180 meter.

Föreskrifter om utländska medborgares möjligheter till fiske

22 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om utländska medborgares rätt att fiska i Sveriges territorialhav och Sveriges ekonomiska zon, om sådan rätt följer av internationella överenskommelser.

Dispenser i fråga om redskapsanvändning

23 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får i enskilda fall meddela undantag från begränsningarna i 3, 6, 12 §§ och kravet på tillstånd i 20 §§ om det finns vetenskapliga eller andra särskilda skäl för det.

24 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får i enskilda fall meddela undantag från begränsningarna i föreskrifter meddelade med stöd av 21 § när det gäller fiske med burar efter skaldjur i fritidsfiskebaserad fisketurismverksamhet.

Prövning av tillstånd och dispenser

25 § Den myndighet som regeringen bestämmer ska pröva ansökningar om tillstånd och dispenser som avses i 19–20 och 23–24 §§.

4 kap. Allmänna bestämmelser om fiske och fiskådra

Allmän hänsyn vid fiske

1 § Den som fiskar ska visa hänsyn till andra som vistas i området. Fiske ska bedrivas så att andra fiskande inte onödigtvis hindras.

2 § Om flera fiskande vill fiska i samma vatten och det inte kan ske samtidigt, ska de få fiska i den ordning de kommit till platsen.

3 § Det egna fiskeredskapet ska användas så att det inte snärjs ihop med eller skadar andras redskap.

4 § Efter avslutat fiske får inte någonting lämnas kvar som kan hindra andra fiskande.

5 § Bestämmelserna om allmän hänsyn vid fiske i 1–4 §§ ska även tillämpas vid svenskt fiske utanför Sveriges ekonomiska zon i internationellt vatten och i andra vatten där fisket bedrivs med stöd av internationella överenskommelser.

Fiske nära fasta redskap

6 § I vattenområde där fiske med stöd av frifiskerätt får bedrivas enligt bestämmelserna i denna lag, får fiske inte utan lov bedrivas närmare än 100 meter från ett fast redskap, om redskapet har märkts ut på föreskrivet sätt.

Rätt att använda annans strand

7 § Den som fiskar får tillfälligt använda någon annans strand och vattenområde för att dra upp eller göra fast båt eller redskap, om det behövs för fisket och om det kan ske utan olägenhet för den som innehar stranden. För den som fiskar yrkesmässigt med stöd av frifiskerätt gäller detta även om olägenhet uppstår, under förutsättning att ersättning betalas för skada och intrång.

Fiskådra

8 § I varje gren av ett vattendrag eller ett sund där fisken har sin gång ska det finnas en fiskådra i det djupaste vattnet. Fiskådran utgör en sjättedel av vattnets bredd vid vanligast förekommande lågt vattenstånd. Vid vattendragets inlopp och mynning och vid ett sunds änd-

punkter sträcker sig fiskådran med oförändrad bredd vidare trehundra meter ut i det djupaste vattnet.

Den myndighet som regeringen bestämmer får besluta att fiskådran ska gå i en annan del av vattnet än vad som sägs i första stycket. Berörda rättsägare ska få tillfälle att yttra sig i saken innan beslut fattas. Om ändringen innebär ett påtagligt men för någon berörd rättsägare, krävs att personen samtycker till åtgärden.

9 § Fiskådran ska lämnas fri från fiskeredskap som kan hindra fiskens gång. Någon annan anordning än fiskeredskap får inte heller sättas ut i eller vid fiskådran i syfte att hindra fisken att gå fram i ådran.

Den myndighet som regeringen bestämmer får medge undantag från vad som sägs i första stycket, om det kan antas att det inte leder till påtagligt men för någon som inte samtyckt till åtgärden.

Bemyndiganden

Utmärkning och märkning

10 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om hur fiskeredskap ska märkas ut, samt hur fiskeredskap och fiskesump ska märkas så att de kan identifieras och kopplas till den som använder eller äger dem.

Föreskrifter meddelade med stöd av första stycket ska även tillämpas vid svenskt fiske utanför Sveriges ekonomiska zon i internationellt vatten och i andra vatten där fisket bedrivs med stöd av internationella överenskommelser.

5 kap. Särskilda bestämmelser om yrkesmässigt fiske

Fiskelicens

1 § Att yrkesmässigt nyttjande av marina biologiska resurser med unionsfångstfartyg endast får bedrivas med stöd av fiskelicens framgår av artikel 6.1 i rådets förordning (EG) nr 1224/2009.

2 § En fiskelicens får efter ansökan beviljas en fysisk eller en juridisk person.

3 § Om den som ansöker om fiskelicens är en annan än den som äger det fångstfartyg som ska användas vid fisket, ska sökanden visa sin rätt att förfoga över fartyget.

4 § En fiskelicens får beviljas om

1. fisket bedrivs i näringsverksamhet,
2. fisket har anknytning till svensk fiskerinäring,
3. det fartyg som används vid fisket är registrerat som fiskefartyg i det fartygsregister som avses i 1 kap. 2 § sjölagen (1994:1009), och
4. kravet på att fiskekapacitet ska föras ut ur den svenska fiskeflottan i enlighet med artikel 23 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 1380/2013 är uppfyllt.

Licensen får begränsas till att avse ett visst fiske och beviljas för en viss tid.

När en fråga om fiskelicens prövas första gången och vid prövning av en ansökan om en väsentlig ändring av en fiskelicens ska tillgången på fisk beaktas.

Personlig fiskelicens

5 § En personlig fiskelicens får beviljas för yrkesmässigt fiske som inte kräver fiskelicens.

Av 3 kap. 3, 6 och 12 §§ framgår att den som fiskar med stöd av personlig fiskelicens är undantagen från de begränsningar i redskapsanvändningen som anges i de paragraferna.

6 § En personlig fiskelicens får efter ansökan beviljas en fysisk person.

7 § En personlig fiskelicens får beviljas om fisket bedrivs i näringsverksamhet.

Licensen får begränsas till att avse ett visst fiske och beviljas för en viss tid.

När en fråga om personlig fiskelicens prövas första gången och vid prövning av en ansökan om en väsentlig ändring av en personlig fiskelicens ska tillgången på fisk beaktas.

Prövning av frågor om fiskelicens och personlig fiskelicens

8 § Frågor om fiskelicens och personlig fiskelicens prövas av den myndighet som regeringen bestämmer.

Återkallelse av fiskelicens och personlig fiskelicens

Återkallelse av fiskelicens

9 § En fiskelicens får återkallas om

1. den har meddelats på grund av felaktiga uppgifter i ansökan,
2. innehavaren av fiskelicensen inte längre uppfyller kravet på att fisket ska bedrivas i näringsverksamhet,
3. innehavaren av fiskelicensen inte längre uppfyller kravet på att fisket ska ha anknytning till svensk fiskerinäring, eller
4. fartyget inte är registrerat som fiskefartyg i det fartygsregister som avses i 1 kap. 2 § sjölagen (1994:1009).

Återkallelse av personlig fiskelicens

10 § En personlig fiskelicens får återkallas om

1. den har meddelats på grund av felaktiga uppgifter i ansökan, och
2. licensinnehavaren inte längre uppfyller kravet på att fisket ska bedrivas i näringsverksamhet.

Registrering av den som bedriver yrkesmässigt fiske utan fartyg i havet

11 § Den myndighet som regeringen bestämmer ska föra register över fysiska och juridiska personer som bedriver fiske utan fartyg i enlighet med definitionen i denna lag. Den som bedriver sådant fiske ska registrera sig i registret.

Möjligheter för utländska personer att bedriva yrkesmässigt fiske

12 § Utländska fysiska och juridiska personer som omfattas av Sveriges internationella åtaganden om etableringsfrihet, arbetskraftens fria rörlighet och utbyte av tjänster får fiska yrkesmässigt på samma villkor som svenska fysiska och juridiska personer.

Överlåtbara fiskerättigheter

Syftet med lagens bestämmelser om överlåtbara fiskerättigheter

13 § Bestämmelserna i 14–19 och 33 §§ syftar till att främja att fartygsstrukturen i den svenska fiskeflottan medverkar till att bevara fiskeresurserna och till ett fiske som i övrigt är hållbart i ekonomiskt, miljömässigt och socialt hänseende.

Fiskerättigheter

14 § Av den del av den nationella fiskekvoten som görs tillgänglig för fiske genom individuella kvoter får Havs- och vattenmyndigheten för en innehavare av fiskelicens bestämma en överlåtbar andel (fiskerättigheter). Andelens storlek ska fastställas med ledning av omfattningen av fiskelicensinnehavarens tidigare fiske under en referensperiod.

Överlåtelse av fiskerättigheter

15 § Fiskerättigheter får överlåtas till en annan fiskelicensinnehavare, om överlåtelsen inte motverkar syftet med lagen.

Överlåtelsen ska godkännas av Havs- och vattenmyndigheten.

Havs- och vattenmyndigheten ska i sitt beslut om godkännande fastställa parternas innehav av fiskerättigheter.

16 § En fiskelicensinnehavare får ha fiskerättigheter för högst två fartyg samtidigt.

En fiskelicensinnehavares innehav av fiskerättigheter får motsvara högst tio procent av den del av den nationella fiskekvoten som görs tillgänglig för fiske genom individuella kvoter.

Om det finns särskilda skäl, får Havs- och vattenmyndigheten godkänna en överlåtelse trots att fiskelicensinnehavaren efter förvärvet har ett större innehav av fiskerättigheter än vad som är tillåtet enligt första och andra styckena.

Fiskerättigheters giltighetstid m.m.

17 § Fiskerättigheter gäller i tio år från dagen för Havs- och vattenmyndighetens beslut om att fastställa fiskerättigheterna.

Fiskerättigheter som fastställs i ett beslut om att godkänna en överlåtelse gäller endast under den tid som återstår av de ursprungliga fiskerättigheternas giltighetstid.

18 § Havs- och vattenmyndigheten får besluta att dra in eller begränsa fiskerättigheter om innehavarens fiskelicens har återkallats eller begränsats.

19 § Fiskerättigheter som har dragits in får tilldelas en annan fiskelicensinnehavare. Sådana fiskerättigheter gäller under den tid som återstår av de ursprungliga fiskerättigheternas giltighetstid.

Elektronisk fjärrövervakning av landningsskyldigheten

20 § Svenskflaggade unionsfångstfartyg med en total längd på 18 meter eller mer, som tillhör ett flottsegment som enligt kommissionens genomförandeakter utgör en hög risk för bristande fullgörande av landningsskyldigheten, ska ha operativa elektroniska fjärrövervakningssystem innefattande övervakningskameror, i enlighet med kraven i artikel 13 i rådets förordning (EG) nr 1224/2009, installerade ombord.

21 § Svenskflaggade unionsfångstfartyg vars totala längd är 12 meter eller längre men kortare än 18 meter, som tillhör flottsegment som enligt föreskrifter som meddelas av regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer utgör en hög risk för bristande fullgörande av landningsskyldigheten, ska ha operativa elektroniska fjärrövervakningssystem ombord.

Bemyndiganden

Föreskrifter om villkor för fiskelicens

22 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela ytterligare föreskrifter om villkoren för fiskelicens när det gäller anknytningen till svensk fiskerinäring och kravet på att fiskekapacitet ska föras ut ur den svenska fiskeflottan.

Föreskrifter om villkor för att utfärda en ny licens efter återkallelse

23 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om vilka villkor som ska vara uppfyllda för att en ny fiskelicens eller personlig fiskelicens ska kunna utfärdas efter återkallelse.

Föreskrifter om fisketillstånd

24 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om fisketillstånd som kompletterar artiklarna 7 och 7a i rådets förordning (EG) nr 1224/2009.

Föreskrifter om yrkesmässigt fiske utan fartyg i havet

25 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om hur den som bedriver fiske utan fartyg enligt definitionen i denna lag ska visa att fisket är yrkesmässigt.

Föreskrifter om yrkesfiskets bedrivande

26 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om yrkesfiskets bedrivande. Sådana föreskrifter får förbjuda eller begränsa

1. fisket med avseende på vilken organism som får fångas, skördas, behållas eller säljas,
2. användningen av fiskefartyg, fiskemetoder eller fiskeredskap, eller
3. fiske inom vissa områden eller för vissa ändamål.

Föreskrifter om landningsskyldighet

27 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om skyldighet att ta ombord och föra i land fiskeriprodukter som har fångats eller skördats.

Föreskrifter om uppgiftsskyldighet

28 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om skyldighet för befälhavaren på ett fiskefartyg, för den som har fiskelicens eller personlig fiskelicens eller för den som utan stöd av sådan licens fiskar för att sälja fångsten, att lämna uppgifter om

1. fiskefartyg, fiskeredskap, fiskemetod, fångst, tid och plats för fångsten, omlastning, landning, försäljning, och
2. andra förhållanden som rör fisket och som är av betydelse för tillämpningen av EU:s förordningar om den gemensamma fiskeripolitiken.

29 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får också meddela de föreskrifter som behövs för tillämpningen av bestämmelserna om positionsövervakning av unionsfiskefartyg i artikel 9 i rådets förordning (EG) nr 1224/2009.

Föreskrifter om elektronisk fjärrövervakning av landningsskyldigheten

30 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela de föreskrifter som behövs som komplettering till bestämmelserna om elektronisk fjärrövervakning av landningsskyldigheten i artikel 13.2, 13.4 och 13.5 i rådets förordning (EG) nr 1224/2009.

Föreskrifter om krav på kontinuerlig övervakning av motorstyrka

31 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om att vissa fartyg, i enlighet med vad som framgår av bestämmelserna om motorstyrka i artikel 39a i rådets förordning (EG) nr 1224/200, ska ha permanent installerade system som kontinuerligt mäter och registrerar motorstyrkan.

Tillämpning av föreskrifter meddelade med stöd av 24 och 26–31 §§

32 § Föreskrifter meddelade med stöd av 24 och 26–31 §§ ska även tillämpas vid svenskt fiske utanför Sveriges ekonomiska zon i internationellt vatten och i andra vatten där fisket bedrivs med stöd av internationella överenskommelser.

Föreskrifter om överlåtbara fiskerättigheter

33 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om

1. hur fiskerättigheterna ska beräknas, och
2. grunderna för fördelningen av indragna fiskerättigheter.

Regeringen får meddela föreskrifter om vilka fiskarter som fiskerättigheter får bestämmas för.

6 kap. Särskilda bestämmelser om fritidsfiske**Förbud mot saluföring och försäljning av fångster från havet**

1 § Det framgår av artikel 55.5 i rådets förordning (EG) nr 1224/2009 att saluföring och försäljning av fångster från fritidsfiske i havet är förbjuden.

Registrering av den som fritidsfiskar och rapportering av fångster från fritidsfiske

2 § Den som fritidsfiskar och har fyllt 18 år ska registrera sig

1. vid fritidsfiske i havet efter sådana arter, bestånd eller grupper av bestånd som avses i artikel 55.3 i rådets förordning (EG) nr 1224/2009, och

2. i andra fall, vid fritidsfiske i havet eller i statligt förvaltade sötvattensområden, om det enligt föreskrifter meddelade av regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer, behövs

a) till följd av krav på insamling av data om fångster enligt artikel 55.2 i rådets förordning (EG) nr 1224/2009,

b) till följd av krav på insamling av data i enlighet med Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 2017/1004 av den 17 maj 2017 om upprättande av en unionsram för insamling, förvaltning och användning av data inom fiskerisektorn och till stöd för vetenskaplig rådgivning rörande den gemensamma fiskeripolitiken och om upphävande av rådets förordning (EG) nr 199/2008,

c) för att säkerställa kunskapsinhämtning om bestånden, eller

d) för att säkerställa att fritidsfisket är miljömässigt hållbart på lång sikt eller förvalta fritidsfisket i enlighet med syftet med denna lag.

3 § Den som har fyllt 18 år ska rapportera uppgifter om sina fångster från fritidsfiske av arter, bestånd eller grupper av bestånd

1. vid fritidsfiske i havet i enlighet med artikel 55.3 i rådets förordning (EG) nr 1224/2009, och

2. i andra fall, vid fritidsfiske i havet eller i statligt förvaltade sötvattensområden, om det enligt föreskrifter meddelade av regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer, behövs

a) till följd av krav på insamling av data om fångster enligt artikel 55.2 i rådets förordning (EG) nr 1224/2009,

b) till följd av krav på insamling av data i enlighet med Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 2017/1004,

c) för att säkerställa kunskapsinhämtning om bestånden, eller

d) för att säkerställa att fritidsfisket är miljömässigt hållbart på lång sikt eller förvalta fritidsfisket i enlighet med syftet med denna lag.

4 § Havs- och vattenmyndigheten ska ansvara för register över fritidsfiskare och ta emot anmälningar om registrering enligt 2 § och rapportering av uppgifter om fångster enligt 3 §.

5 § Personuppgifter som samlats in genom registrering av fritidsfiskare enligt 2 § 2 b–d och rapportering av fångster från fritidsfiske enligt 3 § 2 b–d får behandlas för följande ändamål.

1. Att kontrollera efterlevnaden av bestämmelserna om registrering av fritidsfiskare och rapportering av fångster från fritidsfiske i denna lag, de EU-förordningar som lagen kompletterar samt föreskrifter meddelade med stöd av lagen,

2. vetenskaplig forskning och vetenskaplig rådgivning samt framställning av statistik, och

3. att säkerställa att fritidsfisket är miljömässigt hållbart på lång sikt eller förvalta fritidsfisket i enlighet med syftet med denna lag.

6 § Kustbevakningen och länsstyrelserna får medges direktåtkomst till ett sådant register över fritidsfiskare som avses i 5 §.

7 kap. Fiskevård, naturvård och utsättning av fisk

Bemyndiganden

Föreskrifter för fiskevården

1 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter för fiskevården som förbjuder eller begränsar

1. fisket med avseende på vilken organism som får fångas eller skördas,

2. användningen av fiskefartyg, fiskemetoder eller fiskeredskap,

3. fiske inom vissa områden eller för vissa ändamål, och

4. användningen av redskap, agn, båtar eller annat som kan sprida sjukdom.

2 § Regeringen eller den myndighet regeringen bestämmer får också meddela föreskrifter för fiskevården som avser förbud mot att

1. behålla organismer som fångats,

2. bearbeta organismer ombord,

3. förvara organismer i sump,

4. omlasta, föra i land, föra in i landet eller transportera organismer, och
5. saluhålla, sälja eller köpa organismer.

Föreskrifter för naturvården

3 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om vilken hänsyn som ska tas till naturvårdens intressen vid fiske.

Föreskrifterna får inte vara så ingripande att fisket avsevärt försvåras.

Andra stycket gäller inte

1. föreskrifter som behövs för att förhindra att fiske i havet medför
 - a) en försämring av den livsmiljö eller de livsmiljöer som avses att skyddas i ett naturområde som har förtecknats enligt 7 kap. 27 § första stycket 1 eller 2 miljöbalken, eller

- b) att den art eller de arter som avses att skyddas i ett sådant naturområde utsätts för en störning som på ett betydande sätt kan försvåra bevarandet i området av arten eller arterna, och

2. föreskrifter om förbud mot fiske med redskap som släpas i botten i områden i havet som

- a) har förklarats som nationalpark enligt 7 kap. 2 § miljöbalken,
 - b) har förklarats som naturreservat enligt 7 kap. 4 § miljöbalken,
 - c) utgör ett biotopskyddsområde enligt sådana föreskrifter eller beslut som avses i 7 kap. 11 § miljöbalken, eller
 - d) har förtecknats enligt 7 kap. 27 § första stycket 1 eller 2 miljöbalken.

4 § Bestämmelser om rätt till ersättning på grund av beslut om föreskrifter som avses i 3 § tredje stycket 1 finns i 31 kap. 4 och 5 §§ miljöbalken.

5 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om att det i ärenden enligt denna lag ska finnas en analys av vilken inverkan fiskemetoder och utsättande av arter har på miljön. Föreskrifterna får innebära att en sådan analys ska göras av den som avser att använda fiskemetoder eller sätta ut arter.

Föreskrifter om utsättning och flyttning

6 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om

1. under vilka förutsättningar som fisk ska få sättas ut eller flyttas, och
2. krav på tillstånd för att fisk ska få sättas ut eller flyttas.

Särskilt om föreskrifternas tillämpningsområde

7 § Föreskrifter meddelade med stöd av 1–3 §§ ska även tillämpas vid svenskt fiske utanför Sveriges ekonomiska zon i internationellt vatten och i andra vatten där fisket bedrivs med stöd av internationella överenskommelser.

8 kap. Särskilda bestämmelser om fiske och fiskevård i Torneälvens fiskeområde

1 § I detta kapitel finns särskilda bestämmelser om fiske och fiskevård som gäller i Torneälvens fiskeområde.

2 § I kapitlet används följande uttryck med nedan angiven betydelse:

Uttryck**Betydelse***Drag*

Konstgjorda beten, wobblers, flugor eller därmed jämförbara lockmedel som är försedda med krokar och som med sina rörelser, färger eller former lockar fisken att hugga.

Fast redskap

Redskap med ledarm, såsom laxfälla och storryssja, avsett att användas på samma ställe under minst två dygn.

Flytnät

Nät som driver med strömmen.

Förankrade nät

Nät som med ankare, tyngder eller sin egen vikt sätts på eller förankras vid eller ovanför botten och som inte driver med vattnet.

Handredskap

Spö, pilk eller liknande rörligt redskap som är utrustat med lina och drag eller krok.

Havsområdet

Den del av Torneälvens fiskeområde som ligger söder om älvmynningen, bestämd som en rät linje dragen mellan spetsen av Hellälä norra udde på den finska sidan och udden Virtakari på den svenska sidan samt söder om en rät linje dragen genom sydspetsen på Oxö och Palosaari.

Kullenät (kolknöt)

Not som är fäst vid båt.

Naturliga beten

Levande eller avlivade beten och luktpreparat.

Småryssja

En till botten nedtyngd ryssja med en båghöjd lägre än 1,0 meter och där ingen del är högre än 1,5 meter.

Torneälvens fiskeområde

1. Könkämäälven och Muonioälven samt den del av Torneälven och de sjöar i vilka riksgränsen mellan Sverige och Finland löper (gränsälvarna),

2. de vattendrag som är sidogrenar till gränsälvarna, dock inte biflöden,

3. Torneälvens mynningsgrenar, och

4. den del av Bottenviken som ligger norr om och inom en linje från Haparanda hamn över Sko-

makarens nordostligaste punkt, Ylikaris östligaste punkt, Sarvenkatajas nordligaste punkt och därifrån i rakt östlig riktning till riksgränsen samt därifrån söderut längs riksgränsen till Torneå och Kemi kommungräns och vidare i nordöstlig riktning längs kommungränsen till fastlandet. Regeringen meddelar föreskrifter om koordinater för de brytningspunkter som avgränsar fiskeområdet.

Älvområdet

Den del av Torneälvens fiskeområde som ligger norr om älvmynningen, bestämd som en rät linje dragen mellan spetsen av Hellälä norra udde på den finska sidan och udden Virtakari på den svenska sidan samt norr om en rät linje dragen genom sydspetsen på Oxö och Palosaari.

Fiskådra

3 § I älvområdet inom Torneälvens fiskeområde ska fiskådran utgöra en tredjedel av vattendragets bredd vid normal låg vattenföring. En fiskådra i vattendrag utanför Torneälvens fiskeområde vilket rinner ut i vattendrag inom älvområdet fortsätter med oförändrad bredd tills den når fiskådran i älvområdet.

Fiskådran ska lämnas fri från fiskeredskap som kan hindra fiskens gång. Någon annan anordning än fiskeredskap får inte heller sättas ut i eller vid fiskådran i syfte att hindra fisken att gå fram i ådran.

Fredningszoner

4 § I havsområdet inom Torneälvens fiskeområde ska det finnas fredningszoner som avses i 3 § i den fiskestadga för Torneälvens fiskeområde som fogats till gränsälvsoverenskommelsen mellan Sverige och Finland. I en fredningszon får fiskeredskap eller andra anordningar inte placeras eller användas så att fiskens gång i zonen kan hindras eller att fisken inte kan komma dit eller inte kan röra sig där.

Bemyndiganden

Föreskrifter om fredningszoner

5 § Regeringen får meddela föreskrifter om vilka vattenområden inom Torneälvens fiskeområde som ska utgöra fredningszoner.

Föreskrifter för fiskevården och fiskets bedrivande

6 § Regeringen får meddela föreskrifter för fiskevården och fiskets bedrivande som avviker från särskilda bestämmelser i den fiskestadga som fogats till gränsälvsoverenskommelsen mellan Sverige och Finland och som avser senareläggande för olika kategorier av fiskande av de startdatum som anges i stadgan för fiske med fasta redskap i havsområdet. Yrkesfiske som bedrivs med fasta redskap eller annat fiske med fasta redskap ska dock inledas senast den 29 juni. Föreskrifterna får avse även redskapsbegränsningar.

7 § Regeringen får meddela föreskrifter för fiskevården och fiskets bedrivande inom Torneälvens fiskeområde som avviker från särskilda bestämmelser i den fiskestadga som anges i 6 § efter överenskommelse med Finlands regering eller den behöriga finska förvaltningsmyndigheten, och som avser tillåtna fisketider och fiskemetoder, tillåtna redskap, antalet fiskeredskap eller andra tekniska regler för fisket samt vilka fångstplatser som ska omfattas av bilaga 2 till fiskestadgan, om

1. situationen för fiskbestånden tillåter det, eller
2. det krävs med hänsyn till skyddet av fiskbestånden och säkrandet av ett hållbart nyttjande.

De föreskrifter som meddelas enligt första stycket får avgränsas till att gälla en del av Torneälvens fiskeområde, en del av fiskesäsongen eller en enskild fiskemetod och får tidsbegränsas till att gälla en fiskesäsong åt gången.

8 § Överläggningar om ändrade föreskrifter ska påbörjas vid sådan tidpunkt och ske i sådan takt att lokala fiskeintressen hinner höras och det finns förutsättningar för beslut om föreskrifterna senast den 1 april det år då föreskrifterna ska tillämpas.

9 kap. Fiskeri- och vattenbruksprodukter

Elektronisk fjärrövervakning vid tillämpning av undantag från den tillåtna toleransmarginalen

1 § Den aktör som ansvarar för vägning enligt artikel 14.4 a) i rådets förordning (EG) nr 1224/2009 ska se till att kraven på ett elektroniskt fjärrövervakningssystem med övervakningskameror (CCTV) enligt artikel 2 i kommissionens genomförandeförordning (EU) nr 2024/1474 av den 24 maj 2024 om tillämpningsföreskrifter för artikel 14.4 a) i rådets förordning (EG) nr 1224/2009 vad gäller undantag från toleransmarginalen för uppskattning av fångster vid osorterade landningar och omlastningar från fiske efter små pelagiska arter, industriellt fiske och snörpvadsfiske efter tropisk tonfisk, uppfylls.

Bemyndiganden

Vägning av fiskeriprodukter

2 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om skyldigheter för befälhavaren på ett fiskefartyg och andra aktörer i fråga om vägning av fiskeriprodukter och om tillstånd för sådan vägning.

Tillämpning av undantag från den tillåtna toleransmarginalen

3 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om tillämpning av undantag från den tillåtna toleransmarginalen enligt artikel 14.4 a) i rådets förordning (EG) nr 1224/2009 och om tillämpning av de krav som framgår av kommissionens genomförandeförordning (EU) nr 2024/1474.

*Skyldigheter i fråga om spårbarhet
av fiskeri- och vattenbruksprodukter*

4 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om skyldigheter för befälhavaren på ett fiskefartyg och andra aktörer i fråga om

1. sammansättning av partier av fiskeri- eller vattenbruksprodukter,
2. märkning av partier av fiskeri- eller vattenbruksprodukter,
3. information som ska följa med partier av fiskeri- eller vattenbruksprodukter, och
4. information och dokumentation i syfte att säkerställa spårbarhet av fiskeri- eller vattenbruksprodukter.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får också meddela bestämmelser om undantag från spårbarhetskraven för små mängder av fiskeri- eller vattenbruksprodukter som säljs direkt till konsumenter, i enlighet med artikel 58.8 i rådets förordning (EG) nr 1224/2009.

Uppgiftsskyldighet

5 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får, i fråga om annan verksamhet än fiske, meddela föreskrifter om att en näringsidkare som befattar sig med fiskeri- eller vattenbruksprodukter som omfattas av EU:s förordningar om den gemensamma fiskeripolitiken ska lämna uppgifter om

1. fiskefartyg, fiskeredskap, fiskemetod, fångst, tid och plats för fångsten, omlastning, landning, försäljning,
2. inköp, import, export, och
3. andra förhållanden av betydelse för tillämpningen av förordningarna.

Marknadsreglering för fiskeri- och vattenbruksprodukter

6 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter som kompletterar EU:s förordningar om den gemensamma fiskeripolitiken i frågor som avser

1. erkännande av producentorganisationer, branschorganisationer och sammanslutningar av producentorganisationer samt återkallelse av ett sådant erkännande,

2. godkännande av producentorganisationers produktions- och saluföringsplaner, och

3. import och export av fiskeri- och vattenbruksprodukter.

10 kap. Kontroll och övervakning**Allmänt om ansvaret för kontroll och övervakning**

1 § De myndigheter som regeringen bestämmer ska utöva kontroll och övervakning i enlighet med föreskrifter som regeringen meddelar.

Regeringen får meddela föreskrifter om att en myndighet som utövar kontroll får överlåta åt någon annan myndighet att utöva viss kontroll. Om kontrollen överläts ska det som i lagen anges om den myndighet som utövar kontroll gälla även den myndighet som tillsynen överläts till.

2 § Den myndighet som regeringen bestämmer får förordna fiskevakter att genomföra kontroll av fritidsfiske i sötvattensområden.

Särskilda bestämmelser om övervakning i Torneälvens fiskeområde

3 § Övervakningen av fisket i Torneälvens fiskeområde får utföras av gemensamma finsk-svenska patruller. Vid gemensam övervakning i den svenska delen av fiskeområdet har behörig finsk personal observatörs status.

4 § De behöriga övervakningsmyndigheter som utför övervakning av fisket i Torneälvens fiskeområde ska vid behov utbyta information med finsk myndighet.

Befogenheter när kontrollen utförs

5 § Tjänstepersoner vid de myndigheter som ansvarar för kontroll har, vid sidan av de befogenheter som gäller vid kontroll enligt rådets förordning (EG) nr 1224/2009, rätt att när de utför kontrollen

1. få tillträde till fartyg, fordon, områden, anläggningar, byggnader, lokaler och andra utrymmen där organismer och utrustning för fisket förvaras eller hanteras, eller där fiskeri- eller vattenbruksprodukter annars hanteras, för att där göra de undersökningar och ta de prover som behövs för kontrollen utan att ersättning lämnas,

2. på begäran få de upplysningar och handlingar som behövs för kontrollen, och

3. få den hjälp som behövs för kontrollen av den som är föremål för åtgärden.

Polismyndigheten ska på begäran lämna den hjälp som behövs vid kontrollen. Hjälp får bara begäras om det på grund av särskilda omständigheter kan befaras att åtgärden inte kan utföras utan att en polis-mans särskilda befogenheter enligt 10 § polislagen (1984:387) behöver tillgripas eller det annars finns synnerliga skäl.

Vid kontroll av efterlevnaden av bestämmelser i EU:s förordningar om den gemensamma fiskeripolitiken gäller första stycket också för EU:s institutioner och av institutionerna utsedda inspektörer.

6 § Bestämmelserna i 5 § ska inte tillämpas vid kontroller och inspektioner på plats som genomförs enligt lagen (2017:244) om kontroller och inspektioner på plats av Europeiska byrån för bedrägeri-bekämpning.

7 § Fiskevakter som har förordnats därtill har rätt att när de utför kontrollen

1. få tillträde till fartyg, fordon, områden, anläggningar, byggnader, lokaler och andra utrymmen där fisk och utrustning för fisket förvaras eller hanteras för att där göra de undersökningar och ta de prover som behövs för kontrollen utan att ersättning lämnas,

2. på begäran få de upplysningar och handlingar som behövs för kontrollen, och

3. få den hjälp som behövs för kontrollen av den som är föremål för åtgärden.

Polismyndigheten ska på begäran lämna den hjälp som behövs vid kontrollen. Hjälp får bara begäras om det på grund av särskilda omständigheter kan befaras att åtgärden inte kan utföras utan att en polis-mans särskilda befogenheter enligt 10 § polislagen (1984:387) behöver tillgripas eller det annars finns synnerliga skäl.

8 § En fiskevakt får ges förordnande att ta föremål i beslag enligt 11 §.

Förelägganden och förbud

9 § De myndigheter som regeringen bestämmer får besluta om de förelägganden och förbud som behövs för att denna lag, föreskrifter som meddelats med stöd av lagen, bestämmelser i EU:s förordningar om den gemensamma fiskeripolitiken eller beslut som meddelats med stöd av lagen eller föreskrifterna ska följas. Ett beslut om föreläggande eller förbud får förenas med vite.

Om någon inte rättar sig efter lagen eller föreskrifter som har meddelats med stöd av lagen eller inte följer ett meddelat föreläggande, får Havs- och vattenmyndigheten eller länsstyrelsen besluta om rättelse på hans eller hennes bekostnad. I brådskande fall får ett sådant beslut meddelas utan föregående föreläggande.

10 § Om den som har fiskerätt i strid med allmänna intressen van-sköter fisket genom att exempelvis fiska i alltför stor omfattning, får regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer förelägga denne att bedriva fisket på ett sätt som behövs för att avhjälpa van-skötseln. Om någon annan än ägaren har fiskerätten, får föreläggan-det ändå riktas mot ägaren.

Ägaren eller innehavaren är skyldig att tåla att en förelagd åtgärd vidtas även om förelägandet riktats mot den andre.

Beslag

11 § Om någon påträffas på bar gärning när han eller hon begår brott enligt denna lag, eller om det anträffas redskap i vattnet som används/använts vid sådant brott, får beslag göras av organismer, red-skap, fiskefartyg eller andra föremål som

1. skäligen kan antas ha betydelse för utredning av brottet, eller
2. kan antas bli föremål för förverkande enligt denna lag.

12 § Följande personer får ta föremål i beslag enligt denna lag

1. fiskevakter som getts förordnande enligt 8 §, och
2. behöriga tjänstepersoner hos Kustbevakningen, Havs- och vattenmyndigheten eller länsstyrelsen.

Om fisket kränker fiskerätt, får beslag även göras av den som innehar fiskerätten eller den som företräder honom eller henne.

13 § Om föremål har tagits i beslag enligt lagen ska det skyndsamt anmälas till Polismyndigheten eller Åklagarmyndigheten.

En kustbevakningstjänsteman som tagit egendom i beslag ska i stället anmäla beslaget till undersökningsledaren eller åklagaren.

14 § Den som tar emot en anmälan om beslag ska vidta samma åtgärder som om han eller hon själv gjort beslaget.

15 § Om fiskerättsinnehavaren eller den som företräder honom eller henne har tagit fisk i beslag, får fiskerättsinnehavaren behålla organismerna utan att anmäla det, om beslaget bara grundar sig på denna lag.

16 § En organism som har tagits i beslag och som uppenbarligen bör förverkas ska omedelbart efter beslaget släppas ut i det vattenområde där den fångats eller skördats, om den är levnadsduglig och det kan göras utan särskilda kostnader eller besvär.

Internationell fiskekontroll

17 § Vid svenskt fiske utanför Sveriges sjöterritorium får efterlevnaden av internationella överenskommelser om fiskevård och fiskets bedrivande kontrolleras av de utländska myndigheter som anges i föreskrifter som meddelas av regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer.

En sådan utländsk myndighet ska lämnas tillträde till svenska fiskefartyg och ges tillfälle att undersöka fiskeredskap, fångst, lastutrymmen och utrustning i övrigt samt att ta del av de loggböcker och handlingar av betydelse för fisket som finns ombord. Om myndigheten upptäcker att en bestämmelse för fisket överträtts på ett allvarligt sätt får den föra fartyget till hamn.

Befälhavaren på ett fiskefartyg eller den som annars är föremål för kontroll är skyldig att underlätta kontrollens genomförande.

Övriga bemyndiganden

18 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om förordnande och utbildning av fiskevakter.

11 kap. Straffrättsliga och straffprocessuella bestämmelser

Straffansvar

1 § För *olovligt fiske* döms till böter eller fängelse i högst ett år den som uppsåtligen eller av oaktsamhet utan att ha rätt till det fiskar i vatten där annan har fiskerätt.

I ringa fall ska det inte dömas till ansvar.

2 § För *brott mot bestämmelser om fiskådra* döms till böter eller fängelse i högst ett år den som uppsåtligen eller av oaktsamhet sätter ut eller placerar ett fiskeredskap eller en anordning i strid med vad som gäller om fiskådra.

I ringa fall ska det inte dömas till ansvar.

3 § För *brott mot bestämmelser om särskild fredningszon* döms till böter eller fängelse i högst ett år den som uppsåtligen eller av oaktsamhet placerar eller använder ett fiskeredskap eller en annan anordning i strid med vad som gäller i en sådan fredningszon som avses i 8 kap. 4 §.

I ringa fall ska det inte dömas till ansvar.

4 § För *otillåten fiskeverksamhet* döms till böter eller fängelse i högst ett år den som uppsåtligen eller av oaktsamhet

1. fiskar utan giltig fiskelicens eller giltigt tillstånd för den fiskeverksamhet som bedrivs,

2. förfalskar eller döljer ett fiskefartygs märkning, identitet eller registrering i samband med fiske i havet,

3. omlastar utan det tillstånd som krävs eller i sådana fall där omlastning är förbjuden,

4. överför fångst eller placerar fångst i transport- eller odlingskasse på ett sätt som är förbjudet,

5. bedriver fiskeverksamhet i strid med bestämmelser som är tillämpliga i ett område där fisket är begränsat,

6. fiskar efter, fångar, behåller ombord, omlastar eller landar arter för vilka sådan verksamhet är förbjuden,

7. i annat fall än vad som anges i punkten 6 bedriver fiskeverksamhet som, omfattar annat än oavsiktliga fångster av

a) arter som är föremål för fångstbegränsningar och för vilka aktören inte har någon kvot eller inte har tillgång till medlemsstatens kvot,

b) arter vars kvoter har uttömts, eller

c) arter som omfattas av fiskestopp, moratorium, fiskeförbud eller fredningstid,

8. fiskar med förbjudna fiskeredskap eller fiskemetoder, eller samtidigt fiskar med fler än högsta tillåtna antal fiskeredskap,

9. i annat fall än vad som anges i de tidigare punkterna allvarligt underlåter att

a) uppfylla skyldigheter rörande egenskaper hos eller användningen av fiskeredskap, ljudskrämmare, selektivitetsanordningar eller anordningar som samlar fisk, eller av utrustningen för sortering, vattenavskiljning eller bearbetning, eller

b) iaktta andra åtgärder som krävs för att minska oavsiktliga fångster av känsliga arter än de som anges i punkten a,

10. allvarligt underlåter att på fiskefartyg ta ombord och behålla, eller underlåter att landa, eller i tillämpliga fall, omlasta eller överföra arter som omfattas av landningsskyldigheten, inbegripet fångster som är mindre än den tillämpliga minsta referensstorleken för bevarande,

11. i annat fall än vad som avses i de tidigare punkterna bedriver fiskeverksamhet i ett område som omfattas av en regional fiskerorganisation på ett sätt som är allvarligt oförenligt med den organisationens tillämpliga bevarande- eller förvaltningsåtgärder,

12. allvarligt underlåter att fullgöra skyldigheterna att korrekt registrera, lagra och rapportera data om fiskeverksamhet, däribland data som ska överföras via kontrollsystem för fartyg,

13. bedriver fritidsfiske på ett sätt som är allvarligt oförenligt med bestämmelserna i EU:s förordningar om den gemensamma fiskeripolitiken,

14. manipulerar ett fiskefartygs motor eller utrustning för övervakning av den kontinuerliga motorstyrkan i syfte att öka fartygets

motorstyrka så att den överstiger den maximala kontinuerliga motorstyrkan enligt motorcertifikatet,

15. använder en motorstyrka som överstiger den maximala kontinuerliga motorstyrkan som certifierats och registrerats i fartygsregistret som avses i 1 kap. 2 § sjölagen (1994:1009),

16. deltar i drift, förvaltning eller ägande av ett fiskefartyg som inte har någon nationalitet och som därför är statslöst i enlighet med internationell rätt,

17. omlastar från eller till, överför tillsammans med eller deltar i gemensamma fiskeinsatser tillsammans med fiskefartyg som är upptagna i unionens förteckning över IUU-fartyg eller en regional fiskerier organisations förteckning över IUU-fartyg enligt artikel 29 respektive 30 i rådets förordning (EG) nr 1005/2008 av den 29 september 2008 om upprättande av ett gemenskapssystem för att förebygga, motverka och undanröja olagligt, orapporterat och oreglerat fiske och om ändring av förordningarna (EEG) nr 2847/93, (EG) nr 1936/2001 och (EG) nr 601/2004 samt om upphävande av förordningarna (EG) nr 1093/94 och (EG) nr 1447/1999,

18. bedriver någon av de verksamheter som avses i punkten 17 med avseende på ett fartyg som deltar i IUU-fiske enligt definitionen i rådets förordning (EG) nr 1005/2008 och som inte är upptaget i unionens förteckning över IUU-fartyg eller en regional fiskerier organisations förteckning över IUU-fartyg enligt artikel 29 respektive 30 i rådets förordning (EG) nr 1005/2008,

19. stödjer eller försörjer ett fiskefartyg som är upptaget i unionens förteckning över IUU-fartyg eller en regional fiskerier organisations förteckning över IUU-fartyg enligt artikel 29 respektive 30 i rådets förordning (EG) nr 1005/2008,

20. deltar i drift, förvaltning eller ägande av ett fartyg som är upptaget i unionens förteckning över IUU-fartyg eller en regional fiskerier organisations förteckning över IUU-fartyg enligt artikel 29 respektive 30 i rådets förordning (EG) nr 1005/2008,

21. tillhandahåller tjänster, inbegripet logistik, försäkring och andra finansiella tjänster, till aktörer som är knutna till ett fartyg som är upptaget i unionens förteckning över IUU-fartyg eller en regional fiskerier organisations förteckning över IUU-fartyg enligt artikel 29 respektive 30 i rådets förordning (EG) nr 1005/2008,

22. bedriver fiskeverksamhet med användning av tvångsarbete enligt definitionen i artikel 2 i Internationella arbetsorganisationens (ILO) konvention nr 29 om tvångsarbete, eller

23. landar i hamnar i tredjeländer utan att förhandsanmälan har gjorts enligt artikel 19a i rådets förordning (EG) nr 1224/2009.

I ringa fall ska det inte dömas till ansvar.

Den som gör sig skyldig till försök eller förberedelse till brott som avses i första stycket döms till ansvar enligt 23 kap. brottsbalken.

Det som sägs om straff i första stycket gäller bara om inte annat följer av 7 §.

5 § Om ett brott enligt 1–4 §§ är att anse som grovt döms till fängelse i högst två år i andra fall än som avses i 7 § första stycket.

Vid bedömande av om brottet är grovt ska särskilt beaktas om det avsåg verksamhet av särskilt stor omfattning, fångst av betydande värde eller ur särskilt skyddsvärda bestånd, eller om brottet medfört eller kunnat medföra skada av stor omfattning.

6 § För *fiskeöverträdelse* döms till böter den som, om gärningen inte ska leda till ansvar enligt 4 §, uppsåtligen eller av oaktsamhet bryter mot föreskrifter som har meddelats med stöd av 5 kap. 26 §, 7 kap. 1–3 §§, 9 kap. 2 § eller bestämmelser i EU:s förordningar om den gemensamma fiskeripolitiken om

1. hur fiskefartyget får användas,
2. hur fiskeverksamhet får bedrivas,
3. landning och vägning av fiskeriprodukter,
4. förvaring av fiskeredskap ombord på fiskefartyg, eller
5. märkning av fiskeredskap,

I ringa fall ska det inte dömas till ansvar.

7 § Den som i Sveriges ekonomiska zon begår brott enligt 4 och 6 §§ döms till böter.

8 § För *hindrande av internationell fiskekontroll* döms till böter eller fängelse i högst sex månader den befälhavare eller annan som med uppsåt försöker hindra sådan kontroll som avses i 10 kap. 17 § eller underlåter att underlätta sådan kontroll.

9 § För otillåten utsättning eller flyttning av fisk döms till böter den som med uppsåt eller av oaktsamhet sätter ut eller flyttar fisk, utan tillstånd eller strid med villkoren i ett sådant tillstånd.

I ringa fall ska det inte dömas till ansvar.

10 § För otillåten hantering av fiskeri- och vattenbruksprodukter döms till böter eller fängelse i högst ett år den som uppsåtligen eller av oaktsamhet

1. vid upprepade tillfällen eller i stor omfattning säljer fångst som kommer från fritidsfiske i havet,

2. bedriver handel med, importerar, exporterar, eller transporterar fisk som fångats av eller fiskeriprodukter som härrör från fiskefartyg som förts upp på Europeiska unionens förteckning över IUU-fiskefartyg, eller annars importerar fiskeriprodukter i strid med gällande regler,

3. i andra fall än som avses i punkterna ovan säljer fiskeriprodukter för vilken sådan verksamhet är förbjuden eller hanterar fiskeriprodukter på ett sätt som inte är tillåtet, eller

4. förfalskar dokument, data eller information eller använder förfalskad eller ogiltig information i samband med saluföring, distribution, transport, lagring eller bearbetning av fiskeri- eller vattenbruksprodukter.

Den som gör sig skyldig till försök eller förberedelse till brott som avses i första stycket döms till ansvar enligt 23 kap. brottsbalken.

11 § För överträdelse vid hantering av fiskeri- och vattenbruksprodukter döms till böter den som, om gärningen inte ska leda till ansvar enligt 10 §, uppsåtligen eller av oaktsamhet bryter mot bestämmelser om bearbetning, distribution, saluföring eller annan hantering av fiskeriprodukter eller fiskeri- och vattenbruksprodukter eller bestämmelser om kvalitetsnormer som gäller för handel med dessa produkter i

1. EU:s förordningar om den gemensamma fiskeripolitiken, eller

2. föreskrifter meddelade med stöd av denna lag.

12 § För försvårande av kontroll enligt EU:s förordningar om den gemensamma fiskeripolitiken döms till böter eller fängelse i högst sex månader den som försvårar en tjänstemans eller observatörs arbete när

personen utför uppgifter enligt EU:s förordningar om den gemensamma fiskeripolitiken.

Förverkande

13 § Om det inte är uppenbart oskäligt, ska organismer som varit föremål för brott enligt denna lag förverkas. Detsamma gäller andra vinster från sådant brott. Även vad någon har tagit emot som ersättning för kostnader i samband med ett sådant brott eller värdet av det mottagna ska förverkas, om mottagandet utgör brott enligt denna lag och förverkandet inte är uppenbart oskäligt.

Om bara en del i ett parti varit föremål för brott enligt denna lag, får hela partiet förverkas om det inte kan utredas hur stor del av partiet som omfattas av brottet.

14 § Fiskeredskap som använts eller medförts vid brott enligt denna lag ska förverkas, om det inte är uppenbart oskäligt. Detsamma gäller fiskefartyg och andra hjälpmedel om det behövs för att förebygga brott.

Utöver vad som sägs i första stycket får egendom förverkas, om egendomen har varit avsedd att användas som hjälpmedel vid brott enligt denna lag och brottet har fullbordats eller förfarandet har utgjort ett straffbart försök eller en straffbar förberedelse och förverkandet behövs för att förebygga brott.

15 § I stället för organismen, redskapet eller den egendom som annars använts, medförts eller varit avsedd att användas som hjälpmedel, får dess värde helt eller delvis förverkas. Om bevisning om värdet inte alls eller endast med svårighet kan föras, får värdet uppskattas till ett belopp som är skäligt med hänsyn till omständigheterna.

16 § Om brott enligt denna lag innefattar intrång i fiskerätt, tillfaller förverkad fisk eller dess värde fiskerättsinnehavaren.

Hinder mot åtal, åtalsprövning och ansvarsfrihetsbestämmelser

17 § Om en sanktionsavgift har beslutats och den avgiftsskyldige är en fysisk person, får åklagaren inte väcka åtal, utfärda straffföreläggande, eller besluta om åtalsunderlåtelse för samma person i fråga om den överträdelse som ligger till grund för beslutet om sanktionsavgift.

18 § Om en gärning som avses i 4–6 och 10–11 §§ kan föranleda sanktionsavgift och inte kan antas föranleda annan påföljd än böter, får åtal väckas av åklagare endast om åtal är påkallat från allmän synpunkt.

19 § Om ett vitesföreläggande har överträtts och överträdelsen ligger till grund för en ansökan om att döma ut vitet, ska det inte dömas till ansvar för den gärning som omfattas av föreläggandet.

Förhållandet till brottsbalken och smugglingslagen

20 § Till ansvar enligt denna lag ska det inte dömas om gärningen är belagd med straff i brottsbalken eller lagen (2000:1225) om straff för smuggling.

Rätt att föra talan i mål om förverkande

21 § Befälhavaren på ett fiskefartyg som använts vid brott är i fråga om förverkande enligt denna lag, behörig att föra talan för egendomens ägare.

Svensk domstols behörighet att döma över brott som har begåtts utanför Sverige

22 § Svensk domstol är behörig att döma över brott enligt denna lag även om det inte finns domsrätt enligt 2 kap. 3 § brottsbalken.

Behörig domstol för brott begångna inom den ekonomiska zonen

23 § Om brott enligt lagen har begåtts i Sveriges ekonomiska zon, får åtal väckas vid

1. den tingsrätt vars domkrets är närmast platsen där brottet begicks, eller
2. den tingsrätt inom vars domkrets den hamn är belägen dit den misstänkte först ankommer med sitt fartyg.

12 kap. Sanktionsavgifter och processuella bestämmelser som rör sådana avgifter

Sanktionsavgifter vid överträdelser

1 § Regeringen får meddela föreskrifter om att en sanktionsavgift ska betalas av den som

1. vidtar en åtgärd som är anmälningspliktig eller tillståndspliktig utan att anmälan har gjorts eller tillstånd har sökts,
2. överträder bestämmelser om
 - sammansättning av partier av fiskeri- eller vattenbruksprodukter,
 - märkning av partier av fiskeri- eller vattenbruksprodukter,
 - information som ska följa med fiskeri- eller vattenbruksprodukter,
 - information och dokumentation i syfte att säkerställa spårbarhet av fiskeri- eller vattenbruksprodukter,
3. överträder andra bestämmelser om uppgifter som ska lämnas till myndigheter, eller
4. överträder andra bestämmelser i EU:s förordningar om den gemensamma fiskeripolitiken som denna lag kompletterar, eller andra bestämmelser i denna lag eller föreskrifter som meddelats med stöd av lagen.

Sanktionsavgiftens storlek

2 § Sanktionsavgiftens storlek ska framgå regeringens föreskrifter. Avgiften ska uppgå till lägst 1 000 kronor och högst 1 000 000 kronor. Avgiften får dock överstiga 1 000 000 kronor om det annars skulle vara oförenligt med vad som anges i artikel 91a i rådets förordning (EG) nr 1224/2009.

När avgiftens storlek bestäms ska hänsyn tas till om överträdelsen är eller kan vara en allvarlig överträdelse enligt bestämmelserna i EU:s förordningar om den gemensamma fiskeripolitiken, överträdelsens allvar i övrigt och betydelsen av den bestämmelse som överträdelsen avser.

Förutsättningar för uttag av sanktionsavgift

3 § Sanktionsavgift ska tas ut även om överträdelsen inte har skett uppsåtligt eller av oaktsamhet.

Hel eller delvis befrielse från sanktionsavgift ska beslutas om det är oskäligt att ta ut avgiften med fullt belopp. Vid denna bedömning ska det särskilt beaktas

1. om överträdelsen har berott på sjukdom som medfört att den avgiftsskyldige inte kunnat göra det som han eller hon varit skyldig att göra och inte heller kunnat uppdra åt någon annan att göra det,

2. om överträdelsen annars berott på en omständighet som den avgiftsskyldige varken förutsåg eller borde ha förutsett eller inte kunnat påverka,

3. vad den avgiftsskyldige har gjort för att undvika överträdelsen, eller

4. om avgiften i övrigt inte står i rimlig proportion till överträdelsen. Sanktionsavgiften ska tillfalla staten.

Hinder mot beslut om sanktionsavgift

4 § Sanktionsavgift får inte tas ut om den överträdelse som kan leda till sanktionsavgift redan ligger till grund för en anmälan om brott eller av någon annan anledning inledd förundersökning om brott mot lagen, om anmälan eller förundersökningen avser samma fysiska person som sanktionsavgiften skulle tas ut av.

Sanktionsavgift får dock tas ut, om åklagaren eller någon annan som är behörig att leda förundersökning, har beslutat att inte inleda förundersökning eller att lägga ned förundersökningen eller om överträdelsen av annat skäl inte längre är föremål för utredning om brott och inte har prövats slutligt.

5 § Sanktionsavgift får inte beslutas om den överträdelse som kan leda till sanktionsavgift redan omfattas av ett väckt åtal, ett utfärdat strafföreläggande eller ett beslut om åtalsunderlåtelse för brott mot lagen och åtalet, strafföreläggandet eller beslutet om åtalsunderlåtelse avser samma fysiska person som sanktionsavgiften skulle tas ut av.

6 § En sanktionsavgift får inte heller beslutas om överträdelsen omfattas av ett föreläggande eller förbud vid vite och överträdelsen ligger till grund för en ansökan om utdömande av vitet.

Beslut om sanktionsavgift

7 § Beslut om sanktionsavgift fattas av den myndighet som regeringen bestämmer.

Handläggning av ärenden om sanktionsavgift

8 § Innan en sanktionsavgift beslutas ska den som avgiften ska tas ut av ges tillfälle att yttra sig.

9 § En sanktionsavgift får inte beslutas, om den som avgiften ska tas ut av inte har getts tillfälle att yttra sig inom två år från den dag då förutsättningarna för att ta ut avgiften var uppfyllda.

Verkställighet

10 § En sanktionsavgift ska betalas inom 30 dagar från det att beslutet om att ta ut avgiften har fått laga kraft eller inom den längre tid som anges i beslutet.

11 § Ett beslut om sanktionsavgift får verkställas enligt utsökningsbalken när det har fått laga kraft.

12 § En beslutad sanktionsavgift faller bort om beslutet inte har verkställts inom fem år från det att beslutet fick laga kraft.

Bemyndiganden

Föreskrifter om skyldighet att anmäla ett ärende som kan leda till en sanktionsavgift

13 § Den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om skyldigheter för en fiskevakt att anmäla ärenden som kan leda till sanktionsavgift enligt lagen till myndigheten.

13 kap. Återkallelser av licenser och övriga konsekvenser vid överträdelser

Pricksystemet

1 § Bestämmelserna i 2–5 §§ detta kapitel kompletterar artikel 92 i rådets förordning (EG) nr 1224/2009.

2 § En innehavare av en fiskelicens ska tilldelas prickar om

1. innehavaren av fiskelicensen eller någon i den verksamhet som fiskelicensen avser har

a) fällt till ansvar för ett brott enligt 11 kap. 4–5 §§, 11 kap. 12 § eller enligt brottsbalken, miljöbalken eller jaktlagen,

b) gjort sig skyldig till en överträdelse som lett till sanktionsavgift enligt föreskrifter som har meddelats med stöd av 12 kap. 1 §, eller

c) gjort sig skyldig till ett brott eller en överträdelse i en annan medlemsstat inom EU enligt underrättelse från en behörig myndighet i den medlemsstaten, eller om

2. innehavaren av fiskelicensen har ålagts företagsbot med anledning av ett brott enligt 11 kap. 4–5 §§, 11 kap. 12 § eller enligt brottsbalken miljöbalken eller jaktlagen.

Första stycket gäller under förutsättning att

1. brottet eller överträdelserna är en allvarlig överträdelse enligt artikel 90 i rådets förordning (EG) nr 1224/2009, och

2. brottet eller överträdelserna har skett i samband med eller i anslutning till fiske i havet eller hänger samman med sådant fiske.

- 3 §** En befälhavare på ett fiskefartyg ska tilldelas prickar om
1. befälhavaren har
 - a) fällts till ansvar för ett brott enligt 11 kap. 4–5 §§, 11 kap. 12 § eller enligt brottsbalken, miljöbalken eller jaktlagen,
 - b) gjort sig skyldig till en överträdelse som lett till sanktionsavgift enligt föreskrifter som har meddelats med stöd av 12 kap. 1 §, eller
 - c) gjort sig skyldig till ett brott eller en överträdelse i en annan medlemsstat inom EU enligt underrättelse från en behörig myndighet i den medlemsstaten,
 2. brottet eller överträdelsen är en allvarlig överträdelse enligt artikel 90 i rådets förordning (EG) nr 1224/2009, och
 3. brottet eller överträdelsen har skett i samband med eller i anslutning till fiske i havet eller hänger samman med sådant fiske.

4 § Om befälhavaren har tilldelats samma antal prickar som det antal som medför indragning eller återkallelse enligt artikel 92.6 i rådets förordning (EG) nr 1224/2009, ska ett förbud att verka som befälhavare på fiskefartyg meddelas honom eller henne.

Giltighetstiden för förbudet att verka som befälhavare ska begränsas på det sätt som gäller för indragning eller återkallelse enligt artikel 92.6 i rådets förordning (EG) nr 1224/2009.

5 § Beslut om att tilldela prickar, indragning, återkallelse eller förbud får meddelas tills vidare i avvaktan på ett slutligt avgörande, om det på sannolika skäl kan antas att prickar kommer att tilldelas, indragning, återkallelse eller förbud meddelas enligt 2–4 §§ och artikel 92 i rådets förordning (EG) nr 1224/2009.

Giltighetstiden för ett beslut om indragning, återkallelse eller förbud tills vidare enligt första stycket ska begränsas på det sätt som gäller för slutliga beslut.

Återkallelse av fiskelicens och personlig fiskelicens

Återkallelse av fiskelicens och personlig fiskelicens, samt fisketillstånd vid brott och överträdelser som inte omfattas av pricksystemet

6 § En fiskelicens, en personlig fiskelicens och ett fisketillstånd som avses i artiklarna 7 och 7a i rådets förordning (EG) nr 1224/2009 får återkallas på viss tid, lägst två månader och högst ett år. Detta får ske

om innehavaren av licensen eller tillståndet eller någon i den verksamhet som licensen eller tillståndet avser har

1. fällts till ansvar för upprepade brott enligt denna lag, eller
2. gjort sig skyldig till upprepade överträdelser som har lett till sanktionsavgift enligt föreskrifter som meddelats med stöd av 12 kap. 1 §.

En fiskelicens, en personlig fiskelicens och ett fisketillstånd får återkallas tills vidare i avvaktan på ett slutligt avgörande av återkallelsefrågan om det på sannolika skäl kan antas att licensen eller tillståndet kommer att återkallas slutligt enligt första stycket 1. Beslutets giltighetstid ska begränsas på det sätt som gäller för återkallelse enligt första stycket.

En fiskelicens, en personlig fiskelicens och ett fisketillstånd får återkallas permanent om innehavaren av licensen eller tillståndet eller någon i den verksamhet som licensen eller tillståndet avser har fällts till ansvar för upprepade brott enligt denna lag eller gjort sig skyldig till upprepade överträdelser som har lett till sanktionsavgift enligt föreskrifter som meddelats med stöd av 12 kap. 1 § och därigenom har visat en uppenbar ovilja att följa gällande bestämmelser.

7 § Ett brott eller en överträdelse som enligt 2–4 §§ kan leda till att en innehavare av en fiskelicens tilldelas prickar får inte läggas till grund för beslut om återkallelse enligt 6 §.

Beslut om prickar, indragning, återkallelse och förbud

8 § Den myndighet som regeringen bestämmer prövar frågor om tilldelning av prickar, om indragning och återkallelse av fiskelicens, personlig fiskelicens och fisketillstånd, om förbud att verka som befälhavare, och om interimistiska beslut som avser prickar, indragning, återkallelse eller förbud.

Ett sådant beslut gäller omedelbart, om inte något annat beslutas. Tiden för återkallelse räknas från den dag som anges i beslutet, dock tidigast från delgivningen av beslutet.

Särskild avgift

9 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om att en befälhavare som landar en otillåten fångst ska åläggas att betala en särskild avgift. Sådana föreskrifter får även meddelas i fråga om den som behåller en otillåten fångst vid fiske utan fartyg.

Avgiften ska bestämmas till ett belopp som motsvarar den otillåtna fångstens värde. Om det finns särskilda skäl, ska avgiften få sättas ned eller helt efterges.

14 kap. Särskilda bemyndiganden

Kompletterande bestämmelser till EU:s förordningar om den gemensamma fiskeripolitiken

1 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela ytterligare föreskrifter som är nödvändiga som komplettering av bestämmelser i EU:s förordningar om den gemensamma fiskeripolitiken som denna lag kompletterar.

Avgifter

2 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om avgifter för en myndighets verksamhet enligt denna lag eller enligt föreskrifter som meddelats med stöd av lagen.

15 kap. Överklagande och övriga bestämmelser

Överklagande

1 § Myndigheters beslut i enskilda fall enligt denna lag, enligt föreskrifter som har meddelats med stöd av lagen eller enligt EU-bestämmelser som lagen kompletterar får överklagas till allmän förvaltningsdomstol. Beslut om överföring av prickar enligt artikel 92.3 i rådets förordning (EG) nr 1224/2009 får dock inte överklagas.

Prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätt.

Ränta

2 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om att ränta ska betalas på belopp enligt bestämmelser i EU:s förordningar om den gemensamma fiskeripolitiken, om

1. beloppet betalas efter förfallodagen,
2. mottagaren inte är berättigad till beloppet och detta ska betalas tillbaka.

-
1. Denna lag träder i kraft den 10 januari 2026.
 2. Genom lagen upphävs
 - a) fiskelagen (1993:787),
 - b) lagen (1994:1709) om EU:s förordningar om den gemensamma fiskeripolitiken, och
 - c) lagen (2009:866) om överlåtbara fiskerättigheter.
 3. Lagen inskränker inte de rättigheter som kan följa av bestämmelsen i 5 § lagen (1950:596) om rätt till fiske i fråga om urminnes hävd, dom och annan särskild grund.
 4. Lagen inskränker inte de rättigheter som kan följa av bestämmelserna i 15 §, 16 första stycket 5 eller 29 § tredje stycket lagen (1950:596) om rätt till fiske.
 5. Lagen inskränker inte de rättigheter som kan följa av övergångsbestämmelserna till lagen (1986:263) om ändring i lagen om rätt till fiske.
 6. I fråga om rätt att sträcka ut fast redskap från enskilt vatten ska utöver 2 kap. 7 § fiskelagen (2026:000), bestämmelserna i 3 § andra stycket lagen (1950:596) om rätt till fiske i fråga om urminnes hävd, dom och annan särskild grund fortfarande gälla.
 7. Bestämmelserna om högsta nivå för sanktionsavgifter ska gälla för överträdelser som har begåtts efter ikraftträdandet. Den utökade möjligheten att sätta ned sanktionsavgifter ska gälla för överträdelser som har begåtts även före ikraftträdandet.
 8. Ett förordnande som fisketillsynsman som har beslutats enligt fiskelagen (1993:787) ska fortsatt gälla som ett sådant förordnande efter det att fiskelagen (2600:000) har trätt i kraft och som längst till och med den sista giltighetsdag som anges i beslutet om fisketillsynsförordnande. Ett förordnande som fisketillsynsman kan inte förlängas efter det att fiskelagen (2026:000) har trätt i kraft.

9. Beslut som har meddelats med stöd av fiskelagen (1993:787) före ikraftträdandet av denna lag ska överklagas enligt bestämmelserna i den äldre lagen.

10. Förelägganden, förbud och andra beslut som har meddelats med stöd av fiskelagen (1993:787), lagen (1994:1709) om EU:s förordningar om den gemensamma fiskeripolitiken eller lagen (2009:866) om överlåtbara fiskerättigheter ska fortfarande gälla.

*Bilaga 1***Särskilda bestämmelser om frifiskerätt i enskilt vatten i havet**

I enskilt vatten i havet får fiske med stöd av frifiskerätt endast bedrivas på de platser och på det sätt som framgår nedan.

1. Vid kusten i Norrbottens, Västerbottens, Västernorrlands och Gävleborgs län samt i Uppsala län utom Östhammars kommun

– Fiske får bedrivas med rörliga redskap efter alla fiskslag förutom lax. För lax gäller särskilda bestämmelser, se nedan.

– Fiske får bedrivas med långrev efter lax i vatten som är minst 20 meter djupt. För att fisket ska få bedrivas ska dock fiskevattnet antingen ha förbindelse med öppna havet eller vara beläget vid en ö som är skild från fastlandet genom en sådan förbindelse. Denna ska i båda fallen vara bredare än en kilometer, räknat från fastlandet eller från en ö som är minst 100 meter lång.

2. Vid kusten i Östhammars kommun i Uppsala län och vid kusten i Stockholms och Södermanlands län

– Fiske får bedrivas med långrev efter alla fiskslag. Långrevsfisket får dock bara bedrivas i vatten som är minst 20 meter djupt. För att fisket ska få bedrivas ska fiskevattnet antingen ha förbindelse med öppna havet eller vara beläget vid en ö som är skild från fastlandet genom en sådan förbindelse. Denna ska i båda fallen vara bredare än en kilometer, räknat från fastlandet eller från en ö som är minst 100 meter lång.

– Fiske får bedrivas med rörliga redskap som utgörs av skötar och sillnät efter strömming och skarpsill. Fisket får dock bara bedrivas i vatten med större djup än sex meter. I Hölö och Mörkö församlingar i Stockholms län och i Södermanlands län är under tiden 1 april–30 september strömmings- och skarpsillfisket förbehållet fiskerättsinnehavaren intill 200 meter från fastlandet eller från en ö av minst 100 meters längd.

3. Vid kusten i Östergötlands län och i Kalmar län norr om Kråkelund

– Fiske får bedrivas med långrev efter alla fiskslag. Fisket får dock bara bedrivas i vatten som är minst 20 meter djupt. För att fisket ska få bedrivas ska fiskevattnet antingen ha förbindelse med öppna havet eller vara beläget vid en ö som är skild från fastlandet genom en sådan förbindelse. Denna ska i båda fallen vara bredare än en kilometer, räknat från fastlandet eller från en ö som är minst 100 meter lång.

– Fiske får bedrivas med rörliga redskap som utgörs av skötar och sillnät efter strömming och skarpsill. Fisket får dock bara bedrivas i vatten med större djup än sex meter och på ett avstånd av minst 200 meter från fastlandet eller från en ö av minst 100 meters längd. Strömmings- och skarpsillfisket är förbehållet fiskerättsinnehavaren inom följande områden: Slätbaken, Tränöfjärden och Gropviken samt angränsande vatten innanför räta linjer från Djursö norra udde till fastlandet över sydligaste udden av Lilla Rimmö och vidare från Djursö till Yxnö och Norra Finnöfastlandet över sundens smalaste ställen: Valdemarsviken innanför en rät linje från Stora Ålö till Kvädö, där inloppet är smalast: Syrsan och Bågviken samt Gudingefjärden innanför räta linjer från Björkö till fastlandet över smalaste delen av sundet, från Björkö södra udde till sydligaste udden av lilla Rätö samt från västligaste udden av lilla Rätö till närmaste ställe på fastlandet, och vidare Gamlebyviken och Lucernafjärden innanför en linje från södra udden av Gränsölandet rätt mot söder.

4. Vid kusten i Kalmar län söder om Kråkelund och Blekinge läns östra kust (norr om Torhamnssudde)

– Fiske får bedrivas med långrev efter alla fiskslag. Fisket får dock bara bedrivas i vatten som är minst 20 meter djupt. För att fisket ska få bedrivas ska fiskevattnet antingen ha förbindelse med öppna havet eller vara beläget vid en ö som är skild från fastlandet genom en sådan förbindelse. Denna ska i båda fallen vara bredare än en kilometer, räknat från fastlandet eller från en ö som är minst 100 meter lång.

– Fiske får bedrivas med rörliga redskap som utgörs av skötar och sillnät samt tobisnot efter strömming (sill) och skarpsill.

5. Vid kusten i Gotlands län

– Fiske får bedrivas med långrev efter alla fiskslag. Fisket får dock bara bedrivas i vatten som är minst 20 meter djupt.

– Fiske får bedrivas med rörligt redskap som utgörs av nät samt tobisnot efter alla fiskslag.

6. Vid Blekinge läns södra kust (väster om Torhamnsudde)

– Fiske får bedrivas med rörligt redskap som utgörs av nät, långrev, och tobisnot efter alla fiskslag.

– Fiske får bedrivas med snörpvad efter alla fiskslag. Fisket får dock bara bedrivas i vatten som har ett större djup än sex meter.

– Fiske får bedrivas med rörligt redskap i övrigt efter alla fiskslag. Fisket får dock bara bedrivas på ett avstånd av minst 300 meter från fastlandet eller från en ö av minst 100 meters längd. Om kurvan för högst tre meters djup går längre ut, ska fisket dock bedrivas utanför den djupkurvan.

7. Vid Skånes östra och södra kuster

– Fiske får bedrivas med rörligt redskap efter alla fiskslag.

8. Vid Skånes västra kust och vid kusten i Hallands län samt Västra Götalands län

– Fiske får bedrivas med fasta och rörliga redskap efter alla fiskslag förutom ostron inom 200 meter från fastlandet eller från en ö av minst 100 meters längd.

*Bilaga 2***Särskilda bestämmelser om frifiskerätt
i enskilt vatten i sötvattensområden**

I enskilt vatten i sötvattensområden får fiske med stöd av frifiskerätt endast bedrivas på de platser och på det sätt som framgår nedan.

1. I Vänern

– Fiske får bedrivas med rörligt redskap som utgörs av finmaskat nät efter siklöja och nors. Fisket får dock bara bedrivas utanför öppen strand på ett större djup än åtta meter, bestämt efter rådande vattenstånd.

I Mariestadsfjärden och Östersundet i Vänern gäller följande:

– Fiske får bedrivas med rörligt redskap efter alla fiskslag utom kräftor. Fisket får dock bara bedrivas på ett avstånd av minst 300 meter från fastlandet eller från en ö av minst 100 meters längd. Om kurvan för högst tre meters djup går längre ut, ska fisket dock bedrivas utanför den djupkurvan.

2. I Vättern

– Fiske får bedrivas med utter och drag samt agnnot efter alla fiskslag utom kräftor. Fisket får dock endast bedrivas utanför öppen strand.

3. I Mälaren

I Norra Björkfjärden, Prästfjärden, Södra Björkfjärden och Hovgårdsfjärden är fiskerätten särskild begränsad. Fjärdarna ska anses begränsade mot Gripsholmsviken av räta linjer från Hagskär till närmaste ställen på fastlandet, mot Gränsöfjärden av räta linjer Ringsökalven–Bastlagnö–Ytterholmen över sundens smalaste ställen, mot Ekolsundsviken av räta linjer från Tallholmen till närmaste ställen på fastlandet, mot Kalmarviken av räta linjer från Knuten till närmaste ställen på fastlandet, mot Säbyholmsviken av Smidösunds

smalaste del samt mot Långtarmen av en rät linje Dävensö västspets–Munsö nordspets gäller följande:

- Fiske får bedrivas med rörliga redskap efter alla fiskslag utom kräftor. Fisket får dock endast bedrivas på ett avstånd av minst 300 meter från fastlandet eller från en ö av minst 100 meters längd. Om kurvan för högst tre meters djup går längre ut, ska fisket dock bedrivas utanför den djupkurvan.

4. I Hjälmarenen

I Mellanfjärden gäller följande:

- Fiske får bedrivas med rörligt redskap efter alla fiskslag utom kräftor. Fisket får dock endast bedrivas på ett avstånd av minst en kilometer från fastlandet eller från en ö av minst 100 meters längd.

5. I Storsjön i Jämtland

- Fiske får bedrivas med rörligt redskap som utgörs av nät efter sik. Fisket får dock endast bedrivas på ett avstånd av minst 300 meter från fastlandet eller från en ö av minst 100 meters längd.

- Fiske får bedrivas med hängryssja (lakstrut) efter lake.

1.2 Förslag till fiskeförordning (2026:000)

Härigenom föreskrivs följande.

1 kap. Inledande bestämmelser

Förordningens innehåll

1 § I denna förordning finns kompletterande bestämmelser till de bestämmelser i EU-förordningarna om den gemensamma fiskeripolitiken som fiskelagen (2026:000) kompletterar och kompletterande bestämmelser till fiskelagen.

2 § Innehållet i denna förordning är uppdelat enligt följande:

- inledande bestämmelser (1 kap.),
 - bestämmelser om fiskerätt (2 kap.),
 - bestämmelser om frifiskerätt och tillträde till vatten (3 kap.),
 - bestämmelser om fiskådra (4 kap.),
 - särskilda bestämmelser om yrkesmässigt fiske (5 kap.)
 - särskilda bestämmelser om fritidsfiske (6 kap.)
 - fiskevård, naturvård och utsättning av fisk (7 kap.),
 - särskilda bestämmelser om fiske och fiskevård i Torneälvens fiskeområde (8 kap.),
 - fiskeri- och vattenbruksprodukter (9 kap.),
 - kontroll och övervakning (10 kap.),
 - sanktionsavgifter och processuella bestämmelser som rör sådana avgifter (11 kap.),
 - återkallelser av licenser och övriga konsekvenser av överträdelser (12 kap.),
 - behöriga myndigheter och särskilda bemyndiganden (13 kap.),
- och
- överklagande och övriga bestämmelser (14 kap.).
- Till förordningen hör följande bilagor:
- Sanktionsavgifter (bilaga 1),
 - Avgränsningen av Torneälvens fiskeområde och fredningszoner i havsområdet (bilaga 2), och
 - Fångstplatser rörande Torneälvens fiskeområde (bilaga 3).

- 3 § Förordningen är meddelad med stöd av
- 2 kap. 8 § fiskelagen i fråga om 2 kap. 1 §,
 - 3 kap. 19 § fiskelagen i fråga om 3 kap. 1 §,
 - 3 kap. 25 § fiskelagen i fråga om 3 kap. 2 och 4 §§,
 - 3 kap. 20 § fiskelagen i fråga om 3 kap. 3 §,
 - 3 kap. 21 § fiskelagen i fråga om 3 kap. 5 §,
 - 3 kap. 22 § fiskelagen i fråga om 3 kap. 6 §,
 - 3 kap. 23 § fiskelagen i fråga om 3 kap. 7 §,
 - 3 kap. 24 § fiskelagen i fråga om 3 kap. 8 §,
 - 4 kap. 8 och 9 §§ fiskelagen i fråga om 4 kap. 1 §,
 - 5 kap. 8 § fiskelagen i fråga om 5 kap. 1 §,
 - 5 kap. 22 § fiskelagen i fråga om 5 kap. 2 och 10 §§,
 - 5 kap. 11 § fiskelagen i fråga om 5 kap. 4 §,
 - 5 kap. 33 § andra stycket fiskelagen i fråga om 5 kap. 5 §,
 - 4 kap. 10 § fiskelagen i fråga om 5 kap. 6, 17 och 18 §§, 6 kap. 3, 5 och 6 §§ samt 8 kap. 7 §,
 - 5 kap. 23 § fiskelagen i fråga om 5 kap. 11 §,
 - 5 kap. 24 § fiskelagen i fråga om 5 kap. 12 §,
 - 5 kap. 25 § fiskelagen i fråga om 5 kap. 13 §,
 - 5 kap. 26 § fiskelagen i fråga om 5 kap. 14 §,
 - 5 kap. 27 § fiskelagen i fråga om 5 kap. 15 §,
 - 5 kap. 28 § fiskelagen i fråga om 5 kap. 16 § första stycket,
 - 5 kap. 29 § fiskelagen i fråga om 5 kap. 16 § andra stycket,
 - 5 kap. 30 § fiskelagen i fråga om 5 kap. 21 §,
 - 5 kap. 31 § fiskelagen i fråga om 5 kap. 22 §,
 - 6 kap. 2 § 2 och 3 § 2 fiskelagen i fråga om 6 kap. 4 §,
 - 7 kap. 1 § fiskelagen i fråga om 7 kap. 1–4 §§, 6–7 §§, 8 § första stycket 1, 3 och andra stycket, 9 § första stycket 2 och 3, 10 §, 18–21 §§, 23 §, 25 §, 26 §, 8 kap. 4, 5 och 6 §§ samt 8 kap. 8–9 §§, 10 §, 11 §, 12 § och 13 § första stycket,
 - 7 kap. 2 § fiskelagen i fråga om 7 kap. 8 § första stycket 2, 9 § första stycket 1, 10 §, 24 § och 25 § samt 8 kap. 11 §,
 - 7 kap. 6 § 1 fiskelagen i fråga om 7 kap. 9 § första stycket 4 samt 7 kap. 14, 15 och 31 §§,
 - 7 kap. 5 § fiskelagen i fråga om 7 kap. 11 §,
 - 7 kap. 6 § 2 fiskelagen i fråga om 7 kap. 16 och 30 §§,
 - 7 kap. 3 § fiskelagen i fråga om 7 kap. 27 §,
 - 14 kap. 2 § fiskelagen i fråga om 7 kap. 11 § andra stycket samt 14 kap. 8 och 9 §§,

- 8 kap. 5 § fiskelagen i fråga om 8 kap. 3 §,
- 8 kap. 7 § fiskelagen i fråga om 8 kap. 4 a–4 d §§, 5 a–5 b §§, 6 a–6 c §§, 8 a §, 9 a–9 d §§, 10 a § och 12 a §,
- 9 kap. 2 § fiskelagen i fråga om 9 kap. 2 §,
- 9 kap. 3 § fiskelagen i fråga om 9 kap. 3 §,
- 9 kap. 4 § fiskelagen i fråga om 9 kap. 4 §,
- 9 kap. 5 § fiskelagen i fråga om 9 kap. 5 §,
- 9 kap. 6 § fiskelagen i fråga om 9 kap. 6 §,
- 10 kap. 1 § första stycket fiskelagen i fråga om 10 kap. 1, 2, 4, 5, 7 och 9–13 §§,
- 10 kap. 2 § fiskelagen i fråga om 10 kap. 3 §,
- 10 kap. 1 § andra stycket fiskelagen i fråga om 10 kap. 6 och 8 §§,
- 10 kap. 9 § fiskelagen i fråga om 10 kap. 14 §,
- 10 kap. 10 § fiskelagen i fråga om 10 kap. 15 §,
- 12 kap. 7 § fiskelagen i fråga om 10 kap. 25 §,
- 10 kap. 18 § fiskelagen i fråga om 10 kap. 26 §,
- 12 kap. 1 § fiskelagen i fråga om 11 kap. 1 §,
- 12 kap. 7 § fiskelagen i fråga om 11 kap. 2 §,
- 13 kap. 8 § fiskelagen i fråga om 12 kap. 1 §,
- 13 kap. 9 § fiskelagen i fråga om 12 kap. 3–5 §§,
- 14 kap. 1 § fiskelagen i fråga om 13 kap. 5 §, och
- 8 kap. 7 § regeringsformen i fråga om övriga bestämmelser.

Ord och uttryck

4 § De ord och uttryck som används i denna förordning har samma betydelse som i fiskelagen (2026:000).

2 kap. Bestämmelser om fiskerätt

Tillstånd att sträcka ut fasta redskap

1 § Länsstyrelsen prövar frågor om tillstånd att sträcka ut fasta redskap.

3 kap. Bestämmelser om frifiskerätt och tillträde till vatten

Tillstånd till vissa fiske och bemyndiganden som rör sådana tillstånd

*Tillstånd till fiske för utländska personer
och bemyndiganden som rör sådana tillstånd*

1 § Havs- och vattenmyndigheten får meddela föreskrifter om tillstånd till fiske för utländska personer som avses i 3 kap. 19 § fiskelagen (2026:000).

2 § Länsstyrelsen prövar frågor om tillstånd till fiske för utländska personer som avser annat fiske än yrkesmässigt fiske.

*Tillstånd till fiske med fasta redskap och
bemyndiganden som rör sådana tillstånd*

3 § Havs- och vattenmyndigheten får meddela föreskrifter om tillstånd för fiske med fasta redskap som avses i 3 kap. 20 § fiskelagen (2026:000).

4 § Tillstånd för fiske med fasta redskap prövas av länsstyrelsen.

Övriga bemyndiganden

Föreskrifter om utökad redskapsanvändning

5 § Havs- och vattenmyndighet får meddela föreskrifter om att svenska medborgare får använda även andra rörliga redskap än handredskap om beståndssituationen tillåter det. Sådana föreskrifter får i enskilt vatten dock inte medföra en mer omfattande möjlighet till fiske än vad som följer av bilagorna till fiskelagen (2026:000).

De redskap som får tillåtas är håv, nät, långrev, ryssjor och burar. Vid fiske med nät, långrev, ryssjor och burar får det tillåtas att högst sex redskap används samtidigt. Vid fiske med långrev får det tillåtas att totalt 100 krokare används. Nät får tillåtas upp till en sammanlagd längd om högst 180 meter.

*Föreskrifter om utländska medborgares rätt till fiske
i territorialhav och svensk ekonomisk zon*

6 § Havs- och vattenmyndigheten får meddela föreskrifter om utländska medborgares rätt att fiska i Sveriges territorialhav och i Sveriges ekonomiska zon, om sådan rätt följer av internationella överenskomelser.

Dispenser

Dispenser för ökad redskapsanvändning

7 § Havs- och vattenmyndigheten får i enskilda fall besluta om undantag från begränsningarna i 3 kap. 3, 6, 12 §§ fiskelagen (2026:000) och kravet på tillstånd i 3 kap. 20 §§ fiskelagen om det finns vetenskapliga eller andra särskilda skäl för det.

8 § Havs- och vattenmyndigheten får i enskilda fall besluta om undantag från begränsningarna i föreskrifter meddelade med stöd av och 3 kap. 21 § fiskelagen (2026:000) när det gäller fiske med burar efter skaldjur i fritidsfiskebaserad fisketurismverksamhet.

4 kap. Bestämmelser om fiskådra

1 § Länsstyrelsen prövar frågor om fiskådra som avses i 4 kap. 8 och 9 §§ fiskelagen (2026:000).

5 kap. Särskilda bestämmelser om yrkesmässigt fiske

Prövning av frågor om licenser och tillstånd

1 § Frågor om fiskelicens och personlig fiskelicens prövas av Havs- och vattenmyndigheten.

2 § Vid prövningen av om fisket har sådan anknytning till svensk fiskerinäring som avses i 5 kap. 4 § första stycket 2 fiskelagen (2026:000) ska myndigheten särskilt ta hänsyn till om

1. värdet av den fångst som sökanden under ett kalenderår landar i Sverige uppgår till minst hälften av dennes totala fångst,

2. minst hälften av sökandens fiskefärder utgår från en svensk hamn,

3. minst hälften av deltagarna i sökandens fiske är bosatta här i landet, eller

4. sökanden har ett fast driftställe i Sverige.

Havs- och vattenmyndigheten ska vid sin prövning ta hänsyn till också andra omständigheter som sökanden åberopar till stöd för att fisket är anknutet till svensk fiskerinäring.

3 § Havs- och vattenmyndigheten prövar ansökningar om tillstånd att från ett svenskt fartyg fiska i en utländsk ekonomisk zon eller fiskezon. Endast ansökningar från den som har fiskelicens får beviljas.

Havs- och vattenmyndigheten får överlämna en ansökan enligt första stycket till regeringens prövning om ansökan gäller outnyttjade fiskemöjligheter enligt artikel 12.4, 12.6 eller 47.4 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2017/2403 av den 12 december 2017 om hållbar förvaltning av externa fiskeflottor och om upphävande av rådets förordning (EG) nr 1006/2008 och det finns särskilda skäl för det.

Yrkesmässigt fiske utan fartyg i havet

4 § Havs- och vattenmyndigheten ska föra register över fysiska och juridiska personer som bedriver fiske utan fartyg i enlighet med definitionen i fiskelagen (2026:000).

Överlåtbara fiskerättigheter

5 § Fiskerättigheter får bestämmas för arterna sill, skarpsill, makrill, taggmakrill, blåvitling och tobis.

Märkning av fiskeredskap

6 § Vid yrkesmässigt fiske ska märkning av redskap och märkning av fisksump utföras så att det framgår av märkningen

1. vem som använder redskapet eller sumpen,
2. att användaren är yrkesfiskare, och

3. om användaren fiskar med stöd av fiskerätt.

Det finns även bestämmelser om märkning i EU:s förordningar om den gemensamma fiskeripolitiken.

Isbrytarhjälp för yrkesmässigt fiske

7 § Stöd får i den mån det finns medel lämnas i form av ekonomiskt bidrag enligt detta kapitel för isbrytarhjälp för yrkesfiskets behov.

8 § Stöd för isbrytarhjälp får lämnas endast om minst tre fiskelag samtidigt kan få assistans, såvida det inte finns särskilda skäl som motiverar ett undantag.

Följande berättigar till stöd:

1. hyra av isbrytande fartyg i avsikt att möjliggöra för fiskare att komma ut från hamn till fiskeplats eller att nå ort där fångsten kan landas, och

2. utgifter som uppstår till följd av isbrytningen och som inte går utöver vad som med hänsyn till ändamålet kan anses skäligt.

9 § Jordbruksverket prövar ansökningar om isbrytarhjälp och beslutar om samt betalar ut stödet.

Bemyndiganden

Föreskrifter om villkor för fiskelicens

10 § Havs- och vattenmyndigheten får meddela ytterligare föreskrifter om kravet på att fiskekapacitet ska föras ut ur den svenska fiskeflottan.

Föreskrifter om villkor för att utfärda en ny licens efter återkallelse

11 § Havs- och vattenmyndigheten får meddela föreskrifter om vilka villkor som ska vara uppfyllda för att en ny fiskelicens eller personlig fiskelicens ska kunna utfärdas efter återkallelse.

Föreskrifter om fisketillstånd

12 § Havs- och vattenmyndigheten får meddela föreskrifter om fisketillstånd som kompletterar artiklarna 7 och 7a i rådets förordning (EG) nr 1224/2009.

Föreskrifter om yrkesmässigt fiske utan fartyg i havet

13 § Havs- och vattenmyndigheten får meddela föreskrifter om hur den som bedriver fiske utan fartyg enligt definitionen i denna lag ska visa att fisket är yrkesmässigt.

Föreskrifter om yrkesfiskets bedrivande

14 § Havs- och vattenmyndigheten får meddela föreskrifter om yrkesfiskets bedrivande som förbjuder eller begränsar

1. fisket med avseende på vilken organism som får fångas, skördas, behållas eller säljas,
2. användningen av fiskefartyg, fiskemetoder eller fiskeredskap, eller
3. fiske inom vissa områden eller för vissa ändamål.

Föreskrifter om landningsskyldighet

15 § Havs- och vattenmyndigheten får meddela föreskrifter om skyldighet att ta ombord och föra i land fiskeriprodukter som har fångats eller skördats.

Föreskrifter om uppgiftsskyldighet

16 § Havs- och vattenmyndigheten får meddela föreskrifter om skyldighet för befälhavaren på ett fiskefartyg, den som innehar fiske-licens eller personlig fiskelicens och den som, utan stöd av sådan licens, fiskar för att sälja fångsten att lämna uppgifter om

1. fiskefartyg, fiskeredskap, fiskemetod, fångst, tid och plats för fångsten, omlastning, landning, försäljning, och

2. andra förhållanden som gäller fisket och som är av betydelse för tillämpningen av EU:s förordningar om den gemensamma fiskeripolitiken.

Myndigheten får också meddela föreskrifter som behövs för tillämpningen av bestämmelserna om positionsövervakning av unionsfiskefartyg i artikel 9 i rådets förordning (EG) nr 1224/2009.

Föreskrifter om märkning och utmärkning

17 § Havs- och vattenmyndigheten får meddela ytterligare föreskrifter om märkning enligt 6 §.

Kustbevakningen och länsstyrelsen ska ges tillfälle att yttra sig innan sådana föreskrifter meddelas.

18 § Havs- och vattenmyndigheten får meddela föreskrifter om utmärkning av fiskeredskap som används vid yrkesmässigt fiske.

Transportstyrelsen, Kustbevakningen och länsstyrelsen ska ges tillfälle att yttra sig innan sådana föreskrifter meddelas.

Föreskrifter om överlåtbara fiskerättigheter

19 § Havs- och vattenmyndigheten får meddela föreskrifter om

1. hur fiskerättigheter ska beräknas, och
2. grunderna för fördelningen av indragna fiskerättigheter.

Innan Havs- och vattenmyndigheten meddelar föreskrifter enligt första stycket 1 och 2 ska den höra Jordbruksverket.

Föreskrifter om fördelning av fiskemöjligheter

20 § Havs- och vattenmyndigheten får meddela föreskrifter för fiskets bedrivande som avser fördelning av fiskemöjligheter enligt artikel 16.6 och 16.7 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 1380/2013.

Havs- och vattenmyndigheten får också meddela föreskrifter om hur fiskemöjligheter som avses i första stycket får överlåtas av en fiskelicensinnehavare till en annan under det år eller den förvaltningsperiod då fiskemöjligheterna får användas.

Föreskrifter om elektronisk fjärrövervakning av landningsskyldigheten

21 § Havs- och vattenmyndigheten får meddela de föreskrifter som behövs som komplettering till artikel 13.2, 13.4 och 13.5 i rådets förordning (EG) nr 1224/2009.

Föreskrifter om krav på kontinuerlig övervakning av motorstyrka

22 § Havs- och vattenmyndigheten får meddela föreskrifter om att vissa fartyg, i enlighet med vad som framgår av bestämmelserna om motorstyrka i artikel 39a i rådets förordning (EG) nr 1224/200, ska ha permanent installerade system som kontinuerligt mäter och registrerar motorstyrkan.

6 kap. Särskilda bestämmelser om fritidsfiske**Registrering av fritidsfiskare**

1 § En anmälan om registrering enligt 6 kap. 2 § fiskelagen (2026:000) ska innehålla den fritidsfiskande personens

1. namn,
2. person- eller samordningsnummer, eller i de fall ett person- eller samordningsnummer inte finns födelsedatum, och
3. kontaktuppgifter.

Rapportering av fångster från fritidsfiske

2 § Rapportering av uppgifter om fångster från fritidsfiske enligt 6 kap. 3 § fiskelagen (2026:000) ska innefatta uppgifter om fångstplats och de ytterligare uppgifter som framgår av föreskrifter som meddelas av Havs- och vattenmyndigheten.

Märkning av fiskeredskap och fisksump som används vid fritidsfiske

3 § Märkning av fiskeredskap och fisksump som används vid fritidsfiske ska utföras så att fiskeredskapet eller fisksumpen kan identifieras och kopplas till den som använder eller äger redskapet eller fisk-

sumpen. Av märkningen ska även framgå att användaren är fritidsfiskare och om användaren fiskar med fiskerätt.

Det finns även bestämmelser om märkning i artikel 55.6 i rådets förordning (EG) nr 1224/2009 och kommissionens tillhörande genomförandeakter.

Bemyndiganden

4 § Havs- och vattenmyndigheten får meddela föreskrifter om i vilka fall den som fritidsfiskar ska registrera sig enligt 6 kap. 2 § 2 fiskelagen (2026:000) och rapportera uppgifter om fångster enligt 6 kap. 3 § 2 samma lag.

5 § Havs- och vattenmyndigheten får meddela ytterligare föreskrifter om sådan märkning som framgår av 3 §. Kustbevakningen och länsstyrelsen ska ges tillfälle att yttra sig innan sådana föreskrifter meddelas.

6 § Havs- och vattenmyndigheten får meddela föreskrifter om utmärkning av fiskeredskap som används vid fritidsfiske. Transportstyrelsen, Kustbevakningen och länsstyrelsen ska ges tillfälle att yttra sig innan sådana föreskrifter meddelas.

7 kap. Fiskevård, naturvård och utsättning av fisk

Bestämmelser om fiskevård

Arter som är förbjudna att fiska

1 § Det är förbjudet att fiska mal, flodpärlmussla och sådana arter av fisk, vattenlevande kräddjur och vattenlevande blötdjur som i bilaga 1 till artskyddsförordningen (2007:845) har markerats med N.

Förbudet gäller endast om fisket inte redan är förbjudet enligt EU:s förordningar om den gemensamma fiskeripolitiken.

Förbjudna fiskeredskap och fiskemetoder

2 § Det är förbjudet att fiska med någon av följande metoder eller redskap:

1. gift,
2. sprängämnen eller andra bedövande eller dödande ämnen,
3. elektrisk ström,
4. skjutvapen eller sådana redskap som fisken kan spetsas med.

Fiske med ålsax, vars tänder är högst sex millimeter, är dock tillåtet. Huggkrok får användas för att bärga fisk som har fångats med andra redskap.

3 § Det är vidare förbjudet att fånga hummer eller krabba vid dykning.

4 § I fråga om sådana arter av fisk, vattenlevande kräftdjur och vattenlevande blötdjur som i bilaga 1 till artskyddsförordningen (2007:845) har markerats med N eller F är det förbjudet att för fiske använda fiskeredskap eller fiskemetoder som inte är selektiva och som lokalt kan medföra att populationen av arten försvinner eller utsätts för en allvarlig störning.

5 § Förbuden i 2–4 §§ gäller endast om fiskeredskapet eller fiskemetoden inte redan är förbjuden enligt EU:s förordningar om den gemensamma fiskeripolitiken.

Bestämmelser för att hindra spridning av kräftpest

6 § Det är förbjudet

1. att utan föregående desinfektering använda redskap för kräftfiske i ett vatten om redskapet tidigare använts för fiske i ett annat vatten,
2. att förvara eller kasta kräftor eller delar av kräftor i annat vatten än det där de fångats, och
3. att i ett vatten rengöra eller kasta emballage i vilket kräftor från ett annat vatten har förvarats.

7 § För att hindra spridningen av kräftpest får länsstyrelsen besluta att ett visst område ska anses kräftpestsmittat eller vara skyddsområde för flodkräfta.

Ett beslut om skyddsområde ska vara grundat på en förvaltningsplan för flodkräfta som länsstyrelsen upprättat och Havs- och vattenmyndigheten godkänt.

8 § Inom ett område som har förklarats kräftpestsmittat är det förbjudet att

1. fånga kräftor,
2. saluhålla, sälja, köpa eller transportera okokta kräftor,
3. använda fisk som betesfisk i ett annat vatten än det där den fångats.

Fiskeredskap, båtar, maskiner eller andra föremål som har använts i ett vatten inom ett område som har förklarats kräftpestsmittat får inte transporteras till någon annan sjö eller något annat vattendrag inom området eller föras ut ur området utan föregående desinfektering.

9 § Inom ett område som har förklarats utgöra skyddsområde för flodkräfta är det förbjudet att

1. saluhålla, sälja, köpa eller transportera okokta kräftor som inte härrör från området,
2. använda fisk som betesfisk i ett annat vatten än det där den fångats,
3. utan föregående desinfektering använda fiskeredskap, båtar, maskiner eller andra föremål som har använts i vatten utanför området,
4. sätta ut eller flytta signalkräfta.

Förbudet i första stycket gäller endast om åtgärderna inte redan är förbjudna enligt Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 1143/2014 av den 22 oktober 2014 om förebyggande och hantering av introduktion och spridning av invasiva främmande arter.

10 § Länsstyrelsen får föreskriva undantag från bestämmelserna i 8 och 9 §§ första stycket om

1. det inte ökar risken för smittspridning, eller
2. det behövs av vetenskapliga skäl.

Bestämmelser om naturvård

Analys av inverkan av en fiskemetod eller utsättning

11 § I ärenden enligt fiskelagen (2026:000) får Havs- och vattenmyndigheten eller länsstyrelsen besluta att det ska göras en analys av vilken inverkan en fiskemetod eller utsättande av en art har på miljön. Naturvårdsverket ska ges tillfälle att yttra sig över en sådan analys.

Havs- och vattenmyndigheten eller länsstyrelsen får besluta att den som ska använda fiskemetoden eller sätta ut arten ska göra och bekosta analysen. När en analys görs av någon av myndigheterna, får denna besluta att den som ska använda den nya metoden eller sätta ut arten ska betala en avgift som helt eller delvis motsvarar kostnaderna för analysen. Vid bedömningen av om den enskilde ska svara för kostnaderna för analysen ska hänsyn tas till omfattningen av dennes verksamhet.

12 § I 16 § förordningen (1998:1252) om områdesskydd enligt miljöbalken m.m. finns det bestämmelser om myndigheters skyldighet att vidta åtgärder för att skydda de områden som har förtecknats enligt 15 § förordningen om områdesskydd enligt miljöbalken m.m.

Av 2 § förordningen (1992:1226) om Sveriges ekonomiska zon framgår att i fråga om sådana särskilda skyddade områden som avses i 7 kap. 27 § första stycket 1 och 2 miljöbalken ska bestämmelserna i 16 § förordningen om områdesskydd enligt miljöbalken m.m. tillämpas även i Sveriges ekonomiska zon.

13 § I 19 § förordningen (1998:1252) om områdesskydd enligt miljöbalken m.m. finns det bestämmelser om att myndigheter som meddelar beslut som kan påverka miljön i ett naturområde som avses i 7 kap. 27 § första stycket 1 eller 2 miljöbalken särskilt ska bevaka att en gynnsam bevarandestatus upprätthålls för de livsmiljöer och arter som behöver skyddas i området.

Av 2 § förordningen (1992:1226) om Sveriges ekonomiska zon framgår att i fråga om sådana särskilda skyddade områden som avses i 7 kap. 27 § första stycket 1 och 2 miljöbalken ska bestämmelserna i 19 § förordningen om områdesskydd enligt miljöbalken m.m. tillämpas även i Sveriges ekonomiska zon.

Utsättning och flyttning av fisk

14 § Det krävs tillstånd av länsstyrelsen för att sätta ut eller flytta fisk från ett vattenområde till ett annat. Ett sådant tillstånd får förenas med villkor.

Tillstånd får inte beviljas för sådana arter eller stammar som är olämpliga med hänsyn till vattenområdets särart.

15 § Om någon enligt en dom eller ett beslut i ett mål eller ärende om vattenverksamhet enligt miljöbalken eller motsvarande äldre bestämmelser är skyldig att vidta en åtgärd som avses 14 § krävs dock inte tillstånd till åtgärden.

16 § Lax eller öring som har sina uppväxtområden i havet eller i Vänern, Vättern, Mälaren, Hjälmaren eller Storsjön i Jämtland får sättas ut endast om den är märkt genom att dess fettfena är bortklippt.

17 § Bestämmelser om förflyttningar av vattenlevande djur finns också i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2016/429 av den 9 mars 2016 om överförbara djursjukdomar och om ändring och upphävande av vissa akter med avseende på djurhälsa ("djurhälsolag").

Dispenser och tillstånd

Dispenser avseende förbjudna arter och förbjudna fiskemetoder

18 § Länsstyrelsen får besluta om undantag från 1–4 §§ om det finns vetenskapliga eller andra särskilda skäl för det.

19 § Havs- och vattenmyndigheten får besluta om undantag från 1–4 §§ om det finns vetenskapliga eller andra särskilda skäl för det och prövningen har samband med en prövning av dispens enligt 3 kap. 7 § denna förordning.

20 § Havs- och vattenmyndigheten får i enskilda fall besluta om undantag från 1–4 §§ och 9 §§ om fisket bedrivs på uppdrag av myndigheten.

21 § I fråga om sådana arter av fisk, vattenlevande kräftdjur och vattenlevande blötdjur som i bilaga 1 till artskyddsförordningen (2007:845) har markerats med N, får undantag från bestämmelserna i 1 § medges endast om de förutsättningar som anges i 14 § artskyddsförordningen är uppfyllda.

I fråga om sådana arter av fisk, vattenlevande kräftdjur och vattenlevande blötdjur som i bilaga 1 till artskyddsförordningen har markerats med N eller F, får undantag från bestämmelserna i 2–4 §§ medges endast om de förutsättningar som anges i 14 § artskyddsförordningen är uppfyllda.

Tillstånd för fiske av vetenskapliga skäl

22 § Havs- och vattenmyndigheten prövar frågor om tillstånd till fiske av vetenskapliga skäl enligt bestämmelser i EU:s förordningar om den gemensamma fiskeripolitiken.

Bemyndiganden

Föreskrifter för fiskevården

23 § Havs- och vattenmyndigheten får meddela föreskrifter för fiskevården som förbjuder eller begränsar

1. fisket med avseende på vilken organism som får fångas,
2. användningen av fiskefartyg, fiskemetoder eller fiskeredskap, och
3. fiske inom vissa områden eller för vissa ändamål.

I fråga om fiske i andra vatten än havet och vattnen längs kusterna och Väner, Vättern, Mälaren och Hjälmaren samt Storsjön i Jämtland till första definitiva vandringshindret, får föreskrifter enligt första stycket meddelas endast för att skydda särskilt hotade arter eller stammar av nationellt intresse.

24 § Havs- och vattenmyndigheten får också meddela föreskrifter för fiskevården som avser förbud mot att

1. behålla organismer som har fångats,
2. bearbeta organismer ombord,
3. förvara organismer i sump, eller
4. omlasta, föra i land eller föra in organismer i landet, eller
5. saluhålla organismer.

25 § Havs- och vattenmyndigheten får meddela föreskrifter om undantag från 1–4 och 9 §§ om fisket bedrivs på uppdrag av myndigheten. Sådana föreskrifter får endast meddelas om förutsättningarna för undantag i 21 § är uppfyllda.

26 § Havs- och vattenmyndigheten får meddela föreskrifter om att kräftfiske på allmänt vatten i Väneren, Vättern, Hjälmaren och Storsjön i Jämtland får bedrivas endast efter tillstånd av myndigheten eller av länsstyrelsen.

Föreskrifter för naturvården

27 § Havs- och vattenmyndigheten får meddela föreskrifter om vilken hänsyn som ska tas till naturvårdens intressen vid fiske.

Innan Havs- och vattenmyndigheten meddelar föreskrifter som kan leda till ersättning eller inlösen enligt 31 kap. miljöbalken ska myndigheten samråda med Naturvårdsverket och med den länsstyrelse som ska söka träffa uppgörelse med sakägare enligt 34 § förordningen (1998:1252) om områdesskydd enligt miljöbalken m.m.

28 § I 16 § förordningen (1998:1252) om områdesskydd enligt miljöbalken m.m. finns det bestämmelser om myndigheters skyldighet att vidta åtgärder för att skydda de områden som har förtecknats enligt 15 § förordningen om områdesskydd enligt miljöbalken m.m.

Av 2 § förordningen (1992:1226) om Sveriges ekonomiska zon framgår att i fråga om sådana särskilda skyddade områden som avses i 7 kap. 27 § första stycket 1 och 2 miljöbalken ska bestämmelserna i 16 § förordningen om områdesskydd enligt miljöbalken m.m. tillämpas även i Sveriges ekonomiska zon.

29 § I 19 § förordningen (1998:1252) om områdesskydd enligt miljöbalken m.m. finns det bestämmelser om att myndigheter som meddelar beslut som kan påverka miljön i ett naturområde som avses i 7 kap. 27 § första stycket 1 eller 2 miljöbalken särskilt ska bevaka att en gynnsam bevarandestatus upprätthålls för de livsmiljöer och arter som behöver skyddas i området.

Av 2 § förordningen (1992:1226) om Sveriges ekonomiska zon framgår att i fråga om sådana särskilda skyddade områden som avses

i 7 kap. 27 § första stycket 1 och 2 miljöbalken ska bestämmelserna i 19 § förordningen om områdesskydd enligt miljöbalken m.m. tillämpas även i Sveriges ekonomiska zon.

Föreskrifter om utsättning

30 § Havs- och vattenmyndigheten får meddela

1. föreskrifter om undantag från 16 § som det finns vetenskapliga eller andra särskilda skäl för, och

2. ytterligare föreskrifter om under vilka förutsättningar som fisk ska få sättas ut eller flyttas.

Föreskrifter som rör verksamhet som bedrivs på uppdrag av Havs- och vattenmyndigheten

31 § Havs- och vattenmyndigheten får meddela föreskrifter om undantag från 14 §, i fråga om verksamhet som bedrivs på uppdrag av myndigheten.

8 kap. Särskilda bestämmelser om fiske och fiskevård i Torneälvens fiskeområde

1 § I detta kapitel finns särskilda bestämmelser om fiske och fiskevård i Torneälvens fiskeområde. Koordinaterna för de brytningspunkter som avgränsar fiskeområdet anges i bilaga 2.

2 § De ord och uttryck som används i detta kapitel har samma betydelse som i 8 kap. fiskelagen (2026:000).

Fredningszoner

3 § Fredningszonerna inom Torneälvens fiskeområde utgörs av vattenområden som sträcker sig 200 meter åt båda sidorna från de räta linjer som anges med koordinater i bilaga 2.

Allt slags fiske med småryssjor, redskap försedda med botten samt kroknät och andra redskap för fångst av lax eller öring är förbjudet i den del av havet som avgränsas av älvmynningen och en linje

dragen från södra stranden av Salmenlahtis mynning via de södra uddarna av Kraaseli och Tirro, över Sellö nordvästra spets till Pirkkiö nordvästra udde.

Tillåtna fångstredskap

4 § Vid fiske efter lax och öring får endast följande redskap användas:

1. fasta redskap i havsområdet,
2. flytnät och kullenät på fångstplatser i älvmrådet enligt bilaga 3,
3. spö och drag, och
4. håv på fångstplatser enligt bilaga 3.

Vid fiske efter andra arter än lax och öring får endast följande redskap och metoder användas:

1. fasta redskap i havsområdet,
2. flytnät och kullenät på fångstplatser i älvmrådet enligt bilaga 3,
3. förankrade nät i havsområdet och inom älvmrådets lugnvatten, sel och sjöar,
4. lak- och gäddkrok och lakryssja,
5. not i havsområdet,
6. håv på fångstplatser i älvmrådet enligt bilaga 3,
7. mjärde och småryssja,
8. spö och drag samt pilk, och
9. mete med naturligt bete utom i forsar och strömmande vatten.

Vid fiske med handredskap får högst tre drag per redskap användas samtidigt. Under fiske med handredskap måste redskapen hela tiden vara inom räckhåll för fiskaren.

Inom fångstplatser där kullenät, flytnät och håv får användas enligt bilaga 3 är det tillåtet att ställa i ordning fångstplatsen för fisket i den omfattning som är nödvändig för fiskets utförande. Vid iordningställandet får fiskande redskap inte användas om avsikten är att fånga fisk med dem under iordningställandet. Den som avser att ställa i ordning en fångstplats ska senast sju dagar innan arbetet påbörjas meddela sin avsikt till Polismyndigheten.

4 a § Vid fiske efter andra arter än lax och öring är det, trots 4 § andra stycket 3, till och med den 31 maj 2026 förbjudet att fiska med förankrade nät i sjön Kilpisjärvi

1. närmare Kōnkämäälvens utlopp än linjen från spetsen på udden Siikaniemi på den finska sidan rakt norrut till den svenska stranden,
2. närmare västra delen av Koltalahti än den nordsydliga linjen som går i mitten av ön Saivonsaari (Sáivvasuolu), och
3. närmare Siilaskoskis inlopp än linjen från spetsen på udden Maanitenlahti direkt västerut till motsatta stranden.

4 b § Vid annat fiske i havsområdet än yrkesfiske får högst två fasta redskap användas till och med den 31 maj 2026.

4 c § Vid fiske med flytnät i älvmrådet på fångstplatser enligt bilaga 4 får högst ett flytnät per båt användas samtidigt eller förvaras ombord till och med den 31 maj 2026.

4 d § Vid fiske med spö från båt i älvmrådet nedströms utloppet från sjön Kilpisjärvi får högst fyra spön per båt användas samtidigt eller förvaras ombord till och med den 31 maj 2026.

Förbjudna redskap och fiskemetoder

5 § Andra redskap än de som anges i 4 § är förbjudna. För fiske efter samtliga arter gäller dessutom följande.

1. Fiske med utter (harrbräde) eller därmed jämförbar fiskemetod är förbjudet.

2. Fiske med skjutvapen, bedövande eller giftiga ämnen eller elektrisk ström är förbjudet.

3. Fiske med handredskap eller andra krokare än lak- och gäddkrok med avsikt att kroka fisken från utsidan eller på sådant sätt att risken för detta är uppenbar är förbjudet. En fisk som krokats utanför munnen ska genast släppas tillbaka i vattnet.

4. Fiske med ljuster och andra redskap som genomtränger fisken från utsidan är förbjudet. Skaftförsedd huggkrok får dock användas för att lyfta fisk som fångats med annat redskap.

5. Vid fiske med förankrade nät är det förbjudet att använda strömhinder, ledarm eller andra fasta konstruktioner.

6. Föremål som är avsedda att skrämma fisken eller hindra dess gång får inte placeras i eller ovanför vattnet.

7. Förbjudna redskap får inte förvaras ombord eller på annat sätt finnas till hands. Detsamma gäller under förbudstid för redskap som

är tillåtna vid andra tider. Det är dock tillåtet att transportera skjutvapen som används för jakt. I havsområdet är det även tillåtet att under förbudstid transportera redskap som är tillåtna enligt 4 § om de är bundna och undanstuvade.

Förbuden i första stycket gäller endast om fiskeredskapet eller fiskemetoden inte redan är förbjuden enligt EU:s förordningar om den gemensamma fiskeripolitiken.

5 a § Trots 5 § 1 får Länsstyrelsen i Norrbottens län i enskilda fall besluta om ett tidsbegränsat tillstånd för fiske som bedrivs i svenskt vatten i älvmrådet från land med utter (harrbräde) eller därmed jämförbar fiskemetod och ett drag. Ett sådant tillstånd får endast ges till den som har en funktionsnedsättning som medför svårigheter att bedriva handredskapsfiske på annat sätt. Tillståndet får gälla längst till och med den 31 maj 2026 och får förenas med villkor.

Länsstyrelsen ska underrätta den behöriga finska förvaltningsmyndigheten om de beslut som länsstyrelsen fattar enligt denna paragraf.

5 b § Trots 5 § första stycket 4 är det till och med den 31 maj 2026 förbjudet att använda skaftförsedd huggkrok för att lyfta fisk som har fångats med annat redskap.

Fiskeredskapens konstruktion och placering

6 § Vid fiske med nät efter andra arter än lax och öring får endast sådana flytnät och förankrade nät användas som består av enkel nätduk utan påse (grimm) tillverkad av entrådig nylon (monofil) med en maximal tjocklek på 0,20 millimeter. I havet är det dock tillåtet att använda grövre tråd i nät med maskstorlek upp till 40 millimeter.

Ett flytnät får vara högst 120 meter långt. Ett kullenät får vara högst 200 meter långt.

Ett förankrat nät får vara högst 60 meter långt. Detta gäller dock inte vid fiske i havsområdet under perioden från och med den 1 augusti till och med den 30 april. Det gäller inte heller vid fiske i havsområdet med förankrade nät vars maskstorlek är högst 40 millimeter. Avståndet mellan förankrade nät ska vara minst 60 meter.

Ingångsöppningen på en mjärde för nejonöga får inte överskrida 16 centimeter i någon riktning.

I fiskeredskap, utom i mjärdar och håvar för fiske efter lax och öring, får inte användas metalltråd, metallwire eller motsvarande.

Fiske i älvmrådet med håv efter andra arter än lax och öring är tillåtet bara med håv som är tillverkad av entrådig nylon (monofil) med en trådtjocklek på högst 0,40 millimeter.

6 a § Trots 6 § tredje stycket får ett förankrat nät vara högst 240 meter långt vid fiske till och med den 31 maj 2026 i sjön Kilpisjärvi.

6 b § Förankrade nät får till och med den 31 maj 2026 inte sättas närmare än 200 meter från forsområden i Könkämäälven (älvmrådet norr om mynningen till Lätäseno upp till utloppet från Kilpisjärvi).

6 c § Fiske i älvmrådet med handredskap utrustat med sänke, tafs och drag (spinnfluga) är till och med den 31 maj 2026 endast tillåtet med enkelkrok med en största öppning på 12 millimeter.

Märkning av redskap

7 § Ett fiskeredskap som används för fångst ska vara märkt på sådant sätt att det klart framgår vem som är ägare eller brukare av redskapet samt dennes kontaktuppgifter. Märkningen ska tydligt kunna observeras utan att redskapet behöver tas upp ur vattnet. Handredskap som hålls i handen eller annars finns inom räckhåll för fiskaren behöver inte vara märkta.

I övrigt gäller allmänna bestämmelser om märkning och utmärkning av fiskeredskap.

Maskstorlek

8 § I älvmrådet ska fiskeredskap ha följande maskstorlek:

1. vid fiske efter lax eller öring med flytnät och kullenät minst 100 millimeter,
2. vid fiske efter andra arter än lax och öring med flytnät och kullenät minst 80 millimeter och högst 100 millimeter,

3. vid fiske med förankrade nät minst 80 millimeter och högst 100 millimeter, och

4. vid fiske med småryssja högst 80 millimeter.

I havsområdet ska fiskeredskap ha följande maskstorlek:

1. vid fiske med fasta redskap högst 80 millimeter i fiskhuset, och

2. vid fiske med förankrade nät från och med den 1 maj till och med den 31 juli högst 90 millimeter och övrig tid högst 40 millimeter eller minst 90 millimeter.

8 a § Trots 8 § första stycket 3 ska förankrade nät ha en maskstorlek om minst 70 millimeter och högst 100 millimeter vid fiske till och med den 31 maj 2026 i sjön Kilpisjärvi och i Könkämäälven norr om mynningen till Lätäseno.

Fiskesäsongen och fredningstiderna

9 § Fiske efter lax och öring är förbjudet om inte något annat sägs i denna paragraf.

I älvmrådet är allt fiske förbjudet från och med den 15 september till och med den 15 december med undantag för fiske efter nejronöga med mjärde.

Fiske efter lax och öring med handredskap är tillåtet från och med den 1 juni till och med den 31 augusti. Sådant fiske efter lax och öring är dock förbjudet mellan söndag kl. 18 (19 finsk tid) och måndag kl. 18 (19).

Fiske efter lax och öring i älvmrådet är tillåtet på fångstplatser enligt bilaga 3 med

1. håv under midsommarveckan från måndag kl. 18 (19) till söndag kl. 18 (19), och

2. flytnät och kullenät under midsommarveckan från och med tisdag till och med torsdag och de två efter midsommar följande veckosluten från fredag kl. 18 (19) till söndag kl. 18 (19).

Fiske efter andra arter än lax och öring i älvmrådet är tillåtet på fångstplatser enligt bilaga 3 med

1. håv endast från midsommarveckans måndag kl. 18 (19) till och med den 14 september, och

2. flytnät och kullenät endast från och med den 15 juli till och med den 14 september.

I havsområdet är fiske med fasta redskap efter andra arter än lax och öring tillåtet från och med den 11 juni till och med den 31 oktober. Fiske med fasta redskap efter öring är tillåtet från den 17 juni kl. 12 till och med den 31 augusti. Fiske med fasta redskap efter lax är tillåtet från den 17 juni kl. 12 till och med den 15 september.

Pålning och förankring av fasta redskap får påbörjas innan fiske är tillåtet. Utsättandet av ej fiskande ledarmar får påbörjas tidigast sju dygn innan fiske är tillåtet.

9 a § Utöver förbudet i 9 § andra stycket är fiske efter harr i älvsområdet nedströms utloppet från sjön Kilpisjärvi förbjudet från och med den 1 april till och med den 31 maj 2026.

9 b § Trots 9 § sjätte stycket är yrkesfiske med fasta redskap i havsområdet inte tillåtet under den tid som fiske med sådana redskap är förbjudet enligt nationella föreskrifter som antagits med anledning av rådets förordning (EU) 2024/2903 av den 18 november 2024 om fastställande av fiskemöjligheterna för vissa fiskbestånd och grupper av fiskbestånd i Östersjön för 2025 och om ändring av förordning (EU) 2024/257 vad gäller vissa fiskemöjligheter i andra vatten. Detta gäller till och med den 31 maj 2026.

9 c § Under den tid då fiske med fasta redskap efter lax är förbjudet är det, trots 9 § sjätte stycket, till och med den 31 maj 2026 endast tillåtet att vid yrkesfiske efter andra arter i havsområdet fiska med sådana fasta redskap som avses i artikel 3.1 i kommissionens delegerade förordning (EU) 2024/1296 av den 28 februari 2024 om komplettering av Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2016/1139 vad gäller ett undantag från tillämpningen av landnings-skyldigheten för lax i Östersjön för perioden 2024–2026. Vid fiske med pushup-fälla med vittjanpåse ska vittjanpåsen vara fast ansluten till redskapet under den tid som fiske bedrivs samt vara utformad på ett sätt som möjliggör skonsam vittjning och medför att den laxfångst som ska frisläppas i vattnet hanteras ovanför vattenytan under så kort tid som möjligt.

9 d § Trots 9 § sjunde stycket får till och med den 31 maj 2026 fiskhus, eller andra anordningar avsedda för att fånga fisk eller stänga inne fisk, inte till någon del anslutas till ledarmarna innan fiske är

tillåtet. Vid fiske med pushup-fälla får fiskhuset dock anslutas till led-armarna innan fiske är tillåtet om fiskhuset hålls ovanför vattenytan.

Minimimått och återutsättning av fisk

10 § Det är förbjudet att fånga eller döda lax eller öring som är mindre än 50 centimeter samt harr som är mindre än 35 centimeter. Måttet tas från käkspetsen till den uträtade, sammanpressade stjärtfenans spets.

Fisk som inte uppfyller minimimåttet ska omedelbart släppas tillbaka i vattnet, levande eller död.

Fisk som uppfyller måttet ska levande eller död släppas tillbaka i vattnet om den

1. fångats under fredningstid,
2. fångats med förbjudet redskap eller förbjuden fiskemetod, eller
3. är en övervintrad lax.

Den som fiskar med fasta redskap efter andra arter än lax och öring enligt 9 § sjätte stycket innan fiske efter lax och öring är tillåtet, måste dagligen vittja alla fiskhus och varsamt släppa tillbaka all fångad lax och öring.

Vid vittjning enligt fjärde stycket ska fiskhuset, efter det att all fångad lax och öring varsamt släppts fri, lyftas upp ur vattnet så att hela fiskhusets fångst entydigt kan verifieras av en närvarande övervakare. Den som avser att vittja fasta redskap ska anmäla detta per telefon till Havs- och vattenmyndigheten senast tre timmar i förväg. Anmälan ska innehålla namnet på den som fiskar med stöd av fiskerätt, redskapets position och tidpunkten för vittjning. Om inte annat medges får vittjning ske högst en timme efter den tid som anges i anmälan.

10 a § All öring som fångas till och med den 31 maj 2026 ska omedelbart återutsättas, levande eller död, om den

1. fångas i älvområdet nedströms utloppet från sjön Kilpisjärvi, eller
2. fångas i havsområdet och inte är märkt genom att fettfenan är bortklippt.

Fiskekvot

11 § Det är tillåtet att fånga och behålla en lax eller öring per fiskare och dygn vid fiske med spö och drag eller håv.

Användning av båt vid fiske med drag

12 § Fiske efter lax och öring med handredskap från en förankrad båt får inte störa andras fiske.

Vid fiske med drag från båt är det förbjudet att använda motor, utom i lugnvattnen nedströms bron mellan Övertorneå i Sverige och Aavasaksa i Finland. Det är förbjudet att använda motor närmare forsområdena än 200 meter. Förbudet enligt detta stycke gäller inte personer med sådana funktionsnedsättningar som försvårar användningen av båt utan motor.

Havs- och vattenmyndigheten får efter ansökan i det enskilda fallet besluta om undantag från förbudet i andra stycket, om det finns särskilda skäl. Havs- och vattenmyndigheten ska underrätta den behöriga finska förvaltningsmyndigheten om de beslut som meddelas.

12 a § Trots 12 § andra stycket är det till och med den 31 maj 2026 tillåtet att använda motor vid fiske med drag från båt i sjön Kilpisjärvi.

Fisketillstånd

13 § Havs- och vattenmyndigheten, eller den till vilken myndigheten uppdrar detta, får upplåta fisketillstånd där staten äger rätten till fiske efter lax och öring. Ett sådant tillstånd får också krävas för roddare som aktivt deltar i fisket efter lax och öring.

Havs- och vattenmyndigheten, eller den till vilken myndigheten uppdrar detta, får i samarbete med den behöriga finska förvaltningsmyndigheten ingå avtal om gemensamt fisketillstånd med övriga fiskerättshavare i älvmrådet. Ett sådant tillstånd berättigar till fiske i fisketillståndsområdet utan hinder av riksgränsen.

Havs- och vattenmyndigheten får komma överens med den behöriga finska förvaltningsmyndigheten om de bestämmelser som ska gälla för försäljning av fisketillstånd och redovisningen av intäkter

från försäljningen samt övervaka den försäljning som utförs av privata intressen.

14 § Intäkterna från försäljningen av fisketillstånd för ett visst område tillfaller dem som innehar rätten till fisket i området i proportion till deras andelar i vattenområdena. Fördelningen av intäkter från försäljning av fisketillstånd i områden där staten innehar fiskerätten eller där fiskerätten har annan särskild grund ska dock bestämmas i det avtal som avses i andra stycket.

Intäkterna från försäljning av fisketillstånd ska sättas in på ett för Sverige och Finland gemensamt konto. Sedan fiskerättshavarna tilldelats sin andel ska återstoden användas till gemensamt beslutade åtgärder för kontroll och forskning i fiskeområdet.

Fiskeuppvisningar och fisketävlingar

15 § Havs- och vattenmyndigheten får i det enskilda fallet efter överenskommelse med den behöriga finska förvaltningsmyndigheten, och med avvikelse från bestämmelserna i detta kapitel, bevilja tillstånd för fiske som bedrivs i svenskt vatten vid fiskeuppvisningar och fisketävlingar som sker enligt riktlinjer som myndigheterna har enats om. I tillståndsvillkoren får avvikelser medges från bestämmelser om fiskeredskap för demonstration av traditionella fiskemetoder i fiskeuppvisningar. Den behöriga finska förvaltningsmyndigheten ska underlättas om tillståndet.

Innebär tillståndet bara undantag från 5 § prövas frågan om tillstånd av Länsstyrelsen i Norrbottens län efter överenskommelse med den behöriga finska förvaltningsmyndigheten i stället för av Havs- och vattenmyndigheten.

Om en verksamhet eller åtgärd enligt denna paragraf kräver tillstånd i båda länderna ska artikel 21 i gränsöverskenskommelsen mellan Sverige och Finland tillämpas.

Visst fiske för vetenskapliga ändamål

16 § Havs- och vattenmyndigheten får i det enskilda fallet efter överenskommelse med den behöriga finska förvaltningsmyndigheten, och med avvikelse från bestämmelserna i detta kapitel, bevilja till-

stånd för fiske som bedrivs i svenskt vatten för vetenskapliga ändamål som sker enligt villkor som myndigheterna har enats om. Dessutom krävs lov av fiskerättsinnehavaren. Den behöriga finska förvaltningsmyndigheten ska underrättas om tillståndet.

Innebär tillståndet bara undantag från 5 § prövas frågan om tillstånd av Länsstyrelsen i Norrbottens län efter överenskommelse med den behöriga finska förvaltningsmyndigheten i stället för av Havs- och vattenmyndigheten.

Om en verksamhet eller åtgärd enligt denna paragraf kräver tillstånd i båda länderna ska artikel 21 i gränsöverskridande överenskommelsen mellan Sverige och Finland tillämpas.

Förvaltning av fisket inom Torneälvens fiskeområde

17 § Havs- och vattenmyndigheten och Länsstyrelsen i Norrbottens län förvaltar fisket i Torneälvens fiskeområde. Innan beslut fattas om åtgärder i fiskeområdet ska Finsk-svenska gränsöverskridande kommissionen beredas tillfälle att ge sitt utlåtande. Detta gäller dock inte i de fall ansvarig myndighet får anses ha erforderlig och tillräcklig kompetens i frågan.

18 § Havs- och vattenmyndigheten ska årligen utarbeta ett underlag om behovet av sådana avvikelser från fiskebestämmelserna som avses i 8 kap. 6–8 §§ fiskelagen (2026:000). Havs- och vattenmyndigheten ska då höra lokala fiskeintressen.

9 kap. Fiskeri- och vattenbruksprodukter

Prövning av frågor om producentorganisationer m.m.

1 § Jordbruksverket prövar frågor om

1. erkännande av producentorganisationer, branschorganisationer och sammanslutningar av producentorganisationer,
2. återkallelse av ett sådant erkännande som avses i 1,
3. godkännande av producentorganisationers produktions- och saluföringsplaner, samt
4. fastställande av utlösande priser.

Innan Jordbruksverket fattar beslut i dessa frågor ska Havs- och vattenmyndigheten ges tillfälle att yttra sig.

Bemyndiganden

Vägning av fiskeriprodukter

2 § Havs- och vattenmyndigheten får meddela föreskrifter om skyldigheter för befälhavaren på ett fiskefartyg och för andra aktörer i fråga om vägning av fiskeriprodukter och om tillstånd för sådan vägning.

Tillämpning av undantag från den tillåtna toleransmarginalen

3 § Havs- och vattenmyndigheten får meddela föreskrifter enligt 9 kap. 3 § fiskelagen (2026:000).

Spårbarhet av fiskeri- och vattenbruksprodukter

4 § Havs- och vattenmyndigheten får meddela föreskrifter om skyldigheter för befälhavaren på ett fiskefartyg och andra aktörer i fråga om

1. sammansättning av partier av fiskeri- eller vattenbruksprodukter,
2. märkning av partier av fiskeri- eller vattenbruksprodukter,
3. information som ska följa med partier av fiskeri- eller vattenbruksprodukter, och
4. information och dokumentation i syfte att säkerställa spårbarhet av fiskeri- eller vattenbruksprodukter.

Havs- och vattenmyndigheten får även meddela bestämmelser om undantag från spårbarhetskraven för små mängder av fiskeri- eller vattenbruksprodukter som säljs direkt till konsumenter, i enlighet med artikel 58.8 i rådets förordning (EG) nr 1224/2009.

Havs- och vattenmyndigheten ska, i arbetet med att ta fram föreskrifter enligt första och andra stycket, inhämta information och synpunkter från Jordbruksverket och Livsmedelsverket.

Uppgiftsskyldighet

5 § Jordbruksverket och Havs- och vattenmyndigheten får, för annan verksamhet än yrkesmässigt fiske och inom sina verksamhetsområden, meddela föreskrifter om att näringsidkare som befattar sig med fiskeri- eller vattenbruksprodukter som omfattas av EU:s förordningar om den gemensamma fiskeripolitiken ska lämna uppgifter om

1. fiskefartyg, fiskeredskap, fiskemetod, fångst, tid och plats för fångsten, omlastning, landning, försäljning,
2. inköp, import, export, och
3. andra förhållanden av betydelse för tillämpningen av förordningarna.

Marknadsreglering för fiskeri- och vattenbruksprodukter

6 § Jordbruksverket får meddela föreskrifter som kompletterar EU-förordningar om den gemensamma fiskeripolitiken, i frågor som avser

1. erkännande av producentorganisationer, branschorganisationer och sammanslutningar av producentorganisationer samt återkallelse av ett sådant erkännande,
2. godkännande av producentorganisationers produktions- och saluföringsplaner, och
3. import och export av fiskeri- och vattenbruksprodukter.

Innan Jordbruksverket meddelar sådana föreskrifter ska Havs- och vattenmyndigheten ges tillfälle att yttra sig.

10 kap. Kontroll och övervakning

Ansvaret för kontroll och övervakning

1 § Kontroll och övervakning utövas av Havs- och vattenmyndigheten, Jordbruksverket, Kustbevakningen, länsstyrelsen och Transportstyrelsen.

2 § Havs- och vattenmyndigheten, Kustbevakningen och Länsstyrelsen i Norrbottens län övervakar efterlevnaden i svenskt vatten av föreskrifter om fisket i Torneälvens fiskeområde.

3 § Länsstyrelsen får förordna fiskevakter att genomföra kontroll av fritidsfiske i sötvattensområden.

Havs- och vattenmyndighetens ansvar

4 § Havs- och vattenmyndigheten ansvarar för kontroll och kontrollvägledning, inklusive genomförande av landningskontrollen, om inte annat följer av bestämmelser i denna förordning eller andra föreskrifter. Myndigheten ska i arbetet med att ta fram kontrollvägledningar inhämta information och synpunkter från de myndigheter som berörs.

5 § Havs- och vattenmyndigheten ansvarar för samordning i enlighet med artikel 5.5 i rådets förordning (EG) nr 1224/2009.

6 § Havs- och vattenmyndigheten får överlåta åt länsstyrelsen att

1. kontrollera och övervaka vattenbruksverksamhet enligt artikel 4.2 i rådets förordning (EG) nr 708/2007, och
2. utöva kontroll enligt artikel 5 i rådets förordning (EG) nr 708/2007.

Jordbruksverkets ansvar

7 § Jordbruksverket ansvarar för kontroll av

1. att bestämmelser om marknadsregleringen av fiskeri- och vattenbruksprodukter i de EU-förordningar som förordningen kompletterar följs, och
2. att nationella bestämmelser om marknadsreglering av fiskeri- och vattenbruksprodukter följs.

Kontroll enligt första stycket innefattar kontroll av att handelsnormer följs och att kriterier för att erkänna producentorganisationer, branschorganisationer, sammanslutningar av producentorganisationer, kriterier för att godkänna producentorganisationers produktions- och saluföringsplaner och kriterier för att fastställa utlösande pris i samband med privat lagring uppfylls.

8 § Jordbruksverket får överlåta åt en annan myndighet att

1. kontrollera att handelsnormer följs, och
2. utföra dokumentkontroller.

9 § Jordbruksverket ansvarar för kontrollvägledning i frågor om marknadsreglering av fiskeri- och vattenbruksprodukter.

Myndigheten ska i arbetet med att ta fram kontrollvägledningar inhämta information och synpunkter från de myndigheter som berörs.

Kustbevakningens ansvar

10 § Kustbevakningen ansvarar för att genomföra kontroll av fiske i de vattenområden som anges i 1 kap. 4 och 5 §§ kustbevakningslagen (2019:32). Sådan kontroll får utföras även på land i anslutning till samma områden.

Myndigheten ansvarar även för att genomföra kontroll av fiske i vattenområden utanför svensk ekonomisk zon som följer av:

1. konventionen av den 31 december 1932 mellan Sverige och Danmark angående fiskeriförhållandena i de till Sverige och Danmark gränsande farvattnen (SÖ 1933:13),

2. avtalet mellan Europeiska unionen och Konungariket Norge om ömsesidigt tillträde till fisket i Skagerrak för fartyg som för dansk, norsk och svensk flagg,

3. gränsälvsoverenskommelsen av den 11 november 2009 mellan Sverige och Finland (SÖ 2010:21), och

4. Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 1380/2013.

11 § Kustbevakningen får utse behöriga tjänstepersoner att vara unionsinspektörer i enlighet med artikel 79 i rådets förordning (EG) nr 1224/2009.

12 § Kustbevakningen ska ansvara för Sveriges del av de kontrollåtgärder som Europeiska unionen genomför till sjöss inom det område som regleras av Nordostatlantiska fiskerikommissionen (NEAFC). Myndigheten får för detta ändamål utse behöriga tjänstepersoner att vara inspektörer.

Länsstyrelsens ansvar

12 § Länsstyrelsen ansvarar för att genomföra kontroll av fiske i havet och i sötvattensområden.

Transportstyrelsens ansvar

13 § Transportstyrelsen ansvarar för sådana uppgifter som åligger medlemsstaten, och som avser fysisk kontroll av fartyg, i enlighet med artiklarna 39a, 41 och 41a i rådets förordning (EG) nr 1224/2009.

Förelägganden och förbud

14 § Havs- och vattenmyndigheten, Jordbruksverket och länsstyrelsen får meddela sådana förelägganden och förbud som avses i 10 kap. 9 § fiskelagen (2026:000).

15 § Länsstyrelsen får meddela sådana förelägganden som avses i 10 kap. 10 § fiskelagen (2026:000).

Uppgiftsskyldighet för myndigheter

16 § Havs- och vattenmyndigheten ska till Kustbevakningen lämna sådana uppgifter om fiskefartyg, fiskelicenser, personliga fiskelicenser och tillstånd som Kustbevakningen behöver för sin verksamhet inom fiskerikontrollen.

17 § Havs- och vattenmyndigheten ska till Livsmedelsverket lämna sådana uppgifter om landningar som Livsmedelsverket kan antas behöva för att bedöma om anmälan bör göras enligt 7 § förordningen (2011:1494) om vissa fiskarter från Östersjöområdet.

18 § Havs- och vattenmyndigheten får till behöriga myndigheter i andra medlemsstater i Europeiska unionen samt till motsvarande myndigheter i tredjeland lämna sådana uppgifter om fiskefartyg som myndigheterna behöver för fiskerikontroll och som framgår av skyldighet i avtal med annan stat inom Europeiska unionen eller mellan Europeiska unionen och tredjeland.

19 § Havs- och vattenmyndigheten ska snarast underrätta Polismyndigheten och åklagare om beslut enligt 13 kap. 5 § eller 13 kap. 6 § tredje stycket fiskelagen (2026:000).

20 § Kustbevakningen och Polismyndigheten ska lämna sådana uppgifter till Havs- och vattenmyndigheten som denna kan antas behöva vid prövning av frågor om

1. sanktionsavgifter,
2. tilldelning av prickar,
3. fiskelicenser, personliga fiskelicenser och tillstånd, och

21 § En domstol ska snarast skicka en kopia av en dom och en åklagare ska snarast skicka en kopia av ett strafföreläggande som avser brott enligt fiskelagen (2026:000) till Havs- och vattenmyndigheten.

Har någon åtalats för ett brott enligt fiskelagen (2026:000) och beslut enligt 13 kap. 5 § eller 6 § tredje stycket fiskelagen har meddelats ska domstolen, om åtalet läggs ned eller ogillas, snarast underätta Havs- och vattenmyndigheten om det.

Om Havs- och vattenmyndigheten har lämnat en sådan under rättelse som avses i 19 § och det därefter har beslutats att förundersökning om brott som legat till grund för beslut enligt 13 kap. 5 § eller 6 § tredje stycket fiskelagen lagts ned eller avslutats utan att åtal har väckts, ska den myndighet som meddelat beslutet snarast underätta Havs- och vattenmyndigheten om det.

22 § Havs- och vattenmyndigheten ansvarar för samordningen av arbetet med och rapporteringen av data som omfattas av Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2017/1004.

Jordbruksverket ska inom sitt verksamhetsområde bistå Havs- och vattenmyndigheten när det gäller data som omfattas av förordning (EU) 2017/1004 och till myndigheten lämna sådana uppgifter om vattenbruket, beredningsindustrin och fritidsfisket som myndigheten behöver för att fullgöra sina skyldigheter enligt första stycket.

23 § Länsstyrelsen ska till Havs- och vattenmyndigheten lämna uppgifter som Havs- och vattenmyndigheten kan antas behöva för att uppfylla sina skyldigheter enligt rådets förordning (EG) nr 708/2007 av den 11 juni 2007 om användning av främmande och lokalt frånvarande arter i vattenbruk.

Havs- och vattenmyndigheten ska till länsstyrelsen lämna uppgifter som länsstyrelsen kan antas behöva för att utföra uppgifter enligt 6 §.

24 § Transportstyrelsen ska i de fall den upptäcker att uppmätt motorstyrka eller tonnage skiljer sig från uppgifter i en fiskelicens, lämna information om skillnaden till Havs- och vattenmyndigheten.

Bemyndiganden

25 § Havs- och vattenmyndigheten får meddela föreskrifter om skyldighet för en annan myndighet som utövar kontroll enligt lagen, eller en fiskevakt som har delegerats vissa uppgifter, att till myndigheten anmäla ärenden som kan leda till sanktionsavgift enligt lagen.

26 § Havs- och vattenmyndigheten får meddela föreskrifter om förordnande och utbildning av fiskevakter.

27 § Havs- och vattenmyndigheten får meddela sådana föreskrifter om inspektion och kontroll som är grundade på internationella överenskommelser och rekommendationer. Innan myndigheten meddelar sådana föreskrifter ska den höra Kustbevakningen.

11 kap. Sanktionsavgifter och processuella bestämmelser som rör sådana avgifter

1 § Sanktionsavgifter får tas ut för de överträdelser och med de belopp som anges i bilaga 1 till denna förordning.

2 § Havs- och vattenmyndigheten och Jordbruksverket beslutar om sanktionsavgifter inom sina respektive ansvarsområden.

3 § Sanktionsavgifter betalas till Kammarkollegiet.

4 § Om ett beslut om sanktionsavgift efter överklagande upphävs, ändras eller fastställs genom en dom som har fått laga kraft, ska domstolen snarast sända en kopia av domen till Kammarkollegiet och ange vilket datum domen fick laga kraft.

5 § Åklagare och annan som är behörig att leda förundersökning om brott ska i fråga om överträdelse som kan leda till sanktionsavgift underrätta den myndighet som kan besluta om sanktionsavgift om att

1. en förundersökning har inletts, om förundersökningen har inletts av någon annan anledning än efter en anmälan om brott av annan än myndigheten,
2. överträdelsen inte längre är föremål för en sådan utredning och inte har prövats slutligt, och
3. överträdelsen omfattas av ett väckt åtal, utfärdat strafföreläggande eller beslut om åtalsunderlåtelse.

12 kap. Återkallelser av licenser och övriga konsekvenser vid överträdelser

Beslut om prickar, indragning, återkallelse och förbud

1 § Havs- och vattenmyndigheten prövar frågor om tilldelning av prickar, indragning och återkallelse av fiskelicens, personlig fiskelicens och fisketillstånd, förbud att verka som befälhavare, och sådana interimistiska beslut som avser prickar, indragning, återkallelse och förbud.

Radering av prickar

2 § Havs- och vattenmyndigheten prövar frågor om radering av prickar i enlighet med artikel 92.8 i rådets förordning (EG) nr 1224/2009.

Särskild avgift

3 § Vid landning av en otillåten fångst ska en särskild avgift betalas av befälhavaren. Om fisket bedrivits utan fartyg ska avgiften betalas av den som behållit fångsten.

Avgiften ska motsvara den otillåtna fångstens värde och ska beräknas med utgångspunkt i det pris som är högst av det faktiska försäljningspriset och det marknadspris som vid tiden för landningen gällde på landningsorten för fångster av motsvarande slag.

Avgiften får sättas ned eller helt efterges, om det med hänsyn till andra följder av den otillåtna fångsten skulle framstå som oskäligt att ta ut full avgift eller det annars finns särskilda skäl.

4 § Havs- och vattenmyndigheten beslutar om särskild avgift.

Bemyndiganden

Föreskrifter om uttag av särskild avgift

5 § Havs- och vattenmyndigheten får meddela ytterligare föreskrifter om uttag av särskild avgift.

13 kap. Behöriga myndigheter och särskilda bemyndiganden

Behöriga myndigheter

1 § Havs- och vattenmyndigheten ska, inom sitt ansvarsområde och om inte annat följer av andra föreskrifter, utföra de uppgifter som enligt EU-förordningar om den gemensamma fiskeripolitiken ankommer på en behörig myndighet eller en medlemsstat.

Havs- och vattenmyndigheten är ansvarig myndighet för uppgifter inom fiskeområdet som inte tydligt hör till Jordbruksverkets ansvarsområde.

Havs- och vattenmyndigheten får överlämna till annan myndighet att fullgöra viss uppgift enligt första stycket.

2 § Havs- och vattenmyndigheten ska utföra de uppgifter som ankommer på en behörig myndighet eller en medlemsstat enligt rådets förordning (EG) nr 708/2007.

3 § Jordbruksverket ska, inom sitt ansvarsområde och om inte annat följer av andra föreskrifter, utföra de uppgifter som enligt EU-förordningar om den gemensamma fiskeripolitiken ankommer på en behörig myndighet eller en medlemsstat.

Myndigheten får överlämna till annan myndighet att fullgöra viss uppgift enligt första stycket.

4 § Transportstyrelsen ska utföra de uppgifter som enligt artikel 40 i rådets förordning (EG) nr 1224/2009 ankommer på en behörig myndighet eller en medlemsstat. Myndigheten får överlåta certifiering i enlighet med artikel 40.3 i samma förordning.

Särskilda bemyndiganden

Kompletterande bestämmelser till EU:s förordningar om den gemensamma fiskeripolitiken

5 § Havs- och vattenmyndigheten och Jordbruksverket får inom sina respektive ansvarsområden meddela ytterligare föreskrifter som är nödvändiga som komplettering av bestämmelser i de EU-förordningar som fiskelagen kompletterar.

Verkställighetsföreskrifter

6 § Havs- och vattenmyndigheten och Jordbruksverket får inom sina ansvarsområden meddela de ytterligare föreskrifter som behövs för verkställigheten av

1. fiskelagen,
2. bestämmelser i EU:s förordningar om den gemensamma fiskeripolitiken som fiskelagen kompletterar, och
3. denna förordning.

14 kap. Överklagande och övriga bestämmelser

Överklagande

1 § Bestämmelser om överklagande finns i 15 kap. 1 § fiskelagen (2026:000).

Beslut om stöd för isbrytarhjälp enligt 5 kap. denna förordning får inte överklagas.

Verkställbarhet

2 § Havs- och vattenmyndigheten och Jordbruksverket får bestämma att beslut i enskilda fall enligt denna förordning eller enligt föreskrifter som har meddelats med stöd av denna förordning ska gälla omedelbart.

Producentorganisationers behandling av personuppgifter och direktåtkomst

3 § En producentorganisation som erkänts av Jordbruksverket enligt 9 kap. 1 § får behandla personuppgifter som avses i 4 § i syfte att förmedla överlåtelser mellan fiskare av sådana fiskemöjligheter som avses i 5 kap. 20 §. Uppgifterna får bara behandlas om den registrerade har lämnat sitt samtycke till behandlingen.

4 § En producentorganisation som erkänts av Jordbruksverket enligt 9 kap. 1 § är personuppgiftsansvarig för behandlingen av sådana personuppgifter som lämnats ut från Havs- och vattenmyndighetens databas till producentorganisationen.

5 § En producentorganisation som erkänts enligt 9 kap. 1 § får ha direktåtkomst till uppgifter i Havs- och vattenmyndighetens databas om sådana fiskemöjligheter som avses i 5 kap. 20 § och om fångster som rapporterats enligt artikel 14 eller 15 i rådets förordning (EG) nr 1224/2009. Direktåtkomst får bara avse uppgifter som den registrerade har samtyckt till utlämnande av.

Fiskevårdsområden

6 § Länsstyrelsen ska föra register över sina beslut enligt lagen (1981:533) om fiskevårdsområden.

Bemyndiganden

7 § Havs- och vattenmyndigheten får meddela de ytterligare föreskrifter som behövs för verkställigheten av lagen om fiskevårdsområden.

8 § Havs- och vattenmyndigheten får meddela föreskrifter om ansökningsavgifter i ärenden om

1. fiskelicens och personlig fiskelicens,
2. godkännande av ansökan om tillstånd att fiska i utländsk zon,
3. tillstånd för visst fiske, och
4. tillstånd att flytta eller sätta ut fisk.

Myndigheten får också meddela föreskrifter om avgifter för

1. registrering av den som fritidsfiskar, och
2. kontrollen över att EU:s förordningar om den gemensamma fiskeripolitiken följs.

9 § Jordbruksverket får meddela föreskrifter om avgifter för kontrollen över att EU:s förordningar om den gemensamma fiskeripolitiken följs, när det gäller marknadsreglering av fiskeri- och vattenbruksprodukter.

-
1. Denna förordning träder i kraft den 10 januari 2026.
 2. Genom förordningen upphävs
 - a) förordningen (1994:1716) om fisket, vattenbruket och fiskerinäringen, och
 - b) förordningen (2009:867) om överlåtbara fiskerättigheter.

*Bilaga 1***Sanktionsavgifter****Allmänna bestämmelser***1. Sanktionsavgifter med flera belopp*

När en avgift anges med flera belopp ska

- 5 000 kronor betalas vid fiske med fartyg med en längd understigande 12 meter,
- 10 000 kronor vid fiske med fartyg med en längd av 12 meter eller mera men understigande 24 meter, och
- 25 000 kronor vid fiske med fartyg med en längd av 24 meter eller mera.

2. Sanktionsavgifter vid flera samtidiga överträdelser av bestämmelser i EU:s förordningar om den gemensamma fiskeripolitiken

Trots vad som sägs i denna bilaga ska följande gälla vid samtidig prövning av flera överträdelser av bestämmelserna i EU:s förordningar om den gemensamma fiskeripolitiken som tillsammans ska anses utgöra en allvarlig överträdelse enligt artikel 90.3.i i rådets förordning (EG) nr 1224/2009.

Sanktionsavgift ska betalas med ett belopp som bestäms av Havs- och vattenmyndigheten om fiskeri- eller vattenbruksprodukter har erhållits genom den allvarliga överträdelserna. Beloppet ska motsvara produkternas värde och beräknas på det sätt som framgår av artikel 91a.5 i rådets förordning (EG) nr 1224/2009. Beloppet ska dock lägst uppgå till det belopp som sammantaget skulle utgå för överträdelserna enligt andra bestämmelser i denna bilaga.

Om fiskeri- eller vattenbruksprodukter inte har erhållits genom överträdelserna ska sanktionsavgiften betalas med det belopp som sammantaget ska utgå för överträdelserna enligt andra bestämmelser i denna bilaga.

Överträdelser som sanktionsavgift ska utgå för

1. Överträdelser av bestämmelser om landnings- eller omlastningsdeklarationer, loggbok, journal, rapport eller deklaration

Sanktionsavgift ska betalas av den som vid fiskeverksamhet överträder bestämmelser i EU:s förordningar om den gemensamma fiskeripolitiken, Havs- och vattenmyndighetens eller Fiskeriverkets föreskrifter genom att

- inte upprätta landnings- eller omlastningsdeklaration,
- inte i rätt tid registrera eller föra in uppgifter i fiskeloggbok, journal, rapport eller deklaration,
- inte i rätt tid överföra, sända eller lämna in en sådan loggbok, journal, rapport eller deklaration, eller
- lämna felaktiga uppgifter eller utelämna uppgifter i sådan loggbok, journal, rapport eller deklaration.

Sanktionsavgift ska betalas med ett belopp som bestäms av Havs- och vattenmyndigheten om överträdelsen är att bedöma som en allvarlig överträdelse enligt artikel 90.3 i rådets förordning (EG) nr 1224/2009 och fiskeriprodukter har erhållits genom överträdelsen. Beloppet ska motsvara fiskeriprodukternas värde och beräknas på det sätt som framgår av artikel 91a.5 i rådets förordning (EG) nr 1224/2009. Beloppet ska dock lägst uppgå till 5 000 kronor.

Sanktionsavgift ska i andra fall betalas med 5 000 kronor.

Sanktionsavgift ska i stället betalas med ett belopp som bestäms av Havs- och vattenmyndigheten om överträdelsen består i att

- inte alls föra fiskeloggbok, kustfiskejournal, sötvattensjournal eller fångstrapport för inlandsfiske,
- uppgift om art eller fångstmängd helt har utelämnats från rapportering, eller
- en art felaktigt redovisats som en annan art i rapporteringen.

En sådan sanktionsavgift som avses i föregående stycke ska betalas med två gånger de orapporterade fiskeriprodukternas värde, vilket ska beräknas på det sätt som anges i artikel 91a.5 i rådets förordning (EG) nr 1224/2009, dock minst med 10 000 kronor.

Om en sanktionsavgift har beslutats för en allvarlig överträdelse enligt denna punkt och den avgiftsskyldige därefter upprepar en sådan överträdelse inom treårsperiod, ska en avgift för den nya överträdelsen tas ut med en avgift som motsvarar dubbla värdet av produkterna, dock lägst 10 000 kronor.

2. Överträdelser av bestämmelser om förhandsanmälan och anmälan om omlastning

Sanktionsavgift ska betalas av den som överträder bestämmelser i EU:s förordningar om den gemensamma fiskeripolitiken, Havs- och vattenmyndighetens eller Fiskeriverkets föreskrifter genom att

- inte göra förhandsanmälan eller anmälan om omlastning,
- inte i rätt tid göra förhandsanmälan eller anmälan om omlastning,
- utan medgivande anlöpa hamn före den tid som angetts i förhandsanmälan eller anmälan om omlastning,
- utan medgivande anlöpa hamn mer än en timme efter den tid som angetts i förhandsanmälan eller anmälan om omlastning,
- inte påbörja landning eller omlastning i anslutning till ankomst till hamn eller vid annan anmäld tidpunkt, eller
- inte göra anmälan om redskap.

Sanktionsavgift ska betalas med ett belopp som bestäms av Havs- och vattenmyndigheten om överträdelsen är att bedöma som en allvarlig överträdelse enligt artikel 90.3 i rådets förordning (EG) nr 1224/2009 och fiskeriprodukter har erhållits genom överträdelsen. Beloppet ska motsvara fiskeriprodukternas värde och beräknas på det sätt som framgår av artikel 91a.5 i rådets förordning (EG) nr 1224/2009. Beloppet ska dock lägst uppgå till 5 000, 10 000 eller 25 000 kronor.

Sanktionsavgift ska i andra fall betalas med 5 000, 10 000 eller 25 000 kronor.

Om en sanktionsavgift har beslutats för en allvarlig överträdelse enligt denna punkt och den avgiftsskyldige därefter upprepar en sådan överträdelse inom treårsperiod, ska en avgift för den nya överträdelsen tas ut som motsvarar dubbla värdet av de erhållna fiskeriprodukterna, dock lägst 10 000, 20 000 eller 50 000 kronor.

3. Överträdelser som avser felaktiga eller utelämnade uppgifter i förhandsanmälningar

Sanktionsavgift ska betalas av den som överträder bestämmelser i EU:s förordningar om den gemensamma fiskeripolitiken, Havs- och vattenmyndighetens eller Fiskeriverkets föreskrifter, genom att

- lämna felaktiga uppgifter eller utelämna uppgifter i förhandsanmälan.

Sanktionsavgift ska betalas med ett belopp som bestäms av Havs- och vattenmyndigheten om överträdelsen är att bedöma som en allvarlig överträdelse enligt artikel 90.3 i rådets förordning (EG) nr 1224/2009 och fiskeriprodukter har erhållits genom överträdelsen. Beloppet ska motsvara fiskeriprodukternas värde och beräknas på det sätt som framgår av artikel 91a.5 i rådets förordning (EG) nr 1224/2009. Beloppet ska dock lägst uppgå till 5 000 kronor.

Sanktionsavgift ska i andra fall betalas med 5 000 kronor.

Om en sanktionsavgift har beslutats för en allvarlig överträdelse enligt denna punkt och den avgiftsskyldige därefter upprepar en sådan överträdelse inom treårsperiod, ska en avgift för den nya överträdelsen tas ut som motsvarar dubbla värdet av de erhållna fiskeriprodukterna, dock lägst 10 000 kronor.

4. Överträdelser som avser att inte lämna rapporter eller underrättelser, eller göra andra anmälningar om fiske än förhandsanmälningar, eller lämna felaktiga eller utelämna uppgifter i andra anmälningar om fiske än förhandsanmälningar

Sanktionsavgift ska betalas av den som överträder bestämmelser i EU:s förordningar om den gemensamma fiskeripolitiken, Havs- och vattenmyndighetens eller Fiskeriverkets föreskrifter genom att i fråga om fiskeverksamhet

- inte lämna andra rapporter eller underrättelser eller göra annan anmälan än förhandsanmälan, eller

- lämna felaktiga uppgifter eller utelämna uppgifter i andra rapporter, underrättelser eller anmälningar än förhandsanmälan.

Sanktionsavgift ska betalas med ett belopp som bestäms av Havs- och vattenmyndigheten om överträdelsen är att bedöma som en allvarlig överträdelse enligt artikel 90.3 i rådets förordning (EG) nr 1224/2009 och fiskeriprodukter har erhållits genom överträdelsen. Beloppet ska motsvara fiskeriprodukternas värde och beräknas på det sätt som framgår av artikel 91a.5 i rådets förordning (EG) nr 1224/2009. Beloppet ska dock lägst uppgå till 5 000 kronor.

Sanktionsavgift ska i andra fall betalas med 5 000 kronor.

Om en sanktionsavgift har beslutats för en allvarlig överträdelse enligt denna punkt och den avgiftsskyldige därefter upprepar en sådan överträdelse inom treårsperiod, ska en avgift för den nya över-

trädelsen tas ut som motsvarar dubbla värdet av de erhållna fiskeriprodukterna, dock lägst 10 000 kronor.

5. Överträdelser som består i att inte anlöpa utsedd hamn

Sanktionsavgift ska betalas av den som överträder bestämmelser i EU:s förordningar om den gemensamma fiskeripolitiken, Havs- och vattenmyndighetens eller Fiskeriverkets föreskrifter, genom att

- inte anlöpa utsedd hamn.

Sanktionsavgift ska betalas med 5 000, 10 000 eller 25 000 kronor.

6. Överträdelser som avser att inte medföra fiskelicens, personlig fiskelicens, fiskeloggbok eller handlingar med uppgifter om fartyget ombord

Sanktionsavgift ska betalas av den som överträder bestämmelser i EU:s förordningar om den gemensamma fiskeripolitiken, Havs- och vattenmyndighetens eller Fiskeriverkets föreskrifter genom att

- inte medföra ombord fiskelicens, personlig fiskelicens, fiskeloggbok eller handlingar med uppgifter om fartyget.

Sanktionsavgift ska betalas med 5 000 kronor.

7. Överträdelser av kravet på att registrera sig för fiske utan fartyg

Sanktionsavgift ska betalas av den som överträder bestämmelser i fiskelagen genom att

- bedriva fiske utan fartyg utan att vara registrerad.

Sanktionsavgift ska betalas med 10 000 kronor.

8. Överträdelser kopplat till bestämmelser om vägning

Sanktionsavgift ska betalas av den som överträder bestämmelser i EU:s förordningar om den gemensamma fiskeripolitiken, Havs- och vattenmyndighetens eller Fiskeriverkets föreskrifter genom att

- inte i rätt tid fylla i uppgifterna i en vägningsjournal eller inbunden journal,

- lämna felaktiga uppgifter eller utelämna uppgifter i en vägningsjournal, inbunden journal eller kalibreringsjournal, eller
- inte spara en vägningsjournal under föreskriven tid.

Sanktionsavgift ska betalas med ett belopp som bestäms av Havs- och vattenmyndigheten om överträdelsen är att bedöma som en allvarlig överträdelse enligt artikel 90.3 i rådets förordning (EG) nr 1224/2009 och fiskeriprodukter har erhållits genom överträdelsen. Beloppet ska motsvara fiskeriprodukternas värde och beräknas på det sätt som framgår av artikel 91a.5 i rådets förordning (EG) nr 1224/2009. Beloppet ska dock lägst uppgå till 5 000 kronor.

Sanktionsavgift ska i andra fall betalas med 5 000 kronor.

Sanktionsavgift ska i stället betalas med nedan angivet belopp om överträdelsen består i att

- inte alls föra vägningsjournal, inbunden journal eller kalibreringsjournal,
- utelämna uppgift om art eller felaktigt uppge en annan art i en vägningsjournal eller en inbunden journal,
- uppge fel vikt i fråga om fiskeriprodukter som förvaras osorterade och i bulk, eller
- utelämna uppgift om vikt per art som understiger minsta referensstorlek för bevarande i en vägningsjournal eller en inbunden journal.

Sanktionsavgift ska betalas med ett belopp som bestäms av Havs- och vattenmyndigheten om överträdelsen är att bedöma som en allvarlig överträdelse enligt artikel 90.3 i rådets förordning (EG) nr 1224/2009 och fiskeriprodukter har erhållits genom överträdelsen. Beloppet ska motsvara fiskeriprodukternas värde och beräknas på det sätt som framgår av artikel 91a.5 i rådets förordning (EG) nr 1224/2009. Beloppet ska dock lägst uppgå till 15 000 kronor.

Sanktionsavgift ska i andra fall betalas med 15 000 kronor.

Om en sanktionsavgift har beslutats för en allvarlig överträdelse enligt denna punkt och den avgiftsskyldige därefter upprepar en sådan överträdelse inom treårsperiod, ska en avgift för den nya överträdelsen tas ut med dubbla värdet av de erhållna fiskeriprodukterna, dock lägst dubbla de belopp som anges ovan.

9. Överträdelser som består i att lämna felaktiga uppgifter eller utelämna uppgifter för ett parti med fiskeri- eller vattenbruksprodukter, eller inte lämna uppgifter på det sätt eller i det format som krävs för att uppfylla märknings- eller spårbarhetskrav för partier med fiskeri- eller vattenbruksprodukter

Sanktionsavgift ska betalas av den som överträder bestämmelser i EU:s förordningar om den gemensamma fiskeripolitiken, Havs- och vattenmyndighetens eller Fiskeriverkets föreskrifter genom att

- lämna felaktiga uppgifter eller utelämna uppgifter för ett parti med fiskeri- eller vattenbruksprodukter, eller
- inte lämna uppgifter på det sätt eller i det format som krävs för att uppfylla märknings- eller spårbarhetskrav för partier med fiskeri- eller vattenbruksprodukter.

Sanktionsavgift ska betalas med ett belopp som bestäms av Havs- och vattenmyndigheten om överträdelsen är att bedöma som en allvarlig överträdelse enligt artikel 90.3 i rådets förordning (EG) nr 1224/2009 och fiskeri- eller vattenbruksprodukter har erhållits genom överträdelsen. Beloppet ska motsvara fiskeri- eller vattenbruksprodukternas värde och beräknas på det sätt som framgår av artikel 91a.5 i rådets förordning (EG) nr 1224/2009. Beloppet ska dock lägst uppgå till 1 500 kronor.

Sanktionsavgift ska i andra fall betalas med 1 500 kronor för ett parti som väger högst 10 000 kilogram, 3 000 kronor för ett parti som väger mer än 10 000 kilogram och högst 30 000 kilogram, och 4 500 kronor för ett parti som väger mer än 30 000 kilogram.

Sanktionsavgift ska i stället betalas med nedan angivna belopp om överträdelsen består i att

- utelämna uppgift om art eller felaktigt uppge en annan art i ett parti med fiskeri- eller vattenbruksprodukter,
- lämna felaktiga uppgifter om ett parti som innehåller en kvoterad, hotad eller skyddad art,
- utelämna uppgift eller lämna felaktig uppgift om vikt per art eller antalet individer som understiger minsta referensstorlek för bevarande för partiet i fråga, eller
- utelämna uppgift om fångstområde.

Sanktionsavgift ska betalas med ett belopp som bestäms av Havs- och vattenmyndigheten om överträdelsen är att bedöma som en allvarlig överträdelse enligt artikel 90.3 i rådets förordning (EG) nr 1224/2009 och fiskeriprodukter har erhållits genom överträdelsen. Beloppet ska

motsvara fiskeriprodukternas värde och beräknas på det sätt som framgår av artikel 91a.5 i rådets förordning (EG) nr 1224/2009. Beloppet ska dock lägst uppgå till 1 500 kronor.

Sanktionsavgift ska i andra fall betalas med 1 500 kronor för ett parti som väger högst 1 000 kilogram, 4 500 kronor för ett parti som väger mer än 1 000 kilogram och högst 10 000 kilogram, 7 500 kronor för ett parti som väger mer än 10 000 kilogram och högst 30 000 kilogram, och 15 000 kronor för ett parti som väger mer än 30 000 kilogram.

Om en sanktionsavgift har beslutats för en allvarlig överträdelse enligt denna punkt och den avgiftsskyldige därefter upprepar en sådan överträdelse inom treårsperiod, ska en avgift för den nya överträdelsen tas ut med dubbla det belopp som anges för partiets kvantitet ovan.

10. Överträdelser av bestämmelser om gemensamma marknadsnormer för vissa fiskeriprodukter

Sanktionsavgift ska betalas av den som överträder bestämmelser i EU:s förordningar om den gemensamma fiskeripolitiken genom att

– lämna felaktiga uppgifter eller utelämna uppgifter för ett parti med fiskeriprodukter.

För fiskeriprodukter landade i unionen ska överträdelserna bestå i att lämna felaktiga eller helt utelämna uppgifter om

- färskhetskategori,
- storlekskategori,
- produktform, eller
- nettovikt.

För fiskeriprodukter importerade till unionen ska överträdelsen enligt bestå i att lämna felaktiga eller helt utelämna uppgifter om

- ursprungsland,
- produktform,
- färskhetskategori,
- storlekskategori,
- nettovikt i kilo,
- datum för sortering,
- avsändningsdatum,
- leverantörens namn och adress, eller
- vetenskapligt namn och handelsnamn.

Sanktionsavgift ska betalas med ett belopp som bestäms av Statens jordbruksverk om överträdelsen är att bedöma som en allvarlig överträdelse enligt artikel 90.3 i rådets förordning (EG) nr 1224/2009 och fiskeriprodukter har erhållits genom överträdelsen. Beloppet ska motsvara produkternas värde och beräknas på det sätt som framgår av artikel 91a.5 i rådets förordning (EG) nr 1224/2009. Beloppet ska dock lägst uppgå till 5 000 kronor eller om överträdelsen består i att utelämna eller felaktigt märka vetenskapligt namn och handelsnamn minst 10 000 kronor.

Sanktionsavgift ska i andra fall betalas med 5 000 kronor. Om överträdelsen består i att utelämna eller felaktigt märka vetenskapligt namn och handelsnamn ska sanktionsavgift i stället betalas med 10 000 kronor.

Om en sanktionsavgift har beslutats för en allvarlig överträdelse enligt denna punkt och den avgiftsskyldige därefter upprepar en sådan överträdelse inom treårsperiod, ska en avgift för den nya överträdelsen tas ut med dubbla värdet av de erhållna fiskeriprodukterna, dock lägst dubbla de belopp som anges ovan.

11. Överträdelse av skyldigheten att anmäla sig som förstahandsmottagare

Sanktionsavgift ska betalas av den som överträder bestämmelser i EU:s förordningar om den gemensamma fiskeripolitiken eller Havs- och vattenmyndighetens eller Fiskeriverkets föreskrifter genom att – inte ha anmält sig som förstahandsmottagare av fiskeriprodukter.

Sanktionsavgift ska betalas med 30 000 kronor.

12. Överträdelser av bestämmelserna om att vägningsaktörer ska inneha tillstånd

Sanktionsavgift ska betalas av den som överträder bestämmelser i EU:s förordningar om den gemensamma fiskeripolitiken genom att

– utföra vägningar utan att ha tillstånd.

Sanktionsavgift ska betalas med 5 000 kronor.

13. Överträdelser genom att inte i rätt tid lämna en avräkningsnota eller en deklaration om övertagande, inte registrera eller överföra uppgifterna i föreskrivet format eller på anvisat sätt, eller lämna felaktiga uppgifter eller utelämna uppgifter i en avräkningsnota eller en deklaration om övertagande

Sanktionsavgift ska betalas av den som överträder bestämmelser i EU:s förordningar om den gemensamma fiskeripolitiken, Havs- och vattenmyndighetens eller Fiskeriverkets föreskrifter genom att

- inte i rätt tid lämna en avräkningsnota eller en deklaration om övertagande,
- inte registrera eller överföra uppgifterna i föreskrivet format eller i övrigt på det sätt som Havs- och vattenmyndigheten anvisat, eller
- lämna felaktiga uppgifter eller utelämna uppgifter i en avräkningsnota eller en deklaration om övertagande.

Sanktionsavgift ska betalas med ett belopp som bestäms av Havs- och vattenmyndigheten om överträdelsen är att bedöma som en allvarlig överträdelse enligt artikel 90.3 i rådets förordning (EG) nr 1224/2009 och fiskeriprodukter har erhållits genom överträdelsen. Beloppet ska motsvara fiskeriprodukternas värde och beräknas på det sätt som framgår av artikel 91a.5 i rådets förordning (EG) nr 1224/2009. Beloppet ska dock lägst uppgå till 5 000 kronor.

Sanktionsavgift ska i andra fall betalas med 5 000 kronor.

Sanktionsavgift ska i stället betalas med nedan angivet belopp om överträdelsen består i att

- utelämna uppgift om art eller felaktigt uppge en annan art i en avräkningsnota eller en deklaration om övertagande,
- utelämna uppgift om vikt eller antalet individer som understiger minsta referensstorlek för bevarande i en avräkningsnota eller en deklaration om övertagande, eller
- utelämna uppgift om användningsområde för fångster som understiger minsta referensstorlek för bevarande i en avräkningsnota.

Sanktionsavgift ska betalas med ett belopp som bestäms av Havs- och vattenmyndigheten om överträdelsen är att bedöma som en allvarlig överträdelse enligt artikel 90.3 i rådets förordning (EG) nr 1224/2009 och fiskeriprodukter har erhållits genom överträdelsen. Beloppet ska motsvara fiskeriprodukternas värde och beräknas på det sätt som framgår av artikel 91a.5 i rådets förordning (EG) nr 1224/2009. Beloppet ska dock lägst uppgå till 7 500 kronor.

Sanktionsavgift ska i andra fall betalas med 7 500 kronor.

Sanktionsavgift ska i stället betalas med nedan angivet belopp om överträdelsen består i att

- inte alls lämna avräkningsnota eller deklaration om övertagande.

Sanktionsavgift ska betalas med ett belopp som bestäms av Havs- och vattenmyndigheten om fiskeriprodukter har erhållits genom överträdelsen. Beloppet ska motsvara fiskeriprodukternas värde och beräknas på det sätt som framgår av artikel 91a.5 i rådets förordning (EG) nr 1224/2009. Beloppet ska dock lägst uppgå till 15 000 kronor.

Sanktionsavgift ska i andra fall betalas med 15 000 kronor.

Om en sanktionsavgift har beslutats för en allvarlig överträdelse enligt denna punkt och den avgiftsskyldige därefter upprepar en sådan överträdelse inom treårsperiod, ska en avgift för den nya överträdelsen tas ut med dubbla värdet av de erhållna fiskeriprodukterna, dock lägst dubbla de belopp som anges ovan.

14. Överträdelser genom att inte i rätt tid lämna transportdokument eller kopia av transportdokument, eller lämna felaktiga uppgifter eller utelämna uppgifter i ett transportdokument

Sanktionsavgift ska betalas av den som överträder bestämmelser i EU:s förordningar om den gemensamma fiskeripolitiken eller Havs- och vattenmyndighetens eller Fiskeriverkets föreskrifter genom att

- inte i rätt tid lämna transportdokument eller kopia av transportdokument till Havs- och vattenmyndigheten, eller
- lämna felaktiga uppgifter eller utelämna uppgifter i ett transportdokument.

Sanktionsavgift ska betalas med ett belopp som bestäms av Havs- och vattenmyndigheten om överträdelsen är att bedöma som en allvarlig överträdelse enligt artikel 90.3 i rådets förordning (EG) nr 1224/2009 och fiskeriprodukter har erhållits genom överträdelsen. Beloppet ska motsvara fiskeriprodukternas värde och beräknas på det sätt som framgår av artikel 91a.5 i rådets förordning (EG) nr 1224/2009. Beloppet ska dock lägst uppgå till 5 000 kronor.

Sanktionsavgift ska i andra fall betalas med 5 000 kronor.

Sanktionsavgift ska i stället betalas med nedan angivet belopp om överträdelsen består i att

- inte medföra transportdokument under transport av fiskeriprodukter eller innan transporten påbörjats sända transportdokument på elektronisk väg,

- inte alls lämna transportdokument eller kopia av transportdokument till Havs- och vattenmyndigheten,
- utlämna uppgift om art som transporteras eller felaktigt uppgive en annan art, eller
- utlämna uppgift om vikt eller antalet individer som understiger minsta referensstorlek för bevarande.

Sanktionsavgift ska betalas med ett belopp som bestäms av Havs- och vattenmyndigheten om överträdelsen är att bedöma som en allvarlig överträdelse enligt artikel 90.3 i rådets förordning (EG) nr 1224/2009 och fiskeriprodukter har erhållits genom överträdelsen. Beloppet ska motsvara fiskeriprodukternas värde och beräknas på det sätt som framgår av artikel 91a.5 i rådets förordning (EG) nr 1224/2009. Beloppet ska dock lägst uppgå till 7 500 kronor.

Sanktionsavgift ska i andra fall betalas med 7 500 kronor.

Om en sanktionsavgift har beslutats för en allvarlig överträdelse enligt denna punkt och den avgiftsskyldige därefter upprepar en sådan överträdelse inom treårsperiod, ska en avgift för den nya överträdelsen tas ut med dubbla värdet av de erhållna fiskeriprodukterna, dock lägst dubbla de belopp som anges ovan.

15. Överträdelser genom att inte i rätt tid lämna godkänt fångstintyg eller förenklat fångstintyg, inte i rätt tid lämna skriftliga bevis eller underrätta behörig myndighet om produkternas ankomst, eller lämna felaktiga uppgifter eller utlämna uppgifter i fångstintyg, förenklat fångstintyg eller skriftliga bevis såsom lagringsbevis och beredningsintyg

Sanktionsavgift ska betalas av den som överträder bestämmelser i EU:s förordningar om den gemensamma fiskeripolitiken, Havs- och vattenmyndighetens eller Fiskeriverkets föreskrifter genom att

- inte i rätt tid lämna godkänt fångstintyg eller förenklat fångstintyg till den behöriga myndigheten,
- inte i rätt tid lämna skriftliga bevis enligt artikel 14 i förordning (EG) nr 1005/2008 till den behöriga myndigheten,
- inte i rätt tid underrätta behörig myndighet om produkternas ankomst, eller
- lämna felaktiga uppgifter eller utlämna uppgifter i fångstintyg, förenklat fångstintyg eller skriftliga bevis enligt artikel 14 i förordning (EG) nr 1005/2008.

Sanktionsavgift ska betalas med ett belopp som bestäms av Havs- och vattenmyndigheten om överträdelsen är att bedöma som en allvarlig överträdelse enligt artikel 90.3 i rådets förordning (EG) nr 1224/2009 och fiskeriprodukter har erhållits genom överträdelsen. Beloppet ska motsvara fiskeriprodukternas värde och beräknas på det sätt som framgår av artikel 91a.5 i rådets förordning (EG) nr 1224/2009. Beloppet ska dock lägst uppgå till 7 500 kronor.

Sanktionsavgift ska i andra fall betalas med 7 500 kronor.

Sanktionsavgift ska i stället betalas med nedan angivet belopp om överträdelserna består i att

- inte alls lämna godkänt fångstintyg eller förenklat fångstintyg till den behöriga myndigheten,
- inte alls lämna skriftliga bevis enligt artikel 14 i förordning (EG) nr 1005/2008 till den behöriga myndigheten,
- inte registrera eller överföra uppgifterna på det sätt som Havs- och vattenmyndigheten anvisat,
- inte alls underrätta behörig myndighet om produkternas ankomst eller inte hålla godkänt fångstintyg och relaterade dokument tillgängliga för granskning,
- utelämna uppgift om art eller felaktigt uppge en annan art i fångstintyg eller förenklat fångstintyg, eller
- utelämna uppgift om eller felaktigt ange fångstområde, fartyg och flagghemmahamn i fångstintyg eller utelämna uppgift om eller felaktigt uppge fartyg i förenklat fångstintyg.

Sanktionsavgift ska betalas med ett belopp som bestäms av Havs- och vattenmyndigheten om överträdelsen är att bedöma som en allvarlig överträdelse enligt artikel 90.3 i rådets förordning (EG) nr 1224/2009 och fiskeriprodukter har erhållits genom överträdelsen. Beloppet ska motsvara fiskeriprodukternas värde och beräknas på det sätt som framgår av artikel 91a.5 i rådets förordning (EG) nr 1224/2009. Beloppet ska dock lägst uppgå till 15 000 kronor.

Sanktionsavgift ska i andra fall betalas med 15 000 kronor.

Om en sanktionsavgift har beslutats för en allvarlig överträdelse enligt denna punkt och den avgiftsskyldige därefter upprepar en sådan överträdelse inom treårsperiod, ska en avgift för den nya överträdelsen tas ut med dubbla värdet av de erhållna fiskeriprodukterna, dock lägst dubbla de belopp som anges ovan.

16. Överträdelser genom att inte registrera sig som fritidsfiskare

Sanktionsavgift ska betalas av den som överträder bestämmelser i fiskelagen genom att

– bedriva fiske utan att registrera sig som fritidsfiskare när registrering krävs.

Sanktionsavgift ska betalas med 1 000 kronor.

17. Överträdelser genom att inte rapportera fångst från fritidsfiske

Sanktionsavgift ska betalas av den som överträder bestämmelser i fiskelagen genom att

– inte rapportera fångster från fritidsfiske när rapportering krävs.

Sanktionsavgift ska betalas med 1 000 kronor.

*Bilaga 2***Avgränsningen av Torneälvens fiskeområde
och fredningszoner i havsområdet****Avgränsningen av Torneälvens fiskeområde
och fredningszoner i havsområdet**

*Koordinaterna för de brytningspunkter som avgränsar
fiskeområdet (tillämpningsområdet)*

Tillämpningsområdets sydgräns löper som räta linjer mellan följande punkter. Punkterna är markerade med tresiffriga tal på kartan i slutet av bilagan. Koordinaterna hänför sig till ETRS89 (WGS84)-systemet.

Nr	Lat ggmm.dddd	Lon ggmm.dddd	Beskrivning
991	65 46.1562	23 53.8963	Piren vid Haparanda hamn
992	65 41.5757	24 00.1305	Skomakarens nordostligaste punkt
993	65 39.5405	24 05.0768	Ylikaris ostligaste punkt
994	65 37.3485	24 08.3960	Sarvenkatajas nordligaste punkt
100	65 37.3484	24 09.7714	Punkten där den svenska östgående linjen träffar riksgränsen
444	65 37.1570	24 09.6966	Brytpunkt IV vid riksgränsen
101	65 36.7703	24 09.5888	Punkten där Torne kommungräns möter riksgränsen

189	65 41.1659	24 17.4295	Råsten 189 på Iso-Huituri, Kommungränsen
437	65 46.0298	24 26.1716	Råsten 437 på Rajakari där gränserna mellan tre kommuner möts
222	65 46.7880	24 26.9516	Råsten 2 på Koivuluoto

Fredningszoner

Fredningszonerna utgörs av vattenområden som sträcker sig 200 meter åt båda sidorna från nedan angivna räta linjer.

Linjernas brytpunkter är angivna med tvärsiffriga tal på kartan i slutet av bilagan. Fredningszonerna fortsätter utanför tillämpningsområdet under nationell jurisdiktion

a) från en punkt 65°47,147' N, 24°07,109' O (nr 10) på Kraaseli-grundet utanför älvmynningen till en punkt 65°45,780' N, 24°06,160' O (nr 11), därifrån till en punkt 65°43,930' N, 24°09,710' O (nr 12), därifrån till en punkt 65°40,480' N, 24°11,660' O (nr 13) och därifrån till en punkt 65°36,773' N, 24°09,594' O (nr 19),

b) från en punkt 65°45,930' N, 24°06,264' O (nr 20) på den enligt a) gående linjen till en punkt 65°45,980' N, 24°02,460' O (nr 21), därifrån till en punkt 65°43,930' N, 23°59,210' O (nr 22), därifrån till en punkt 65°41,930' N, 24°01,410' O (nr 23) och därifrån till en punkt 65°41,177' N, 24°01,101' O (nr 29),

c) från punkten 65°43,930' N, 23°59,210' O (nr 22) till en punkt 65°43,162' N, 23°57,977' O (nr 39),

d) från en punkt 65°44,530' N, 24°00,170' O (nr 40) på den enligt b) gående linjen till en punkt 65°44,492' N, 23°56,166' O (nr 49),

e) från punkten 65°43,930' N, 24°09,710' O (nr 12) till en punkt 65°43,880' N, 24°13,860' O (nr 52) och därifrån till en punkt 65°40,726' N, 24°16,642' O (nr 59),

f) från punkten 65°43,880' N, 24°13,860' O (nr 52) till en punkt 65°43,730' N, 24°19,110' O (nr 62) och därifrån till en punkt 65°43,018' N, 24°20,749' O (nr 69).

Fredningszonernas brytpunkter i tabellform. Zonernas sträckning utanför avtalsområdet har medtagits som information.

Nr	Lat ggmm.dddd	Lon ggmm.dddd	Beskrivning
Linje a)			
10	65 47.147	24 07.109	
11	65 45.780	24 06.160	
12	65 43.930	24 09.710	
13	65 40.480	24 11.660	
19	65 36.773	24 09.594	a-slutpunkt, (= skärningspunkt med tillämpningsområdets yttre gräns)

1	65 34.930	24 08.570	a-riktningsgivande punkt utanför tillämpningsområdet
Linje b)			
20	65 45.930	24 06.264	
21	65 45.980	24 02.460	
22	65 43.930	23 59.210	
23	65 41.930	24 01.410	
29	65 41.177	24 01.101	b-slutpunkt

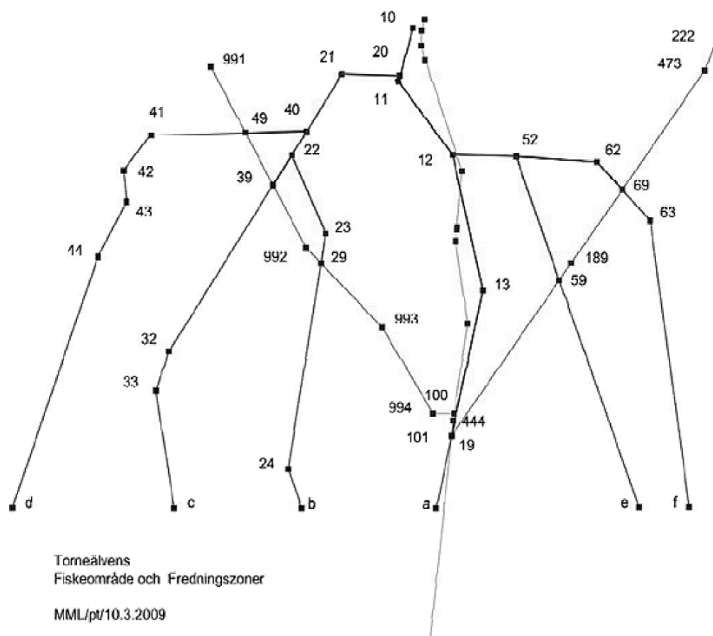
24	65 35.930	23 58.960	b-brytpunkt utanför tillämpningsområdet
2	65 34.930	23 59.849	b-riktningsgivande punkt utanför tillämpningsområdet

Linje c)

22	65 43.930	23 59.210	
39	65 43.162	23 57.977	c-slutpunkt
— — —			
32	65 38.930	23 51.210	c-brytpunkt utanför tillämpningsområdet
33	65 37.930	23 50.360	c-brytpunkt utanför tillämpningsområdet
3	65 34.930	23 51.552	c-riktningsgivande punkt utanför tillämpnings- området

Linje d)

40	65 44.530	24 00.167	
49	65 44.492	23 56.166	d-slutpunkt
41	65 44.430	23 50.010	d-brytpunkt utanför tillämpningsområdet



Förklaringar till kartan

Tillämpningsområdets sydgräns med tresiffriga tal 991, 992, 993, 994, 100, 444, 101, 189, 437, 222.

Riksgränsens brytpunkter utan numrering.

Fredningszonernas mittlinjer med tvåsiffriga tal.

Linje a: 10, 11, 12, 13, 19.

Linje b: 20, 21, 22, 23, 29.

Linje c: 22, 39.

Linje d: 40, 49.

Linje e: 12, 52, 59.

Linje f: 52, 62, 69.

Nr	Lat	Lon	Beskrivning
42	65 43.530	23 48.210	d-brytpunkt utanför tillämpningsområdet
43	65 42.730	23 48.410	d-brytpunkt utanför tillämpningsområdet
44	65 41.330	23 46.560	d-brytpunkt utanför tillämpningsområdet
4	65 34.929	23 41.055	d-riktningsgivande punkt utanför tillämpningsområdet

Linje e)

12	65 43.930	24 09.710	
52	65 43.880	24 13.860	
59	65 40.726	24 16.642	e-slutpunkt

5	65 34.931	24 21.721	e-riktningsgivande punkt utanför tillämpningsområdet

Linje f)

52	65 43.880	24 13.860	
62	65 43.730	24 19.110	
69	65 43.018	24 20.749	f-slutpunkt

63	65 42.230	24 22.560	f-brytpunkt utanför tillämpningsområdet
6	65 34.931	24 24.993	f-riktningsgivande punkt utanför tillämpningsområdet

*Bilaga 3***Fångstplatser rörande Torneälvens fiskeområde****Fångstplatser****Håv**

Vaarankoski	Vojakkala by	Övre Vojakkala bys samfällighetsförening/delägarlag
Kukkolaforsen	Kukkola by	Kukkolas samfällighetsförening/delägarlag Kukkolas sikfiskeförening
	Kukkola 6:12	Lahti
	Kukkola 80:1	Saukkola Ohtonen
Matkakoski	Korpikylä	Korpikyläs delägarlag Matkakoski sikfiskeförening
Vuennonkoski	Vitsaniemis by	Pekanpääs fiskelag Vitsaniemis fiskeförening

Flytnät och kullenät

Mustasaari	Karungis by	Karungis delägarlag/ Karungis traditionsfiskares andelslag Karungis fiskeförening
Järviväylä	Karungis by	Karungis delägarlag/ Karungis traditionsfiskares andelslag Karungis fiskeförening
Matkakoski	Korpikylä	Korpikyläs delägarlag
Tuoheanlahti	Korpikylä	Korpikyläs delägarlag

Kultaniitty Puittamonsaari	Pekanpää	Pekanpääs fiskelag Koivukylä-Päkkilä- Vitsaniemis fiske- förening
Pukulmi Bockholmen	Kainuunkylä	Kainuunkyläs fiskelag Koivukylä-Päkkilä- Vitsaniemis fiske- förening
Tulkkila Laurinhietä Niemis byaområde Karjosaari	Armassaari Nuotioranta Alkkula	Armassaari fiskelag Nuotioranta fiskelag Lupprios laxfiskeförening
Vasikkasaari Hannukkala Kauvosaari Koulunapaja Juoksenki	Närkki-Tengeliö Närkki-Tengeliö Kauliranta Kauliranta Juoksenki by	Närkki-Tengeliö fiskelag Närkki-Tengeliö fiskelag Kauliranta fiskelag Kauliranta fiskelag Juoksenki fiskelag, Niemi-Saloniemi fiskelag, Juoksengi Pia fiskelag
Juoksengi		Juoksengi skifteslags samfällighetsförening
Kärsänkin- Kulleapaja	Kuivakangas	Kuivakangas skifteslags samfällighetsförening, Kuivakanhaan Kalastuskunta

1.3 Förslag till förordning om ändring i förordningen (1990:893) om underrättelse om dom i vissa brottmål, m.m.

Härigenom föreskrivs att det i förordningen (1990:893) om underrättelse om dom i vissa brottmål, m.m. ska införas en ny paragraf, 25 c §, och närmast före 25 c § en ny rubrik av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

*Mål om brott som avser
överträdelser av bestämmelser
i EU:s förordningar om den
gemensamma fiskeripolitiken*

25 c §

*Meddelas dom i mål, där någon
döms för brott som innefattar över-
trädelser av bestämmelser i EU:s
förordningar om den gemensamma
fiskeripolitiken, ska domstolen se-
dan domen vunnit laga kraft sända
en kopia av domen till Havs- och
vattenmyndigheten.*

1.4 Förslag till förordning om ändring i förordningen (2011:619) med instruktion för Havs- och vattenmyndigheten

Härigenom föreskrivs att 5 § förordningen (2011:619) med instruktion för Havs- och vattenmyndigheten ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

5 §¹

Myndigheten ska särskilt

1. ansvara för den centrala tillsynsvägledningen under miljöbalken och samverka med länsstyrelserna för att åstadkomma ett effektivt tillsynsarbete,

2. bevaka allmänna miljövärdsintressen i mål och ärenden där miljöbalken tillämpas och som handläggs hos myndigheter och domstolar samt lämna myndighetens synpunkter tidigt i processen,

3. delta i miljöprövningar som gäller frågor som är principiellt viktiga eller har stor betydelse för havs- och vattenmiljön eller fisket,

4. vara samlande i vatten- och havsmiljöarbetet genom att samordna vattenmyndigheterna för genomförandet av vattenförvaltningsförordningen (2004:660),

5. arbeta med frågor som rör havsplanering,

6. *ha det övergripande ansvaret* 6. *arbeta med frågor som rör fiskerikontrollen och ansvara för genomförandet av landningskontrollen,*

7. inom sitt ansvarsområde ansvara för skydd av naturtyper och arter samt andra frågor om biologisk mångfald i sjöar, vattendrag och hav,

8. i samråd med Naturvårdsverket fördela medel för miljöövervakning, uppföljning av miljökvalitetsmålen och internationell rapportering och efter samråd med övriga berörda myndigheter och organisationer ansvara för genomförandet av miljöövervakningen samt beskriva och analysera miljötillståndet inom sitt ansvarsområde,

9. ansvara för att samla in grundläggande information om fiskbestånden samt fisket och annat nyttjande i sjöar, vattendrag och hav och särskilt svara för att datainsamling och rådgivning i fråga om fisk-

¹ Senaste lydelse 2021:190.

bestånden och fisket bedrivs i enlighet med Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2017/1004 av den 17 maj 2017 om upprättande av en unionsram för insamling, förvaltning och användning av data inom fiskerisektorn och till stöd för vetenskaplig rådgivning rörande den gemensamma fiskeripolitiken och om upphävande av rådets förordning (EG) nr 199/2008,

10. inom sitt ansvarsområde främja forskning och utvecklingsverksamhet och delta i beredningen av Naturvårdsverkets miljöforskningsanslag till stöd för myndighetens och verkets arbete,

11. göra kunskaper om havs- och vattenmiljön, fisket och myndighetens arbete tillgängliga för myndigheter, allmänhet och andra berörda,

12. ansvara för uppföljning och utvärdering av de statliga bidrag som omfattas av förordningen (1982:840) om statsbidrag till kalkning av sjöar och vattendrag, förordningen (2009:381) om statligt stöd till lokala vattenvårdsprojekt och förordningen (1998:1343) om stöd till fiskevården,

13. följa upp och utvärdera de statliga bidrag som omfattas av viltskadeförordningen (2001:724) när det gäller förebyggande åtgärder och ersättning för skada som orsakas av säl och rapportera sådan uppföljning och utvärdering till Statens jordbruksverk, och

14. samverka med Naturvårdsverket, Jordbruksverket, Sveriges geologiska undersökning och länsstyrelserna i frågor som har betydelse för bevarande, restaurering och hållbart nyttjande av havs- och vattenmiljön och för vattenbruket.

Denna förordning träder i kraft den 1 januari 2026.

1.5 Förslag till förordning om ändring i förordningen (2019:84) med instruktion för Kustbevakningen

Härigenom föreskrivs i fråga om förordningen (2019:84) med instruktion för Kustbevakningen att 9 § och rubriken närmast före 9 § samt 10 § och rubriken närmast före 10 § ska upphöra att gälla.

Denna förordning träder i kraft den 1 januari 2026.

2 Utredningens uppdrag och genomförande

2.1 Utredningens uppdrag

I utredningens direktiv¹ anges två huvudområden som utredningen har haft i uppdrag att arbeta med. Dessa rör en moderniserad fiskelagstiftning respektive förenklade förutsättningar att bedriva vattenbruk. Detta betänkande avser den del av uppdraget som rör en moderniserad fiskelagstiftning. I utredningens uppdrag i denna del ingår att göra en översyn av regelverket på fiskeområdet och se över bestämmelserna om fiskerikontroll. Utredningen har därutöver haft i uppdrag att särskilt arbeta med vissa frågor. Nedan redogör vi för de två huvudsakliga uppdragen som utredningen har haft i denna del. Vi går sedan in på de särskilda frågor som utredningen har haft i uppdrag att arbeta med. En fullständig uppdragsbeskrivning finns i regeringens direktiv som bifogas som bilaga 1 till betänkandet.²

2.1.1 Utredningens huvudsakliga uppdrag i fråga om en moderniserad fiskelagstiftning

Översyn av regelverket på fiskeområdet

Av utredningens direktiv framgår bl.a. följande i fråga om översyn av regelverket på fiskeområdet. Fiskelagen (1993:787), lagen (1994:1709) om EU:s förordningar om den gemensamma fiskeripolitiken (GFP-lagen) och förordningen (1994:1716) om fisket, vattenbruket och fiskerinäringen (fiskeförordningen) tillkom i början av 90-talet och

¹ Se bilaga 1.

² I sammanhanget ska även nämnas att Regeringskansliet under utredningens arbete har lämnat över en skrift från Havs- och vattenmyndigheten till utredningen. I skriften har myndigheten lyft behov av att bestämmelserna om prickar och bestämmelserna om särskild avgift ska ses över. Vi kommer att återkomma till denna skrift i kapitel 17.

har alla ändrats i olika omgångar utan att strukturen i författningarna har setts över. Det nationella regelverket på fiskeområdet är därför komplicerat och svåröverskådligt. Ordningen att det finns en lag med kompletterande bestämmelser till unionsreglerna, och en lag för fisket i övrigt, gör att det även är svårt att överblicka hur regelverket hänger ihop. Det är inte heller helt tydligt hur fiskelagen och GFP-lagen förhåller sig till varandra. En översyn behöver därför göras av gällande regler på fiskeområdet. Översynen ska resultera i att en ny fiskelag med en tydlig struktur tas fram. Den nya lagen ska utgöra en sammanslagning av fiskelagen och GFP-lagen. Översynen ska även omfatta fiskeförordningen. Utredningen har även haft i uppdrag att överväga om bestämmelserna i lagen om överlåtbara fiskerättigheter samt den tillhörande förordningen bör föras över till den nya lagen och förordningen. I syfte att hålla isär begreppen i förhållande till nu gällande författningar³ har utredningen valt att benämna förslaget till ny fiskelag den moderniserade fiskelagen och förslaget till ny fiskeförordning den moderniserade fiskeförordningen. I samband med att de nya författningarna tas fram ska utredaren analysera om några ändringar behöver göras för att regelverket ska bli tydligare och lättare att tillämpa samt att lämna eventuella andra författningsförslag som behövs för att modernisera lagstiftningen. De nya författningarna ska ha en ändamålsenlig struktur.

Av direktiven framgår vidare att den föreslagna lagstiftningen ska säkerställa ett hållbart nyttjande av fiskeresurserna, som gynnar såväl fiskenäringen och fritidsfisket som den biologiska mångfalden.

Översyn av bestämmelserna om fiskerikontroll

Av utredningens direktiv framgår i huvudsak följande i fråga om utredningens uppdrag att se över bestämmelserna om fiskerikontroll. I maj 2018 antog EU-kommissionen ett förslag till nya regler när det gäller stora delar av den gemensamma fiskerikontrollen. Förslaget innebär ändringar i bland annat Rådets förordning (EG) nr 1224/2009 av den 20 november 2009 om införande av ett kontrollsystem i gemenskapen för att säkerställa att bestämmelserna i den gemensamma fiskeripolitiken efterlevs, om ändring av förordningarna (EG) nr 847/

³ Begreppet *den moderniserade fiskelagstiftningen* används som ett samlingsnamn för att beskriva både den moderniserade fiskelagen och den moderniserade fiskeförordningen.

96, (EG) nr 2371/2002, (EG) nr 811/2004, (EG) nr 768/2005, (EG) nr 2115/2005, (EG) nr 2166/2005, (EG) nr 388/2006, (EG) nr 509/2007, (EG) nr 676/2007, (EG) nr 1098/2007, (EG) nr 1300/2008, (EG) nr 1342/2008 och upphävande av förordningarna (EEG) nr 2847/93, (EG) nr 1627/94 och (EG) nr 1966/2006 (kontrollförordningen) och Rådets förordning (EG) nr 1005/2008 av den 29 september 2008 om upprättande av ett gemenskapssystem för att förebygga, motverka och undanröja olagligt, orapporterat och oreglerat fiske och om ändring av förordningarna (EEG) nr 2847/93, (EG) nr 1936/2001 och (EG) nr 601/2004 samt om upphävande av förordningarna (EG) nr 1093/94 och (EG) nr 1447/1999 (IUU-förordningen) och syftar till att skapa effektivare kontrollåtgärder, förbättrad efterlevnad och verkställighet samt lika villkor för fiskets aktörer. Kommissionens förslag innehåller bland annat krav på bättre dokumentation och kontroll av landningsskyldigheten genom användning av kamerabevakning på riskfartyg, ändrade regler för spårbarhet, ett mer fullständigt informationssystem med digitaliserad rapportering av fångster och förstärkta regler om kontroll av fiskeredskap. Kommissionen har vidare förslagit ändringar i fråga om gemensam förteckning över kriterier för vad som ska anses som allvarliga överträdelser. De nya EU-bestämmelserna om fiskerikontroll behöver analyseras och det behöver göras en bedömning av vilka kompletterande bestämmelser som krävs för att anpassa det nationella regelverket till de nya unionsbestämmelserna. Syftet ska vara att säkerställa att Sverige har en ändamålsenlig kompletterande reglering till EU-reglerna om fiskerikontroll när de nya reglerna ska börja tillämpas.

2.1.2 Särskilda frågor som utredningen har haft i uppdrag att arbeta med

När det gäller de särskilda frågorna som utredningen har haft i uppdrag att arbeta med kan i korthet följande nämnas.

Översyn av grunderna för att fördela den tillgängliga resursen

Av utredningens direktiv framgår att Havs- och vattenmyndigheten endast kan ta hänsyn till sociala och ekonomiska perspektiv vid fördelning av fiskeresursen när det gäller yrkesfiskare. För annat fiske, så som fritidsfiske eller fisketurismverksamhet, saknas möjlighet att ta sådana hänsyn vid fördelning av fiskeresursen. Havs- och vattenmyndigheten har föreslagit att myndigheten ska ges möjlighet att fördela fiskeresursen utifrån sociala och ekonomiska skäl även för annat fiske än yrkesfisket. Enligt myndigheten försvårar avsaknaden av sådana möjligheter i betydande grad tillämpningen av flera av principerna för genomförande av ekosystemansatsen i fiskförvaltningen.

Utredningen har i denna del i huvudsak haft i uppdrag att bedöma om Havs- och vattenmyndigheten bör kunna meddela föreskrifter för andra än yrkesfiskare utifrån andra hänsyn än fiskevårdsskäl. Utredningen har även haft i uppdrag att analysera hur en sådan reglering bör utformas och om de förslag som myndigheten har lämnat kan hantera perspektiv utifrån olika intressen och behov.

Översyn av förutsättningarna för beslag av föremål

Av utredningens direktiv framgår att det i dag krävs att en person påträffas på bar gärning när han eller hon begår brott enligt fiskelagen för att beslag ska få göras av fisk, redskap, fiskefartyg eller andra föremål. Berörd myndighetstjänsteman eller annan med befogenhet att ta föremål i beslag behöver vara på plats när det otillåtna redskapet sätts ut eller vittjas. Av direktiven framgår vidare att Havs- och vattenmyndigheten har lyft att det är av synnerligen stor vikt att fiskeredskap som används vid pågående brott mot fiskelagen kan omhändertas på ett rättssäkert och effektivt sätt, oavsett om gärningsmannen befinner sig på platsen vid fiskeredskapet eller inte. Utredningen har i denna del i uppgift att analysera och ta ställning till om det bör vara möjligt att beslagta föremål även i andra situationer än då en person påträffas medan han eller hon begår ett brott.

Översyn av straffbestämmelserna

Av utredningens direktiv framgår att Havs- och vattenmyndigheten pekat på att det i fiskelagen och GFP-lagen ställs olika krav för straffsanktionering beroende på om brottet innebär en överträdelse av nationella bestämmelser eller EU-bestämmelser och att 11 § GFP-lagen är otydlig. Av direktiven framgår vidare att EU-straffstadgandeutredningen i betänkandet ”Att kriminalisera överträdelser av EU-förordningar”⁴ har redogjort för hur och i vilka situationer olika lagstiftningstekniker bör användas inom rättsområden där det finns ett stort antal EU-bestämmelser. Det framgår även att den utredningen lämnat förslag på hur straffbestämmelserna i fiskelagen och GFP-lagen bör utformas för att vara förenliga med de slutsatser som den utredningen kommit fram till. Utredningen har i denna del haft i uppdrag att analysera och föreslå hur straffbestämmelserna på fiskeområdet bör utformas med beaktande av problem som Havs- och vattenmyndigheten har belyst samt de rekommendationer och lagförslag som EU-straffstadgandeutredningen har lämnat.

Förtydliga ansvaret för fiskerikontrollen

Av utredningens direktiv framgår att Havs- och vattenmyndigheten har det övergripande ansvaret för fiskerikontroll i Sverige och att kontrollverksamheten genomförs i nära samarbete med Kustbevakningen, som ansvarar för att genomföra fiskerikontroller till sjöss i samverkan med andra myndigheter med ansvar kopplat till fiskerinäringen. Det framgår vidare att Statens jordbruksverk (Jordbruksverket) ansvarar för kontrollen av marknadsnormer och producentorganisationer och att Havs- och vattenmyndigheten ansvarar för övriga delar av marknadskontrollen av fiskeprodukter. I direktiven nämns vidare att även länsstyrelsen ansvarar för viss tillsyn. Av direktiven framgår också att Havs- och vattenmyndigheten och Kustbevakningen under år 2019 fick i uppdrag av regeringen att utreda och föreslå hur den svenska fiskerikontrollen kan förbättras och effektiviseras samt att myndigheterna i sina redovisningar pekat på att deras och andra myndigheters uppdrag behöver förtydligas i vissa avseenden.

Utredningen har i denna del haft i uppdrag att föreslå eventuella ändringar när det gäller mandat och ansvarsfördelning mellan de

⁴ SOU 2020:13.

myndigheter som berörs av fiskerikontrollen, med utgångspunkt i myndigheternas uppdragsredovisningar.

Genomföra datainsamling och kontroll av andra än yrkesfiskare

Av utredningens direktiv framgår att de kontrollåtgärder som i dag vidtas för att säkerställa ett hållbart nyttjande av fiskeresurserna framför allt riktar sig mot yrkesfiskare men att fritidsfisket står för en stor del av nyttjandet av fiskebestånden, såväl när det gäller fångstmängder som samhällsekonomiska värden. Det framgår också att Havs- och vattenmyndigheten i en rapport har föreslagit ett antal åtgärder som syftar till en ökad kontroll av andra kategorier av fiskare än yrkesfiskare. I rapporten föreslås bl.a. att myndigheten, om det finns särskilda skäl, ska kunna föreskriva om anmälnings- och rapporteringsskyldighet för andra än yrkesfiskare och att fiskarna ska kunna påföras en sanktionsavgift om reglerna om anmälnings- och rapporteringsskyldighet inte följs. Det föreslås även att fiskarna under vissa förutsättningar ska vara skyldiga att märka fångst och att en avgift ska kunna tas ut för hanteringen av fångstmärken.

Utredningen har i denna del haft i uppdrag att analysera om Havs- och vattenmyndighetens förslag på åtgärder för andra än yrkesfiskare är förenliga med de nya unionsbestämmelserna om fiskerikontroll. Utredningen har även haft i uppdrag att bedöma under vilka förutsättningar som krav på anmälan, rapportering och märkning ska gälla samt avgift och sanktionsavgifter kunna tas ut, för det fall att åtgärderna bedöms vara förenliga med de nya reglerna. Utredningen har slutligen haft i uppdrag att analysera hur en rapporteringsskyldighet förhåller sig till bestämmelser om dataskydd och den enskildes behov av skydd, för det fall en sådan reglering föreslås.

2.1.3 Redovisning av utredningens uppdrag

Enligt utredningens direktiv skulle uppdraget om att föreslå en moderniserad fiskelagstiftning redovisas senast den 29 november 2024. Utredningen begärde att tiden för redovisningen av uppdraget skulle förlängas. Utredningens begäran beviljades och enligt ett tilläggsdirektiv till utredningen skulle uppdraget i stället redovisas

senast den 30 maj 2025.⁵ Utredningen begärde därefter på nytt att tiden för redovisning av uppdraget skulle förlängas. Utredningens begäran beviljades och enligt ett nytt tilläggsdirektiv till utredningen ska uppdraget att föreslå en moderniserad fiskelagstiftning i stället redovisas senast den 31 juli 2025.⁶

2.2 Utredningens arbete

2.2.1 Allmänt om utredningens arbete

Utredningens arbete med en moderniserad fiskelagstiftning inleddes i huvudsak efter det att utredningen lämnat delbetänkandet ”Förenklade förutsättningar för ett hållbart vattenbruk”⁷ den 6 december 2023. Utredningens sekretariat har bestått av två sekreterare (två jurister) under arbetet med en moderniserad fiskelagstiftning. Under den inledande delen av arbetet har dock sekretariatet bestått av endast en sekreterare.

Utredningsuppdraget har varit omfattande mot bakgrund av storleken på sekretariatet och har berört frågor som har involverat många myndigheter. Uppdraget har berört framför allt EU-rätt och nationell rätt, men även internationell rätt. Frågorna har berört såväl offentlig rätt som civilrätt och utredningen har vid sidan av fiskelagstiftningen behövt gå in närmare på ett flertal olika lagstiftningar som har koppling till fiskelagstiftningen, bl.a. fastighetsrättsliga lagstiftningar, miljölagstiftningar och lagstiftningar som rör skydd för den personliga integriteten. Utredningen har mot denna bakgrund inte kunnat gå in närmare på alla de problem som utredningen har uppmärksammat i den nuvarande lagstiftningen, utan har behövt göra prioriteringar utifrån utredningens direktiv. Utredningen har också behövt arbeta med förslagen ända fram till inlämningen av dokumenten inför tryckning.

⁵ Se bilaga 2.

⁶ Se bilaga 3.

⁷ SOU 2023:74.

2.2.2 En expertgrupp har bistått utredningen i arbetet

En expertgrupp har bistått utredningen i arbetet med uppdraget i sin helhet. Totalt har åtta expertgruppsmöten hållits. Utredningen har hållit både fysiska möten i Stockholm och möten där deltagarna endast har deltagit digitalt. Experterna har uppmanats att komma med förslag och synpunkter och har under arbetets gång fått ta del av utredningens texter, även vissa mindre färdiga förslag, och har fått lämna synpunkter på dessa. Utredningen har under arbetets gång även haft löpande kommunikation med experterna och vid behov haft kontakter med enskilda experter för att få mer detaljerad kunskap i vissa frågor.

Genom expertgruppen har kunskap tagits tillvara från följande departement, domstolar och myndigheter: Landsbygds- och infrastrukturdepartementet, Klimat- och näringslivsdepartementet, Havs- och vattenmyndigheten, Jordbruksverket, Kustbevakningen, Länsstyrelsen i Hallands län, Mark- och miljödomstolen vid Vänersborgs tingsrätt, och Sveriges lantbruksuniversitet (SLU). Genom expertgruppen har kunskap också tagit tillvara från: Havs- och kustfiskarnas producentorganisation, Fiskbranschens riksförbund, Sveriges fiskares producentorganisation, Sportfiskarna och Swedish Pelagic Federation.

2.2.3 Utredningens externa kontakter och studiebesök

Av utredningens direktiv framgår att utredningen i den utsträckning det behövs ska inhämta synpunkter och upplysningar från berörda myndigheter och organisationer. Under den inledande delen av utredningens arbete har utredningen haft enskilda möten med Havs- och vattenmyndigheten. Det kan vidare nämnas att utredningen under arbetets gång haft kontakt med ett flertal myndigheter, bl.a. Brottsförebyggande rådet, Domstolsverket, Kammarkollegiet, Livsmedelsverket, Länsstyrelsen vid Stockholms län, Länsstyrelsen vid Västra Götalands län, Mark- och miljödomstolen vid Umeå tingsrätt, Polismyndigheten, Post- och telestyrelsen, Sjöfartsverket, Transportstyrelsen, Tullverket och Åklagarmyndigheten. Utredningen har även haft kontakt med flera organisationer. Här kan särskilt nämnas Fiskevårdsförbundet, Svenska Insjöfiskares Centralförbund och Sveriges Fiskevattenägareförbund.

Utredningen har dessutom deltagit på externa möten, varav följande särskilt kan nämnas: Fiskeforum, Länsfiskekonferens anordnad av Länsstyrelsen i Gävleborgs län, Länsfiskekonferens anordnad av Länsstyrelsen i Stockholms län samt Nationell yrkesfiskekonferens anordnad av Jordbruksverket, Havs- och vattenmyndigheten och Landsbygdsnätverket. Utredningen har dessutom genomfört flera studiebesök. Utredningen har genomfört ett digitalt studiebesök vid SLU, Institutionen för akvatiska resurser (SLU Aqua). Utredningen har vidare genomfört ett fysiskt studiebesök vid Havs- och vattenmyndigheten och då närvarat vid landningskontroller. Utredningen har också deltagit i studiebesök vid Kustbevakningen, i samband med att myndigheten har genomfört inspektioner till sjöss. Utredningen har därutöver deltagit i studiebesök vid Göteborgs fiskauktion.

Av direktiven framgår att utredningen ska hålla sig informerad om och beakta annat relevant arbete som pågår inom Regeringskansliet, kommittéväsendet och EU. Det framgår vidare att information om erfarenheter från andra länder vid behov ska inhämtas samt att utredningen ska förhålla sig till relevanta delar av det arbete som bedrivs inom ramen för pågående utredningar, bl.a. det som rör reglering av fisket för att skydda marina skyddade områden. I denna del kan nämnas att utredningen har haft flera kontakter med Miljöstraffutredningen (M 2022:04) och även varit i kontakt med Utredningen om koordinatbestämda fastighetsgränser (Ju 2023:26). I fråga om andra länders lagstiftning har utredningen beställt och fått del av en rapport om fiskelagstiftningen i Finland, Danmark respektive Norge.

Slutligen ska nämnas att utredningen även har haft kontakt med Tillväxtverket angående konsekvenser och Integritetsskyddsmyndigheten (IMY) angående integritetsanalyser, kopplat till utredningens förslag.

2.3 Förutsättningarna för utredningens arbete

Under tiden arbetet med slutbetänkandet har pågått har det föreläggat oklarheter i fråga om hur vissa bestämmelser i EU-rätten, och särskilt de ändrade kontrollbestämmelserna, ska tolkas och hur regelverket ska tillämpas i praktiken. Utredningen har mot bakgrund av det haft i uppdrag att utreda och lämna bedömningar och/eller förslag utifrån ett i flera fall otydligt men även i vissa fall föränderligt

underlag. De förslag och bedömningar utredningen lägger fram och de överväganden som görs i detta betänkande avseende EU:s bestämmelser bör läsas i ljuset av de svårigheter detta har inneburit för utredningens arbete. Det är möjligt att vissa av bedömningarna och förslagen behöver revideras utifrån att det framkommer ytterligare information som utredningen inte har haft tillgång till under arbetets gång.

3 Allmän bakgrund om svenskt fiske och det fiske som fartyg under svensk flagg bedriver i andra havsområden

3.1 Inledning

Fiskets historia är förmodligen lika lång som människans egen, och fisket har varit en viktig del av självförsörjningen i Sverige ända sedan de första människorna kom hit. De första skrivna författningstexterna avseende fisket härrör redan från 1200- och 1300-talen.¹ Både fisket och regleringen kopplat till fisket har genomgått stora förändringar från den tiden fram till i dag. Ett flertal av dagens bestämmelser i den nationella lagstiftningen har dock sin grund i författningar som tillkom för flera hundra år sedan. För att utredningen ska kunna lämna övervägda och relevanta förslag på hur lagstiftningen kan moderniseras, behöver vi förstå hur utvecklingen inom fiskets område har sett ut. I det här kapitlet ges därför en allmän historisk bakgrundsbeskrivning av fiskets och regleringens utveckling, där vi bl.a. kommer att gå in på utvecklingen av ekosystem, bestånd, fiskförvaltningen och fiskevården, samt hur näringen organiserat sig.

I kapitlets andra del kommer vi att beskriva det fiske² som i dag bedrivs. Vi kommer i den delen av kapitlet att skilja mellan yrkesmässigt fiske, som i huvudsak bedrivs med stöd av licens, och det övriga fisket, vilket brukar benämnas fritidsfiske.

¹ Ask & Svedäng (2019).

² Med begreppet fiske avses enligt 5 § fiskelagen (1993:787) verksamhet som syftar till att fånga eller döda fritt levande fisk. Vad som i fiskelagen sägs om fisk gäller även vattenlevande blötdjur och vattenlevande kräftdjur, se 4 § fiskelagen.

3.2 Historisk bakgrund om fiskets utveckling

3.2.1 Utvecklingen av fisket och regleringen fram till slutet av 1800-talet

Av de tidiga skriftliga regleringarna från 1200- och 1300-talen framgår att fisket som utgångspunkt var knuten till en ägande- eller nyttjanderätt. Under 1500-talet började staten se fisket som en del av den nationella självförsörjningen och som en del av nationens skattebas. Sedan 1600-talet har fiskenäringen erhållit olika former av statlig stöttning. Stödet har skett genom exempelvis bidrag, lån, tullskydd och olika typer av skatteförmåner.³

Under andra halvan av 1700-talet fick det svenska fisket ett uppsving genom att en stor sillperiod inträffade i Bohuslän.⁴ Sillperioder innebär att sill i stora mängder flyttar sig närmare kusten och därmed blir lättare att fånga. Det har uppskattats att sillperioden under 1700-talet sysselsatte cirka 16 000 personer. Sill saltades in för konsumtion och stora mängder exporterades. Sillen fångades i sådana mängder att allt inte kunde säljas för konsumtion och överskottet gick till trankokerier, där sillen användes till att utvinna sillolja.⁵ Sillen fångades under denna period framför allt strandnära med hjälp av landvad.^{6,7}

I samband med sillperioden under 1700-talet samlades bestämmelser om vem som hade rätt till fiske och vatten för första gången i svensk lagstiftning. Huvuddragen i regleringen i 1766 års fiskeristadga⁸ var att den som ägde stranden hade rätt till fiske inomskärs och vid öppen havsstrand, samt utomskärs så långt det så kallade *landgrundet* räckte. I stadgan fanns dock bestämmelser som innebar att rätten till fiske kunde vara begränsat på de platser där fiske bedrivits av sedvana.⁹ Utanför gränsen för strandägarrens enskilda fiske-

³ Ask & Svedäng (2019), s. 7.

⁴ Sillperioder har historiskt sett inträffat åtminstone fyra gånger med ungefär 100 års mellanrum.

⁵ Sillolja användes bl.a. för gatubelysning. I Bohuslän fanns det under perioden 300 salterier och 500 trankokerier, se Ask & Svedäng (2019), s. 19 f.

⁶ Landvad är ett förhållandevis litet redskap som används i det småskaliga kustnära fisket. Landvaden läggs ut i en halvcirkel och dras sedan in från land, se Havs- och vattenmyndighetens webbplats: <https://www.havochvatten.se/data-kartor-och-rapporter/rapporter-och-andra-publikationer/aldre-publikationer/f-fakta/2012-02-08-f-fakta-200419-havsfiskemetoder.html>.

⁷ Under 1800-talets början försvann sillen från kusten och sillperioden tog därmed slut.

⁸ Kungl. Maj:ts stadga och ordning den 14 november 1766 för rikets havs-, skär-, ström- och insjöfiske.

⁹ Den som påstod att den hade rätt att fiska med stöd av sedvana hade, i händelse av tvist, bevisbördan för sitt påstående. Se vidare i SOU 1947:47, s. 105 ff.

rätt, samt vid kronoskär, stränder och holmar som inte hörde till något hemman eller innehades på särskilda villkor, var fisket fritt tillgängligt för varje svensk¹⁰ utan avgift.¹¹ Med anledning av att begreppet landgrund var svårt att tillämpa kom 1852 års fiskeristadga¹² att innehålla bestämmelser om landgrundets närmare avgränsning, för det fall det inte hade blivit lagligen bestämt.¹³

Under 1800-talet ökade betydelsen av det så kallade backefisket (fiske med långrev¹⁴) i Bohuslän. Fisket var inriktat på stora individer av bottenlevande arter. Det krävde relativt oexploaterade bestånd, vilket innebar att fisket med tiden flyttade allt längre ut i Nordsjön, ända till Shetland, då bestånden i Skagerrak och Kattegatt inte räckte för att upprätthålla lönsamhet.¹⁵ Fisket i Östersjön förblev under 1800-talet dock småskaligt och lågintensivt.

3.2.2 Utvecklingen av fisket och regleringen från slutet av 1800-talet fram till mitten av 1900-talet

Under slutet av 1800- och början av 1900-talet effektiviserades den svenska fiskeflottan, liksom andra kuststaters fiskeflottor, avsevärt. Fiskeflottorna motoriserades och nya fiskemetoder som t.ex. trål och snörpvad¹⁶ började användas¹⁷. Det innebar bl.a. att fångster också kunde tas längre ut från kusten, vilket skedde under den nya sillperiod som inträffade i Bohuslän under slutet av 1800-talet. Det

¹⁰ Begreppet som användes var "svensk undersåte".

¹¹ SOU 1925:19, s. 50. Se även historisk beskrivning i Lantmäteriet (2012), s. 35 ff.

¹² Kung. Maj:t ny fiskeristadga den 29 juni 1852. Ang. tolkning av begreppet landgrund, se Romberg & Thulin (1955), s. 16 f.

¹³ Se vidare i SOU 1947:47, s. 51 f., och Romberg & Thulin (1955), s. 16 f.

¹⁴ Fiske med långrev eller backor har varit en viktig yrkesmässig krokfiskemetod. Långrev är i princip en lång lina på vilken tafsar med krokar sitter med jämna mellanrum, se Havs- och vattenmyndighetens webbplats: <https://www.havochvatten.se/data-kartor-och-rapporter/rapporter-och-andra-publikationer/aldre-publikationer/f-fakta/2012-02-08-f-fakta-200419-havsfiskemetoder.html>.

¹⁵ Backefisket hade anor från 1500-talet och pågick långt in på 1900-talet, se Ask & Svedäng (2019), s. 23 f.

¹⁶ Namnet beskriver redskapets verkningssätt, en vad (nät) som snörps åt. Snörpvaden läggs ut i en cirkel runt ett fiskstim, varefter dess underkant snörps ihop och koncentrerar fångsten mot ytan där den sedan kan lyftas eller sugas ombord på fiskefartyget, se Havs- och vattenmyndighetens webbplats: <https://www.havochvatten.se/data-kartor-och-rapporter/rapporter-och-andra-publikationer/aldre-publikationer/f-fakta/2012-02-08-f-fakta-200419-havsfiskemetoder.html>.

¹⁷ Ask & Svedäng (2019), s. 26 f.

ökade fisketrycket ledde till att beståndens storlek påverkades negativt, vilket man kunde se i bl.a. Nordsjön.¹⁸

Samtidigt som fisket genomgick omfattande förändringar, kom fiskelagstiftningen att revideras. Utgångspunkten vid revideringen var att det inte skulle ske några större förändringar i fråga om rätten till fiske.¹⁹ Lagstiftningen delades upp i två olika lagar, där bestämmelserna om rätt till fiske samlades i 1896 års lag om rätt till fiske²⁰, och de allmänna bestämmelserna om fiske samlades i 1900 års fiskeristadga.²¹ Även 1896 års lag om rätt till fiske innehöll reglering om att strandägaren hade rätt till fiske i visst område närmast stranden, men begreppet landgrund användes inte längre.²² 1896 års lag om rätt till fiske innehöll flera undantag från huvudregeln om att strandägaren hade rätt till fiske inom området närmast stranden. Följande undantag kan särskilt nämnas²³:

- Fiske efter strömming var tillåtet i de fyra nordligaste länen vid Sveriges östkust.²⁴
- Fiske efter havsfisk som gick till stränderna i stora stim var tillåtet i länen på västkusten.²⁵
- Övrigt fiske, som grundade sig på sedvänjor vid olika platser, som av ålder skett i strid med huvudregeln om strandägarens rätt till fiske, var också tillåtet.²⁶ Sådant fiske brukar benämnas som sedvanefiske.
- Fiske som någon därutöver hade förvärvat rätt till genom urminnes hävd, särskilt stadgande, avtal, dom eller skattläggning

¹⁸ Bestånden där återhämtade sig under världskrigen i samband med att fisketrycket minskade, medan storleken på bestånden kom att krympa igen när fisket återupptogs.

¹⁹ I SOU 1947:47 s. 42 anges: "För fiskelagskommittén var det en huvudsynpunkt att inga rubbningar i då gällande grundsatser i fråga om rätten till fiske skulle ske genom den nya lagen. Därvid tog man emellertid hänsyn ej endast till de förutvarande skrivna lagbuden utan även till sedvanerättsliga förhållanden."

²⁰ Lagen den 27 juni 1896 om rätt till fiske (1896:42 s. 1).

²¹ Fiskeristadgan av den 17 oktober 1900 (SFS 1900:78).

²² Romberg & Thulin (1955), s. 17 och 19. Av 2 § 1896 års lag om rätt till fiske framgår att strandägarens enskilda fiskerätt omfattade allt det vatten som fanns till och med 180 meter från det ställe invid stranden, där stadigt djup av 2 meter vidtogs. Gränsen var rörlig och påverkades av förändringar i strandlinjen och vattendjupet.

²³ Undantagen beskrivs i SOU 1925:19, s. 35 f.

²⁴ 3 § första stycket 1896 års lag om rätt till fiske.

²⁵ 3 § andra stycket 1896 års lag om rätt till fiske.

²⁶ 3 § tredje stycket 1896 års lag om rätt till fiske. I denna angavs bl.a.: Där vid öppna havsstranden och utom skären de fiskande av ålder oklandrat med rörlig redskap utövade fiske eller agn-tänkt vid annans strand annorledes än i denna lag är medgivet, vare de vid sådan rätt bibehållna.

eller på annat lagligt sätt var också undantaget från huvudregeln om att strandägaren hade rätt till fiske.²⁷

I 1896 års lagstiftning gjorde man skillnad mellan fasta och rörliga redskap och lagen innehöll ett krav på lov eller tillstånd för att få använda fast redskap i vattenområde som inte omfattades av strandägarens rätt.²⁸ Flera partiella reformer av fiskelagstiftningen gjordes under första halvan av 1900-talet, och flera bestämmelser om strandägares rätt till ersättning för mistad fiskerätt infördes i lagstiftningen.²⁹ En ny lag som rörde fisket infördes även under denna tid: 1913 års lag om gemensamhetsfiske³⁰.

3.2.3 Utvecklingen av fisket och regleringen från mitten av 1950-talet fram till början av 1990-talet

Under mitten av 1900-talet kom den svenska fiskelagstiftningen att återigen revideras, vilket resulterade i att 1950 års lag om rätt till fiske infördes. Revideringen gjordes samtidigt som det pågick lagstiftningsarbete avseende en ny jordabalk.³¹ Bestämmelserna i 1950 års lag om rätt till fiske knöt an till regleringen i den samtidigt antagna lagen (1950:590) om gräns mot allmänt vattenområde (gränslagen), genom vilken vattenområden inom Sveriges territorium delades upp i enskilt respektive allmänt vatten.³² Enligt bestämmelserna i 1950 års lag om rätt till fiske fanns det alltid en fiskerätt i enskilt vatten, som enligt huvudregeln var kopplad till ägandet av en fastighet. Genom fastighetsanknytningen kom bestämmelserna i lagen att avgränsa äganderättens omfattning.³³ Fiskerättens närmare innehåll varierade dock beroende av var i Sverige fastigheten var belägen.³⁴

Vid utformningen av 1950 års lag om rätt till fiske strävade man efter att åstadkomma så enhetliga bestämmelser som möjligt över hela landet, samtidigt som man önskade behålla gällande regler som tillkommit som en följd av lokala förhållanden. Bestämmelserna som togs in i lagen om allmänhetens rätt till fiske i enskilt vatten,

²⁷ 12 § 1896 års lag om rätt till fiske.

²⁸ 1 och 2 §§ 1896 års lag om rätt till fiske. Se SOU 1925:19 s. 335 ff.

²⁹ Dessa ändringar beskrivs närmare i SOU 1947:47 s. 43.

³⁰ Lagen den 30 juni 1913 om gemensamhetsfiske (SFS 1913:97).

³¹ SOU 1947:47 s. 47 f.

³² För närmare beskrivning av enskilt och allmänt vatten, se avsnitt 6.3.1.

³³ Ds 1992:70 s. 41.

³⁴ Ds 1992:70 s. 31.

så kallat *frifiske*, kom att i stor utsträckning kodifiera vad som gällt sedan tidigare.³⁵ Genom regleringen blev dock visst vatten som tidigare varit att anse som enskilt i stället allmänt, och visst ytterligare frifiske blev också tillåtet på enskilt vatten. Det frifiske som då tilläts omfattade bl.a. användningen av nät i stora delar av landets kustområden och begränsades inte till handredskap. Förändringen i lagstiftningen gjordes i huvudsak för att tillgodose yrkesfiskets intressen.³⁶ De som förlorade fiskerätt genom regleringen, bedömdes ha rätt till ersättning för skada och en särskild lag med bestämmelser om ersättning för förlorad fiskerätt infördes.³⁷ Reglerna tillkom under en tid när fisket hade en helt annan betydelse än i dag, bl.a. för den kustnära befolkningen.³⁸

I mitten på 1950-talet trädde en ny fiskeristadga i kraft. Den nya stadgan byggde på i stort sett samma grunder som den äldre fiskeristadgan från år 1900. Regleringen i 1954 års fiskeristadga utgick ifrån att länsstyrelserna i stor omfattning skulle utfärda föreskrifter om fiskets vård och bedrivande i lokala stadgor. En nyhet var att dessa föreskrifter även fick avse allmänt vatten. Stadgan innehöll även andra bestämmelser, bl.a. förbud att vidta vissa åtgärder, så som försäljning av fredad eller undermålig fisk. Stadgan innehöll även bl.a. ansvars- och förverkandebestämmelser.

Den goda tillgången på fisk efter världskrigen³⁹ samt nya och förbättrade fiskemetoder gav också det svenska fisket nya förutsättningar. Svensk fiskproduktion ökade därför kraftigt från andra världskrigets slut fram till 1960-talet.⁴⁰ Under 1950-talet utvecklades ett svenskt fiske för framställning av fiskmjöl och olja. I början av 1960-talet kulminerade fisket med landningar om cirka 350 000 ton. Fiskerinäringen gjorde stora inkomster vilket medgav investeringar i nya fartyg och teknisk utrustning, som nya redskap och ekolod. Fram till mitten av 1960-talet bedrev västkustfiskare bland annat ett framgångsrikt fiske i Nordsjön efter sill, men också efter bottenlevande fiskarter. Under samma tidsperiod gjordes ansträngningar

³⁵ Ds 1992:70 s. 33.

³⁶ Prop. 1984/85:107 s. 38 f.

³⁷ Lagen (1950:599) om ersättning för mistad fiskerätt m.m., se prop. 1984/85:107 s. 36.

³⁸ Ds 1992:70 s. 31.

³⁹ Fisketrycket hade minskat under världskrigen.

⁴⁰ År 1950 fanns det drygt 13 800 aktiva yrkesfiskare och drygt 8 300 binäringsfiskare, se Ask & Svedäng (2019), s. 43.

för att ställa om det traditionella skötfisket efter strömming i Östersjön till ett modernt trålfiske⁴¹.

När 1950 års lag om rätt till fiske hade varit i kraft i drygt 20 år infördes den nu gällande jordabalken⁴² och fastighetsbildningslagen (1970:989). I dessa lagar finns fastighetsrättsliga bestämmelser som berör fisket.

Under 1900-talet uppmärksammades fiskefrågor alltmer i internationella sammanhang och under bl.a. 1950–1970-talen fördes det diskussioner om behovet av att i större utsträckning gemensamt reglera fisket.⁴³ För svenskt fiskes del fördes diskussioner inom två internationella organisationer, North-East Atlantic Fisheries Commission (NEAFC) etablerad år 1959 för Västerhavet och International Baltic Sea Fisheries Commission (IBSFC) etablerad år 1974 för Östersjön. Diskussionerna inom dessa organisationer var i sin tur kopplade till förhandlingarna inom Förenta nationerna om en internationell havsrättskonvention⁴⁴. Konkurens om fiskevatten bidrog till att kuststater i slutet av 1970-talet införde fiskezoner, och därigenom utökade det vattenområde som staten ansåg sig ha rätt till fiske i. Genom havsrättskonventionen, som undertecknades 1982, fick varje kuststat, något förenklat uttryckt, rätt att inskränka andra länders fiske i en ekonomisk zon om maximalt 200 nautiska mil från kustlinjen.⁴⁵ Sverige flyttade ut sina gränser i både Västerhavet och Östersjön år 1978. På västkusten innebar utflyttningen av EG:s och Norges zoner att svenska fiskares fiskemöjligheter i Nordsjön, trots fiskeavtal med både EG och Norge, begränsades betydligt. Utflyttningen av zonerna sammanföll med ett stopp för det ekonomiskt mycket viktiga fisket efter sill i Nordsjön, vilket berodde på beståndskollaps. Detta ledde till att delar av den på västkusten hemmahörande flottan i stället började fiska strömming i Östersjön⁴⁶, där andra länders fiske begränsats av den utflyttade svenska ekonomiska zonen. Under slutet av 1970-talet och under

⁴¹ Ask & Svedäng (2019), s. 34 f.

⁴² Lagen trädde i kraft år 1972.

⁴³ Sedan tidigt 1900-tal hade det funnits reglering om tekniska bevarandeåtgärderna som främst rörde tillåtna maskstorlekar och minsta landningsstorlekar.

⁴⁴ Hentati-Sundberg (2017), s. 34. Havsrättskonventionen benämns ofta som UNCLOS (United Nations Convention on the Law of the Sea). Havsrättskonventionen och för fisket relevant internationellt samarbete beskrivs närmare i kapitel 4.

⁴⁵ Tidigare hade fisket varit fritt utanför en linje tre till fyra nautiska mil utanför varje kuststats yttersta skär. Vi kommer att gå in närmare på regleringen i havsrättskonventionen i avsnitt 4.4.1.

⁴⁶ Ask & Svedäng (2019), s. 37.

1980-talet skedde också ett omfattande torskfiske i Östersjön. Torskbeståndet hade vuxit sig stort under perioden⁴⁷, men på grund av överfiske fick fisket efter torsk minskas radikalt i början av 1990-talet.⁴⁸

Inom ramen för de internationella fiskerikommissionerna kom man under 1970-talet att för första gången besluta om begränsningar av fisket i form av kvoter som berörde Sverige. För Västerhavet beslutades år 1974 en kvot för sill, och för Östersjön beslutades år 1977 kvoter för torsk, sill och skarpsill. Generellt sett har de svenska kvoterna för bestånd i Västerhavet varit relativt låga i jämförelse med andra länder och även i relation till Sveriges historiska fiske (dvs. tiden före införandet av kvoter). Däremot fick Sverige betydligt större kvoter i Östersjön jämfört med Sveriges historiska fiske, vilket har medverkat till att det skett en förskjutning av fiskeansträngningen från Västerhavet till Östersjön de senaste 30 till 40 åren⁴⁹. Inom NEAFC, där en första fångstkvot för sill beslutades år 1974, bestämde man inledningsvis en totalkvot, och utgick sedan från de olika ländernas andel av den totala fångsten för de senaste tre till fem åren, när de olika ländernas andel av totalkvoten skulle beslutas. Förfarandet används fortfarande i dag och benämns i regel som en kvotfördelning baserad på ”historiskt fiske”. Den andel av totalkvoten som beslutats för varje land ligger sedan normalt fast från år till år; ett system som EU har tagit över och etablerat som en av grundvalarna inom den gemensamma fiskeripolitiken⁵⁰. När kvoterna i Östersjön bestämdes inom IBSFC från och med slutet av 1970-talet, skedde det på en delvis annan grund än den som användes för Nordsjön. Inom denna organisation valde man att i mindre omfattning utgå från historiskt fiske och utgick i stället från längden på ländernas kuststräckor. Sverige fick därmed en betydligt större del av kvoterna.

För svensk del gjordes vidare vissa ändringar i regleringen som rörde fisket under denna tidsperiod. Bestämmelser om marknadsreglering av fisk och fiskeprodukter togs in i lagen (1974:226) om

⁴⁷ Eero m.fl. (2008).

⁴⁸ Under sommaren år 2019 nödstopade EU-kommissionen fiske efter torsk från det östra Östersjöbeståndet, se kommissionens genomförandeförordning (EU) 2019/1248 av den 22 juli 2019 om åtgärder för att minska ett allvarligt hot mot bevarandet av det östra beståndet av torsk (*Gadus morhua*) i Östersjön. Sedan år 2022 är det inte heller tillåtet att bedriva riktat fiske efter torsk i västra Östersjön.

⁴⁹ Hentati-Sundberg (2017), s. 35.

⁵⁰ Den så kallade ”Relativa stabiliteten” – att andelen av varje TAC hålls konstant år från år mellan länderna, se artikel 16 i grundförordningen.

prisreglering på fiskets område.⁵¹ Under 1980-talet kom den tidigare nämnda fiskeristadgan med allmänna bestämmelser om fiske att ersättas av fiskeriförordningen (1982:126).

När det kommer till rätten till fiske gjordes en relativt stor förändring i fiskelagstiftningen år 1985, genom att rätten till frifiske med *handredskap* utvidgades till att gälla i de stora sjöarna, dvs. Vänern, Vättern, Hjälmaren, Mälaren⁵² och Storsjön i Jämtland, och på de kuststräckor där frifisket vid den tiden var mest begränsat; i synnerhet södra ostkusten, Gotlands kuster och Blekinges sydkust. I dessa områden tilläts handredskapsfiske och i förarbetena nämns att typiska handredskap är kastspö (spinn, haspel, fluga) metaspö, pimpel och pilk. Vidare angavs att om t.ex. båt är ett nödvändigt hjälpmedel för att redskapet ska kunna användas, bör det inte anses som ett handredskapsfiske. Trollingsfiske och dragutter omfattades därför inte av reformen enligt uttalandena i förarbetena.⁵³ Frisläppandet byggde på tanken att fiskbestånden i kustvattnen och de stora sjöarna räcker till för handredskapsfiske åt alla som är intresserade av fritidsfiske och att ett sådant fiske utan större olägenheter kan bedrivas jämsides med det kustbundna yrkesfisket. Jämfört med nätfiske och andra yrkesmässiga fiskeredskap ansågs handredskapsfisket ge små fångster och någon utfiskning med den fiskemetoden befarades inte.⁵⁴

3.2.4 Utvecklingen av fisket och regleringen från början av 1990-talet fram till i dag

Fiskelagstiftningen reviderades återigen i början på 1990-talet, då den i dag gällande fiskelagen trädde i kraft. Av förarbetena till lagen framgår att det inte bedömdes möjligt att genomföra någon större översyn av bestämmelserna om rätten till fiske i syfte att skapa färre och enklare regler.⁵⁵ Man bedömde att det skulle krävas en omfattande undersökning och kartläggning av vilket fiske som faktiskt

⁵¹ Denna ersattes sedan av den kortlivade lagen (1993:649) om marknadsreglering på fiskets område.

⁵² Mälaren innehåller inte allmänt vatten men har en särställning eftersom staten betalat fiskerättsägarna för det intrång det innebär att allmänheten får fiska där med rörliga redskap, det brukar benämnas som enskilt frivatten, se Havs- och vattenmyndighetens webbplats: <https://www.havochvatten.se/vagledning-foreskrifter-och-lagar/lagstiftning-direktiv-och-forordningar/lagstiftning-som-ror-fritidsfisket.html#h-Rattenattfiska>.

⁵³ Prop. 1984/85:107 s. 38.

⁵⁴ Prop. 1984/85:107 s. 39.

⁵⁵ Prop. 1992/93:232 s. 32 f.

bedrivs för att kunna ändra gränsdragningen mellan enskilt fiske och frifiske, i syfte att kunna skapa geografiskt mer enhetliga och mindre detaljrika bestämmelser. Ett flertal bestämmelser om rätten till fiske placerades dock i en bilaga till fiskelagen, i syfte att göra dem mer lättillgängliga. Man gjorde samtidigt uttalanden i förarbetena om att det inte kunde förutsättas annat än att frifiskebestämmelserna i det stora hela fortfarande hade kvar sin aktualitet, även om fisket som försörjningskälla inte hade samma betydelse som tidigare.⁵⁶ När det gällde utövandet av fiske gjordes flera förändringar jämfört med den tidigare regleringen, bl.a. gjordes rätten att bedriva yrkesfiske i huvudsak beroende av ett innehav av yrkesfiskelicens. Vidare gjorde man det också möjligt att fördela fisket genom att meddela föreskrifter som begränsar redskapsanvändningen för fritidsfisket.⁵⁷ En ytterligare förändring i lagstiftningen var att länsstyrelserna inte längre hade befogenhet att meddela föreskrifter för fiskevården eller fisket.⁵⁸ När Sverige sedan blev medlem i EU trädde lagen (1994:1709) om EU:s förordningar om den gemensamma fiskeripolitiken (GFP-lagen) även i kraft. Vi kommer i senare kapitel att närmare beröra de i dag gällande bestämmelserna.

Sedan Sverige blev medlem i EU år 1995 har det svenska fisket genomgått stora förändringar, även om värdet av landningarna inom yrkesfisket har legat på ungefär samma nivå, runt en miljard svenska kronor årligen. Sveriges EU-inträde innebar dock inga radikala förändringar med avseende på de internationella fångstbegränsningarna, eftersom EU i huvudsak hade anammat de sedan tidigare ingångna regleringarna från NEAFC och IBSFC⁵⁹.

⁵⁶ Ds 1992:70 s. 41.

⁵⁷ Prop. 1992/93:232 s. 1.

⁵⁸ Detta behandlas i prop. 1992/93:232 s. 37 ff.

⁵⁹ Hentati-Sundberg (2017), s. 44.

3.2.5 Utvecklingen av en gemensam fiskeripolitik inom EU

Den gemensamma fiskeripolitiken härstammar från tidigt 1970-tal och omfattar bevarande och förvaltning av fiskeresurserna, strukturatgärder för fiskerinäringen och marknadsreglering av fisk och fiskeriprodukter.

År 1970 infördes bestämmelser om tillträde till fiskevatten, marknader och strukturer. Unionens politik på strukturuområdet avsåg samordna en modernisering av fiskefartygen och av anläggningarna på land.

En gemensam fiskeripolitik skapades år 1983. Denna politik fokuserade på fyra huvudområden:

1. bevarande av fiskbestånd,
2. strukturer (fartyg, hamnar och beredningsanläggningar m.m.),
3. en gemensam organisation av marknaden, och
4. en extern fiskeripolitik inklusive fiskeavtal med tredjeländer och förhandlingar i internationella organisationer.

Exempel på åtgärder som vidtogs var att ministerrådet fastställde maximala kvantiteter fisk som fick fångas varje år utan risk för fiskbestånden. Ett annat exempel var att unionen gjorde det möjligt för projekt inom området att få finansiering.⁶⁰ Inledningsvis var fiskeripolitiken en del av den gemensamma jordbrukspolitiken, men fiskeripolitiken har sedan dess förändrats och blivit mer självständig.⁶¹

Från att till en början ha varit ett politikområde som präglats av ekonomiska och sociala mål har reformerna av den gemensamma fiskeripolitiken lett till ett allt större fokus på bevarande. Strukturpolitiken, som till en början syftade till att öka kapaciteten och effektiviteten i fisket, har sedan 1980-talet också bytt fokus till att i stället eliminera överkapacitet, och på så sätt minska fiskeansträngningen. Vid reformen år 1992 utvecklades bl.a. kontrollåtgärderna, för att bättre kunna följa upp efterlevnaden av bestämmelserna inom hela näringen.⁶²

En av de större reformerna av fiskeripolitiken ägde rum år 2002. Inför reformen var det fokus på bl.a. överfiskade bestånd, överkapa-

⁶⁰ Kommissionen, Generaldirektoratet för fiskefrågor (1998), avsnitt 2.2.

⁶¹ Europaparlamentets webbplats: https://www.europarl.europa.eu/ftu/pdf/sv/FTU_3.3.1.pdf.

⁶² Kommissionen, Generaldirektoratet för fiskefrågor (1998), avsnitt 2.2.

citet och att målen inom politikområdet inte var inbördes prioriterade; t.ex. hade strukturpolitiken motverkat bevarandepolitikens mål. Det främsta målet med reformen var att trygga en hållbar framtid för fiskerisektorn. Det skulle uppnås genom att yrkesfiskarna garanterades stabila inkomster och arbetstillfällen och genom att det fanns fiskeriprodukter för konsumenter. Samtidigt skulle de marina ekosystemens ömtåliga balans upprätthållas. I och med 2002 års reform fick de miljömässiga aspekterna större utrymme, och man tog på ett tydligare sätt in försiktighetsprincipen och ekosystemperspektivet i beslutsfattandet. Reformen fick dock inte önskat resultat. Vissa bestånd fortsatte att försämrats, men även andra problem uppmärksammades. Detta ledde till att rådet tillsammans med parlamentet år 2013 enades om en ny gemensam fiskeriförordning.⁶³ Denna kom att basera sig på i huvudsak följande tre grundpelare:

- den nya gemensamma fiskeripolitiken som reglerades i EU:s förordning om den gemensamma fiskeripolitiken (grundförordningen),⁶⁴
- den gemensamma marknadsordningen för fiskeri- och vattenbruksprodukter som reglerades i Europaparlamentets och rådets förordning 1379/2013 (förordningen om den gemensamma marknadsordningen),⁶⁵ och
- den Europeiska havs- och fiskerifonden som reglerades i Europaparlamentets och rådets förordning 508/2014.⁶⁶

⁶³ Europaparlamentets webbplats: https://www.europarl.europa.eu/ftu/pdf/sv/FTU_3.3.1.pdf.

⁶⁴ Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 1380/2013 av den 11 december 2013 om den gemensamma fiskeripolitiken, om ändring av rådets förordningar (EG) nr 1954/2003 och (EG) nr 1224/2009 och om upphävande av rådets förordningar (EG) nr 2371/2002 och (EG) nr 639/2004 och rådets beslut 2004/585/EG.

⁶⁵ Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 1379/2013 av den 11 december 2013 om den gemensamma marknadsordningen för fiskeri- och vattenbruksprodukter, om ändring av rådets förordningar (EG) nr 1184/2006 och (EG) nr 1224/2009 och om upphävande av rådets förordning (EG) nr 104/2000.

⁶⁶ Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 508/2014 av den 15 maj 2014 om Europeiska havs- och fiskerifonden och om upphävande av rådets förordningar (EG) nr 2328/2003, (EG) nr 861/2006, (EG) nr 1198/2006 och (EG) nr 791/2007 och Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 1255/2011. Numera finns bestämmelser angående den fond som avser perioden 2021–2027 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2021/1139 av den 7 juli 2021 om Europeiska havs-, fiskeri- och vattenbruksfonden och om ändring av förordning (EU) 2017/1004.

Genom den senaste reformen har bevarande- och ekosystemfokuset stärkts ytterligare.⁶⁷ Som exempel kan nämnas att huvudmålet nu är att säkra höga långsiktiga fångster för alla bestånd (MSY-målet; maximal hållbar avkastning). Ett annat uttryckt mål är att minimera mängden oönskade fångster. Därför infördes landningsskyldigheten som innebär att fångst av kvoterade arter måste landas. I den nu gällande regleringen har vidare kraven på fleråriga förvaltningsplaner omformats, och en högre grad av regionalt inflytande har införts; berörda medlemsstater kan i större utsträckning än tidigare påverka utformningen av regelverket i de vatten de fiskar i. Dessutom karaktäriseras den senaste reformen av att större vikt läggs vid en ekosystemansats i fiskeriförvaltningen.⁶⁸

Fiskförvaltningen är central för att uppnå miljömålsättningarna inom EU:s havs- och vattenpolitik samt genomförandet av Agenda 2030. Den är också viktig för att nå de nationella miljökvalitetsmålen om att skydda hotade arter, bevara genetisk variation, upprätthålla ekosystemtjänster, att naturligt förekommande fiskarter ska fortleva i livskraftiga bestånd samt att en god hushållning med naturresurserna ska säkerställas. En hållbar fiskförvaltning är en förutsättning för sysselsättning inom det yrkesmässiga fisket, dess bidrag till livsmedelsförsörjningen och de samhällsekonomiska effekter som skapas⁶⁹.

De övergripande målsättningarna, som de uttrycks i grundförordningen, är att politiken ska:

- säkerställa att fiske- och vattenbruksverksamheter är miljömässigt hållbara på lång sikt och förvaltas på ett sätt som är förenligt med målen om att uppnå nytta i ekonomiskt, socialt och sysselsättningshänseende samt bidra till att trygga livsmedelsförsörjningen,
- tillämpa försiktighetsansatsen i fiskförvaltningen och säkerställa att nyttjandet av de levande marina biologiska resurserna sker på ett sådant sätt att populationerna av skördade arter återställs till och bevaras över nivåer som säkerställer en maximal hållbar avkastning (MSY), och

⁶⁷ Se grundförordningen.

⁶⁸ Bergenius m.fl. (2018), s. 7 f.

⁶⁹ Havs- och vattenmyndigheten (2020–1).

- genomföra en ekosystemansats i fiskförvaltningen för att säkerställa att fiskeverksamhetens negativa inverkan på de marina ekosystemen minimeras och sträva efter att säkerställa att fiske och vattenbruk inte leder till en försämring av den marina miljön.

Politiken ska bl.a. också särskilt:

- gradvis eliminera utkast av fisk med beaktande av bästa tillgängliga vetenskapliga rådgivning genom att i största möjliga utsträckning undvika och minska oönskade fångster samt genom att gradvis se till att fångster landas,
- bidra till en rimlig levnadsstandard för dem som är beroende av fiskerinäringen, med beaktande av kustnära fiske och socioekonomiska aspekter,
- främja det kustnära fisket, varvid hänsyn ska tas till socioekonomiska aspekter, och
- vara förenlig med unionens miljölagstiftning, särskilt med målet att uppnå en god miljöstatus senast år 2020 i enlighet med artikel 1.1 i direktiv 2008/56/EG (havsmiljödirektivet), samt med unionens övriga politik.⁷⁰

Vi kommer att återkomma till den nuvarande regleringen inom den gemensamma fiskeripolitiken i kapitel 5.

3.2.6 Utvecklingen av yrkes- och fritidsfiskets organisationer

De första lokala fiskarföreningarna bildades på 1890-talet. I första hand tillkom dessa för att fiskarna skulle kunna organisera sig gemensamt, bl.a. för att skapa stabila prisbilder i relation till uppköpare. Föreningarna bestod ofta av ett antal fiskarlag inom ett geografiskt område som fiskade med liknande redskap efter samma art⁷¹. Vid slutet av första världskriget diskuterades behovet av en central organisation för att gemensamt kunna möta framtida problem. Fiskarna strävade efter att organisera sig på liknande sätt som industriarbe-

⁷⁰ Artikel 2 i grundförordningen.

⁷¹ Västkustfiskgruppens webbplats: <https://vfisk.se/historia/>.

tarna, men eftersom fiskarna inte hade några arbetsgivare kom fackföreningarna i stället att bli yrkesförbund⁷².

År 1948 bildades sammanslutningen Sveriges Fiskares Riksförbund (SFR) av ett flertal regionala förbund. Förbundet hade till en början karaktär av ett samarbetsorgan men blev genom stadgeändringar år 1971 ett sammanhållet förbund. Vid SFR:s bildande hade organisationen knappt 15 000 medlemmar. Vid millennieskiftet var antalet medlemmar knappt 2 500⁷³.

När Sverige år 1995 blev medlem i EU bildades producentorganisationer, som ansvarar för att hantera frågor om försäljning av fisk och fiskprodukter och även återtåg från marknaden av dessa produkter. Vid revisionen av den gemensamma fiskeripolitiken år 2013 utökades producentorganisationernas ansvar, i syfte att nå målen för den gemensamma fiskeripolitiken och för den gemensamma marknadsordningen. Organisationerna ska sedan dess bl.a. ta fram nya produktions- och saluföringsplaner inför varje nytt verksamhetsår.⁷⁴

I Sverige fanns det år 2024 fem erkända producentorganisationer som var verksamma inom yrkesfisket⁷⁵:

- Sveriges Fiskares Producentorganisation (SFPO),
- Havs- och Kustfiskarnas Producentorganisation (HKPO),
- Producentorganisationen Kustfiskarna Bottenhavet ekonomisk förening,
- Swedish Pelagic Federation Producers Organisation, ekonomisk förening (SPF), och
- Norrbottens Kustfiskares producentorganisation, ekonomisk förening.

⁷² Ask & Svedäng (2019), s. 37.

⁷³ Västskustfiskgruppens webbplats: <https://vfisk.se/historia/>.

⁷⁴ Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 1379/2013.

⁷⁵ Jordbruksverkets webbplats: <https://jordbruksverket.se/stod/fiske-och-vattenbruk/certifiering-diversifiering-foradling-och-okat-mervarde/bilda-producent--och-branschorganisationer-inom-fiske-och-vattenbruk/krav-for-att-bilda-producentorganisationer#h-Producentorganisationerochbranschorganisationerharenviktigrollattfylla>.

Även inom insjöfisket och fritidsfisket finns flera organisationer, bl.a. Svenska Insjöfiskarens Centralförbund (SIC) och Sveriges Sportfiske- och Fiskevårdsförbund (Sportfiskarna). Vi återkommer till vissa av dessa organisationer i utredningens konsekvensutredning, se kapitel 20.

3.3 Särskilt om utvecklingen av redskap och fiskemetoder

3.3.1 Utvecklingen av redskap och fiskemetoder inom det yrkesmässiga fisket

Fisket i havet

SLU Aqua⁷⁶ gjorde år 2018 en sammanställning av det svenska kust- och havsfiskets utveckling mellan åren 2003 och 2015⁷⁷. År 2015 tillbringade den svenska fiskeflottan totalt över 71 000 dagar till sjöss (se figur 3.1). Fiskena med passiva redskap i Östersjön och på västkusten dominerade ansträngningen.

Det totala antalet dagar till sjöss (fiskeansträngning), minskade med över 40 procent mellan åren 2003 och 2015. En trolig orsak till minskningen var lägre kvoter och en ökad fångst per ansträngning. Den minskade ansträngningen har skett i flera fiskerier, men framför allt i

- fisket efter torsk med både passiva och aktiva redskap,
- det pelagiska fisket med aktiva redskap,
- fisket efter lax, och
- fisket med passiva redskap på västkusten (se figur 3.2).

Antalet dagar till sjöss har olikt andra fiskerier ökat för fisket med kräftburar (se figur 3.2).

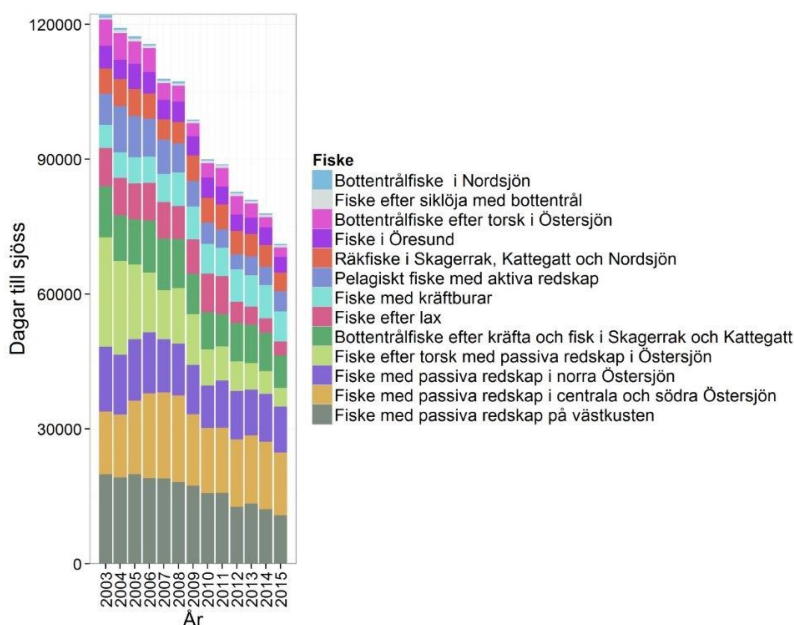
⁷⁶ Institutionen för Akvatiska resurser vid Sveriges lantbruksuniversitet (SLU Aqua).

⁷⁷ Bergenius m.fl. (2018), s. 7 f.

⁷⁷ Havs- och vattenmyndigheten (2020–1).

Figur 3.1 Ansträngning (dagar till sjöss)

Ansträngning (dagar till sjöss) i det svenska yrkesfisket per fiske

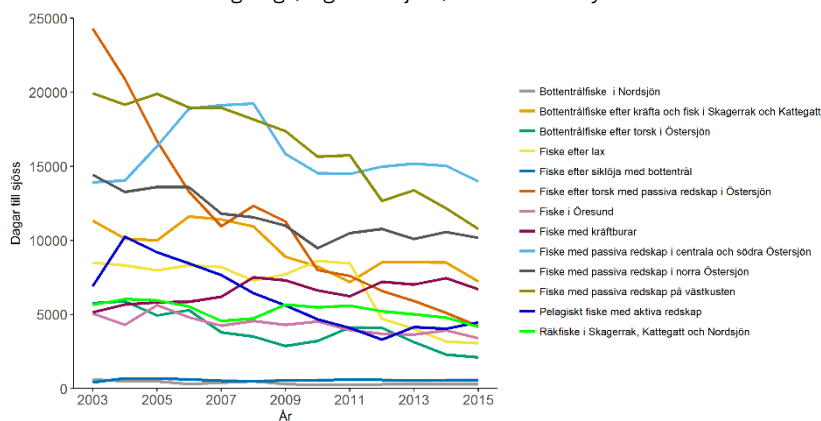


Ansträngning (dagar till sjöss) i det svenska yrkesfisket per fiske och totalt under åren 2003–2015.

Källa: SLU Aqua.

Figur 3.2 Ansträngning (dagar till sjöss)

Ansträngning (dagar till sjöss) i det svenska yrkesfisket



Ansträngning (dagar till sjöss) i det svenska yrkesfisket per fiske under åren 2003–2015.

Källa: SLU Aqua.

Fisket i sötvattensområden

Fisket i sötvattensområden har gått från att ha varit riktat mot många olika arter, till att bli mer beroende av ett fåtal arter. De fyra arter som har ett högst ekonomiskt värde är:

- gös (som fiskas med grovmaskiga nät och bottengarn),
- signalkräfta (som fiskas med betade mjärdar),
- ål (som fiskas med ålbottengarn), och
- siklöja (som fiskas med löjnät).

Trålning skedde tidigare i Vänern, främst för att fånga siklöja, men denna fiskemetod förbjöds år 2006. Fisket med nät sker numera nästan uteslutande med grovmaskiga nät, vilket är en konsekvens av att minimimåtten för gös, öring (i Vättern och Vänern) och röding (i Vättern) höjts. I yrkesfisket i sjöarna användes tidigare även andra redskap som ryssjor, notar, saxar, långrevar, lakstrutar, katsor och fällor.⁷⁸ Dessa har man i stort sett helt slutat använda, med undantag för lakstrutar, som har börjat användas igen med anledning av att fiske efter lake för användning som kräftbete, och i viss mån för konsumtion, har blivit mer populärt. Även sik har varit en viktig art för sötvattensfisket. Fisket efter sik, som skett i Vättern och Vänern, var som störst under 1900-talets andra hälft och i början av 2000-talet. Mellan åren 2005 och 2012 minskade dock fisket kraftigt, från drygt 100 ton per sjö och år till under 10 ton per sjö och år. Nedgången berodde till stor del på att sik inte var inkluderad i det undantag från EU:s gränsvärde för dioxiner och PCB:er (polyklorerade bifenyler) som Sverige har haft för vissa fiskarter sedan år 2002. När undantaget förlängdes år 2012 inkluderades inte sik av de ansvariga myndigheterna. Då halterna av dioxiner i många fall översteg EU:s gränsvärden⁷⁹, fick sik inte längre saluföras. Fiskare kan numera endast sälja sin fångst om de kan verifiera att fångstpartiets halter understiger gränsvärdena.

⁷⁸ Alm (1917) och Rundberg (1968).

⁷⁹ Hållén & Karlsson (2018).

3.3.2 Utvecklingen av fiskeredskap och fiskemetoder inom fritidsfisket

Fritidsfiskets redskap kan övergripande delas in i fiske med handredskap respektive mängdfångande redskap. Generellt associeras mängdfångande redskap med husbehovsfiske, där syftet med fångsten är konsumtion. Exempel på redskap är olika typer av fiskenät, burar, tinor och mjärdar som passivt fångar fisk eller skaldjur. Fiske med handredskap inkluderar många olika typer av aktiva fiskemetoder, som mete, spinnfiske, flugfiske och trollingfiske, och associeras närmast med sportfiske.

Fiske med nät har mångtusenårig tradition. En viktig utveckling i modern tid skedde i mitten på 1900-talet, då nylon i stället för bomull började användas vid tillverkningen av nät och andra redskap. Detta effektiviserade och förenklade för både yrkes- och fritidsfisket, men den förbättrade hållbarheten i nylon och andra syntetmaterial innebär också att förlorade redskap fortsatt kan fiska efter att de tappats bort, så kallade spöknät.

Även sportfisket med handredskap har utvecklats genom åren och utrustning och fisketekniker har blivit alltmer sofistikerade. Utrustning i form av fiskespön, rullar och även fiskelinor, som tidigare successivt förbättrats. Utvecklingen har skett inom många olika gjordes i nylon men numera ofta består av så kallade flätlinor, har fiskemetoder, som flugfiske, mete och inte minst inom spinnfisket. Exempelvis används numera renodlade sportfiskebåtar, med frontmonterade elmotorer, avancerade ekolod som kan riktas både nedåt och framåt, och en ökande mångfald av fisketekniker, av vilka många importerats från Nordamerika. Den tekniska utvecklingen ökar sportfiskets effektivitet och möjlighet att rikta fisket efter specifika arter och storlekar av fisk. Jämfört med exempelvis nätfiske riktar sig sportfisket mer mot rovfiskar och större individer därav⁸⁰. Parallellt med den tekniska utvecklingen har det blivit vanligare att fisket som bedrivs tillämpar så kallad catch-and-release, vilket innebär att fångsten återutsätts levande. Fiske där fångsten återutsätts minskar hur mycket fisk som tas upp⁸¹ men kan också medföra fördröjd dödlighet och indirekta effekter på den återutsatta fiskens hälsa och be-

⁸⁰ Flink m.fl. (2024).

⁸¹ Det vill säga landas.

teende^{82,83}. Även tävlingsfisket kan användas som indikator för utvecklingen av redskap och metoder. Exempelvis har så kallade keep nets, där fångsten kan hållas levande, introducerats inom vissa grenar av det sanktionerade tävlingsfisket⁸⁴, vilket speglar en vilja att bidra till hållbart fiske. Generellt har således sportfisket efter predatorer under 2000-talet effektiviserats genom teknisk utveckling, ökat i popularitet och genomgått en normförändring med ökat fokus på hållbarhet genom återutsättning av fångad fisk⁸⁵. Därtill spelar sociala medier en allt större roll, inte minst för spridning av nya fiskemetoder och tekniker.

3.4 Särskilt om fiskevårdens utveckling

Fiskevård är i dagligt tal ett brett begrepp som ibland kan vara svårt att tydligt definiera. I dag associeras begreppet ofta med genomförande av fysiska åtgärder och återställning av akvatiska livsmiljöer men det inbegriper också till exempel utformning av fiskeregler, utsättning av fisk, reduktionsfiske, fisketillsyn samt planering och uppföljning av åtgärder.⁸⁶

Fiskevården i Sverige var länge nästan helt inriktad på att öka produktionen av fisk som en del av Sveriges livsmedelsförsörjning. Mycket av tyngdpunkten låg på utsättning av fisk och bytesdjur till fisken samt även i viss omfattning oskadliggörande av för fisket skadliga rovdjur, som t.ex. uttrar, rovfåglar och sälar.⁸⁷ Utsättningar gjordes också ofta för att kompensera fisket för minskad fångst i samband med utbyggnaden av vattenkraften och sjösänkningar. Från 1980-talet och framåt har fiskevården mer och mer kommit att handla om att återställa fiskens naturliga miljöer. Utsättningar sker fortfarande men omfattningen har minskat.⁸⁸ De senaste tio åren har man också betonat fiskevårdens betydelse som en viktig komponent i en ekosystembaserad förvaltning.

⁸² Bartholomew & Bohnsack, (2005).

⁸³ Sass & Shaw (2019).

⁸⁴ Sportfiskarna som organisation sätter krav för att en tävlingsarrangör ska kunna sanktioneras (dvs. följa vissa regler och krav).

⁸⁵ Bergström m.fl. (2022).

⁸⁶ Regleringen av fisket var tidigare i större utsträckning en integrerad del av fiskevården.

⁸⁷ Nordqvist & C. H. Schager (1912).

⁸⁸ Uttag från databasen Åtgärder i Vatten, 1994–2024.

En viktig bakgrund till behoven av fiskevård är att vattendrag, sjöar och kustområden påverkats och förändrats av mänskliga aktiviteter. Därför behöver man avsätta resurser för åtgärder som kan bevara, återskapa och upprätthålla livskraftiga vattenmiljöer. Finansieringen av fiskevård är således en viktig fråga och den har också utretts vid flertalet tillfällen, senast år 2005.⁸⁹ Där föreslog man bland annat införande av allmän fiskevårdsavgift för de som fiskar på kusten och i de stora sjöarna.⁹⁰

3.5 Särskilt om utvecklingen kopplat till ekosystemen och den allmänna beståndssituationen

3.5.1 Ekosystem och förvaltning

Ekosystem och fiskbestånd har sedan en lång tid tillbaka utsatts för en accelererande påverkan av mänsklig aktivitet. Fiske, utbyggnad av vattendrag, utdikning och sjösänkningar, försurning, övergödning, miljögifter, klimatförändringar, spridning av invasiva arter⁹¹ samt exploatering av känsliga delar av strandzonen kan särskilt lyftas fram som faktorer som påverkat och påverkar de akvatiska ekosystemen, ofta med komplexa följeffekter på kort och lång sikt. Vid sidan av dessa faktorer bör även ökande populationer av toppredatorer som säl och skarv nämnas⁹².

Förståelsen för att man i förvaltningen av enskilda fiskbestånd behöver beakta hur fisken interagerar med andra delar av ekosystemet har ökat. Som en konsekvens av detta har målsättningen för fiskeriförvaltningen gradvis förändrats. Allt större tonvikt läggs i dag på att utveckla en ekosystembaserad förvaltning (EBF)⁹³, vilken ska präglas av en helhetssyn på bevarande och hållbart nyttjande av ekosystemen.⁹⁴ EBF avser att bredda omfattningen av traditio-

⁸⁹ SOU 2005:76.

⁹⁰ Om den föreslagna summan i fiskevårdsavgift indexuppräknas till nuvarande penningvärde handlar det om cirka 250 kronor per person och år.

⁹¹ En art som har flyttats från sin naturliga miljö av människan och som i sin nya miljö sprider sig snabbt och får negativ påverkan på biologisk mångfald, människor och djurs hälsa eller ekonomin.

⁹² Havs- och vattenmyndighetens webbplats: <https://www.havochvatten.se/arter-och-livsmiljoer/fakta-om-arter-och-livsmiljoer/marina-daggdjur/fragor-och-svar-om-sal/om-sal/2019-04-18-hur-manga-salar-finns-det-i-vara-vatten.html>.

⁹³ Faithfull m.fl. (2024).

⁹⁴ Se artikel 2 i grundförordningen.

nell resursförvaltning så att hänsyn tas till ett bredare spektrum av ekologiska, miljömässiga och mänskliga faktorer vid nyttjandet av naturresurser. Utvecklingen av EBF syftar till att skapa förvaltnings-system som ser till ekosystemet som en helhet, där all påverkan beaktas i relation till effekter på ekosystemets funktion. Detta är en skillnad gentemot den nuvarande förvaltningen, som i stora delar utgår från att förvalta bestånden var för sig och isolerat från omgivande ekosystem⁹⁵.

3.5.2 Bedömning av bestånds biologiska status

Bedömning av status hos bestånd som nyttjas i svenskt kommersiellt fiske och fritidsfiske sker i dag inom två separata processer. Ett stort antal av bestånden förvaltas inom EU:s gemensamma fiskeripolitik. Kustnära arter eller arter i de stora sjöarna, förvaltas dock på nationell och i viss mån regional nivå.

Fiskarter är inte bundna av gränserna för nationella fiskezoner och många fiskarter vandrar över stora områden. För dessa arter krävs internationellt samarbete. Detta sker inom det Internationella Havsforskningsrådet (ICES) med deltagare från alla kuststater runt Östersjön, Nordsjön och Nordostatlanten. Utifrån årliga beståndsskattningar, baserade på bl.a. skattningar av fiskeridödlighet, lekbio-massa och rekrytering av nya fiskar, lämnar ICES råd om rekommenderade fångstmängder utifrån målnivåer för maximalt uthålligt uttag.⁹⁶ Därefter, för ett antal av de internationellt förvaltade arterna, beslutar EU:s fiskeministrar hur stor den årliga fångstknoten för varje bestånd ska vara och hur kvoten ska fördelas mellan länder för respektive bestånd.

För arter som förvaltas på nationell nivå, till exempel abborre, gädda, gös och sik längs Sveriges kuster och många arter i de fyra stora sjöarna (Vänern, Vättern, Mälaren och Hjälmaren), är det Sveriges lantbruksuniversitet, institutionen för akvatiska resurser (SLU Aqua), på uppdrag av Havs- och vattenmyndigheten, som ansvarar för datainsamling och genomför beståndsanalyser och lämnar biologiska bedömningar till förvaltande myndigheter⁹⁷. I dessa analyser nyttjas havsmiljödirektivets tre kategorier av indikatorer:

⁹⁵ Curtin & Prellezo (2010).

⁹⁶ Vi återkommer till ICES i avsnitt 4.4.4.

⁹⁷ Larsson m.fl. (2024).

fiskeridödlighet, biomassa/abundans samt storleks/åldersstruktur. För respektive bestånd vägs kategorierna samman till en bedömning om beståndets biologiska status är *inom* eller *inte inom* biologiskt säkra gränser.

SLU Aqua sammanfattar utveckling, beståndsstatus och råd för de fisk- och kräftdjursarter som är viktiga för yrkes- och fritidsfisket i svenska vatten i ett kunskapsunderlag.⁹⁸ Kunskapsunderlaget omfattar både de internationellt förvaltrade arterna inom den gemensamma fiskeripolitiken och de nationellt förvaltrade arterna. Det första underlaget publicerades år 2004 och ytterligare underlag har därefter publicerats årligen fram till i dag. År 2023 redovisades bedömningar eller råd för totalt 48 arter och över 100 bestånd, varav 76 bestånd (45 arter) avser kust och hav respektive 36 bestånd (11 arter)⁹⁹ de stora sjöarna. Råden i underlaget rörande de internationellt förvaltrade arterna hämtas från ICES råd om rekommenderade fångstmängder, medan bedömningarna av de nationellt förvaltrade arterna utförs av SLU Aqua enligt den ovan beskrivna processen. Parallellt med SLU Aquas bedömningar av beståndsstatus gör HELCOM¹⁰⁰ bedömningar av kustfisksamhällen i Östersjön med fem års intervall. Den senaste bedömningen från HELCOM avser åren 2016–2020.¹⁰¹ Jämfört med föregående bedömning, som avsåg åren 2011–2016¹⁰² visar den sammantaget dålig status för kustfisksamhällena och att läget har förvärrats. Sedan 2018 publicerar SLU Aqua en indikator för uppföljning av miljökvalitetsmålet ”Hav i balans samt levande kust och skärgård”. Indikatorn ”Hållbart nyttjande av fisk- och skaldjursbestånd i kust och hav” fokuserar på en övergripande status för svenska fisk- och skaldjursbestånd längs kusterna och i haven. Bedömningen baseras på årliga analyser av enskilda fiskbeståndsstatus i ”Fiskbarometern”, och anger om bestånden fiskas hållbart eller inte. Bedömningar för indikatorn har utförts under åren 2015–2024.

⁹⁸ Detta publiceras på webbportalen Fiskbarometern (www.fiskbarometern.se).

⁹⁹ Av de totalt 36 bestånden går 25 att bedöma, medan 11 bestånd har för lite data.

¹⁰⁰ HELCOM behandlas vidare i avsnitt 4.5.2.

¹⁰¹ Helcom (2024).

¹⁰² För indikatorn ”Abundans av nyckelarter” vilken inkluderar abborre, skrubbskädda, tånglake, gädda, gös och sik, når endast 32 procent av bedömningsenheterna tröskeln för god status jämfört med 62 procent under åren 2011–2016. För indikatorn ”Abundans av funktionella nyckelgrupper”, vilken omfattar karpfisk och mesopredatorer, når endast 29 procent av bedömningsenheterna tröskeln för god status. Den nyintroducerade indikatorn ”Storleksstruktur hos kustfisk”, utvärderad som storleken på de största fiskarna i bestånden i förhållande till ett tröskelvärde, visar att endast 27 procent av bedömningsenheterna uppnår god status.

År 2024 klassades 40 procent av bestånden som ”hållbart nyttjade”. Övriga bestånd klassades som ”ej hållbart nyttjade”.¹⁰³

3.5.2 Fiskbeståndens status och utveckling varierar över tid

Detaljerade kunskaper om fiskbeståndens status i ett längre historiskt perspektiv är bristfälliga, även om långa tidsserier över landningar i viss mån kan nyttjas för att översiktligt tolka historisk beståndstatus.¹⁰⁴ Det är först under de senaste 20–30 åren som mer systematiska bedömningar av beståndens status finns att tillgå, men även i dag är kunskapen om flera bestånd undermålig. Kunskapen om beståndsutvecklingen är dock bättre och sträcker sig något längre tillbaka i tiden för de kommersiellt viktigaste arterna.

Ett exempel där stora förändringar dokumenterats är Östersjön, vars pelagiska ekosystem under slutet av 1980-talet och början av 1990-talet genomgick ett så kallat regimskifte. Det påverkade inte bara fisk utan flera nivåer i näringsväven, från primärproducenter till rovfisk.^{105,106,107,108} Före regimskiftet, från cirka mitten av 1970-talet till början av 1980-talet karaktäriserades Östersjön av relativt hög salthalt, höga syrenivåer, låg vattentemperatur, låg näringshalt och torsk var den dominanta arten i utsjön. Efter regimskiftet kom skarpsill i stället att bli den dominerande arten och inget av Östersjöns torskbestånd befinner sig i dag på hållbara nivåer.

I Kattegatt har det historiskt gjorts stora torsklandningar, men sedan flera år är riktat torskfiske förbjudet. Bedömningar av torskbeståndet finns från år 1997 och framåt. Sedan år 1997 har lekbio-massan minskat och under de senaste två åren har den varit på den lägsta nivån hittills. Rekryteringen (antalet unga fiskar) år 2022 beräknades vara bland den lägsta som har observerats under hela tids-serien.¹⁰⁹

Även sammansättningen av fiskarter längs Östersjökusten har genomgått stora strukturella förändringar, styrda av processer som verkar på både lokal och regional skala.¹¹⁰ I många skärgårdsområden

¹⁰³ Larsson m.fl. (2024).

¹⁰⁴ Hentati-Sundberg (2017).

¹⁰⁵ Diekmann & Otto (2012).

¹⁰⁶ Casini m.fl. (2008).

¹⁰⁷ Casini m.fl. (2009).

¹⁰⁸ Möllmann m.fl. (2009).

¹⁰⁹ SLU Fiskbarometern (2024).

¹¹⁰ Olsson m.fl. (2012).

på ostkusten har statusen för rovfisk som gädda och abborre påverkats av kustexploatering^{111,112}, ökad predation från säl och skarv^{113,114} och i åtminstone gäddans fall även fiske.^{115,116,117,118} Därtill har fisken storspigg kraftigt ökat och i många skärgårdsområden, särskilt i yttre områden, ytterligare ökat trycket på gädda och abborre genom att den äter deras larver på våren i samband med leken.¹¹⁹ För att gynna rovfisken återskapas på många platser våtmarker tänkta att fungera som lekområden¹²⁰ och parallellt införs fiskeförbud i utvalda lek-områden på kusten.¹²¹

I de stora sjöarna kan exempel på dokumenterade förändringar som följd av förvaltningsåtgärder nämnas röding i Vättern samt gös i Hjälmarén. Rödingbeståndet i Vättern var år 2005 rekordsvagt vilket ledde till att en rad förvaltningsåtgärder infördes 2005–2007, inklusive tre stora fiskeförbudsområden och andra begränsningar för fisket. Initialt ökade antalet rödingar fram till ungefär år 2010, varefter ingen förändring kunde ses. Först år 2024 ändrades beståndets status till sannolikt inom biologiskt säkra gränser, då både ålders- och storleksstruktur i beståndet också uppvisade positiva trender.¹²² På motsvarande sätt var gösbeståndet efter minskande landningar i yrkesfisket sedan 1960-talet, i behov av åtgärder i slutet av 1990-talet. År 2001 höjdes minimimåttet från 40 till 45 cm och tillåten minsta maskstorlek i näten ökades. Tillsammans med gynnsamma miljöförhållanden ledde detta till ett starkare bestånd och högre landningar. År 2006 blev gös från Hjälmarén det första insjöfisket som certifierades enligt MSC (Marine Stewardship Council). År 2012 höjdes minimimåttet också i Mälaren och gös är i dag den viktigaste arten för svenskt insjöfiske, avseende både vikt och ekonomiskt värde.¹²³

Sammantaget visar dessa exempel på behoven hos förvaltningen att kunna anpassa fisket efter rådande förutsättningar och möjlig-

¹¹¹ Sundblad & Bergström (2014).

¹¹² Hansen m.fl. (2019).

¹¹³ Hansson m.fl. (2017).

¹¹⁴ Bergström m.fl. (2022).

¹¹⁵ Ibid.

¹¹⁶ van Gemert m.fl. (2022).

¹¹⁷ Arlinghaus m.fl. (2023).

¹¹⁸ Fitzgerald m.fl. (2023).

¹¹⁹ Eklöf m.fl. (2020).

¹²⁰ Tibblin m.fl. (2023).

¹²¹ Eklöf m.fl. (2023).

¹²² Webbplatsen fiskbarometern: www.fiskbarometern.se.

¹²³ Jordbruksverket (2020).

heter. En ekosystembaserad fiskförvaltning som syftar till ekologisk, social och ekonomisk hållbarhet behöver kunskap om beståndens status och hur den påverkas av inte bara fiske utan även andra faktorer.

Hur framtida påverkan och förändring av våra akvatiska ekosystem kommer att gestalta sig är svårt att sja om. Stora ansträngningar har gjorts för att reducera belastningen av näringsämnen, miljögifter och andra föroreningar som kommer från avrinningsområdena. Dock är återhämtningstiden efter åtgärder ofta lång, och de insatser som görs för att nå uppsatta mål ger ofta effekt långt senare. Till exempel har framgångar nåtts via Baltic Sea Action Plan (BSAP) som sedan 1990-talet syftar till att minska näringsbelastningen till Östersjön,¹²⁴ men den nuvarande belastningen överstiger fortsatt målnivån, särskilt för fosfor.¹²⁵ Flera miljögifter har vid olika tidpunkter förbjudits, till exempel PCB, vissa bromerade flamskyddsmedel, perfluorerade ämnen m.m., och för flera av dessa är halterna på nedåtgående, medan halterna av andra ämnen ökar.¹²⁶ Även uppmätta halter av dioxin, en grupp av klorhaltiga organiska miljögifter som främst sprids via luften, visar en minskande trend.

En källa till skadliga ämnen i Östersjön utgörs av sediment och fiberbankar, där dioxiner och andra miljögifter har ansamlats, och sannolikt kommer att utgöra källa för miljögifter över lång tid. Temperaturen i Östersjöns ytvatten har, till följd av klimatförändringar, ökat med 0,3–0,4 °C per decennium under perioden 1959–2020.¹²⁷ Baserat på regionala klimatmodeller beräknas att Östersjön sannolikt fortsatt kommer att bli varmare och mindre salt. Även de stora sjöarna Vätern, Vättern, Mälaren och Hjälmaren förväntas påverkas av klimatförändringarna.¹²⁸ Förväntade effekter inkluderar bland annat förändrade vattennivåer, förändrade vattenflöden, ökande vattentemperatur och minskad istäckning. I dagens klimat är det Vätern som har störst problem, medan Mälaren förväntas få störst problem i ett längre tidsperspektiv. Det finns för alla sjöarna behov av mer underlag gällande hur både råvattenkvaliteten kan förändras och hur varmare vatten och kortare perioder med is påverkar ekosystemen och fisk- och skaldjursbestånden.

¹²⁴ Gustafsson m.fl. (2017).

¹²⁵ Helcom (2023-2).

¹²⁶ Helcom (2023-1).

¹²⁷ Stockmayer & Lehmann (2023).

¹²⁸ Eklund m.fl. (2018).

Effekterna av ett förändrat klimat på svenska fisk- och skaldjursbestånd beror av naturliga skäl på hur och i vilken omfattning miljön förändras, till exempel med avseende på temperatur och för havet salthalt. Genom att kombinera klimatscenarier med information om arters tolerans och känslighet för klimatrelaterade förändringar, samt systemens sårbarhet och utsatthet har en klimat-risk-analys gjorts för ett stort antal bestånd i Sverige.¹²⁹ Resultaten visar att effekterna troligen blir områdes- och beståndsspecifika. Det kan inte heller uteslutas att exempelvis nya återkopplingsmekanismer uppstår, så att en arts minskning leder till en oväntad ökning av en eller flera andra arter via oväntade kaskadeffekter. För att förvaltningen i en föränderlig värld ska lyckas tillse livskraftiga bestånd och hållbara fisken krävs god kunskap om ekosystemens struktur, funktion och dynamik.

3.6 Dagens yrkesmässiga fiske

3.6.1 Det yrkesmässiga fisket i havet

Allmänt om det yrkesmässiga fisket i havet

Svenskt yrkesfiske bedrivs i dag längs kusten och till havs i Östersjön, Kattegatt, Skagerrak, Nordsjön, Norska havet och, i mindre utsträckning, i de nordvästra vattnen i Nordostatlanten. För att få bedriva yrkesmässigt fiske med fartyg i havet krävs fiskelicens. För att få bedriva vissa fisken i havet krävs även fisketillstånd. Det beror på vilket område fisket avser, vilken art som är aktuell och vilka redskap som används.¹³⁰

Den svenska fiskeflottan bestod år 2022 av 1 060 fartyg varav 219 var inaktiva¹³¹. Samma år var 1 318 personer eller 742 heltids-ekvivalenter sysselsatta i fisket och totalt tillbringade fartygen 56 105 dagar till sjöss¹³². Att antalet arbetande var högre än antalet

¹²⁹ Bartolino m.fl. (2023).

¹³⁰ Vi kommer att gå in närmare på bestämmelser som rör det yrkesmässiga fisket i havet i kapitel 5, som behandlar EU:s regleringar, och i kapitel 6, som rör den nationella lagstiftningen.

¹³¹ Inaktiva fartyg är fartyg som är registrerade i EU:s register över fiskefartyg men som inte fiskat under året. Kommissionens webbplats: https://dcf.ec.europa.eu/data-calls/definitions-and-terminology/n/number-vessels_en. Uppgiften avseende inaktiva fartyg har stämts av med Havs- och vattenmyndigheten.

¹³² Scientific, Technical and Economic Committee for Fisheries (STECF) – The 2024 Annual Economic Report on the EU Fishing Fleet.

heltidsekvivalenter tyder på att vissa inte arbetade heltid. Detta kan bero på att fisket var säsongsbetonat och väderberoende eller att man utöver yrkesfisket på deltid också bedrev annan verksamhet.

Den svenska flottan är heterogen och består av olika storlekar och typer av fartyg som fiskar i olika områden och efter olika arter. Övergripande kan flottan delas in i småskaligt kustfiske och storskaligt fiske. Vad som utgör småskaligt kustfiske kan definieras på olika sätt. Den avgränsning som används av STECF¹³³ vid sammanställning av ekonomiska data för Europas fiskerier är att småskaligt fiske karaktäriseras av fartyg som fiskar med passiva redskap, dvs. redskap som inte dras av ett fartyg, och som är mindre än 12 meter¹³⁴. Utifrån denna definition var 612 av de svenska aktiva fartygen under år 2021 involverade i småskaligt kustfiske. Denna del av flottan tillbringade sammanlagt drygt 38 500 dagar till sjöss, bidrog till en sysselsättning om 246 heltidsekvivalenter och fiskade in 11 procent av hela flottans totala fångstvärde. Samma år bedrev 179 fartyg ett mer storskaligt fiske. Dessa fartyg spenderade drygt 18 000 dagar till sjöss, sysselsatte 433 heltidsekvivalenter och fiskade in 89 procent av det totala fångstvärdet. För ekonomisk uppföljning segmenteras flottan ytterligare utifrån fartygens storlek, huvudsakliga fiskeredskap och huvudsakliga fiskeområde till följande grupper¹³⁵:

¹³³ Scientific, Technical and Economic Committee for Fisheries.

¹³⁴ Scientific, Technical and Economic Committee for Fisheries (STECF) - The 2023 Annual Economic Report on the EU Fishing Fleet.

¹³⁵ Havs och vattenmyndigheten (2024).

1. Passiva redskap:

- fartyg under 8 meter (Östersjön),
- fartyg mellan 8 och 12 meter (Östersjön),
- fartyg under 10 meter (Västerhavet), och
- fartyg mellan 10 och 12 meter (Västerhavet).

2. Aktiva redskap:

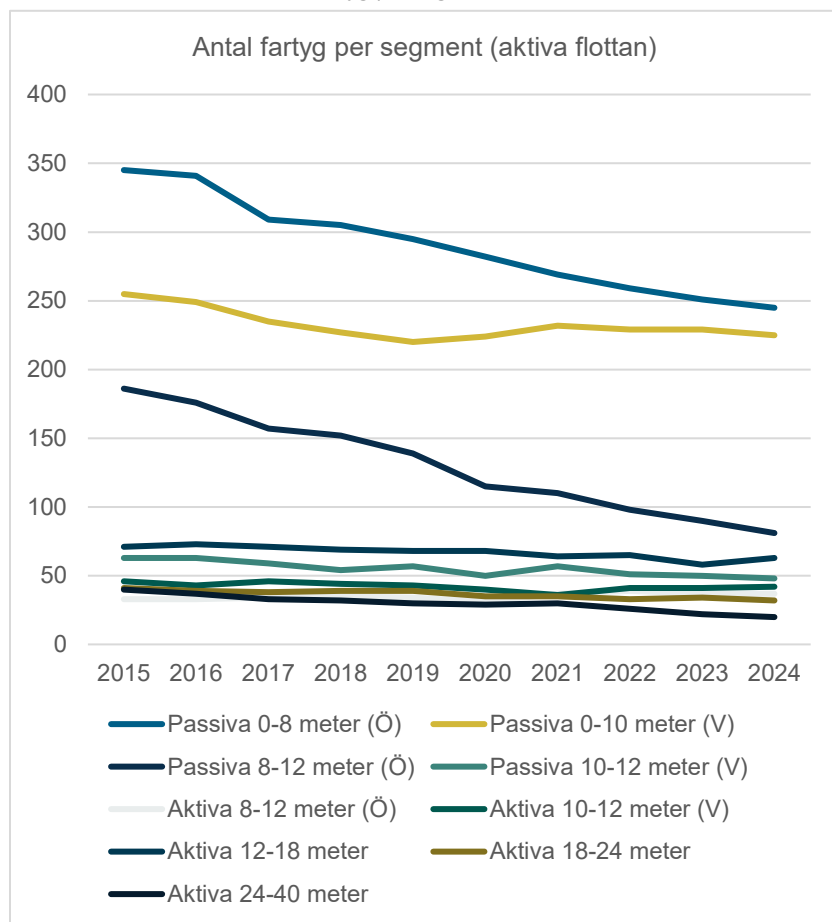
- fartyg mellan 8 och 12 meter (Östersjön),
- fartyg mellan 10 och 12 meter (Västerhavet),
- fartyg mellan 12 och 18 meter,
- fartyg mellan 18 och 24 meter, och
- fartyg över 24 meter.

Mellan år 2015 och 2023 har antalet fartyg som är aktiva i fisket, minskat med 24 procent. En minskning av antalet fartyg har skett i alla segment utom för små trålare (aktiva redskap 8–12 meter) i Östersjön. Störst minskning har skett i gruppen för fartyg (8–12 meter) som fiskar med passiva redskap i Östersjön, där minskningen har varit 52 procent, och i gruppen för de största trålarna (fartyg över 24 meter), där minskningen har varit 45 procent.¹³⁶

¹³⁶ Havs och vattenmyndigheten (2024), s. 28.

Figur 3.3 Antal aktivt fiskande fartyg

Aktivt fiskande fartyg per segment



Antal aktivt fiskande fartyg per segment under åren 2015–2023.

Källa: Havs- och vattenmyndigheten (2024), s. 15.

Geografiskt finns det fiskefartyg registrerade i alla svenska län som har kust. Dock dominerar hemmahörande i Västra Götalands län stort. Drygt en tredjedel av alla fiskefartyg har hemmahamn där. Dominansen är än större om gruppen fartyg större än 12 meter beaktas. Drygt 60 procent av dessa utgår från Västra Götaland. De län med näst flest fiskefartyg är Norrbottens län, medan Hallands län har näst flest fartyg över 12 meter¹³⁷.

¹³⁷ Havs- och vattenmyndighetens statistiska meddelande, JO 55 SM 2401, s. 14.

Fångster och landningar

Fångsterna i det yrkesmässiga fisket i havet uppgick, under år 2023, till 142 500 ton i levande vikt. Värdet av landningarna uppgick samma år till en dryg miljard kronor.¹³⁸ Av landningarna utgjorde foderfisk¹³⁹ cirka 76 procent av den totala fångsten i vikt och 37 procent av det totala värdet¹⁴⁰. Arter som huvudsakligen bidrog till den totala volymen av landningar var sill, skarpsill, makrill och tobis¹⁴¹.

Arter med högt kilopris såsom havskräfta, nordhavsräka och siklöja landas i mindre volymer och har liksom de volymmässigt viktiga arterna betydelse för det totala värdet. Det landas dock många fler arter i svenskt fiske. År 2013–2015 landades det t.ex. 88 olika arter. För enskilda fiskare, fiskerier eller flottsegment kan dessa arter ha stor betydelse. Torsk är en art som tidigare har haft betydelse för det totala infiskade värdet¹⁴². Den bekymmersamma beståndssituationen för alla torskbestånd som nyttjats av svenskt fiske har dock kraftigt begränsat fångsterna under senare tid.

De olika typerna av yrkesmässiga fisken i havet

Inom det yrkesmässiga fisket i havet brukar man skilja mellan pelagiskt fiske, som vi tidigare nämnt, och demersalt fiske, enligt vad som framgår nedan. I Östersjön fiskas också ett antal sötvattensarter liksom diadroma arter¹⁴³.

Pelagiskt fiske

Med pelagiskt fiske avses fiske efter arter i den fria vattenmassan, pelagialen. Även arter som lever på botten, t.ex. tobis, men som fiskas för industriändamål brukar räknas in i fisket. Fiske efter pelagiska arter bedrivs både med aktiva redskap¹⁴⁴ och passiva redskap¹⁴⁵. Den

¹³⁸ Närmare bestämt ca 1 027 miljoner kronor, se Havs- och vattenmyndighetens statistiska meddelande, JO 55 SM 2401, s. 1.

¹³⁹ Foderfisk är fisk som landas framför allt för produktion av fiskmjöl.

¹⁴⁰ Havs- och vattenmyndigheten, Statistiska meddelanden, JO 55 SM 2401, s. 6.

¹⁴¹ Havs- och vattenmyndigheten, Statistiska meddelanden, JO 55 SM 2401, s. 10.

¹⁴² Bergenius m.fl. (2018), s. 19.

¹⁴³ Diadroma arter är arter som lever delar av sitt liv i havet och delar i sötvatten (ål, lax och öring).

¹⁴⁴ Aktiva redskap är redskap som dras av ett fartyg, t.ex. trålar.

¹⁴⁵ Passiva redskap är redskap som passivt väntar på att fisken ska fångas i dem, t.ex. garn.

stora merparten av fångsterna tas med hjälp av trål. De allra största fiskefartygen i den svenska flottan är aktiva inom det pelagiska fisket. Målarter i fisket är framför allt sill/strömming, skarpsill, tobis och makrill¹⁴⁶. Olika arter fiskas ofta i olika områden och vid olika tider på året¹⁴⁷.

Demersalt fiske

Med demersalt fiske avses fiske efter arter som lever nära havsbotten.¹⁴⁸ Fiske efter demersala arter bedrivs både med aktiva och passiva redskap. Merparten av fångsterna tas med hjälp av trål. Det demersala fisket består av ett antal mer eller mindre specialiserade fiskerier som räkfiske och havskräftfiske. Det landas ett relativt stort antal olika arter från de olika fiskerierna. Viktiga arter är bland annat havskräfta, nordhavsräka, torsk, gråsej och kolja.

Tillträdesreglering och fördelning av fiskemöjligheter mellan fiskare

Tillträde till svenskt yrkesmässigt fiske regleras genom fiskelicenser, fisketillstånd och genom fördelning av Sveriges kvoter. Fiskelicensen är grunden till att bedriva yrkesmässigt fiske med fartyg i havet, men utöver det behövs i vissa fall ett fisketillstånd som beskriver vad, hur och när samt var en yrkesfiskare får fiska. Fisketillstånd tillämpas exempelvis för fiskerier som nordhavsräka, havskräfta med bur, torskfångande redskap i olika havsområden, ål och siklöja.

Fisketillstånd och fördelning av fiskemöjligheter bidrar till att inte alla fiskare med fiskelicens konkurrerar om fiskeresursen i tid och rum samt till att styra fisket mot fiskeripolitikens mål. Genom fisketillstånden styrs användningen av redskap och fiske för olika arter och bestånd, och möjligheterna att byta fiskeinriktning begränsas.¹⁴⁹ Genom det minskar risken för att en eventuell överetablering inom ett fiskeri flyttas över till ett annat.

För det pelagiska och det demersala fisket tillämpas två olika system att fördela fiskemöjligheter eller fiskerättigheter. Inom det

¹⁴⁶ Jordbruksverket och Havs- och vattenmyndigheten (2021), s. 66.

¹⁴⁷ Bergenius m.fl. (2018), s. 44.

¹⁴⁸ Jordbruksverket och Havs- och vattenmyndigheten (2021), s. 65 f.

¹⁴⁹ Miljö- och jordbruksutskottets betänkande 2022/23: MJU14, s. 41.

pelagiska fisket finns ett fördelningssystem med individuella fiskerättigheter och fiskemöjligheter och i det svenska demersala fisket finns ett fördelningssystem med årliga individuella fiskemöjligheter.

I båda fallen tas årliga beslut om hur fiskemöjligheterna ska fördelas mellan olika kategorier av fiskelicensinnehavare. De pelagiska fiskemöjligheter som tilldelas Sverige fördelas mellan kustkvoter, regionala fiskemöjligheter, årliga fiskemöjligheter och pelagiska fiskerättigheter. Fiskemöjligheterna för det demersala fisket fördelas på motsvarande sätt.

En viktig del i båda fördelningssystemen är tilldelning till kustkvoterna för de minsta fartygen. Dessa kvoter fördelas inte individuellt utan syftar till att ge förutsättningar för ett småskaligt kustnära fiske med mindre fartyg och småskalig redskapsanvändning. I det pelagiska systemet finns även en så kallad regional tilldelning, som ges i form av årliga fiskemöjligheter till östersjöbaserade fartyg som landar i Östersjöhamnar. Tidigare, innan förbudet mot riktat torskfiske i Östersjön, fanns även regional tilldelning för detta fiske.

De *pelagiska fiskerättigheterna* är giltiga i tio år och de kan helt eller delvis överlåtas till en annan fiskelicensinnehavare enligt de närmare bestämmelserna i lagen om överlåtbara fiskerättigheter (2009:866). Fiskerättigheter tilldelas som utgångspunkt utifrån omfattningen av tidigare bedrivet fiske under en viss tidsperiod. Systemet med pelagiska fiskerättigheter omfattar fiskefartyg som är över 12 meter och som bedriver fiske med aktiva redskap såsom vad och trål, efter framför allt sill/strömming, skarpsill, makrill och tobis. Systemet med pelagiska fiskerättigheter inrättades år 2009 med den huvudsakliga målsättningen att omstrukturera den pelagiska fiskeflottan för att bevara fiskresursen och bidra till hållbart fiske samt för att öka lönsamheten inom detta fiske. Under år 2019 beslutade Havs- och vattenmyndigheten att förnya de överlåtbara fiskerättigheterna för det pelagiska fisket med ytterligare 10 år. Den nya tioårsperioden startade år 2020.

Demersala fiskemöjligheter är giltiga i ett år och endast tillfälligt överlåtbara under året. Överlåtelserna av fiskemöjligheter under året kan göras med vissa begränsningar, exempelvis får högsta tillåtna innehav av en fiskemöjlighet inte överskridas. Systemet omfattar i huvudsak fiske efter bottenlevande fiskarter, havskräfta och nordhavsräka med bottentrål, men även burfiske efter havskräfta och visst fiske med passiva redskap. Systemet infördes år 2017, för att

underlätta för yrkesfisket att efterleva landningsskyldigheten, och ersatte det tidigare systemet med fångstbegränsningar på vecko-, månads- eller årsbasis, där möjligheten att överföra fiskemöjligheter saknades. Drygt 300 fiskelicensinnehavare har tilldelats demersala fiskemöjligheter med olika sammansättning av arter. Fördelningen baseras i huvudsak på historiskt fiske under åren 2011–2014.

Fördelning av fiskemöjligheter i pelagiskt och demersalt fiske

De pelagiska fiskemöjligheter som tilldelas Sverige fördelas mellan pelagiska fiskerättigheter (inklusive regional tilldelning i Östersjön) och kustkvoterna. I det årliga demersala fördelningssystemet görs fördelningen på motsvarande sätt.

3.6.2 Yrkesmässigt fiske i sötvattensområden

Allmänt om det yrkesmässiga fisket i sötvattensområden

Huvuddelen av det svenska yrkesfisket i sötvattensområden sker i de fyra stora sjöarna Vänern, Vättern, Mälaren och Hjälmaren. Under år 2018 bestod Sveriges insjöfiske av 174 personer som hade en personlig fiskelicens. Dessa sysselsatte 239 personer och stod för 170 heltidsekvivalenter¹⁵⁰. Antalet fartyg uppskattades till 274. Insjöfisket bedrivs nästan uteslutande med passiva redskap¹⁵¹. Nät, kräftmjärdar och bottengarn är de dominerande redskapen. Fisket är småskaligt på så sätt att det är små båtar som fiskar nära sina hamnar, och bedrivs av små företag, ofta med ett litet antal anställda.

Det ställs i dag inte något krav på personlig fiskelicens för att få bedriva yrkesmässigt fiske i sötvattensområden. Vid yrkesmässigt fiske i allmänt vatten i de fem stora sjöarna, Vänern, Vättern, Hjälmaren, Mälaren och Storsjön i Jämtland krävs dock personlig fiskelicens för att inte omfattas av redskapsbegränsningen i 9 a § fiskelagen. Trots att det inte uppställs något krav på licens, kan det ändå finnas skäl att ha en licens vid fiske i även andra vatten än de stora sjöarna; det kan bland annat göra det möjligt att söka olika

¹⁵⁰ Jordbruksverket (2020).

¹⁵¹ Passiva redskap är redskap som passivt väntar på att fisken ska fångas i dem, t.ex. garn.

stöd.¹⁵² Under år 2023 hade 35 personer personlig fiskelicens för fiske i andra sötvattensområden än de fem största sjöarna.

Sedan år 2011 har antalet personliga fiskelicenser i sötvattensområden legat på en relativt stabil nivå, med undantag från Vänern där antalet har minskat något. Utvecklingen i antal licenser har dock varit väsentligt mer stabil än vad den har varit för yrkesfisket i havet, där antalet licenser successivt minskar. Sett över en längre tidsperiod har dock antalet fiskare i sötvattensområden minskat markant. I början av 1900-talet var antalet fiskare i Vättern och Vänern cirka 1 200 och antalet binäringsfiskare¹⁵³ var som mest drygt 1 800. I samtliga sjöar skedde därefter en kraftig minskning av antalet fiskare som kulminerade i slutet av 60- och början av 70-talet i samband med försämrade avsättningsmöjligheter, bl.a. på grund av nya konsumtionsmönster och eftersom miljögifter i insjöfisk uppmärksammades.

Fångster och landningar

Fångsterna i det yrkesmässiga sötvattensfisket¹⁵⁴ uppgick år 2023 till totalt 1 723 ton och ett värde i första handelsledet på 149,5 miljoner kronor. Motsvarande uppgifter för år 2022 var 1 659 ton respektive 153 miljoner kronor. De ekonomiskt mest betydelsefulla fiskarterna i det yrkesmässiga sötvattensfisket år 2023 var signalkräfta och gös.¹⁵⁵ Andra ekonomiskt betydelsefulla arter är siklöja och ål. Under år 2018 härstammade 83 procent av fångsten och 90 procent av värdet från fiske i någon av de fyra stora sjöarna.¹⁵⁶ Andra arter som fiskas inkluderar braxen, gädda, lake, abborre och sik.¹⁵⁷

Trots att antalet fiskare har minskat över tid har den totala fångsten från yrkesfisket i sötvattensområden varit förhållandevis stabil ända sedan år 1914, då man började samla in statistik över yrkesfisket. Det beror på att fisket, i likhet med övrigt svenskt fiske, effektiviserades i samband med att man började använda båtmoto-

¹⁵² Det kan även aktualiseras vid fiske ovanför odlingsgränsen, se 1 kap. 5 § rennäringsförordningen (1993:384).

¹⁵³ Med binäringsfiskare avses i sammanhanget fiskare som har andra inkomster vid sidan av fisket som överstiger viss storlek eller som har en heltidssysselsättning vid sidan av fisket.

¹⁵⁴ Med yrkesfiskare avses i sammanhanget den som har licens och den som av andra skäl ska lämna in fiskestatistik i de stora sjöarna.

¹⁵⁵ Havs- och vattenmyndigheten, Statistiska meddelanden, JO 56 SM 2401, s. 1.

¹⁵⁶ Jordbruksverket (2020), s. 14.

¹⁵⁷ Officiell statistik för år 2024.

rer, nylonnät, ekolod och andra tekniska landvinningar. Under det senaste decenniet har landningarna legat stadigt på runt 1400–1700 ton. Värdet på fångsten har ökat under perioden¹⁵⁸. Ökningen beror till stor del på att man koncentrerar sig på arter med ett högt värde, som signalkräfta och gös. Möjligheterna att fiska på arter med ett högt värde är en viktig anledning till att sötvattensfisket har stått sig bra jämfört med andra småskaliga fiskerierna i Sverige. Det finns dock också en risk med att bli för beroende av ett litet antal arter. Särskilt signalkräftan har visat sig ha en instabil populationsdynamik, ett antal bestånd i mindre svenska sjöar har till och med kollapsat helt de senaste tjugo åren.

3.7 Dagens fritidsfiske

3.7.1 Fångster¹⁵⁹, landningar¹⁶⁰ och återutsättning

Under år 2023 ägnade sig cirka 1,3 miljoner svenskar mellan 16–80 år gamla någon gång åt fritidsfiske¹⁶¹ i svenska vatten. Den sammanlagda fångsten som *behölls* under samma år har uppskattats till 11 000 ton, varav 8 000 ton fångades i sjöar och vattendrag och 3 000 ton fångades utmed kuster och i havet. Den totala fångsten som *återutsattes* under år 2023 har uppskattats till 13 000 ton, varav 10 200 ton fångades i sjöar och vattendrag och 2 900 ton fångades utmed kuster och i havet.¹⁶²

En ökande andel återutsatt fångst indikerar att svenskt fritidsfiske förändras från ett mer konsumtionsorienterat fiske till ett mer rekreationsbaserat sportfiske med handredskap. En jämförelse av

¹⁵⁸ Havs- och vattenmyndigheten, Statistiska meddelanden, JO 56 SM 2401, s. 4.

¹⁵⁹ Begreppet fångster avser i sammanhanget både landningar och återutsatt fångst.

¹⁶⁰ Begreppet landningar avser i sammanhanget behållen fångst.

¹⁶¹ Med fritidsfiske avses i sammanhanget allt fiske som inte sker med stöd av fiskelicens för havsfiske eller personlig fiskelicens för insjöfiske.

¹⁶² Havs- och vattenmyndighetens webbplats: <https://www.havochvatten.se/data-kartor-och-rapporter/data-och-statistik/officiell-statistik/officiell-statistik---fiske/fangststatistik-for-fritidsfisket.html>. Under år 2022 ägnade sig ca 1,2 miljoner svenskar mellan 16–80 år gamla någon gång åt fritidsfiske i svenska vatten. Den sammanlagda fångsten som behölls under samma år har uppskattats till 11 300 ton, varav 8 500 ton fångades i sjöar och vattendrag och 2 800 ton fångades utmed kuster och i havet. Den totala fångsten som återutsattes under år 2022 har uppskattats till 16 500 ton, varav 12 500 ton fångades i sjöar och vattendrag och 4 000 ton fångades utmed kuster och i havet.

den senaste tio-årsperioden (2013¹⁶³ jämfört med 2023¹⁶⁴) visar att andelen av total fångst som återutsätts har ökat. I inlandet från 43 procent till 56 procent, och i havet från 30 procent till 49 procent. Sett till den totala fångsten i både inland och havet har andelen återutsatt fångst ökat från 39 procent till 54 procent mellan 2013 och 2023. Det innebär att mer än hälften av fångsten i svenskt fritidsfiske numera återutsätts.

Hur stor andel av fångsten som återutsätts varierar med art och geografiskt område¹⁶⁵. Arter där fångsten primärt behålls är makrill och sill/strömming, men även sik och artgruppen plattfiskar. Den art som har högst återutsättningsgrad är gädda (80–90 procent), följt av arter där strax över hälften av fångsten återutsätts, som krabbtaska, hummer, öring, abborre, harr och gös. Anledningen till att återutsätta fångsten kan vara antingen ett frivilligt val av fiskaren, ofta drivet av normer och etiska val, eller motiverat av regelverket, till exempel vid fångst av förbjuden eller oönskad art, begränsningar vad gäller antal av fångsten som får behållas eller storleksbegränsningar.

Möjligheten att återutsätta fångst på ett sådant sätt att den överlever och bevarar sin funktion i ekosystemet varierar i första hand med skonsamheten i det redskap den har fångats med. Vad gäller mängdfångande redskap har generellt skaldjur en betydligt större chans att överleva än fisk. Återutsättning förekommer dock främst i samband med fiske med handredskap.¹⁶⁶ Oavsett typ av handredskap är krokens placering och tillhörande skador med eventuell blödning en kritisk faktor för överlevnaden. Därför påverkar typ av krok och dess storlek, men även förekomsten av hulling eller inte, skadefrekvens och omfattning. Även hur fångsten hanteras och omgivningsfaktorer som vattentemperatur kan ha stor inverkan. Hantering ovanför vattenytan innebär syrebrist, vilket i kombination med högre vattentemperatur kan ha en additiv negativ effekt på fiskhälsan. Förlust av det skyddande slemskiktet och fjäll ökar riskerna för infektion och fördröjd dödlighet. Generellt minskar överlevnaden med

¹⁶³ Statistiska centralbyråns webbplats:

https://www.scb.se/contentassets/09a23cc18a1c407d93a6b2be0d033eef/jo1104_2013a01_7-sm_jo57sm1703.pdf.

¹⁶⁴ Statistiska centralbyråns webbplats:

https://www.scb.se/contentassets/16f20f2be4e746c9bb9ac9c256b7711d/jo1104_2023a01_sm_jo57sm2401.pdf

¹⁶⁵ Havs- och vattenmyndighetens webbplats: <http://havochvatten.diva-portal.org/smash/get/diva2:1657751/FULLTEXT01.pdf>

¹⁶⁶ Detta framgår av resultatet från fritidsfiskeenkäter som skickats före år 2018.

varmare vattentemperatur, men temperaturens betydelse kan variera med individuell storlek. Dödlighet efter återutsättning varierar således både mellan och inom arter, utan systematiska skillnader mellan marina och sötvattensarter. Dödlighet som rapporterats har varierat mellan 0 och 95 procent, med ett medianvärde på 11 procent och ett medelvärde på 18 procent.¹⁶⁷

Utöver dödlighet kan fångst med återutsättning påverka fiskars beteende och riskera främja förekomsten av timida, inaktiva individer, med konsekvenser för både fisket och ekosystemet.¹⁶⁸ Ett högre sportfisketryck tenderar att minska fångsten per ansträngning, vilket kan förklaras av en ökad förekomst av timida, inaktiva individer som är mindre benägna att bli fångade i fisket. Genom jämförelser av fiskefredningsområden av olika ålder (i genomsnitt 8 jämfört med 40 år) har det visats att både den totala och den individuella predationshastigheten, det vill säga hur fort byten äts upp, är högre i områden som varit fredade längre, vilket indikerar att rovfiskens roll i födoväven kan påverkas av minskat fisketryck.¹⁶⁹ Sådana indirekta effekter på födoväven är dock svårstuderade och det behövs mer kunskap om hur och i vilken omfattning fångst med återutsättning påverkar, från den individuella fisken till populationer och ekosystem. För att beräkna fritidsfiskets totala påverkan på bestånden behövs artspecifik kunskap om effekterna av återutsättning. Både vad gäller fördröjd dödlighet men också indirekta effekter på fiskens beteende och betydelse för födoväven och ekosystemet.

De två arter som fritidsfiskare mest riktar sitt fiske efter är för inlandet som helhet abborre och gädda, följt av öring, regnbåge och gös. För kust- och havsfiske är det i första hand abborre som fisket riktar mot, följt av gädda, ingen särskild art, samt öring och makrill¹⁷⁰. Fångsterna kan i många fall vara högre i fritidsfisket än i det licensierade fisket. För jämförbara arter, dvs. för arter det finns statistik både från yrkes- och fritidsfisket, landar det fritidsbaserade kust- och havsfisket mer av abborre, gädda, gös, sik och öring medan det licensierade yrkesfisket landar mer av krabbtaska, lax, makrill, piggvar, sill/strömming och torsk. För de stora sjöarna Hjälmaren, Mälaren, Vänern och Vättern varierar fördelningen av fångsten mellan

¹⁶⁷ Bartholomew & Bohnsack (2005).

¹⁶⁸ Sass & Shaw (2019).

¹⁶⁹ Rhoades m.fl. (2019) och Lucas m.fl. (2023).

¹⁷⁰ Havs- och vattenmyndighetens webbplats: <http://havochvatten.diva-portal.org/smash/get/diva2:1657751/FULLTEXT01.pdf>.

sjöarna. Överlag är både fångster och landningar högre i fritidsfisket för abborre, gädda och lax. För kommersiellt mer intressanta arter som signalkräfta och gös är fångster och landningar i fritidsfisket antingen av liknande omfattning som det licensierade fisket eller av okänd omfattning.¹⁷¹

3.7.2 Fritidsfiskets bedrivande

Fritidsfiske är ett brett begrepp som inkluderar flera olika typer av redskap, vars användning varierar med geografiska områden. Kunskap kring fritidsfiskets bedrivande är utan krav på register eller licens svårare att undersöka än om fiskets utövare är kända. Dagens kunskap erhålls huvudsakligen från den fritidsfiskeenkät som årligen genomförs av SCB, vilken riktas mot i Sverige folkbokförda personer i åldern 16 till 80 år. Fritidsfiskets bedrivande kan beskrivas utifrån redskapsanvändningen och hur fångster fördelas per redskap.

Redskapsanvändning i olika delar av Sverige

Indelningen av redskap i fiskelagen skiljer sig från fritidsfiskeenkäten¹⁷². I enkäten delas handredskap, som en av två övergripande kategorier, in i spinnfiske, mete, vertikalfiske, flugfiske och trollingfiske. Den andra övergripande kategorin är mängdfångande redskap, vilket inkluderar långrev, nät, bur/tina/ryssja samt separat också hummertina respektive kräftfiske (vilket i huvudsak bedrivs med kräftburar/-mjärdar). Slutligen finns i fritidsfiskeenkäten också redskapet turbåtsfiske/guidat fiske, vilket kan vara en relevant kategori att undersöka separat, samt redskapet ”annan”, som inkluderar alla andra tänkbara redskap.

Överlag är handredskap den överlägset vanligaste formen av fiske i Sverige och utgör mellan 64 och 96 procent av redskapsdagarna per område (se tabell 3.1 nedan). Bland handredskapen är spinnfiske vanligast, utom i Öresund. Även mete som fiskemetod är vanligt förekommande i hela Sverige och utgör nästan en femtedel av an-

¹⁷¹ Okänt för gös i Hjälmaren, kräfta i Vänern och röding, öring och kräfta i Vättern.

¹⁷² Statistiska centralbyråns webbplats: <https://www.scb.se/hitta-statistik/statistik-efter-amne/jord-och-skogsbruk-fiske/fiske/fritidsfiske/>.

strängningen (redskapsdagarna) i vissa områden, men förefaller vara något lägre på västkusten.

I Bottniska viken, Kattegatt och Skagerrak utgör mängdfångande redskap 22–36 procent av redskapsdagarna, vilket är en generellt högre andel jämfört med övriga områden. I Bottniska viken fiskas det främst med spinnfiske och nät, men även mete är vanligt. I mellersta Östersjön utgör spinnfiske drygt hälften av det totala antalet redskapsdagar, följt av mete och nät (14 procent). Även i Södra Östersjön är spinnfiske den vanligaste formen, följt av mete och flugfiske.

I Öresund är vertikal- och pilkfiske ungefär lika vanligt som spinnfiske, följt av flugfiske och mete. Turbåtsfiske är relevant endast i Öresund, och är där ungefär lika vanligt som mete. I Kattegatt används utöver spinnfiske flera olika typer av handredskap: trollingfiske, vertikal- och pilkfiske samt mete, som alla är ungefär lika vanliga. Av de mängdfångande redskapen dominerar hummertina, trots att detta är baserat på helårsskattningar. Mönstret är liknande i Skagerrak, men här är hummerfisket ännu större. Ungefär en av fem redskapsdagar i Skagerrak är hummerfiske.

I de stora sjöarna utgör spinnfiske cirka hälften av redskapsdagarna, och i likhet med Kattegatt och Skagerrak är trollingfiske vanligt. Mete är ungefär lika vanligt som i alla övriga områden. Av mängdfångande redskap utgör kräftfiske och nätfiske i stora sjöarna en liten men ungefär lika stor andel av ansträngningen (4–5 procent).

Tabell 3.1 Tabell avseende redskapsdagar

Redskapsdagar uttryckta som andel per redskap och område
(procent)

	Bottniska viken	Mellersta östersjön	Södra östersjön	Öresund	Katte- gatt	Skager- rak	Stora sjöarna	Götaland och Svealands inland	Norrlands inland	Total
Spinnfiske	37	56	51	24	31	24	51	44	33	41
Mete	17	21	14	14	12	13	16	19	19	18
Vertikalfiske, Pilk- och Pimpelfiske	3	4	8	26	14	9	5	5	19	10
Flugfiske	4	2	11	18	5	6	3	9	12	8
Trollfiske (släpande bete, utter, dörj)	3	1	8	1	15	19	15	13	9	11
Långrev	2	0	1	0	0	0	0	0	0	0
Nät/Not	27	14	6	3	4	2	5	3	3	5
Bur/Tina/ Ryssja	4	1	1	0	2	8	0	1	1	1
Hummertina	0	0	0	0	11	18	0	0	0	1
Kräfftiske	0	0	0	0	0	0	4	5	0	2
Turbåtsfiske/ Guidat fiske	0	0	0	13	1	1	0	0	0	0
Annat	3	1	0	1	5	1	1	1	2	1
Total	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100
Handredskap	64	84	93	96	78	72	90	90	93	88
Mängd- fångande	36	16	7	4	22	28	10	10	7	12
Total	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100

Tabellen anger redskapsdagar uttryckta som andel per redskap och område (procent). Tabellen innehåller punktestimat med en graderad färgskala. För konfidensintervall hänvisas till originalrapporten HaV 2019:5, figurerna 17 och 27. *Källa:* Havs- och vattenmyndigheten, SCB, 2013–2017.

Fångster per redskap i olika delar av Sverige

Fritidsfiskeenkäten ger kunskap om hur fångsten fördelar sig per redskapskategori och område. Enkätens utformning sedan år 2018 innebär dock att fångsten kan fördelas mellan handredskap, mängdfångande redskap och återutsatt fångst (utan att kunna härleda från vilket redskap återutsättningen sker). Andelarna per redskap avser därmed behållen fångst (landning).

Även om handredskap dominerar användningen (mätt som antal redskapsdagar, se tabell 3.1) kan mängdfångande redskap stå för majoriteten av landningarna (se tabell 3.2–3.4).

- I Bottniska viken, Mellersta och Södra Östersjön utgör mängdfångande redskap en relativt stor del av behållna fångster för framför allt plattfiskar och sik, medan sill/strömming i större utsträckning tas med handredskap längre söderut. Bottniska viken skiljer sig något från Mellersta och Södra Östersjön i det att mängdfångande redskap tenderar att dominera och att en mindre andel av fångsten återutsätts.
- Kattegatt och Skagerrak är överlag lika varandra. Vilket redskap som är dominerande varierar med art, men användandet av mängdfångande redskap är högt jämfört med övriga områden, utom Bottniska viken. I likhet med sill/strömming i Mellersta och Södra Östersjön fiskas makrill främst med handredskap.
- I inlandet uppvisar de stora sjöarna många likheter med övriga inlandsområden (både Götalands och Svealands inland samt Norrlands inland). Möjligen är andelen återutsatt fångst något högre i de stora sjöarna, särskilt jämfört med Norrlands inland.
- Vanliga arter med högre fångstbarhet i nät tenderar att ha högre fångstandelar i mängdfångande redskap än i handredskap, till exempel abborre, gös, plattfisk och sik.
- Torsk har i större utsträckning fångats med handredskap på västkusten än på ostkusten, där mängdfångande redskap har en större relativ betydelse.
- Även fångsterna av öring varierar med område. Längs ostkusten står mängdfångande redskap för en relativt stor andel av fångsten, medan det för västkusten och inlandet är en mer utpräglad handredskapsart.
- Gädda, som är en utpräglad spinnfiskeart, landas främst med handredskap och har en hög återutsättningsgrad i alla områden.

Tabell 3.2 Fångster fördelat på redskapskategori längs ostkusten (Bottniska viken, Mellersta och Södra Östersjön)

Fångster (procent) fördelat på redskapskategori (behållen fångst) samt andelen återutsatt fångst per art längs ostkusten (Bottniska viken, Mellersta och Södra Östersjön), 2018–2020

Kategori	Abborre	Gädda	Gös	Havsöring	Lax	Plattfisk	Sik	Sill/strömring	Torsk	Övriga
Bottniska viken										
Handredskap	35	23	15	19	21	2	4	11	41	29
Mängdfångande	54	9	17	50	58	89	96	88	52	42
Återutsatt	11	68	68	31	21	9	0	1	8	29
Total	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100
Mellersta Östersjön										
Handredskap	36	23	48	48	50	3	39	72	48	22
Mängdfångande	26	6	33	33	26	95	59	23	39	52
Återutsatt	38	71	19	19	25	2	1	5	13	26
Total	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100
Södra Östersjön										
Handredskap	44	22	64	39	45	7	10	86	47	71
Mängdfångande	20	5	36	17	1	84	64	3	45	8
Återutsatt	36	73	0	44	54	9	26	11	8	21
Total	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100

Tabellen anger fångster (procent) fördelat på redskapskategori (behållen fångst) samt andelen återutsatt fångst per art längs ostkusten (Bottniska viken, Mellersta och Södra Östersjön) under perioden 2018–2020. *Källa:* SLU Aqua.

Tabell 3.3 Fångster fördelat på redskapskategori längs västkusten (Öresund, Kattegatt, Skagerrak)

Fångster (procent) fördelat på redskapskategori (behållen fångst) samt återutsatt fångst per art längs västkusten (Öresund, Kattegatt, Skagerrak), 2018–2020

Kategori	Abborre	Gädda	Havsöring	Hummer	Krabb-taska	Lax	Makrill	Plattfisk	Sik	Sill/strömring	Torsk	Övriga
Öresund												
Handredskap	27	60	64	0	–	58	75	53	0	73	54	67
Mängdfångande	0	0	3	0	–	24	9	18	0	27	19	6
Återutsatt	73	40	33	100	–	19	16	30	100	0	27	28
Total	100	100	100	100	–	100	100	100	100	100	100	100
Kattegatt												
Handredskap	–	–	54	0	0	100	88	34	–	11	60	49
Mängdfångande	–	–	21	100	62	0	4	52	–	85	18	15
Återutsatt	–	–	25	0	38	0	8	14	–	5	22	36
Total	–	–	100	100	100	100	100	100	–	100	100	100
Skagerrak												
Handredskap	–	–	63	0	0	87	95	29	–	66	63	28
Mängdfångande	–	–	2	78	83	13	2	22	–	28	17	58
Återutsatt	–	–	34	22	17	0	3	49	–	6	20	14
Total	–	–	100	100	100	100	100	100	–	100	100	100

Tabellen anger fångster (procent) fördelat på redskapskategori (behållen fångst) samt återutsatt fångst per art längs västkusten (Öresund, Kattegatt, Skagerrak) under perioden 2018–2020. Tomma celler betyder att arten inte ingått i enkäten för det området. *Källa:* SLU Aqua.

Tabell 3.4 Fångster fördelat på redskapskategori i inlandet (stora sjöarna, Götaland och Svealands inland samt Norrlands inland)

Fångster (procent) fördelat på redskapskategori (behållen fångst) samt återutsatt fångst per art i inlandet (stora sjöarna, Götaland och Svealands inland samt Norrlands inland), 2018–2020

Kategori	Abborre	Gädda	Gös	Harr	Kräfta	Lax	Regnbåge	Röding	Öring	Övriga
Stora sjöarna										
Handredskap	55	30	40	34	0	57	–	53	59	54
Mängdfångande	21	3	36	13	56	4	–	0	12	25
Återutsatt	24	67	24	53	44	39	–	47	29	21
Total	100	100	100	100	100	100	–	100	100	100
Götaland och Svealands inland										
Handredskap	64	39	56	–	0	79	69	–	76	54
Mängdfångande	13	6	15	–	85	10	3	–	6	35
Återutsatt	23	55	29	–	15	11	29	–	18	11
Total	100	100	100	–	100	100	100	–	100	100
Norrlands inland										
Handredskap	70	47	80	60	0	77	58	64	70	55
Mängdfångande	11	15	14	12	58	13	15	26	15	34
Återutsatt	19	39	6	29	42	10	27	9	15	11
Total	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100

Tabellen anger fångster (procent) fördelat på redskapskategori (behållen fångst) samt återutsatt fångst per art i inlandet (stora sjöarna, Götaland och Svealands inland samt Norrlands inland) under perioden 2018–2020. Tomma celler betyder att arten inte ingått i enkäten för det området.

Källa: SLU Aqua.

3.7.3 Värdet av fritidsfisket¹⁷³

Såsom nämnts tidigare ägnade 1,2 miljoner personer sig åt fritidsfiskare i havet, insjöar eller andra vattendrag i Sverige under år 2022. Totalt bidrog fritidsfisket med cirka 5,7 miljarder kronor i omsättning år 2022¹⁷⁴, vilket i genomsnitt innebär 4 700 kronor per fiskande eller cirka 500 kronor per fiskedag. Omsättningen har varierat under tidsperioden mellan 2,5 och 6,3 miljarder kronor och den långsiktiga trenden är att omsättningen succesivt ökar. Den största delen omsattes inom detaljhandeln med cirka 3,4 miljarder kronor år 2022 och de områden där mest omsättning allokeras är Götaland, Svealand och Norrland medan det havsområde med störst allokerad omsättning är Mellersta Östersjön. Vi kommer att återkomma till fritidsfisket i utredningens konsekvensanalys, se kapitel 20.

¹⁷³ Rubriken är satt utifrån att informationen i stycket är hämtad från Havs- och vattenmyndighetens rapport 2024:01 med rubriken "Värdet av svenskt fritidsfiske i Sverige".

¹⁷⁴ Detta inkluderar omsättning på kort sikt. Större inköp såsom t.ex. båt och motor ingår inte i denna siffra.

4 Internationell rätt och internationella samarbeten

4.1 Inledning

Vatten täcker över 70 procent av jordens yta och är en förutsättning för allt liv på planeten. Av den totala mängden vatten på jorden finns 96,5 procent i haven i form av saltvatten, medan resterande 3,5 procent består av sötvatten.¹ Haven är fundamentala för mänskligt liv² och de har under lång tid haft stor betydelse för ekonomisk utveckling och transporter.³ Haven och verksamheter som har kopplingar till haven, inklusive fiske, har också länge varit föremål för reglering i internationella sammanhang. Olika internationella avtal och samarbeten har påverkan på EU:s regleringar som rör fisket och även på vår nationella lagstiftning i dessa frågor.

Kapitlet avser att ge en översiktlig bild av internationell rätt av relevans för fisket. Vi kommer inledningsvis att beskriva vilken ställning internationell rätt har i Sverige. Vi kommer sedan att behandla internationell rätt som berör haven och i samband med det gå in närmare på de grundläggande bestämmelserna i havsrättskonventionen⁴. Vi kommer efter det att gå in på den reglering som gäller mer specifikt för fiske och i samband med det redogöra för vissa relevanta konventioner och andra avtal samt samarbeten inom området. Vi kommer avslutningsvis att beröra övrig internationell rätt som bedöms relevant för fisket. Eftersom det av utredningens direktiv framgår att den föreslagna lagstiftningen ska säkerställa ett håll-

¹ European Environment Agencys webbplats:
<https://www.eea.europa.eu/sv/miljosignaler/miljosignaler-2020/articles/rent-vatten-for-manniska-och-natur>.

² Tanaka (2019), s. 3.

³ SOU 2015:10 s. 51.

⁴ Förenta nationernas havsrättskonvention Montego Bay den 10 december 1982 och avtalet om genomförandet av Del XI i denna konvention, SÖ 2000:1.

bart nyttjande av fiskresurserna, som gynnar såväl fiskenäringen och fritidsfisket som den biologiska mångfalden, kommer vi i kapitlet även att gå in på internationell rätt som är relevant för frågor om hållbarhet inom fisket.

4.2 Internationell rätt och det svenska rättssystemet

Internationell rätt brukar delas in i *folkrätt*⁵, som reglerar hur stater och vissa andra internationella aktörer ska samarbeta och agera gentemot varandra⁶, och *internationell privaträtt*, som kan sägas vara en samling processrättsliga regler som avgör vilken rättsordning och vilken stats lagstiftning som ska tillämpas på en viss rättstvist som har en gränsöverskridande dimension.⁷

Sverige har ett dualistiskt rättssystem som gör att folkrättsliga skyldigheter behöver implementeras i svensk rätt för att vara gällande samtidigt som nationell rätt som strider mot folkrätten fortfarande är tillämplig.⁸ För att undvika att traktater, det vill säga skriftliga internationella överenskommelser mellan stater som är underkastade internationell rätt⁹, står i strid med nationell rätt används i huvudsak tre olika metoder: fördragskonform tolkning, transformation och inkorporering. Fördragskonform tolkning innebär att domstolar och myndigheter vid tillämpning av den nationella rätten förutsätter att de nationella bestämmelserna är i överensstämmelse med aktuella traktat och tolkar dem i ljuset av traktaten. Transformation innebär något förenklat att traktatens innehåll skrivs om till författnings-text. Inkorporering innebär att en internationell överenskommelse i oförändrad utformning införs i den nationella lagstiftningen. Det kan i författningstexten finnas en referens till traktatet eller så kan det läggas som en bilaga till författningstexten.¹⁰

Om inte endast Sverige utan även EU är part till ett traktat, kan dess innehåll dock bli bindande för Sverige.¹¹ I kapitel 5 återkommer

⁵ Tanaka (2019), s. 3.

⁶ Regeringens webbplats: <https://www.regeringen.se/regeringens-politik/folkratt/>.

⁷ Webbplatsen European E-justice: https://e-justice.europa.eu/10/SV/international_law.

⁸ Bring (2020), s. 62 f.

⁹ Artikel 2 a i 1969 års Wienkonvention om traktaträtten.

¹⁰ Bring (2020), s. 63 f.

¹¹ Det finns vissa viktiga skillnader mellan EU-rätten och den internationella rätten. Medborgare kan hävda rättigheter som garanteras genom EU-rätten direkt inför domstolar medan internationell rätt i regel först måste införlivas i nationell lagstiftning innan den kan åberopas av medborgarna. Vi återkommer till detta i avsnitt 5.5.3

vi till relevant EU-rätt, som i vissa fall har beröringar med den internationella rätten som redovisas nedan. Den nationella lagstiftningen kommer vi att gå in närmare på i kapitel 6. I det sistnämnda kapitlet återkommer vi också till internationella avtal som särskilt rör de svenska förhållandena.¹²

4.3 Internationell rätt som berör haven

4.3.1 Allmän bakgrund om havsrätten

Havsrätten är ett av de äldsta rättsområdena inom folkrätten och bestod inledningsvis av ett antal oskrivna regler.¹³ Under 1900-talet pågick ett arbete med att kodifiera reglerna inom havsrätten. Ett flertal konventioner på havsrättens område antogs under århundradet. Den för havsrätten viktiga *havsrättskonventionen*, vilken också ofta benämns UNCLOS eller LOSC, antogs av Förenta nationerna (FN) år 1982.¹⁴ Konventionen trädde i kraft år 1994 och innehåller flera grundläggande bestämmelser inom havsrättens område. Även efter det att havsrättskonventionen antogs har havsrätten fortsatt att utvecklas. Flera bindande avtal har träffats inom havsrättens område, samtidigt som ett flertal vägledningar och andra icke-bindande dokument tagits fram av internationella organisationer, vilket har bidragit till rättsutvecklingen inom området.¹⁵

Havsrätten har olika funktioner i internationella sammanhang. En av de viktigaste funktionerna är att klargöra staters jurisdiktion inom olika områden i haven. Man brukar i dessa sammanhang dela upp stater i kuststater och tredje stater och dela in havsområden i olika zoner, dels sådana som omfattas av nationell jurisdiktion, dels sådana som faller utanför.¹⁶ Havsrätten kan även bidra till samarbete

¹² Vi kommer där bl.a. att behandla Konventionen den 31 december 1932 med Danmark angående fiskeriförhållandena i de till Sverige och Danmark gränsande farvattnen (SÖ 1933:13).

¹³ De oskrivna reglerna var en del av den så kallade sedvanerätten, som något förenklat kan sägas vara en rättskälla som är baserad på en allmän och konsekvent praxis inom ett område, där aktörerna även uppfattar sig ha en skyldighet att agera ett visst sätt. För närmare information om hur begreppet sedvanerätt kan tolkas, se t.ex. information på European Center for Constitutional and Human Rights webbplats:

<https://www.ecchr.eu/en/glossary/customary-international-law/>. Utöver sedvanerätten baserar sig folkrätten främst på traktater (överenskommelser), se regeringens webbplats: <https://www.regeringen.se/regeringens-politik/folkratt/>.

¹⁴ Förenta nationernas havsrättskonvention av den 10 december 1982, SÖ 2000:1.

¹⁵ Tanaka (2019), s. 47 f. Vi återkommer till havsrättskonventionen och annan relevant internationell rätt i underavsnitten nedan.

¹⁶ Vi återkommer till de olika zonerna i nästa underavsnitt.

i frågor som rör havsområden. Eftersom marina ekosystem inte alltid korresponderar med de skapade juridiska zonerna är internationellt samarbete en förutsättning för bevarande av marina levande resurser, men även för biologisk mångfald. Havsrätten innehåller ett ramverk för att säkerställa samarbete i marina frågor och kan därigenom värna haven som ett gemensamt intresse.¹⁷ I dessa frågor är det inte bara stater som står i fokus utan även t.ex. mellanstatliga organisationer¹⁸ såsom HELCOM¹⁹.

Relevanta principer inom havsrätten

Tre grundläggande principer har haft stor betydelse för utvecklingen av havsrätten: frihetsprincipen, suveränitetsprincipen och principen om mänsklighetens gemensamma arv.²⁰ *Frihetsprincipen* syftar till att säkerställa flera olika användningar av haven, bl.a. för navigation, överflygning, nedläggning av kablar och ledningar, konstruktion av konstgjorda öar, *fiske* samt marinvetenskaplig forskning. Principen har historiskt sett haft stor betydelse inom havsrätten.²¹ *Suveränitetsprincipen* syftar, å andra sidan, till att skydda kuststaternas intressen i haven. Efter andra världskriget kom denna princip att få större påverkan på havsrätten eftersom kuststaterna efter denna tidpunkt utökade de områden utanför kustlinjen som de ansåg sig ha jurisdiktion över. Staterna kom på så sätt att också kontrollera fler "offshore-aktiviteter".²² *Principen om mänsklighetens gemensamma arv*²³ främjar mänsklighetens gemensamma intressen som en helhet och genom principen kan nya perspektiv inom havsrätten beaktas. Principen kan ses som en antites till frihets- och suveränitetsprinciperna²⁴ och har fått allt större påverkan på rättsutvecklingen inom havsrätten i modern tid.

¹⁷ Havsrättens olika funktioner är närmare beskrivna i Tanaka (2019), s. 4.

¹⁸ Tanaka (2019), s. 5.

¹⁹ Kommissionen för skydd av Östersjöns marina miljö, även känd som Helsingforskommissionen, se HELCOMs webbplats: <https://helcom.fi/about-us/>.

²⁰ Tanaka (2019), s. 22.

²¹ Tanaka (2019), s. 22 ff.

²² Tanaka (2019), s. 24 f.

²³ Principen framgår av del XI i havsrättskonventionen.

²⁴ Tanaka (2019), s. 25 f.

4.3.2 Grundläggande havsrättsliga bestämmelser

Havsrättskonventionen antogs sedan FN:s tredje havsrättskonferens genomförts.²⁵ Konventionen avser reglera marina frågor på ett heltäckande sätt och benämns ibland som en ”konstitution” för haven. År 2018 hade 168 stater tillträtt konventionen²⁶ och både Sverige och EU är parter till denna.²⁷ För Sveriges del trädde konventionen i kraft under år 1996.²⁸

Havsrättskonventionen innehåller 320 artiklar, fördelade på 17 olika avsnitt, och till konventionen finns det även nio bilagor. De inledande avsnitten i konventionen innehåller bestämmelser som gäller för olika maritima zoner i haven. I konventionen finns bestämmelser som rör specifika frågor, bl.a. skydd och bevarande av marina miljöer samt *fiske*, vilket vi återkommer till i avsnitt 4.4.1 nedan.

De olika maritima zonerna

Havsrätten utgår ifrån att haven är en fysiskt sammanhängande enhet där vattennivån i all väsentlighet är densamma. Insjöar och vattendrag har, trots att det kan finnas kopplingar mellan dessa och haven, därför inte ansetts omfattas av havsrätten.²⁹ Även för insjöar och vattendrag kan det dock förekomma internationellt samarbete.

Inom havsrätten anses haven bestå av tre olika element:

1. havsbotten och dess underlag,
2. vattnet (vattenpelaren), och
3. atmosfären ovanför vattnet.³⁰

De olika zonerna som förekommer inom havsrätten kan delas in i två olika undergrupper, dels de som omfattas av nationell jurisdiktion, dels de som *inte* omfattas av den nationella jurisdiktionen,

²⁵ FN:s tredje havsrättskonferens pågick under åren 1973–1982. Havsrättskonventionen antogs år 1982 och trädde i kraft år 1994.

²⁶ Tanaka (2019), s. 37 f.

²⁷ FN:s webbplats:

https://www.un.org/Depts/los/reference_files/chronological_lists_of_ratifications.htm#The%20United%20Nations%20Convention%20on%20the%20Law%20of%20the%20Sea.

²⁸ Konventionen trädde i kraft den 25 juli 1996.²⁸ SOU 2015:10, s. 52.

²⁹ Insjöar och vattendrag anses omfattas av landterritoriet, se Tanaka (2019), s. 7.

³⁰ Tanaka (2019), s. 7.

enligt vad som framgår nedan. I vissa fall uppstår överlappningar mellan olika staters juridiska zoner, t.ex. om ett vattenområde mellan två stater är smalt. För dessa situationer finns särskilda bestämmelser, som vi inte kommer att gå in närmare på inom ramen för denna redogörelse.³¹ Vi kommer dock att återkomma till överenskommelser som rör vatten runt Sverige i kapitel 5 och 6.

Zoner inom nationell jurisdiktion

Havsområdena inom den nationella jurisdiktionen brukar delas in i inre vatten, territorialhav, internationella sund, arkipelaghav, angränsande zon, exklusiv ekonomisk zon, och kontinentalsockeln. Zonerna utgår ifrån baslinjen, som är en linje utmed kusten för beräkning av zonernas bredd och som kan beräknas olika beroende på hur kusten ser ut.³² Zonerna kan i sin tur delas in i två olika undergrupper beroende av vilken jurisdiktion kuststaten har ansetts ha i dessa områden, enligt vad som framgår nedan.

Zoner som omfattas av kuststaternas territoriella jurisdiktion

Följande områden, som i relevanta delar framgår av figur 4.1 nedan, har ansetts omfattas av kuststaternas territoriella jurisdiktion:

- inre vatten (som utgångspunkt ett vattenområde *innanför* baslinjen som inte kan ses som en del av landterritoriet),³³
- territorialhavet (vattenområde *utanför* baslinjen och som varje stat har möjlighet att fastställa bredden av, ut till en gräns av högst tolv nautiska mil),³⁴

³¹ Sådana bestämmelser i internationell rätt beskrivs bl.a. i Tanaka (2019), s. 236 ff.

³² Närmare information finns i artikel 5–7 i havsrättskonventionen.

³³ Av artikel 2.1 i havsrättskonventionen framgår att en kuststats suveränitet omfattar bl.a. landterritoriet och inre vatten. Av artikel 8 i havsrättskonventionen framgår att, som huvudregel, ska vatten innanför baslinjen för territorialhavet utgöra del av statens inre vatten. Samtidigt anses inte insjöar och vattendrag, som kan ses som en del av landterritoriet, omfattas av begreppet ”inre vatten”, se Tanaka (2019), s. 95.

³⁴ Av artikel 2.1 i havsrättskonventionen framgår bl.a. att en kuststats suveränitet omfattar utöver landterritoriet och inre vatten, ett angränsande havsområde som benämns territorialhavet. Enligt artikel 3 i havsrättskonventionen har varje stat rätt att fastställa bredden av sitt territorialhav ut till en gräns av högst tolv nautiska mil från baslinjer som fastställts i enlighet med konventionen. Territorialhavet omfattar havsbotten och dess underlag, vattnet (vattenpelaren), och atmosfären ovanför vattnet, se Tanaka (2019), s. 102. En nautisk mil motsvarar 1 852 meter, se SOU 2015:10, s. 64.

- internationella sund,³⁵ och
- arkipelaghav.³⁶

Om inte annat framgår av internationell rätt innebär den territoriella jurisdiktionen:

- både lagstiftande och verkställande jurisdiktion över statens territorium,
- att staten, i materiellt hänseende, utövar jurisdiktion över allt inom dess territorium, och
- att staten utövar jurisdiktion över alla personer inom territoriet oavsett nationalitet.

Den territoriella jurisdiktionen innebär samtidigt att det bara är staten själv som kan utöva jurisdiktion inom territoriet, förutsatt att internationell rätt inte anger något annat.³⁷

När det gäller zonerna som har ansetts omfattas av kuststaternas territoriella jurisdiktion kan det noteras att det finns vissa skillnader i reglering när det kommer till inre vatten och territorialhav. Här kan nämnas att det som huvudregel finns en rätt till oskadlig genomfart i andra staters territorialhav, medan sådan rätt inte gäller i inre vatten.³⁸

Zoner under nationell jurisdiktion som *inte* omfattas av territoriell jurisdiktion

Följande områden, som i relevanta delar framgår av figur 4.1 nedan, har ansetts omfattas av kuststaternas nationella jurisdiktion men *inte* av den territoriella jurisdiktionen:

³⁵ Reglering avseende sund som nyttjas vid internationell sjöfart går att finna i avsnitt tre i havsrättskonventionen. Vi avser inte att gå in närmare på dessa bestämmelser.

³⁶ I avsnitt fyra i havsrättskonventionen finns bestämmelser om arkipelagstater och avgränsning av arkipelagvatten. Vi avser inte att gå in närmare på dessa bestämmelser.

³⁷ Tanaka (2019), s. 7 ff.

³⁸ Se artikel 17–19 i havsrättskonventionen angående rätt till oskadlig genomfart. I artikel 19.1 anges bl.a. att en genomfart är oskadlig om den inte stör kuststatens lugn, ordning eller säkerhet.

- angränsande zonen (vattenområde som gränsar till territorialhavet och som inte får sträcka sig längre ut än 24 nautiska mil från baslinjen),³⁹
- exklusiva ekonomiska zonen (vattenområde utanför territorialhavet som kan sträcka sig som längst 200 nautiska mil ut från baslinjen),⁴⁰ och
- kontinentalsockeln (havsbottnen och dess underlag i områden under vatten som sträcker sig utanför en stats territorialhav i hela den naturliga förlängningen av dess landterritorium till kontinentalrandens ytterkant eller till ett avstånd om 200 nautiska mil från baslinjen)⁴¹.

Här kan anmärkas att stater kan välja att inrätta en exklusiv ekonomisk zon och en angränsande zon. I de fall staterna har valt att inrätta en exklusiv ekonomisk zon kan den angränsande zonen ses som en del av denna.⁴² Kuststaterna har i zonerna som inte omfattas av territoriell jurisdiktion så kallade *suveräna rättigheter* och jurisdiktionerna är begränsade i enlighet med bestämmelser i internationell rätt. Kuststaterna kan därmed, i vissa frågor, ha både lagstiftande och verkställande jurisdiktion inom dessa områden.⁴³ I den exklusiva ekonomiska zonen har kuststaten suveräna rättigheter i fråga om utnyttjande och bevarande av alla naturtillgångar, och den har också en skyldighet att förhindra överexploatering av de levande

³⁹ Av artikel 33 i havsrättskonventionen framgår att den angränsande zonen gränsar till territorialhavet och att den inte får sträcka sig utöver 24 nautiska mil från de baslinjer varifrån territorialhavets bredd beräknas.

⁴⁰ Bestämmelser om den ekonomiska zonen finns i avsnitt fem i havsrättskonventionen. Den ekonomiska zonen är belägen utanför territorialhavet. Av artikel 55 och 57 framgår att den ekonomiska zonen är ett område utanför territorialhavet, som sträcker sig som längst 200 nautiska mil från de baslinjer varifrån territorialhavets bredd beräknas. Den ekonomiska zonen bör anses omfatta havsbotten och dess underlag, vattnet (vattenpelaren), och atmosfären ovanför vattnet. I fråga om havsbotten och dess underlag behöver kuststaten utöva rättigheter i enlighet med bestämmelserna om kontinentalsockeln, se artikel 56 i havsrättskonventionen och Tanaka (2019), s. 151 f.

⁴¹ En kuststats kontinentalsockel omfattar havsbotten och dess underlag i områden under vatten som sträcker sig utanför dess territorialhav i hela den naturliga förlängningen av dess landterritorium till kontinentalrandens ytterkant eller till ett avstånd om 200 nautiska mil från de baslinjer varifrån territorialhavets bredd beräknas, då kontinentalrandens ytterkant inte sträcker sig ut till detta avstånd, se artikel 76 i havsrättskonventionen. Kontinentalsockeln finns alltid i den ekonomiska zonen, men kan alltså även i vissa situationer sträcka sig längre än den yttre gränsen för den ekonomiska zonen, se vidare i Tanaka (2019), s. 163 f.

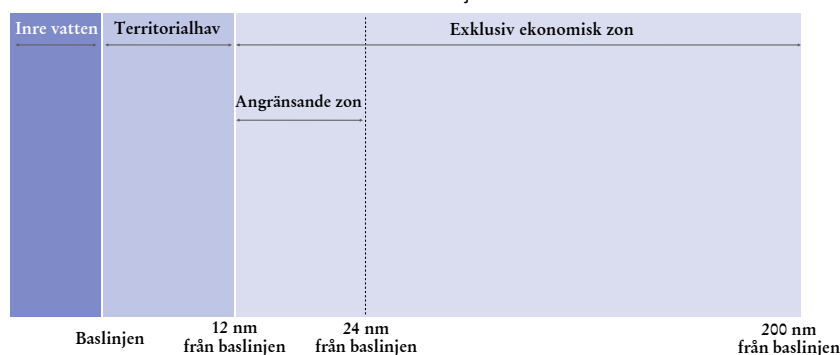
⁴² Tanaka (2019), s. 9.

⁴³ Tanaka (2019), s. 9 ff.

resurserna.⁴⁴ Rätten till alla former av fiske i zonen tillkommer därför kuststaten⁴⁵ och som utgångspunkt är det följaktligen inte tillåtet att fiska i en annan stats exklusiva ekonomiska zon. Kuststaten kan dock upplåta rätt till fiske i den exklusiva ekonomiska zonen till andra stater. Vi återkommer till fiske i den ekonomiska zonen i avsnitt 4.4.1 nedan och till de för Sverige relevanta bestämmelserna som reglerar fiske inom exklusiva ekonomiska zoner i kapitel 5 och 6, i samband med att vi går igenom relevant EU-rätt och nationell lagstiftning.

Figur 4.1 Maritima zoner inom havsrätten

Maritima zoner inom nationell jurisdiktion



Zonen längst till vänster i bilden representerar inre vatten, som är den zon som är belägen innanför baslinjen. Den efterföljande zonen representerar territorialhavet, som kan sträcka sig som längst 12 nautiska mil från baslinjen (en nautisk mil motsvarar 1 852 meter). Nästa zon är den angränsande zonen, som kan ses som en del av den exklusiva ekonomiska zonen, och som ligger utanför territorialhavet. Den angränsande zonen kan sträcka sig som längst 24 nautiska mil från baslinjen. Den exklusiva ekonomiska zonen kan sträcka sig som längst 200 nautiska mil från baslinjen. Notera att bilden inte visar kontinentalsockeln, som också ses som en zon som ligger inom nationell jurisdiktion.

⁴⁴ Se artikel 56 och 61 i havsrättskonventionen, Tanaka (2019), s. 9 ff. och Eggert & Langlet (2020), s. 15 f.

⁴⁵ Eggert & Langlet (2020), s. 15.

Zoner utanför nationell jurisdiktion

Utanför den nationella jurisdiktionen brukar havsområdena delas in i:

- det fria havet,⁴⁶ och
- ”området” (havsbotten och dess underlag utanför gränserna för nationell jurisdiktion).⁴⁷

Frihetsprincipen, vilken beskrivs i avsnitt 4.3.1 ovan, har haft stor betydelse inom de områden i haven som inte har ansetts omfattas av någon stats jurisdiktion.⁴⁸ I det fria havet gäller som huvudregel ett antal friheter, bl.a. frihet till sjöfart, frihet till överflygning och frihet till *fiske*.⁴⁹ Vid utövandet av friheterna ska viss hänsyn tas till andra staters intressen och rättigheter enligt havsrättskonventionen.⁵⁰ I fråga om frihet till fiske finns vissa begränsningar i den internationella rätten, vilket vi återkommer till i avsnitt 4.4.1 nedan.

Inom det fria havet har den för havsrätten viktiga principen om *flaggstatsjurisdiktion*, stor betydelse för verksamheterna. Fartyg ska, på det fria havet, segla under endast en stats flagg och vara underkastade denna stats exklusiva jurisdiktion utom i vissa angivna undantagssituationer.⁵¹ Det innebär att flaggstaten, inom det fria havet, som utgångspunkt har lagstiftande och verkställande jurisdiktion för de fartyg som seglar under landets flagg oavsett besättningens eller involverade personers nationaliteter.⁵² Flaggstaten har också vissa skyldigheter när det kommer till utövande av jurisdiktion över de fartyg som för landets flagg. Alla stater behöver t.ex. föra ett fartygsregister.⁵³

⁴⁶ Bestämmelser om det fria havet finns i avsnitt sju i havsrättskonventionen. Enligt artikel 86 framgår att med det fria havet avses alla vatten som inte anses tillhöra en stats ekonomiska zon, territorialhav eller inre vatten eller en arkipelagstats arkipelagvatten.

⁴⁷ Området definieras i artikel 1.1 i havsrättskonventionen. Där anges att med området avses: havsbotten och dennas underlag utanför gränserna för nationell jurisdiktion.

⁴⁸ Tanaka (2019), s. 187 ff. Här kan det noteras att FN den 19 juni 2023 träffat ett avtal kopplat till havsrättskonventionen avseende bevarande och hållbart nyttjande av marin biologisk mångfald i områden utanför nationell jurisdiktion, se FN:s webbplats: https://treaties.un.org/Pages/ViewDetails.aspx?src=TREATY&mtdsg_no=XXI-10&chapter=21&clang=_en. Avtalet benämns även BBNJ-avtalet. Vi återkommer till detta avtal i avsnitt 4.5.1 nedan.

⁴⁹ Se artikel 87 i havsrättskonventionen.

⁵⁰ Se vidare i artikel 87 i havsrättskonventionen.

⁵¹ Se artikel 92 i havsrättskonventionen.

⁵² Tanaka (2019), s. 189 f.

⁵³ Se artikel 94 i havsrättskonventionen.

4.4 Internationell rätt och internationella samarbeten som berör fiske

Ett flertal grundläggande bestämmelser för fisket finns i havsrättskonventionen. Det finns också relevanta bestämmelser i andra internationella konventioner och avtal. Vi går in närmare på dessa bestämmelser nedan. I samband med det går vi också i korthet in på internationellt samarbete i fråga om vetenskapligt underlag i frågor som rör fiske.

4.4.1 Bestämmelser i havsrättskonventionen som rör fiske

Fiske inom den exklusiva ekonomiska zonen

Såsom nämnts tidigare kom ett flertal stater att efter andra världskriget hävda jurisdiktion i allt större vattenområden kring kusterna. De exklusiva ekonomiska zonerna utgör i dag cirka 35 procent av den totala havsytan men rymmer samtidigt cirka 90 procent av jordens fiskbestånd,⁵⁴ varför de är intressanta i fiskesammanhang. I enlighet med vad som angivits ovan är det som utgångspunkt inte tillåtet att fiska i en annan stats exklusiva ekonomiska zon. Kuststaten kan dock upplåta rätt till fiske inom det aktuella området.

I havsrättskonventionen finns det särskilda bestämmelser för bevarande och nyttjande av de levande tillgångarna inom den ekonomiska zonen. Här framgår t.ex. att kuststaten ska fastställa den *tillåtna fångstmängden* av de levande tillgångarna i den ekonomiska zonen. Kuststaten ska även, med beaktande av bästa tillgängliga vetenskapliga fakta, genom lämpliga åtgärder för bevarande och förvaltning säkerställa att de levande tillgångarnas fortbestånd i den ekonomiska zonen inte äventyras genom överexploatering. Kuststaten och behöriga internationella organisationer, vare sig de är subregionala, regionala eller globala ska på lämpligt sätt samarbeta för det ändamålet. Åtgärderna ska även syfta till att bibehålla bestånd av fångade arter på, eller återställa dem till, nivåer som kan ge *största konstanta avkastning* med avseende på miljöfaktorer och ekonomiska faktorer av betydelse. Dessa innefattar de kustfiskande samhällenas

⁵⁴ Europaparlamentets webbplats:
<https://www.europarl.europa.eu/factsheets/sv/sheet/119/internationella-forbindelser-inom-fisket>.

ekonomiska behov och utvecklingsländernas särskilda krav, och med hänsyn till fiskemönster, beståndens inbördes beroende samt allmänt rekommenderade internationella miniminormer, vare sig de är subregionala, regionala eller globala.⁵⁵

Kuststaterna ska vidare fastställa sin kapacitet att nyttja de levande tillgångarna i den ekonomiska zonen. I de fall kuststaten inte har kapacitet att fånga hela den tillåtna fångstmängden ska staten genom överenskommelser m.m. ge andra stater tillgång till återstoden av den tillåtna fångstmängden enligt vad som närmare anges i havsrättskonventionen.⁵⁶

Havsrättskonventionen innehåller även bestämmelser om vad som gäller för andra staters medborgare när de, efter att ha getts sådan rätt, fiskar inom andra staters ekonomiska zoner. Dessa medborgare ska rätta sig efter beståndsbevarande åtgärder samt övriga villkor eller bestämmelser i kuststatens lagar och andra författningar, som behöver vara förenliga med bestämmelserna i havsrättskonventionen. Kuststatens lagar och andra författningar kan bl.a. innehålla bestämmelser om:

- licensiering av fiskare, fiskefartyg och utrustning,
- fastställande av vilka arter som får fångas samt av vissa fångstkvoter,
- fastställande av fångstperioder och fiskeområden, vilka slag av fiskeredskap och fiskefartyg som får användas samt deras storlek och antal,
- fastställande av ålder och storlek på fisk och andra arter som får fångas,
- fastställande av vilka uppgifter som krävs från fiskefartygen,
- landning av hela eller delar av fångsten från dessa fartyg i kuststatens hamnar, och
- förfaranden för kontroll av efterlevnad av bestämmelserna.⁵⁷

⁵⁵ Se artikel 61 i havsrättskonventionen.

⁵⁶ Se artikel 62 i havsrättskonventionen för ytterligare information.

⁵⁷ Se artikel 62 i havsrättskonventionen för ytterligare information.

I havsrättskonventionen finns det också bestämmelser som rör samarbete avseende bestånd som förekommer inom två eller flera kuststaters ekonomiska zoner, eller både inom den ekonomiska zonen och i ett utanför zonen beläget och till den angränsande område. Sådant samarbete kan ske direkt mellan medlemsstater eller genom vissa organisationer.⁵⁸ Havsrättskonventionen innehåller vidare särskilda bestämmelser avseende långvandrande arter⁵⁹, havsdäggdjur, anadroma bestånd⁶⁰, katadroma arter⁶¹ och sedentära arter^{62, 63}.

I sammanhanget är det även värt att nämna att havsrättskonventionen också innehåller bestämmelser om kontroll av efterlevnaden av kuststatens lagar och andra författningar i den ekonomiska zonen. Kuststaten kan vid utövande av sina suveräna rättigheter att utforska, nyttja, bevara och förvalta de levande tillgångarna i den ekonomiska zonen vidta sådana åtgärder, inbegripet bordning, inspektion, kvarhållande och rättsligt förfarande, som kan bli nödvändiga för att säkerställa att de lagar och andra författningar som den antagit i enlighet med havsrättskonventionen iakttas. Kvarhållna fartyg och deras besättning ska omedelbart frisläppas, så snart skälig borgen eller annan säkerhet ställts. Kuststatens straffpåföljder för överträdelser av lagar och andra författningar rörande fisket i den ekonomiska zonen får inte, i avsaknad av överenskommelser mellan berörda stater om motsatsen, omfatta fängelsestraff eller annan form av kroppsstraff. I händelse av beslag eller kvarhållande av utländska fartyg ska kuststaten på lämpligt sätt omedelbart underrätta flaggstaten om de åtgärder som vidtagits och de påföljder som senare dömts ut.⁶⁴

⁵⁸ Se artikel 63 i havsrättskonventionen för ytterligare information.

⁵⁹ Långvandrande arter räknas upp i bilaga 1 till havsrättskonventionen.

⁶⁰ Med androma bestånd avses arter som föds i sötvatten men som tillbringar större delen av sitt liv i havet och som återvänder till sötvatten för att leka, se webbplatsen för EU-publikationer: http://publications.europa.eu/resource/cellar/32aa5375-1244-11e9-81b4-01aa75ed71a1.0024.02/DOC_1.

⁶¹ Med katadroma arter avses normalt arter som tillbringar större delen av livet i sötvatten och sedan vandrar till havet för att föröka sig, se EU:s webbplats: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SV/TXT/HTML/?uri=LEGISSUM:4439789&from=EN>.

⁶² I artikel 77.4 i havsrättskonventionen anges att sedentära arter är organismer som på det stadium där de kan bli föremål för fångst antingen är orörliga på havsbotten eller därunder eller är oförmögna till rörelse annat än i ständig fysisk beröring med havsbotten eller dess underlag.

⁶³ Se artikel 64–68 i havsrättskonventionen för ytterligare information.

⁶⁴ Se artikel 73 i havsrättskonventionen.

Fiske inom det fria havet

Såsom nämnts tidigare gäller som huvudregel *frihet till fiske* inom det fria havet.⁶⁵ Denna frihet är dock omgärdad av olika begränsningar i havsrättskonventionen.⁶⁶ Staterna har vissa skyldigheter kopplade till fiske i det fria havet. Av konventionen framgår t.ex. att alla stater är skyldiga att själva eller i samarbete med andra stater vidta de åtgärder, med avseende på sina medborgare, som behövs för att bevara de levande tillgångarna i det fria havet.⁶⁷ Det framgår också att staterna ska samarbeta med varandra för att bevara och förvalta de levande tillgångarna där. Stater vars medborgare nyttjar samma levande tillgångar, eller olika levande tillgångar inom samma område, ska inleda förhandlingar i syfte att vidta de åtgärder som är nödvändiga för att bevara dessa levande tillgångar. De ska, då så är lämpligt, samarbeta för att upprätta subregionala eller regionala fiskeorganisationer för detta ändamål.⁶⁸

Av konventionen framgår vidare att staterna vid fastställande av den tillåtna fångsten och vid andra åtgärder för att bevara de levande tillgångarna i det fria havet ska vidta sådana åtgärder som syftar till att bibehålla bestånd av nyttjade arter på, eller återställa dessa bestånd till, nivåer som ger största hållbara avkastning. Åtgärderna ska vara utformade på grundval av de bästa vetenskapliga fakta som staterna har tillgång till. Hänsyn ska tas till relevanta miljöfaktorer och ekonomiska faktorer, inbegripet utvecklingsländernas särskilda behov, där fiskerimönstret, beståndens ömsesidiga beroende samt allmänt rekommenderade internationella miniminormer, vare sig dessa är subregionala, regionala eller globala, ska beaktas. Vid fastställande av den tillåtna fångsten och andra åtgärder för att bevara de levande tillgångarna i det fria havet ska staterna även beakta verkningarna på de arter som är förbundna med, eller beroende av, de nyttjade arterna. Detta ska göras i syfte att bibehålla bestånd av sådana förbundna eller beroende arter på, eller återställa dessa bestånd till, nivåer som ligger över de nivåer på vilka deras förnyelse allvarligt hotas.⁶⁹

Av konventionen framgår vidare att tillgänglig vetenskaplig information, statistiska uppgifter över fångst och fiskeansträngningar

⁶⁵ Se artikel 87 i havsrättskonventionen.

⁶⁶ Se artikel 116 i havsrättskonventionen.

⁶⁷ Se artikel 117 i havsrättskonventionen.

⁶⁸ Se artikel 118 i havsrättskonventionen.

⁶⁹ Se artikel 119.1 i havsrättskonventionen.

samt andra uppgifter av betydelse för att bevara fiskebestånd regelbundet ska lämnas och utbytas. Detta ska göras genom de mest lämpade behöriga internationella organisationerna, vare sig dessa är sub-regionala, regionala eller globala, och alla berörda stater ska delta.⁷⁰ De berörda staterna ska även säkerställa att åtgärder för bevarande och deras genomförande varken formellt eller faktiskt diskriminerar fiskare i någon stat.⁷¹

4.4.2 FN:s avtal om skydd och förvaltning av gränsöverskridande och långvandrande fiskbestånd (1995)

År 1995 ingicks ett avtal under havsrättskonventionen om bevarande och förvaltning av gränsöverskridande och långvandrande fiskbestånd.⁷² Sverige har undertecknat avtalet och även EU är part till det. För Sveriges del trädde avtalet i kraft under år 2004.⁷³

Syftet med avtalet är att konkretisera bestämmelserna i havsrättskonventionen om fiske på det fria havet och att förbättra och åtgärda vissa brister i regleringen.⁷⁴ Avtalets målsättning är att säkerställa ett långsiktigt bevarande och hållbart nyttjande av bestånd av fiskarter som rör sig mellan bl.a. olika länders ekonomiska zoner och det fria havet.⁷⁵

Av avtalet framgår att den tidigare regleringen av fisket på det fria havet i många avseenden har varit otillräckligt. I avtalet lyfts problem med:

- överutnyttjade resurser,
- oreglerat fiske,
- för stora fiskeflottor,
- användandet av redskap som inte är tillräckligt selektiva och skonsamma,

⁷⁰ Se artikel 119.2 i havsrättskonventionen.

⁷¹ Se artikel 119.3 i havsrättskonventionen.

⁷² Avtal om genomförande av bestämmelserna i Förenta nationernas havsrättskonvention av den 10 december 1982, SÖ 2000:1, om bevarande och förvaltning av gränsöverskridande och långvandrande fiskbestånd, New York den 4 augusti 1995, SÖ 2003:61.

⁷³ Avtalet trädde för Sveriges del i kraft den 18 januari 2004.

⁷⁴ SOU 2021:51 s. 307.

⁷⁵ Se artikel 2 i avtalet om bevarande och förvaltning av gränsöverskridande och långvandrande fiskbestånd.

- opålitliga dataunderlag, samt
- brister i samarbetet mellan staterna.⁷⁶

Genom avtalet utvecklades havsrätten i flera viktiga avseenden. Avtalet innehåller närmare bestämmelser om samarbete inom ramen för regionala fiskerierorganisationer (Regional fisheries management organisations, RMFO)⁷⁷. I avtalet finns också utförliga bestämmelser om flaggstatsansvar, i syfte att mer effektivt motarbeta olagligt, orapporterat och oreglerat fiske, som brukar benämnas IUU-fiske.⁷⁸ För-siktighetsprincipen har också utvecklats i avtalet.

De regionala fiskeorganisationerna har fått en betydande roll i arbetet mot IUU-fiske. För att få fiska inom en region krävs att flaggstaten är medlem i regionens fiskeorganisation eller att den åtar sig att vidta de bevarandeåtgärder som organisationen har beslutat. En nyhet i avtalet är att inte endast flaggstater utan att alla medlemmar i den regionala organisationen utövar tillsyn över att bevarandeåtgärder vidtas. Alla organisationens medlemmar har behörighet och rätt att borda och inspektera fartyg inom regionen.⁷⁹

Vi kommer att återkomma till de samarbeten inom regionala fiskeorganisationer som är aktuella för Sveriges del i kapitel 5 och 6 i samband med att vi redogör för relevant EU-rätt och den nationella fiskelagstiftningen.

4.4.3 FAO:s avtal om att främja fiskefartygens iakttagande av internationella bevarande- och förvaltningsåtgärder på det fria havet (1993) samt uppförandekod för ansvarsfullt fiske (1995)

Förenta nationernas livsmedels- och jordbruksorganisation (FAO) är en mellanstatlig FN-organisation som bildades 1945. Det fungerar som ett neutralt forum för 194 medlemsländer, två associerade

⁷⁶ Se ingressen till avtalet om bevarande och förvaltning av gränsöverskridande och långvandrande fiskbestånd.

⁷⁷ Vi har behandlat vissa regionala fiskerierorganisationer i kapitel 3, t.ex. NEAFC.

⁷⁸ Havs- och vattenmyndighetens webbplats: <https://www.havochvatten.se/planering-forvaltning-och-samverkan/internationellt-samarbete-och-konventioner/konventioner/fns-havsrattskonvention/skydd-och-forvaltning-av-gransoverskridande-och-langvandrande-fiskbestand.html>.

⁷⁹ Se bl.a. artikel 21 i avtalet om bevarande och förvaltning av gränsöverskridande och långvandrande fiskbestånd och SOU 2021:51, s. 307 f.

medlemmar och medlemsorganisationen EU, som kan mötas för att där bl.a. förhandla avtal.⁸⁰ Ett av de avtal som förhandlats fram är överenskommelsen för att tillse att fiskefartyg följer internationella bevarande- och förvaltningsåtgärder vid fiske på det fria havet. Avtalet träffades år 1993 och Sverige godkände det år 1994.⁸¹ Även EU är part till avtalet. I sammanhanget är även värt att nämna att det inom ramen för FAO:s organisation också har tagits fram en uppförandekod för ansvarsfullt fiske. Denna antogs år 1995.⁸²

FAO har under senare år också tagit fram handlingsplaner i syfte att ta itu med brister i det internationella bevarandet av havsområden, särskilt när det gäller kampen mot IUU-fiske, oavsiktliga fångster av havsfåglar inom långrevsfiske samt bevarande och förvaltning av hajar.⁸³

4.4.4 Internationella havsforskningsrådet

Internationella havsforskningsrådet (ICES), som bildades år 1902, är en mellanstatlig organisation med fokus på havsforskning. Organisationens arbete styrs av en konvention från år 1964. Sverige är ett av de 20 länder som är anslutet till havsforskningsrådet. Utifrån underlag som organisationen får in, ger ICES rekommendationer i frågor som rör fiske och marina ekosystem.⁸⁴ ICES ger bl.a. råd avseende uttag av fisk och EU fattar beslut om kvoter inom den gemensamma fiskeripolitiken baserat på vetenskaplig rådgivning från ICES, vilket vi även har berört i avsnitt 3.5.

⁸⁰ Kommissionens webbplats: https://agriculture.ec.europa.eu/international/international-cooperation/international-organisations/fao_sv.

⁸¹ FAO:s överenskommelse för att tillse att fiskefartyg följer internationella bevarande- och förvaltningsåtgärder vid fiske på det fria havet av den 24 november 1993, SÖ 1995:87.

⁸² FAO:s webbplats: <https://www.fao.org/3/v9878e/v9878e.pdf>.

⁸³ Europaparlamentets webbplats:

<https://www.europarl.europa.eu/factsheets/sv/sheet/119/internationella-forbindelser-inom-fisket>.

⁸⁴ Internationella havsforskningsrådets webbplats: <https://www.ices.dk/about-ICES/how-we-work/Pages/default.aspx>.

4.5 Övrig internationell rätt och internationella samarbeten av relevans för fisket

Även andra internationella samarbeten och/eller konventioner har relevans för regleringen av fisket. I det följande beskrivs ett flertal av dessa, även om redogörelsen inte är uttömmande. Inledningsvis beskriver vi konventioner och andra relevanta dokument som tagits fram inom ramen för FN-systemet. Vi kommer avslutningsvis att gå in på övriga relevanta samarbeten och konventioner.

4.5.1 Konventioner och samarbeten inom FN-systemet

CITES-konventionen (1973/1975)

Konventionen om internationell handel med utrotningshotade arter av växter och djur⁸⁵, vilken ofta benämns som CITES-konventionen, syftar till att internationell handel med exemplar av vilda djur inte ska hota arternas överlevnad i naturen. Konventionen undertecknades 1973 och trädde i kraft år 1975. Både Sverige och EU är parter till avtalet.

Handeln med exemplar av arter som omfattas av konventionen ska ske kontrollerat och bl.a. måste import och export av exemplar av arter som omfattas av konventionen godkännas genom ett licenssystem. Enligt konventionen behöver handeln vara laglig, hållbar och spårbar och ske på ett sådant sätt att arterna inte påverkas negativt i naturen. De djur som omfattas av konventionen är listade i tre olika bilagor, utifrån artens bedömda behov av skydd.⁸⁶ Ett flertal fiskarter omfattas av konventionen, bl.a. ål.

Bonnkonventionen (1979/1983)

Konventionen om skydd av flyttande vilda djur⁸⁷, vilken ofta benämns som Bonnkonventionen, syftar till att skydda flyttande arter av landdjur, vattendjur och fåglar i hela deras utbredningsområde. Konven-

⁸⁵ Konventionen för reglering av handel med vissa utrotningshotade vilda djur och växter, Washington 1973, CITES-konventionen, SÖ 1974:41.

⁸⁶ Närmare information om konventionen går att finna i SOU 2021:51 s. 297 ff.

⁸⁷ Konventionen om skydd av flyttande vilda djur, Bonn den 23 juni 1979, CMS, SÖ 1983:37.

tionen undertecknades år 1979 och trädde i kraft år 1983. Både Sverige och EU är parter till avtalet.

Konventionen har två bilagor, varav den första rör flyttade arter som är hotade. Arterna som är listade i bilaga I är skyddade från all form av jakt och tagande, dock kan undantag ges om syftet är vetenskapligt eller gynnar bevarande av arten. Den andra bilagan rör arter vars bevarandestatus är ogynnsam eller arter vars bevarandestatus signifikant gynnas av internationellt samarbete, varför en art kan vara listad under båda bilagorna.

Stater inom vilka arter under bilaga I förekommer, ska arbeta för att bevara och restaurera viktiga livsmiljöer, motverka aktiviteter eller hinder som motverkar eller hindrar artens flyttning eller faktorer som ytterligare försämrar artens bevarandestatus. Stater inom vilka bilaga II-arter förekommer uppmanas att skapa gränsöverskridande samarbeten eller avtal i syfte att förbättra bevarandestatusen för dessa.

Under konventionen finns ett flertal avtal avseende särskilda arter eller organismgrupper, exempelvis småvalar, sälar och vattenfåglar. Här kan nämnas att Sverige har undertecknat avtalet till skydd för småvalar i Nordsjön och Östersjön, vilket ofta benämns Ascobans.

Konventionen om ursprungsfolk och stamfolk (1989)

ILO:s konvention, nr 169, om ursprungsfolk och stamfolk i självstyrande länder antogs år 1989. Konventionen trädde i kraft år 1991. Sverige har, till skillnad från Norge och Danmark, inte ratificerat konventionen, men den är ändå relevant för svenskt vidkommande. Regeringarna ansvarar enligt konventionen bl.a. för att utveckla åtgärder för att skydda ursprungsfolks och stamfolks rättigheter, garantera dessa folks rättigheter och garantera respekt för deras integritet. Regeringarna har också ett ansvar för att skydda och bevara miljön i de områden som dessa folk bebor.⁸⁸ Ursprungsfolken ska ha rätt att behålla sina sedvänjor och institutioner när detta inte är oförenligt med det nationella rättssystemet och internationellt erkända mänskliga rättigheter.⁸⁹

Enligt konventionen ska regeringarna erkänna ursprungsfolkens äganderätt och besittningsrätt till den mark som de traditionellt be-

⁸⁸ Se artikel 6 och 7 i ILO:s konvention.

⁸⁹ Se artikel 8 i ILO:s konvention.

bor. De ska också vidta åtgärder för att skydda ursprungsfolkens rätt att nyttja mark som inte uteslutande bebos av dem. Ursprungsfolkens rätt till naturtillgångar som hör till deras mark ska särskilt skyddas enligt konventionen. Ursprungsfolken ska också ha rätt att delta i användningen, förvaltningen och bevarandet av dessa tillgångar.⁹⁰

Ett av hindren mot svensk ratificering har ansetts vara att Sverige inte uppfyller konventionens krav på markrättigheter. Problem har även ansetts finnas med utövande av rättigheter som rör fisket.⁹¹

Konventionen om biologisk mångfald (1993)

Konventionen om biologisk mångfald (CBD)⁹² trädde i kraft år 1993, och det var även då som Sverige undertecknade den. Även EU är part till konventionen.

Konventionen har tre huvudsakliga syften:

1. att bevara biologisk mångfald,
2. hållbart nyttjande av dess beståndsdelar, och
3. en rättvis fördelning av nyttan som uppstår vid utnyttjande av genetiska resurser.⁹³

Med biologisk mångfald avses variationsrikedomen bland levande organismer av alla ursprung, inklusive från bl.a. landbaserade, marina och andra akvatiska ekosystem och de ekologiska komplex i vilka dessa organismer ingår; detta innefattar mångfald inom arter, mellan arter och av ekosystem.⁹⁴

Av konventionen framgår att varje part ska, så vitt möjligt och om så är lämpligt, inrätta ett system med skyddade områden eller områden där särskilda åtgärder behöver vidtas för att bevara biologisk mångfald. Vidare ska varje part, där så är nödvändigt, utarbeta riktlinjer för urval, inrättande och skötsel av skyddade områden eller områden där särskilda åtgärder behöver vidtas för att bevara biolo-

⁹⁰ Se artikel 15 i ILO:s konvention.

⁹¹ SOU 1999:25 s. 14 ff.

⁹² Konventionen om biologisk mångfald, Rio de Janeiro den 5 juni 1992, SÖ 1993:77.

⁹³ Se artikel 1 i konventionen om biologisk mångfald.

⁹⁴ Definitionen finns i artikel 2 i konventionen om biologisk mångfald, och återges på samma sätt som i SÖ 1993:77.

gisk mångfald.⁹⁵ Ett skyddat område definieras i konventionen som ett geografiskt avgränsat område som är avsatt eller reglerat och skött för att uppnå särskilda bevarandemål.⁹⁶

Enligt konventionen ska parterna också, om det är lämpligt och möjligt, reglera eller förvalta biologiska resurser av vikt för bevarandet av biologisk mångfald, oavsett huruvida dessa finns inom eller utanför skyddade områden. Detta ska ske i syfte att säkerställa bevarandet och hållbart nyttjande av de biologiska resurserna, främja skyddet av ekosystem, livsmiljöer och bibehållandet av livskraftiga populationer av arter i naturliga miljöer, men även i syfte att främja miljöanpassad och hållbar utveckling i områden i anslutning till skyddade områden. Parterna ska också, om det är lämpligt och möjligt, ha nödvändig lagstiftning för skydd av hotade arter och populationer. Av konventionen framgår vidare att parterna ska, om det är lämpligt och möjligt, respektera, bevara och bibehålla kunskaper, innovationer, och sedvänjor hos ursprungliga och lokala samhällen med traditionella livssätt som är relevanta för bevarandet och det hållbara nyttjandet av biologisk mångfald. De ska också främja en bredare tillämpning av dessa, med godkännande och deltagande av innehavarna av sådana kunskaper, innovationer samt främja rättvis fördelning av nyttan som uppkommer vid utnyttjande av sådana kunskaper, innovationer och sedvänjor.⁹⁷ Parterna ska därutöver, om det är lämpligt och möjligt, även vidta åtgärder för bevarande av komponenter av biologisk mångfald utanför deras naturliga livsmiljöer.⁹⁸

Konventionen kan utgöra en plattform för arbete med bevarandefrågor och i sammanhanget bör nämnas att konventionsarbetet ska bedrivas i enlighet med ekosystemansatsen.⁹⁹ Inom ramen för arbetet antogs år 2010 en global strategisk plan fram till år 2020, med ett antal delmål, som brukar benämnas som Aichimålen. Dessa mål bedömdes dock inte ha uppfyllts, vare sig globalt, regionalt eller nationellt.¹⁰⁰ Ett globalt ramverk med nya mål för biologisk mångfald antogs på partsmötet i december 2022. Det utgår från den tidi-

⁹⁵ Artikel 8 i konventionen om biologisk mångfald.

⁹⁶ Artikel 2 i konventionen om biologisk mångfald.

⁹⁷ Se artikel 8 j i konventionen om biologisk mångfald. I denna artikel anges att detta ska göras med förbehåll för parternas nationella lagstiftning.

⁹⁸ Detta brukar benämnas som så kallat "ex situ bevarande" och framgår av artikel 9 i konventionen om biologisk mångfald.

⁹⁹ Konventionen om biologisk mångfald, partsmöte 2000 (COP V/6).

¹⁰⁰ IPBES (2019).

gare strategiska planen och vid framtagandet har handlingsplanen Agenda 2030, som vi återkommer till längre ned i underavsnittet, beaktats. Ramverket innehåller fyra tillståndsmål, varav de två första bedöms vara av störst intresse för fisket.

- Det första tillståndsmålet handlar om att bevara och restaurera alla ekosystem, att artutrotning ska ha stoppats och populationer återhämtat sig, och att genetisk mångfald ska bevaras.
- Det andra tillståndsmålet handlar om att nyttja biologisk mångfald hållbart och att värdesätta, restaurera och bevara naturnyttor, inklusive ekosystemtjänster.

Ramverket innehåller därutöver 23 åtgärds mål. Här kan särskilt nämnas att åtgärds målen inkluderar att nyttjandet av vilda arter ska vara hållbart och inte påverka ekosystemen och andra arter än målarten. Effektiv förvaltning ska säkerställa att allt nyttjande och handel är lagligt och smittsäkert och att alla aktiviteter, produkter och tjänster som skapas av nyttjande av vilda arter gynnar biologisk mångfald.¹⁰¹

När det gäller åtgärds målen i övrigt kan nämnas att det finns mål om att stärka biologisk mångfald genom ändamålsenligt skydd och skötsel av 30 procent av alla mark- och vattenområden till år 2030. Enligt ramverket ska vidare 30 procent av utarmade ekosystem vara restaurerade, eller restaurering pågå för att stärka biologisk mångfald, ekosystemfunktioner och ekosystemtjänster, ekologisk integritet samt konnektivitet, år 2030.

Med ekosystemtjänster avses alla produkter och tjänster som ekosystemen ger människan och som bidrar till vår välfärd och livskvalitet.¹⁰² Här bör även nämnas något om ekosystemansatsen. Ekosystemansatsen innebär att bevarande och nyttjande av biologisk mångfald ska sättas i ett större sammanhang. Detta ska ske utifrån ett landskapsperspektiv där även sociala och ekonomiska faktorer beaktas. Arbetsmetoden syftar till att nå balans mellan konventionens mål om att bevara biologisk mångfald, att nyttja dess beståndsdelar på ett hållbart sätt och rättvist fördela den nytta som uppstår vid utnyttjandet av genetiska resurser. Den bygger på att lämpliga vetenskapliga metoder tillämpas, som fokuserar på grundläggande

¹⁰¹ Se åtgärds mål 5 och 8.

¹⁰² Naturvårdsverket (2023-1), s. 13.

strukturer, processer, och funktioner i samspelet mellan organismer och deras miljö.¹⁰³ Ekosystemansatsen preciserades under ett partsmöte och av dessa preciseringar följer att förvaltning av naturens resurser måste bygga på utgångspunkten att förändringar är ofrånkomliga. Eftersom ekosystem, inklusive artsammansättning inom dessa, förändras behöver förvaltning av systemen kunna anpassas till och hantera sådana förändringar, vilket brukar benämnas som adaptiv förvaltning¹⁰⁴.

Esbokonventionen (1991/1997)

Konventionen om miljökonsekvensbeskrivningar i ett gränsöverskridande sammanhang¹⁰⁵, vilken brukar benämnas Esbokonventionen, är en konvention om samarbete för att förebygga gränsöverskridande miljöeffekter. Konventionen undertecknades år 1991 och trädde i kraft år 1997. Både EU och Sverige har ratificerat konventionen.

Parterna har enligt konventionen skyldigheter att bedöma miljöpåverkan från vissa verksamheter i ett tidigt skede av planeringen. Av konventionen framgår också att stater har en allmän skyldighet att anmäla och samråda med andra om alla större projekt som övervägs och som sannolikt kommer att ha en betydande negativ miljöpåverkan över nationella gränser.¹⁰⁶ Här kan noteras att ett flertal av de senaste anmälningarna som Sverige är berörda av avser andra länders planer för havsbaserad vindkraft,¹⁰⁷ vilka kan vara av intresse för det svenska fisket.

¹⁰³ SOU 2021:51 s. 320.

¹⁰⁴ COP 5 beslut V/6. Se även COP 15 beslut 15/4.

¹⁰⁵ Konventionen om miljökonsekvensbeskrivningar i ett gränsöverskridande sammanhang, Esbo den 25 februari 1991, SÖ 1992:1.

¹⁰⁶ FN:s ekonomiska kommission för Europas webbplats: <https://unece.org/more-convention>.

¹⁰⁷ Naturvårdsverkets webbplats: <https://www.naturvardsverket.se/om-miljoarbetet/internationellt-miljoarbete/internationella-miljokonventioner/esbokkonventionen--om-information-till-grannlander/>.

Århuskonventionen (1998/2001)

Århuskonventionen¹⁰⁸ knyter samman frågor om miljö och mänskliga rättigheter.¹⁰⁹ Konventionen undertecknades år 1998 och trädde i kraft år 2001. Sverige är en av 47 parter till konventionen, som även har ratificerats av EU.¹¹⁰ Beslut som berör fisket kan i vissa fall omfattas av konventionen.

Konventionen består av tre olika delar¹¹¹, som rör

1. tillgång till information, det vill säga allmänhetens rätt att ta del av miljöinformation som finns hos myndigheter,
2. allmänhetens deltagande, det vill säga allmänhetens rätt att delta i beslutsprocesser om miljön, samt
3. tillgång till rättslig prövning, det vill säga allmänhetens rätt att få tillgång till rättslig prövning i miljöfrågor.

Den första delen i konventionen, som rör tillgången till miljöinformation innebär i korthet att myndigheter på begäran av en enskild ska lämna ut miljöinformation.¹¹² Konventionen innehåller mer detaljerade bestämmelser om hur lång tid handläggningen får ta och i vilka fall sådan information inte behöver lämnas ut, till exempel på grund av personuppgifter.

Beträffande den andra delen, som avser allmänhetens deltagande i beslutsprocesser som rör miljön, är artikel 6 i konventionen av central betydelse. Den artikeln rör allmänhetens deltagande i beslutsprocesser om godkännande av verksamheter med viss miljöpåverkan.¹¹³

Den tredje delen rör tillgång till rättslig prövning, vilket innefattar ett flertal olika aspekter. Beträffande denna del är regleringen

¹⁰⁸ Konvention om tillgång till information, allmänhetens deltagande i beslutsprocesser och tillgång till rättslig prövning i miljöfrågor, Århus den 25 juni 1998, SÖ 2005:28. Här kan tilläggas att konventionen grundas på princip 10 i Riodeklarationen från år 1992 UN, Report of the United Nations conference on environment and development, Rio de Janeiro 3–14 June 1992, (A/CONF.151/26 (Vol. I)). Riodeklarationen är en internationell avsiktsförklaring och inte ett internationellt avtal.

¹⁰⁹ Naturvårdsverkets webbplats: <https://www.naturvardsverket.se/om-miljoarbetet/internationellt-miljoarbete/internationella-miljokonventioner/arhuskonventionen/>.

¹¹⁰ Ibid.

¹¹¹ Dessa brukar benämnas som pelare.

¹¹² Se artikel 4 och 5 i Århuskonventionen.

¹¹³ Se artikel 6 och 8 i Århuskonventionen.

i artikel 9 i konventionen, av intressen. Artikel 9 är uppdelad i olika punkter, vilka vi kommer att gå in på nedan.

Första punkten – rättslig prövning avseende tillgång till information

Enligt denna punkt ska varje part se till att den som anser att han eller hennes begäran om information enligt konventionen felaktigt avslagits m.m. har tillgång till domstolsprövning.

Andra punkten – allmänhetens rätt till prövning av materiell och formell giltighet av ett beslut, en handling eller underlåtenhet

Av det andra punkten framgår att varje part ska se till att den berörda allmänhet som har ett tillräckligt intresse, eller som hävdar att en rättighet kränkts, har rätt att få den materiella och formella giltigheten av ett/en beslut/handling/underlåtenhet som omfattas av artikel 6 i konventionen prövad i domstol.

Tredje punkten – allmänhetens rätt att få handlingar och underlåtenheter prövade

Av den tredje punkten framgår att parterna dessutom ska se till att den allmänhet som uppfyller vissa kriterier i nationell rätt, har rätt att få handlingar och underlåtenheter som strider mot den nationella miljölagstiftningen prövade av domstol eller i administrativ ordning. Denna punkt ska ses självständigt i förhållande till den andra punkten. Begreppet ”den nationella miljölagstiftningen” som används i den svenska översättningen, motsvarar uttrycket ”national law relating to the environment” i den engelska versionen. En vid tolkning ska göras av begreppet ”den nationella miljölagstiftningen”, avgörande är om den relevanta bestämmelsen på något sätt hänför sig till miljön. Det innebär att handlingar och underlåtenheter som kan strida mot bestämmelser om bl.a. exploatering av naturresurser omfattas.¹¹⁴

¹¹⁴ United Nations Economic Commission for Europe, s. 197 f.

Fjärde punkten – tillräckliga och effektiva rättsmedel

Den fjärde punkten ställer upp krav på de rättsmedel som erbjuds. Dessa ska enligt konventionen vara tillräckliga och effektiva, vilket bl.a. innebär att det ska vara möjligt att inhibera beslut. Rättsmedlen ska därutöver vara objektiva, rättvisa, snabba och inte oöverkomligt kostsamma.

Konventionen om tryggnad av det immateriella kulturarvet (2003/2011)¹¹⁵

Konventionen om tryggnaden av det immateriella kulturarvet rör traditioner, seder och bruk, som har överförts mellan generationer. Det kan till exempel röra olika former av hantverk. Konventionen om tryggnaden av det immateriella kulturarvet antogs år 2003. Konventionen undertecknades av Sverige år 2011. Syftet med konventionen är att

- trygga det immateriella kulturarvet,
- säkerställa att berörda lokalsamhällens, grupper och enskilda personers immateriella kulturarv respekteras,
- höja medvetandet på lokal, nationell och internationell nivå om det immateriella kulturarvets betydelse och säkerställa uppskattningen av det, och
- främja internationellt samarbete och bistånd.

Det är värt att notera att det av artikel 3b i konventionen framgår att ingen bestämmelse i konventionen ska tolkas som att den påverkar en konventionsstats rättigheter och skyldigheter enligt ett för den staten bindande internationellt instrument som avser immateriella rättigheter eller utnyttjande av biologiska eller ekologiska resurser.

Vi kommer att återkomma till immateriella kulturarv som rör svenskt fiske i avsnitt 8.3.2.

¹¹⁵ Konvention om tryggnad av det immateriella kulturarvet, SÖ 2012:31.

Agenda 2030 (2015)

Vid Förenta nationernas toppmöte den 25 september 2015 antog medlemsstaterna resolutionen Agenda 2030 (agendan) för hållbar utveckling.¹¹⁶

Begreppet ”hållbar utveckling” lanserades i en FN-rapport år 1987 av den så kallade Brundtlandkommissionen.¹¹⁷ Brundtlandkommissionens definition av begreppet hållbar utveckling, vilket även är den allmänt vedertagna definitionen, är att det är en utveckling som tillfredsställer dagens behov utan att äventyra kommande generationers möjligheter att tillfredsställa sina behov. Man brukar ofta tala om tre dimensioner av hållbar utveckling; miljömässig, social och ekonomisk.

Agenda 2030 består av fyra beståndsdelar:

- politiska deklarationer,
- 17 mål och 169 delmål,
- medel för genomförande, och
- ett ramverk för översyn och uppföljning.¹¹⁸

Sedan agendan antogs år 2015 är den och de globala målen för hållbar utveckling världens handlingsplan för hållbar utveckling. Agendan omfattar alla tre dimensioner av hållbarhet och målen i agendan är integrerade och odelbara, varför inget mål kan uppnås på bekostnad av något annat. Att ingen ska lämnas utanför är en av agendans viktiga principer.¹¹⁹ De globala målen är följande:

1. Avskaffa fattigdom i alla dess former överallt.
2. Avskaffa hunger, uppnå tryggad livsmedelsförsörjning och förbättrad nutrition samt främja ett hållbart jordbruk.
3. Säkerställa hälsosamma liv och främja välbefinnande för alla i alla åldrar.
4. Säkerställa en inkluderande och likvärdig utbildning av god kvalitet och främja livslångt lärande för alla.

¹¹⁶ Förenta nationernas generalförsamlings resolution Agenda 2030 för hållbar utveckling, A/RES/70/1.

¹¹⁷ Report of the World Commission on Environment and Development.

¹¹⁸ Prop. 2019/20:188 s. 5.

¹¹⁹ Prop. 2019/20:188 s. 10 f.

5. Uppnå jämställdhet och alla kvinnors och flickors egenmakt.
6. Säkerställa tillgången till och en hållbar förvaltning av vatten och sanitet för alla.
7. Säkerställa tillgång till ekonomiskt överkomlig, tillförlitlig, hållbar och modern energi för alla.
8. Verka för varaktig, inkluderande och hållbar ekonomisk tillväxt, full och produktiv sysselsättning med anständiga arbetsvillkor för alla.
9. Bygga motståndskraftig infrastruktur, verka för en inkluderande och hållbar industrialisering samt främja innovation.
10. Minska ojämlikheten inom och mellan länder.
11. Göra städer och bosättningar inkluderande, säkra, motståndskraftiga och hållbara.
12. Säkerställa hållbara konsumtions- och produktionsmönster.
13. Vidta omedelbara åtgärder för att bekämpa klimatförändringarna och dess konsekvenser.
14. Bevara och nyttja haven och de marina resurserna på ett hållbart sätt för en hållbar utveckling.
15. Skydda, återställa och främja ett hållbart nyttjande av landbaseade ekosystem, främja ett hållbart brukande av skogar, bekämpa ökenspridning, hejda och vrida tillbaka markförstöringen samt hejda förlusten av biologisk mångfald.
16. Främja fredliga och inkluderande samhällen för hållbar utveckling, tillhandahålla tillgång till rättvisa för alla samt bygga upp effektiva, och inkluderande institutioner med ansvarsutkrävande på alla nivåer.
17. Stärka genomförandemedlen och återvitalisera det globala partnerskapet för hållbar utveckling.¹²⁰

¹²⁰ Prop. 2019/20:188 s. 5 f.

*Mål 14 – Bevara och nyttja haven och de marina resurserna
på ett hållbart sätt för en hållbar utveckling*

Mål 14 är av särskilt intresse för fisket. I målet ingår att bevara och nyttja haven och de marina resurserna på ett hållbart sätt i syfte att uppnå en hållbar utveckling. Många av havens fiskebestånd är överutnyttjade och därför krävs en global ansträngning i syfte att vidta åtgärder som främjar återuppbyggnaden av hotade bestånd. För att säkra långsiktigt hållbara fiskebestånd bör fisket baseras på uppfyllande av maximalt hållbart uttag och hänsyn tas till särskilda förutsättningar i specifika regioner och havsområden. En tillväxt baserad på havens resurser visar på den potential haven har för global utveckling, inklusive fattigdomsbekämpning.

Det är viktigt att fortsatt utveckla åtgärder och förvaltningsverktyg, för att hantera kända påverkansfaktorer som föroreningar, utfiskning och utvinning av naturresurser. Skydd och restaurering av kust- och havsområden är nyckelåtgärder för att bevara biologisk mångfald och fiskeresurser men även för att stärka motståndskraften mot klimatförändringar. Nya ytterligare utmaningar för att säkra havens produktion av livsmedel är marint skräp, inklusive mikroplaster, och i synnerhet havsförsurningen som visar på vikten av att koppla ihop havsfrågorna med arbetet med klimatförändringar.

Bland delmålen kan 14.2, 14.4, 14.5 och 14.6 nämnas. Delmål 14.2 avser att skydda och återställa ekosystem. Delmål 14.4 avser främja hållbart fiske och i detta delmål ingår att genomföra vetenskapligt baserade förvaltningsplaner i syfte att återställa fiskbestånd så snabbt som möjligt, åtminstone till de nivåer som kan producera hållbart uttag, fastställt utifrån deras biologiska egenskaper. Delmål 14.5 avser bevarande av kust- och havsområden. Delmål 14.6 avser slutligen avskaffandet av subventioner som bidrar till överfiske.

Nationellt arbete med hållbarhet

Varje lands regering ska säkerställa att det finns nationella delmål med utgångspunkt i den globala ambitionsnivån, men med hänsyn tagen till nationella förhållanden såsom kapacitet och utvecklingsnivå.¹²¹ Vi återkommer till Sveriges delmål som berör fisket i kapitel 6.

¹²¹ Paragraf 55 i resolutionen Agenda 2030 för hållbar utveckling, A/RES/70/1.

BBNJ-avtalet¹²² (2023)

Ett nytt genomförandeavtal inom ramen för havsrättskonventionen, som behandlar biologisk mångfald utanför nationell jurisdiktion, beslutades av FN den 19 juni 2023. Avtalet har undertecknats av ett flertal stater, bl.a. Sverige, men det har ännu inte trätt i kraft.

Avtalet har till syfte att skydda det fria havet, ta itu med miljöförstöring, bekämpa klimatförändringar och förhindra förlust av biologisk mångfald. Det aktuella avtalet rymmer fyra delar: regler för områdesbaserade förvaltningsverktyg inklusive marina skyddade områden, miljökonsekvensbeskrivningar, marina genetiska resurser samt kapacitetsuppbyggnad och teknologiöverföring. Det nya avtalet kommer att göra det möjligt att inrätta storskaliga marina skyddsområden inom det fria havet och göra det obligatoriskt att bedöma ekonomisk verksamhets inverkan på den biologiska mångfalden inom det fria havet.¹²³

4.5.2 Övriga konventioner och samarbeten

Europeiska konventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna (1950)

Den Europeiska konventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna (EKMR) undertecknades av Europarådet år 1950. Sverige ratificerade konventionen år 1952 och den trädde i kraft år 1953.

Konventionen är tänkt att etablera en gemensam europeisk minimistandard i fråga om skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna. I det första tilläggsprotokollet till EKMR finns en bestämmelse om egendomsskydd. Den har följande lydelse:

Varje fysisk eller juridisk person skall ha rätt till respekt för sin egendom. Ingen får berövas sin egendom annat än i det allmännas intresse och under de förutsättningar som anges i lag och i folkrättens allmänna grundsatser.

¹²² Agreement under the United Nations Convention on the Law of the Sea on the Conservation and Sustainable Use of Marine Biological Diversity of Areas beyond National Jurisdiction.

¹²³ Europaparlamentets webbplats:
<https://www.europarl.europa.eu/factsheets/sv/sheet/119/internationella-forbindelser-inom-fisket>.

Ovanstående bestämmelser inskränker dock inte en stats rätt att genomföra sådan lagstiftning som staten finner nödvändig för att reglera nyttjandet av egendom i överensstämmelse med det allmännas intresse eller för att säkerställa betalning av skatter eller andra pålagor eller av böter och viten.

Begreppet egendom i artikeln ska ges en vid tolkning. Begreppet omfattar inte bara fast och lös egendom, utan också begränsade sakrätter av ekonomiskt värde, fordringar och immateriella rättigheter. Även ekonomiska intressen och förväntningar avseende utövande av näringsverksamhet omfattas av skyddet.¹²⁴ Ett flertal rättsfall vid Europadomstolen, rör enskildas rättigheter kopplat till införda begränsningar inom fiskelagstiftningen.¹²⁵

I artikel 4 i sjunde tilläggsprotokollet regleras rätten att inte bli lagförd eller straffad två gånger (*ne bis in idem*). Vi kommer att återkomma till denna reglering i kapitel 17.

Ramsarkonventionen (1971)

Konventionen om våtmarker av internationell betydelse, i synnerhet som livsmiljö för våtmarksfåglar, vilken ofta benämns som Ramsarkonventionen eller våtmarkskonventionen,¹²⁶ syftar till att bevara och hållbart nyttja våtmarker, sjöar, vattendrag och grunda marina områden. Sverige är part till konventionen och de två senare antagna ändringsprotokollen.¹²⁷ I november 2023 var totalt 172 stater ansluta till konventionen.¹²⁸

Alla parter till avtalet har åtagit sig att utse och bevara minst ett område av internationell betydelse, vilka brukar benämnas som ”ramsarområden”. Särskilda kriterier finns för utpekande, vilka baserar sig bl.a. på områdets ekologiska, zoologiska, limnologiska och hydrologiska betydelse, samt på vissa ekosystemtjänster. De områden som utses som ramsarområden kan vara viktiga som bl.a. uppväxtområden

¹²⁴ SOU 2021:51 s. 288 f.

¹²⁵ Här kan två avgöranden från Europadomstolen nämnas, *Alatulkila* och andra mot Finland, dom den 28 juli 2005, samt *Posti och Rahko* mot Finland, dom den 24 september 2002.

¹²⁶ Konventionen om våtmarker av internationell betydelse i synnerhet såsom livsmiljö för våtmarksfåglar, Ramsar, Iran, 1971, SÖ 1975:76.

¹²⁷ Ramsarkonventionen, Parisprotokollet, SÖ 1986:74, och Ramsarkonventionen, Regina-protokollet, SÖ 1991:78.

¹²⁸ Naturvårdsverkets webbplats: <https://www.naturvardsverket.se/om-miljoarbetet/internationellt-miljoarbete/internationella-miljokonventioner/vatmarkskonventionen/>.

för fisk. I världen fanns det i april 2023 totalt nästan 2 500 ramsar-områden, varav 68 av dessa fanns i Sverige.¹²⁹

Bernkonventionen (1979)

Konventionen om skydd av europeiska vilda djur och växter samt deras naturliga miljö¹³⁰, vilken ofta brukar benämnas Bernkonventionen, är en regional naturvårdskonvention som arbetats fram inom ramen för Europarådet och som omfattar dess medlemmar, inklusive Sverige, och vissa afrikanska stater samt EU.

Konventionen syftar till att säkerställa bevarandet av vilda flora- och faunaarter och deras livsmiljöer varvid särskild uppmärksamhet ska ägnas åt utrotningshotade och sårbara arter. Konventionens mål är att skydda vilda djur och växter och deras naturliga miljö, särskilt de arter och miljöer som för att kunna skyddas kräver samarbete mellan ett flertal stater, samt att främja ett sådant samarbete. I december 2023 antogs en strategisk plan till år 2030, som innehåller flera målsättningar och åtgärder.¹³¹

Till konventionen finns flera bilagor. Bilaga I rör växter, vilket vi inte kommer att gå in närmare på, och bilaga II respektive III rör vilda djur. Vattenlevande djur finns upptagna på båda listorna.

Arter listade i bilaga II

Varje part ska vidta lämpliga och nödvändiga lagstiftande och administrativa åtgärder för att säkerställa särskilt skydd av de arter av vilda djur som anges i konventionens bilaga II. För dessa arter ska det bl.a. vara förbjudet med alla former av avsiktlig fångst, kvarhållande i fångenskap samt avsiktligt dödande.

¹²⁹ Naturvårdsverkets webbplats: <https://www.naturvardsverket.se/amnesomraden/skyddad-natur/olika-former-av-naturskydd/vatmarker-skyddade-enligt-ramsarkonventionen/>.

¹³⁰ Konventionen om skydd av europeiska vilda djur och växter samt deras naturliga miljö, Bern den 19 september 1979, SÖ 1983:30.

¹³¹ Europarådets webbplats: <https://rm.coe.int/tpvs18e-2023-strategic-plan-final/1680ada084>.

Arter listade i bilaga III

För arter listade i bilaga III ska staterna vidta lämpliga och nödvändiga lagstiftande och administrativa åtgärder som reglerar utnyttjandet, så att populationerna hålls utom fara. I konventionen regleras bl.a. metoder för fångst eller dödande samt vissa undantag.¹³²

Havsregionala samarbeten

Följande havsregionala samarbeten kan i sammanhanget särskilt nämnas.

Helsingforskonventionen (1992/2000)

Konventionen om skydd av Östersjöns marina miljö¹³³ är en regional miljökonvention som gäller för Östersjöområdet inklusive Kattegatt, och den gäller också för hela avrinningsområdet. Den nu gällande versionen undertecknades år 1992 och trädde i kraft år 2000. Det senaste tillägget till konventionen gjordes år 2014. Både Sverige och EU är parter till konventionen.

Helsingforskommissionen (HELCOM) samordnar arbetet som rör konventionen. Viktig för arbetet är den aktionsplan som har tagits fram, HELCOM Baltic Sea Action Plan, och som uppdaterades år 2021. Denna syftar till att återställa god ekologisk status i Östersjön och är uppdelad i fyra olika segment med specifika mål. Ett av dessa mål är ”Ett välmående och motståndskraftigt ekosystem i Östersjön”. Inom de fyra segmenten har sedan konkreta åtgärder och aktioner specificerats, vilka ska genomföras senast år 2030.¹³⁴

¹³² Se artikel 8 och 9 i konventionen om skydd av europeiska vilda djur och växter samt deras naturliga miljö.

¹³³ 1992 års konvention om skydd av Östersjöområdets marina miljö, SÖ 1996:22.

¹³⁴ Havs- och vattenmyndighetens webbplats:

<https://www.havochvatten.se/download/18.5756d924186eb5d932a5f56b/1679497611031/rapport-aktions-plan-for-miljon-i-ostersjon-bsap-oktober-2021.pdf>.

OSPAR-konventionen (1992/1998)

Konventionen för skydd av den marina miljön i Nordostatlanten (Oslo-Pariskonventionen, OSPAR)¹³⁵ är egentligen en sammanslagning av två internationella konventioner, Oslokonventionen från år 1972 om dumpning av farligt avfall till sjöss och Pariskonventionen från år 1974 angående landbaserade källor till förorening av den marina miljön. OSPAR-konventionen har arbetats fram av ett flertal stater, bl.a. Sverige, men även EU har deltagit i arbetet. Konventionen antogs år 1992 och trädde i kraft år 1998.

Konventionen omfattar nordöstra Atlanten samt Nordsjön. Nordsjön, Skagerrak och delar av Kattegatt ingår som ett av fem förvaltningsområden. Här kan noteras att det i Kattegatt finns ett område som överlappar med HELCOMs.¹³⁶ Målet med konventionen är att begränsa havsföroreningar från bl.a. fartyg samt även vidta andra nödvändiga åtgärder för att skydda den marina miljön i Nordostatlanten. OSPAR-kommissionen, som leder och administrerar arbetet inom konventionen, har tagit fram ett antal rekommendationer, som dock inte är juridiskt bindande. Flera sådana rekommendationer rör skydd av arter, bl.a. torsk och ål. OSPAR-kommissionen har också tagit fram rekommendationer och beslut som rör skydd av habitat och marina områden.¹³⁷

¹³⁵ Konventionen för skydd av den marina miljön i Nordostatlanten (OSPAR), Paris den 22 september 1992, SÖ 1994:25.

¹³⁶ SOU 2020:83 s. 270.

¹³⁷ Närmare information finns i SOU 2021:51 s. 312 f.

5 Regleringen inom EU:s gemensamma fiskeripolitik och annan unionsrätt av betydelse för fisket

5.1 Inledning

EU har ett flertal regleringar som berör fiskeverksamheter, framför allt inom ramen för EU:s gemensamma fiskeripolitik, men även inom miljöpolitiken. Dessa regleringar har i sin tur ofta kopplingar till internationell rätt, vilket vi har redogjort för i kapitel 4.

EU:s regleringar inom ramen för den gemensamma fiskeripolitiken är omfattande och det här kapitlet syftar till att ge en överblick över dessa regleringar men även andra relevanta EU-regleringar av betydelse för fisket. Kapitlet syftar också till att utreda vilken befogenhet Sverige har att lagstifta i olika frågor som rör fisket. Detta är en förutsättning för att kunna lämna förslag på ändringar i den svenska fiskelagstiftningen.

Kapitlet inleds med en allmän beskrivning av EU:s befogenheter, rättsakter och allmänna rättsprinciper. Vi kommer sedan att gå in på vilka utgångspunkter som gäller för det nationella handlingsutrymmet inom den gemensamma fiskeripolitiken respektive miljöpolitiken. Vi kommer efter det att behandla EU:s övergripande strategier och mål som berör fiske och gå in på de gällande rättsakterna inom politikområdet. Fokus kommer att ligga på regleringarna i grundförordningen, kontrollförordningen (den version som gällde före den 9 januari 2024)¹ och IUU-förordningen (den

¹ Rådets förordning (EG) nr 1224/2009 av den 20 november 2009 om införande av ett kontrollsystem i unionen för att säkerställa att bestämmelserna i den gemensamma fiskeripolitiken efterlevs, om ändring av förordningarna (EG) nr 847/96, (EG) nr 2371/2002,

version som gällde före den 9 januari 2024)². EU:s reviderade bestämmelser som rör kontroll och som utredningen har i uppdrag att anpassa nationell rätt till, beskrivs närmare i kapitel 7.³

Vi kommer i kapitlet att avslutningsvis gå in på EU:s miljöpolitik, och vissa av de för fisket relevanta rättsakterna inom det politikområdet.

5.2 Allmänt om EU:s befogenheter, rättsakter och allmänna rättsprinciper

5.2.1 EU:s befogenheter

EU kan bara agera på de områden som den har fått behörighet av medlemsstaterna. EU:s befogenheter styrs av tre principer som framgår av fördraget om Europeiska unionen (EU-fördraget):

- Tilldelade befogenheter – EU har bara den behörighet som anges i EU-fördragen.⁴
- Proportionalitet – EU:s åtgärder får inte gå utöver vad som krävs för att nå målen i fördragen.⁵
- Subsidiaritet – På de områden där både EU och medlemsstaterna har befogenhet får EU bara vidta åtgärder om de blir effektivare än medlemsstaternas åtgärder.⁶

I Fördraget om Europeiska unionens funktionssätt (EUF-fördraget) finns bestämmelser som fastställer områden, avgränsningar och de närmare villkoren för hur EU:s befogenheter ska utövas.⁷ Av de

(EG) nr 811/2004, (EG) nr 768/2005, (EG) nr 2115/2005, (EG) nr 2166/2005, (EG) nr 388/2006, (EG) nr 509/2007, (EG) nr 676/2007, (EG) nr 1098/2007, (EG) nr 1300/2008, (EG) nr 1342/2008 och upphävande av förordningarna (EEG) nr 2847/93, (EG) nr 1627/94 och (EG) nr 1966/2006.

² Rådets förordning (EG) nr 1005/2008 av den 29 september 2008 om upprättande av ett gemenskapssystem för att förebygga, motverka och undanröja olagligt, orapporterat och oreglerat fiske och om ändring av förordningarna (EEG) nr 2847/93, (EG) nr 1936/2001 och (EG) nr 601/2004 samt om upphävande av förordningarna (EG) nr 1093/94 och (EG) nr 1447/1999.

³ Här avses bestämmelser i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2023/2842 av den 22 november 2023 om ändring av rådets förordning (EG) nr 1224/2009, och om ändring av rådets förordningar (EG) nr 1967/2006 och (EG) nr 1005/2008 och Europaparlamentets och rådets förordningar (EU) 2016/1139, (EU) 2017/2403 och (EU) 2019/473 vad gäller fiskerikontroll.

⁴ Se artikel 5.2 i EU-fördraget.

⁵ Se artikel 5.4 i EU-fördraget.

⁶ Se artikel 5.3 i EU-fördraget.

⁷ Se artikel 1.1 i EUF-fördraget.

inledande bestämmelserna i fördraget framgår EU:s befogenheter inom olika områden. EU har *exklusiv befogenhet* för vissa angivna områden i fördraget. För dessa områden är det endast EU som har kompetens att lagstifta och anta rättsligt bindande akter. Medlemsstaterna får på de områdena endast lagstifta och anta rättsligt bindande akter efter bemyndigande från EU eller för att genomföra EU:s akter.⁸

För andra angivna områden har EU och medlemsstaterna *delad befogenhet*. Det innebär att både EU och medlemsstaterna har befogenhet att lagstifta och anta rättsligt bindande akter på området. För medlemsstaternas del gäller dock vid delad befogenhet att de endast har rätt att lagstifta och anta rättsligt bindande rättsakter om och i den mån EU inte har utövat sin befogenhet på området.⁹ När EU har utnyttjat sin befogenhet inom det aktuella området har medlemsstaten alltså inte rätt att göra det, detta brukar benämnas *unionens spärrverkan*.¹⁰ Inom ett område med delad befogenhet kan alltså medlemsstaternas handlingsutrymme vara mer eller mindre upptaget, dvs. spärrat. Vilken spärrverkan som gäller för ett specifikt område måste dock prövas i det enskilda fallet.¹¹

För de områden där EU endast har stödjande, samordnande eller kompletterande kompetens gäller dock inte principen om unionens spärrverkan. Inom de områdena får de rättsligt bindande akter som EU antar inte omfatta någon harmonisering av medlemsstaternas lagar eller andra författningar.¹² EU:s kompetens inom de olika områdena kan dock variera.

5.2.2 EU:s rättsakter

Inom EU finns olika typer av rättsakter. De som främst är av intresse för fiskets del är förordningar och direktiv. Båda dessa typer av rättsakter är bindande för medlemsstaterna.¹³ *Direktiv* är bindande i fråga om det resultat som ska uppnås, men överlåter till medlemsstaterna att bestämma form och tillvägagångssätt för genomförandet.¹⁴

⁸ Se artikel 2.1 och 3.1 i EUF-fördraget.

⁹ Se artikel 2.2 och 4 i EUF-fördraget.

¹⁰ Bernitz och Kjellgren (2018), s. 41.

¹¹ Se t.ex. EU-domstolens dom i mål 237/82.

¹² Se artikel 2.5 och 6 i EUF-fördraget.

¹³ Artikel 288 i EUF-fördraget.

¹⁴ Artikel 288 andra stycket i EUF-fördraget.

Förordningar har allmän giltighet och är i alla delar bindande och direkt tillämpliga i varje medlemsstat.¹⁵

Delegerade rättsakter och genomförandeåtgärder

Kommissionen ges ofta befogenhet att utfärda följdlagstiftning genom så kallade *delegerade rättsakter* eller *genomförandeakter*. Det finns vissa skillnader mellan dessa två olika typer akter i fråga om vad de får föreskriva och processerna för akternas antagande.¹⁶

5.2.3 EU:s allmänna rättsprinciper

Allmänna rättsprinciper brukar inom EU-rätten beskrivas som normer av abstrakt och generell karaktär. De har haft stor betydelse för EU-rättens utveckling och är bindande för EU, dess institutioner och medlemsstaterna. Rättsprincipernas innebörd har genom åren tydliggjorts i EU-domstolens praxis och många av principerna har också sitt ursprung i domstolens praxis. I dag finns många av rättsprinciperna preciserade i bestämmelser i fördragen eller i EU:s rättighetsstadga^{17, 18}. Eftersom dessa har eller kan ha betydelse vid tolkning och tillämpning av EU-rätten kommer vi i korthet att gå in på relevanta grundläggande principer.

Grundläggande principer av konstitutionell karaktär

Vi har i avsnitt 5.2.1 ovan berört *subsidiaritetsprincipen* och *proportionalitetsprincipen*, som är rättsprinciper av konstitutionell karaktär. I samma avsnitt beskrivs principen om tilldelade befogenheter som i sin tur har starka kopplingar till *legalitetsprincipen*, även den en allmän rättsprincip av konstitutionell karaktär. Legalitetsprincipens innebörd kan, i den här kontexten, beskrivas som ett krav på rättsligt stöd vid ageranden. En annan allmän rättsprincip som är värd att nämna i sammanhanget är *lojalitetsprincipen*. Enligt denna

¹⁵ Artikel 288 andra stycket i EUF-fördraget.

¹⁶ Inom fiskeområdet förekommer också vissa beslut, bl.a. sådana som rör EFCA. Angående olika typer av rättsakter, se Bernitz och Kjellgren (2022), s. 83 f.

¹⁷ Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna (2012/C 326/02).

¹⁸ Bernitz och Kjellgren (2022), s. 143 ff.

princip ska medlemsstaterna och unionen med dess institutioner, respektera och samarbeta med varandra.¹⁹ Även om lojalitetsplikten är ömsesidig så är en viktig följd av den att medlemsstaterna är skyldiga att vidta alla lämpliga åtgärder för att säkerställa att EU-rätten efterlevs, genomförs och tillämpas fullt ut på det nationella planet. Detta ska göras på ett sätt som krävs för att de EU-rättsliga reglerna ska få fullt genomslag²⁰. I sammanhanget bör även principen om *EU-rättens företrädare* nämnas. Principen bygger på tanken att när en konflikt uppstår mellan EU-rätten och nationell rätt är det EU-rätten som ska gälla.²¹

Principer av betydelse för enskildas rättsskydd

Många av de allmänna rättsprinciperna inom EU-rätten rör frågor om rättsskydd för enskilda och har kopplingar till bestämmelserna i EKMR, som har beskrivits i avsnitt 4.5.2. I EU:s rättighetsstadga har allmänna rättsprinciper av betydelse för enskilda kodifierats. Dessa berör i första hand fysiska personer, men i många fall kan de även ha betydelse för juridiska personer.²²

Flera principer och grundläggande värden är kopplade till kännetecknen för en *rättsstat*. Här kan nämnas att det av artikel 19.1 i EU-fördraget framgår att medlemsstaterna ska säkerställa ett effektivt domstolsskydd inom de områden som omfattas av unionsrätten. Av artikel 47 i rättighetsstadgan framgår att var och en har rätt att inom skälig tid få sin sak prövad i en rättvis och offentlig rättegång och inför en oavhängig och opartisk domstol som har inrättats enligt lag. I det följande går vi igenom grundläggande principer inom EU-rätten som berör enskildas rättsskydd, och som är värda att särskilt nämna.

¹⁹ Se artikel 4.3 i EU-fördraget, av vilken det framgår att unionen och medlemsstaterna ska respektera och bistå varandra när de fullgör uppgifter som följer av fördragen.

²⁰ Bernitz och Kjellgren (2022), s. 46 f.

²¹ Se bl.a. EU-domstolens dom i mål 6/64.

²² Bernitz och Kjellgren (2022), s. 144.

Likabehandlingsprincipen (icke-diskriminering)

Likabehandlingsprincipen har en stark ställning i fördragen²³ och inom EU-rätten har det t.ex. alltid varit otillåtet med diskriminering på grund av nationalitet.²⁴ I rättighetsstadgan återfinns flera bestämmelser som berör likabehandling. Här föreskrivs att alla är lika inför lagen²⁵ och stadgan innehåller också en bred icke-diskrimineringsbestämmelse. Av den framgår bl.a. att inom tillämpningsområdet för fördragen, och utan att det påverkar tillämpningen av någon särskild bestämmelse i dem, ska all diskriminering på grund av nationalitet vara förbjuden²⁶.

Av EU-domstolens praxis framgår att likabehandlingsprincipen bl.a. innebär att lika situationer inte får behandlas olika och att olika situationer inte får behandlas lika, om det inte finns sakliga skäl för en sådan behandling som grundar sig i objektiva och skäliga kriterium. En särbehandling behöver utöver det även vara proportionerlig för att kunna accepteras.²⁷

Proportionalitetsprincipen

Proportionalitetsprincipen innebär något förenklat att åtgärder för att uppnå ett visst ändamål, inte får vara mer betungande eller långtgående än vad som kan anses nödvändigt för att uppnå ändamålet. Principen har betydelse för EU:s befogenheter att vidta åtgärder, vilket vi har berört i avsnitt 5.2.1 ovan, men har därutöver även betydelse som en allmän rättsprincip vid tillämpningen av EU-rätten. Ofta används ett proportionalitetstest som består av tre kriterier, som alla ska vara uppfyllda för att en åtgärd ska anses vara proportionerlig:

1. *Lämplighet* – Åtgärden ska vara ägnad att tillgodose (det legitima) ändamålet.

²³ I sammanhanget kan artikel 2 i EU-fördraget samt artikel 8 och 10 i EUF-fördraget särskilt nämnas.

²⁴ Se artikel 18.1 i EUF-fördraget och artikel 21.2 i rättighetsstadgan.

²⁵ Artikel 20 i rättighetsstadgan.

²⁶ Artikel 21 i rättighetsstadgan.

²⁷ Se t.ex. EU-domstolens dom i mål C-356/12 samt Bernitz och Kjellgren (2022), s. 166.

2. *Nödvändighet* – Åtgärden ska vara nödvändig för att uppnå ändamålet och det ska inte finnas mindre inskränkande eller betungande alternativ.
3. *Proportionalitet i strikt mening* – Åtgärden och dess konsekvenser ska stå i rimlig proportion till den skada eller andra negativa effekter som åtgärden kan förorsaka för de berörda.

Proportionalitetsprincipen är viktig att beakta vid nationellt genomförande av EU-rätten. Principen har också betydelse som en rätts-säkerhetsprincip vid avvägningar mellan enskilda och allmänna intressen, bl.a. vid inskränkningar av enskildas rätt till skydd för sin egendom.²⁸

Rättssäkerhetsprincipen

Rättssäkerhetsprincipen är en generell princip som huvudsakligen innebär att rättstillämpningen behöver vara förutsägbar. EU-domstolen har uttalat att principen bl.a. kräver att bestämmelser ska vara klara och precisa, så att enskilda på ett otvetydigt sätt kan få kännedom om sina rättigheter och skyldigheter och vidta åtgärder i enlighet med det.²⁹ Under denna princip har flera andra principer utvecklats, bl.a. den del av proportionalitetsprincipen som beskrivits i underavsnittet ovan, men även förbudet mot retroaktiv lagstiftning, principen om skydd för berättigade förväntningar och rätten att inte bli lagförd eller straffad två gånger (*ne bis in idem*)³⁰, vilka vi i korthet går in på i det följande.

Förbud mot retroaktiv lagstiftning

EU har en restriktiv syn när det gäller retroaktiv lagstiftning. Retroaktiv lagstiftning av materiell karaktär som är till nackdel för enskilda rättssubjekt, är som huvudregel inte tillåten.³¹ I EU:s rättighetsstadga finns ett uttryckligt förbud mot retroaktiv straff-

²⁸ Se särskilt artikel 52.1 i rättighetsstadgan av vilken det framgår att begränsningar i rättigheter och friheter som framgår av stadgan måste stå i överensstämmelse med proportionalitetsprincipen. Se även Bernitz och Kjellgren (2022), s. 171 ff.

²⁹ EU-domstolens dom i mål C-308/06.

³⁰ Bernitz och Kjellgren (2022), s. 175.

³¹ Bernitz och Kjellgren (2022), s. 176.

lagstiftning.³² Här kan dock nämnas att strafflagstiftning som har lindrats däremot ska tillämpas retroaktivt.³³

Skydd för berättigade förväntningar

Principen om skydd för berättigade förväntningar innebär att en person ska kunna handla och bedriva näringsverksamhet med en berättigad förväntan att existerande EU-lagstiftning ska fortsätta att gälla. En EU-rättslig åtgärd får inte kränka intresset av berättigad förväntan, om det inte finns ett överordnat allmänt intresse som väger tyngre.³⁴

Förbud mot dubbel lagföring och dubbelbestraffning

Rätten att inte bli dömd eller straffad två gånger för samma brott är en grundläggande rättighet som framgår av EU:s rättighetsstadga.³⁵ Denna rättighet återfinns också i EKMR.³⁶

5.3 EU:s befogenheter på fiske- respektive miljöområdet

5.3.1 EU:s befogenheter på fiskeområdet

För fiskeområdet framgår det av artikel 3.1 d i EUF-fördraget att unionen har exklusiv befogenhet för området bevarandet av havets biologiska resurser inom ramen för den gemensamma fiskeripolitiken.³⁷ Det framgår vidare av artikel 4.2 d i EUF-fördraget att unionen och medlemsstaterna har delad befogenhet på området jordbruk och fiskeri, med undantag för bevarandet av havets biologiska resurser.

Allmänna bestämmelser om den gemensamma fiskeripolitiken finns i artikel 38–43 i EUF-fördraget. Här kan nämnas att unionen

³² Artikel 49.1 i rättighetsstadgan.

³³ EU-domstolens dom i mål C-17/10.

³⁴ Bernitz och Kjellgren (2022), s. 177.

³⁵ Artikel 50 i EU:s rättighetsstadga.

³⁶ Se artikel 4 i det sjunde tilläggsprotokollet till EKMR.

³⁷ Frågor som rör den exklusiva kompetensen aktualiserades i EU-domstolens dom i de för-
enade målen C-626/15 och C-659/16, Kommissionen mot rådet (marina skyddsområden
Antarktis).

enligt artikel 38 i EUF-fördraget ska fastställa och genomföra en gemensam jordbruks- och fiskeripolitik och av samma bestämmelse framgår bl.a. att den inre marknaden ska omfatta jordbruk, fiskeri och handel med jordbruksprodukter.³⁸

5.3.2 EU:s befogenheter på miljöområdet

Inom miljöområdet har EU och medlemsstaterna delad befogenhet.³⁹ Miljöskydd får anses vara ett område som prioriteras inom EU. I EUF-fördraget finns olika bestämmelser som tydliggör miljöskyddets betydelse och i olika rättsakter, främst förordningar och direktiv, regleras många miljöfrågor i detalj. Dessa olika regleringar har en stor betydelse för den svenska miljörätten.

Fisket berörs av ett flertal av EU:s rättsakter på miljöområdet. Vi kommer att redogöra för några centrala rättsakter i avsnitt 5.6 nedan. Med hänsyn till att många av rättsakterna är direktiv har de genomförts i den nationella rätten, och vi kommer att återkomma till frågor om EU:s miljö rätt som rör den nationella lagstiftningen.

5.3.3 EU och internationell rätt

Såsom har beskrivits i kapitel 4 är EU part i flera internationella avtal som berör fiske. Det finns därför anledning att nämna något om EU:s kompetens att ingå internationella avtal, vilket brukar benämnas den *externa kompetensen*,⁴⁰ och vad som särskilt gäller för avtal som rör fiske och miljö. Vi kommer även att i korthet beskriva vilken rättsverkan internationella avtal har inom EU-rätten.

EU:s externa kompetens i frågor som rör fiske och miljö

Den så kallade parallelldoktrinen har haft stor betydelse för rättsutvecklingen avseende EU:s externa kompetens. Enligt parallelldoktrinen ska det, något förenklat, råda överensstämmelse (paral-

³⁸ Med jordbrukets produkter avses jordens, husdjursskötselns och fiskets produkter samt produkter i första bearbetningsledet som har samband med sådana produkter, se artikel 38.1 i EUF-fördraget.

³⁹ Se artikel 4.2 e i EUF-fördraget.

⁴⁰ EU:s kompetens att anta rättsakter brukar benämnas den *interna kompetensen*.

lellitet) mellan gemenskapens interna och externa kompetens.⁴¹ Det innebär att på de områden som EU har interna befogenheter ska EU även ha externa befogenheter att etablera relationer med tredje parter och ingå internationella avtal. Till skillnad från vad som gällde tidigare framgår externa befogenheter numera av EUF-fördraget. Enligt artikel 3.2 i EUF-fördraget ska EU ha exklusiv befogenhet att ingå ett internationellt avtal, om ingåendet av avtalet föreskrivs i en unionslagstiftningsakt eller om ingående är nödvändigt för att EU ska kunna utöva sin befogenhet internt, eller i den mån ingåendet kan påverka gemensamma regler eller ändra räckvidden av dessa. Vi kommer i samband med redogörelsen för regleringen i grundförordningen att gå in närmare på bestämmelser om externa befogenheter i frågor som berör fiske, se avsnitt 5.5 nedan.

I fråga om externa befogenheter inom miljöpolitiken kan nämnas att det av artikel 191.4 i EUF-fördraget, framgår att unionen och medlemsstaterna inom sina respektive kompetensområden ska samarbeta med tredjeland och med behöriga internationella organisationer. Det framgår vidare att de närmare villkoren för samarbete från unionens sida kan bli föremål för avtal mellan unionen och tredje parter. Det ska dock inte inverka på medlemsstaternas behörighet att förhandla i internationella organ och att ingå internationella avtal.

Det förekommer att EU har exklusiv kompetens endast i vissa frågor som ingår i ett internationellt avtal. EU kan i sådana fall ingå avtalet tillsammans med medlemsstaterna. Dessa avtal brukar benämnas *blandade avtal* och sådana behandlar vanligen både frågor som faller inom EU:s exklusiva kompetens och sådana som faller utanför.⁴²

De internationella avtalens status inom EU-rätten

EU har, till skillnad från Sverige⁴³, en monistisk syn på hur internationell rätt blir en del av den interna rättsordningen.⁴⁴ Internationella avtal som EU har ingått inom ramen för sin externa kom-

⁴¹ Bernitz och Kjellgren (2022), s. 271 f.

⁴² Bernitz och Kjellgren (2022), s. 273 f.

⁴³ Se avsnitt 4.2 för beskrivning av internationell rätts ställning i det svenska rättssystemet.

⁴⁴ Bernitz och Kjellgren (2022), s. 283.

petens blir bindande för både EU och medlemsstaterna⁴⁵ och behöver alltså inte införlivas genom någon särskild lagstiftningsakt för att gälla. Enligt EU-domstolens praxis ska bestämmelser i internationella avtal, i och med ikraftträdandet, ses som en integrerad del av unionens rättsordning.⁴⁶

5.4 EU:s övergripande strategier och mål som berör fiske

Inom EU finns olika strategier och mål som berör miljön i stort och som även berör fisket. Inom dessa tydliggörs kopplingarna mellan vissa av de politikområden som fisket berörs av. Nedan redogör vi för ett flertal av dessa strategier och mål, i kronologisk ordning, i syfte att ge en bakgrund till EU:s regleringar inom de relevanta områdena.

5.4.1 Den integrerade havspolitik (2007)

Kommissionen lanserade under år 2007 ”En integrerad havspolitik för Europeiska unionen”. Den integrerade havspolitik samlar all EU-politik med anknytning till haven. Den utgår ifrån tanken att EU kan få större avkastning från sina havsområden med mindre inverkan på miljön genom att samordna det breda spektrumet av sammanlänkande verksamheter med anknytning till hav och kuster.⁴⁷ År 2008 antogs havsmiljödirektivet som ett centralt verktyg inom den integrerade havspolitik för att kunna definiera vad hållbart nyttjande är. Definition av god miljöstatus är basen för hållbart nyttjande, som inkluderar ett ekosystemperspektiv, dvs. alla relevanta belastningar och nivån av en tillåten påverkan av ekosystemkomponenter med hänsyn till socioekonomiska aspekter.

Därmed syftar den integrerade havspolitik till att främja en hållbar utveckling av alla havsbaserade verksamheter och kustregioner genom att förbättra samordningen av politiken och genom att utveckla övergripande verktyg. Inom ramen för den integrerade havs-

⁴⁵ Se artikel 216.2 i EUF-fördraget.

⁴⁶ Se t.ex. EU-domstolens dom i mål 181/73.

⁴⁷ Europaparlamentets webbplats:

<https://www.europarl.europa.eu/factsheets/sv/sheet/121/europeiska-unionens-integrerade-havspolitik>.

politiken finns flera huvudmål och åtgärdsområden, varav följande särskilt kan nämnas:

- Maximering av den hållbara användningen av hav för att möjliggöra tillväxt i havs- och kustregioner vad gäller sjöfart, kusthamnar, varvsindustri, havsrelaterade arbetstillfällen, miljö och fiskeriförvaltning.
- Upprättande av en kunskaps- och innovationsbas för havspolitikern genom en övergripande EU-strategi för havs- och sjöfartsforskning (relevant reglering finns i havsmiljödirektivet⁴⁸, som vi återkommer till i avsnitt 5.6.2).
- Förbättring av livskvaliteten i kustområden, bl.a. genom främjande av kust- och havsturism.⁴⁹

Frågan om integrerad havsplanering har prioriterats inom politiken. Detta med anledning av att man kunnat se en större mänsklig påverkan på haven, kombinerat med en snabbt växande efterfrågan på och konkurrens om havsområden för olika ändamål, såsom fiskeverksamhet, förnybar energi till havs och bevarande av ekosystem. Bredvid havsmiljödirektivet antogs år 2014 havsplaneringsdirektivet,⁵⁰ som vi kommer att återkomma till i avsnitt 5.6.3.

Den integrerade havspolitikern skapar sammanfattningsvis en förvaltningsram som inkluderar den gemensamma fiskeripolitiken och relevanta direktiv som sätter ekologiska gränser för exploateringen (vattendirektivet, art- och habitatdirektivet samt havsmiljödirektivet). Koordineringen mellan dessa direktiv och den gemensamma fiskeripolitiken tydliggör att eventuella målkonflikter måste diskuteras baserad på en definition av god miljöstatus som möjliggör ett hållbart nyttjande.

Kommissionen har inom ramen för den integrerade havspolitikern också lagt fram havsområdesstrategier för alla EU:s hav. Dessa strategier är regionspecifika och bygger på samarbete mellan stater inom samma havsområde, i syfte att ta itu med gemensamma ut-

⁴⁸ Europaparlamentets och rådets direktiv 2008/56/EG av den 17 juni 2008 om upprättande av en ram för gemenskapens åtgärder på havsmiljöpolitikens område.

⁴⁹ Europaparlamentets webbplats:

<https://www.europarl.europa.eu/factsheets/sv/sheet/121/europeiska-unionens-integrerade-havspolitik>.

⁵⁰ Europaparlamentets och rådets direktiv 2014/89/EU av den 23 juli 2014 om upprättandet av en ram för havsplanering.

maningar och möjligheter för utvecklingen av den maritima ekonomin och skyddet av havsmiljön.⁵¹ Strategin för Östersjöområdet⁵² var den första övergripande strategin som utarbetades på ”makro-regional nivå”.⁵³ Strategin har som mål att rädda havsmiljön, länka samman regionen och öka välbefindandet.⁵⁴

5.4.2 Den europeiska gröna given (2019)

Den europeiska gröna given antogs år 2019⁵⁵ och är EU:s nuvarande tillväxtstrategi. Avsikten är att strategin ska ställa om EU till ett rättvist och välmående samhälle med en modern, resurseffektiv och konkurrenskraftig ekonomi där det år 2050 inte längre förekommer några nettoutsläpp av växthusgaser och där den ekonomiska tillväxten har frikopplats från resursförbrukningen.⁵⁶ Det är en heltäckande sektorsövergripande strategi där alla relevanta politikområden bidrar till målet.⁵⁷ Strategin bidrar också till EU:s genomförande av Agenda 2030, som vi har berört i avsnitt 4.5.1.

Den gröna given ska bidra till skyddet av haven, sjöarna och naturen. Inom den gröna given prioriteras bl.a. skyddet av den biologiska mångfalden och ekosystemen samt hållbarhet inom den blå ekonomin och fiskerieringen.⁵⁸ Inom ramen för den gröna given har strategier i enskilda frågor tagits fram. Strategin för biologisk mångfald 2030 kan särskilt nämnas, se vidare nedan.⁵⁹

⁵¹ Europaparlamentets webbplats: <https://www.europarl.europa.eu/factsheets/sv/sheet/121/europeiska-unionens-integrerade-havspolitik>.

⁵² KOM (2009) 248.

⁵³ Europaparlamentets webbplats: <https://www.europarl.europa.eu/factsheets/sv/sheet/121/europeiska-unionens-integrerade-havspolitik>.

⁵⁴ Regeringens webbplats: <https://www.regeringen.se/sverige-i-eu/eus-ostersjostrategi/bakgrund-och-mal-for-eus-ostersjostrategi/>.

⁵⁵ Här kan tilläggas att den antogs genom ett meddelande från kommissionen, COM (2019) 640 final.

⁵⁶ COM (2019) 640 final, s. 2.

⁵⁷ Europeiska rådets webbplats: <https://www.consilium.europa.eu/sv/policies/green-deal/>.

⁵⁸ Kommissionens webbplats: https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/priorities-2019-2024/european-green-deal/protecting-environment-and-oceans-green-deal_sv.

⁵⁹ Europeiska rådets webbplats: <https://www.consilium.europa.eu/sv/policies/green-deal/>.

EU:s strategi för biologisk mångfald 2030 (2020)

Kommissionen tog under år 2020 fram en strategi för biologisk mångfald till år 2030.⁶⁰ Strategin ska bidra till arbetet inom konventionen för biologisk mångfald, CBD, se avsnitt 4.5.1. Strategin berör ett flertal områden, bl.a. naturskydd, EU-plan för återställande av natur samt marina och limniska ekosystem.

Inom strategin finns ett flertal mål, varav ett är att säkerställa hållbar användning av fiskeresurserna. I strategin finns också flera centrala åtaganden till år 2030, bl.a. att rättsligt skydda minst 30 procent av EU:s landyta och 30 procent av havsområdet. Vidare ska fiske och utvinningsverksamhetens negativa effekter på känsliga arter och livsmiljöer, inklusive havsbotten, minskas väsentligt för att uppnå god miljöstatus. Bifångster av arter ska också elimineras eller minskas till en nivå som möjliggör återhämtning och bevarande av aktuella arter.⁶¹

5.4.3 Den marina handlingsplanen (2023)

EU:s handlingsplan för att skydda och återställa marina ekosystem för ett hållbart och resilient fiske antogs i februari 2023.⁶² Handlingsplanen är en del av kommissionens insatser för att få till stånd ett mer konsekvent genomförande av EU:s miljöpolitik och den gemensamma fiskeripolitiken utifrån miljömässig, ekonomisk och social hållbarhet. Handlingsplanen bidrar till uppfyllandet av Agenda 2030⁶³, EU:s genomförande av konventionen om biologisk mångfald⁶⁴, och åtagandena i EU:s strategi för biologisk mångfald, vilken har beskrivits i avsnittet ovan.

Av handlingsplan framgår att det faktum att bevarandet av havets biologiska resurser inom ramen för den gemensamma fiskeripolitiken omfattas av EU:s exklusiva kompetens samtidigt som befogenheten inom miljöpolitiken är delad, har lett till separata beslutsprocesser som inte är samordnade, vilket har förhindrat antagandet och genomförandet av enhetliga förvaltningsåtgärder. I handlingsplanen

⁶⁰ Denna presenterades under våren år 2020.

⁶¹ Naturvårdsverkets webbplats: <https://www.naturvardsverket.se/om-miljoarbetet/miljoarbete-i-eu/biologisk-mangfald>.

⁶² Här kan tilläggas att den antogs genom ett meddelande från kommissionen, COM (2023) 102 final.

⁶³ Se avsnitt 4.5.1.

⁶⁴ Se avsnitt 4.5.1.

anges att det är mycket viktigt att förbättra kopplingarna mellan de båda politikområdena och avsevärt öka öppenheten och samordningen mellan olika myndigheter och berörda parter.

Handlingsplanen innehåller en rad åtgärder, bl.a. stödåtgärder, för att bättre skydda fiskeresurserna och de marina ekosystemen och förbättra samstämmigheten och samordningen mellan miljö- och fiskeripolitiken på alla nivåer. Den avser att underlätta fiskesektorns övergång till mer hållbara fiskemetoder och öka resiliensen inom sektorn. Den avser även fungera som en vägledning för medlemsstaterna att prioritera åtgärder, med fokus på skydd av känsliga arter, havsbotten och på att förbättra fiskets selektivitet.

I handlingsplanen lyfts bl.a. följande. Hållbart förvaltnad och fångad fisk har ett förhållandevis lågt koldioxidavtryck och är viktig för livsmedelstryggheten för många människor samt för att bevara fiskesamhällens ekonomiska bas. Att säkerställa ett hållbart fiske och hållbart förvaltnade fiskebestånd är avgörande för att skydda havens biologiska mångfald och bekämpa klimatförändringarna. Utöver klimatförändringar hotas de marina ekosystemen av ohållbart eller olagligt, orapporterat och oreglerat fiske. Det finns också andra påverkansfaktorer som är kopplade till mänsklig verksamhet, såsom sjötransporter, energiproduktion, turism, jordbruk och industri. Det är viktigt att beakta alla dessa påverkansfaktorer i arbetet med de marina ekosystemen.

I handlingsplanen lyfts särskilt att effektivt förvaltnade skyddade områden minimerar oavsiktliga fångster av känsliga arter, skyddar lekområden och uppväxtområden för fisk och ungfisk och minskar påverkan på känsliga livsmiljöer, särskilt havsbotten. Kommissionen uppmanar medlemsstaterna att fullt ut utnyttja den gemensamma fiskeripolitikens verktyg och att fasa ut mobilt bottenfiske⁶⁵ i alla marina skyddsområden senast år 2030.⁶⁶

⁶⁵ Med *mobilt bottenfiske* avses fiske med vissa mobila bottenkontaktredskap, vilket omfattar skrapredskap som dras av båt, mekaniska skrapredskap, inklusive sugskrapor, enbåtsbotten-trål, dubbeltrål, bottentrål till partrålning, landvad/not, snurrevad, parsnurrevad, skotsk snurrevad, vad/not för fartyg och bomtrål, se COM (2023) 102 final, s. 9.

⁶⁶ Här kan noteras att Europaparlamentet den 18 januari 2024 utfärdade en resolution om EU:s handlingsplan: Skydda och återställa marina ekosystem för ett hållbart och resiliellt fiske, (2023/2124[INI]).

5.4.4 Kommissionens meddelande om den gemensamma fiskeripolitiken i dag och i morgon (2023)

Kommissionens meddelande om den gemensamma fiskeripolitiken i dag och i morgon: en pakt för haven för en hållbar, vetenskapsbaserad, innovativ och inkluderande fiskeförvaltning,⁶⁷ antogs samtidigt som den marina handlingsplanen i februari 2023. Den kompletterar den marina handlingsplanen och syftar bl.a. till att fastställa en vision och en väg mot ett hållbart och resilient fiske i framtiden.

I meddelandet lyfter kommissionen ett antal olika åtgärder som den avser att vidta samtidigt som även medlemsstaterna uppmanas att agera inom vissa områden. Kommissionen betonar vikten av att kombinera miljömässiga, sociala och ekonomiska hållbarhetsmål inom ramen för den gemensamma fiskeripolitiken. Man anger vidare att de mest relevanta åtgärderna för att minska fiskets inverkan på den marina miljön måste prioriteras och att särskild uppmärksamhet bör ägnas åt att uppnå maximal hållbar avkastning. Man anger även att ekosystemansatsen behöver stärkas genom bättre forskning. Vi kommer att återkomma till maximal hållbar avkastning och ekosystemansatsen i avsnitt 5.5.1 nedan.

I meddelandet tar kommissionen även upp följande, som särskilt kan nämnas. Inom fiskeförvaltningen är det viktigt att beakta effekterna av all fiskeverksamhet, både kommersiell verksamhet och fritidsverksamhet, för att uppnå hållbarhetsmålen. En effektiv kontroll och tillsyn från medlemsstaternas sida behöver också säkerställas. Medlemsstaterna ansvarar för att fritidsfisket bedrivs på ett sätt som är förenligt med målen för den gemensamma fiskeripolitiken.⁶⁸ För att kunna förvalta fritidsfisket krävs en fullständig bild av hur detta fiske påverkar fiskbestånden och ekosystemen och hänsyn behöver tas till den särskilda karaktären hos sådant fiske, och till annan EU-lagstiftning som är tillämplig för verksamheten.

⁶⁷ Meddelande från kommissionen till Europaparlamentet och Rådet, Den gemensamma fiskeripolitiken i dag och i morgon: en pakt för fisket och haven för en hållbar, vetenskapsbaserad, innovativ och inkluderande fiskeförvaltning, COM (2023) 103 final.

⁶⁸ Se skäl 3 i ingressen till förordningen om den gemensamma fiskeripolitiken. Här kan tilläggas att kontrollförordningen, vilken vi återkommer till i avsnitt 5.5.2, fastställer detaljerade bestämmelser för i första hand det yrkesmässiga fisket.

5.5 EU:s rättsakter inom fiskeområdet

EU har sedan lång tid tillbaka en gemensam fiskeripolitik och bakgrunden till denna har vi behandlat i avsnitt 3.2.5. Nedan går vi in på relevant reglering inom den nuvarande gemensamma fiskeripolitiken.

5.5.1 EU:s grundförordning

Grundförordningen är en av de mest centrala rättsakterna inom den gemensamma fiskeripolitiken. Förordningen är indelad i tretton olika delar, enligt följande:

1. allmänna bestämmelser,
2. tillträde till vatten,
3. åtgärder för bevarande och hållbart nyttjande av marina biologiska resurser,
4. förvaltning av fiskekapaciteten,
5. vetenskaplig grund för fiskeriförvaltningen,
6. extern politik,
7. vattenbruk,
8. den gemensamma marknadsordningen,
9. kontroll- och verkställighet,
10. finansieringsinstrument,
11. rådgivande nämnder,
12. förfarandebestämmelser, och
13. slutbestämmelser.

Vi kommer i det följande att i korthet beskriva förordningens kopplingar till internationell rätt och annan EU-reglering, och kommer sedan att gå in på de bestämmelser i förordningen som vi bedömer mest relevanta för utredningens uppdrag.

Förordningens kopplingar till internationell rätt och annan EU-reglering

I EU-rättsaktens ingress (den så kallade preambeln) framgår ofta syftet med den aktuella rättsakten och kopplingar mellan rättsakten och internationell rätt samt kopplingar till annan relevant EU-reglering. Ingressen kan även vara vägledande vid tolkningen av rättsaktens bestämmelser. Nedan beskrivs i korthet relevant information som framgår av ingressen till grundförordningen angående förordningens koppling till internationell rätt och viss annan EU-reglering.

Den gemensamma fiskeripolitiken bidrar till genomförande av relevant internationell rätt

I ingressen tydliggörs att den gemensamma fiskeripolitiken bidrar till genomförandet av havsrättskonventionen⁶⁹, FN:s avtal om skydd och förvaltning av gränsöverskridande och långvandrande fiskbestånd⁷⁰ och FAO:s avtal om att främja fiskefartygens iakttagande av internationella bevarande- och förvaltningsåtgärder på det fria havet⁷¹. När medlemsstaterna antar bevarande- och förvaltningsåtgärder enligt befogenheter inom ramen för den gemensamma fiskeripolitiken bör de, enligt uttalandena i ingressen, samtidigt agera på ett sätt som är fullständigt förenligt med de internationella skyldigheterna som fastställs i de internationella avtalen. De internationella avtalen får därför direkt betydelse vid tillämpningen av förordningen.

I ingressen tydliggörs också den gemensamma fiskeripolitikens kopplingar till olika internationella miljöavtal och samarbeten. Här kan nämnas att det i ingressen anges att den gemensamma fiskeripolitiken ska säkerställa överensstämmelse med de mål för fisket som fastställts vid en partskonferens till konventionen om biologisk mångfald⁷².

⁶⁹ Se avsnitt 4.3.2 och 4.4.1.

⁷⁰ Se avsnitt 4.4.2.

⁷¹ Se avsnitt 4.4.3.

⁷² Se avsnitt 4.5.1.

Den gemensamma fiskeripolitiken ska bidra till uppfyllande av EU:s miljöpolitik

I ingressen klargörs också vissa kopplingar mellan den gemensamma fiskeripolitiken och EU:s regleringar inom miljöområdet. Bl.a. framgår det av ingressen att den gemensamma fiskeripolitiken bör bidra till skyddet av den marina miljön och hållbar förvaltning av alla kommersiellt nyttjade arter.⁷³ Av ingressen framgår även att unionen bör sträva efter att skydda biologiskt känsliga områden genom att utse dem som skyddade områden för att bidra till bevarandet av levande akvatiska resurser och marina ekosystem. I sådana områden bör det vara möjligt att begränsa eller förbjuda fiskeverksamhet.

I ingressen anges vidare att EU:s art- och habitatdirektiv,⁷⁴ fågeldirektiv,⁷⁵ och havsmiljödirektiv fastställer vissa skyldigheter för medlemsstaterna vad beträffar särskilda skyddade områden, särskilda bevarandeområden respektive marina skyddade områden. Medlemsstaterna kan behöva vidta åtgärder inom ramen för den gemensamma fiskeripolitiken för att uppfylla skyldigheter enligt direktiven.

De allmänna bestämmelserna i grundförordningen

Tillämpningsområdet för den gemensamma fiskeripolitiken

Den gemensamma fiskeripolitiken omfattar

- a) bevarande av marina biologiska resurser⁷⁶ samt förvaltning av fiskeri och flottor som nyttjar sådana resurser, och
- b) i samband med marknadsåtgärder och ekonomiska åtgärder till stöd för genomförandet av den gemensamma fiskeripolitikens

⁷³ I sammanhanget hänvisas till den inledande bestämmelsen i Europaparlamentets och rådets direktiv 2008/56/EG av den 17 juni 2008 om upprättande av en ram för gemenskapens åtgärder på havsmiljöpolitikens område (havsmiljödirektivet). Se punkten 11 i ingressen till förordningen om den gemensamma fiskeripolitiken. Vi återkommer till havsmiljödirektivet i avsnitt 5.6.2 nedan.

⁷⁴ Rådets direktiv 92/43/EEG av den 21 maj 1992 om bevarande av livsmiljöer samt vilda djur och växter.

⁷⁵ Europaparlamentets och rådets direktiv 2009/147/EG av den 30 november 2009 om bevarande av vilda fåglar (fågeldirektivet).

⁷⁶ Med begreppet marina biologiska resurser avses ”tillgängliga och åtkomliga marina akvatiska arter, inklusive anadroma och katadroma arter under deras marina liv”, se artikel 4.1.2 i grundförordningen.

mål: limniska biologiska resurser⁷⁷, vattenbruk och beredning och marknadsföring av fiskeri- och vattenbruksprodukter.⁷⁸

Detta gäller dock under förutsättning att de uppräknade verksamheterna bedrivs

- a) på medlemsstaternas territorium där fördraget gäller,
- b) i unionens vatten, även av fiskefartyg som för ett tredjelands flagg och är registrerade i tredjeland,
- c) av unionsfiskefartyg utanför unionens vatten, eller
- d) av medlemsstaternas medborgare, utan att detta påverkar flaggstatens primära ansvar.⁷⁹

Reglering i fråga om medlemsstaternas territorium där fördraget gäller, finns i artikel 355 i EUF-fördraget. Där finns särskilda bestämmelser om vad som bl.a. gäller för utomeuropeiska områden.⁸⁰ Vi kommer att återkomma till avgränsningen av Sveriges territorium i avsnitt 6.3.1. Nedan går vi in närmare på vad som avses med unionens vatten.

Unionens vatten

Begreppet unionens vatten definieras i grundförordningen som ”de vatten som omfattas av medlemsstaternas överhöghet eller jurisdiktion, med undantag för de vatten som gränsar till de territorier som anges i bilaga II till fördraget”.⁸¹ Vad som avses med unionens vatten bör tolkas mot bakgrund av bestämmelserna i havsrättskonventionen. Här kan noteras att staterna enligt havsrättskonventionen har ansetts ha territoriell jurisdiktion i inre vatten, dvs. vattenområdet innanför baslinjen som inte anses vara en del av landterritoriet (insjöar och vattendrag ses som delar av landterritoriet), och territorialhavet. Staterna har även ansetts ha jurisdiktion i den exklusiva

⁷⁷ Med begreppet limniska biologiska resurser avses ”tillgängliga och åtkomliga levande limniska arter”, se artikel 4.1.3 i grundförordningen.

⁷⁸ Se artikel 1.1 i grundförordningen.

⁷⁹ Se artikel 1.2 i grundförordningen.

⁸⁰ Här kan även nämnas artikel 52 i EU-fördraget, som anger vilka stater som fördragen ska gälla för där bl.a. Sverige, Danmark och Finland nämns.

⁸¹ Se artikel 4.1.1 i grundförordningen.

ekonomiska zonen, som den angränsande zonen kan anses vara en del av. Närmare information om de olika zonerna och staternas jurisdiktioner inom dessa finns i avsnitt 4.3.2.⁸² Begreppet ”unionens vatten” bör därför tolkas som inre vatten, territorialhavet och den exklusiva ekonomiska zonen. Inom detta område har EU exklusiv befogenhet i fråga om bevarande av havets biologiska resurser, se avsnitt 5.3.1 ovan.

Vilka organismer som omfattas av den gemensamma fiskeripolitiken

Såsom nämnts ovan omfattar den gemensamma fiskeripolitiken bevarande av marina biologiska resurser samt förvaltning av fiskeri och flottor som nyttjar sådana resurser. Begreppet *marina biologiska resurser* finns definierat i förordningen som ”tillgängliga och åtkomliga levande marina akvatiska arter, inklusive anadroma och katadroma akvatiska arter under deras marina liv”. Vad som avses med *akvatiska arter* finns dock inte närmare definierat. Här kan noteras att FAO har tagit fram ett faktablad om akvatiska arter. Det innehåller 636 arter från åtta taxonomiska grupper: benfiskar, kräftdjur, däggdjur, alger, bläckfiskar, hajar, ryggradslösa djur och sköldpaddor.⁸³

Begreppen *fiskeri* eller *flottor* finns inte heller definierade i grundförordningen, men däremot definieras begreppet *fiskeverksamhet*. Med det avses sökande efter fisk, utsättning, utplacering, släpning och upptagning av fiskeredskap, ombordtagning av fångster, omlastning, bevarande ombord, beredning ombord, överföring, placering i bur, gödning och landning av fisk och fiskeriprodukter.⁸⁴ Med *fiskeriprodukter* avses vattenlevande organismer som erhålls genom fiskeverksamhet eller produkter som framställs därav.⁸⁵ Det kan i

⁸² I sammanhanget kan noteras att EU-domstolen i en dom från slutet av 1970-talet, dvs. före havsrättskonventionen antogs, gjort uttalanden om tillämpningsområdet för EU:s rättsakter inom fiskeområdet. Enligt domstolen skulle de aktuella fiskebestämmelserna tillämpas inom medlemsstaternas territorium och i fiskezoner som sträcker sig 200 nautiska mil ut från medlemsstaternas kuster. De dåvarande fiskezonerna motsvarar de nuvarande exklusiva ekonomiska zonerna, som regleras i havsrättskonventionen, se EU-domstolens dom i mål C-61/77, Kommissionen mot Irland.

⁸³ FAO:s webbplats: <https://www.fao.org/fishery/en/knowledgebase/75>.

⁸⁴ Artikel 6.28 i grundförordningen.

⁸⁵ Artikel 6.29 i grundförordningen.

sammanhanget noteras att EU:s förordning om tekniska åtgärder⁸⁶ definierar olika redskap som används för att fånga inte bara fiskar, vattenlevande kräftdjur eller vattenlevande blötdjur utan även andra arter som *svampdjur*⁸⁷ och *nässeldjur*^{88 89}.

Den gemensamma fiskeripolitikens mål

I förordningen regleras även målen med den gemensamma fiskeripolitiken, vilka kan få betydelse vid tolkningen av förordningens bestämmelser. De övergripande målsättningarna är att den gemensamma fiskeripolitiken ska

- säkerställa att fiske- och vattenbruksverksamheterna är miljömässigt hållbara på lång sikt och förvaltas på ett sätt som är förenligt med målen om att uppnå nytta i ekonomiskt, socialt och sysselsättningshänseende samt att bidra till att trygga livsmedelsförsörjningen,
- tillämpa försiktighetsansatsen i fiskeriförvaltningen och säkerställa att nyttjandet av de levande marina biologiska resurserna sker på ett sådant sätt att populationerna av skördade arter återställs till och bevaras över nivåer som säkerställer en maximal hållbar avkastning (MSY), och
- genomföra en ekosystemansats i fiskeriförvaltningen, för att säkerställa att fiskeverksamhetens negativa inverkan på de marina ekosystemen minimeras, och sträva efter att säkerställa att fiske och vattenbruk inte leder till en försämring av den marina miljön.

⁸⁶ Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2019/1241 av den 20 juni 2019 om bevarande av fiskeresurserna och skydd av marina ekosystem genom tekniska åtgärder, om ändring av rådets förordningar (EG) nr 1967/2006 och (EG) nr 1224/2009, och Europaparlamentets och rådets förordningar (EU) nr 1380/2013, (EU) 2016/1139, (EU) 2018/973, (EU) 2019/472 och (EU) 2019/1022, samt om upphävande av rådets förordningar (EG) nr 894/97, (EG) nr 850/98, (EG) nr 2549/2000, (EG) nr 254/2002, (EG) nr 812/2004 och (EG) nr 2187/2005 (EUT L 198, 25.7.2019, s. 105).

⁸⁷ Artikel 6.22 i förordningen om tekniska åtgärder.

⁸⁸ Artikel 6.32 i förordningen om tekniska åtgärder.

⁸⁹ Här noteras även att EU-domstolens dom den 20 november 2018 i de förenade målen C-626/15 och C-659/16, Kommissionen mot rådet (marina skyddsområden Antarktis), delvis behandlar avgränsningen av den gemensamma fiskeripolitiken, men gränsdragningen framgår inte tydligt av domen.

Den gemensamma fiskeripolitiken ska även särskilt

- gradvis eliminera utkast⁹⁰, från fall till fall, med beaktande av bästa tillgängliga vetenskapliga rådgivning, genom att i största möjliga utsträckning undvika och minska oönskade fångster, och genom att gradvis se till att fångster landas⁹¹,
- bidra till en rimlig levnadsstandard för dem som är beroende av fiskerinäringen, med beaktande av kustnära fiske och socio-ekonomiska aspekter,
- främja det kustnära fisket, varvid hänsyn ska tas till socioekonomiska aspekter, och
- vara förenlig med unionens miljölagstiftning, särskilt med målet att uppnå en god miljöstatus senast 2020 i enlighet med artikel 1.1 i direktiv 2008/56/EG, samt med unionens övriga politik.

Principerna om god förvaltning

Den gemensamma fiskeripolitiken ska genomsyras av principer om god förvaltning. Flera olika aspekter av god förvaltning tas upp i grundförordningen, och av dessa kan följande principer särskilt nämnas:

- åtgärder ska antas i enlighet med bästa tillgängliga vetenskapliga rådgivning,
- regionala särdrag ska beaktas genom en regionaliserad strategi,
- öppenhet ska gälla när det gäller uppgiftshantering i enlighet med befintliga rättsliga krav, med vederbörlig respekt för privatlivet, skyddet av personuppgifter och bestämmelser om sekretesskydd; uppgifterna ska vara tillgängliga för lämpliga vetenskapliga organ, andra organ med forsknings- eller förvaltningsrelaterat intresse av uppgifterna och andra fastställda slutanvändare.⁹²

⁹⁰ Med utkast avses fångster som kastas överbord, se artikel 2.1.10 i grundförordningen.

⁹¹ Med landning avses den första lossningen av varje mängd fiskeriprodukter från ett fiskefartyg till land, se artikel 4.22 i kontrollförordningen.

⁹² Se artikel 3 i grundförordningen, där tas även andra aspekter av god förvaltning upp.

Tillträde till vatten

En viktig utgångspunkt inom EU:s gemensamma fiskeripolitik är huvudregeln om att EU:s fiskefartyg ska ha lika tillträde till fiskeresurser i *alla* unionens vatten. Detta regleras i en egen del i grundförordningen. För närvarande finns det ett flertal undantag från denna huvudregel; medlemsstaterna har t.ex. möjlighet att begränsa tillträde för vissa fartygs- och fiskerigrupper inom ett kustområde på högst tolv nautiska mil från baslinjerna. Undantagen från huvudregeln har förlängts. Enligt nuvarande reglering ska undantaget upphöra att gälla i slutet av år 2032.⁹³ I bilaga 1 till grundförordningen finns angivet geografiska områden inom andra medlemsstaters kustband där fiskeverksamhet bedrivs av andra stater och vilka arter som är aktuella för fiske. Här kan anmärkas att i vissa avgränsade områden i Skagerrak, Kattegatt och Östersjön som hör till Danmarks kustvatten, har Sverige rätt att bedriva fiske efter samtliga arter. Sverige har också rätt att bedriva fiske efter samtliga arter i visst område i Östersjön som tillhör Finlands kustvatten. När det gäller Sveriges kustvatten har både Finland och Danmark rätt att bedriva fiske efter samtliga arter inom vissa områden i Östersjön. Danmark har också rätt att bedriva fiske efter samtliga arter i vissa angivna områden i Skagerrak och Kattegatt som tillhör Sverige. Vi kommer att återkomma till tillträdesbestämmelsen i avsnitt 6.10.2. Närmare bestämmelser om tillträde till tredjelands vatten finns i andra rättsakter.

I sammanhanget är det värt att nämna att tillträdet till fiskesvatten också kan begränsas genom åtgärder som vidtas för bevarande och hållbart nyttjande, som vi kommer att gå in på nedan.

Åtgärder för bevarande och hållbart nyttjande av marina biologiska resurser

I grundförordningen finns även bestämmelser som reglerar bevarande och hållbart nyttjande av marina biologiska resurser. Dessa bestämmelser kan i sin tur delas in i fyra olika underkategorier; bevarandeåtgärder, specifika åtgärder, åtgärder som berör regionalisering och nationella åtgärder. Vi kommer i det följande att i korthet gå in på vissa bestämmelser inom de olika underkategorierna.

⁹³ Artikel 5 i grundförordningen.

Bevarandeåtgärder

Unionen ska vidta åtgärder för att uppnå målen i den gemensamma fiskeripolitiken avseende bevarande och nyttjande av marina biologiska resurser.⁹⁴ I grundförordningen anges ett flertal olika bevarandeåtgärder, bl.a.:

- fleråriga planer, som vi kommer att återkomma till i avsnittet om specifika åtgärder nedan,
- åtgärder för anpassning av fiskefartygens fiskekapacitet till de tillgängliga fiskemöjligheterna,
- åtgärder avseende fastställande och tilldelning av fiskemöjligheter, och
- tekniska åtgärder, som t.ex. kan avse regler för användning av fiskeredskap och av fiskeverksamhet i vissa områden eller under vissa perioder.⁹⁵

Kommissionen ska vid tillämpningen av förordningen rådfråga relevanta rådgivande organ och vetenskapliga organ. Bevarandeåtgärder ska vidtas med beaktande av tillgänglig vetenskaplig, teknisk och ekonomisk rådgivning. Medlemsstaterna får, i särskilda fall, bemyndigas att anta rättsligt bindande akter på området för den gemensamma fiskeripolitiken, vilket inbegriper bevarandeåtgärder.⁹⁶

Specifika åtgärder

Fleråriga planer

De fleråriga planerna är ett viktigt verktyg för att nå målet om maximal hållbar avkastning och genomföra en ekosystemansats i fiskeripolitiken. Planerna sätter ramarna för förvaltningen och ger olika handlingsalternativ som ska leda till att fiskbestånden växer över nivåer som kan ge maximal hållbar avkastning.⁹⁷

I grundförordningen regleras att planerna ska innehålla bevarandeåtgärder för att återställa och bevara fiskbestånd över nivåer som

⁹⁴ Artikel 6 i grundförordningen.

⁹⁵ Artikel 7 i grundförordningen.

⁹⁶ Artikel 6 i grundförordningen.

⁹⁷ Havs- och vattenmyndigheten (2020-1), s. 18.

kan ge maximal hållbar avkastning. För det fall det, på grund av otillräckliga uppgifter, inte går att fastställa mål avseende hållbar maximal avkastning ska planerna innehålla åtgärder som baserar sig på försiktighetsansatsen och som minst säkerställer en jämförbar bevarandenivå för de berörda bestånden.⁹⁸ De fleråriga planerna ska omfatta antingen specifika arter eller flera bestånd inom ett specifikt geografiskt område med beaktande av kunskapen om kopplingar mellan fiskbestånd, fiske och marina ekosystem.⁹⁹

Sverige berörs av flera av EU:s antagna förordningar. Här kan särskilt nämnas förordningen om upprättande av en flerårig plan för bestånden av torsk, sill/strömming och skarpsill i Östersjön och det fiske som utnyttjar dessa bestånd,¹⁰⁰ samt förordningen om upprättande av en flerårig plan för demersala bestånd i Nordsjön och de fisken som utnyttjar dessa bestånd¹⁰¹.

Bevarandeåtgärder kopplat till skyldigheter inom miljöpolitiken

I grundförordningen ges medlemsstaterna befogenheter att anta bevarandeåtgärder som är nödvändiga för att de ska kunna efterleva vissa skyldigheter enligt bestämmelser i EU:s miljölagstiftning.

De bevarandeåtgärder som medlemsstaterna har befogenhet att anta ska tillämpas på vatten som ligger under medlemsstaternas överhöghet eller jurisdiktion¹⁰² och ska inte beröra andra staters fiskefartyg. Bevarandeåtgärder ska vara nödvändiga för att medlemsstaten ska kunna efterleva skyldigheter enligt artikel 13.4 i havsmiljödirektivet, artikel 4 i fågeldirektivet eller artikel 6 i art- och habitatdirektivet, och behöver även vara förenliga med den gemensamma fiskeripolitikens mål, som har beskrivit i avsnittet

⁹⁸ Artikel 9.1 och 9.2 i grundförordningen.

⁹⁹ Artikel 9.3 i grundförordningen. Ytterligare bestämmelser om de fleråriga planernas innehåll finns i artikel 9 och 10 i grundförordningen.

¹⁰⁰ Förordningens fullständiga namn är: Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2016/1139 av den 6 juli 2016 om upprättande av en flerårig plan för bestånden av torsk, sill/strömming och skarpsill i Östersjön och det fiske som nyttjar dessa bestånd, om ändring av rådets förordning (EG) nr 2187/2005 och om upphävande av rådets förordning (EG) nr 1098/2007.

¹⁰¹ Förordningens fullständiga namn är: Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2018/973 av den 4 juli 2018 om upprättande av en flerårig plan för demersala bestånd i Nordsjön och de fisken som nyttjar dessa bestånd, med fastställande av närmare bestämmelser för genomförandet av landningsskyldigheten i Nordsjön, och om upphävande av rådets förordningar (EG) nr 676/2007 och (EG) nr 1342/2008.

¹⁰² Se avsnittet om unionens vatten ovan för närmare information om begreppen överhöghet och jurisdiktion.

om de allmänna bestämmelserna i grundförordningen ovan. Det krävs därutöver att åtgärderna uppnår målen med den relevanta unionslagstiftning som åtgärderna avser att genomföra, samt att de är åtminstone lika strikta som åtgärder enligt unionsrätten.¹⁰³ För det fall andra medlemsstater är berörda av bevarandeåtgärderna kan kommissionen under vissa förutsättningar ges befogenhet att anta åtgärderna genom delegerade akter.¹⁰⁴

I sammanhanget kan nämnas att kommissionen har antagit en delegerad förordning om fastställande av bevarandeåtgärder för fisket i syfte att skydda Nordsjöns marina miljö¹⁰⁵ som berör det svenska fisket. I den nämnda förordningen fastställs bevarandeåtgärder för fisket som är nödvändiga för fullgörandet av angivna skyldigheter enligt art- och habitatdirektivet, fågeldirektivet samt havsmiljödirektivet. Vi kommer att återkomma till relevanta skyldigheter enligt EU:s miljölagstiftning i avsnitt 5.6 nedan.

Kommissionens nödatgärder

Kommissionen får vid vissa allvarliga hot mot de marina biologiska resurserna, eller det marina ekosystemet, anta genomförandeakter med omedelbar verkan för att minska aktuellt hot. Dessa genomförandeakter får tillämpas under en period om högst sex månader, men tidsperioden kan under vissa förutsättningar utsträckas ytterligare.¹⁰⁶

Medlemsstaters nödatgärder

Även medlemsstaterna kan under vissa förutsättningar anta nödatgärder. Om det finns bevis för ett allvarligt hot mot bevarandet av de marina biologiska resurserna eller mot det marina ekosystemet, som förknippas med fiskeverksamhet i vatten under en medlemsstats överhöghet eller jurisdiktion¹⁰⁷, och det kräver omedelbara

¹⁰³ Artikel 11 i grundförordningen.

¹⁰⁴ Se artikel 11 i grundförordningen. Där finns närmare reglering kring kommissionens och medlemsstaterna skyldigheter avseende efterlevande av skyldigheter enligt EU:s miljölagstiftning.

¹⁰⁵ Kommissionens delegerade förordning (EU) 2017/118 av den 5 september 2016 om fastställande av bevarandeåtgärder för fisket i syfte att skydda Nordsjöns marina miljö.

¹⁰⁶ Närmare reglering avseende kommissionens nödatgärder finns i artikel 12 i grundförordningen.

¹⁰⁷ Se avsnittet om unionens vatten ovan för närmare information om begreppen överhöghet och jurisdiktion.

åtgärder, får medlemsstaten anta nödåtgärder för att mildra hotet. Åtgärderna behöver vara förenliga med den gemensamma fiskeripolitikens mål, som har beskrivit i avsnittet om de allmänna bestämmelserna i grundförordningen ovan, och får inte vara mindre strikta än åtgärder som föreskrivs i EU-rätten.¹⁰⁸

Landningsskyldighet

För det yrkesmässiga fisket finns en så kallad landningsskyldighet. Skyldigheten innebär i huvudsak att yrkesfiskare behöver landa och kvoträkna fångster av kvoterade arter, oaktat storleken på de fångade organismerna.¹⁰⁹ Landningsskyldigheten har införts för att minimera utkast¹¹⁰ och oönskade fångster samt för att påskynda utvecklingen av ett mer selektivt fiske.¹¹¹

Landningsskyldigheten gäller för fångster i unionens vatten, eller av unionsfiskefartyg i vatten som inte omfattas av ett tredjelandets överhöghet eller jurisdiktion¹¹², i fisken och geografiska områden som närmare specificeras i EU-lagstiftningen. Fångsterna ska tas ombord och behållas ombord på fiskefartygen, registreras, landas och i tillämpliga fall räknas av från kvoterna, utom i de fall fångsterna används som levande bete. Det finns samtidigt flera undantag från huvudregeln om landningsskyldighet, bl.a. avseende vissa arter med hög överlevnadsgrad. Närmare bestämmelser om landningsskyldigheten ska fastställas i de fleråriga planerna, som har beskrivits tidigare i detta underavsnitt. Kommissionen har under vissa förutsättningar möjlighet att anta delegerade akter som fastställer så kallade utkastplaner, som är en form av teknisk reglering som innehåller bestämmelser för genomförande av landningsskyldigheten¹¹³. Sverige berörs bl.a. av följande planer:

¹⁰⁸ Se artikel 14 i grundförordningen. I nämnda artikel finns också närmare reglering avseende möjligheterna för medlemsstaterna att anta nödåtgärder.

¹⁰⁹ Havs- och vattenmyndigheten (2020-1), s. 17.

¹¹⁰ Med utkast avses fångster som kastas överbord, se artikel 4.1 10 i grundförordningen.

¹¹¹ Havs- och vattenmyndighetens webbplats: <https://www.havochvatten.se/fiske-och-handel/regler-och-lagar/landningsskyldighet-och-utkastplaner/landningsskyldighet.html>.

¹¹² Se avsnittet om unionens vatten ovan för närmare information om begreppen överhöghet och jurisdiktion.

¹¹³ Havs- och vattenmyndigheten (2020-1), s. 21. Reglering avseende landningsskyldighet kan också finnas i förvaltningsplaner, se artikel 15 i grundförordningen.

- utkastplan för fiske efter bottenlevande och pelagiska arter i Västerhavet¹¹⁴,
- utkastplan för torsk och rödspätta i Östersjön¹¹⁵.

För att kunna övervaka efterlevnaden av landningsskyldigheten ska medlemsstaterna säkerställa detaljerad och precis dokumentation om alla fiskeresor och att det finns tillräcklig kapacitet och tillräckliga medel, till exempel observatörer, övervakningskameror och annat. Medlemsstaterna ska i det arbetet respektera principerna om effektivitet och proportionalitet.¹¹⁶

Fiskemöjligheter

Medlemsstaterna ska tilldelas fiskemöjligheter som ska tillförsäkra relativ stabilitet i fisket för var och en av medlemsstaterna och för vart och ett av bestånden. Nya fiskemöjligheter ska fördelas mellan medlemsstaterna med beaktande av de enskilda staternas intressen. Fiskemöjligheterna ska fastställas i enlighet med målen om att den gemensamma fiskeripolitiken ska tillämpa försiktighetsansatsen i fiskeriförvaltningen, och ska säkerställa att nyttjandet av de levande marina biologiska resurserna sker på ett sådant sätt att populationerna av skördade arter återställs till och bevaras över nivåer som säkerställer en maximal hållbar avkastning. Fiskemöjligheterna ska dessutom vara förenliga med vissa mål, tidsramar och marginaler i de fleråriga planerna.¹¹⁷

EU beslutar varje år om totala tillåtna fångstmängder (TAC)¹¹⁸ för vissa bestånd genom TAC- och kvotförordningar för olika havsområden. Av dessa framgår också vilka arter som är förbjudna att landa och i vissa fall regleras också fångstbegränsningar för fritids-

¹¹⁴ Kommissionens delegerade förordning (EU) 2023/2459 av den 22 augusti 2023 om komplettering av Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2018/973 vad gäller fastställande av närmare bestämmelser för landningsskyldigheten för vissa fiskerier i Nordsjön för perioden 2024–2027.

¹¹⁵ Kommissionens delegerade förordning (EU) 2018/306 av den 18 december 2017 om specifikationer för genomförandet av landningsskyldigheten för torsk och rödspätta inom fiskena i Östersjön.

¹¹⁶ I artikel 15 i grundförordningen finns närmare reglering avseende landningsskyldigheten.

¹¹⁷ Artikel 2.2 och 16 i grundförordningen.

¹¹⁸ TAC är en förkortning för Total Allowable Catch.

fisket¹¹⁹.¹²⁰ Varje medlemsstat ska bestämma hur de fiskemöjligheter som staten tilldelats, och som inte omfattas av ett system för överlåtbara fiskemöjligheter, ska fördelas mellan de fartyg som för landets flagg. I sammanhanget ska också nämnas att medlemsstaterna har möjlighet att byta fiskemöjligheter mellan varandra.¹²¹ Enligt grundförordningen kan fördelning ske genom enskilda fiskemöjligheter och medlemsstaterna ska, i fråga om blandfiske, ta hänsyn till hur fångstsammansättningen sannolikt kommer att se ut för de fartyg som kommer att delta i fisket.¹²² I grundförordningen ställs det upp ett antal krav på medlemsstaterna i fråga om fördelning av de fiskemöjligheter som tilldelas dem. Medlemsstaterna ska tillämpa transparenta och objektiva kriterier, inbegripet miljömässiga, sociala och ekonomiska kriterier. Dessa kriterier får bl.a. inbegripa fiskets påverkan på miljön, tidigare efterlevnad av bestämmelser, bidraget till den lokala ekonomin och historiska fångstnivåer. Medlemsstaterna ska även sträva efter att ge incitament till fiskefartyg som använder selektiva fiskeredskap eller miljövänligare fiskemetoder.¹²³

Vi kommer längre ned i detta underavsnitt att återkomma till grundförordningens bestämmelser om system för överlåtbara fiskemöjligheter.

Regionalisering

Den regionaliserade strategin infördes för att motverka detaljreglering på unionsnivån och anpassa reglerna till de specifika förutsättningarna som kan råda i olika regioner. Enligt bestämmelserna om regionalisering får medlemsstater som har ett direkt förvaltningsintresse under vissa förutsättningar lämna in gemensamma rekommendationer som rör förvaltning till kommissionen. Rekommendationerna måste vara i överensstämmelse med målen i den gemensamma fiskeripolitiken och minst lika stränga som åtgärder enligt EU-lagstiftningen. Innan länderna ger in rekommendationerna behöver de samråda med relevant rådgivande nämnd. För Sveriges del kan tre rådgivande nämnder vara aktuella att samråda med; Baltic Sea AC, North Sea AC och

¹¹⁹ Dessa begränsningar brukar benämnas "bag-limits".

¹²⁰ Havs- och vattenmyndigheten (2020-1), s. 20.

¹²¹ Sådant byte kräver anmälan till kommissionen.

¹²² Artikel 16 i grundförordningen.

¹²³ Artikel 17 i grundförordningen.

Pelagic AC.¹²⁴ Kommissionen har sedan vissa möjligheter att anta de föreslagna åtgärderna genom delegerade akter eller genomförandekter.¹²⁵

Nationella åtgärder

Medlemsstaterna har vissa möjligheter att anta åtgärder för bevarande av fiskbestånden i unionens vatten. Dessa åtgärder får bara tillämpas på fiskefartyg som för medlemsstatens flagg, eller om det gäller fiskeverksamhet som inte bedrivs av ett fiskefartyg, på personer som är etablerade på den del av dess territorium där fördraget gäller. Åtgärder behöver därutöver vara förenliga med målen för den gemensamma fiskeripolitiken som vi berört ovan, och minst lika strikta som åtgärder enligt EU-rätten.¹²⁶

Medlemsstaterna får därutöver vidta icke-diskriminerande åtgärder för bevarande och förvaltning av fiskbestånden och för att bibehålla eller förbättra bevarandestatusen för de marina ekosystemen inom tolv nautiska mil från statens baslinjer. Detta gäller under förutsättning att EU inte har antagit åtgärder för bevarande och förvaltning som gäller särskilt för området, eller åtgärder som specifikt avser det problem som identifierats av den berörda medlemsstaten. Medlemsstatens åtgärder behöver därutöver vara förenliga med målen för den gemensamma fiskeripolitiken som vi berört ovan, och minst lika strikta som åtgärder enligt EU-rätten. För det fall åtgärderna kan påverka en annan medlemsstats fiskefartyg får åtgärder endast antas efter samråd med kommissionen, de berörda medlemsstaterna och de berörda rådgivande nämnderna.¹²⁷

Ytterligare bestämmelser som rör bevarandeåtgärder

EU har också regler om tekniska åtgärder, som kan avse minimistorlekar, maskstorlekar, utformning och användning av redskap, stängda områden eller tidsperioder och åtgärder för att minska påverkan på miljön. Dessa bestämmelser finns sedan år 2019 samlade i förordningen för tekniska åtgärder. Förordningen syftar till att

¹²⁴ Havs- och vattenmyndigheten (2020-1), s. 18 f.

¹²⁵ Se artikel 18 i grundförordningen.

¹²⁶ Se artikel 19 i grundförordningen.

¹²⁷ Se artikel 20 i grundförordningen.

skydda lekande fisk och unga exemplar av marina arter, minimera fångst av känsliga arter, minimera fiskets miljöpåverkan på marina livsmiljöer genom regler och styrmedel. Förordningen syftar även till att bidra till att uppfylla skyldigheterna enligt EU:s miljölagstiftning, särskilt EU:s havsmiljödirektiv, som vi återkommer till i avsnitt 5.6 nedan.

Förordningen för tekniska åtgärder innehåller en sammanhängande uppsättning åtgärder för att bidra till att uppfylla miljömålen och skapa en regional strategi, som ger nödvändig flexibilitet.¹²⁸ Förordningen innehåller vissa grundläggande bestämmelser för selektivt fiske i varje havsområde. I förordningen finns vidare bestämmelser om olika maskstorlekar och maskformer i fiskenät för att endast fisk av en viss storlek ska fångas, sorteringsgaller och paneler som gör det möjligt för vissa arter att ta sig ut, och plats- och tidsbestämda stängningar av fiskeområden, till exempel under fiskens reproduktionsperiod. Fritidsfisket omfattas av delar av förordningen, bl.a. ifråga om förbjudna fiskemetoder och fredade arter.

Förvaltning av fiskekapaciteten

System med överlåtbara fiskenyttjanderätter

Grundförordningen ger medlemsstaterna rätt att införa ett system med överlåtbara fiskenyttjanderätter. Om ett sådant införs ska medlemsstaterna inrätta och upprätthålla ett register över de överlåtbara fiskenyttjanderätterna.¹²⁹

Anpassning och förvaltning av fiskekapaciteten

En grundtanke inom den gemensamma fiskeripolitiken är att det ska råda balans mellan flottornas fiskekapaciteter och fiskemöjligheterna. Medlemsstaterna ska vidta åtgärder för att uppnå sådan balans baserat på bästa möjliga vetenskapliga rådgivning. Medlemsstaterna ska också varje år lämna en rapport till kommissionen angående balansen mellan flottornas fiskekapacitet och deras fiskemöjligheter och vid obalans kan det krävas att medlemsstaten tar

¹²⁸ Meddelande från kommissionen, COM (2023) 102 final (den marina handlingsplanen), s. 4. Målen framgår av artikel 3 och 4 i förordningen.

¹²⁹ Artikel 21 i grundförordningen.

fram en handlingsplan för att åtgärda problemet. I vissa situationer kan offentligt stöd erbjudas för fiskefartyg som tas ur bruk.¹³⁰

System för inträde/utträde

I grundförordningen finns även bestämmelser om inträde och utträde ur medlemsstaternas fiskeflottor. Medlemsstaterna ska förvalta inträden och utträden ur deras flottor på så sätt att ny kapacitet som kommer in i flottan utan offentligt stöd kompenseras genom att åtminstone motsvarande kapacitet först dras tillbaka utan offentligt stöd.¹³¹

Register över fiskefartyg

Medlemsstaterna är skyldiga att föra ett fartygsregister enligt vilket det ska framgå information om ägande, fartygs och redskaps egenskaper, samt den verksamhet som dessa fartyg bedriver som krävs för förvaltningen av de åtgärder som fastställs i grundförordningen. Medlemsstaterna är även skyldiga att överföra informationen i registret till kommissionen.¹³²

Vetenskaplig grund för fiskeriförvaltningen

I avsnittet om de allmänna bestämmelserna i grundförordningen ovan har nämnts att en av principerna om god förvaltning, som ska genomsyra den gemensamma fiskeripolitiken, är att åtgärder ska antas i enlighet med bästa tillgänglig vetenskapliga rådgivning. Ett flertal bestämmelser i grundförordningen rör den vetenskapliga grunden.

¹³⁰ I artikel 22 i grundförordningen finns närmare angivet vad rapporten ska innehålla.

¹³¹ Se artikel 23 i grundförordningen. Enligt denna bestämmelse har kommissionen möjlighet att meddela närmare bestämmelser i genomförandeakter.

¹³² Se artikel 24 i grundförordningen, där finns också närmare reglering avseende registret som vi inte avser att gå in närmare på.

Datakrav för fiskeriförvaltningen

Medlemsstaterna ska ansvara för att samla in biologiska, miljörelaterade, tekniska och socioekonomiska data som är nödvändiga för fiskeriförvaltningen, förvalta dessa data och ställa dem till förfogande för slutanvändare, vilket innebär de organ som kommissionen utser.¹³³

Samråd med vetenskapliga organ

I grundförordningen regleras att kommissionen ska samråda med berörda vetenskapliga organ. STECF¹³⁴ (Europeiska kommissionens vetenskapliga, tekniska, och ekonomiska kommitté för fiske) ska när det är lämpligt rådfrågas i frågor som rör bevarande och förvaltning av levande marina resurser, inklusive biologiska, ekonomiska, miljömässiga, sociala och tekniska överväganden.¹³⁵

Forskning och vetenskaplig rådgivning

Medlemsstaterna är skyldiga att genomföra program för forskning och innovation på fiskeri- och vattenbruksområdet. De ska också samordna sina program för forskning, innovation och vetenskaplig rådgivning på fiskeriområdet med andra medlemsstater.¹³⁶

Den externa fiskeripolitiken

Mål med den externa fiskeripolitiken

EU ska sköta sina externa förbindelser på fiskeområdet i enlighet med sina internationella förpliktelser och politiska mål, samt i enlighet med mål och principer i grundförordningen.¹³⁷ EU ska i synnerhet, bl.a. säkerställa att unionens fiskeverksamhet utanför unionens

¹³³ Se artikel 25 i grundförordningen. I artikeln finns närmare reglering avseende datakrav för fiskeriförvaltningen som vi inte kommer att gå in närmare på i detta avseende.

¹³⁴ STECF är en förkortning för Scientific, Technical and Economic Committee on Fisheries.

¹³⁵ Se artikel 26 i grundförordningen för den närmare regleringen avseende samråd med vetenskapliga organ.

¹³⁶ Närmare reglering avseende forskning och vetenskaplig rådgivning finns i artikel 27 i grundförordningen.

¹³⁷ Närmare bestämt mål och principer som anges i artikel 2 och 3 i grundförordningen.

vatten grundar sig på samma principer och standarder som gäller enligt unionsrätten när det gäller den gemensamma fiskeripolitiken och samtidigt främja likvärdiga förutsättningar för unionsaktörer gentemot aktörer från tredjeländer.¹³⁸

Internationella fiskeriorganisationer

Unionen ska aktivt stödja och bidra till den verksamhet som bedrivs i internationella organisationer för fiskerifrågor, vilket inbegriper regionala fiskeriförvaltningsorganisationer. Unionen ska även bl.a. aktivt stödja utvecklingen av lämpliga och transparenta mekanismer för tilldelning av fiskemöjligheter.¹³⁹

Hållbara fiskepartnerskapsavtal

Unionen har möjlighet att ingå hållbara fiskepartnersavtal med tredje länder. Här kan särskilt nämnas att när ett sådant avtal slutits får unionens fiskefartyg endast bedriva verksamhet i vatten som hör till tredjelandet om det innehar ett fisketillstånd som utfärdats i enlighet med det avtalet. Medlemsstaterna ska se till att de unionsfartyg som för deras flagg, och som bedriver verksamhet utanför unionens vatten, har möjlighet att tillhandahålla detaljerad och korrekt information om all fiske- och beredningsverksamhet.¹⁴⁰

Förvaltning av bestånd av gemensamt intresse

Om både unionen och tredjeländer utnyttjar bestånd av gemensamt intresse ska unionen samarbeta med de tredjeländerna för att säkerställa bestånden förvaltas på ett hållbart sätt som är förenligt med grundförordningen och målet om maximal hållbar avkastning.¹⁴¹

¹³⁸ Artikel 28 i grundförordningen.

¹³⁹ Artikel 29 i grundförordningen.

¹⁴⁰ Artikel 31 i grundförordningen.

¹⁴¹ Artikel 33 i grundförordningen.

Ytterligare bestämmelser som rör den externa fiskepolitiken

Ytterligare bestämmelser som rör den externa fiskepolitiken finns i bl.a. förordningen om hållbar förvaltning av externa fiskeflottor¹⁴². EU är även part till flera regionala överenskommelser avseende fiske.

Beträffande avtal som berör Sverige kan nämnas att EU har ingått avtal med Norge om ömsesidigt tillträde till fisket i Skagerrak för fartyg som för dansk, svensk eller norsk flagg.

Den gemensamma marknadsordningen

Den gemensamma marknadsordningen för fiskeri- och vattenbruksprodukter avser att bidra till uppfyllandet av målen med den gemensamma fiskeripolitiken¹⁴³ och förbättra öppenheten och stabiliteten på marknaden. Den avser därutöver att bidra till att säkerställa likvärdiga förutsättningar för alla produkter som saluförs i unionen, genom att främja ett hållbart nyttjande av fiske-resurser. Marknadsordningen avser också tillhandahålla konsumenter verifierbar och exakt information om produkters ursprung och hur de tillverkats, särskilt genom märkning och etikettering.¹⁴⁴

Närmare bestämmelser om den gemensamma marknadsordningen finns i förordningen om den gemensamma marknadsordningen.¹⁴⁵ I förordningens första bilaga anges också vilka fiskeri- och vattenbruksprodukter som marknadsordningen ska gälla för.

¹⁴² Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2017/2403 om hållbar förvaltning av externa fiskeflottor och om upphävande av rådets förordning (EG) nr 1006/2008. Här kan samarbete med Storbritannien nämnas som exempel.

¹⁴³ Dessa beskrivs i avsnittet om de allmänna bestämmelserna i grundförordningen ovan.

¹⁴⁴ Artikel 35 i grundförordningen.

¹⁴⁵ Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 1379/2013 av den 11 december 2013 om den gemensamma marknadsordningen för fiskeri- och vattenbruksprodukter, om ändring av rådets förordningar (EG) nr 1184/2006 och (EG) nr 1224/2009 och om upphävande av rådets förordning (EG) nr 104/2000.

Kontroll och verkställighet

Mål avseende kontroll och verkställighet

Efterlevnaden av den gemensamma fiskeripolitikens bestämmelser ska säkerställas genom ett effektivt system för fiskerikontroll inom unionen som inbegriper bekämpning av IUU-fiske¹⁴⁶. Kontrollen och verkställigheten ska i synnerhet baseras på och inbegripa bl.a.:

- ett globalt, integrerat och gemensamt förhållningssätt,
- samarbete och samordning mellan medlemsstaterna, kommissionen och byrån,
- kostnadseffektivitet och proportionalitet, och
- användning av effektiv teknik för att kontrollera tillgången till och kvaliteten på uppgifter om fisket.

Medlemsstaterna ska vidta lämpliga åtgärder för att säkerställa kontroll, inspektion och verkställighet av den verksamhet som bedrivs inom ramen för den gemensamma fiskeripolitiken, inbegripet införandet av effektiva, proportionella och avskräckande sanktioner.¹⁴⁷

Kostnader för kontroll, inspektion och verkställighet

Medlemsstaterna får ålägga sina aktörer att bidra proportionellt till driftskostnaderna för genomförande av unionens system för fiskerikontroll och kostnaderna för datainsamling.¹⁴⁸

¹⁴⁶ IUU-fiske definieras i artikel 2.1 i IUU-förordningen som sådan fiskeverksamhet som är olaglig, orapporterad och oreglerad.

¹⁴⁷ Artikel 36 i grundförordningen.

¹⁴⁸ Artikel 39 i grundförordningen.

Ytterligare bestämmelser om kontroll och verkställighet

Närmare bestämmelser om kontroll och verkställighet finns i kontrollförordningen och IUU-förordningen, som vi kommer att gå in på i det följande. Dessa kompletteras i sin tur av genomförandeförordningar med mer detaljerade bestämmelser.¹⁴⁹

5.5.2 EU:s kontrollförordning

Såsom nämnts i inledningen till kapitlet har EU:s kontrollförordning nyligen reviderats. Detta avsnitt avser att kort beskriva kontrollförordningens innehåll per den 1 januari 2024 i syfte att skapa förståelse för den tidigare lagstiftningen, som nuvarande nationella bestämmelser kompletterar. Vi återkommer till ändringarna i kontrollförordningen som utredningen har i uppgift att anpassa den nationella lagstiftningen till i kapitel 7 och kommer i samband med det att gå in närmare på vissa av förordningens materiella bestämmelser.¹⁵⁰

Förordningens innehåll

Förordningen är indelad i 14 olika delar och innehåller bl.a. allmänna bestämmelser, allmänna principer, allmänna villkor för tillträde till vatten och resurser, kontroll av fiske, kontroll av saluföringen, övervakning, inspektion och förfaranden och verkställighet.

De allmänna bestämmelserna*Förordningens syfte*

Av förordningens inledande artikel framgår att det unionssystem för kontroll, inspektion och verkställighet som upprättas genom förordningen, syftar till att säkerställa efterlevnad av bestämmel-

¹⁴⁹ Kommissionens genomförandeförordning (EU) nr 404/2011 av den 8 april 2011 om tillämpningsföreskrifter för rådets förordning (EG) nr 1224/2009 om införande av ett kontrollsystem i gemenskapen för att säkerställa att bestämmelserna i den gemensamma fiskeripolitiken efterlevs och Kommissionens förordning (EG) nr 1010/2009 av den 22 oktober 2009 om tillämpningsföreskrifter för rådets förordning (EG) nr 1005/2008 om upprättande av ett gemenskapsystem för att förebygga, motverka och undanröja olagligt, orapporterat och oreglerat fiske.

¹⁵⁰ Beskrivning av kontrollförordningen finns också i SOU 2010:42 s. 149 ff.

serna i den gemensamma fiskeripolitiken.¹⁵¹ Syftet behandlas också i förordningens ingress. I den anges bl.a. att åtgärderna i kontrollförordningen syftar till att införa ett gemenskapssystem med ett övergripande och integrerat synsätt, i enlighet med proportionalitetsprincipen, för att se till att alla bestämmelser i den gemensamma fiskeripolitiken efterlevs. Därmed möjliggörs också ett hållbart nyttjande av levande akvatiska resurser.¹⁵²

Förordningens förhållande till internationell samt nationell rätt

I kontrollförordningens tredje artikel tydliggörs förordningens förhållande till både internationell och nationell rätt. Av nämnda artikel framgår att förordningen ska gälla utan att det påverkar tillämpningen av de särskilda bestämmelser som återfinns i fiskeavtal mellan EU och tredjeländer, eller de bestämmelser som är tillämpliga inom ramen för regionala fiskeorganisationer eller liknande avtal där EU är avtalsslutande part eller samarbetande men icke avtalsslutande part. Förordningen ska också gälla utan att det påverkar tillämpningen av eventuella nationella kontrollåtgärder som går utöver minimikraven, under förutsättning att de är förenliga med EU:s lagstiftning och den gemensamma fiskerilagstiftningen.¹⁵³

De allmänna principerna

Medlemsstaternas kontroll

Medlemsstaterna ska kontrollera¹⁵⁴ den verksamhet som bedrivs av fysiska eller juridiska personer som omfattas av den gemensamma fiskeripolitiken på deras territorier och i vatten som faller under deras överhöghet eller jurisdiktion, i synnerhet fiske, omlastning, överföring av fisk till burar eller vattenbruksanläggningar, inklusive gödningsanläggningar, landning, import, transport, bearbetning, saluföring och lagring av fiskeri- och vattenbruksprodukter.¹⁵⁵

¹⁵¹ Se artikel 1 i grundförordningen.

¹⁵² Punkten 2 i ingressen till kontrollförordningen.

¹⁵³ Se artikel 3 i kontrollförordningen, här framgår även att medlemsstaterna, på begäran av kommissionen, ska anmäla kontrollåtgärder som går utöver minimikraven.

¹⁵⁴ Med kontroll avses övervakningsverksamhet, se artikel 4.4 i kontrollförordningen.

¹⁵⁵ Se artikel 5.1 i kontrollförordningen.

Medlemsstaterna ska också kontrollera tillträdet till vatten och resurser samt kontrollverksamhet utanför unionens vatten som utförs av unionens fiskefartyg som för deras flagg och, utan att det påverkar flaggmedlemsstatens primära ansvar, av deras medborgare.¹⁵⁶

Medlemsstaternas övriga skyldigheter

Medlemsstaterna har även andra skyldigheter enligt kontrollförordningen. De ska vidta lämpliga åtgärder, tilldela adekvata ekonomiska, mänskliga och tekniska resurser samt fastställa alla administrativa och tekniska strukturer som krävs för att sörja för kontroll, inspektion och verkställighet av verksamheten inom ramen för den gemensamma fiskeripolitiken. De ska också säkerställa tillräckliga medel till sina behöriga myndigheters och tjänstemäns förfogande så att de kan utföra sina uppgifter.¹⁵⁷

Medlemsstaterna ska även se till att kontroll, inspektion och verkställighet sker på icke-diskriminerande grund med avseende på sektorer, fartyg eller personer, och på grundval av riskhantering.¹⁵⁸ I varje medlemsstat ska vidare en enda myndighet samordna alla nationella kontrollmyndigheters verksamhet. Myndigheten ska också ansvara för att samordna insamling, behandling och certifiering av uppgifter om fiskeverksamhet, samt för att rapportera till, samarbeta med och säkerställa överföring av uppgifter till kommissionen, gemenskapens kontrollorgan för fiske, andra medlemsstater och, i förekommande fall, tredjeländer.¹⁵⁹

Allmänna villkor för tillträde till vatten och resurser

Fiskelicens

Unionens fiskefartyg¹⁶⁰ får användas för yrkesmässigt nyttjande av levande akvatiska resurser endast om de har en giltig fiskelicens. Flaggstaten ansvarar för att uppgifterna i fiskelicensen är korrekta

¹⁵⁶ Se artikel 5.2 i kontrollförordningen.

¹⁵⁷ Artikel 5.3 i kontrollförordningen.

¹⁵⁸ Artikel 5.4 i kontrollförordningen.

¹⁵⁹ Artikel 5.5 i kontrollförordningen, i artikel finns ytterligare bestämmelser som rör allmänna principer. Vi avser dock inte gå in närmare på dessa.

¹⁶⁰ Med fiskefartyg avses varje fartyg som är utrustat för yrkesmässigt nyttjande av levande akvatiska organismer, se artikel 4.31 i kontrollförordningen.

och överensstämmer med uppgifter i registret för gemenskapens fiskeflotta och ska under vissa förutsättningar återkalla eller dra in fiskelicenser.¹⁶¹

Fisketillstånd

Unionens fiskefartyg som är verksamt i unionens vatten ska endast ha rätt att bedriva en specifik fiskeverksamhet om denna anges i ett giltigt fisketillstånd när fiskeriet, eller de fiskezoner där verksamheten är tillåten, omfattas av bl.a.:

1. ett system för förvaltning av fiskeansträngning,
2. en flerårig plan, eller
3. ett område med fiskebegränsning.¹⁶²

Ett fisketillstånd får inte utfärdas om fiskefartyget i fråga inte har en giltig fiskelicens.¹⁶³

System för kontroll

I kontrollförordningen finns närmare bestämmelser om satellit-baserade kontrollsystem för fartyg, automatiska identifierings-system, system för positionsbestämning och överföring av data från sådana system i övervakningssyfte. Det finns också en bestämmelse som ger rådet rätt att fatta beslut om skyldighet att använda elektroniska övervakningsanordningar och vissa spårbarhetsverktyg.¹⁶⁴ Detaljerade bestämmelser om system för kontroll finns i genomförandeförordningen. Vi kommer att återkomma till dessa i senare kapitel.

¹⁶¹ Närmare bestämmelser finns i artikel 6 i kontrollförordningen.

¹⁶² Artikel 7.1 i kontrollförordningen.

¹⁶³ Artikel 7.4 i kontrollförordningen. Här kan nämnas att det även finns detaljerade bestämmelser om märkning av fiskefartyg och redskap, se vidare i genomförandeförordningen till kontrollförordningen.

¹⁶⁴ Artikel 9–13 i kontrollförordningen.

Kontroll av fisket – kontroll av fiskemöjligheter

Allmänna bestämmelser

Fiskeloggbok m.m.

Kontrollförordningen innehåller vidare bestämmelser om krav på ifyllande och inlämnande av fiskeloggbok och när det ska ske på elektronisk väg samt övervakning av de fiskefartyg som inte omfattas av kravet på fiskeloggbok.¹⁶⁵

Förhandsanmälningar innan fartyg anlöper hamn m.m.

Kontrollförordningen innehåller även bestämmelser om krav på förhandsanmälan innan fartyg anlöper hamn och i vilka fall behöriga myndigheter kan neka tillträde till hamn.¹⁶⁶

Omlastning

Av kontrollförordningen framgår vidare huvudregeln om att det inte är tillåtet med omlastning¹⁶⁷ till havs. Förordningen innehåller dessutom bestämmelser om ifyllande och framläggande av omlastningsdeklaration och när det ska ske på elektronisk väg.¹⁶⁸

Landningsdeklarationer

I kontrollförordningen finns också bestämmelser om krav på framläggande av landningsdeklarationer, när det ska ske på elektronisk väg och övervakning av de fiskefartyg som inte omfattas av kravet på landningsdeklarationer.¹⁶⁹

¹⁶⁵ Artikel 14–16 i kontrollförordningen.

¹⁶⁶ Artikel 17–19 i kontrollförordningen.

¹⁶⁷ Med omlastning avses överföring av alla eller en del av fiskeri- eller vattenbruksprodukterna ombord på ett fartyg eller till ett annat fartyg, se artikel 4.16 i kontrollförordningen.

¹⁶⁸ Artikel 20–22 i kontrollförordningen.

¹⁶⁹ Artikel 23–25 i kontrollförordningen.

Kontroll av fiskeansträngningen

Medlemsstaterna ska kontrollera efterlevnaden av fiskeansträngningssystem i de geografiska områden där högsta tillåtna fiskeansträngning¹⁷⁰ är reglerad.¹⁷¹ I vissa fall behöver befälhaven anmäla fiskeredskap som denne under en specifik period avser att använda i områden med redskapsrestriktioner. Rådet har också möjlighet att besluta om att befälhavare på vissa fiskefartyg ska lämna rapporter före varje inresa i eller utresa från ett geografiskt område som omfattas av ett fiskeansträngningssystem. I kontrollförordningen finns därutöver bestämmelser som möjliggör att undantag görs från bestämmelserna om kontroll av fiskeansträngningen.¹⁷² Det finns också särskilda bestämmelser som gäller vid förbrukad fiskeansträngning.¹⁷³

Medlemsstaternas registrering och utbyte av uppgifter

Medlemsstaterna ska, såsom flaggmedlemsstater, registrera uppgifter som rör fiskeansträngningen och ska bevara uppgifterna i tre år, eller längre tid i enlighet med nationella bestämmelser.¹⁷⁴ Medlemsstaterna är i vissa situationer skyldiga att informera kommissionen om risk för uttömning av fiskemöjligheter.¹⁷⁵

Stängning av fiske

Både medlemsstaterna och kommissionen har under vissa förutsättningar möjlighet att stänga fisken, dvs. förbjuda allt eller visst fiske i ett område. I de situationer kommissionen har stängt ett fiske, har medlemsstaten vissa möjligheter till korrigeringsåtgärder enligt vad som närmare regleras i kontrollförordningen.¹⁷⁶

¹⁷⁰ Begreppet fiskeansträngning definieras i grundförordningen som "produkten av ett fiskefartygs kapacitet och aktivitet; för en grupp av fartyg är fiskeansträngningen summan av fiskeansträngningen för alla fartyg i gruppen", se artikel 4.1 21 i grundförordningen.

¹⁷¹ Närmare bestämmelser finns i artikel 26 i kontrollförordningen.

¹⁷² Närmare bestämmelser finns i artikel 26–32 i kontrollförordningen.

¹⁷³ Artikel 30 i kontrollförordningen.

¹⁷⁴ Artikel 33 i kontrollförordningen.

¹⁷⁵ Närmare bestämmelser finns i artikel 34 i kontrollförordningen.

¹⁷⁶ Artikel 35–37 i kontrollförordningen. Här kan nämnas att det även finns möjligheter till så kallade Real Time Closures-stängningar, där visst fiske kan förbjudas under en kortare tid för att skydda juvenil fisk.

Kontroll av fisket – kontroll av flottförvaltningen

Fiskekapaciteten

Medlemsstaterna ansvarar för att genomföra de kontroller som krävs för att säkerställa att den totala kapaciteten, som motsvarar de fiskelicenser som en medlemsstat har utfärdat, bl.a avseende kW (motorstyrka), inte vid något tillfälle överstiger den kapacitet som fastställts för medlemsstaten.

Enligt förordningen ska det vara förbjudet att fiska med fiskefartyg vars motorstyrka överstiger den som anges i fiskelicensen. Medlemsstaterna ska se till att den certifierade motorstyrkan inte överskrids. Medlemsstaterna ansvarar också, som huvudregel, för certifiering av motorstyrkan och utfärdande av motorcertifikat för unionens fiskefartyg med en viss högre motorstyrka. Från denna huvudregel finns dock vissa undantag.¹⁷⁷

Kontrollförordningen innehåller vidare reglering avseende verifiering av uppgifter som rör motorstyrkan och om att medlemsstaterna i vissa fall fysiskt ska kontrollera motorstyrkan.¹⁷⁸

Kontroll av fisket – kontroll av fleråriga planer

Förordningen innehåller särskild reglering kopplat till kontroll av fleråriga planer, bl.a. avseende vägning i samband med omlastning och förvaring av fångster av bottenlevande arter. Medlemsstaterna ska, för varje flerårig plan, utarbeta ett nationellt kontrollprogram. I sammanhanget kan också nämnas att rådet, i samband med antagandet av fleråriga planer, också har vissa möjligheter att anta reglering avseende landning i utsedda hamnar eller en plats nära land.¹⁷⁹

Kontroll av fisket – kontroll av tekniska åtgärder

Kontrollförordningen innehåller vidare bestämmelser om kontroll av tekniska åtgärder när det kommer till användning av fiskeredskap. Dessa bestämmelser avser kontroll och bärgning av förlorade

¹⁷⁷ Se den närmare regleringen i artikel 38–40 i kontrollförordningen. Medlemsstaternas behöriga myndigheter har vissa möjligheter att överlåta certifiering av maskinstyrkan till andra aktörer, se den närmare regleringen i artikel 40.

¹⁷⁸ Artikel 41 i kontrollförordningen.

¹⁷⁹ Artikel 42–46 i kontrollförordningen.

redskap, fångsternas sammansättning, separat förvaring och landning av fångster av exemplar som är mindre än de minsta referensstorlekarna för bevarande, samt fångster som omfattas av undantag av mindre betydelse.¹⁸⁰

Förordningen innehåller även bestämmelser om kontroll när det kommer till områden med fiskebegränsning. Här regleras att kustmedlemsstater ska ha ett centrum för fiskerikontroll¹⁸¹, som ska kontrollera fiske som unionens fiskefartyg eller tredjelands fiskefartyg bedriver i fiskeområden för vilka rådet har fastställt fiskebegränsning. Dessa centrum ska ha ett system för att upptäcka och registrera att fartyg seglar in, genom och ut ur området med fiskebegränsning.¹⁸²

Kontroll av fisket – kontroll av fritidsfisket

Kontrollförordningen innehåller också en artikel som reglerar kontroll av fritidsfiske. Här anges att medlemsstaterna ska se till att fritidsfiske på deras territorier och i unionens vatten bedrivs på ett sätt som överensstämmer med målen och bestämmelserna i den gemensamma fiskeripolitiken. Av artikeln framgår också att saluföring av fångster från fritidsfiske i havet ska vara förbjuden.¹⁸³

Kontroll av saluföringen – allmänna bestämmelser

Kontrollförordningen innehåller vidare bestämmelser om kontroll av saluföringen. Varje medlemsstat ska ansvara för att på sitt territorium kontrollera att bestämmelserna i den gemensamma fiskeripolitiken tillämpas i alla led av saluföringen av fiskeri- och vattenbruksprodukter, från den första försäljningen till detaljhandelsförsäljningen, inklusive transporter. Medlemsstaterna ska också se till att alla fiskeri- och vattenbruksprodukter som fångas eller skördas delas upp i partier före den första försäljningen.¹⁸⁴

¹⁸⁰ Artikel 47–49c i kontrollförordningen.

¹⁸¹ Förkortningen FMC brukar användas för denna.

¹⁸² Närmare reglering avseende kontroll av områden med fiskebegränsning finns i artikel 50 i kontrollförordningen.

¹⁸³ Närmare reglering avseende fritidsfisket finns i artikel 55 i kontrollförordningen.

¹⁸⁴ Artikel 56 i kontrollförordningen.

Kontrollförordningen innehåller även reglering avseende gemensamma handelsnormer. Medlemsstaterna ska se till att produkter som omfattas av gemensamma handelsnormer endast visas för första försäljning, utbjuds till första försäljning, säljs eller marknadsförs på annat sätt om de uppfyller dessa normer. Medlemsstaterna ska kontrollera att normerna uppfylls. Kontrollerna får äga rum i alla handelsled och under transport.¹⁸⁵

Särskild reglering finns också avseende spårbarhet. Alla partier med fiskeri- och vattenbruksprodukter från havet ska vara spårbara i alla led av produktion, bearbetning och distribution från fångsten eller skörden till detaljhandelsledet. Varje parti ska också vara lämpligt märkt för att garantera varje partis spårbarhet.¹⁸⁶

Kontroll av saluföringen – verksamhet efter landningen

I kontrollförordningen finns också reglering avseende verksamheten efter landning. Medlemsstaterna ska bl.a. se till att alla fiskeriprodukter först saluförs eller registreras hos en auktionsinrättning, en registrerad köpare eller en producentorganisation.¹⁸⁷

Även vägning av fiskeriprodukter regleras i kontrollförordningen. En medlemsstat ska som huvudregel se till att alla fiskeriprodukter vägs enligt system som är godkända av de behöriga myndigheterna.¹⁸⁸ Därutöver finns bl.a. reglering om ifyllande av avräkningsnotor i samband med fiskeriprodukters utsläppande på marknaden, och reglering avseende deklarationer om övertagande när produkterna är avsedda för försäljning i ett senare skede.¹⁸⁹ Kontroll av saluföringen – producentorganisationer och interventionsåtgärder Medlemsstaterna ska enligt bestämmelser i kontrollförordningen också övervaka producentorganisationer, prisregleringar och interventionsåtgärder.¹⁹⁰

¹⁸⁵ Artikel 57 i kontrollförordningen.

¹⁸⁶ I artikel 58 i kontrollförordningen finns närmare reglering avseende spårbarhet.

¹⁸⁷ Närmare reglering avseende första försäljning av fiskeriprodukter finns i artikel 59 i kontrollförordningen.

¹⁸⁸ Närmare reglering avseende vägning finns i artikel 60–61 i kontrollförordningen.

¹⁸⁹ Reglering avseende avräkningsnotor och deklaration om övertagande m.m. återfinns i artikel 62–68.

¹⁹⁰ Artikel 69–70 i kontrollförordningen.

Övervakning

Såsom nämnts i inledningen av avsnittet rör vissa bestämmelser i kontrollförordningen övervakning. Här finns bestämmelser om iakttagelser till havs och upptäckter som görs av medlemsstaterna, åtgärder som ska vidtas vid information om iakttagelser och upptäckter samt kontrollobservatörer.¹⁹¹ Vi avser dock inte att gå in närmare på dessa bestämmelser inom ramen för denna framställning.

Inspektion och förfaranden – allmänna bestämmelser

Kontrollförordningen innehåller även bestämmelser om inspektion och förfaranden. Medlemsstaternas tjänstemän ska enligt bestämmelserna utföra inspektioner på ett icke-diskriminerande sätt till havs, i hamnar, under transporter, i beredningsanläggningar och under saluföringen av fiskeriprodukterna. I förordningen regleras också vad tjänstemännen särskilt ska kontrollera.¹⁹² Efter varje inspektion ska en inspektionsrapport upprättas och läggas in i en av medlemsstaten upprättad elektronisk databas.¹⁹³

Inspektion och förfaranden – inspektioner utanför den inspekterande medlemsstatens territorium

I kontrollförordningen finns också reglering om när en medlemsstat får utföra inspektioner utanför den inspekterande medlemsstatens territorium. I vissa fall krävs tillstånd från andra medlemsstater vid sådan kontroll.¹⁹⁴ Här finns också kopplingar till annan lagstiftning inom området, bl.a. avseende tillträde. Vi avser dock inte att gå in närmare på dessa bestämmelser inom ramen för denna framställning.

¹⁹¹ Regleringen återfinns i artikel 71–73a i kontrollförordningen.

¹⁹² Artikel 74 i kontrollförordningen. Det finns också reglering om att medlemsstaterna ska sammanställa en förteckning över tjänstemän med ansvar för att genomföra inspektioner och hålla den uppdaterad.

¹⁹³ Närmare reglering avseende genomförandet av inspektioner, aktörens skyldigheter, inspektionsrapporter, prövning av inspektions- och övervakningsrapporter samt elektronisk databas finns i artikel 74–78 i kontrollförordningen.

¹⁹⁴ Artikel 80–81 i kontrollförordningen.

Inspektion och förfaranden – överträdelser som upptäcks under inspektion och förfaranden avseende överträdelser

Om informationen som har samlats in under inspektionen eller andra relevanta uppgifter tyder på att bestämmelserna i den gemensamma fiskeripolitiken har överträtts, behöver tjänstemannen vidta flera åtgärder, bl.a. anteckna den misstänkta överträdelsen i inspektionsrapporten, vidta alla nödvändiga åtgärder för att säkra bevis och informera den fysiska eller juridiska person som misstänks ha begått överträdelsen eller som har tagits på bar gärning när överträdelsen begicks, om att överträdelsen kan leda till att ett lämpligt antal prickar kommer att påföras enligt regleringen i kontrollförfordningen.¹⁹⁵ ¹⁹⁶ Vid allvarliga överträdelser får en utvidgad uppföljning göras.¹⁹⁷

Om de behöriga myndigheterna konstaterar överträdelser under eller efter en inspektion, ska de vidta lämpliga åtgärder enligt avdelning VIII i kontrollförfordningen, som rör verkställighet. Åtgärderna ska vidtas mot det berörda fartygets befälhavare eller mot någon annan fysisk eller juridisk person som är ansvarig för överträdelsen.¹⁹⁸ I kontrollförfordningen finns vidare bestämmelser om att den medlemsstat på vars territorium eller i vars vatten en överträdelse har upptäckts får överföra förfaranden i samband med överträdelsen till de behöriga myndigheterna i flaggmedlemsstaten eller den medlemsstat där lagöverträdaren är medborgare, med den berörda medlemsstatens samtycke och under förutsättning att det ökar sannolikheten att effektivt beröva de ansvariga det ekonomiska utbytet av överträdelsen, att med sanktionerna framkalla effekter som är proportionerliga till överträdelsens allvar och att effektivt avskräcka från ytterligare överträdelser av samma slag.¹⁹⁹ ²⁰⁰

Kontrollförfordningen innehåller därutöver bestämmelser om överträdelser som upptäcks av unionsinspektörer och korrigerande åtgärder vid uteblivna rättsliga förfaranden från landnings- eller omlastningsmedlemsstatens sida.

¹⁹⁵ Prickar regleras i artikel 92 i kontrollförfordningen.

¹⁹⁶ Artikel 82 i kontrollförfordningen.

¹⁹⁷ Närmare reglering finns i artikel 84 i kontrollförfordningen.

¹⁹⁸ Artikel 85 i kontrollförfordningen.

¹⁹⁹ Se artikel 89.2 i kontrollförfordningen.

²⁰⁰ Artikel 86 i kontrollförfordningen.

Verkställighet

Kontrollförordningens verkställighetsbestämmelser, som har tydliga kopplingar till regleringen i IUU-förordningen, finns i avdelning VIII i kontrollförordningen. Nedan beskrivs de artiklar om verkställighet i kontrollförordningen som har bedömts vara av störst relevans för utredningens arbete.

Åtgärder för att säkerställa efterlevnad

Medlemsstaterna ska se till att lämpliga åtgärder, inbegripet administrativa åtgärder eller straffrättsliga förfaranden i enlighet med nationell rätt, systematiskt vidtas mot fysiska eller juridiska personer som misstänks ha överträtt någon av bestämmelserna i den gemensamma fiskeripolitiken. De rättsliga åtgärdernas och tillhörande sanktionernas totala omfattning ska, i enlighet med tillämpliga bestämmelser i nationell rätt, beräknas så att de effektivt berövar de ansvariga det ekonomiska utbytet av den överträdelse de begått, utan att det samtidigt påverkar deras legitima rätt att utöva sitt yrke. Sanktionerna ska framkalla effekter som står i proportion till överträdelsens allvar och därmed effektivt avskräcka från ytterligare överträdelser av samma slag.

Medlemsstaterna får tillämpa ett system där sanktionsavgifterna står i proportion till en juridisk persons omsättning eller den ekonomiska nyttan som uppstod eller avsågs när överträdelsen begicks.

Flaggmedlemsstaten, den medlemsstat där lagöverträdaren är medborgare, eller andra berörda medlemsstater ska informeras om uppföljning av administrativa åtgärderna, de straffrättsliga förfarandena eller andra åtgärder som vidtagits samt alla slutliga avgöranden i samband med sådana överträdelser.²⁰¹

Sanktioner vid allvarliga överträdelser

I artikel 42 i IUU-förordningen regleras vilka överträdelser som ska ses som allvarliga överträdelser av den gemensamma fiskeripolitiken. Utöver dessa ska vissa andra överträdelser också ses som allvarliga

²⁰¹ Artikel 89 i kontrollförordningen.

överträdelser²⁰². Medlemsstaternas behöriga myndigheter ska fastställa om en överträdelse ska anses allvarlig, med beaktande av kriterier som skadans art, dess värde, överträdarens ekonomiska situation samt överträdelsens omfattning eller upprepning.

Medlemsstaterna ska se till att en fysisk person som har gjort sig skyldig till en allvarlig överträdelse, eller en juridisk person som har hållits ansvarig för en sådan, ska kunna bli föremål för effektiva, proportionella och avskräckande administrativa sanktioner i överensstämmelse med sanktioner och åtgärder i kapitel IX i IUU-förordningen.

Medlemsstaterna ska utdöma sanktioner som är effektiva, avskräckande och, när det är lämpligt, beräknad på värdet av de fiskeriprodukter som erhållits genom den allvarliga överträdelsen. Vid fastställande av storleken på sanktionen ska medlemsstaterna också ta hänsyn till värdet av skadan på de fiskeresurser och den marina miljön som berörs. Medlemsstaterna får också, eller alternativt, använda effektiva proportionella och avskräckande straffrättsliga sanktioner.²⁰³

Omedelbara verkställighetsåtgärder

Medlemsstaterna ska vidta omedelbara åtgärder för att förhindra att befälhavare på fiskefartyg eller andra fysiska eller juridiska personer som tagits på bar gärning med att begå en allvarlig överträdelse²⁰⁴ fortsätter med det.²⁰⁵

Pricksystem för allvarliga överträdelser

Medlemsstaterna ska tillämpa ett pricksystem för allvarliga överträdelser. När en fysisk person har gjort sig skyldig till en allvarlig överträdelse, eller en juridisk person hållits ansvarig för en sådan, ska innehavaren av fiskelicensen tilldelas ett lämpligt antal prickar till följd av överträdelsen. När ett visst antal prickar uppnåtts ska fiskelicensen automatiskt dras in enligt de närmare bestämmelserna

²⁰² Här kan regleringen i artikel 90 i kontrollförordningen nämnas.

²⁰³ Närmare reglering finns i artikel 90 i kontrollförordningen.

²⁰⁴ Vad som avses med begreppet *allvarliga överträdelser* framgår av artikel 42 i IUU-förordningen.

²⁰⁵ Artikel 91 i kontrollförordningen. Jfr artikel 43 i IUU-förordningen.

i kontrollförordningen. Innehavaren av fiskelicensen ska ha rätt till rättslig prövning i enlighet med nationell rätt.

Medlemsstaterna ska också inrätta ett pricksystem som innebär att befälhavaren på ett fartyg tilldelas ett lämpligt antal prickar för en allvarlig överträdelse av bestämmelserna i den gemensamma fiskeripolitiken.²⁰⁶

Nationella överträdeleregister

Medlemsstaterna ska ha ett nationellt register där de ska föra in alla överträdelser av den gemensamma fiskeripolitiken som fartyg som för deras flagg, eller deras medborgare, gör sig skyldiga till. Även de sanktioner som har utdömts och det antal prickar som har påförts ska läggas in i registret.²⁰⁷

Kontrollprogram

Enligt regleringen i kontrollförordningen får medlemsstater inbördes och på eget initiativ genomföra kontroll-, inspektions- och övervakningsprogram för fiskeriverksamhet. Kommissionen har även möjlighet att i samförstånd med berörda medlemsstater anta särskilda kontrollprogram,²⁰⁸ vilket ofta görs i praktiken.

Övriga bestämmelser

Kontrollförordningen innehåller även andra bestämmelser, bl.a. sådana som rör kommissionens utvärdering och kontroll samt uppgifter och information.²⁰⁹ Vi avser dock inte att gå in närmare på dessa bestämmelser inom ramen för den här framställningen.

²⁰⁶ Närmare bestämmelser om pricksystemet finns i artikel 92 i kontrollförordningen.

²⁰⁷ Närmare bestämmelser om de nationella registren finns i artikel 93 i kontrollförordningen.

²⁰⁸ Se artikel 94–95 i kontrollförordningen.

²⁰⁹ Dessa rör bl.a. datahantering mellan medlemsstaterna och kommissionen samt mellan medlemsstater, data till forskningsinstitut, dataskydd och sekretess.

Ytterligare bestämmelser om kontroll

I genomförandeförordningen till kontrollförordningen finns närmare bestämmelser om hur reglerna i kontrollförordningen ska genomföras, bl.a. i fråga om vägning och loggbok. Vi kommer att återkomma till dessa bestämmelser senare i framställningen, i samband med att vi behandlar de ändrade kontrollbestämmelserna och i samband med utredningens förslag och bedömningar om ändringar i den nationella rätten.

5.5.3 EU:s IUU-förordning

IUU-förordningen har, som vi tidigare nämnt, nyligen reviderats. Vi återkommer till ändringarna i IUU-förordningen som utredningen har i uppgift att anpassa den nationella lagstiftningen till i kapitel 7. Detta avsnitt avser att kort beskriva IUU-förordningens innehåll per den 1 januari 2024 i syfte att skapa förståelse för den tidigare lagstiftningen, som nuvarande nationella bestämmelser kompletterar.

Förordningen är indelad i tolv kapitel och innehåller bl.a. allmänna bestämmelser, bestämmelser om inspektioner av fiskefartyg från tredjeland i medlemsstaternas hamnar, fångstcertifieringssystem för import och export av fiskeriprodukter, sanktioner och kompletterande sanktioner.

Allmänna bestämmelser

Syfte och tillämpningsområde

Av den inledande artikeln framgår att det genom IUU-förordningen upprättas ett gemenskapssystem för att förebygga, motverka och undanröja olagligt, orapporterat och oreglerat fiske. Detta fiske benämns med ett gemensamt namn som *IUU-fiske* och vi kommer att återkomma till den närmare innebörden av begreppet nedan. Varje medlemsstat ansvarar för att vidta lämpliga åtgärder i enlighet med gemenskapslagstiftningen för att se till att gemenskapssystemet blir effektivt.

Systemet ska gälla all IUU-fiskeverksamhet och all verksamhet i anslutning till denna som bedrivs på medlemsstaternas territorium

där fördraget gäller eller i gemenskapens vatten, i marina vatten som omfattas av tredjelands jurisdiktion eller överhöghet²¹⁰ och på det fria havet.²¹¹

Vad som ses som olagligt, orapporterat respektive oreglerat fiske

Olagligt, orapporterat respektive oreglerat fiske är centrala begrepp i IUU-förordningen. Det finns därför anledning att gå in närmare på begreppens innebörd.

Olagligt fiske

Med *olagligt fiske* avses fiskeverksamhet som bedrivs

- av nationella eller utländska fiskefartyg i marina vatten under en stats jurisdiktion, utan den statens tillstånd, eller i strid med dess lagar och andra författningar,
- av fiskefartyg som för flagg från stater som är parter i en berörd regional fiskerierorganisation, men som verkar i strid antingen med de bevarande- och förvaltningsåtgärder som har antagits av den organisationen och som är bindande för staterna, eller med tillämpliga bestämmelser i internationell rätt, eller
- av fiskefartyg i strid med nationella lagar eller internationella åtaganden, även dem som samarbetande stater har ingått inom ramen för en regional fiskerierorganisation.²¹²

Orapporterat fiske

Med *orapporterat fiske* avses fiskeverksamhet som

- inte har rapporterats eller har rapporterats på felaktigt sätt till den behöriga myndigheten, i strid med nationella lagar och andra författningar, eller

²¹⁰ Angående begreppen jurisdiktion och överhöghet, se avsnitt 5.5.2 ovan, i fråga om de allmänna bestämmelserna i grundförordningen.

²¹¹ Närmare reglering finns i artikel 1 i IUU-förordningen.

²¹² Artikel 2.2 i IUU-förordningen.

- har bedrivits inom behörighetsområdet för en regional fiskeriorganisation, men som inte har rapporterats eller har rapporterats på felaktigt sätt, i strid med den organisationens rapporteringsförfaranden.²¹³

Oreglerat fiske

Med *oreglerat fiske* avses fiskeverksamhet som

- bedrivs inom en relevant regional fiskeriorganisations tillämpningsområde av fiskefartyg utan nationalitet, eller av fiskefartyg som för flagg från en stat som inte är part i organisationen, eller av en annan fiskeenhet, på ett sätt som inte är förenligt med eller står i strid med den organisationens bevarande- och förvaltningsåtgärder, eller
- bedrivs i områden eller efter fiskbestånd för vilka det inte finns några tillämpliga bevarande- eller förvaltningsåtgärder av fiskefartyg på ett sätt som inte är förenligt med statens ansvar för bevarandet av levande marina resurser i enlighet med internationell rätt.²¹⁴

Fiskefartyg som är inblandade i IUU-fiske

I en av de inledande bestämmelserna i förordningen listas under vilka förhållanden ett fiskefartyg ska antas bedriva IUU-fiske. Här anges att ett fiskefartyg ska antas bedriva IUU-fiske om det kan visas att fartyget, i strid med bevarande- och förvaltningsåtgärderna i det område där det bedrivit verksamheten bl.a.,

- har fiskat utan giltig licens, godkännande eller tillstånd utfärdat av flaggstaten eller kuststaten i fråga,
- har underlåtit att fullgöra skyldigheten att registrera och rapportera fångst- eller fångstrelaterade uppgifter, inbegripet att sända in uppgifter till satellitbaserat fartygsövervakningssystem, eller förhandsmeddelanden innan tredjelands fartyg anlöper hamn²¹⁵,

²¹³ Artikel 2.3 i IUU-förordningen.

²¹⁴ Artikel 2.4 i IUU-förordningen.

²¹⁵ Förhandsmeddelanden enligt artikel 6 i IUU-förordningen.

- har fiskat i ett avstängt område, under fredningstid, utan kvoter eller efter det att kvoterna nyttjats eller under en fastställd djupbegränsning,
- har använt förbjudna fiskeredskap eller fiskeredskap som inte uppfyller kraven,
- har ägnat sig åt döljande, förändring eller bortskaffande av bevis som behövs vid en undersökning, eller
- har hindrat befattningshavares arbete i samband med att de kontrollerar att tillämpliga bevarande- och förvaltningsåtgärder efterlevs, eller hindrat observatörernas arbete i samband med att de kontrollerar att tillämplig gemenskapslagstiftning efterlevs, eller
- har ägnat sig åt fiskeverksamhet i ett område som omfattas av en regional fiskerierorganisation på ett sätt som är oförenligt med eller står i strid med den organisationens bevarande- och förvaltningsåtgärder och för flagg från en stat som inte är part i eller samarbetar med den organisationen i enlighet med vad som fastställts av den organisationen.²¹⁶

Inspektioner av fiskefartyg från tredjeland i medlemsstaternas hamnar

Villkor för tillträde till hamn för fiskefartyg från tredjeland

I IUU-förordningen finns särskild reglering som rör fiskefartyg från tredjelands tillträde till hamnar inom medlemsstaterna, bl.a. i fråga om inspektion och förhandsmeddelanden. Följande kan särskilt nämnas avseende dessa bestämmelser.

Bestämmelser för inspektion i hamn

I syfte att förebygga, motverka och undanröja IUU-fiske ska effektiva bestämmelser för inspektioner i hamn av fiskefartyg från tredjeland som anlöper hamn i en medlemsstat upprätthållas.²¹⁷

²¹⁶ Se vidare i artikel 3 i IUU-förordningen.

²¹⁷ Artikel 4.1 i IUU-förordningen.

Tillträde till medlemsstaternas hamnar, tillhandahållande av hamntjänster och genomförande av landning eller omlastning i sådana hamnar ska vara förbjudet för fiskefartyg från tredjeland om de inte uppfyller kraven i IUU-förordningen, utom vid force majeure eller i nödsituationer enligt artikel 18 i havsrättskonventionen för att få tillgång till tjänster som är absolut nödvändiga för att finna en lösning på dessa situationer.²¹⁸

Utsedda hamnar

Tillträde till hamntjänster och genomförande av landning eller omlastning av tredjelands fiskefartyg i medlemsstaterna är endast tillåtet i utsedda hamnar.²¹⁹

Förhandsmeddelande

Befälhavaren på fiskefartyg från tredjeland, eller deras ombud, ska minst tre arbetsdagar innan fartyget beräknas anlöpa hamn skicka ett förhandsmeddelande till de behöriga myndigheterna i den medlemsstat vars utsedda hamnar eller landningsplatser de önskar utnyttja. I kontrollförordningen listas vilka uppgifter som ska ingå i ett sådant förhandsmeddelande. Om fartyg har fiskeriprodukter ombord behöver ett fångstintyg också bifogas.²²⁰

Tillstånd

För att få anlöpa en hamn i medlemsstaterna krävs som huvudregel att fartyget från tredjeland beviljas ett tillstånd från medlemsstaten.²²¹

²¹⁸ Artikel 4.2 i IUU-förordningen.

²¹⁹ Artikel 5 i IUU-förordningen.

²²⁰ Artikel 6 i IUU-förordningen.

²²¹ Närmare reglering avseende tillstånd finns i artikel 6 i IUU-förordningen.

Registrering av landning eller omlastning

När fiskefartyg från tredjeland ska omlasta eller landa fiskeriprodukter i medlemsstaterna ska även landnings- och omlastningsdeklarationer skickas till de behöriga myndigheterna i medlemsstaterna.²²²

Hamninspektioner

Allmänna principer

I IUU-förordningen finns reglering om att minst fem procent av alla landningar och omlastningar i medlemsstaternas utsedda hamnar, som utförs av fiskefartyg från tredjeland, ska inspekteras.²²³ Det finns vidare reglering om att vissa angivna fiskefartyg alltid ska inspekteras.²²⁴

Inspektion

I fråga om inspektion regleras att befattningshavare med ansvar för inspektioner ska ha möjlighet att undersöka utrymmen, fångster (beredda eller inte), nät eller andra redskap, utrustning och alla dokument som befattningshavarna anser behövs för att kontrollera om tillämpliga lagar, förordningar eller internationella förvaltnings- eller bevarandeåtgärder följs. Befattningshavarna får också ställa frågor till de personer som anses ha information om det som ska inspekteras.²²⁵

Förfarande vid överträdelser

Om informationen som samlats in under inspektionen ger befattningshavaren belägg för att *anta* att ett fiskefartyg har bedrivit IUU-fiske, ska befattningshavaren anteckna den misstänkta överträdelsen i inspektionsrapporten, vidta alla åtgärder som krävs för

²²² Närmare reglering finns i artikel 8 i IUU-förordningen.

²²³ Urvalet av dessa fem procent ska baseras på de EU-gemensamma kriterier som finns i genomförandeförordningen, se artikel 9 i IUU-förordningen.

²²⁴ Närmare reglering finns i artikel 9 i IUU-förordningen.

²²⁵ Närmare reglering finns i artikel 10 i IUU-förordningen.

att skydda det bevismaterial som hänför sig till den misstänkta överträdelsen och omedelbart överlämna inspektionsrapporten till den behöriga myndigheten.

Om inspektionen ger bevis för att IUU-fiske har bedrivits, ska hamnmedlemsstatens behöriga myndighet inte ge fartyget tillåtelse att landa eller omlasta sin fångst.²²⁶

Fångstcertifieringssystem för import och export av fiskeriprodukter

IUU-förordningen innehåller vidare bestämmelser om fångstcertifieringssystem för import och export av fiskeriprodukter.

Fångstintyg och fångstdokumentation

Fiskeriprodukter från IUU-fiske får inte importeras till gemenskapen. I IUU-förordningen finns med anledning av det reglering om att det vid import till gemenskapen krävs fångstintyg, som godkänts och kontrollerats av flaggstaten. Fångstintyget syftar till att visa att fångsten har gjorts i enlighet med tillämpliga lagar och förordningar samt internationella bevarande- och förvaltningsåtgärder.²²⁷ I vissa fall kan fångstintyget ersättas av ett elektroniskt spårbarhetssystem.²²⁸

Övrig reglering avseende import och export av fiskeriprodukter

IUU-förordningen innehåller vidare vissa särskilda bestämmelser som rör import och export av fiskeriprodukter. Här regleras t.ex. att det vid indirekt import av fiskeriprodukter, utöver fångstintyg, krävs skriftliga bevis rörande fiskeriprodukternas hantering. Det

²²⁶ Närmare reglering finns i artikel 11 i IUU-förordningen. Där regleras även informationsöverföring mellan berörda medlemsstater, kommissionen och regionala fiskeorganisationer. I den nämnda artikeln finns också särskild reglering avseende överträdelser som ägt rum på det fria havet och i tredjelands marina vatten.

²²⁷ Närmare reglering om fångstintygets innehåll finns i artikel 12 och bilaga II till IUU-förordningen.

²²⁸ Närmare reglering finns i artikel 12 i IUU-förordningen. Även fångstdokumentation och eventuella tillhörande dokument som har godkänts enligt bestämmelser antagna av en regional fiskerierorganisation kan i vissa fall godtas som fångstintyg, närmare reglering om detta finns i artikel 13 i IUU-förordningen.

finns också särskilda bestämmelser som rör vägrad import. I fråga om export regleras bl.a. att fångster som har gjorts av fiskefartyg som för en medlemsstats flagg kan få exporteras först när de behöriga myndigheterna godkänt ett fångstintyg.²²⁹ Det finns också särskilda bestämmelser som rör återexport.

Förordningen innehåller vidare bestämmelser om registerföring och informationshantering med avseende på import och export. Vi avser dock inte gå in närmare på regleringen i dessa bestämmelser.²³⁰

Kontroll

IUU-förordningen innehåller även reglering avseende kontroll. Enligt denna får medlemsstaternas behöriga myndigheter genomföra alla kontroller de anser nödvändiga för att säkerställa att bestämmelserna i förordningen tillämpas korrekt. Kontroll kan enligt regleringen bestå av bl.a. undersökning av produkter, granskning av deklara-tionsuppgifter, kontroll av om dokument finns och är äkta, samt kontroll av transportfordon och lagringsutrymmen. Kontrollerna ska inriktas på risker som inom ramen för riskhanteringen har fast-ställts på grundval av kriterier som utarbetats på både nationell nivå och gemenskapsnivå. I förordningen listas vidare vissa situationer där kontroll alltid ska genomföras.²³¹

Gemenskapens varningssystem

IUU-förordningen innehåller vidare bestämmelser om gemen-skapens varningssystem. Enligt dessa bestämmelser ska kommis-sionen vid vissa välgrundade tvivel om efterlevnaden av bestäm-melser inom den gemensamma fiskeripolitiken offentliggöra ett varningsmeddelande, för att underrätta operatörer och se till att medlemsstater vidtar lämpliga åtgärder när det gäller berörda tredje-länder. Medlemsstaternas behöriga myndigheter, flaggstaten och vid behov även annat tredjeländ ska informeras om meddelandet.

Det finns också reglering avseende åtgärder som följer på var-ningen, bl.a. avseende kontroll av fiskeriprodukter som omfattas av

²²⁹ Närmare reglering finns i artikel 14–16 och 18 i IUU-förordningen.

²³⁰ Regleringen återfinns i artikel 20–22 i IUU-förordningen.

²³¹ Närmare reglering finns i artikel 17 i IUU-förordningen.

varningsmeddelandet.²³² Vi avser dock inte gå in närmare på dessa bestämmelser.

Identifiering av fiskefartyg som bedriver IUU-fiske

I IUU-förordningen finns även reglering om identifiering av fartyg som bedriver IUU-fiske. Enligt dessa bestämmelser ska kommissionen sammanställa och analysera information om IUU-fiske som den har erhållit genom regleringen i IUU-förordningen och om det är lämpligt, även annan relevant information. Kommissionen ska också föra ett register över fiskefartyg som påstås bedriva IUU-fiske.²³³

Kommissionen ska även identifiera fiskefartyg som på goda grunder kan förmodas bedriva IUU-fiske och som motiverar en officiell utredningen i den berörda medlemsstaten. Beträffande dessa fartyg ska kommissionen skicka en officiell begäran om utredning av IUU-fisket till den berörda flaggstaten.²³⁴

Icke-samarbetande IUU-länder

Kommissionen ska även identifiera de länder som den anser vara icke-samarbetande tredjeländer när det gäller bekämpning av IUU-fiske.²³⁵ Det ska också finnas en förteckning över icke-samarbetande tredjeländer.²³⁶

Om det kan bevisas att ett tredjelands åtgärder underminerar de bevarande- och förvaltningsåtgärder som en regional fiskeriorganisation har antagit, får kommissionen i enlighet med sina internationella förpliktelser anta nödåtgärder, vilka får gälla i högst sex månader enligt den närmare regleringen i IUU-förordningen.²³⁷

²³² Närmare reglering finns i artikel 23–24 i IUU-förordningen.

²³³ Närmare reglering finns i artikel 25 i IUU-förordningen. Se även artikel 27 som rör upprättande av gemenskapens förteckning över IUU-fartyg och artikel 28 som rör avförande av fiskefartyg från gemenskapens förteckning över IUU-fartyg. Ytterligare reglering som berör förteckningen finns i artikel 29–30 i IUU-förordningen.

²³⁴ Närmare reglering finns i artikel 26 i IUU-förordningen.

²³⁵ Närmare reglering finns i artikel 31 i IUU-förordningen. Kommissionen ska vidta åtgärder i enlighet med artikel 54.2 i IUU-förordningen. I artikel 32 regleras vidare åtgärder med avseende på länder som har identifierats som icke-samarbetande tredjeländer.

²³⁶ Närmare reglering avseende förteckningen finns i artikel 33–35 i IUU-förordningen.

²³⁷ Närmare reglering finns i artikel 36 i IUU-förordningen.

Åtgärder med avseende på fiskefartyg och stater som är inblandade i IUU-fiske

IUU-förordningen innehåller vidare reglering om åtgärder med avseende på fiskefartyg som förts upp på gemenskapens förteckning över IUU-fartyg. Beträffande dessa fartyg regleras bl.a. följande. Gällande fisketillstånd eller särskilda fisketillstånd som har utfärdats av flaggmedlemsstater för IUU-fiskefartyg ska dras in. Fiskefartyg som för en medlemsstats flagg får inte heller på något sätt bistå IUU-fartyg, bereda fisk eller delta i omlastning eller gemensamma fiskeinsatser med IUU-fiskefartyg. Vidare är import av fiskeriprodukter som är fångade av IUU-fiskefartyg förbjuden.²³⁸

Förordningen innehåller även reglering om åtgärder med avseende på icke-samarbetande tredjeländer. Beträffande dessa åtgärder kan nämnas att det bl.a. ska vara förbjudet med import till gemenskapen av fiskeriprodukter som fångats av fiskefartyg som för ett sådant lands flagg.²³⁹

Medborgare

IUU-förordningen innehåller även reglering avseende medborgare som stödjer eller ägnar sig åt IUU-fiske. Enligt dessa bestämmelser får medborgare som omfattas av medlemsstaternas jurisdiktion varken stödja eller bedriva IUU-fiske, vilket bl.a. inbegriper verksamhet ombord på eller som operatörer för fiskefartyg som har förts upp på gemenskapens förteckning av IUU-fartyg. Medlemsstaterna ska enligt regleringen samarbeta med varandra och tredjeländer för att identifiera medborgare som stödjer eller bedriver IUU-fiske.

Medlemsstaterna ska vidare, utan att det påverkar flaggstatens primära ansvar, med förbehåll för och i enlighet med sin nationella lagstiftning, vidta lämpliga åtgärder när de gäller de medborgare som stödjer eller bedriver IUU-fiske.²⁴⁰ Vidare regleras bl.a. att medborgare inte får sälja eller exportera fiskefartyg till operatörer som är inblandade i drift, förvaltning eller ägande av IUU-fartyg.²⁴¹

²³⁸ Närmare reglering finns i artikel 37 i IUU-förordningen

²³⁹ Närmare reglering finns i artikel 38 i IUU-förordningen.

²⁴⁰ Närmare reglering finns i artikel 39 i IUU-förordningen.

²⁴¹ Närmare reglering finns i artikel 40 i IUU-förordningen, som innehåller reglering om förebyggande åtgärder och sanktioner.

Omedelbara tillsynsåtgärder, sanktionsåtgärder och kompletterande sanktioner

IUU-förordningen innehåller vidare ett kapitel som rör omedelbara tillsynsåtgärder, sanktionsåtgärder och kompletterande sanktioner.

Kapitlet ska tillämpas på

- allvarliga överträdelser som har begåtts på de medlemsstaters territorium för vilka fördraget gäller eller i de marina vatten som lyder under medlemsstaternas suveränitet eller jurisdiktion²⁴²,
- allvarliga överträdelser som har begåtts av gemenskapens fiskefartyg eller av medborgare i medlemsstaterna, och
- allvarliga överträdelser som upptäckts inom territoriet eller i de marina vatten som lyder under medlemsstaternas suveränitet eller jurisdiktion, men som har begåtts på det fria havet eller inom ett tredjelands jurisdiktion och som är föremål för sanktioner enligt artikel 11.4 i IUU-förordningen.²⁴³

Allvarliga överträdelser

I förordningen definieras att med allvarliga överträdelser avses

- a) de verksamheter som anses utgöra IUU-fiske,
- b) affärsverksamheter i direkt samband med IUU-fiske, inklusive handel med eller import av fiskeriprodukter, och
- c) förfalskning av handlingar som avses i denna förordning eller användning av sådana falska eller ogiltiga handlingar.

Medlemsstaterna ska fastställa huruvida en överträdelse är allvarlig med beaktande av sådana kriterier som den skada som har åsamkats, överträdelsens värde, dess omfattning eller om den har upprepats.²⁴⁴

²⁴² Vatten som gränsar till de territorier och länder som nämns i bilaga II till fördraget undantas dock.

²⁴³ Se vidare i artikel 41 i IUU-förordningen.

²⁴⁴ Artikel 42 i IUU-förordningen.

Omedelbara tillsynsåtgärder

I förordningen regleras även medlemsstaternas skyldigheter att vidta omedelbara tillsynsåtgärder. Medlemsstaten ska inleda en fullständig utredning av överträdelsen om en fysisk person misstänks ha begått, eller tas på bar gärning med att begå, en allvarlig överträdelse. Medlemsstaten ska även inleda en sådan utredning om en juridisk person misstänks vara ansvarig för en sådan överträdelse. Medlemsstaten ska även, i enlighet med nationell lagstiftning, och med beaktande av hur allvarlig överträdelsen är, omedelbart vidta tillsynsåtgärder. Dessa kan t.ex. vara

- omedelbart förbud mot fiskeriverksamhet,
- omdirigering av fiskefartyget till hamn,
- omdirigering av transportfordonet till annan plats för inspektion,
- krav på ekonomisk säkerhet,
- beslagtagande av fiskeredskap, fångster eller fiskeriprodukter,
- tillfälligt förbud mot förflyttning av fiskefartyg eller transportfordon,
- tillfälligt indragande av fisketillstånd.

I IUU-förordningen regleras också att tillsynsåtgärderna ska vara utformade så att de förebygger fortsatta allvarliga överträdelser och gör det möjligt för de behöriga myndigheterna att fullfölja utredningen.²⁴⁵

Sanktioner vid allvarliga överträdelser

I IUU-förordningen regleras också sanktioner vid allvarliga överträdelser. Medlemsstaterna ska se till att en fysisk person som har begått en allvarlig överträdelse, eller en juridisk person som befunnits ansvarig för en sådan, kan bli föremål för effektiva, proportionella och avskräckande administrativa sanktioner. Det regleras också vilka högsta sanktioner som ska tillämpas i olika situationer och vad medlemsstaterna ska beakta vid tillämpningen av sanktionerna.

²⁴⁵ Artikel 43 i IUU-förordningen.

Medlemsstaterna får utöver administrativa sanktioner, eller som ett alternativ, tillämpa effektiva, proportionella och avskräckande straffrättsliga sanktioner.²⁴⁶ Medlemsstaterna har alltså vissa valmöjligheter när det kommer till det nationella sanktionssystemet.

Kompletterande sanktioner

Av IUU-förordningen framgår att sanktionerna enligt förordningen får kompletteras av andra sanktioner eller åtgärder som kan avse, bl.a.

- kvarstadsbeläggande av det fiskefartyg som använts i samband med överträdelsen,
- åläggande om tillfälligt stillaliggande för fiskefartyget,
- beslagtagande av förbjudna fiskeredskap, fångster och fiskeriprodukter,
- tillfällig eller definitiv återkallelse av fisketillstånd, och
- inskränkning eller återkallelse av fiskerättigheter.²⁴⁷

Genomförande av bestämmelser som har antagits inom vissa regionala fiskeriorganisationer avseende iakttagelser av fiskefartyg

IUU-förordningen innehåller även reglering om genomförande av bestämmelser som har antagits inom vissa regionala fiskeriorganisationer avseende iakttagelser av fiskefartyg. Bestämmelserna ska tillämpas på fiskeverksamhet som omfattas av de regler om iakttagelser till havs, som har antagits av regionala fiskeriorganisationer och som är bindande för gemenskapen. Här kan nämnas att det föreligger en rapporteringsskyldighet för medlemsstater vars behöriga myndigheter, iakttar att ett fiskefartyg ägnar sig åt vad som kan ses som IUU-fiske. Det regleras också att medlemsstater har en skyldighet att så snart som möjligt inleda en undersökning av iakttagen

²⁴⁶ Artikel 44 i IUU-förordningen.

²⁴⁷ Artikel 45 i IUU-förordningen.

verksamhet som bedrivs av de fiskefartyg som för deras flagg.²⁴⁸ Vi avser dock inte att gå in närmare på dessa bestämmelser.

Övriga bestämmelser

IUU-förordningen innehåller också bestämmelser om ömsesidigt bistånd och slutbestämmelser, vi avser dock inte att gå in närmare på de bestämmelserna inom ramen för denna framställning.

5.6 EU:s rättsakter inom miljöområdet

Nedan beskrivs de rättsakter inom miljöområdet som bedöms ha störst påverkan för regleringen av fisket.

5.6.1 Naturvårdsdirektiven

Art- och habitatdirektivet²⁴⁹, som ibland benämns livsmiljödirektivet, och fågeldirektivet²⁵⁰ brukar ofta gå under den gemensamma benämningen naturvårdsdirektiven. De avser att bidra till att säkerställa den biologiska mångfalden genom bevarande av livsmiljöer, vilda djur och vilda växter inom EU. Genom naturvårdsdirektiven föreskrivs dels ett system för områdesskydd, dels ett system för skydd av arter. Inom ramen för skyddet av arter ställs dock också krav på skydd av habitat, varför ett slags områdesskydd kan sägas ingå även i systemet för artskydd. Direktiven har kopplingar till internationell rätt och det kan särskilt nämnas att de genomför Bernkonventionen²⁵¹ och konventionen om biologisk mångfald²⁵². Vi går nedan kortfattat igenom direktivens innehåll och inleder med att beskriva art- och habitatdirektivet.

²⁴⁸ Närmare reglering återfinns i artikel 48–50 i IUU-förordningen.

²⁴⁹ Rådets direktiv 92/43/EEG av den 21 maj 1992 om bevarande av livsmiljöer samt vilda djur och växter.

²⁵⁰ Europaparlamentets och rådets direktiv 2009/147/EG av den 30 november 2009 om bevarande av vilda fåglar (fågeldirektivet).

²⁵¹ Vi har berört konventionen i avsnitt 4.5.2.

²⁵² Vi har berört konventionen i avsnitt 4.5.1.

²⁵³ SOU 2021:51 s. 375.

Art- och habitatdirektivet

Art- och habitatdirektivet antogs år 1992 och syftar till att säkerställa den biologiska mångfalden genom bevarandet av livsmiljöer samt vilda djur och växter *i medlemsstaternas europeiska territorium* som omfattas av fördraget.²⁵⁴ Av EU-domstolens praxis framgår att medlemsstaterna är skyldiga att genomföra direktivet i även de exklusiva ekonomiska zonerna, i den utsträckning som medlemsstaterna har jurisdiktion.²⁵⁵ Åtgärder som vidtas i enlighet med direktivet ska syfta till att bibehålla eller återställa en gynnsam bevarandestatus hos livsmiljöer samt arter av vilda djur och växter av gemenskapsintresse. Åtgärderna ska samtidigt ta hänsyn till ekonomiska, sociala och kulturella behov samt till regionala och lokala särdrag.²⁵⁶

Det finns i huvudsak två olika instrument för att uppnå direktivets syfte; Natura 2000-nätverket med skyddade områden samt bestämmelserna om skydd för arter.²⁵⁷ Till direktivet finns ett flertal bilagor, av vilka det framgår vilket skydd som är aktuellt för en viss art, och ofta förekommer arter i flera bilagor till direktivet. Nedan beskrivs något förenklat hur systemet med bilagorna fungerar.

Bilaga I – Livsmiljöer vars bevarande kräver Natura 2000-område

I den första bilagan listas livsmiljötyper av gemenskapsintresse vars bevarande kräver att särskilda bevarandeområden utses. Livsmiljötyperna är uppdelade i olika grupper, t.ex. kuster och saltpåverkade livsmiljöer samt sötvattenmiljöer. Dessa delas i sin tur in i olika undergrupper och enskilda livsmiljöer.

²⁵⁴ Artikel 2.1 i art- och habitatdirektivet.

²⁵⁵ Mål C-6/04, Kommissionen mot Förenade konungariket Storbritannien och Nordirland.

²⁵⁶ Artikel 2.2 och 2.3 i art- och habitatdirektivet.

²⁵⁷ Kommissionens vägledning om art- och habitatdirektivet, s. 6.

Bilaga II – Djur- och växtarter av gemenskapsintresse vilkas bevarande kräver Natura 2000-områden

I den andra bilagan listas djur- och växtarter av gemenskapsintresse vilkas bevarande kräver att särskilda bevarandeområden utses. Det kan röra sig arter som är av gemenskapsintresse för att de, inom medlemsstaternas europeiska territorium, är:

- hotade,
- sårbara,
- sällsynta, eller
- endemiska.²⁵⁸

Djuren delas in i två grupper; ryggradsdjur och ryggradslösa djur. Här listas flera olika arter av bl.a. fiskar, leddjur och blötdjur.

Bilaga III – Kriterier för val av områden som kan utses till områden av gemenskapsintresse och till särskilda bevarandeområden

Den tredje bilagan innehåller kriterier för val av områden som kan utses till områden av gemenskapsintresse och till särskilda bevarandeområden. Kriterierna delas in i olika grupper beroende på om de kopplar till områden som listas i bilaga I eller arter i bilaga II.

Bilaga IV – Djur- och växtarter som kräver strikt skydd

I bilagan listas djur- och växtarter av gemenskapsintresse som kräver ett strikt skydd och även i denna lista delas djur och växter in i olika undergrupper: ryggradsdjur (däggdjur, reptiler, groddjur och fiskar) och ryggradslösa djur (leddjur och blötdjur).

²⁵⁸ Närmare information om arterna i bilagan finns i SOU 2021:51 s. 379 f.

Bilaga V – Insamling i naturen och exploatering

I den femte bilagan listas djur- och växtarter av gemenskapsintresse där insamling i naturen och exploatering av dem kan bli föremål för förvaltningsåtgärder. Även i denna bilaga delas djur och växter upp i olika undergrupper.

Bilaga VI – Förbjudna medel och metoder för fångst och dödande samt förbjudna transportmedel

I bilagan listas förbjudna metoder för fångst och dödande samt förbjudna transportmedel. Beträffande icke-selektiva medel listas för fiskar både gift och sprängämnen.

Kopplingar mellan art- och habitatdirektivet och den gemensamma fiskeripolitiken

Såsom har angetts tidigare i avsnitt 5.5.1 framgår det av artikel 11 i grundförordningen att medlemsstaterna ges befogenhet att anta bevarandeåtgärder som inte berör andra medlemsstaters fiskefartyg som ska tillämpas på vatten som ligger under deras överhöghet eller jurisdiktion och som är nödvändiga för att de ska kunna efterleva skyldigheterna enligt bl.a. artikel 6 i art- och habitatdirektivet. Det finns därför anledning att gå in närmare på regleringen i den aktuella artikeln.

Artikel 6 – Nödvändiga åtgärder för bevarande

I artikel 6 i art- och habitatdirektivet framgår medlemsstaternas förpliktelser kopplat till de livsmiljötyper som listas i bilaga I och djur- och växtarterna som listas i bilaga II till direktivet.

Av artikeln framgår att för de särskilda bevarandeområdena, ska medlemsstaterna vidta nödvändiga åtgärder för bevarande, vilket om så krävs innefattar utarbetande av lämpliga skötsel- och förvaltningsplaner särskilt för områdena eller integrerade i andra utvecklingsplaner, samt lämpliga lagar och andra författningar eller avtal, som motsvarar de ekologiska behoven hos de livsmiljötyper i bilaga 1 och de arter i bilaga 2 som finns i områdena. Medlemsstaterna ska

vidare i de särskilda bevarandeområdena vidta lämpliga åtgärder för att förhindra försämring av livsmiljöerna och habitaterna för arterna samt störningar av de arter för vilka områdena har utsetts, om sådana störningar kan ha betydande konsekvenser för målen med direktivet.

Artikeln innehåller vidare bestämmelser avseende planer och projekt som inte direkt hänger samman med eller är nödvändiga för skötseln och förvaltningen av ett område, men som enskilt eller i kombination med andra planer eller projekt kan påverka området på ett betydande sätt. Vi avser dock inte att gå in närmare på dessa bestämmelser inom ramen för denna framställning.

Fågeldirektivet

Fågeldirektivet behandlar bevarande av alla fågelarter som förekommer naturligt i *medlemsstaternas europeiska territorium* som omfattas av fördraget. Direktivet omfattar skydd, skötsel, förvaltning och kontroll av fåglarna och hur de får utnyttjas och bestämmelserna ska gälla för fåglar samt för deras ägg, bon och livsmiljöer.²⁵⁹ Även inom ramen för fågeldirektivet finns alltså bestämmelser om skydd för livsmiljöer och skydd för arter. Fågeldirektivet är, precis som art- och habitatdirektivet uppbyggt kring bilagor av vilka det i huvudsak framgår vilka arter och/eller livsmiljöer som omfattas av vilket skydd. Här kan nämnas att i bilaga I anges de arter som är särskilt skyddsvärda och för vilka det ska vidtas särskilda åtgärder för bevarande av deras livsmiljö för att säkerställa deras överlevnad och fortplantning inom det område där det förekommer. Direktivet är ett minimidirektiv, vilket gör det möjligt för medlemsstater att ha strängare regler än de som finns i direktivet.²⁶⁰

Kopplingar mellan fågeldirektivet och den gemensamma fiskeripolitiken

Såsom har angetts tidigare i avsnitt 5.5.1 framgår det av artikel 11 i grundförordningen att medlemsstaterna ges befogenhet att anta bevarandeåtgärder som inte berör andra medlemsstaters fiskefartyg, som ska tillämpas på vatten som ligger under deras överhöghet eller

²⁵⁹ Artikel 1 fågeldirektivet.

²⁶⁰ Se artikel 14 i fågeldirektivet.

jurisdiktion, och som är nödvändiga för att de ska kunna efterleva skyldigheterna enligt bl.a. artikel 4 i fågeldirektivet. Det finns därför anledning att gå in närmare på regleringen i den aktuella artikeln.

Artikel 4 – särskilda åtgärder för bevarande av livsmiljöer

Av artikeln framgår att för de arter som listas i bilaga I ska särskilda åtgärder för bevarande av deras livsmiljö vidtas för att säkerställa deras överlevnad och fortplantning inom det område där de förekommer.

I samband med det ska hänsyn tas till

- a) utrotningshotade arter,
- b) arter som är känsliga för vissa förändringar i livsmiljön,
- c) arter som anses som sällsynta på grund av att populationerna är små eller den lokala utbredningen begränsad,
- d) andra arter som kräver speciell uppmärksamhet på grund av den särskilda karaktären hos deras livsmiljö.

Medlemsstaterna ska som särskilda skyddsområden i första hand klassificera sådana områden som vad gäller antal och storlek är mest lämpade för bevarandet av dessa arter, med hänsyn till arternas behov av skydd inom det geografiska havs- och landområde som omfattas av direktivet. Med hänsyn till deras behov av skydd inom det geografiska havs- och landområde som omfattas av direktivet, ska medlemsstaterna vidta liknande åtgärder för regelbundet förekommande flyttfåglar som inte anges i bilaga I med avseende på deras häcknings-, ruggnings- och övervintringsområden samt rastplatser längs deras färdväg. De utpekade områdena ses som en del av Natura 2000-systemet,²⁶¹ precis som de utpekade områdena inom art- och habitatdirektivet.

Medlemsstaterna ska vidare vidta lämpliga åtgärder för att undvika förorening och försämring av livsmiljöer samt störningar som påverkar fåglarna inom skyddsområden, i den mån aktuell påverkan inte saknar betydelse för att uppnå syftet med artikeln. Medlemsstaterna ska även utanför skyddsområdena sträva efter att undvika förorening och försämring av livsmiljöer.

²⁶¹ SOU 2021:51 s. 414 f.

5.6.2 Havsmiljödirektivet

Inom EU:s integrerade havspolitik, som vi har berört i avsnitt 5.4.1 ovan, är havsmiljödirektivet²⁶² en av de centrala rättsakterna. Direktivet omfattar de marina vatten under medlemsstaternas suveränitet och jurisdiktion,²⁶³ dvs. de marina zoner som inom havsrätten benämns inre vatten, territorialhav och exklusiv ekonomisk zon.²⁶⁴ I havsmiljödirektivet fastställs en ram inom vilken medlemsstaterna ska vidta de åtgärder som behövs för att uppnå eller upprätthålla en god miljöstatus i den marina miljön.²⁶⁵ Direktivet innehåller bestämmelser om att marina strategier ska utarbetas och genomföras, i syfte att bl.a. skydda och bevara havsmiljön och förhindra utsläpp. De marina strategierna ska samtidigt möjliggöra hållbart nyttjande av haven genom en ekosystembaserad metod.²⁶⁶

Kopplingar mellan havsmiljödirektivet och den gemensamma fiskeripolitiken

Den gemensamma fiskeripolitiken ska vara förenlig med målsättningen att uppnå god miljöstatus enligt havsmiljödirektivet.²⁶⁷ Fiske påverkar dels direkt arter och artsammansättning via uttag av arter, dels havsbottnar via bottentrålning. Därmed ska den gemensamma fiskeripolitiken ta hänsyn till definitionerna om god miljöstatus enligt deskriptor 1 och 3 (biologisk mångfald och kommersiellt nyttjade fiskpopulationer) samt deskriptor 6 (havsbottens integritet). Den gemensamma fiskeripolitiken ska även bidra till att uppnå en naturlig storleks- eller åldersfördelning i fisksamhället, vilket annars inte ingår.

Fisket är beroende av ett fungerade ekosystem för att relevanta ekosystemtjänster, som att kunna nyttja fisk som resurs, ska kunna bibehållas. Kopplingen mellan den gemensamma fiskeripolitiken

²⁶² Europaparlamentets och rådets direktiv 2008/56/EG av den 17 juni 2008 om upprättande av en ram för gemenskapens åtgärder på havsmiljöpolitikens område.

²⁶³ Direktivets tillämpningsområde framgår av artikel 2.1 läst tillsammans med artikel 3.1 i havsmiljödirektivet. Här kan noteras att direktivet inte ska tillämpas på de vatten som gränsar till de länder och territorier som anges i bilaga II till fördraget och de franska utomeuropeiska departementen och gemenskaperna.

²⁶⁴ Se avsnitt 4.3.2 för närmare information om de olika maritima zonerna.

²⁶⁵ Närmare information finns i artikel 1 i havsmiljödirektivet.

²⁶⁶ Se artikel 1 i havsmiljödirektivet.

²⁶⁷ Havsmiljödirektivet implementeras genom havsmiljöförordningen (2010:1341) i svensk lagstiftning.

och havsmiljödirektivet är därmed inte begränsat till målsättningar som rör fisk, utan rör alla temaområden inom havsmiljödirektivet som ska bidra direkt till tillväxt av bestånden. Exempelvis påverkan från övergödning, miljögifter, främmande arter, marint skräp och buller, samt fungerade näringsvävar. Allt detta förvaltas med hjälp av havsmiljödirektivet.

MSY-konceptet (maximal hållbar avkastning)²⁶⁸ definierar målsättningarna inom både den gemensamma fiskeripolitiken och havsmiljödirektivet, och är därmed den direkta länken mellan dessa båda. De artiklar i grundförordningen som reglerar åtgärder (artiklarna 11–14 och 18–20) eller reglerar landningsskyldigheten, tillträde och fiskemöjligheter (artiklarna 15–17) är verktyg för att nå målsättningarna enligt havsmiljödirektivet. Reglering inom den gemensamma fiskeripolitiken är en viktig del för att nå god miljöstatus enligt åtgärdsprogram. Ett centralt verktyg i grundförordningen är regleringen om bevarandeåtgärder enligt artikel 11. Såsom har angetts tidigare i avsnitt 5.5.1 framgår det av denna artikel att medlemsstaterna ges befogenhet att anta bevarandeåtgärder som inte berör andra medlemsstats fiskerifartyg, som ska tillämpas på vatten som ligger under deras överhöghet eller jurisdiktion, och som är nödvändiga för att de ska kunna efterleva skyldigheterna enligt bl.a. artikel 13.4 i havsmiljödirektivet, vilka vi går in på i det följande.

Artikel 13 och 15 – åtgärdsprogram, samt behov av regionala åtgärder

I artikeln 13 regleras de åtgärdsprogram som medlemsstaterna ska ta fram kopplat till de marina strategierna. Åtgärdsprogrammen ska enligt artikeln innehålla de åtgärder som medlemsstaterna behöver vidta för att uppnå eller upprätthålla en god miljöstatus²⁶⁹ i varje berörd marin region eller delregion. Vid utarbetandet av åtgärdsprogrammen ska medlemsstaterna ta hänsyn till hållbar utveckling och särskilt de planerade åtgärdernas sociala och ekonomiska effekter. Åtgärderna behöver vara kostnadseffektiva och tekniskt genomförbara.²⁷⁰

²⁶⁸ Vi har behandlat MSY i bl.a. avsnitt 3.2.5.

²⁶⁹ Denna ska vara fastställd i enlighet med artikel 9.1 i havsmiljödirektivet.

²⁷⁰ Artikel 13.1–13.3 i havsmiljödirektivet.

Av artikel 13.4 i havsmiljödirektivet framgår att åtgärdsprogrammen ska omfatta geografiska skyddsåtgärder för att bidra till att skapa sammanhängande och representativa nätverk med marina skyddsområden som har tillräcklig mångfald i ekosystemen, exempelvis särskilda bevarandeområden i enlighet med art- och habitatdirektivet, särskilda skyddsområden i enlighet med fågeldirektivet och marina skyddsområden som erkänts av gemenskapen eller berörda medlemsstater inom ramen för internationella eller regionala avtal som de är parter i.

Artikel 15 i havsmiljödirektivet lyfter behovet av regionala åtgärder och är av särskilt intresse för fiskförvaltningen. Att kunna uppnå god miljöstatus i ett nationellt havsområde är oftast avhängig av aktiviteter och belastningar i vatten utanför respektive stats jurisdiktion. Detta kräver koordinerade åtgärder i respektive havsområde. Staterna har möjlighet att lyfta behovet till EU-kommissionen via artikel 15 om man anser att åtgärder ligger utanför respektive stats jurisdiktion. Fiske och sjöfart är två sektorer där det kan vara relevant.

5.6.3 Havsplaneringsdirektivet

Havsplaneringsdirektivet är, precis som havsmiljödirektivet som har beskrivits ovan, en del av EU:s integrerade havspolitik.²⁷¹ Havsplaneringsdirektivet syftar till att främja en hållbar tillväxt i havsrelaterade ekonomier, hållbar utvecklig i havsområden och hållbar användning av marina resurser.²⁷² Direktivet har ett begränsat tillämpningsområde; det påverkar inte annan EU-lagstiftning och ska inte tillämpas på kustvatten som omfattas av staternas fysiska planering.²⁷³

Varje medlemsstat ska enligt direktivet upprätta och genomföra en havsplanering.²⁷⁴ I arbetet med havsplanerna ska medlemsstaterna tillämpa en ekosystemansats och beakta ekonomiska, sociala och miljömässiga aspekter för att stödja hållbar utvecklig och tillväxt i den havsrelaterade sektorn. Medlemsstaterna ska också främja samexistens mellan relevanta verksamheter och användningsom-

²⁷¹ EU:s integrerade havspolitik beskrivs i avsnitt 5.4.1 ovan.

²⁷² Artikel 1 i havsplaneringsdirektivet.

²⁷³ Artikel 2 i havsplaneringsdirektivet.

²⁷⁴ Artikel 4 i havsplaneringsdirektivet.

råden. De ska dessutom sträva efter att bidra till hållbar utveckling i sektorerna för energi till havs, sjötransport, fiske och vattenbruk samt bevarande, skydd och förbättring av miljön, inklusive motståndskraft mot effekterna av klimatförändringar.²⁷⁵ Vi avser inte att gå in närmare på direktivets bestämmelser inom ramen för denna framställning.

5.6.4 Övrig reglering

Kopplingar finns till även annan reglering inom miljöområdet. Här kan särskilt nämnas det så kallade engångsplatsdirektivet²⁷⁶ och det så kallade mottagningsdirektivet²⁷⁷. Vi kommer dock inte att gå in närmare på dessa regleringar inom ramen för denna framställning.

²⁷⁵ Artikel 5 i havsplaneringsdirektivet.

²⁷⁶ Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2019/904 av den 5 juni 2019 om minskning av vissa plastprodukters inverkan på miljön. Genom förordning (2021:1001) om producentansvar för fiskeredskap införs ett producentansvar för fiskeredskap.

²⁷⁷ Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2019/883 av den 17 april 2019 om mottagningsanordningar i hamn för avlämning av avfall från fartyg, om ändring av direktiv 2010/65/EU och upphävande av direktiv 2000/59/EG.

6 Den nationella fiskelagstiftningen och övrig relevant nationell lagstiftning

6.1 Inledning

Svenskt fiske berörs av ett flertal bestämmelser i den nationella lagstiftningen. Centrala lagbestämmelser finns i första hand i fiskelagen och GFP-lagen, men relevant reglering finns även i annan lagstiftning, t.ex. i lagen om överlåtbara fiskerättigheter. Dessa lagar kompletteras av bestämmelser i fiskeförordningen respektive förordningen om överlåtbara fiskerättigheter, som i sin tur kompletteras av ett flertal myndighetsföreskrifter, främst utfärdade av Havs- och vattenmyndigheten. Det finns även relevanta bestämmelser i annan lagstiftning.

Den nationella fiskelagstiftningen innehåller bestämmelser om både fiske och vattenbruk. Beskrivningarna i detta kapitel är avgränsade till de bestämmelser som har relevans för fisket. Avsikten är att översiktligt beskriva den nationella regleringen. I samband med att vi redogör för utredningens förslag och bedömningar kommer vi i vissa fall att gå in närmare på bakgrunden till de relevanta bestämmelserna.

Innan vi redogör för den nu gällande fiskelagstiftningen kommer vi översiktligt att beröra nationella miljömål med kopplingar till fisket. Vi kommer avslutningsvis att gå in på överenskommelser om fiske med andra länder och fiskelagens förhållande till andra lagstiftningar, bl.a. inom miljöområdet.

6.2 Nationella miljömål som berör fiske

I detta avsnitt går vi igenom relevanta nationella miljömål som berör fisket och redogör för i vilken mån Sverige har bedömts uppfylla dem. Vi återkommer även till mål 14 i Agenda 2030 och de för fisket relevanta delmålen. Redogörelsen avser förhållanden som var aktuella år 2024.

6.2.1 Agenda 2030 och Sveriges miljömål

Vi har i avsnitt 4.5.1 beskrivit Agenda 2030 och de globala målen för hållbar utveckling. Som anges i avsnittet ska varje lands regering säkerställa att det finns nationella delmål med utgångspunkt i den globala ambitionsnivån, men med hänsyn tagen till nationella förhållanden såsom kapacitet och utvecklingsnivå.¹ Många av de centrala principerna i Agenda 2030 är formulerade som målsättningsstadganden i den svenska grundlagen.² Enligt 1 kap. 2 § tredje stycket regeringsformen ska det allmänna främja en hållbar utveckling som leder till en god miljö för nuvarande och kommande generationer. Den bestämmelsen kompletteras av miljöbalkens bestämmelser. Av balkens portalparagraf, 1 kap. 1 §, framgår att bestämmelserna i balken syftar till att främja en hållbar utveckling som innebär att nuvarande och kommande generationer tillförsäkras en hälsosam och god miljö. Miljöbalkens bestämmelser och tillämpningsområde kommer vi att återkomma till nedan, se avsnitt 6.11.1.

Sverige har i hög utsträckning lagstiftning och riksdagsbundna mål som väl motsvarar Agenda 2030. Men det har ansetts krävas fortsatt arbete för att kunna nå ett flertal mål.³ De riksdagsbundna målen är styrande för regeringen och kan konkretiseras genom regeringens åtgärder och genom styrning av och uppdrag till statliga myndigheter. Kommuner och regioner är inte bundna av nationella mål om de inte anges i lag men de riksdagsbundna målen har ofta en indirekt styrande effekt även på regional och lokal nivå.⁴

Såsom har beskrivits i avsnitt 4.5.1 är det globala fjortonde målet – Bevara och nyttja haven och de marina resurserna på ett hållbart sätt

¹ Paragraf 55 i resolutionen Agenda 2030 för hållbar utveckling, A/RES/70/1.

² Prop. 2019/20:188 s. 18.

³ Prop. 2019/20:188 s. 7.

⁴ Prop. 2019/20:188 s. 18.

för en hållbar utveckling – av särskilt intresse för fisket. Bland målets delmål bör 14.2, 14.4, 14.5 och 14.6 nämnas särskilt. Delmål 14.2 avser att skydda och återställa ekosystem⁵, delmål 14.4 avser att främja hållbart fiske⁶, delmål 14.5 avser bevarande av kust- och havsområden⁷ och delmål 14.6 avser avskaffandet av subventioner som bidrar till överfiske⁸. Regeringen har i en skrivelse år 2022 beskrivit regeringens samlade arbete med att genomföra Agenda 2030 och de globala målen för hållbar utveckling samt bedömt i vilken mån Sverige har uppfyllt delmålen. När det gäller uppfyllelsen av delmål 14.2 anges bl.a. att situationen för de marina naturtyperna i Sverige har försämrats och är i behov av åtgärder. Avseende delmål 14.4 anges i huvudsak att det har genomförts insatser för att utveckla mer hållbara fiskemetoder och redskap, men att regeringen bedömer att ytterligare åtgärder behövs för att nå delmålet. Delmålen 14.5 och 14.6 anges i skrivelsen vara uppfyllda.⁹

Det svenska miljömålssystemet innehåller ett generationsmål, som visar på inriktningen för samhällsomställning, och 16 miljö-kvalitetsmål, som anger vilket miljötillstånd som ska uppnås i ett generationsperspektiv.¹⁰ Därutöver finns flera etappmål som ska göra det lättare att nå generationsmålet och miljömålen. Etappmålen identifierar även en önskad omställning av samhället.¹¹ Arbetet med

⁵ Delmål 14.2 lyder: "Senast 2020 förvalta och skydda marina och kustnära ekosystem på ett hållbart sätt för att undvika betydande negativa konsekvenser, bland annat genom att stärka deras motståndskraft, samt vidta åtgärder för att återställa dem i syfte att uppnå friska och produktiva hav." <https://www.globalamalen.se/om-globala-malen/mal-14-hav-och-marina-resurser/>.

⁶ Delmål 14.4 lyder: "Senast 2020 införa en effektiv fångstreglering och stoppa överfiske, olagligt, orapporterat och oreglerat fiske liksom destruktiva fiskemetoder samt genomföra vetenskapligt baserade förvaltningsplaner i syfte att återställa fiskbestånden så snabbt som möjligt, åtminstone till de nivåer som kan producera maximalt hållbart uttag, fastställt utifrån deras biologiska egenskaper." <https://www.globalamalen.se/om-globala-malen/mal-14-hav-och-marina-resurser/>.

⁷ Delmål 14.5 lyder: "Senast 2020 skydda minst 10 procent av kust- och havsområdena, i överensstämmelse med nationell och internationell rätt och på grundval av bästa tillgängliga vetenskapliga rön." <https://www.globalamalen.se/om-globala-malen/mal-14-hav-och-marina-resurser/> hämtat 2024-02-07.

⁸ Del mål 14.6 lyder: "Senast 2020 förbjuda vissa former av fiskesubventioner som bidrar till överkapacitet och överfiske, avskaffa subventioner som bidrar till olagligt, orapporterat och oreglerat fiske och avstå från att införa nya sådana subventioner, med erkännande av att en ändamålsenlig och effektiv särskild och differentierad behandling av utvecklingsländerna och de minst utvecklade länderna bör vara en integrerad del av förhandlingarna om fiskesubventioner i Världshandelsorganisationen." <https://www.globalamalen.se/om-globala-malen/mal-14-hav-och-marina-resurser/>.

⁹ Regeringens skrivelse 2021/22:247, s. 46.

¹⁰ Prop. 2009/10:155 s. 21 och 26.

¹¹ Webbplatsen för de svenska miljömålen: <https://www.sverigesmiljomal.se/miljomalen/>.

att uppnå miljö kvalitetsmålen utgör grunden för den nationella miljöpolitiken.¹²

Av förarbetena framgår att generationsmålet är ett inriktningsmål för miljöpolitiken och ska ge vägledning om de värden som ska skyddas och den samhällsomställning som krävs för att den önskade miljö kvaliteten ska kunna nås.¹³ Riksdagen har definierat målet på följande sätt: ”Det övergripande målet för miljöpolitiken är att till nästa generation lämna över ett samhälle där de stora miljöproblemen i Sverige är lösta, utan att orsaka ökade miljö- och hälsoproblem utanför Sveriges gränser (generationsmålet).”¹⁴

Fisket kan ha påverkan på möjligheterna att nå flera av de nationella miljö kvalitetsmålen. Uppnåendet av berörda miljö mål kan i sin tur påverka förutsättningarna för fisket. Utredningen bedömer att de miljö mål som främst berörs är hav i balans samt levande kust och skärgård, ett rikt växt- och djurliv, samt levande sjöar och vattendrag. Dessa beskrivs därför nedan.

Regeringen har beslutat om preciseringar av vad som avses med respektive miljö mål.¹⁵ Nedan anges de preciseringar som vi bedömer är av betydelse för fisket. Därutöver har miljö målsansvariga myndigheter på uppdrag av regeringen beslutat om indikatorer för uppföljning av miljö målen.¹⁶

Åtta myndigheter har i uppdrag att följa upp miljö målen. Naturvårdsverket sammanställer resultaten av myndigheternas uppföljningar i fördjupade utvärderingar vart fjärde år. Dessutom görs årliga utvärderingar av miljö målen.¹⁷ Nedan återges i korthet bedömningarna av i vilken mån de angivna miljö målen kommer att kunna nås till år 2030.¹⁸

¹² Prop. 2009/10:155 s. 11.

¹³ Prop. 2009/10:155 s. 24.

¹⁴ Prop. 2009/10:155 s. 21, bet. 2009/10:MJU25, rskr. 2009/10:377.

¹⁵ Ds 2012:23.

¹⁶ Regeringsbeslut den 6 juni 2016 i ärende nr M2016/01592/Mm. Uppdrag om indikatorer för uppföljning av miljö kvalitetsmålen och Generationsmålet.

¹⁷ Naturvårdsverket (2023-2). Rapport 7088, s. 57 och Naturvårdsverkets webbplats: <https://www.naturvardsverket.se/om-miljoarbetet/sveriges-miljomal/uppfoljning-av-sveriges-miljomal/>.

¹⁸ Se i sammanhanget även avsnitt 5.6.2 avseende kopplingar mellan havsmiljödirektivet och den gemensamma fiskeripolitiken.

Hav i balans samt levande kust och skärgård

Riksdagen har definierat miljömålet på följande sätt: ”Västerhavet och Östersjön skall ha en långsiktigt hållbar produktionsförmåga och den biologiska mångfalden skall bevaras. Kust och skärgård skall ha en hög grad av biologisk mångfald, upplevelsevärden samt natur- och kulturvärden. Näringar, rekreation och annat nyttjande av hav, kust och skärgård skall bedrivas så att en hållbar utveckling främjas. Särskilt värdefulla områden skall skyddas mot ingrepp och andra störningar (miljökvalitetsmål 5).”¹⁹

Regeringen har beslutat om elva preciseringar av miljömålet.²⁰ Vi bedömer att framför allt följande preciseringar har relevans för fisket.

- Kust- och havsvatten har god miljöstatus med avseende på fysikaliska, kemiska och biologiska förhållanden i enlighet med havsmiljöförordningen (2010:1341).
- Kustvatten har minst god ekologisk status eller potential och god kemisk status i enlighet med förordningen (2004:660) om förvaltning av kvaliteten på vattenmiljön.²¹
- Kusternas och havens viktiga ekosystemtjänster är vidmakthållna.²²
- Grunda kustnära miljöer präglas av en rik biologisk mångfald och av en naturlig rekrytering av fisk samt erbjuder livsmiljöer och spridningsvägar för växt- och djurarter som en del i en grön infrastruktur.²³

¹⁹ Prop. 1997/98:145 s. 71, bet. 1998/99: MJU06, rskr. 1998/99:182.

²⁰ Ds 2012:23 s. 69.

²¹ Preciseringarna om god miljöstatus i de två först angivna punkterna avser de krav som finns i havsmiljöförordningen och förordningen om förvaltning av kvaliteten på vattenmiljön. Förordningarna genomför havsmiljödirektivet och vattenmiljödirektivet och ställer krav på att nå eller upprätthålla god miljöstatus respektive god ekologisk och kemisk status. Ds 2012:23 s. 74.

²² Preciseringen om kusternas och havens ekosystemtjänster innebär bl.a. att negativ påverkan av verksamheter i havs-, kust- och skärgårdsområden är minimerade och att kustanknutna näringar som fiske, vattenbruk, sjöfart och turism bedrivs på ett långsiktigt hållbart sätt. Uttaget av fisk och hur fisket bedrivs är anpassat till havens ekologiska bärkraft och förmåga till återhämtning och uttagets storlek ska vara i enlighet med den internationella vetenskapliga rådgivningen. Ds 2012:23 s. 75.

²³ Preciseringen om grunda kustnära miljöer innebär bl.a. att potentiellt värdefulla, kustnära livsmiljöer viktiga för biologisk mångfald, för kustfiskbestånd samt för lekande och uppväxande fisk är återställda. Preciseringen innebär också att lokal och traditionell kunskap samt biologiskt kulturarv är nyttjade i identifiering, urval, restaurering och skötsel av värdefulla områden. Ds 2012:23 s. 75.

- Naturtyper och naturligt förekommande arter knutna till kust och hav har gynnsam bevarandestatus och tillräcklig genetisk variation inom och mellan populationer samt att naturligt förekommande fiskarter och andra havslevande arter fortlever i livskraftiga bestånd.
- Hotade arter har återhämtat sig och livsmiljöer har återställts i värdefulla kust- och havsvatten.²⁴
- Havs-, kust- och skärgårdslandskapens natur- och kulturvärden är bevarade och förutsättningar för fortsatt bevarande och utveckling av värdena finns.²⁵

Havs- och vattenmyndigheten anger i sin senaste fördjupade utvärdering av miljömålet att det görs mycket värdefullt arbete för att förbättra Sveriges hav och kustvatten. Myndigheten bedömer samtidigt att målet inte är uppnått och att det inte heller kommer att kunna nås till år 2030 med befintliga och beslutade styrmedel och åtgärder. Enligt myndigheten går det inte att se en tydlig riktning för utvecklingen i miljön eftersom positiva och negativa utvecklingsriktningar inom målet tar ut varandra.²⁶

Ett rikt växt- och djurliv

Riksdagen har definierat miljömålet på följande sätt: ”Den biologiska mångfalden skall bevaras och nyttjas på ett hållbart sätt, för nuvarande och framtida generationer. Arternas livsmiljöer och ekosystemen samt deras funktioner och processer skall värnas. Arter skall kunna fortleva i långsiktigt livskraftiga bestånd med tillräcklig genetisk variation. Människor skall ha tillgång till en god natur- och kulturmiljö med rik biologisk mångfald, som grund för hälsa, livskvalitet och välfärd.”²⁷

²⁴ Preciseringsen om naturtyper och naturligt förekommande arter knutna till kust och hav och preciseringsen om hotade arter kopplar till internationella åtaganden om bevarande av marina miljöer inom art- och habitatdirektivet, fågeldirektivet, konventionen för biologisk mångfald, HELCOM, OSPAR och havsmiljödirektivet. Ds 2012:23 s. 76. Internationell rätt av betydelse för fisket beskrivs vidare i kapitel 4.

²⁵ Preciseringsen innebär bl.a. att de traditionella kustanknutna näringarna som fiske, sjöfart och skärgårdsjordbruk bedrivs på ett hållbart sätt och att de traditionella kustanknutna näringarna bidrar till en levande kust och skärgård. Ds 2012:23 s. 78.

²⁶ Havs- och vattenmyndigheten (2022-3), s. 6.

²⁷ Prop. 2004/05:150 s. 203, bet. 2005/06:MJU3, rskr. 2005/06:48.

Regeringen har beslutat om åtta preciseringar av miljömålet.²⁸ Vi bedömer att framför allt följande preciseringar har relevans för fisket.

- Bevarandestatusen för i Sverige naturligt förekommande naturtyper och arter är gynnsam och för hotade arter har statusen förbättrats samt att tillräcklig genetisk variation är bibehållen inom och mellan populationer.²⁹
- Ekosystemen har förmåga att klara av störningar samt anpassa sig till förändringar, som ett ändrat klimat, så att de kan fortsätta leverera ekosystemtjänster och bidra till att motverka klimatförändringen och dess effekter.³⁰

Naturvårdsverket bedömer i sin senaste fördjupade utvärdering av miljömålen att miljömålet inte kommer att nås till år 2030 och att utvecklingen i miljön är negativ. Myndigheten anger att miljötilståndet för olika naturtyper och arter generellt är dåligt och beskriver bl.a. att marina naturtyper påverkas av övergödning och kommersiellt fiske.³¹

Levande sjöar och vattendrag

Riksdagen har definierat miljömålet på följande sätt: "Sjöar och vattendrag skall vara ekologiskt hållbara och deras variationsrika livsmiljöer skall bevaras. Naturlig produktionsförmåga, biologisk mångfald, kulturmiljövärden samt landskapets ekologiska och vatten-

²⁸ Ds 2012:23 s. 111 f.

²⁹ I skälen till preciseringen anges: "För att hejda förlusten av biologisk mångfald behöver vanligt förekommande och mer sällsynta arter kunna fortleva i livskraftiga populationer, spridda inom sina naturliga utbredningsområden i landet, med livsmiljöer och spridningsvägar säkerställda så att genetisk variation inom och mellan populationer bibehålls. Bevarandestatusen för hotade arter behöver förbättras jämfört med situationen i dag, så att andelen hotade arter minskar och andelen försvunna arter inte ökar. Inga arter ska klassas som hotade på grund av populationsminskning eller liten population." Ds 2012:23 s. 115.

³⁰ I skälen till preciseringen anges: "Ekosystemens förmåga att långsiktigt generera ekosystemtjänster beror på deras resiliens, dvs. deras förmåga att klara av störningar och anpassa sig till förändringar, som ett ändrat klimat. För att säkerställa viktiga funktioner och ekosystemtjänster, som de som beskrivs under de naturtypsanknutna miljökvalitetsmålen, krävs att gynnsam bevarandestatus upprätthålls eller uppnås i en mångfald av naturtyper och arter samt att processer och strukturer som är viktiga för funktionerna förekommer i viss omfattning och utbredning i landskapet. Oåterkalleliga, storskaliga förändringar i ekosystem, så kallade "tipping points", undviks. Det betyder att gränser för utnyttjande och miljöpåverkan inte får överskridas eftersom naturen under dessa förhållanden inte har förmåga att återhämta sig." Ds 2012:23 s. 115.

³¹ Naturvårdsverket (2023-2), s. 15 och 90.

hushållande funktion skall bevaras samtidigt som förutsättningar för friluftsliv värnas (miljökvalitetsmål 3).³²

Regeringen har beslutat om elva preciseringar av miljömålet.³³ Vi bedömer att framför allt följande preciseringar har relevans för utredningens arbete.

- Sjöar och vattendrags viktiga ekosystemtjänster är vidmakthållna.
- Naturtyper och naturligt förekommande arter knutna till sjöar och vattendrag har gynnsam bevarandestatus och tillräcklig genetisk variation inom och mellan populationer.³⁴
- Hotade arter har återhämtat sig och livsmiljöer har återställts i värdefulla sjöar och vattendrag.³⁵
- Sjöar och vattendrags natur- och kulturmiljövärden är bevarade och förutsättningarna för fortsatt bevarande och utveckling av värdena finns.
- Strandmiljöer, sjöar och vattendrags värden för fritidsfiske, badliv, båtliv och annat friluftsliv är värnade och bibehållna och påverkan från buller är minimerad.

Havs- och vattenmyndigheten anger i sin senaste fördjupade utvärdering av miljömålet att det görs mycket värdefullt arbete för att förbättra Sveriges vatten och att det jämfört med situationen för 50 år sedan har skett stora positiva förändringar i svenska vattenmiljöer. Myndigheten bedömer samtidigt att målet inte är uppnått och att det inte kommer att kunna nås till år 2030 med befintliga och beslutade styrmedel och åtgärder. Enligt myndigheten går det inte att se en tydlig riktning för utvecklingen i miljön.³⁶

³² Prop. 1997/98:145 s. 56, bet. 1998/99:MJU06, rskr. 1998/99:183.

³³ Ds 2012:23 s. 56 f.

³⁴ Preciseringen är utformad för att – i jämförelse med tidigare preciseringar – tydligare knyta an till art- och habitatdirektivet och fågeldirektivet samt till Sveriges åtaganden inom konventionen för biologisk mångfald. Preciseringen förtydligar att limniska naturtyper och arter i art- och habitatdirektivet har gynnsam bevarandestatus samt att sötvattensanknutna arter i fågeldirektivet har gynnsam bevarandestatus. Ds 2012:23 s. 61 f.

³⁵ I skälen till preciseringen anges bl.a.: ”Preciseringen förtydligar att andelen hotade arter ska minska och förutsätter samtidigt att andelen försvunna arter inte ökar. Vidare pekar preciseringen på vikten av gynnsam bevarandestatus för naturmiljöer. Detta kan ske genom att nationellt värdefulla eller potentiellt värdefulla sjöar och vattendrag i behov av restaurering har restaurerats och därmed på sikt kan nå gynnsam bevarandestatus.” Ds 2012:23 s. 62.

³⁶ Havs- och vattenmyndigheten (2022-1), s. 7.

6.3 Fiskelagen

Fiskelagen är den centrala lagen för fiskeverksamhet. Den innehåller bestämmelser om rätten till fiske, fiskevården och fiskets bedrivande. Den omfattar även bestämmelser om bl.a. fiskelicenser, tillsyn, straff och administrativa sanktioner. Såsom vi har nämnt tidigare³⁷ överfördes bestämmelser som rör *rätten till fiske* från 1950 års lag om rätt till fiske, utan att några större ändringar gjordes i sak.³⁸ Fiskelagens bestämmelser som rör *utövande av fiske*, skiljer sig däremot i större utsträckning från de tidigare bestämmelserna på området.³⁹ Syftet med fiskelagen var bl.a. att modernisera och förenkla den drygt fyrtio år gamla lagen om rätt till fiske (1950:596) med tillhörande författningar.⁴⁰

Som vi har beskrivit i avsnitt 3.2.4 infördes fiskelagen redan innan Sverige gick med i EU. I samband med EU-inträdet tillkom en annan central lag inom fiskelagstiftningen; GFP-lagen, vilken var avsedd att komplettera EU-förordningarna om den gemensamma fiskeripolitiken.⁴¹ Som framgår av bl.a. våra direktiv, och som kommer att beskrivas vidare nedan, innehåller såväl fiskelagen som GFP-lagen bestämmelser som rör den gemensamma fiskeripolitiken.⁴² Tillämpningsområdet för respektive lag är avgränsat så att nationella regler för själva fisket och verksamheten fram till landning av fångst inklusive fiskarens rapportering av fångst finns i fiskelagen. Övriga frågor rörande den gemensamma fiskeripolitiken, dvs. marknads- och strukturåtgärder som innefattar annan verksamhet än fiske, regleras i GFP-lagen. Denna gränsdragning kommer till uttryck i flera bestämmelser i lagarna.⁴³

6.3.1 Inledande bestämmelser och tillämpningsområde

I fiskelagens första paragraf fastställs att lagen gäller rätten till fiske samt fisket *inom Sveriges sjöterritorium* och *inom Sveriges ekonomiska zon*. Av bestämmelsen framgår vidare att lagen, i de fall som

³⁷ Se avsnitt 3.2.4.

³⁸ Prop. 1992/93:232 s. 1.

³⁹ Prop. 1992/93:232 s. 1.

⁴⁰ Prop. 1995/96:8 s. 13.

⁴¹ Prop. 1994/95:7 s. 38 f.

⁴² Kommittédirektiven, s. 4.

⁴³ Prop. 2016/17:183 s. 8 f.

det anges särskilt, även gäller svenskt havsfiske utanför den ekonomiska zonen.⁴⁴

Av fiskelagens bestämmelser framgår vidare att lagen inte ska tillämpas i den mån den strider mot föreskrifter som har meddelats med stöd av 7 eller 8 kap. miljöbalken.⁴⁵ I 7 kap. miljöbalken finns bestämmelser om skydd av områden och i 8 kap. finns bestämmelser om skydd för biologisk mångfald. Här kan noteras att bestämmelser som påverkar fiske bl.a. kan beslutas vid bildande av naturreservat enligt 7 kap. miljöbalken.⁴⁶ I fiskelagen finns vidare en upplysning om att det i 7 kap. 28 a–29 b §§ miljöbalken finns bestämmelser om att tillstånd krävs för vissa verksamheter och åtgärder.⁴⁷

I en av fiskelagens inledande paragrafer regleras att särskilda bestämmelser gäller om samernas rätt till fiske i vissa delar av landet och om fiskevårdsområden.⁴⁸ Bestämmelser om samernas rätt till fiske finns i rennäringslagen (1971:437) och bestämmelser om fiskevårdsområden finns i lagen (1981:533) om fiskevårdsområden. Vi återkommer till rennäringslagen i avsnitt 6.11.2 nedan.

För att underlätta läsarens fortsatta förståelse beskriver vi närmast vad som avses med Sveriges sjöterritorium, Sveriges ekonomiska zon och allmänt respektive enskilt vatten.

⁴⁴ Av 24 § framgår att föreskrifter för fisket som meddelats stöd av 19–23 §§ även ska tillämpas vid svenskt havsfiske utanför Sveriges ekonomiska zon i internationellt vatten och i andra vatten där fisket bedrivs med stöd av internationella överenskommelser. Av 25 § femte stycket framgår att detsamma gäller för det som anges i första till och med fjärde styckena samma paragraf om bl.a. hänsyn till andra som vistas i området.

⁴⁵ Se 3 § tredje stycket fiskelagen.

⁴⁶ Pock, M., Fiskelag (1993:787), 3 §.

⁴⁷ Se 3 § fjärde stycket fiskelagen. Bestämmelserna i 7 kap. 28 a–29 b §§ miljöbalken rör skydd för Natura 2000-områden.

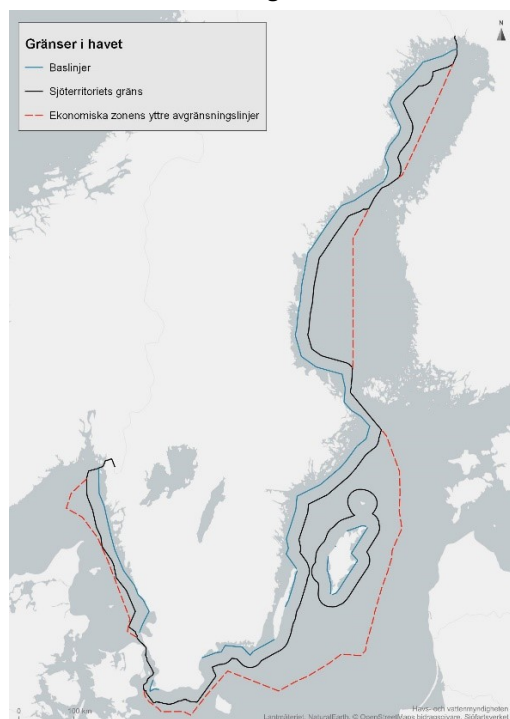
⁴⁸ Se 3 § femte stycket fiskelagen.

Sveriges sjöterritorium och Sveriges ekonomiska zon

Såsom anges ovan ska fiskelagen tillämpas inom Sveriges sjöterritorium och inom Sveriges ekonomiska zon.

Figur 6.1 Karta över gränser

Karta över gränser i havet



Bilden visar baslinjer, sjöterritoriets gränser och ekonomiska zonen yttre avgränsningslinjer.

Källa: Havs- och vattenmyndigheten.

Sveriges sjöterritorium

Enligt lagen (2017:1272) om Sveriges sjöterritorium och maritima zoner omfattar Sveriges sjöterritorium inre vatten⁴⁹ och territorialhavet. Med inre vatten avses vattenområden på land och i havet innanför riksgränsen och baslinjerna.⁵⁰ Territorialhavet sträcker sig tolv nautiska mil räknat från baslinjerna, med de begränsningar som

⁴⁹ Jfr. regleringen om maritima zoner i havsrätten, se avsnitt 4.3.2.

⁵⁰ Se 2 och 4 §§ lagen om Sveriges sjöterritorium och maritima zoner.

följer av överenskommelser om riksgränsen och andra överenskommelser med Danmark, Finland och Norge.⁵¹

Sveriges ekonomiska zon

I lagen (1992:1140) om Sveriges ekonomiska zon fastställs att Sveriges ekonomiska zon omfattar de områden utanför sjöterritoriet som framgår av bilaga 4 till lagen om Sveriges sjöterritorium och maritima zoner.^{52,53} De bestämmelser i fiskelagen som avser fiske i allmänt vatten gäller som huvudregel även fiske i den ekonomiska zonen.^{54,55}

Allmänt och enskilt vatten

Regleringen avseende uppdelningen mellan enskilt och allmänt vatten finns i lagen (1950:595) om gräns mot allmänt vattenområde (gränslagen).

Huvudregeln om gränsen mellan enskilt och allmänt vatten finns i 2 § gränslagen och enligt den paragrafen hör allt vatten inom 300 meter från strandlinjen på fastlandet eller från strandlinjen på en minst 100 meter lång ö till fastigheter, dvs. är enskilt vatten. På de platser där det 300 meter från strandlinjen inte är djupare än 3 meter går gränsen dock längre ut, till den punkt där vattnet blir djupare än 3 meter. Från dessa bestämmelser finns vissa undantag, bl.a. för att förhindra att det uppstår så kallade enklaver⁵⁶ med allmänt vatten inom skärgårdar. Särskild reglering finns också för vissa geografiska områden.⁵⁷ Enligt 1 § gränslagen är vattenområde i havet, Vätern, Vättern, Hjälmaren och Storsjön i Jämtland allmänt vatten om vattnet där inte är enskilt på grund av att det hör till en fastighet enligt lagen.

⁵¹ Se 3 § lagen om Sveriges sjöterritorium och maritima zoner.

⁵² Se 1 § lagen (1992:1140) om Sveriges ekonomiska zon.

⁵³ I den angivna bilaga 4 redovisas geografiska koordinater för den ekonomiska zonens yttre avgränsningslinjer.

⁵⁴ Se 2 § första stycket fiskelagen.

⁵⁵ Tillämpningen i den ekonomiska zonen begränsas av lagen (1966:134) om kontinentalsockeln (2 § första stycket fiskelagen).

⁵⁶ Mindre avgränsat område.

⁵⁷ Se 2–8 §§ gränslagen.

6.3.2 Definitioner

Det som i fiskelagen sägs om *fiske* gäller enligt samma lag även vattenlevande blötdjur och vattenlevande kräftdjur.⁵⁸ Med *fiske* avses enligt fiskelagen verksamhet som syftar till att fånga eller döda fritt levande fisk.⁵⁹

Av fiskelagen framgår vidare att med *fast redskap* avses

1. fiskebyggnad, och
2. fiskeredskap med ledarm, om redskapet är fastsatt vid botten eller stranden och avses stå kvar i mer än två dygn i följd.⁶⁰

Ett *rörligt redskap* är enligt fiskelagen ett fiskeredskap som inte är ett fast redskap, och med *handredskap* avses enligt samma lag spö, pilk och liknande rörligt redskap som är utrustat med lina och högst tio krokar.⁶¹

Fiskelagen innehåller särskilda definitioner som gäller i Torneälvens fiskeområde.⁶²

6.3.3 Bestämmelser om rätten till fiske

Såsom angetts ovan gäller fiskelagen enligt lagens inledande paragraf rätten till fiske och fisket. Bestämmelser om rätten till fiske finns i 8–18 a §§ fiskelagen.

Som huvudregel gäller att svenska medborgare får fiska i allmänt vatten.⁶³ Fisket i enskilda vatten tillhör enligt ordalydelsen i 9 § fiskelagen fastighetsägaren. Varje svensk medborgare har dock rätt att fiska i sådana vatten i den omfattning och på det sätt som framgår av lagens bilaga.⁶⁴ Fastighetsägarens rätt till fiske i enskilda vatten är dessutom inte absolut, bl.a. framgår av övergångsbestämmelserna till 9 § fiskelagen att fiskerätt även kan grunda sig på avtal, urminnes

⁵⁸ Se 4 § fiskelagen.

⁵⁹ Se 5 § fiskelagen.

⁶⁰ Se 7 § första stycket fiskelagen.

⁶¹ Se 7 § andra och tredje styckena fiskelagen.

⁶² Se 7 § fjärde stycket fiskelagen.

⁶³ Se 8 § fiskelagen. Svenska medborgare får enligt samma paragraf dessutom fiska i havet vid sådana stränder, skär och holmar som den 30 juni 1986 ägdes av staten och som då inte hörde till något hemman eller innehades på särskilda villkor.

⁶⁴ Se 9 § fiskelagen. Vid fiske med stöd av enskild rätt krävs dock inte sådant tillstånd.

hävd, dom, skattläggning eller på annan särskild grund.⁶⁵ Vidare gäller enligt 3 § tredje stycket fiskelagen och rennäringslagen att en medlem i en sameby genom renskötselrätten har rätt till fiske i såväl privata som statliga vatten.⁶⁶

I 9 a § beskrivs bl.a. vilka och hur många redskap som den som fiskar med rörliga redskap får använda. Av förarbetena framgår att 9 a § första stycket innebär en begränsning av de redskapstyper och det antal redskap som fritidsfiskare får använda. Enligt förarbetena utgör bestämmelsen därför den grundläggande gränsdragningen mellan fritidsfiske och fiske i näringsverksamhet.⁶⁷ När det gäller möjligheterna att ytterligare begränsa redskapsanvändningen hänvisas till 19 §, som innehåller ett bemyndigande för regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer att meddela föreskrifter för fiskevården och fiskets bedrivande som bl.a. förbjuder eller begränsar användningen av fiskeredskap.⁶⁸ Vi återkommer till 19 § och fiskelagens övriga bemyndiganden om föreskrifter för fisket nedan.

Fiskelagen innehåller även bestämmelser om att tillstånd som huvudregel krävs för användning av fasta redskap.⁶⁹

I fiskelagen regleras såväl svenska som utländska medborgares rätt att fiska i allmänt och enskilt vatten. Utländska medborgare har enligt fiskelagen samma rätt till fiske med handredskap som svenska medborgare har. Vidare framgår att EU- och EES-medborgare samt juridiska personer inom EU eller EES har rätt att fiska yrkesmässigt på samma villkor som svenska fysiska och juridiska personer. Därutöver framgår att utländska medborgare eller fiskefartyg, utan stöd av enskild fiskerätt, bara får bedriva annat fiske om det medges i 13 a § fiskelagen eller i föreskrifter som meddelas av regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer. Utländska medborgare som

⁶⁵ Av andra punkten i övergångsbestämmelserna 1993:787 framgår att den nya lagen inte inskränker de rättigheter som kan följa av bestämmelserna i 5 och 15 §§, 16 § första stycket 5 eller 29 § tredje stycket lagen (1950:596) om rätt till fiske eller av övergångsbestämmelserna till lagen (1986:263) om ändring i nämnda lag. I 5 § lagen om rätt till fiske angavs att i enskilt vatten må, såvitt ej nedan annat stadgas, fiske bedrivas endast av jordägaren eller den som enligt avtal, urminnes hävd, dom eller skattläggning eller på annan särskild grund äger rätt därtill. Av 15 § samma lag framgick en fiskerätt för sådana fiskande som oklandrat och efter gammal sed bedrivit fiske på en viss ort i enskilt vatten vid havskust. I 16 § första stycket 5 reglerades rätt för visst fiske som bedrivits oklandrat och efter gammal sed på enskilt vatten i Väner och i 29 § tredje stycket fanns en bestämmelse om särskild rättighet att för fiske i stänga fiskådra.

⁶⁶ Se vidare avsnitt 6.11.2.

⁶⁷ Prop. 2013/14:184 s. 104.

⁶⁸ Se 9 a § fjärde stycket fiskelagen.

⁶⁹ Se 10–12 §§ fiskelagen. Av 2 kap. 2 § fiskeförordningen framgår bl.a. att det är länsstyrelsen som prövar frågor om tillstånd att sätta ut eller sträcka ut fasta redskap.

är stadigvarande bosatta här i landet är dock likställda med svenska medborgare.⁷⁰ Fiskefartyg från andra medlemsstater inom EU har som huvudregel enbart tillträde till fiske i vatten innanför tolv nautiska mil från baslinjen om en sådan rätt framgår av bilagan till grundförordningen.^{71, 72}

Fiskelagen innehåller även bestämmelser om rätt till fiske i vissa fall: de avser rätt till fiske för allmänningars delägare, fiskerätt som är samfällad för flera fastigheter, fiske kopplat till fastigheter som innehas med samäganderätt och fiskerätt vid jordbruksarrende.⁷³

Bestämmelserna om rätten till fiske innehåller slutligen regler om fiskådra⁷⁴ och regler om fredningszoner i Torneälvens fiskeområde⁷⁵.

6.3.4 Bestämmelser om fisket m.m.

Bemyndiganden att meddela föreskrifter

19–24 §§ fiskelagen innehåller bestämmelser med bemyndiganden till regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer att meddela föreskrifter för fisket.

Föreskrifter för fiskevård och fiskets bedrivande

Fiskelagen innehåller bl.a. bemyndiganden att meddela föreskrifter för fiskevården och fiskets bedrivande. Bland bemyndigandena kan särskilt nämnas bestämmelsen som avser föreskrifter för fiskevården och fiskets bedrivande som

1. förbjuder eller begränsar fisket med avseende på vilken fisk som får fångas,
2. användningen av fiskefartyg, fiskemetoder eller fiskeredskap,

⁷⁰ Se 13 § fiskelagen.

⁷¹ Se 13 a § fiskelagen.

⁷² I bilagan till grundförordningen regleras tillträde till medlemsstaternas kustvatten enligt definitionen i artikel 5.2. Angående Sveriges kustvatten, se punkt 11 i bilagan.

⁷³ Se 14–16 §§ fiskeslagen.

⁷⁴ Se 17–18 § fiskelagen. En fiskådra ska enligt 18 § lämnas fri från fiskeredskap som kan hindra fiskens gång. Fiskådran ska enligt 17 § som huvudregel finnas i det djupaste vattnet i varje gren av ett vattendrag eller ett sund där fisken har sin gång.

⁷⁵ Se 18 a § fiskelagen.

3. fiske inom vissa områden eller för vissa ändamål,
4. användningen av redskap, agn, båtar eller annat som kan sprida kräftpest eller någon annan sjukdom.⁷⁶

Bemyndigandet avsåg ursprungligen enbart föreskrifter för fiskevård men utvidgades år 2003 till att även avse föreskrifter för *fiskets bedrivande*. I förarbetena till ändringen konstaterades att den gemensamma fiskeripolitiken innebär krav på medlemsstaterna att vidta andra åtgärder än sådana som är direkt hänförliga till fiskevården.⁷⁷ Vidare framgår att ändringen syftade till att göra det möjligt för dåvarande Fiskeriverket att till gagn för konsumenterna och beredningsindustrin reglera fisket och hanteringen av fisk så att landningar kan ske utspritt över året och så att den fisk som landas är så färsk som möjligt. Det fanns enligt förarbetena också anledning att av regionalpolitiska skäl kunna styra fisket till vissa platser och fördela fisket mellan fiskare.⁷⁸ Uttrycket fiskets bedrivande definieras inte i den nationella lagstiftningen. I grundförordningen definieras däremot *fiskeverksamhet* som sökande efter fisk, utsättning, utplacering, släpning och upptagning av fiskeredskap, ombordtagning av fångster, omlastning, bevarande ombord, beredning ombord, överföring, placering i bur, gödning och landning av fisk och fiskeriprodukter.⁷⁹

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får även meddela föreskrifter för fiskevården som avser förbud mot att behålla fisk som fångats, bearbeta fisk ombord, förvara fisk i sump eller att omlasta, föra i land, föra in i landet eller saluhålla fisk.⁸⁰

Vidare bemyndigas regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer att meddela föreskrifter om landningsskyldigheten.⁸¹ Bemyndigandet tillkom i samband med att bestämmelser om landningsskyldighet infördes i grundförordningen.⁸²

⁷⁶ Se 19 § första stycket fiskelagen.

⁷⁷ Prop. 2002/03:41 s. 13.

⁷⁸ Prop. 2002/03:41 s. 1.

⁷⁹ Se artikel 4.1.28 i grundförordningen.

⁸⁰ Se 19 § andra stycket fiskelagen.

⁸¹ Se 19 a § fiskelagen.

⁸² Se artikel 15 i grundförordningen och prop. 2013/14:184.

Föreskrifter om hänsyn till naturvårdens intresse

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om vilken hänsyn som vid fiske ska tas till naturvårdens intresse.⁸³ Föreskrifterna får dock inte vara så ingripande att fisket avsevärt försvåras. Det får även föreskrivas att det, i ärenden enligt fiskelagen, ska finnas en analys av vilken inverkan fiskemetoder och utsättande av fiskarter har på miljön.⁸⁴

Föreskrifter om särskilt tillstånd

I fiskelagen bemyndigas regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer även att meddela föreskrifter om särskilt tillstånd för fiske av en viss art, inom ett visst område, med ett visst fiskefartyg eller med användning av vissa redskap eller fiskemetoder.⁸⁵ Av förarbetena framgår att bestämmelsen innebär att särskilda tillstånd till fiske får fördelas mellan olika kategorier av fiskande och att regional hänsyn får tas vid fördelningen.⁸⁶

Föreskrifter om skyldighet att bl.a. lämna uppgifter och märka fiskeredskap

Fiskelagen innehåller även bemyndiganden om att meddela föreskrifter om skyldighet för bl.a. befälhavaren på ett fiskefartyg att lämna uppgifter om exempelvis fiskefartyg och fiskeredskap, samt andra förhållanden som är av betydelse för tillämpningen av EU:s förordningar om den gemensamma fiskeripolitiken.⁸⁷ Där finns även ett bemyndigande som avser föreskrifter om att ett fiskefartyg ska ha utrustning som automatiskt via satellit överför information

⁸³ Som beskrivs i avsnitt 6.5 har Havs- och vattenmyndigheten rätt att ta fram föreskrifter om bl.a. vilken hänsyn som vid fiske ska tas till naturvårdens intressen med stöd av 2 kap. 12 § fiskeförordningen.

⁸⁴ Se 20 § fiskelagen.

⁸⁵ Se 21 § fiskelagen. I förarbetena anges: "För att tydliggöra att bemyndigandet avser inte endast föreskrifter om krav på tillstånd utan även föreskrifter om t.ex. villkor i anslutning till ett tillstånd och om återkallelse av tillstånd på vissa grunder bör bestämmelsen formuleras om så att den avser meddelandet av föreskrifter om särskilt tillstånd. De aktuella villkoren kan t.ex. röra sig om skyldighet att tillåta att observatörer följer med ombord vid fisket eller att fisket begränsas så att det får ske i bara ett kvotområde per fiskeresa." Prop. 2013/14:184, s. 47.

⁸⁶ Prop. 2013/14:184 s. 47.

⁸⁷ Se 22 § första stycket fiskelagen.

om fartyget.⁸⁸ Vidare finns ett bemyndigande att meddela föreskrifter om hur fiskeredskap ska märkas ut respektive märkas.⁸⁹

Föreskrifter om bl.a. vägning och spårbarhet

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om skyldigheter i fråga om vägning av fångst, märkning av partier av fiskeriprodukter och information som ska följa med sådana partier. Föreskrifterna får även avse dokumentation av uppgifter i syfte att säkerställa spårbarhet av fiskeriprodukter.⁹⁰

Bestämmelser om bl.a. hänsyn till andra vid fiske

Enligt fiskelagen ska den som fiskar visa hänsyn till andra som vistas i området. Fisket ska vidare bl.a. bedrivas så att andra fiskande inte onödigtvis hindras. Detta gäller även vid svenskt havsfiske utanför den ekonomiska zonen i internationellt vatten och i andra vatten där fisket bedrivs med stöd av internationella överenskomelser.⁹¹

Fiske får som huvudregel inte bedrivas utan lov närmare än 100 meter från ett fast redskap eller en vattenbruksanläggning.⁹²

Den som fiskar får under vissa förutsättningar tillfälligt använda någon annans strand och vattenområde om det behövs för att dra upp eller göra fast båt eller redskap.⁹³

6.3.5 Bestämmelser om bl.a. utplantering av fisk och åtgärder mot vanskötsel

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om krav på särskilt tillstånd och om villkor i övrigt för att fisk ska få sättas ut, flyttas eller odlas.⁹⁴

⁸⁸ Se 22 § andra stycket fiskelagen.

⁸⁹ Se 23 § fiskelagen.

⁹⁰ Se 23 a § fiskelagen.

⁹¹ Se vidare 25 § fiskelagen.

⁹² Se 26 § fiskelagen.

⁹³ Se 27 § fiskelagen.

⁹⁴ Se 28 § fiskelagen. Om odling av fisk, se SOU 2023:74.

Länsstyrelsen har rätt att under vissa förutsättningar förelägga den som med fiskerätt i enskilt vatten vansköter fisket, att bedriva fiske på ett sätt som behövs för att avhjälpa vanskötsel. Med vanskötsel avses att fiska i alltför stor omfattning eller att låta bli att fiska. Om någon annan än ägaren har fiskerätten får föreläggandet ändå riktas mot ägaren.⁹⁵

6.3.6 Bestämmelser om fiskelicens och personlig fiskelicens

Fiskelagens bestämmelser om fiskelicens och personlig fiskelicens finns i 29 a–32 §§.

I bestämmelserna finns en upplysning om att det i enlighet med artikel 6 i kontrollförordningen krävs fiskelicens för att bedriva yrkesmässigt fiske med fiskefartyg i havet.^{96, 97}

En personlig fiskelicens får beviljas för yrkesmässigt fiske som inte kräver fiskelicens.⁹⁸ Den person som har personlig fiskelicens är undantagen från de begränsningar i redskapsanvändningen som framgår av 9 a § fiskelagen.

En fiskelicens får beviljas såväl fysiska som juridiska personer medan en personlig fiskelicens endast får beviljas fysiska personer.⁹⁹ I 30 § fiskelagen finns en uppräkningslista av vad som krävs för att en fiskelicens respektive en personlig fiskelicens ska beviljas. I båda fallen krävs att fisket ska bedrivas i näringsverksamhet.¹⁰⁰ För att en fiskelicens ska beviljas krävs därutöver att fisket har anknytning till

⁹⁵ Se 29 § första stycket fiskelagen.

⁹⁶ Se 29 a § första stycket fiskelagen.

⁹⁷ Med fiskelicens avsågs fram till och med den 8 januari 2024 enligt artikel 4.9 i kontrollförordningen "ett officiellt dokument som ger innehavaren rätt att i enlighet med nationella bestämmelser använda en viss fiskekapacitet för att yrkesmässigt nyttja levande akvatiska resurser. Licensen innehåller minimikrav för identifiering av, tekniska egenskaper hos och utrustning av unionens fiskefartyg". I den nya artikel 4.9 i kontrollförordningen definieras fiskelicens som "ett officiellt dokument som ger innehavaren rätt att i enlighet med nationella bestämmelser använda en viss fiskekapacitet för att yrkesmässigt nyttja marina biologiska resurser". Vi kommer att beskriva den nya kontrollförordningen i kapitel 7 och de ändringar i svensk lagstiftning som vi bedömer att behövs med anledning av den nya kontrollförordningen i kapitel 9.

⁹⁸ Se 29 a § andra stycket fiskelagen.

⁹⁹ Se 29 b § fiskelagen.

¹⁰⁰ Kammarrätten i Göteborg har bl.a. i dom den 13 mars 2018 i mål nr 3906-17 prövat frågan om det fiske som beskrevs i en ansökan om fiskelicens var av en sådan omfattning att det uppfyllde kravet på att fisket ska bedrivas i näringsverksamhet enligt 30 § första stycket 1 fiskelagen. Domstolen kom fram till att de beräknade fångsterna på 1 200 kg strömming under det första verksamhetsåret och 2 300 kg strömming under det andra verksamhetsåret var för små för att utgöra en yrkesmässig omfattning av strömmingsfiske. Kraven för att få fiskelicens ansågs därför inte vara uppfyllda.

svensk fiskenäring, att det fartyg som används vid fisket är registrerat som ett fiskefartyg i fartygsregistret¹⁰¹ och att kravet på att fiskekapacitet ska föras ut ur den svenska fiskeflottan i enlighet med artikel 23 i grundförordningen är uppfyllt. Av förarbetena framgår att bedömningen av om fisket bedrivs i näringsverksamhet ska göras med utgångspunkt i 13 kap. 1 § inkomstskattelagen (1999:1229)¹⁰². Vidare framgår att avsikten med kravet att fisket ska bedrivas i näringsverksamhet är att skilja mellan yrkesfiske och fritidsfiske.¹⁰³ Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela ytterligare föreskrifter om villkoret när det gäller anknytningen till svensk fiskenäring och kravet att fiskekapacitet ska föras ut ur den svenska flottan.¹⁰⁴

Av 30 § fiskelagen framgår vidare att en licens får begränsas till att avse ett visst fiske och beviljas för en viss tid, samt att när en fråga om licens prövas första gången ska tillgången på fisk beaktas.

I 31 § fiskelagen regleras grunderna för att återkalla en fiske-licens eller en personlig fiskelicens. Paragrafen innehåller också en upplysning om att de i 56 § finns bestämmelser om återkallelse på grund av brott enligt fiskelagen eller överträdelser som har lett till en sanktionsavgift.

6.3.7 Bestämmelser om internationell fiskekontroll och nationell tillsyn

Av fiskelagen framgår även att utländska myndigheter får kontrollera efterlevnaden av internationella överenskommelser om fiskevård och fiskets bedrivande vid svenskt havsfiske utanför Sveriges sjöterritorium, i enlighet med föreskrifter som meddelas av regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer.¹⁰⁵

¹⁰¹ Se 1 kap. 2 § sjölagen (1994:1009).

¹⁰² Enligt 13 kap. 1 § första stycket inkomstskattelagen avses med näringsverksamhet *förvärvsverksamhet* som bedrivs *yrkesmässigt* och *självständigt*. Skatteverkets rättsliga vägledning anges bl.a.: "Uttrycket förvärvsverksamhet används i lagtexten för att avgränsa inkomstslaget till verksamhet som bedrivs i förvärvssyfte. Förvärvssyfte innebär att verksamheten ska ge någon form av ekonomiskt utbyte – det ska finnas ett vinstsyfte. Vinstsyftet är i första hand en avgränsning av inkomstslaget mot hobbyverksamhet vars överskott beskattas som inkomst av tjänst." Se Skatteverkets webbplats:

<https://www4.skatteverket.se/rattsligvagledning/edition/2024.1/331005.html#h-Forvarvsverksamhet>.

¹⁰³ Se prop. 2013/14:184 s. 53–54 och 106.

¹⁰⁴ Se 30 § femte stycket fiskelagen.

¹⁰⁵ Se 33 § fiskelagen.

I 34–36 §§ fiskelagen finns bestämmelser om tillsyn. Bestämmelserna handlar bl.a. om fisketillsynsmän¹⁰⁶, vilka enligt 5 kap. 2 § fiskeförordningen förordnas av länsstyrelsen. De myndigheter som regeringen bestämmer får besluta om de förelägganden och förbud som behövs för att fiskelagen, föreskrifter som meddelats med stöd av lagen eller föreskrifter om fisket i EU:s förordningar om den gemensamma fiskeripolitiken ska efterlevas.¹⁰⁷ Ett beslut om föreläggande eller förbud får enligt samma stycke förenas med vite. Fiskelagen innehåller även bestämmelser om rättelse på den felandes bekostnad.¹⁰⁸ Havs- och vattenmyndigheten eller länsstyrelsen får besluta om sådan rättelse om någon inte rättar sig efter fiskelagen eller föreskrifter som har meddelats med stöd av lagen eller inte följer ett meddelat föreläggande. I brådskande fall får ett sådant beslut meddelas utan föregående föreläggande.

6.3.8 Straffbestämmelser och bestämmelser om administrativa sanktioner m.m.

Fiskelagen innehåller straffbestämmelser som tar sikte på ageranden som står i strid med regleringen i fiskelagen, men även vissa bestämmelser i EU:s förordningar om den gemensamma fiskeripolitiken som ska hanteras av svenska myndigheter. Fiskelagens straffbestämmelser kompletteras av bestämmelser om administrativa sanktioner, där sanktionsavgifter samt återkallelse av fiskelicens och fisketillstånd särskilt kan nämnas. I sanktionssystemet finns även bestämmelser om särskild rättsverkan av brott som förverkande och företagsbot¹⁰⁹.

Med hänsyn till att utredningen har i uppdrag att se över straffbestämmelserna på fiskeområdet och se över bestämmelserna om fiskerikontroll, avser vi att gå in närmare på fiskelagens nuvarande bestämmelser som rör sanktioner.¹¹⁰ Vi inleder med att beskriva bestämmelserna som rör straff och kommer sedan att gå in på rättsverkan av brott och avslutar med bestämmelser som rör administrativa sanktioner.

¹⁰⁶ Se 34 § fiskelagen.

¹⁰⁷ Se 35 § första stycke fiskelagen.

¹⁰⁸ Se 35 § andra stycket.

¹⁰⁹ Brottsbalkens bestämmelser om företagsbot är tillämpliga på brott mot fiskelagen, se prop. 2013/14:184 s. 184.

¹¹⁰ Här noteras att Lagrådet uttalat att det är angeläget att fiskelagen snarast blir föremål för en grundlig översyn och att detta framför allt gäller en systematisk översyn av sanktionssystemet som är kopplat till de olika påbuds- och förbudsreglerna, se prop. 2016/17:183 s. 8.

Bestämmelser som rör straff

Innan vi går in på den närmare regleringen i fiskelagens straffbestämmelser finns anledning att säga något om blankettstraffstadganden,¹¹¹ eftersom den typen av bestämmelser är vanligt förekommande i fiskelagen. Blankettstraffstadganden är bestämmelser som behöver fyllas ut av andra bestämmelser för att det straffbara området ska framgå. Blankettstraffstadganden kompletteras ofta av materiella bestämmelser i författningar av lägre konstitutionell rang, dvs. förordningar som regeringen utfärdar, eller föreskrifter som en myndighet kan utfärda.¹¹² Det är dock inget som hindrar att de materiella bestämmelserna som fyller ut ett blankettstraffstadgande finns i lag eller i en EU-förordning.¹¹³ I fiskelagen finns för närvarande både blankettstraffstadganden som fylls ut av bestämmelser i förordningar och föreskrifter, och stadganden som fylls ut av bestämmelser i EU-förordningar enligt vad vi kommer att gå in på i det följande. Samtliga straffbestämmelser faller under allmänt åtal. Åtalsprövning sker normalt vid den åklagarkammare, och eventuell domstolsprövning vid den tingsrätt, inom vars geografiska upptagningsområde brottet har begåtts.¹¹⁴

Det har gjorts ett flertal ändringar i straffbestämmelserna sedan fiskelagens införande. Här kan nämnas att det infördes skärpta straff för överträdelser på fiskeområdet år 2003. Även senare ändringar har gjorts, bl.a. med anledning av att det tidigare svenska sanktionssystemets effektivitet kritiserades av kommissionen,¹¹⁵ dessa kommer vi att behandla närmare i avsnitt 17.3.2.

¹¹¹ Ibland benämns dessa bestämmelser som blankettstraffbud.

¹¹² Se 8 kap. 3 § och 8 kap. 10 § regeringsformen. Om fängelse finns i straffskalan så behöver den materiella bestämmelsen som lägst finnas på förordningsnivå. Angående blankettstraffbud som kompletteras av myndigheters föreskrifter se rättsfallet NJA 2005 s. 33 och SOU 2008:125 s. 560 f.

¹¹³ Se rättsfallet NJA 2007 s. 227.

¹¹⁴ Prop. 2007/08:107 s. 11.

¹¹⁵ Prop. 2007/08:107 s. 10.

Fiske utan lov eller tillstånd samt användning av fiskeredskap i strid mot bestämmelser om fiskådra och fredningszon

Enligt 37 § fiskelagen första stycket ska den som med uppsåt eller av oaktsamhet

1. utan lov fiskar i vatten där annan har enskild fiskerätt,
2. utan någon myndighets tillstånd enligt denna lag fiskar där sådant tillstånd behövs, eller
3. sätter ut eller placerar ett fiskeredskap eller en anordning i strid med vad som gäller om fiskådra eller placerar eller använder ett fiskeredskap eller en annan anordning i strid med vad som gäller i en sådan fredningszon som avses i 18 a §

dömas till böter eller fängelse i högst ett år, om inte annat följer av 41 §. Av sistnämnda bestämmelse framgår att den som begår brott i Sveriges ekonomiska zon ska dömas till böter. Till ansvar enligt 37 § första stycket ska inte dömas om gärningen är ringa.

Brott mot redskapsbegränsningar

Enligt 37 a § första stycket fiskelagen ska den som med uppsåt eller av oaktsamhet bryter mot redskapsbegränsningarna i 9 a § dömas till böter eller fängelse i högst ett år. I ringa fall ska det inte dömas till ansvar.

Förhindrande av viss kontroll

Enligt 38 § fiskelagen ska befälhavare eller annan som med uppsåt försöker hindra sådan kontroll som avses i 33 § andra stycket, om inte gärningen är belagd med straff i brottsbalken, dömas till böter eller fängelse i högst sex månader. Detsamma ska enligt 38 § första stycket andra meningen gälla befälhavare som uppsåtligen bryter mot 33 § tredje stycket.

I 33 § andra stycket regleras att utländska myndigheter, som ska kontrollera efterlevnaden av internationella överenskommelser om fiskevård och fiskets bedrivande vid havsfiske utanför Sveriges sjöterritorium, ska lämnas tillträde till svenska fiskefartyg och ges till-

fälle att undersöka fiskeredskap, fångst, lastutrymmen och utrustning i övrigt samt att ta del av de loggböcker och handlingar av betydelse för fisket som finns ombord. Finner myndigheten att en bestämmelse för fisket överträtts på ett allvarligt sätt får den föra fartyget till hamn.

I 33 § tredje stycket regleras att befälhavaren är skyldig att underlätta åtgärdernas genomförande.

Brott mot föreskrifter om vägning av fångst

Enligt 38 a § fiskelagen ska den som med uppsåt eller av oaktsamhet bryter mot föreskrifter som har meddelats med stöd av 23 a § 1 dömas till böter. I ringa fall ska det inte dömas till ansvar.

Av 23 a § 1 framgår att regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om skyldigheter för befälhavaren på ett fiskefartyg, för den som har fiskelicens eller personlig fiskelicens eller för den som utan stöd av sådan licens fiskar för att sälja fångsten, i fråga om vägning av fångst.

Brott mot "hänsynsregler" vid fiske

Enligt 39 § fiskelagen ska den som med uppsåt eller av oaktsamhet bryter mot 25 § andra–fjärde styckena eller 26 § dömas till böter. I ringa fall ska det inte dömas till ansvar.

Av 25 § andra stycket framgår att om flera fiskande vill fiska i samma vatten och det inte kan ske samtidigt, ska de få fiska i den ordning de kommit till platsen. Av tredje stycket framgår att egna fiskeredskapet ska användas så att det inte snärjs ihop med eller skadar andras redskap. Av fjärde stycket framgår att efter avslutat fiske får inte någonting lämnas kvar som kan hindra andra fiskande. Här kan noteras att det av det femte stycket framgår att första–fjärde styckena även ska tillämpas vid svenskt havsfiske utanför Sveriges ekonomiska zon i internationellt vatten och i andra vatten där fisket bedrivs med stöd av internationella överenskommelser.

Av 26 § framgår att i vatten där varje svensk medborgare har rätt att fiska får fiske inte utan lov bedrivas närmare än 100 meter från ett fast redskap eller en vattenbruksanläggning, om redskapet eller anläggningen har märkts ut på föreskrivet sätt.

Brott mot landningsskyldigheten

Enligt 39 a § fiskelagen ska den som med uppsåt eller av oaktsamhet bryter mot den skyldighet att ta ombord och föra i land fisk som fångats som föreskrivs i artikel 15 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 1380/2013¹¹⁶ dömas till böter eller fängelse i högst ett år. I ringa fall ska det inte dömas till ansvar.

Brott mot vissa föreskrifter som meddelats med stöd av fiskelagen och brott mot bestämmelser i EU:s förordningar om den gemensamma fiskeripolitiken

Enligt 40 § första stycket fiskelagen ska den som med uppsåt eller av oaktsamhet bryter mot föreskrifter som meddelats med stöd av 19 §, 20 § första stycket eller 21–23 §§ dömas till böter eller fängelse i högst ett år, om inte annat följer av 41 §. Av sistnämnda bestämmelse framgår att den som begår brott i Sveriges ekonomiska zon ska dömas till böter.

Av 40 § andra stycket fiskelagen framgår att den som med uppsåt eller av grov oaktsamhet bryter mot EU:s förordningar om den gemensamma fiskeripolitiken genom otillåtet fiske eller genom att behålla fisk ombord, bearbeta fisk ombord, förvara fisk i sump eller omlasta, föra i land, föra in i landet eller saluhålla fångst i strid mot bestämmelserna eller genom att bryta mot bestämmelser om förvaring av fiskeredskap ombord eller om anmälnings- eller uppgiftsskyldighet döms till samma straff. Vad nu sagts gäller bara om inte annat följer av 41 §.

Till ansvar enligt första eller andra stycket ska inte dömas om gärningen är ringa. Vidare är försök och förberedelse till brott straffbart enligt 23 kap. brottsbalken.

19 §, 20 § första stycket och 21–23 §§ fiskelagen innehåller bestämmelser med bemyndiganden till regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer att meddela föreskrifter för fisket, vilket beskrivs närmare i avsnitt 6.3.4 ovan.¹¹⁷

¹¹⁶ Förordningen benämns grundförordningen i betänkandet men har här skrivits ut med anledningen av formuleringen i 39 a § fiskelagen.

¹¹⁷ I sammanhanget kan nämnas att den tidigare lagen om rätt till fiske innehöll ett blankettstraffstadgande som föreskrev påföljd för överträdelser av föreskrifter om fiskets vård och bedrivande som meddelats med stöd av lagen, se prop. 1995/96:8 s. 20.

Regleringen i 40 § fiskelagen kompletteras vidare av bestämmelserna som beskrivs nedan.

Reglering avseende vissa grova brott

Av 40 a § första stycket fiskelagen framgår att om ett brott enligt 37 eller 40 § är att anse som grovt ska det dömas till fängelse i högst två år i andra fall än som avses i 41 § första stycket. Av sistnämnda bestämmelse framgår att den som begår brott i Sveriges ekonomiska zon ska dömas till böter.

Av 40 a § andra stycket framgår att vid bedömande av om brottet är grovt ska särskilt beaktas om det avsåg verksamhet av särskilt stor omfattning, fångst av betydande värde eller fångst ur särskilt skyddsvärda bestånd.

Reglering om straffansvar när sanktionsavgift kan aktualiseras

Av 40 b § fiskelagen framgår att det inte ska dömas till ansvar enligt 40 § första eller andra stycket, om gärningen kan leda till sanktionsavgift enligt föreskrifter som meddelats med stöd av 50 a §.

Särskild reglering om vissa brott i den exklusiva ekonomiska zonen m.m.

Såsom nämnts tidigare i avsnittet framgår det av 41 § första stycket fiskelagen att den som i Sveriges ekonomiska zon begår brott enligt 37 eller 40 § ska dömas till böter.

Av 41 § andra stycket framgår att om någon vid fiske i näringsverksamhet har begått brott enligt 37 eller 40 § genom att bedriva otillåtet fiske eller genom att brista i skyldigheten att lämna uppgift om fisket ska, om gärningen avser verksamhet som innefattar användning av fiskefartyg försett med motor och påföljden bestäms till böter, böterna bestämmas till ett kronotal som motsvarar lägst tio och högst femhundra gånger antalet kilowatt i motorerna på fiskefartyget. Det framgår vidare att minsta bötesbelopp är ettusen kronor.

Utplantering, flytt av fisk och odling utan tillstånd

Av 42 § fiskelagen framgår att den som med uppsåt eller av oaktsamhet planterar ut fisk, flyttar fisk eller odlar fisk utan tillstånd eller i strid med annan föreskrift enligt 28 § ska dömas till böter. I ringa fall ska inte dömas till ansvar.

Reglering om straffansvar vid vitesföreläggande eller vitesförbud

Av 44 § fiskelagen framgår att om ett vitesföreläggande eller vitesförbud enligt 35 § har överträtts, döms inte till ansvar enligt 37–42 §§ för gärning som omfattas av föreläggandet eller förbudet.

Bestämmelser som rör särskild rättsverkan av brott m.m.

Såsom nämnts inledningsvis innehåller fiskelagen även bestämmelser som rör särskild rättsverkan av brott, dessa bestämmelser återfinns i 45–50 §§ fiskelagen. Nya regler trädde i kraft den 8 november 2024.

Förverkande

I 45 § fiskelagen regleras förverkande. Av bestämmelsens första stycke framgår att fisk som varit föremål för brott enligt fiskelagen ska förklaras förverkad om det inte är uppenbart oskäligt. Detsamma gäller andra vinster från sådant brott. Även vad någon har tagit emot som ersättning för kostnader i samband med ett sådant brott eller värdet av det mottagna ska förverkas, om mottagandet utgör brott enligt lagen och förverkandet inte är uppenbart oskäligt.

Enligt paragrafens andra stycke får, om bara en del i ett parti fisk varit föremål för brott enligt fiskelagen, hela partiet förverkas om det inte kan utredas hur stor del av partiet som omfattas av brottet.

Enligt 45 a § fiskelagen ska fiskeredskap som använts eller medförts vid brott enligt fiskelagen förverkas, om det inte är uppenbart oskäligt. Detsamma gäller fiskefartyg och andra hjälpmedel om det behövs för att förebygga brott. Enligt paragrafens andra stycke får egendom förverkas, om den har varit avsedd att användas som hjälpmedel vid brott enligt fiskelagen och brottet har fullbordats eller för-

farandet har utgjort ett straffbart försök eller en straffbar förberedelse och förverkandet behövs för att förebygga brott.

Av 45 b § fiskelagen framgår vidare att i stället för fisken, redskapet eller den egendom som annars använts, medförts eller varit avsedd att användas som hjälpmedel, får dess värde helt eller delvis förverkas. Kan bevisning om värdet inte alls eller endast med svårighet föras, får värdet uppskattas till ett belopp som är skäligt med hänsyn till omständigheterna.

Av 45 c § fiskelagen framgår att förverkande inte får ske enbart på grund av överträdelser av 25 § andra och tredje styckena. Vid överträdelse av 25 § fjärde stycket eller 26 § får förverkande inte avse annat än fiskeredskap. Angående dessa bestämmelser, se avsnittet ”Brott mot ”hänsynsregler” vid fiske” ovan.

Rätt att föra talan i mål om förverkande

I fiskelagen finns även en särskild paragraf om rätt att föra talan i mål om förverkande. Enligt 46 § fiskelagen är befälhavaren på ett fiskefartyg som använts vid brott mot lagen berättigad att, i fråga om egendom som ägs av någon annan, föra talan på ägarens vägnar i mål om förverkande enligt fiskelagen.

Beslag

I 47 § fiskelagen regleras frågor om beslag. I paragrafens första stycke anges att om någon påträffas på bar gärning när han eller hon begår brott enligt fiskelagen, får beslag göras av fisk, redskap, fiskefartyg eller andra föremål som

1. skäligen kan antas ha betydelse för utredning av brottet, eller
2. kan antas bli föremål för förverkande enligt denna lag.

Enligt 47 § andra stycket får beslag göras av fisketillsynsmän som getts förordnanden enligt 34 § tredje stycket och sådana befattningshavare hos Kustbevakningen, Havs- och vattenmyndigheten eller länsstyrelsen som har uppgifter där det ingår att övervaka efterlevnaden av bestämmelser om fiske. Av paragrafens tredje stycke framgår att om fisket kränker enskild fiskerätt, har den som inne-

har fiskerätten eller den som företräder honom eller henne samma befogenhet.

Av 47 § fjärde och femte styckena framgår bl.a. att om beslag har gjorts ska detta skyndsamt anmälas till Polismyndigheten eller åklagaren, eller om en kustbevakningstjänsteman tagit egendom i beslag, till undersökningsledaren eller åklagaren. Av 47 § sjätte stycket framgår vidare att om innehavaren av enskild fiskerätt, eller den som företräder honom eller henne, har tagit fisk i beslag, får dock fiskerättshavaren behålla fisken utan att anmäla det, om beslaget bara grundar sig på fiskelagen.

Enligt 47 § sjunde stycket ska fisk som tagits i beslag, och som uppenbarligen bör förverkas, omedelbart efter beslaget släppas ut i det vattenområde där den fångats, om den är levnadsduglig och det kan göras utan särskilda kostnader eller besvär.

Övriga bestämmelser

Fiskelagen innehåller vidare vissa övriga bestämmelser som rör särskild rättsverkan. Här regleras att om brott innefattar intrång i enskild fiskerätt, tillfaller förverkad fisk eller dess värde fiskerättshavaren.¹¹⁸ Vidare finns en bestämmelse om domsrätt. Enligt denna är svensk domstol behörig att döma över brott enligt lagen även om det inte finns domsrätt enligt 2 kap. 3 § brottsbalken.¹¹⁹ Det finns även en bestämmelse om behörig domstol; om ett brott mot fiskelagen, eller mot någon föreskrift som meddelats med stöd av lagen, har förövats i den ekonomiska zonen, får åtal för brottet väckas vid den tingsrätt vars domkrets är närmast den plats där brottet förövades eller vid den tingsrätt inom vars domkrets den hamn är belägen dit den misstänkte anländer med sitt fartyg.¹²⁰

Bestämmelser som rör administrativa sanktioner

Bestämmelserna som rör administrativa sanktioner i fiskelagen ändrades bl.a. år 2008 i syfte att effektivisera sanktionssystemet. Vissa bestämmelser om mindre allvarliga överträdelser kom då att

¹¹⁸ 48 § fiskelagen.

¹¹⁹ 49 § fiskelagen.

¹²⁰ 50 § fiskelagen.

omfattas av ett sanktionsavgiftssystem. I förarbetena till ändringarna anges att de överträdelser som ska föranleda sanktionsavgift ska vara lätt konstaterbara och inte kräva någon omfattande utredning eller ingående bedömning.¹²¹

En sanktionsavgift kan riktas mot en juridisk person, till skillnad från de traditionella påföljderna i brottmål som endast kan dömas ut mot en fysisk person.¹²² En sanktionsavgift torde i många fall vara att betrakta som ett straff i EKMR:s mening. Om sanktionsavgift och annat straff skulle påföras för samma gärning skulle det i vissa fall anses strida mot dubbelprövningsförbudet i artikel 4 i sjunde tilläggsprotokollet till EKMR.¹²³ Det är upp till myndigheterna och domstolarna att beakta dubbelprövningsförbudet.

Bestämmelser som rör sanktionsavgifter finns i 50 a–50 i §§ fiskelagen. Vidare innehåller fiskelagen bestämmelser om pricksystem vid allvarliga brott eller överträdelser i 51–55 §§ fiskelagen samt vissa övriga bestämmelser som rör återkallelse, indragning eller begränsning av fiskedagar m.m. i 56–59 §§ fiskelagen.

Sanktionsavgifter m.m.

Enligt 50 a § fiskelagen får regeringen meddela föreskrifter om att befälhavaren på ett fiskefartyg, den som bedriver fiske med stöd av fiskelicens eller personlig fiskelicens eller den som annars bedriver fiske i näringsverksamhet ska betala en sanktionsavgift om han eller hon

1. bryter mot någon av de föreskrifter eller EU-förordningar som avses i 40 § första och andra styckena, eller
2. bryter mot föreskrifter som har meddelats med stöd av 23 a § 2–4.

Enligt paragrafens andra stycke ska avgiftens storlek framgå av regeringens föreskrifter. Avgiften ska uppgå till minst 1 000 kronor och högst 500 000 kronor. När regeringen meddelar föreskrifter om avgiftens storlek ska hänsyn tas till hur allvarlig överträdelsen

¹²¹ Prop. 2007/08:107 s. 1.

¹²² Här kan dock noteras att företagsbot enligt 36 kap. 7 § brottsbalken, som är en särskild rättsverkan av brott, kan bli aktuellt i brottmål.

¹²³ Det har i vissa fall lösts genom att avkriminalisera de gärningar som kan leda till sanktionsavgift, se prop. 2021/22:18 s. 63.

är och till betydelsen av den bestämmelse som överträdelsen avser. Enligt paragrafens tredje stycke ska sanktionsavgiften tillfalla staten.

Strikt ansvar för sanktionsavgifter

Enligt 50 b § första stycket fiskelagen ska sanktionsavgift tas ut även om överträdelsen inte har skett uppsåtligen eller av oaktsamhet. För sanktionsavgifterna i fiskelagen gäller alltså ett strikt ansvar.

Av paragrafens andra stycke ska sanktionsavgift dock inte tas ut om det är oskäligt. Vid prövningen av denna fråga ska det särskilt beaktas

1. om överträdelsen har berott på sjukdom som medfört att den avgiftsskyldige inte förmått att på egen hand göra det som han eller hon varit skyldig att göra och inte heller förmått att uppdra åt någon annan att göra det,
2. om överträdelsen annars berott på en omständighet som den avgiftsskyldige varken kunnat förutse eller borde ha förutsett och inte heller kunnat påverka,
3. vad den avgiftsskyldige gjort för att undvika att en överträdelse skulle inträffa, eller
4. om det är fråga om en enstaka överträdelse som saknar betydelse i kontrollhänseende eller är obetydlig med hänsyn till syftet med den bestämmelse som har överträtts.

Övriga bestämmelser som rör sanktionsavgifter

Av övriga bestämmelser om sanktionsavgifter i fiskelagen framgår i huvudsak följande. Det är Havs- och vattenmyndigheten som beslutar om sanktionsavgift enligt fiskelagen. Innan sanktionsavgift åläggs någon ska den som anspråket riktar sig mot ges tillfälle att yttra sig.¹²⁴ Om denne inte har getts tillfälle att yttra sig inom två år från det att förutsättningarna att besluta om avgift har uppfyllts, får en sanktionsavgift inte beslutas.¹²⁵

¹²⁴ 50 c § fiskelagen.

¹²⁵ Detta framgår av 50 f § fiskelagen.

När ett beslut om sanktionsavgift har vunnit laga kraft, får det verkställas enligt utsökningsbalken.¹²⁶ En beslutad sanktionsavgift faller dock bort, om beslutet om avgiften inte har verkställts inom fem år från det att beslutet vann laga kraft.¹²⁷

I fiskelagen finns vidare reglering som rör sanktionsavgifternas förhållande till bestämmelser om vite. Om ett vitesföreläggande eller vitesförbud har överträtts, får sanktionsavgift inte beslutas för den gärning som omfattas av föreläggandet eller förbudet.¹²⁸

Pricksystem vid vissa överträdelser

Fiskelagen innehåller vidare regler avseende pricksystem. Dessa bestämmelser kompletterar bestämmelserna om pricksystem i kontrollförordningen. Vissa av bestämmelserna rör pricksystem för innehavare av fiskelicens medan andra avser befälhavare.

Inledande bestämmelser om pricksystemet

Av 51 § fiskelagen framgår att bestämmelserna i 52, 55, 58 och 60 §§ fiskelagen kompletterar artikel 92.1–4 i rådets förordning (EG) nr 1224/2009¹²⁹, och artiklarna 125–133 i kommissionens genomförandeförordning (EU) nr 404/2011 av den 8 april 2011 om tillämpningsföreskrifter för rådets förordning (EG) nr 1224/2009 om införande av ett kontrollsystem i gemenskapen för att säkerställa att bestämmelserna i den gemensamma fiskeripolitiken efterlevs.

När innehavare av fiskelicens ska tilldelas prickar

Av 52 § fiskelagen framgår i vilka situationer en innehavare av en fiskelicens ska tilldelas prickar. Innehavaren ska enligt paragrafen tilldelas prickar om

1. innehavaren av fiskelicensen eller någon i den verksamhet som fiskelicensen avser har

¹²⁶ 50 d § fiskelagen.

¹²⁷ 50 g § fiskelagen.

¹²⁸ 50 e § fiskelagen.

¹²⁹ Kontrollförordningen.

- a) fällt till ansvar för ett brott enligt 37–41 §§ eller enligt brottsbalken
 - b) gjort sig skyldig till en överträdelse som lett till sanktionsavgift enligt föreskrifter som har meddelats med stöd av 50 a §, eller
 - c) gjort sig skyldig till ett brott eller en överträdelse i en annan medlemsstat inom EU enligt underrättelse från en behörig myndighet i den medlemsstaten,
2. brottet eller överträdelsen är av det slag som anges i artikel 3.1 i rådets förordning (EG) nr 1005/2008 av den 29 september 2008 om upprättande av ett gemenskapssystem för att förebygga, motverka och undanröja olagligt, orapporterat och oreglerat fiske och om ändring av förordningarna (EEG) nr 2847/93, (EG) nr 1936/2001 och (EG) nr 601/2004 samt om upphävande av förordningarna (EG) nr 1093/94 och (EG) nr 1447/1999, eller består i en sådan underlåtenhet att följa landningsskyldigheten som anges i artikel 90.1 c i rådets förordning (EG) nr 1224/2009,
 3. brottet eller överträdelsen i det enskilda fallet ska anses vara av allvarig art enligt artikel 3.2 i rådets förordning (EG) nr 1005/2008, och
 4. brottet eller överträdelsen har skett i samband med eller i anslutning till fiske i havet eller hänger samman med sådant fiske.

När befälhavare ska tilldelas prickar

Av 53 § första stycket fiskelagen framgår att en befälhavare på ett fiskefartyg ska tilldelas prickar om

1. befälhavaren har
 - a) fällt till ansvar för ett brott enligt 37–41 §§ eller enligt brottsbalken
 - b) gjort sig skyldig till en överträdelse som lett till sanktionsavgift enligt föreskrifter som har meddelats med stöd av 50 a §, eller

- c) gjort sig skyldig till ett brott eller en överträdelse i en annan medlemsstat inom EU enligt underrättelse från en behörig myndighet i den medlemsstaten,
2. brottet eller överträdelsen är av det slag som anges i artikel 3.1 i rådets förordning (EG) nr 1005/2008, eller består i en sådan underlåtenhet att följa landningsskyldigheten som anges i artikel 90.1 c i rådets förordning (EG) nr 1224/2009,
3. brottet eller överträdelsen i det enskilda fallet ska anses vara av allvarlig art enligt artikel 3.2 i rådets förordning (EG) nr 1005/2008, och
4. brottet eller överträdelsen har skett i samband med eller i anslutning till fiske i havet eller hänger samman med sådant fiske.

Av paragrafens andra stycke framgår att i fråga om det antal prickar som befälhavaren ska tilldelas för det aktuella brottet eller den aktuella överträdelsen tillämpas artikel 126.1 och 126.2 i kommissionens genomförandeförordning (EU) nr 404/2011. Enligt paragrafens tredje stycke ska samtliga tilldelade prickar raderas om befälhavaren inte gör sig skyldig till ytterligare ett allvarligt brott eller en allvarlig överträdelse inom tre år från det senaste allvarliga brottet eller den senaste allvarliga överträdelsen.

I 54 § första stycket fiskelagen regleras vidare att om befälhavaren har tilldelats samma antal prickar som det antal som medför återkallelse enligt artikel 129 i kommissionens genomförandeförordning (EU) nr 404/2011, ska ett förbud att verka som befälhavare på fiskefartyg meddelas honom eller henne. Av paragrafens andra stycke framgår att giltighetstiden för förbudet att verka som befälhavare ska begränsas på det sätt som gäller för återkallelse enligt artikel 92.3 i rådets förordning (EG) nr 1224/2009. I paragrafens tredje stycke anges att ett förbud att verka som befälhavare på fiskefartyg på grund av att befälhavaren har tilldelats 90 prickar dock ska gälla i tolv månader. När ett förbud enligt tredje stycket har meddelats ska de prickar som legat till grund för beslutet raderas.¹³⁰

¹³⁰ 54 § fjärde stycket fiskelagen.

Övriga bestämmelser som rör pricksystemet

I 55 § första stycket fiskelagen regleras att beslut om att tilldela prickar eller att återkalla en licens och beslut om förbud får meddelas tills vidare i avvaktan på ett slutligt avgörande, om det på sannolika skäl kan antas att prickar kommer att tilldelas, licensen återkallas respektive förbud meddelas enligt 52–54 §§, artikel 92 i rådets förordning (EG) nr 1224/2009 eller artikel 126 i kommissionens genomförandeförordning (EU) nr 404/2011. Av paragrafens andra stycke framgår att giltighetstiden för ett beslut enligt första stycket om återkallelse tills vidare av en fiskelicens, eller om förbud tills vidare att verka som befälhavare på fiskefartyg, ska begränsas på det sätt som gäller för slutliga beslut.

Återkallelse vid brott och överträdelser som inte omfattas av pricksystemet

I 56 § fiskelagen finns reglering om återkallelse av fiskelicens, personlig fiskelicens, fisketillstånd och varningar. Enligt paragrafens första stycke får en fiskelicens, en personlig fiskelicens och ett sådant särskilt tillstånd som avses i 21 § återkallas på viss tid, lägst två månader och högst ett år. Detta får ske om innehavaren av licensen eller tillståndet eller någon i den verksamhet som licensen eller tillståndet avser har

1. fällt till ansvar för upprepade brott enligt denna lag, eller
2. gjort sig skyldig till upprepade överträdelser som har lett till sanktionsavgift enligt föreskrifter som meddelats med stöd av 50 a §.

Av paragrafens andra stycke framgår att om någon har fällt till ansvar för brott enligt denna lag eller gjort sig skyldig till en överträdelse som har lett till sanktionsavgift får varning beslutas om

1. det inte finns förutsättningar för att återkalla licensen eller tillståndet på viss tid, eller
2. varning annars kan anses vara en tillräcklig åtgärd.

I paragrafens tredje stycke regleras vidare att en fiskelicens, en personlig fiskelicens och ett sådant särskilt tillstånd som avses i 21 § får återkallas tills vidare i avvaktan på ett slutligt avgörande av återkallelsefrågan om det på sannolika skäl kan antas att licensen eller tillståndet kommer att återkallas slutligt enligt första stycket 1. Beslutets giltighetstid ska begränsas på det sätt som gäller för återkallelse enligt första stycket.

Enligt paragrafens fjärde stycke får en fiskelicens, en personlig fiskelicens och ett sådant särskilt tillstånd som avses i 21 § återkallas permanent om innehavaren av licensen eller tillståndet eller någon i den verksamhet som licensen eller tillståndet avser har fällt till ansvar för upprepade brott enligt lagen eller gjort sig skyldig till upprepade överträdelser som har lett till sanktionsavgift enligt föreskrifter som meddelats med stöd av 50 a § och därigenom har visat en uppenbar ovilja att följa gällande bestämmelser.

Reglering av förhållandet mellan prickar och beslut om återkallelse eller varning

I 57 § fiskelagen regleras vidare att ett brott eller en överträdelse som enligt 52–55 §§ kan leda till att en innehavare av en fiskelicens tilldelas prickar, inte får läggas till grund för beslut om återkallelse eller varning enligt 56 §.

Indragningen eller begränsning av fiskedagar

57 a § första stycket fiskelagen innehåller ett bemyndigande om att den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om indragning eller begränsning av antalet tillåtna dagar för fiske, om fiskelicensen för den verksamhet som har tilldelats dagarna har återkallats på viss tid. Av paragrafens andra stycke framgår att en sådan indragning eller begränsning ska stå i proportion till den period som fiskelicensen har återkallats för.

*Beslut om prickar, återkallelse, förbud och indragning
eller begränsning av fiskedagar*

I 58 § första stycket fiskelagen regleras att den myndighet som regeringen bestämmer prövar frågor om tilldelning av prickar, om återkallelse av fiskelicens, personlig fiskelicens och särskilt tillstånd enligt 21 §, om förbud att verka som befälhavare, om interimistiska beslut som avser prickar, återkallelse eller förbud och om indragning eller begränsning av tillåtna fiskedagar enligt 52–56 och 57 a §§.

Av paragrafens andra stycke framgår att ett sådant beslut gäller omedelbart, om inte något annat beslutas. Tiden för återkallelse räknas från den dag som anges i beslutet, dock tidigast från delgivningen av beslutet.

Landningsavgift

I 59 § fiskelagen finns slutligen en bestämmelse om särskild avgift, som benämns *landningsavgift*. Enligt denna paragraf får regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer meddela föreskrifter om att den som landar en otillåten fångst ska åläggas att betala en särskild avgift. Avgiften ska beslutas av Havs- och vattenmyndigheten och bestämmas till ett belopp som motsvarar den otillåtna fångstens värde. Om det finns särskilda skäl, ska avgiften få sättas ned eller helt efterges.

6.3.9 Bestämmelser om överklagande

När det gäller frågor som inte rör vattenbruket får länsstyrelsens beslut enligt fiskelagen eller enligt föreskrifter som meddelats med stöd av fiskelagen överklagas till Havs- och vattenmyndigheten.¹³¹ Havs- och vattenmyndighetens beslut i enskilda fall enligt fiskelagen eller enligt föreskrifter som meddelats med stöd av lagen, får överklagas till allmän förvaltningsdomstol. Detsamma gäller Havs- och vattenmyndighetens beslut i enskilda fall enligt kontrollförfordningen.¹³² Beslut om överföring av prickar¹³³ får dock inte överklagas.

Det krävs prövningstillstånd vid överklagande till kammarrätt.¹³⁴

¹³¹ Se 60 § första stycket fiskelagen.

¹³² Se 60 § tredje stycket fiskelagen.

¹³³ Överföring av prickar enligt artikel 92.2 i kontrollförfordningen.

¹³⁴ Se 60 § fjärde stycket fiskelagen.

6.3.10 Bilagan till fiskelagen

Bilagan till fiskelagen reglerar svenska medborgares rätt att fiska i enskilt vatten. I bilagan finns en förteckning över vilka fiskarter och redskap som är tillåtna att fiska med inom i bilagan angivna geografiska områden. Bilagan innehåller även särskilda bestämmelser om bl.a. hur djupt vattnet måste vara i ett visst område för att fisket ska vara tillåtet.

6.4 GFP-lagen

Såsom framgår av avsnitt 6.3 ovan infördes GFP-lagen i syfte att möjliggöra kompletteringar av EU-förordningar på fiskeriområdet. Sedan lagen hade varit i kraft i ett år ändrades den så att nationella bestämmelser för fisket fördes över till fiskelagen,¹³⁵ vilket innebar att alla nationella regler för fisket samlades i fiskelagen. Övriga frågor rörande den gemensamma fiskeripolitiken, dvs. marknads- och strukturfrågor på fiskeområdet reglerades fortsättningsvis i GFP-lagen.¹³⁶

6.4.1 Inledande bestämmelser och tillämpningsområde

GFP-lagen utgör framför allt en lag med bemyndiganden. I lagens inledande paragraf anges i huvudsak att lagen innehåller bestämmelser som behövs för att EU:s gemensamma fiskeripolitik ska kunna genomföras i Sverige. Med EU:s förordningar om den gemensamma fiskeripolitiken avses EU:s förordningar om

- åtgärder för bevarande och förvaltning av fiskresurserna,
- stöd för åtgärder inom ramen för den gemensamma fiskeripolitiken och den integrerade havspolitik, och
- marknadsreglering av fiskeri- och vattenbruksprodukter.¹³⁷

¹³⁵ Prop. 1995/96:8 s. 1.

¹³⁶ Prop. 1995/96:8 s. 17.

¹³⁷ Se 1 § första och andra styckena GFP-lagen. Av tredje stycket framgår vidare att lagen inte ska tillämpas när det handlar om sådana bestämmelser i EU:s förordningar om den gemensamma fiskeripolitiken som helt faller inom tillämpningsområdet för livsmedelslagen (2006:804).

6.4.2 Bestämmelser om nationella föreskrifter som kompletterar EU-förordningarna

I GFP-lagen bemyndigas regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer att, i fråga om EU:s förordningar om den gemensamma fiskeripolitiken, meddela föreskrifter som kompletterar eller behövs för att verkställa förordningarna. I lagen tydliggörs att bemyndigandet inte gäller föreskrifter om frågor som omfattas av fiskelagen.¹³⁸

6.4.3 Bestämmelser om uppgiftsskyldighet

I GFP-lagen regleras även att regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får, om det handlar om andra verksamheter än fiske, meddela föreskrifter om att näringsidkare som befattar sig med bl.a. fiskeriprodukter som omfattas av EU:s förordningar om den gemensamma fiskeripolitiken, ska lämna uppgifter om förhållanden av betydelse för tillämpningen av förordningarna.¹³⁹

6.4.4 Bestämmelser om tillsyn och kontroll

Av GFP-lagen framgår att den eller de myndigheter som regeringen bestämmer ska utöva tillsyn och kontroll av efterlevnaden av de regler i EU:s förordningar om den gemensamma fiskeripolitiken som inte gäller fiske. Detsamma gäller föreskrifter meddelade med stöd av GFP-lagen. Regeringen får även meddela föreskrifter om att en tillsynsmyndighet får överlåta viss tillsyn till en annan myndighet.¹⁴⁰

En tillsynsmyndighet får enligt GFP-lagen besluta om de förelägganden och förbud som behövs för att bestämmelserna i EU:s förordningar om den gemensamma fiskeripolitiken och föreskrifter meddelade med stöd av GFP-lagen ska följas. Föreläggandena och förbuden får förenas med vite.¹⁴¹ Vid tillsyn enligt GFP-lagen har tillsynsmyndigheten rätt att få tillträde till fartyg, fordon, områden, anläggningar, byggnader, lokaler och andra utrymmen där fiskeri-

¹³⁸ Se 2 § GFP-lagen.

¹³⁹ Se vidare 3 § GFP-lagen.

¹⁴⁰ Se 4 § GFP-lagen.

¹⁴¹ Se 5 § GFP-lagen.

och vattenbruksprodukter hanteras.¹⁴² Myndigheten har även rätt att göra de undersökningar och få de upplysningar som behövs för tillsynen. Den som är föremål för tillsyn ska även tillhandahålla den hjälp som behövs för tillsynen.¹⁴³ Polismyndigheten ska om tillsynsmyndigheten begär det, lämna den hjälp som behövs vid tillsynen.¹⁴⁴

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får besluta om avgifter för tillsyn enligt GFP-lagen¹⁴⁵. Regeringen eller myndigheten får även meddela föreskrifter om att den som tar emot stöd eller betalar avgifter enligt EU:s förordningar om den gemensamma fiskeripolitiken ska föra anteckningar om stödet och avgifterna¹⁴⁶. Därutöver innehåller GFP-lagen ett generellt bemyndigande om att regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om hur tillsynen och kontrollen ska bedrivas¹⁴⁷.

6.4.5 Bestämmelser om ränta, sanktionsavgifter och straff

GFP-lagen innehåller också bestämmelser om ränta, straff och sanktioner enligt vad som framgår nedan.

Ränta

Av GFP-lagen framgår att regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om att ränta ska betalas på belopp enligt EU:s förordningar om den gemensamma fiskeripolitiken. Detta gäller om beloppet betalas efter förfallodagen, eller mottagaren inte är berättigad till beloppet och detta ska betalas tillbaka.¹⁴⁸

¹⁴² Här kan noteras att det krävs beslut om husrannsakan om den som kontrolleras vägrar att samarbeta.

¹⁴³ Se 6 § första och andra styckena GFP-lagen. Av 7 § framgår att bestämmelserna i 6 § första och andra styckena också gäller för Europeiska kommissionen, Europeiska revisionsrätten och för inspektörer som utsetts av dessa institutioner. Enligt 7 a § ska bestämmelserna i 6 och 7 §§ GFP-lagen inte tillämpas vid kontroller och inspektioner på plats som genomförs enligt lagen (2017:244) om kontroller och inspektioner på plats av Europeiska byrån för bedrägeribekämpning.

¹⁴⁴ Se 6 § tredje stycket GFP-lagen.

¹⁴⁵ Se 6 § fjärde stycket GFP-lagen.

¹⁴⁶ Se 8 § GFP-lagen.

¹⁴⁷ Se 9 § GFP-lagen.

¹⁴⁸ Se 10 § GFP-lagen.

Sanktionsavgifter

Bestämmelser om sanktionsavgifter vid överträdelser av bestämmelser i EU:s förordningar om den gemensamma fiskeripolitiken finns i 10 a–10 f §§ GFP-lagen samt 6 kap. 2 b–d §§ fiskeförordningen och bilaga 2 till förordningen. Sanktionsavgift kan utgå vid överträdelser av bestämmelser om uppgiftsskyldighet eller märkningskrav i EU:s förordningar eller föreskrifter meddelade med stöd av 2 och 3 §§ GFP-lagen, vilka är kompletterande bestämmelser till förordningarna och bestämmelser om uppgiftsskyldighet.

Vilka överträdelser som sanktionsavgift kan utgå för och med vilka belopp finns specificerat i bilaga 2 till fiskeförordningen. Om ett vite har dömts ut för en viss gärning får sanktionsavgift inte beslutas för samma gärning, se 10 d § GFP-lagen. Av 10 b § första stycket GFP-lagen framgår att sanktionsavgift ska tas ut även om överträdelsen inte har skett uppsåtligen eller av oaktsamhet. Enligt 10 b § andra stycket GFP-lagen ska en sanktionsavgift däremot inte tas ut om det är oskäligt. Vid prövningen av oskäligheten ska det särskilt beaktas

1. om överträdelsen har berott på sjukdom som medfört att den avgiftsskyldige inte förmått att på egen hand göra det som han eller hon varit skyldig att göra och inte heller förmått att uppdra åt någon annan att göra det,
2. om överträdelsen annars berott på en omständighet som den avgiftsskyldige varken kunnat förutse eller borde ha förutsett och inte heller kunnat påverka,
3. vad den avgiftsskyldige gjort för att undvika att en överträdelse skulle inträffa, eller
4. om det är fråga om en enstaka överträdelse som saknar betydelse i kontrollhänseende eller är obetydlig med hänsyn till syftet med den bestämmelse som har överträtts.

Enligt 10 c § första stycket GFP-lagen beslutar den myndighet som regeringen bestämmer om sanktionsavgift.¹⁴⁹ Av paragrafens andra stycke framgår att innan sanktionsavgift beslutas ska den som anspråket riktas mot ha fått tillfälle att yttra sig. Om denne inte har fått tillfälle att yttra sig inom två år från det att överträdelsen skedde får någon sanktionsavgift inte beslutas.

Enligt 10 e § GFP-lagen får ett beslut om sanktionsavgift verkställas enligt utsökningsbalken när det har fått laga kraft. Av 10 f § GFP-lagen framgår dock att sanktionsavgiften faller bort om beslutet inte har verkställts inom fem år från det att beslutet fått laga kraft.

Straff

Bestämmelser om straff finns i 11–12 §§ GFP-lagen. Av 11 § framgår att den som uppsåtligen eller av grov oaktsamhet bryter mot EU:s förordningar om den gemensamma fiskeripolitiken eller föreskrifter meddelade med stöd av GFP-lagen i fråga om kvalitetsnormer och andra bestämmelser för handeln med fiskeri- och vattenbruksprodukter ska dömas till böter eller fängelse i högst ett år. Det ska dock inte dömas till ansvar om gärningen kan leda till en sanktionsavgift enligt föreskrifter som meddelats med stöd av 10 a §. Om ett vite har dömts ut får det, enligt 12 § GFP-lagen, inte dömas till ansvar enligt GFP-lagen för samma gärning. Av 11 § andra stycket framgår att det inte ska dömas till ansvar enligt första stycket om gärningen är ringa eller belagd med straff enligt brottsbalken, lagen (2000:1254) om straff för smuggling eller fiskelagen.

6.4.6 Bestämmelser om överklagande

När en myndighet har fattat ett beslut enligt GFP-lagen i ett särskilt fall får det överklagas hos allmän förvaltningsdomstol. Det krävs prövningstillstånd för att överklaga ett sådant beslut till kammarrätt.¹⁵⁰

¹⁴⁹ Av 6 kap. 2 b § fiskeförordningen framgår att det är Havs- och vattenmyndigheten och Jordbruksverket som inom sina respektive ansvarsområden beslutar om sanktionsavgift. Myndigheterna får inom sina respektive ansvarsområden meddela närmare föreskrifter om hur sanktionsavgifter ska betalas.

¹⁵⁰ Se 13 § GFP-lagen.

6.5 Fiskeförordningen

Den i dag gällande fiskeförordningen trädde i kraft i samband med Sveriges inträde i EU¹⁵¹ och har därefter ändrats ett flertal gånger. Förordningen kompletterar både fiskelagen och GFP-lagen.

6.5.1 Inledande bestämmelser

Av fiskeförordningens första kapitel framgår att förordningen innehåller föreskrifter om

1. fiske och vattenbruk inom Sveriges sjöterritorium och inom Sveriges ekonomiska zon,
2. fiske från svenska fartyg utanför Sveriges ekonomiska zon,
3. marknadsreglering för fiskeri- och vattenbruksprodukter, och
4. stöd för isbrytarhjälp.

Förordningen rymmer även de föreskrifter som behövs för att EU:s gemensamma fiskeripolitik ska kunna genomföras i Sverige.¹⁵²

6.5.2 Allmänna bestämmelser om fisket

I fiskeförordningens andra kapitel finns den stora delen av förordningens bestämmelser om fisket.¹⁵³ Kapitlet är omfattande och innehåller bestämmelser om bl.a. rätten till fiske, bemyndiganden att meddela föreskrifter om fiske och bestämmelser om fiskelicenser samt dispenser. Av bestämmelserna framgår att kapitlet inte ska tillämpas i den utsträckning det strider mot bestämmelserna i artskyddsförordningen eller dess föreskrifter. Kapitlet ska inte heller tillämpas i den utsträckning det strider mot de särskilda föreskrifterna i 2 a kap. om Torneälvens fiskeområde¹⁵⁴, vilka vi kommer att behandla i avsnitt 6.5.3 nedan.

¹⁵¹ Se övergångsbestämmelserna till SFS 1994:1716.

¹⁵² Se 1 kap. 1 § fiskeförordningen.

¹⁵³ Se även 2 a kap. om fisket i Torneälvens fiskeområde.

¹⁵⁴ Se 2 kap. 1 § fiskeförordningen.

Bestämmelser som rör rätten till fiske

Länsstyrelsen prövar ansökningar om tillstånd att sätta ut eller sträcka ut fasta redskap. Sådana tillstånd får som huvudregel endast ges till fiskare som bedriver yrkesmässigt fiske.¹⁵⁵

Som vi har beskrivit i avsnitt 6.3.3 får utländska medborgare fiska med handredskap på samma villkor som svenska medborgare.¹⁵⁶ Av fiskeförordningen och fiskelagen följer att Havs- och vattenmyndigheten får meddela föreskrifter om även annan rätt till fiske för utländska medborgare i Sveriges territorialhav och i Sveriges ekonomiska zon, om en sådan rätt följer av internationella överenskommelser.¹⁵⁷ Fisk som fångas med stöd av tillstånden får i enlighet med kontrollförordningen inte säljas.¹⁵⁸ Vi kommer att återkomma till dessa bestämmelser i kapitel 12.

Föreskrifter för fisket

Fiskeförordningen innehåller ett förbud mot att fiska mal och flodpärlmussla, samt sådana arter av fisk, vattenlevande kräftdjur och vattenlevande blötdjur som är markerade med N i artskyddsförordningens (2007:845) bilaga 1. Sådana arter kräver noggrant skydd enligt art- och habitatdirektivet.¹⁵⁹ Havs- och vattenmyndigheten eller länsstyrelsen får dock besluta om undantag från detta förbud om det finns vetenskapliga eller andra särskilda skäl för det.¹⁶⁰ Fiskeförordningen innehåller även bestämmelser om förbud mot att bedriva fiske med bl.a. gift, sprängämnen och elektrisk ström.¹⁶¹ Även från bl.a. detta förbud får Havs- och vattenmyndigheten eller länsstyrelsen meddela undantag.¹⁶²

¹⁵⁵ Se 2 kap. 2 § fiskeförordningen.

¹⁵⁶ Se 13 § första stycket och 8 samt 9 §§ fiskelagen.

¹⁵⁷ Se 2 kap. 3 § fiskeförordningen och 13 § tredje stycket fiskelagen.

¹⁵⁸ Se 2 kap. 4 § fiskeförordningen.

¹⁵⁹ Se 2 kap. 5 § och bilaga 1 till artskyddsförordningen.

¹⁶⁰ Se 2 kap. 21 § första stycket fiskeförordningen.

¹⁶¹ Se 2 kap. 6 § första stycket fiskeförordningen. Av andra och tredje styckena i samma paragraf framgår att hummer eller krabba inte får inte fångas vid dykning och att det, i fråga om sådana arter av fisk, vattenlevande kräftdjur och vattenlevande blötdjur som har markerats med N eller F i bilaga 1 till artskyddsförordningen, är förbjudet att för fiske använda medel eller metoder som inte är selektiva och som lokalt kan medföra att populationen av arten försvinns eller utsätts för en allvarlig störning.

¹⁶² Se 2 kap. 21 § fiskeförordningen.

Bemyndiganden att meddela föreskrifter om fiske

Havs- och vattenmyndigheten får med stöd av fiskeförordningen meddela föreskrifter för bl.a. fiskevårdens och fiskets bedrivande. Bemyndigandena i denna del avser föreskrifter om

- förbud eller begränsningar av fisket med avseende på vilken fisk som får fångas, användningen av fiskefartyg, fiskemetoder eller fiskeredskap, och fiske inom vissa områden eller för vissa ändamål¹⁶³ och
- skyldighet att ta ombord och föra i land fisk som har fångats, förbud mot att behålla fisk som fångats, bearbeta fisk ombord, förvara fisk i sump eller omlasta, föra i land, föra in i landet eller saluhålla fisk.¹⁶⁴

Ytterligare bemyndiganden avser föreskrifter för fiskets bedrivande om fördelning av fiskemöjligheter enligt artikel 16.6 och 16.7 i grundförordningen och om hur sådana fiskemöjligheter får överlåtas av en fiskelicensinnehavare.¹⁶⁵ Myndigheten får också meddela föreskrifter om tillstånd för fiske av en viss art, inom ett visst område, med ett visst fiskefartyg eller med användning av vissa redskap eller fiskemetoder.¹⁶⁶ Genom fiskeförordningen ges myndigheten även föreskriftsrätt i fråga om att kräftfiske på allmänt vatten i Väneren, Vättern, Hjälmaren och Storsjön i Jämtland endast får bedrivas efter tillstånd av myndigheten eller av länsstyrelsen.¹⁶⁷

Producentorganisationers behandling av personuppgifter och direktåtkomst

Fiskeförordningen innehåller även bestämmelser om producentorganisationers behandling av personuppgifter. Bestämmelserna innebär bl.a. att en producentorganisation som erkänts av Jordbruks-

¹⁶³ Se 2 kap. 7 § första stycket fiskeförordningen. Enligt andra stycket samma paragraf får föreskrifter enligt första stycket som gäller i andra vatten än havet och vattnen längs kusterna och Väneren, Vättern, Mälaren och Hjälmaren samt Storsjön i Jämtland till första definitiva vandringshindret, endast meddelas för att skydda särskilt hotade arter eller stammar av nationellt intresse.

¹⁶⁴ Se 2 kap. 7 § fjärde stycket fiskeförordningen.

¹⁶⁵ Se 2 kap. 7 § femte stycket fiskeförordningen.

¹⁶⁶ Se 2 kap. 7 § tredje stycket fiskeförordningen.

¹⁶⁷ Se 2 kap. 8 § fiskeförordningen.

verket är personuppgiftsansvarig för behandlingen av sådana personuppgifter som har lämnats ut till organisationen från Havs- och vattenmyndighetens databas. En sådan producentorganisation får behandla personuppgifterna i syfte att förmedla överlåtelser av fiskemöjligheter mellan fiskare, om den registrerade har lämnat sitt samtycke till behandlingen. Producentorganisationen får vidare ha direktåtkomst till uppgifter i Havs- och vattenmyndighetens databas om fiskemöjligheter och om fångster som rapporterats enligt artikel 14, 15 eller 28 i kontrollförordningen.¹⁶⁸

Kräftpest

I fiskeförordningen finns bestämmelser som syftar till att förhindra spridning av kräftpest. Bestämmelserna rymmer bl.a. förbud mot att använda redskap för kräftfiske i olika vatten utan att först desinfektera dem och mot att fånga kräftor i ett område som har förklarats vara kräftpestsmittat.¹⁶⁹

Hänsyn till naturvärden

Havs- och vattenmyndigheten får enligt fiskeförordningen meddela föreskrifter om vilken hänsyn som ska tas till naturvårdens intressen vid fiske. Vidare får Havs- och vattenmyndigheten eller länsstyrelsen besluta att det i ett ärende enligt fiskelagen ska göras en analys av vilken inverkan en fiskemetod eller utsättande av en fiskart har på miljön. En sådan analys kan exempelvis vara relevant i ett ärende om tillstånd att sätta ut en fiskart i syfte att förstärka eller återintroducera förekomster av ursprungliga arter i ett vattenområde.¹⁷⁰

Märkning och utmärkning av fiskeredskap

Av fiskeförordningen framgår att fiskeredskap och fisksumpar ska märkas så att det framgår vem som är användare och om denne är yrkesfiskare eller fritidsfiskare, samt om fisket sker med enskild

¹⁶⁸ Se 2 kap. 8 a–8 c §§ fiskeförordningen.

¹⁶⁹ Se 2 kap. 9–11 §§ fiskeförordningen.

¹⁷⁰ Se 2 kap. 12 § fiskeförordningen och t.ex. 5 § Havs- och vattenmyndighetens föreskrifter (HVMFS 2021:7) om att sätta ut eller flytta fisk i naturen.

fiskerätt. Havs- och vattenmyndigheten får meddela föreskrifter om sådan märkning och om utmärkning av fiskeredskap.¹⁷¹

Utplantering av fisk m.m.

Enligt fiskeförordningen krävs som huvudregel tillstånd från länsstyrelsen för att sätta ut fisk eller flytta fisk från ett vattenområde till ett annat, och för att bedriva fiskodling.¹⁷² Sådana åtgärder kan även kräva en särskild tillståndsprövning enligt 7 kap. 28 a–29 b §§ miljöbalken.¹⁷³

Fiskelicens och personlig fiskelicens

Frågor om fiskelicens och personlig fiskelicens prövas enligt fiskeförordningen av Havs- och vattenmyndigheten. En förutsättning för att få fiskelicens är att fisket i fråga ska ha anknytning till svensk fiskerinäring.¹⁷⁴ Vid bedömningen av om kravet på anknytning till svensk fiskerinäring är uppfyllt ska prövningsmyndigheten särskilt ta hänsyn till om

1. värdet av den fångst som sökanden under ett kalenderår landar i Sverige uppgår till minst hälften av dennes totala fångst,
2. minst hälften av sökandens fiskefärder utgår från en svensk hamn,
3. minst hälften av deltagarna i sökandens fiske är bosatta här i landet, eller
4. sökanden har ett fast driftställe i Sverige.¹⁷⁵

¹⁷¹ Se 2 kap. 14 och 15 §§ fiskeförordningen.

¹⁷² Utredningen föreslår i delbetänkandet, SOU 2023:74, att det inte längre ska krävas tillstånd enligt fiskeförordningen för fiskodling.

¹⁷³ Se 2 kap. 16 § fiskeförordningen. I 17 a–18 §§ finns ytterligare bestämmelser om att sätta ut eller flytta fisk.

¹⁷⁴ Se 30 § fiskelagen.

¹⁷⁵ Se 2 kap. 19 § fiskeförordningen.

Havs- och vattenmyndigheten får enligt fiskeförordningen meddela föreskrifter om kravet på att fiskekapacitet ska föras ut ur den svenska fiskeflottan.¹⁷⁶ Myndigheten får även meddela föreskrifter om vilka särskilda villkor som ska vara uppfyllda för att en ny licens ska kunna utfärdas efter återkallelse.¹⁷⁷

Av fiskeförordningen framgår vidare att Havs- och vattenmyndigheten prövar ansökningar om tillstånd att från ett svenskt fartyg fiska i en utländsk ekonomisk zon eller fiskezon.¹⁷⁸

Dispenser

Fiskeförordningen innehåller bestämmelser om undantag från bl.a. förbud att fiska vissa arter och förbud eller begränsningar att använda vissa redskap.¹⁷⁹ Havs- och vattenmyndigheten får besluta om undantag från sådana förbud om det finns vetenskapliga eller andra särskilda skäl för det.¹⁸⁰ När det gäller sådana arter av fisk, vattenlevande kräftdjur och vattenlevande blötdjur som har markerats med N i bilaga 1 till artskyddsförordningen får undantag endast medges om de förutsättningar som anges i 14 § artskyddsförordningen är uppfyllda.¹⁸¹ Detsamma gäller sådana arter som har markerats med N eller F i bilagan.¹⁸² Enligt 14 § artskyddsförordningen får en dispens endast ges om

1. det inte finns någon annan lämplig lösning,
2. dispensen inte försvårar upprätthållandet av en gynnsam bevarandestatus hos artens bestånd i dess naturliga utbredningsområde, och

¹⁷⁶ Se 2 kap. 19 § fjärde stycket fiskeförordningen och 30 § första stycket 4 fiskelagen. I artikel 23.1 i grundförordningen anges att medlemsstaterna ska förvalta inträden i och utträden ur sina flottor på ett sådant sätt att ny kapacitet som kommer in i flottan utan offentligt stöd kompenseras genom att åtminstone motsvarande kapacitet först dras tillbaka utan offentligt stöd.

¹⁷⁷ Se 2 kap. 19 a § fiskeförordningen.

¹⁷⁸ Se 2 kap. 20 § fiskeförordningen. Av paragrafen framgår vidare att endast ansökningar från den som har fiskelicens får beviljas och att Havs- och vattenmyndigheten får överlämna en ansökan till regeringens prövning om ansökan gäller outnyttjade fiskemöjligheter enligt artikel 12.4, 12.6 eller 47.4 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2017/2403.

¹⁷⁹ Se 2 kap. 21 § fiskeförordningen som hänvisar till 5 och 6 §§ samma förordning och 9 a § första stycket fiskelagen. Se även avsnittet "Foreskrifter för fisket" ovan.

¹⁸⁰ Om undantaget endast avser 5 och 6 §§ prövas frågan av länsstyrelsen.

¹⁸¹ Se 2 kap. 22 § fiskeförordningen.

¹⁸² Av bilaga 1 till artskyddsförordningen framgår bl.a. följande. Arter som har markerats med N kräver noggrant skydd enligt art- och habitatdirektivet. Arten finns upptagen i bilaga 4 till art- och habitatdirektivet. Arter som har markerats med F har enligt art- och habitatdirektivet ett sådant unionsintresse att insamling i naturen och exploatering kan bli föremål för särskilda förvaltningsåtgärder. Arten finns upptagen i bilaga 5 till art- och habitatdirektivet.

3. dispensen behövs

- a) för att skydda vilda djur eller växter eller bevara livsmiljöer för sådana djur eller växter,
- b) för att undvika allvarlig skada, särskilt på gröda, boskap, skog, fiske, vatten eller annan egendom,
- c) av hänsyn till allmän hälsa och säkerhet eller av andra tvingande skäl som har ett allt överskuggande allmänintresse,
- d) för forsknings- eller utbildningsändamål,
- e) för återinplantering eller återinförsel av arten,
- f) för den uppfödning av en djurart eller den artificiella förökning av en växtart som krävs för återinplantering eller återinförsel enligt e, eller
- g) för att under strängt kontrollerade förhållanden selektivt och i liten omfattning tillåta insamling och förvaring av vissa exemplar i en liten mängd.

6.5.3 Särskilda föreskrifter om fisket i Torneälvens fiskeområde

I 2 a kap. fiskeförordningen finns särskilda bestämmelser om fisket i Torneälvens fiskeområde.¹⁸³ Bestämmelserna motsvarar i huvudsak bestämmelserna om fiske i gränsälvsoverenskommelsen med Finland (SÖ 2010:21) och den till överenskommelsen hörande fiskestadgan.¹⁸⁴ Vi återkommer till gränsälvsoverenskommelsen i avsnitt 6.10.1 nedan.

I Torneälvens fiskeområde finns fredningszoner inom vilka fiskeredskap eller andra anordningar inte får placeras eller användas så att fiskens gång i zonen kan hindras eller så att fisken inte kan komma

¹⁸³ Områdets avgränsning framgår av bilaga 3 till fiskeförordningen.

¹⁸⁴ Bestämmelserna om fiske i gränsälvsoverenskommelsen och dess stadga har i huvudsak införts i fiskeförordningen genom transformation. Havs- och vattenmyndigheten ska enligt 2 a kap. 17 § fiskeförordningen årligen ta fram ett underlag om behov av avvikelser från vissa av bestämmelserna i fiskestadgan. Regeringen får enligt 19 § tredje–sjätte styckena fiskelagen meddela föreskrifter om avvikelser från dessa bestämmelser.

dit eller inte kan röra sig där.^{185,186} För fiskeområdet gäller vidare särskilda bestämmelser om tillåtna fångstredskap¹⁸⁷ samt förbjudna redskap och fiskemetoder¹⁸⁸. När det gäller vilka fångstredskap som är tillåtna görs bl.a. vissa skillnader mellan fiske efter lax och öring respektive fiske efter andra arter. Bestämmelserna om Torneälvens fiskeområde avser därutöver bl.a. fiskeredskaps konstruktion och placering, märkning av redskap, fiskesäsongen och fredningstiderna.¹⁸⁹ De reglerar vidare vilka myndigheter som ansvarar för förvaltningen av fisket och för övervakningen av efterlevnaden av föreskrifter om fisket i området.¹⁹⁰

6.5.4 Marknadsreglering för fiskeri- och vattenbruksprodukter

I fiskeförordningens tredje kapitel finns bestämmelser som syftar till att marknadsregleringen av fiskeri- och vattenbruksprodukter inom ramen för EU:s gemensamma fiskeripolitik¹⁹¹ ska kunna genomföras i Sverige.¹⁹² Av bestämmelserna framgår att Jordbruksverket prövar frågor om bl.a. erkännande av producentorganisationer och branschorganisationer. Jordbruksverket får även meddela föreskrifter som kompletterar EU-förordningarna om den gemensamma fiskeripolitiken och föreskrifter som behövs för verkställigheten av förordningarna, i frågor som avser bl.a. erkännanden enligt ovan samt import och export av fiskeriprodukter.¹⁹³

¹⁸⁵ Se 2 a kap. 2 § första stycket och bilaga 3 till fiskeförordningen samt 18 a § fiskelagen. Fredningszonerna har sin grund i 3 § i den fiskestadga som ingår i gränsöversenskommelsen mellan Sverige och Finland.

¹⁸⁶ Dessutom är allt slags fiske med småryssjor, redskap försedda med botten samt kroknät och andra redskap för fångst av lax eller öring förbjudet i den del av havet som avgränsas av älvmynningen och en linje dragen från södra stranden av Salmenlahtis mynning via de södra uddarna av Kraaseli och Tirro, över Sellö nordvästra spets till Pirkkiö nordvästra udde. Se 2 a kap. 2 § andra stycket och jämfört med 3 § i fiskestadgan.

¹⁸⁷ Se 2 a kap. 3–3 a §§ fiskeförordningen.

¹⁸⁸ Se 2 a kap. 4–4 a §§ fiskeförordningen.

¹⁸⁹ Se 2 a kap. 5–17 §§ fiskeförordningen.

¹⁹⁰ Se 2 a kap. 15–16 §§ fiskeförordningen.

¹⁹¹ Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 1379/2013.

¹⁹² Se 3 kap. 1 § fiskeförordningen.

¹⁹³ Se vidare 3 kap. 2–3 §§ fiskeförordningen.

6.5.5 Isbrytarhjälp

Av fiskeförordningens fjärde kapitel framgår att Jordbruksverket får lämna stöd i form av ekonomiskt bidrag för isbrytarhjälp för yrkesfiskets behov.¹⁹⁴ Ansökan om stöd ska göras till Sjöräddnings-sällskapet.¹⁹⁵

6.5.6 Uppgiftsskyldighet, tillsyn och kontroll

Uppgiftsskyldighet

I fiskeförordningens femte kapitel finns bl.a. bestämmelser om att befälhavare på fiskefartyg, den som har fiskelicens eller personlig fiskelicens, och den som utan sådan licens fiskar för att sälja fångsten i sådan omfattning och med sådan varaktighet att det är att anse som näringsverksamhet, ska lämna uppgifter om fisket. Havs- och vattenmyndigheten får meddela föreskrifter om bl.a. vilka uppgifter som ska lämnas. Vidare får Jordbruksverket och Havs- och vattenmyndigheten meddela föreskrifter om uppgiftsskyldighet för närings-idkare som befattar sig med fiskeriprodukter som omfattas av EU-förordningar om den gemensamma fiskeripolitiken.¹⁹⁶ Kapitlet innehåller även bestämmelser om att vissa myndigheter ska lämna uppgifter till andra myndigheter.¹⁹⁷

¹⁹⁴ Se 4 kap. 1–3 §§ fiskeförordningen.

¹⁹⁵ Se Jordbruksverkets föreskrifter, SJVFS 2012:39.

¹⁹⁶ Se 5 kap. 1 § fiskeförordningen.

¹⁹⁷ Havs- och vattenmyndigheten ska enligt 1 a § lämna uppgifter om bl.a. fiskefartyg och licenser till Kustbevakningen för dess verksamhet inom fiskerikontrollen. Vidare ska Havs- och vattenmyndigheten enligt 1 b § till Livsmedelsverket lämna sådana uppgifter om landningar som kan antas behövas för att bedöma om det bör göras en anmälan enligt 7 § förordningen (2011:1494) om vissa fiskarter från Östersjöområdet. Därutöver får Havs- och vattenmyndigheten i enlighet med 1 c § lämna sådana uppgifter till behöriga myndigheter inom EU eller i tredjeland som behövs för fiskerikontroll. Enligt 1 d § ska Havs- och vattenmyndigheten snarast underrätta Polismyndigheten och åklagare om beslut enligt 55 § (interimistiska beslut om att tilldela prickar eller återkalla en licens eller om förbud) eller 56 § fiskelagen (återkallelse på grund av upprepade överträdelser). Av 1 e § framgår vidare en skyldighet för Kustbevakningen och Polismyndigheten att till Havs- och vattenmyndigheten lämna de uppgifter som denna kan antas behöva vid prövning av frågor om bl.a. sanktionsavgifter. En domstol ska enligt 1 f § snarast skicka en kopia av en dom som avser brott enligt fiskelagen, om domen inte rör flyttning av fisk mellan fiskodlingar eller odling av fisk, till Havs- och vattenmyndigheten. Har någon åtalats för ett brott enligt fiskelagen och har beslut enligt 55 § eller 56 § fjärde stycket fiskelagen meddelats ska domstolen, om åtalet läggs ned eller ogillas, i enlighet med 5 kap. 1 f § andra stycket fiskeförordningen snarast underrätta Havs- och vattenmyndigheten. Om Havs- och vattenmyndigheten i enlighet med 1 d § har lämnat en underrättelse om exempelvis ett interimistiskt beslut att tilldela prickar Havs- och vattenmyndigheten ska

Tillsyn och kontroll

Av fiskeförordningens bestämmelser om tillsyn framgår bl.a. att fisketillsynsmän förordnas av länsstyrelsen.¹⁹⁸ Vidare framgår att Havs- och vattenmyndigheten, Jordbruksverket och länsstyrelsen får meddela de förelägganden och förbud som behövs för att fiskelagen, föreskrifter som meddelats med stöd av lagen eller föreskrifter om fisket i EU:s förordningar om den gemensamma fiskeripolitiken ska efterlevas.¹⁹⁹

Havs- och vattenmyndigheten ansvarar enligt fiskeförordningen, inom sitt verksamhetsområde, för tillsynen över att EU-förordningar om den gemensamma fiskeripolitiken, föreskrifter som har meddelats med stöd av GFP-lagen och nationella bestämmelser om fiske följs.²⁰⁰ När det gäller marknadsregleringen av fiskeri- och vattenbruksprodukter ansvarar Jordbruksverket för tillsyn över att EU-förordningar om den gemensamma fiskeripolitiken, föreskrifter som har meddelats med stöd av GFP-lagen, och nationella bestämmelser om marknadsreglering av fiskeri- och vattenbruksprodukter följs.²⁰¹

Kustbevakningen ska enligt fiskeförordningen kontrollera efterlevnaden av bestämmelser om fiske även på land i anslutning till områden som anges i kustbevakningslagen (2019:32).²⁰²

Förordningens bestämmelser om tillsyn och kontroll innehåller även bemyndiganden. Jordbruksverket bemyndigas att meddela föreskrifter om att den som tar emot stöd eller betalar avgift enligt EU-förordningar om den gemensamma fiskeripolitiken ska föra anteckningar om sådant stöd och sådana avgifter.²⁰³ Vidare får Havs- och vattenmyndigheten och Jordbruksverket meddela de föreskrifter

enligt 1 f § tredje stycket snarast underrättas om ett beslut att lägga ner en förundersökning om brott som legat till grund för t.ex. ett interimistiskt beslut enligt 55 § fiskelagen, om Havs- och vattenmyndigheten dessförinnan har lämnat en underrättelse om enligt 1 d §. Av 1 g § framgår att Havs- och vattenmyndigheten bl.a. ansvarar för samordningen av arbetet med data som omfattas av Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2017/1004 av den 17 maj 2017 om upprättande av en unionsram för insamling, förvaltning och användning av data inom fiskerisektorn och till stöd för vetenskaplig rådgivning rörande den gemensamma fiskeripolitiken och om upphävande av rådets förordning (EG) nr 199/2008. Vidare framgår bl.a. att Jordbruksverket ska bistå Havs- och vattenmyndigheten när det gäller data som omfattas av EU-förordningen.

¹⁹⁸ Se 5 kap. 2 § fiskeförordningen.

¹⁹⁹ Se 5 kap. 3 § fiskeförordningen.

²⁰⁰ Se vidare 5 kap. 4 § fiskeförordningen.

²⁰¹ Se vidare 5 kap. 4 a § fiskeförordningen.

²⁰² Se 5 kap. 5 § fiskeförordningen.

²⁰³ Se vidare 5 kap. 6 § fiskeförordningen.

som behövs för tillsynen och kontrollen av efterlevnaden av EU-förordningar om den gemensamma fiskeripolitiken och nationella föreskrifter på området. Havs- och vattenmyndigheten får även meddela föreskrifter om inspektion och kontroll som grundar sig på internationella överenskommelser och rekommendationer. Myndigheten får därutöver meddela föreskrifter om skyldigheter i fråga om bl.a. vägning av fångst, märkning av partier av fiskeriprodukter, information som ska följa med partier av fiskeriprodukter, och dokumentation av uppgifter i syfte att säkerställa spårbarhet av fiskeriprodukter.²⁰⁴

6.5.7 Övriga frågor

Bestämmelser om behörig myndighet

Av fiskeförordningens sjätte kapitel framgår att Havs- och vattenmyndigheten och Jordbruksverket, inom sina ansvarsområden och om inte annat följer av andra föreskrifter, ska utföra de uppgifter som ankommer på en behörig myndighet eller medlemsstat enligt EU-förordningarna om den gemensamma fiskeripolitiken. Vidare framgår att Havs- och vattenmyndigheten är ansvarig myndighet för de uppgifter inom fiskeområdet som inte tydligt hör till Jordbruksverkets ansvarsområde. I paragrafen regleras därutöver att Havs- och vattenmyndigheten och Jordbruksverket får överlämna till annan myndighet att fullgöra viss uppgift.²⁰⁵

Bestämmelser om avgifter och verkställbarhet

Havs- och vattenmyndigheten får enligt fiskeförordningen meddela föreskrifter om ansökningsavgifter för bl.a. fiskelicens och personlig fiskelicens. Myndigheten får även meddela föreskrifter om avgifter för tillsyn över efterlevnaden av EU-förordningar om den gemensamma fiskeripolitiken på fiskeområdet.²⁰⁶ Fiskeförordningen innehåller även bestämmelser om en särskild avgift vid otillåten fångst och om sanktionsavgifter enligt fiskelagen och GFP-lagen. Den särskilda avgiften ska som utgångspunkt motsvara den otillåtna fångstens värde

²⁰⁴ Se vidare 5 kap. 7–7 a § fiskeförordningen.

²⁰⁵ Se vidare 6 kap. 1 § fiskeförordningen.

²⁰⁶ Se vidare 6 kap. 2 § fiskeförordningen.

medan sanktionsavgifter ska tas ut enligt bilagorna 1 och 2 till fiskeförordningen.²⁰⁷

Fiskeförordningen innehåller även en bestämmelse om omedelbar verkställbarhet av beslut i enskilda fall.²⁰⁸

Bestämmelser om prickar, återkallelse, förbud och indragning eller begränsning av fiskedagar

Havs- och vattenmyndigheten prövar enligt fiskeförordningen frågor om bl.a. tilldelning och radering av prickar, återkallelse av fiskelicens, personlig fiskelicens och särskilt tillstånd till fiske, samt förbud att verka som befälhavare.²⁰⁹

Bestämmelser om överklagande

Av fiskeförordningen avslutande bestämmelser framgår att enbart Havs- och vattenmyndighetens, länsstyrelsens och Jordbruksverkets beslut enligt 2 kap., 3 kap., 5 kap. och 6 kap. 2 a och 5 a-5 c §§ samma förordning får överklagas.²¹⁰ Besluten överklagas till allmän förvaltningsdomstol i enlighet med 40 § förvaltningslagen (2017:900).^{211,212}

²⁰⁷ Se vidare 6 kap. 2 a–2 c §§ fiskeförordningen. Av 2 c § framgår att Havs- och vattenmyndigheten och Jordbruksverket får meddela närmare föreskrifter om hur sanktionsavgifter ska betalas.

²⁰⁸ Enligt 6 kap. 5 § fiskeförordningen får Havs- och vattenmyndigheten och Jordbruksverket inom sina ansvarsområden bestämma att beslut i enskilda fall enligt denna förordning eller enligt föreskrifter som har meddelats med stöd av denna förordning ska gälla omedelbart.

²⁰⁹ Se vidare 6 kap. 5 b och 5 c §§ fiskeförordningen. Fiskeförordningen rymmer vidare bemyndiganden för Havs- och vattenmyndigheten att meddela föreskrifter om indragning eller begränsning av antalet tillåtna dagar för fiske och om radering av prickar, se vidare 5 a § och 5 c § andra stycket.

²¹⁰ I 2 kap. finns bestämmelser om fisket och vattenbruket, i 3 kap. finns bestämmelser om marknadsreglering av fiskeriprodukter och vattenbruksprodukter, i 5 kap. finns bestämmelser om uppgiftsskyldighet, tillsyn och kontroll, i 6 kap. 2 a finns bestämmelser om särskild avgift och i 5 a-5 c §§ finns bestämmelser om bl.a. prickar, återkallelse, förbud och indragning eller begränsning av fiskedagar.

²¹¹ Se 6 kap. 6 § fiskeförordningen.

²¹² Vidare framgår av 6 kap. 7 § att länsstyrelsen ska föra register över sina beslut enligt lagen (1981:533) om fiskevårdsområden samt att Havs- och vattenmyndigheten får meddela de ytterligare föreskrifter som behövs för verkställigheten av samma lag. Därutöver framgår av 8 § att Havs- och vattenmyndigheten och Jordbruksverket, inom sina ansvarsområden, får meddela de ytterligare föreskrifter som behövs för verkställigheten av fiskeförordningen.

6.6 Lagen om överlåtbara fiskerättigheter

I lagen om överlåtbara fiskerättigheter finns bl.a. bestämmelser om en fiskelicensinnehavares möjligheter att överföra överlåtbara andelar (fiskerättigheter) av den individuella fiskekvoten till en annan fiskelicensinnehavare.

Lagen infördes i syfte att främja fartygsstrukturen i det pelagiska yrkesfisket – härmed avsågs en minskning av antalet fartyg i fiskeflottan.²¹³ Enligt tidigare lydelse avsåg lagen enbart det yrkesmässiga *pelagiska* fisket.²¹⁴ Denna avgränsning av lagens tillämpningsområde togs dock bort genom en lagändring år 2014. Lagändringen innebar även att regeringen bemyndigades att ta fram föreskrifter om vilka fiskarter som fiskerättigheter får bestämmas för.^{215, 216}

6.6.1 Inledande bestämmelser

I den inledande paragrafen i lagen om överlåtbara fiskerättigheter fastställs att lagen syftar till att främja att fartygsstrukturen i den svenska fiskeflottan medverkar till att bevara fiskeresurserna och till ett fiske som i övrigt är hållbart i ekonomiskt, miljömässigt och socialt hänseende.²¹⁷

Lagen innehåller definitioner av två begrepp: *fiskelicens* och *nationell fiskekvot*. Med fiskelicens avses ett sådant tillstånd för användning av fiskefartyg som avses i artikel 6 i kontrollförordningen, och med nationell fiskekvot avses den kvot som i fråga om fiske är tillgänglig för fördelning till svenska fartyg enligt EU:s förordningar om den gemensamma fiskeripolitiken.²¹⁸

²¹³ Se prop. 2013/14:184 s. 96.

²¹⁴ Se tidigare gällande lydelse av 1 § lagen om överlåtbara fiskerättigheter

²¹⁵ Se prop. 2013/14:184, betänkande 2013/14: MJU29, rskr. 2013/14:364. Vi beskriver i avsnitt 6.7 nedan att det enligt förordningen om överlåtbara fiskerättigheter får bestämmas fiskerättigheter för arterna sill, skarpsill, makrill, taggmakrill, blåvitling och tobis.

²¹⁶ Havs- och vattenmyndigheten har i en redovisning av ett regeringsuppdrag år 2023, Havs- och vattenmyndigheten (2023-1), bedömt att det behövs ändringar i bl.a. lagen om överlåtbara fiskerättigheter för att lagen ska kunna tillämpas på det demersala fisket. Regeringen har där efter gett Havs- och vattenmyndigheten ett nytt uppdrag att föreslå hur ett system med överlåtbara fiskerättigheter i det svenska fisket efter bottenlevande arter bör utformas. Se regeringsbeslut den 4 maj 2023, LI2023/02424 och LI2023/01496. Havs- och vattenmyndigheten redovisade uppdraget till regeringen den 1 april 2024.

²¹⁷ 1 § lagen om överlåtbara fiskerättigheter.

²¹⁸ 2 § lagen om överlåtbara fiskerättigheter.

6.6.2 Bestämmelser om fiskerättigheter och överlåtelse av fiskerättigheter

I lagen fastställs att Havs- och vattenmyndigheten, för en innehavare av fiskelicens, får bestämma en överlåtbar andel (fiskerättigheter) av den del av den nationella fiskekvoten som görs tillgänglig för fiske genom individuella kvoter. Andelens storlek ska fastställas med ledning av omfattningen av fiskelicensinnehavarens tidigare fiske under en referensperiod.²¹⁹ Fiskerättigheter får enligt lagen överlåtas till en annan fiskelicensinnehavare, om överlåtelsen inte motverkar syftet med lagen. Överlåtelsen ska godkännas av Havs- och vattenmyndigheten.²²⁰ En fiskelicensinnehavare får som huvudregel inneha fiskerättigheter för högst två fartyg samtidigt, och innehavet får motsvara högst tio procent av den nationella fiskekvoten som görs tillgänglig för fiske genom individuella kvoter.²²¹

6.6.3 Bestämmelser om fiskerättigheters giltighetstid m.m.

Fiskerättigheter gäller som utgångspunkt i tio år från dagen för Havs- och vattenmyndighetens beslut. Om en överlåtelse har gjorts, gäller fiskerättigheterna endast under den tid som återstår av den ursprungliga giltighetstiden.²²² Havs- och vattenmyndigheten får besluta att dra in eller begränsa fiskerättigheter om innehavarens fiskelicens har återkallats eller begränsats.²²³ Indragna fiskerättigheter får tilldelas en annan fiskelicensinnehavare.²²⁴

6.6.4 Bestämmelser om bemyndigande och överklagande

Av lagen framgår att regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om hur fiskerättigheterna ska beräknas, och om grunderna för fördelningen av indragna fiskerättigheter. Vidare får regeringen meddela föreskrifter om²²⁵ vilka fiskarter det får bestämmas fiskerättigheter för.

²¹⁹ 3 § lagen om överlåtbara fiskerättigheter.

²²⁰ Närmare reglering finns i 4 § lagen om överlåtbara fiskerättigheter.

²²¹ Se 5 § lagen om överlåtbara fiskerättigheter.

²²² Se 6 § lagen om överlåtbara fiskerättigheter.

²²³ Se 7 § lagen om överlåtbara fiskerättigheter.

²²⁴ Se vidare i 8 § lagen om överlåtbara fiskerättigheter.

²²⁵ Se 9 § lagen om överlåtbara fiskerättigheter.

Havs- och vattenmyndighetens beslut enligt lagen får överklagas hos allmän förvaltningsdomstol. Det krävs prövningstillstånd vid överklagande till kammarrätt.²²⁶

6.7 Förordningen om överlåtbara fiskerättigheter

Förordningen om överlåtbara fiskerättigheter kompletterar lagen om överlåtbara fiskerättigheter.²²⁷ Enligt förordningen får fiskerättigheter bestämmas för arterna sill, skarpsill, makrill, taggmakrill, blåvitling och tobis.²²⁸

Vidare fastställs i förordningen att Havs- och vattenmyndigheten, efter att ha hört Jordbruksverket, får meddela föreskrifter om hur fiskerättigheter ska beräknas och om grunderna för fördelningen av indragna fiskerättigheter enligt lagen om överlåtbara fiskerättigheter. Havs- och vattenmyndigheten bemyndigas även att meddela de föreskrifter som behövs för verkställigheten av lagen.²²⁹

6.8 Myndighetsföreskrifter

6.8.1 Havs- och vattenmyndighetens föreskrifter

Såsom framgår av tidigare avsnitt i detta kapitel är det framför allt Havs- och vattenmyndigheten som har rätt att meddela myndighetsföreskrifter enligt fiskelagstiftningen. Havs- och vattenmyndighetens föreskrifter på fiskeområdet omfattar i dagsläget bl.a. föreskrifter om fiskereglering, kontroll av försäljning av fiskeri- och vattenbruksprodukter, tillstånd för yrkesmässigt fiske, fisketillsyn och fiskevård, utsättning av fisk, samt insamling av data.²³⁰ Vi beskriver nedan kortfattat centrala föreskrifter i frågor om fisket, såsom de var utformade år 2024.

²²⁶ Se 10 § lagen om överlåtbara fiskerättigheter.

²²⁷ Se 1 § förordningen om överlåtbara fiskerättigheter.

²²⁸ Se 2 § förordningen om överlåtbara fiskerättigheter.

²²⁹ Se 3 § förordningen om överlåtbara fiskerättigheter.

²³⁰ Se vidare Havs- och vattenmyndighetens webbplats:

<https://www.havochvatten.se/vagledning-foreskrifter-och-lagar/foreskrifter.html>.

Föreskrifter om det yrkesmässiga fisket

Föreskrifter om fiskereglering

Havs- och vattenmyndighetens föreskrifter (HVMFS 2018:11) om befälhavares skyldigheter att rapportera och anmäla yrkesmässigt fiske i havet²³¹

Föreskrifterna innehåller bestämmelser om skyldigheten för den som bedriver yrkesmässigt svenskt fiske i havsområden att registrera och rapportera sina fiskeinsatser. Föreskrifterna kompletterar bl.a. IUU-förordningen och kontrollförordningen.²³² Bestämmelserna begränsar inte de skyldigheter som följer av EU:s förordningar om den gemensamma fiskeripolitiken, EU:s avtal med tredje land, internationella överenskommelser eller nationella bestämmelser i det land där fiskefartyget befinner sig. Bestämmelserna reglerar hur rapporteringen ska göras till Sverige och gäller oavsett i vilket lands territorium det svenska fartyget befinner sig. Om ett annat land har andra regler för rapportering och anmälan, är det inget som hindrar att även de reglerna gäller för svenska fartyg.²³³

²³¹ Föreskrifterna är meddelade med stöd av 2 kap. 7 §, 5 kap. 1 och 7 §§ samt 6 kap. 8 § fiskeförordningen.

²³² Se vidare 1 kap. 3 § HVMFS 2018:11.

²³³ Se vidare Havs- och vattenmyndighetens remiss om föreskrifter som gäller befälhavares skyldigheter att rapportera och anmäla yrkesmässigt fiske i havet, s. 4. Remissen finns tillgänglig på Havs- och vattenmyndighetens webbplats: <https://www.havochvatten.se/download/18.43d241ac162020befb36740a/1708780537134/remiss-skyldighet-att-rapportera-och-anmala-yrkesmassigt-fiske-i-havet.pdf>.

Fiskeriverkets föreskrifter (FIFS 2004:25) om resurstillträde och kontroll på fiskets område²³⁴

Föreskrifterna innehåller bestämmelser om registrering av förstahandsmottagare²³⁵, avräkningsnotor²³⁶, deklarationer om övertaganden²³⁷, transportdokument²³⁸, vägning av fisk, fångstintyg enligt IUU-förordningen samt vissa fångstbegränsningar och skyldigheter för fisket. Föreskrifterna kompletterar bl.a. kontrollförordningen, genomförandeförordningen och IUU-förordningen.

Fiskeriverkets föreskrifter (FIFS 2004:36) om fiske i Skagerrak, Kattegatt och Östersjön²³⁹

Föreskrifterna gäller såväl yrkesmässigt som icke yrkesmässigt fiske i Skagerrak, Kattegatt och Östersjön inom Sveriges sjöterritorium och i Sveriges ekonomiska zon. De avser även fiske från svenska fartyg utanför den ekonomiska zonen. Dessutom gäller de för utländska medborgare och fartyg som har rätt att fiska i Sveriges sjöterritorium eller i Sveriges ekonomiska zon, om inte annat följer av EU:s förordningar om den gemensamma fiskeripolitiken eller av internationella överenskommelser. Föreskrifterna kompletterar bestämmelserna om fiske i EU:s förordningar om den gemensamma

²³⁴ Föreskrifterna är meddelade med stöd av 2 kap. 7 §, 5 kap. 1, 4 och 7 §§, 6 kap. 1, 2, 6 a och 8 §§ fiskeförordningen och 2 § förordningen om överlåtbara fiskerättigheter.

²³⁵ Med förstahandsmottagare avses enligt vad som framkommer av 10 kap. 1 § i föreskrifterna auktionsinrättningar och andra som, när fråga är om sådan handel med fisk som omfattas av EU:s gemensamma fiskeripolitik, i första handelsledet köper fisk eller förmedlar fisk till försäljning. Vidare avses den som i första handelsledet köper fisk eller förmedlar fisk till försäljning från Vätern, Vättern, Hjälmaren, Mälaren och Storsjön i Jämtland. Båda dessa kategorier av förstahandsmottagare ska, enligt samma paragraf, som huvudregel vara registrerade hos Havs- och vattenmyndigheten.

²³⁶ Med avräkningsnota menas avräkningsnotor enligt artikel 62 och i artikel 63.1 i kontrollförordningen. Registrerade förstahandsmottagare ska enligt 11 kap. 1 § i föreskrifterna lämna sådana avräkningsnotor till Havs- och vattenmyndigheten efter avslutad försäljning.

²³⁷ Med deklarationer om övertagande menas enligt 11 kap. 6 § i föreskrifterna sådana deklarationer som avses i artikel 66 och i artikel 67.1 i kontrollförordningen. En sådan deklaration, vilken avser situationer när fiskeriprodukter är avsedda för försäljning i ett senare skede, ska enligt föreskrifterna lämnas till Havs- och vattenmyndigheten inom 48 timmar efter landningen.

²³⁸ Ett sådant transportdokument som avses i artikel 68.1 i kontrollförordningen ska enligt 11 kap. 9 § föreskrifterna av transportören sändas eller lämnas till Havs- och vattenmyndigheten. Av artikel 68.5 i kontrollförordningen framgår att ett sådant transportdokument ska innehålla uppgifter om bl.a. försändelsens destination, namnet på fiskefartyget som har landat produkterna, FAO:s trebokstavskod för varje art och det relevanta geografiska området där fångsterna togs samt mängder av varje art.

²³⁹ Föreskrifterna är meddelade med stöd av 2 kap. 3, 7, 12 och 15 §§, 6 kap. 2, 8 §§ fiskeförordningen.

fiskeripolitiken.²⁴⁰ I föreskrifterna fastställs trålgränsen i Kattegatt, Skagerrak respektive Östersjön.²⁴¹ Föreskrifterna innehåller därutöver allmänna bestämmelser om bl.a. skyldighet att återutsätta fisk²⁴², mätning av maskstorlekar i fiskeredskap²⁴³, hantering av redskap²⁴⁴ och förbud mot viss fiskemetod²⁴⁵. De innehåller vidare särskilda fiskerättsliga bestämmelser om svenskt och danskt fiske i närmare angivna områden i Kattegatt, Skagerrak och Öresund som tillhör det andra landet.²⁴⁶ I föreskrifterna finns även gemensamma bestämmelser för Skagerrak, Kattegatt och Östersjön om bl.a. fredade arter, fredningstider och fiskemetoder²⁴⁷, samt särskilda bestämmelser om fiskemetoder i Skagerrak och Kattegatt²⁴⁸ respektive Östersjön²⁴⁹. Till föreskrifterna hör också ett relativt omfattande antal bilagor som bl.a. anger delområdena i Östersjön, gränser mellan sötvattensområdena och kustvattenområdet, fredningsområden, samt bestämmelser om fiske efter ål med stöd av fisketillstånd.

²⁴⁰ Se vidare 1 kap. 1 föreskrifterna.

²⁴¹ Se 1 kap. 5 § och bilaga 4 till föreskrifterna.

²⁴² Utsättningsskyldigheten innebär bl.a. att fisk av en viss art, som fångas när det är förbjudet att fiska efter arten, genast ska släppas ut i vattnet vare sig den är levande eller död. Se vidare 1 kap. 8 § föreskrifterna.

²⁴³ Mätning vid kontroll av nätredskap ska enligt 1 kap. 9 § i föreskrifterna ske i enlighet med kommissionens förordning (EG) nr 129/2003 av den 24 januari 2003 om närmare bestämmelser för fastställande av maskstorlek och garntjocklek på nätredskap. Detta gäller enligt bestämmelsen även om det fiske i vilket redskapet används inte omfattas av EU:s förordningar om den gemensamma fiskeripolitiken.

²⁴⁴ Av 1 kap. 10 § i föreskrifterna framgår bl.a. att det vid fiske inte får vidtas åtgärder som motverkar ändamålet med bestämmelserna i föreskrifterna om minsta tillåten maskstorlek, artsortering, rist, flyktöppningar eller annan anordning för selektering av undermålig fisk. Det får enligt samma paragraf inte heller vidtas åtgärder som på något sätt motverkar ändamålet med bestämmelser för begränsning av fångstmöjligheter.

²⁴⁵ I 1 kap. 11 § i föreskrifterna finns ett förbud mot fiske med krokredskap.

²⁴⁶ Se vidare 2 kap. i föreskrifterna. Konventionen den 31 december 1932 med Danmark angående fiskeriförhållandena i de till Sverige och Danmark gränsande farvattnen (SÖ 1933:13) har införlivats i 2 kap. i föreskrifterna. Se vidare avsnitt 6.10.2.

²⁴⁷ Se vidare 3 kap. i föreskrifterna.

²⁴⁸ Se vidare 4 kap. i föreskrifterna.

²⁴⁹ Se vidare 5 kap. i föreskrifterna.

Fiskeriverkets föreskrifter (FIFS 2004:37) om fiske i sötvattensområdena²⁵⁰

Som framgår av namnet innehåller föreskrifterna bestämmelser om fiske i sötvattensområden. I likhet med föreskrifterna om fiske i Skagerrak, Kattegatt och Östersjön rymmer föreskrifterna om fiske i sötvattensområden bestämmelser om bl.a. återutsättningsskyldighet, mätning av maskstorlekar i fiskeredskap, hantering av redskap och förbud mot viss fiskemetod.²⁵¹ Föreskrifterna innehåller även bestämmelser om personlig fiskelicens²⁵² och om fisket i vissa vattenområden²⁵³, samt bestämmelser för vattendrag som mynnar i Skagerrak och Kattegatt²⁵⁴ respektive Östersjön²⁵⁵. Till föreskrifterna hör ett flertal bilagor med bestämmelser som bl.a. anger fredningsområden, samt bestämmelser om fiske efter ål.

Föreskrifter om tillstånd för yrkesmässigt fiske

Havs- och vattenmyndighetens föreskrifter (HVMFS 2014:19) om licens och tillstånd för yrkesmässigt fiske i havet²⁵⁶

Som framgår av benämningen innehåller föreskrifterna bestämmelser om licens och tillstånd för svenskt yrkesmässigt fiske i havet.²⁵⁷ Bestämmelserna gäller som komplettering till och för verkställighet av bl.a. grundförordningen, kontrollförordningen och genomförandeförordningen.²⁵⁸

I föreskrifterna finns regler om processen för ansökan om fiskelicens respektive fisketillstånd och särskilda regler om fisketillstånd för

- fiske efter pelagiska arter,
- fiske med torskfångande redskap,

²⁵⁰ Föreskrifterna är meddelade med stöd av 2 kap. 7, 8, 12, 14, 19 a §§, 5 kap. 1, 7 §§, 6 kap. 2, 8 §§ fiskeförordningen.

²⁵¹ Se 1 kap. 4–7 §§ i föreskrifterna.

²⁵² Se 1 a kap. i föreskrifterna.

²⁵³ Se 2 kap. i föreskrifterna.

²⁵⁴ Se 3 kap. i föreskrifterna.

²⁵⁵ Se 4 kap. i föreskrifterna.

²⁵⁶ Föreskrifterna är meddelade med stöd av 2 kap. 7, 19 och 19 a §§ samt 6 kap. 2, 5 a och 8 §§ fiskeförordningen och 2 § förordningen om överlåtbara fiskerättigheter.

²⁵⁷ 1 kap. 1 § HVMFS 2014:19.

²⁵⁸ Se vidare 1 kap. 3 § HVMFS 2014:19.

- fiske efter havskräfta med bur, och
- fiske efter nordhavsräka.²⁵⁹

Föreskrifterna innehåller även bestämmelser om demersala årliga fiskemöjligheter respektive pelagiska fiskerättigheter och årliga pelagiska fiskemöjligheter. De innehåller vidare bestämmelser om fiskerättigheter och fiskemöjligheter som är gemensamma för det demersala och det pelagiska fisket.

Av bestämmelserna om demersala fiskemöjligheter framgår bl.a. att en fiskelicensinnehavare som omfattas av tillståndskrav för vissa i föreskrifterna angivna fisken får tilldelas årliga demersala fiskemöjligheter. Tilldelningen ska som huvudregel utgå från det fiske som Havs- och vattenmyndigheten har kvotavräknat fiskelicensinnehavaren under referensperioden 2011–2014, med undantag från det sämsta året för varje art och kvotområde.²⁶⁰ Den årliga demersala fiskemöjligheten får efter godkännande från Havs- och vattenmyndigheten överlåtas mellan fiskelicensinnehavare under det år som fiskemöjligheten får användas.²⁶¹

Av bestämmelserna om pelagiska fiskerättigheter och årliga pelagiska fiskemöjligheter framgår bl.a. att en fiskelicensinnehavare som omfattas av tillståndskrav för fiske efter pelagiska arter får tilldelas pelagiska fiskerättigheter för i föreskrifterna angivna kvoter. Tilldelningen ska utgå från fiskelicensinnehavarens innehav av fiskerättigheter den 1 november 2019.²⁶² Enligt 4 § lagen om överlåtbara fiskerättigheter får pelagiska fiskerättigheter överlåtas till en annan fiskelicensinnehavare, om överlåtelsen inte motverkar syftet med lagen. En årlig pelagisk fiskemöjlighet får efter godkännande från Havs- och vattenmyndigheten överlåtas mellan fiskelicensinnehavare under det år som fiskemöjligheten får användas.²⁶³

Föreskrifternas gemensamma bestämmelser om fiskerättigheter och fiskemöjligheter avser bl.a. överlåtelser enligt lagen om överlåtbara fiskerättigheter och överskridanden av fiskerättigheter eller fiskemöjligheter.²⁶⁴

²⁵⁹ Se 9 kap. Fisketillstånd enligt Fiskeriverkets föreskrifter (FIFS 2004:36) om fiske i Skagerrak, Kattegatt och Östersjön.

²⁶⁰ Se vidare 10 kap. 1–3 §§ HVMFS 2014:19.

²⁶¹ Se vidare 10 kap. 12 § HVMFS 2014:19.

²⁶² Se vidare 11 kap. 1–3 §§ HVMFS 2014:19.

²⁶³ Se vidare 11 kap. 13 § HVMFS 2014:19.

²⁶⁴ Se vidare 12 kap. HVMFS 2014:19.

Föreskrifter om fritidsfisket

Fiskeriverkets föreskrifter om fiske i Skagerrak, Kattegatt och Östersjön och om fiske i sötvattensområden, vilka vi har beskrivit ovan, avser såväl yrkesfisket som fritidsfisket och är centrala för fiskevården vid fritidsfisket längs kusterna och i de stora sjöarna.²⁶⁵ I sammanhanget bör även Fiskeriverkets föreskrifter (FIFS 1994:14) om märkning och utmärkning av fiskeredskap, som också avser både yrkesfisket och fritidsfisket, nämnas. Föreskrifterna innehåller relativt detaljerade bestämmelser om hur fiskeredskap ska vara märkta respektive utmärkta.²⁶⁶

6.9 Lagen om fiskevårdsområden

Av lagen framgår att fiske som tillhör eller utgör två eller flera fastigheter²⁶⁷ kan sammanföras till ett fiskevårdsområde och fiskerättsägarna inom området bilda en fiskevårdsområdesförening. Detta i syfte att samordna fisket och fiskevården och främja fiskerättsägarnas gemensamma intressen. Fiskevård innebär enligt lagen åtgärder till skydd och stöd för fisk samt vattenlevande blöt- och kräftdjur. Vidare framgår att föreningens verksamhet inte får omfatta fiske i enskilt vatten utan stöd av enskild fiskerätt.²⁶⁸

Det är länsstyrelsen som prövar ansökningar om och beslutar om bildande av fiskevårdsområden. Länsstyrelsen ska i samband med sitt beslut även pröva och fastställa stadgar för fiskevårdsområdesföreningen, bl.a. när det gäller grunderna för hur fisket ska utnyttjas och hur fiskevården ska bedrivas.²⁶⁹ Som förutsättningar för att bilda ett fiskevårdsområde gäller bl.a. att bildandet är lämpligt med hänsyn till vattenområdets och fiskets beskaffenhet och omfattning, samt förhållandena i övrigt.²⁷⁰ Denna lämplighetsprövning ska enligt förarbetena omfatta såväl fiskevårdsområdets geo-

²⁶⁵ Se Havs- och vattenmyndighetens webbplats: <https://www.havochvatten.se/vagledning-foreskrifter-och-lagar/lagstiftning-direktiv-och-forordningar/lagstiftning-som-fritidsfisket.html>.

²⁶⁶ Här kan dock noteras att det för fiske i havet finns bestämmelser i genomförandeförordningen till kontrollförordningen.

²⁶⁷ Om det finns särskilda skäl kan ett fiskevårdsområde även bildas av fiske som tillför endast en fastighet om fastigheten har flera ägare. Detsamma gäller fiske som utgör en fastighet. Se 1 § tredje stycket lagen om fiskevårdsområden.

²⁶⁸ Se vidare 1 § lagen om fiskevårdsområden.

²⁶⁹ Se vidare 3, 8 och 16 §§ lagen om fiskevårdsområden.

²⁷⁰ Se 6 § lagen om fiskevårdsområden.

grafiska omfattning som föreningsstadgarnas grundläggande föreskrifter för verksamheten, inklusive i fråga om exempelvis vilka redskap som får användas i området. Prövningen ska vidare ske mot bakgrund av syftena i 1 §: att samordna fisket och fiskevården och främja fiskerättsägarnas gemensamma intressen.²⁷¹ Ett fiskevårdsområde får som huvudregel vidare inte bildas om ägarna av det fiske som det är fråga om mera allmänt motsätter sig bildandet och har beaktansvärda skäl för det.²⁷²

En fiskevårdsområdesförening ska ha en styrelse som företrädar föreningen mot tredje man.²⁷³ Föreningens stadgar ska bl.a. ange grunderna för hur fisket ska utnyttjas och hur fiskevården ska bedrivas. Vidare ska det framgå om föreningens verksamhet är begränsad till fiske med vissa redskap eller till fiske efter vissa arter.²⁷⁴ En fiskevårdsområdesförening får besluta om upplåtelse av fiske inom fiskevårdsområdet.²⁷⁵

6.10 Särskilt om lagstiftning som rör överenskommelser med andra länder

6.10.1 Gränsälvsoverenskommelsen mellan Sverige och Finland

År 2010 trädde den i dag gällande gränsälvsoverenskommelsen med Finland i kraft.²⁷⁶ Överenskommelsen syftar i huvudsak till att trygga möjligheterna för båda parterna till skäligt nyttjande av gränsälvarna, förebygga översvämnings- och miljöolyckor, samordna de program, planer och åtgärder som behövs för att uppnå de mål som bestäms för vattnets kvalitet och vattnets hållbara nyttjande, samt i övrigt främja samarbetet mellan parterna i vatten- och fiskefrågor.²⁷⁷ Det

²⁷¹ Se vidare prop. 1980/81:153 s. 60–61.

²⁷² Se vidare 7 § lagen om fiskevårdsområden. Av förarbetena (prop. 1980/81:153 s. 59–60) framgår bl.a. att detta opinionsvillkor innebär att det bör göras en helhetsbedömning av de invändningar som görs mot ett förslaget fiskevårdsområde eller föreslagna stadgar, samt att det då i första hand bör beaktas hur många fiskerättsägare som motsätter sig ett bildande. Hänsyn ska dock enligt förarbetena även tas till bl.a. det förhållandet att bildandet kan betyda mer för vissa fiskerättsägare än för andra.

²⁷³ Se vidare 18 § lagen om fiskevårdsområden.

²⁷⁴ Se vidare 16 § lagen om fiskevårdsområden.

²⁷⁵ Se vidare 23 § lagen om fiskevårdsområden.

²⁷⁶ Överenskommelsen ersatte den tidigare gränsälvsoverenskommelsen från 1971 vilken gällde som svensk lag från och med januari 1972 till och med september 2010. Se SÖ 2010:21 och prop. 2009/10:212 s. 47.

²⁷⁷ Se artikel 2 i gränsälvsoverenskommelsen.

geografiska tillämpningsområdet för överenskommelsens bestämmelser om fisket utgörs av Torneälvens fiskeområde, vilket definieras i överenskommelsens artikel 23.²⁷⁸

Av lagen (2010:897) om gränsälvsoverenskommelse mellan Sverige och Finland framgår att överenskommelsen ska gälla som svensk lag, förutom vad avser artiklarna 23–26 och 29, samt fiskestadgan för Torneälvens fiskeområde. De angivna artiklarna och fiskestadgan har i stället införts i den svenska fiskelagen respektive fiskeförordningen, vilket vi har berört ovan.²⁷⁹

6.10.2 Andra överenskommelser med grannländer

Vi har i avsnitt 5.5.1 beskrivit huvudregeln om att EU:s fiskefartyg ska ha lika tillträde till fiskeresurser i alla unionens vatten.²⁸⁰ Såsom framgår av avsnittet finns det undantag från denna huvudregel som bl.a. innebär att medlemsstaterna har möjlighet att begränsa tillträde för vissa fartygs- och fiskerigrupper inom ett kustområde på högst tolv nautiska mil från baslinjerna.²⁸¹ Denna möjlighet att begränsa tillträdet får inte påverka tillämpningen av arrangemangen för de unionsfiskefartyg som för andra medlemsstaters flagg, enligt befintliga

²⁷⁸ Torneälvens fiskeområde utgörs enligt artikel 23 av:

- a) Könkämäälven och Muonioälven samt den del av Torneälven och de sjöar i vilka riksgränsen mellan Sverige och Finland löper (gränsälvarna),
- b) de vattendrag som är sidogrenar till gränsälvarna, dock inte biflöden,
- c) Torneälvens mynningsgrenar, och
- d) den del av Bottenviken som ligger norr om och inom en linje från Haparanda hamn över Skomakarens nordostligaste punkt, Ylikaris östligaste punkt, Sarvenkatajas nordligaste punkt och därifrån i rakt östlig riktning till riksgränsen samt därifrån söderut längs riksgränsen till Torneå och Kemi kommungräns och vidare i nordöstlig riktning längs kommungränsen till fastlandet

²⁷⁹ Av förarbetena framgår att gränsälvsoverenskommelsen innehåller bestämmelser som berör såväl myndigheters som enskildas handlande och att de därför måste införlivas i svensk författning för att kunna tillämpas i Sverige. Som framgår ovan har huvuddelen av överenskommelsen införts i svensk lagstiftning genom att det i lagen om gränsälvsoverenskommelse mellan Sverige och Finland föreskrivs att överenskommelsen ska gälla som svensk lag (inkorporation). Detta gäller dock inte de ovan angivna bestämmelserna om fiske vilka i stället har omarbetats och infogats i svensk författningstext (transformation). Före år 2010 innehöll fiskelagen en bestämmelse som angav att lagen inte ska tillämpas i den mån den strider mot föreskrifter om Torne älvs fiskeområde. I förarbetena anges i huvudsak att de bestämmelser i överenskommelsen som reglerar fisket i stället bör införas i fiskelagen och föreskrifter meddelade med stöd av fiskelagen. Detta i syfte att åstadkomma en enhetlig och överskådlig reglering. Se prop. 2009/10:212 s. 67 och 70.

²⁸⁰ Av avsnitt 5.5.1 framgår även att EU har ingått avtal med Norge om ömsesidigt tillträde till fisket i Skagerrak för fartyg som för dansk, svensk eller norsk flagg.

²⁸¹ Enligt nuvarande reglering gäller detta till och med den 31 december 2032.

grannförbindelser mellan medlemsstater samt arrangemangen i bilaga 1 till grundförordningen.²⁸²

Av bilaga 1 till grundförordningen, som tolkats innehålla en kodifiering av den rätt att fiska i andra medlemsstaters territorialhav som tillkommer var och en av medlemsstaterna enligt praxis,²⁸³ framgår att Sverige får bedriva fiske efter samtliga arter i vissa avgränsade områden i Danmarks respektive Finlands kustvatten. Därutöver framgår att Finland och Danmark får bedriva fiske efter samtliga arter inom vissa områden i Sveriges kustvatten.²⁸⁴

Sverige har ingått överenskommelser om fiske med Danmark respektive Finland, vilket vi beskriver nedan. Enligt utredningen om reglering av fiske i marina skyddade områden (N 2022:01) måste fiskebegränsningar som görs med stöd av artikel 5.2 i grundförordningen respektera både det fiske som sker enligt bilaga I och det fiske som sker enligt andra, befintliga grannförbindelser.²⁸⁵ Det kan noteras att det som regleras i grannförbindelsen med Danmark inte fullt ut motsvaras av vad som framgår av bilaga 1 till grundförordningen: i bilagan nämns inte den ömsesidiga rätt till fiske i varandras kustvatten i Öresund som framgår av grannförbindelsen.²⁸⁶

Sveriges överenskommelser med Danmark

Sverige och Danmark ingick 1932 en överenskommelse om fiskeriförhållandena i de till Sverige och Danmark gränsande farvattnen.²⁸⁷ Överenskommelsen reglerar bl.a. i vilken omfattning svenskar och danskar får fiska i det andra landets kustvatten i närmare angivna områden i Kattegatt, Öresund och Östersjön. I dag är gällande bestämmelser i överenskommelsen införda i 2 kap. Fiskeriverkets föreskrifter (FIFS 2004:36) om fiske i Skagerrak, Kattegatt och Östersjön.²⁸⁸ Även en överenskommelse från 1984, om avgränsning av kontinental-

²⁸² Se art. 5.2 i grundförordningen.

²⁸³ SOU 2022:66 s. 50 f.

²⁸⁴ Se vidare avsnitt 5.5.1.

²⁸⁵ SOU 2022:66 s. 52.

²⁸⁶ SOU 2022:6 s. 51.

²⁸⁷ SÖ 1933:13. Konvention den 31 december 1932 med Danmark angående fiskeriförhållandena i de till Sverige och Danmark gränsande farvattnen.

²⁸⁸ Föreskrifterna tas upp i avsnitt 6.8.1.

sockeln och fiskezonerna mellan Sverige och Danmark, har införlivats i samma kapitel i föreskrifterna.²⁸⁹

Sveriges överenskommelse med Finland

År 1975 ingick Sverige och Finland en överenskommelse om ömsesidiga fiskerättigheter i de svenska och finska fiskezonerna i Östersjön.²⁹⁰ Av överenskommelsen framgår att den svenska regeringen dessförinnan hade inrättat en fiskezon utanför Sveriges hela kust, med en yttre gräns i princip tolv nautiska mil från de svenska baslinjerna. Vidare framgår att det i Finland, genom lag, hade inrättats en fiskezon som omfattar motsvarande havsområde i Finland. I överenskommelsen regleras i huvudsak att fiskefartyg hemmahörande i Sverige respektive Finland ska ha rätt att bedriva traditionellt fiske i det andra landets fiskezon i Östersjön.

6.11 Gränsdragning mellan fiskelagstiftning och annan relevant nationell lagstiftning

6.11.1 Nationell miljölagstiftning med bäring på fisket

Miljöbalken

Miljöbalkens tillämpningsområde

Såsom vi beskriver i avsnitt 6.2.1 framgår det av miljöbalkens portalparagraf att bestämmelserna i balken syftar till att främja en hållbar utveckling som innebär att nuvarande och kommande generationer tillförsäkras en hälsosam och god miljö. I paragrafen fastställs vidare att en sådan utveckling bygger på insikten att naturen har ett skyddsvärde och att människans rätt att förändra och bruka naturen är förknippad med ett ansvar för att förvalta naturen väl. Dessutom anges att miljöbalken ska tillämpas så att

²⁸⁹ SÖ 1985:54. Överenskommelse den 9 november 1984 med Danmark om avgränsning av kontinentalsockeln och fiskezonerna mellan Sverige och Danmark.

²⁹⁰ SÖ 1975:57. Ministeriell noteväxling med Finland om ömsesidiga fiskerättigheter i de svenska och finska fiskezonerna i Östersjön. Helsingfors den 24 november 1975.

1. människors hälsa och miljön skyddas mot skador och olägenheter oavsett om dessa orsakas av föroreningar eller annan påverkan,
2. värdefulla natur- och kulturmiljöer skyddas och vårdas,
3. den biologiska mångfalden bevaras,
4. mark, vatten och fysisk miljö i övrigt används så att en från ekologisk, social, kulturell och samhällsekonomisk synpunkt långsiktigt god hushållning tryggas, och
5. återanvändning och återvinning liksom annan hushållning med material, råvaror och energi främjas så att ett kretslopp uppnås.²⁹¹

Av förarbeten till balken framgår att riksdagens fastställda miljömål²⁹² ger ledning vid tillämpning av balken avseende bedömningen av vad en hållbar utveckling innebär.²⁹³ Bestämmelsen om hållbar utveckling måste också läsas tillsammans med andra bestämmelser i balken. I det avseendet är de allmänna hänsynsreglerna m.m. i 2 kap. miljöbalken särskilt viktiga eftersom de anger de materiella miljökraven. Av förarbetena framgår också att balkens samtliga bestämmelser ska tillämpas på ett sådant sätt att balkens mål och syfte bäst tillgodoses.²⁹⁴

I miljöbalken finns ingen specifik bestämmelse som anger balkens tillämpningsområde. Vid balkens införande ansågs det inte nödvändigt med en sådan bestämmelse eftersom tillämpningsområdet ändå bedömdes framgå av balkens bestämmelser.²⁹⁵ Miljöbalken innehåller bl.a. allmänna hänsynsregler till skydd för människors hälsa och miljön (2 kap.), bestämmelser om hushållning med mark- och vattenområden (3–4 kap.), bestämmelser om områdesskydd (7 kap.), bestämmelser om skydd för biologisk mångfald (8 kap.), bestämmelser om miljöfarlig verksamhet (9 kap.) och bestämmelser om vattenverksamhet (11 kap.).

Med hänsyn till miljöbalkens vida tillämpningsområde kan vissa frågor regleras inom både miljöbalken och annan lagstiftning, såsom t.ex. skogsvårds-, fiske- eller jaktlagstiftningen. I balken finns det en särskild bestämmelse som reglerar förhållandet mellan miljöbalken

²⁹¹ 1 kap. 1 § miljöbalken.

²⁹² De nationella miljömålen beskrivs i avsnitt 6.2.1 ovan.

²⁹³ Prop. 1997/98:45 Del 2, s. 8.

²⁹⁴ Prop. 1997/98:45 Del 2, s. 8.

²⁹⁵ Prop. 1997/98:45 Del 1, s. 190.

och annan lagstiftning. I 1 kap. 3 § miljöbalken anges att i fråga om verksamhet som kan orsaka skada eller olägenhet för människors hälsa, miljön eller andra intressen som skyddas enligt miljöbalken tillämpas utöver balken även bestämmelser i annan lag. Utgångspunkten är alltså att miljöbalken och annan lagstiftning, så kallad sektorslagstiftning, är parallellt tillämpliga.²⁹⁶ Miljöbalkens bestämmelser ska enligt uttalanden i förarbeten bara tillämpas inom ramen för sektorslagstiftningen om det anges särskilt.²⁹⁷

Närmare om införandet av miljöbalken och regeringens överväganden kring balkens förhållande till annan lagstiftning

I samband med miljöbalkens införande gjordes följdändringar i annan lagstiftning, t.ex. fiskelagstiftningen. I förarbeten till dessa ändringar gjorde regeringen generella uttalanden om balkens förhållande till annan lagstiftning och av dessa framgår bl.a. följande. Miljöbalken och annan lagstiftning med miljöanknytning gäller parallellt i den bemärkelsen att regler om vad som ska iakttas vid utövandet av en verksamhet kan finnas både i miljöbalken och andra lagar. Den som bedriver verksamhet som regleras också i en annan lag ska följa reglerna både i miljöbalken och den andra lagstiftningen. Om regleringen i den andra lagen bör gälla i stället för motsvarande bestämmelse i miljöbalken, ska det införas en bestämmelse som begränsar möjligheten att ingripa med stöd av balken.²⁹⁸ I fråga om följdändringar i andra lagar för att undvika lagkonflikter uttalade regeringen följande utgångspunkter. Om det direkt kan konstateras att regeln i den andra lagen inte bör gälla ska den ändras eller upphävas. Det är fallet när bestämmelsen endast berör frågor som regleras i miljöbalken, om bestämmelsen inte ställer krav utöver miljöbalken. Om bestämmelsen omfattar annat än sådant som regleras i miljöbalken bör den stå kvar, men bestämmelsen ändras så att materiella krav i nivå med miljöbalkens bestämmelser ställs.²⁹⁹ I förarbetena togs vidare upp att om det uppstår lagkonflikter får dessa lösas genom tillämpning

²⁹⁶ Förhållandet mellan miljöbalken och annan lagstiftning har bl.a. aktualiserats i rättsfallet MOD 2019:31.

²⁹⁷ Prop. 1997/98:90 Del 2, s. 146.

²⁹⁸ Prop. 1997/98:90 Del 2, s. 147 ff.

²⁹⁹ Prop. 1997/98:90 Del 2, s. 148.

av allmänna rättsgrundsatser, t.ex. att specialregel går före en mer allmänt hållen regel.³⁰⁰

Ändringar i fiskelagen vid miljöbalkens införande

I samband med att miljöbalken infördes gjordes ett fåtal ändringar i fiskelagen, bl.a. avseende lagens tillämpningsområde. Av den dåvarande 3 § fiskelagen framgick att lagen inte skulle tillämpas i den mån den stred mot föreskrifter som meddelats med stöd av *naturvårdslagen* (1964:822). Med anledning av att naturvårdslagen upphävdes vid miljöbalkens införande³⁰¹ behövde skrivningen ändras. Den utredning som gjordes inför antagandet av miljöbalken föreslog att den aktuella skrivningen i 3 § fiskelagen skulle ändras på så sätt att naturvårdslagen skulle bytas ut mot miljöbalken.³⁰² Den föreslagna ändringen kritiserades dock vid remissbehandlingen, bl.a. ifrågasatte Fiskeriverket om en hänvisning till miljöbalken överhuvudtaget var nödvändig eftersom balkens bestämmelser gäller utan att hänvisning görs i enskilda lagar. Regeringen var av uppfattningen att utredningens förslag skulle innebära en ökning av antalet fall där fiskelagen får vika för författningar under miljöbalken och att följderna var svåra att bedöma, varför en begränsning skulle göras till föreskrifter meddelade med stöd av 7 eller 8 kap. miljöbalken. Genom en sådan ändring skulle överensstämmelse uppnås med den då gällande regleringen i fiskelagen.³⁰³ Av 3 § fiskelagen framgår numera att lagen inte ska tillämpas i den mån den strider mot föreskrifter som har meddelats med stöd av 7 eller 8 kap. miljöbalken. Vi återkommer till denna bestämmelse i avsnitt 9.9.

6.11.2 Rennäringslagstiftningen

Samernas rätt till fiske enligt rennäringslagen

Vi har tidigare beskrivit att det i fiskelagen regleras att särskilda bestämmelser gäller om samernas rätt till fiske i vissa delar av landet.³⁰⁴ Av rennäringslagen framgår att den som är av samisk

³⁰⁰ Prop. 1997/98:45, Del 1 s. 190 ff.

³⁰¹ 2 § lagen (1998:811) om införande av miljöbalken.

³⁰² SOU 1997:32 s. 201.

³⁰³ Prop. 1997/98:90, Del 2 s. 275 f.

³⁰⁴ Se 3 § femte stycket fiskelagen.

härkomst (same) får använda mark och vatten till underhåll för sig och sina renar i enlighet med bestämmelserna i samma lag. Denna rätt – renskötselrätten – tillhör den samiska befolkningen och grundas på urminnes hävd. Enbart den som är medlem i en sameby får utöva renskötselrätten.³⁰⁵ Rätten omfattar bl.a. rätt till jakt och fiske på utmark inom de delar av en samebys betesområde som hör till renbetesfjällen eller lappmarkerna, när renskötsel är tillåten där.³⁰⁶ Rätten till jakt och fiske gäller på såväl statlig som privat mark.³⁰⁷ Renskötselrätten är en bruksrätt som får bedrivas inom det område som pekas ut i rennäringslagen (renskötselområdet). Renskötselområdet består av året-runt-markerna, i vilka renskötsel får bedrivas hela året, och vinterbetesmarkerna, i vilka renskötsel får bedrivas från och med den 1 oktober till och med den 30 april.³⁰⁸ I Sverige sträcker sig renskötselområdet från Treriksröset i norr till nordvästra delarna av Dalarna i söder, och från riksgränsen mot Norge i väster till Bottenviken och Bottenhavet i öster.³⁰⁹ Enligt rennäringslagen får en sameby eller en medlem i en sameby inte upplåta en rättighet som ingår i renskötselrätten, exempelvis rätten till fiske.³¹⁰

Girjasdomen

År 1993 genomfördes reformen om den fria småviltsjakten. Genom reformen infördes 3 § rennäringsförordningen i syfte att ge allmänheten ökad tillgång till småviltsjakt och fritidsfiske i fjällen. Införandet av bestämmelsen innebär att länsstyrelserna sedan dess *ska* i stället för *får* upplåta småviltsjakt och handredskapsfiske på mark under statens omedelbara disposition ovanför odlingsgränsen och på renbetesfjällen. Reformen mötte dock stark kritik av samebyarna.³¹¹

³⁰⁵ Se 1 § rennäringslagen.

³⁰⁶ Se vidare 25 § rennäringslagen.

³⁰⁷ Se prop. 1992/93:32, bilaga 2 s. 132.

³⁰⁸ Se vidare 3 och 25 §§ rennäringslagen.

³⁰⁹ SOU 2023:46 s. 162.

³¹⁰ Se 31 § rennäringslagen. Upplåtelser på sådan kronomark ovanför odlingsgränsen som står under statens omedelbara disposition och på renbetesfjällen beslutas som huvudregel av länsstyrelsen. Se 32 § rennäringslagen och 2 § rennäringsförordningen (1993:384). Kronomark är enligt 3 § rennäringslagen mark som antingen tillhör eller vid utgången av juni 1992 tillhörde staten.

³¹¹ Införandet av 3 § rennäringsförordningen innebär att länsstyrelserna under vissa förutsättningar *ska* – i stället för *får* – upplåta småviltsjakt och handredskapsfiske på mark under statens omedelbara disposition ovanför odlingsgränsen och på renbetesfjällen. Se vidare SOU 2023:46 s. 159 och 551 f.

Högsta domstolen har i den s.k. Girjas domen, som meddelades år 2020, kommit fram till att rätten att upplåta jakt och fiske på de delar av Girjas samebys byområde som står under statens omedelbara disposition, oaktat upplåtelseförbudet i rennäringslagen, tillhör samebyn och inte staten på grund av urminnes hävd.³¹²

³¹² Se rättsfallet NJA 2020 s. 3. Domstolen slutsatser i målet lyder: "Samebyn har i målet gjort gällande att den har en rätt att upplåta jakt och fiske på området och att denna rätt utgör en ensamrätt i förhållande till staten. Högsta domstolen har funnit att rennäringslagen inte ger samebyn någon sådan rätt [...] men att en motsvarande rätt – avseende det aktuella området – har etablerats genom de rättigheter som enskilda samer tidigare har förvärvat genom urminnes hävd [...]. Följaktligen ska samebyns förstahandsyrkande avseende rätten till upplåtelse på området bifallas. Området utgörs av sådan kronomark som är belägen ovanför odlingsgränsen och som står under statens omedelbara disposition. Det motsvarar därmed den del av samebyns nuvarande byområde som omfattas av 32 § rennäringslagen. Domslutet bör formuleras i enlighet med detta."

7 EU:s reviderade bestämmelser om bl.a. fiskerikontroll

7.1 Inledning

EU har nyligen antagit nya regler när det gäller stora delar av den gemensamma fiskerikontrollen. Den revidering som har gjorts omfattar till största delen ändringar i kontrollförordningen.¹ Men de beslutade ändringarna berör även fem andra rättsakter: IUU-förordningen, förordningen om Europeiska fiskerikontrollbyrån,² den fleråriga planen för Medelhavet,³ den fleråriga planen för Östersjön⁴ och förordningen om den externa flottan⁵. Vi kommer fortsättningsvis att benämna förordningen för ändringsförordningen.⁶

I kapitlet beskriver vi på ett övergripande plan de ändrade bestämmelserna som bedöms vara av betydelse för den nationella fiskelagstiftningen.

¹ I sammanhanget bör även nämnas att vissa bestämmelser i kommissionens nuvarande genomförandeförordning (EU) nr 404/2011 har lyfts in i den ändrade kontrollförordningen.

² Förordningens fullständiga namn är: Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2019/473 av den 19 mars 2019 om Europeiska fiskerikontrollbyrån (kodifiering). Denna brukar även benämnas för EFCA-förordningen.

³ Förordningens fullständiga namn är: Rådets förordning (EG) nr 1967/2006 av den 21 december 2006 om förvaltningsåtgärder för hållbart utnyttjande av fiskeresurserna i Medelhavet, om ändring av förordning (EEG) nr 2847/93 och om upphävande av förordning (EG) nr 1626/94.

⁴ Förordningens fullständiga namn är: Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2016/1139 av den 6 juli 2016 om upprättande av en flerårig plan för bestånden av torsk, sill/strömming och skarpsill i Östersjön och det fiske som nyttjar dessa bestånd, om ändring av rådets förordning (EG) nr 2187/2005 och om upphävande av rådets förordning (EG) nr 1098/2007. De fleråriga planerna behandlas i avsnitt 5.5.1.

⁵ Förordningens fullständiga namn är: Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2017/2403 av den 12 december 2017 om hållbar förvaltning av externa fiskeflottor och om upphävande av rådets förordning (EG) nr 1006/2008.

⁶ Förordningens fullständiga namn är: Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2023/2842 av den 22 november 2023 om ändring av rådets förordning (EG) nr 1224/2009, och om ändring av rådets förordningar (EG) nr 1967/2006 och (EG) nr 1005/2008 och Europaparlamentets och rådets förordningar (EU) 2016/1139, (EU) 2017/2403 och (EU) 2019/473 vad gäller fiskerikontroll.

7.2 Bakgrund till revideringen av kontrollbestämmelserna

I ändringsförordningens ingress finns en redogörelse avseende skälen till revideringen av lagstiftningen. Här framgår att ändringarna bl.a. syftar till att anpassa kontrollförordningens bestämmelser till regleringen i grundförordningen.⁷ I ingressen anges vidare att ett annat skäl för revideringen är att man önskar dra nytta av modern och mer kostnadseffektiv kontrollteknik och ta hänsyn till de senaste vetenskapliga rönen, för att säkerställa att fiske- och vattenbruksverksamheterna är miljömässigt hållbara på lång sikt.⁸ Både större och mindre ändringar görs i förhållande till den tidigare regleringen. De ändrade bestämmelserna ska börja tillämpas vid olika tidpunkter.⁹ I den följande redogörelsen för de ändrade bestämmelserna kommer vi, i den mån det bedöms relevant, att gå in på skälen för de olika ändringarna.

7.3 Ändringar av kontrollförordningen

7.3.1 Ändringar i avdelning I Allmänna bestämmelser

Ändrade definitioner

Bakgrunden till revideringen

Enligt ingressen till ändringsförordningen bör vissa definitioner i kontrollförordningen strykas eller ändras och vissa definitioner läggas till, i syfte att bl.a. öka tydligheten.¹⁰

⁷ Den tidigare gällande kontrollförordningen antogs före grundförordningen och avsåg kontroll och verkställighet av de bestämmelser i den gemensamma fiskeripolitiken som var i kraft vid tiden för antagandet, se vidare punkten 3 i ingressen till ändringsförordningen. Kontrollförordningen ändrades till viss del redan år 2015 för att vara anpassad till bestämmelserna om landningsskyldigheten i den då nya grundförordningen, se vidare Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2015/812 av den 20 maj 2015 om ändring av rådets förordningar (EG) nr 850/98, (EG) nr 2187/2005, (EG) nr 1967/2006, (EG) nr 1098/2007, (EG) nr 254/2002, (EG) nr 2347/2002 och (EG) nr 1224/2009, samt Europaparlamentets och rådets förordningar (EU) nr 1379/2013 och (EU) nr 1380/2013, vad gäller landningsskyldigheten, och om upphävande av rådets förordning (EG) nr 1434/98.

⁸ Punkten 3 i ingressen till ändringsförordningen.

⁹ Punkten 133 i ingressen till ändringsförordningen behandlar förberedelsestider och övergångsbestämmelser.

¹⁰ Se punkten 5 i ingressen till ändringsförordningen.

Nya definitioner och begrepp i kontrollförordningen

Genom ändringen av kontrollförordningen har den tidigare hänvisningen till definitionerna i den upphävda förordningen om den gemensamma fiskeripolitiken från år 2002¹¹ ersatts av en hänvisning till definitionerna i artikel 4 i grundförordningen och artikel 5 i förordningen om den gemensamma marknadsordningen för fiskeri- och vattenbruksprodukter¹².¹³ I det följande beskrivs de ändringar av definitioner och tillägg av begrepp i kontrollförordningen som bedöms ha betydelse för Sveriges fiskelagstiftning.

Fiskeinsats

Fiskeinsats har tidigare inte definierats i kontrollförordningen, men definieras i ändringsförordningen på följande sätt:

[...] verksamhet som innebär sökande efter fisk, utsättning, släpning och upptagning av aktiva fiskeredskap, utsättning och upptagning av passiva fiskeredskap, inbegripet det led då redskapen befinner sig i vattnet, samt överflyttning av eventuell fångst från redskapen och förvaringskassarna eller från en transportkasse till odlingskassar.¹⁴

Definitionen har införts för att klargöra begreppets innebörd och skilja det från termen *fiskeverksamhet*¹⁵ som har ett bredare tillämpningsområde.¹⁶ Utredningen noterar att den nuvarande genomförandeförordningen innehåller en i huvudsak motsvarande definition av begreppet fiskeinsats.¹⁷

¹¹ Rådets förordning (EG) nr 2371/2002 av den 20 december 2002 om bevarande och hållbart utnyttjande av fiskeresurserna inom ramen för den gemensamma fiskeripolitiken. Förordningen upphävdes genom grundförordningen. Av artikel 48.1 i grundförordningen framgår att hänvisningar till den upphävda förordningen ska anses som hänvisningar till grundförordningen.

¹² Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 1379/2013 av den 11 december 2013 om den gemensamma marknadsordningen för fiskeri- och vattenbruksprodukter, om ändring av rådets förordningar (EG) nr 1184/2006 och (EG) nr 1224/2009 och om upphävande av rådets förordning (EG) nr 104/2000.

¹³ Se inledningen i artikel 4 i kontrollförordningen. Av inledningen framgår vidare att definitionerna i grundförordningen och förordningen om den gemensamma marknadsordningen för fiskeri- och vattenbruksprodukter ska gälla om inte annat föreskrivs i kontrollförordningen.

¹⁴ Se artikel 4.1 a i den ändrade kontrollförordningen.

¹⁵ Med *fiskeverksamhet* avses enligt artikel 4.1 i kontrollförordningen ”sökande efter fisk, utsättning, utplacering, släpning och upptagning av fiskeredskap, ombordtagning av fångster, omlastning, bevarande ombord, beredning ombord, överföring, placering i bur, gödning och landning av fisk och fiskeriprodukter”.

¹⁶ Se punkten 14 i ingressen till ändringsförordningen.

¹⁷ Se artikel 2.11 i kommissionens genomförandeförordning (EU) nr 404/2011.

Bestämmelserna i den gemensamma fiskeripolitiken

Kontrollförordningens tidigare gällande definition av *bestämmelserna i den gemensamma fiskeripolitiken* har ersatts med följande definition:

[...] unionens rättsligt bindande akter och tillämpliga internationella skyldigheter för unionen som gäller bevarande, förvaltning och nyttjande av marina biologiska resurser, vattenbruk och beredning, transport och saluföring av fiskeri- och vattenbruksprodukter.¹⁸

I den tidigare definitionen omnämndes gemenskapslagstiftningen men inte EU:s tillämpliga internationella skyldigheter.¹⁹ Vidare användes uttrycket *levande akvatiska resurser* i stället för uttrycket *marina biologiska resurser*.^{20,21}

Fartygspositionsdata

Uppgifter från det satellitbaserade kontrollsystemet för fartyg har ersatts av termen *fartygspositionsdata*. Även den tillhörande definitionen har ändrats med anledning av att det finns ny teknik för att spåra fartyg och sända fartygspositionsdata.²² Den nya definitionen lyder:

[...] data om fiskefartygets identitet, geografiska position, datum, tid, kurs och hastighet som överförs genom övervakningsutrustning ombord på fiskefartyg till flaggmedlemsstatens centrum för fiskerikontroll.²³

¹⁸ Se artikel 4.2 i den ändrade kontrollförordningen.

¹⁹ I detta sammanhang anges följande i punkten 6 i ingressen till ändringsförordningen: "Denna definition bör även omfatta internationella skyldigheter på de områdena som är bindande för unionen och medlemsstaterna, inbegripet, när det gäller aktörer, unionens internationella skyldigheter som är tillämpliga på dem."

²⁰ Enligt punkten 6 i ingressen till ändringsförordningen ändrades definitionen för att förtydliga att den gemensamma fiskeripolitikens tillämpningsområde täcker all unionsrätt på de i definitionen angivna områdena. Detta inbegriper enligt ändringsförordningen regler om tekniska åtgärder och bevarandeåtgärder för marina biologiska resurser, om förvaltning och kontroll av unionsflottor som nyttjar sådana resurser och om beredning, transport och saluföring av fiskeri- och vattenbruksprodukter samt unionens system för att förebygga, motverka och undanröja olagligt, orapporterat och oreglerat fiske (IUU-fiske). Definitionen ändrades även för att omfatta de internationella skyldigheter på områdena som är bindande för unionen och medlemsstaterna.

²¹ Även i definitionerna av *fiskelicens*, *område med fiskebegränsning* och *fritidsfiske* har termen *levande akvatiska resurser* ersatts med termen *marina biologiska resurser*. Av punkten 10 i ingressen till ändringsförordningen framgår att ändringen har gjorts för att anpassa de tre definitionerna till den terminologi som används i grundförordningen.

²² Se punkten 12 i ingressen till ändringsförordningen.

²³ Se artikel 4.12 i den ändrade kontrollförordningen.

Område med fiskebegränsning

Definitionen av *område med fiskebegränsning* har ändrats i syfte att skapa större klarhet.²⁴ Av den nya definitionen framgår till skillnad från tidigare att termen avser specifika geografiskt definierade marina områden inom ett eller flera havsområden. Den nya definitionen lyder:

[...] en specifik, geografiskt definierad yta inom ett eller flera havsområden där all eller viss fiskeverksamhet är tillfälligt eller permanent begränsad eller förbjuden i syfte att förbättra bevarandet av marina biologiska resurser eller skyddet av marina ekosystem enligt bestämmelserna i den gemensamma fiskeripolitiken.²⁵

Landningsplats

Begreppet *landningsplats*, som tidigare inte har definierats i kontrollförordningen, har i ändringsförordningen getts definitionen:

[...] en plats som inte är en kusthamn enligt definitionen i artikel 2.16 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2017/352 [...] och som erkänns officiellt av en medlemsstat för landning.²⁶

Flerårig plan

Definitionen av *flerårig plan* har ändrats för att beakta relevanta bestämmelser i grundförordningen.²⁷ Den nya definitionen lyder:

[...] en plan som avses i artiklarna 9 och 10 i förordning (EU) nr 1380/2013, eller en annan unionsåtgärd som antagits på grundval av artikel 43.2 i EUF-fördraget och som fastställer särskild förvaltning eller återhämtning av vissa fiskbestånd och som omfattar en period som är längre än ett år.²⁸

²⁴ Se punkten 14 i ingressen till ändringsförordningen.

²⁵ Se artikel 4.14 i den ändrade kontrollförordningen.

²⁶ Se artikel 4.15a i den ändrade kontrollförordningen. Se även Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2017/352 av den 15 februari 2017 om inrättande av en ram för tillhandahållande av hamntjänster och gemensamma regler för finansiell insyn i hamnar.

²⁷ Se punkten 9 i ingressen till ändringsförordningen.

²⁸ Se artikel 4.24 i den ändrade kontrollförordningen.

Fiskefartyg och fångstfartyg

Definitionen av begreppet *fiskefartyg* i kontrollförordningen har ändrats och det nya begreppet *fångstfartyg* har införts. Den nya definitionen av fiskefartyg omfattar såväl fångstfartyg som andra fartyg som används för yrkesmässigt nyttjande av marina biologiska resurser. Definitionerna i ändringsförordningen lyder:

fiskefartyg: varje fångstfartyg eller varje annat fartyg som används för yrkesmässigt nyttjande av marina biologiska resurser, såsom stödfartyg, fiskberedningsfartyg, fartyg som deltar i omlastning, bogserbåtar, hjälpfartyg samt transportfartyg som används för transport av fiskeriprodukter, med undantag av containerfartyg och fartyg som enbart används för vattenbruk.²⁹

fångstfartyg: ett fartyg som är utrustat eller används för fångst av marina biologiska resurser för kommersiella ändamål.³⁰

I skälen till ändringarna anges i huvudsak att de flesta av bestämmelserna i kontrollförordningen avser fångstfartyg, men att ett effektivt system för fiskerikontroll förutsätter att även andra fartyg omfattas i vissa fall.³¹ Vi kommer i avsnitt 7.3.2 nedan att beskriva ändringsförordningens krav på fiskelicens – och i vissa fall fisketillstånd – för unionsfångstfartyg och fisketillstånd för övriga unionsfiskefartyg.

Slipping

Slipping är ett nytt begrepp i ändringsförordningen och definieras där enligt följande:

[...] att avsiktligt släppa ut fisk från ett fiskeredskap innan redskapet har tagits ombord helt på ett fångstfartyg.³²

Som skäl för att införa definitionen anges i ändringsförordningen att slipping är en metod där fisk avsiktligt släpps tillbaka från fiskeredskap innan fångsten tas ombord, vilket skulle kunna utgöra en överträdelse av skyldigheten att ta ombord och behålla arter som omfattas av landningsskyldigheten.³³

²⁹ Se artikel 4.31 i den ändrade kontrollförordningen.

³⁰ Se artikel 1.1 (n) i ändringsförordningen enligt vilken definitionen ska läggas till i artikel 4.33 i kontrollförordningen.

³¹ Se vidare punkten 13 i ingressen till ändringsförordningen.

³² Se artikel 4.34 i den ändrade kontrollförordningen.

³³ Se punkten 15 i ingressen till ändringsförordningen.

Fiskeresor och dess unika identifieringsnummer

Genom ändringen av kontrollförordningen har en definition av begreppet *fiskeresor* införts. Definitionen lyder:

[...] varje resa av ett fångstfartyg som inleds vid den tidpunkt då fartyget avgår från en hamn och avslutas vid ankomst till hamn.³⁴

Utredningen noterar att en liknande definition finns i den nuvarande genomförandeförordningen.³⁵

Vidare har det nya begreppet *fiskeresans unika identifieringsnummer* införts i kontrollförordningen. Begreppet definieras:

[...] det särskilda nummer som den elektroniska fiskeloggboken skapar för varje fiskeresor.³⁶

Känslig art

Känslig art har införts som ett nytt begrepp i kontrollförordningen i syfte att säkerställa överensstämmelse med bestämmelserna i EU:s förordning om tekniska åtgärder.³⁷ I ändringsförordningen definieras känslig art på följande sätt:

[...] en känslig art enligt definitionen i artikel 6.8 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2019/1241 [...].³⁸

Fiske utan fartyg och fiskedagens unika identifieringsnummer

Fiske utan fartyg är ett nytt begrepp i kontrollförordningen och definieras i ändringsförordningen enligt följande:

[...] verksamhet med yrkesmässigt nyttjande av marina biologiska resurser där sådana resurser fångas eller skördas utan användning av ett fångstfartyg, till exempel insamling av skaldjur, undervattensfiske, isfiske och strandfiske, inbegripet fiske till fots.³⁹

³⁴ Se artikel 1.1 (n) i ändringsförordningen enligt vilken definitionen ska läggas till i artikel 4.35 i kontrollförordningen.

³⁵ Se artikel 2.11 i kommissionens genomförandeförordning (EU) nr 404/2011.

³⁶ Se artikel 4.36 i den ändrade kontrollförordningen.

³⁷ Se punkten 11 i ingressen till ändringsförordningen.

³⁸ Se artikel 4.37 i den ändrade kontrollförordningen.

³⁹ Se artikel 4.38 i den ändrade kontrollförordningen.

Definitionen har införts i kontrollförordningen i syfte att harmonisera kontrollen av den verksamhet som omfattas.⁴⁰ I samma syfte har det även införts särskilda kontrollåtgärder för sådan verksamhet se vidare avsnitt 7.3.3.

Även *fiskedagens unika identifieringsnummer* är ett nytt begrepp i kontrollförordningen. Det definieras på följande sätt:

[...] det särskilda nummer som skapas för en sammanhängande period av 24 timmar eller delar därav under vilken fiske utan fartyg sker.⁴¹

7.3.2 Ändringar i avdelning III Allmänna villkor för tillträde till vatten och resurser

Ny reglering om fiskelicens och fisketillstånd

Den reviderade kontrollförordningen innehåller ändrade och nya bestämmelser om fiskelicens och fisketillstånd. Bestämmelserna innebär bl.a. att det kommer att krävas *fiskelicens* och under vissa förutsättningar *fisketillstånd* för fångstfartyg som används för yrkesmässigt nyttjande av marina biologiska resurser. För övriga fiskefartyg som bedriver fiskeverksamhet kommer det att krävas *fisketillstånd*. Huvuddelen av de ändrade och nya bestämmelserna om fiskelicens och fisketillstånd ska tillämpas från och med den 10 januari 2026.

Bakgrunden till revideringen

I ingressen till ändringsförordningen anges att bestämmelserna om fiskelicenser och fisketillstånd bör uppdateras och förtydligas. Vidare framgår att syftet med att införa krav på tillstånd för att bedriva fiskeverksamhet för andra unionsfiskefartyg än fångstfartyg är att säkerställa en omfattande kontroll.⁴²

⁴⁰ Se vidare punkten 50 i ingressen till ändringsförordningen.

⁴¹ Se artikel 4.39 i kontrollförordningen.

⁴² Se punkten 16 i ingressen till ändringsförordningen.

De nya bestämmelserna om fiskelicens

Genom de ändrade kontrollbestämmelserna kommer det i likhet med tidigare att krävas en giltig fiskelicens för att använda ett unionsfångstfartyg för yrkesmässigt fiske i havet.⁴³

Enligt de nya bestämmelserna åligger det flaggmedlemsstaten att säkerställa att fiskelicensen uppfyller minimikraven på information för identifiering av, tekniska egenskaper hos och utrustning på ett fångstfartyg. Flaggmedlemsstaten ansvarar även för att säkerställa att informationen i en fiskelicens är korrekt och att den överensstämmer med informationen i kommissionens register över unionens fiskeflotta.⁴⁴ Den nya bestämmelsen överensstämmer till stor del med den motsvarande äldre bestämmelsen, men är mer detaljerat utformad.

Flaggmedlemsstaten ska enligt den nya regleringen – i likhet med vad som gäller i dag – slutgiltigt återkalla en fiskelicens för ett fångstfartyg som är föremål för en åtgärd för anpassning av fiskekapaciteten enligt artikel 22 i grundförordningen.⁴⁵

Kommissionen får genom genomförandeakter fastställa närmare bestämmelser om giltigheten för fiskelicenser som utfärdas av flaggmedlemsstater, samt minimikraven på information för identifiering av, tekniska egenskaper hos och utrustning på ett fångstfartyg som ska ingå i dem.⁴⁶

*De nya bestämmelserna om fisketillstånd*Fisketillstånd för unionsfångstfartyg

I dag gäller under vissa förutsättningar krav på fisketillstånd för unionens fiskefartyg. Genom de nya kontrollbestämmelserna kommer fisketillstånd även att krävas i de fall ett unionsfångstfartyg omfattas av skyldigheten att använda ett elektroniskt fjärrövervakningssystem, inbegripet CCTV.⁴⁷ Kommissionen ska genom genomförandeakter

⁴³ Se artikel 6.1 i den ändrade kontrollförordningen. I den nya bestämmelsen används begreppet marina biologiska resurser i stället för levande akvatiska resurser.

⁴⁴ Se artikel 6.2 i den ändrade kontrollförordningen. Det register som avses regleras i artikel 24.3 i grundförordningen.

⁴⁵ Se artikel 6.3 i kontrollförordningen.

⁴⁶ Se punkten 111 i ingressen till ändringsförordningen. Se även artikel 6.4 i kontrollförordningen.

⁴⁷ Se artikel 7. 1 i den ändrade kontrollförordningen.

fastställa närmare bestämmelser om de fisketillstånd som utfärdas av flaggmedlemsstaten.⁴⁸

En medlemsstat får enligt de nya bestämmelserna under vissa förutsättningar undanta ett sådant unionsfångstfartyg som har en total längd på mindre än 10 meter från kravet på fisketillstånd.⁴⁹

Fisketillstånd för andra unionsfiskefartyg än fångstfartyg

Bestämmelserna om fisketillstånd för andra unionsfartyg än fångstfartyg har införts genom den nya artikel 7a i kontrollförordningen. Enligt artikeln får andra unionsfiskefartyg än fångstfartyg endast bedriva fiskeverksamhet om de har fått tillstånd från sin flaggmedlemsstat.⁵⁰ Vidare framgår att kommissionen genom genomförandakter får fastställa närmare bestämmelser om giltigheten för fisketillstånden och om den minimiinformation som ska ingå i dem.⁵¹

Ny reglering om kontrollsystem för fartyg, centrum för fiskerikontroll och automatiska identifieringssystem

Kontrollsystem för fartyg

Nuvarande regler om kontrollsystem för fartyg innebär att medlemsstaten ska använda ett satellitbaserat kontrollsystem för att övervaka den fiskeverksamhet som bedrivs av fiskefartyg som för medlemsstatens flagg. De ändrade reglerna ställer inte krav på att övervakningen ska vara satellitbaserad.⁵²

Revideringen innebär vidare att den gällande begränsningen att enbart fiskefartyg som har en totallängd på tolv meter eller längre ska sända positionsrapporter tas bort. Från och med den 10 januari 2028 ska samtliga fiskefartyg – oavsett storlek – som huvudregel ha en övervakningsutrustning installerad ombord som gör att fartyget automatiskt kan lokaliseras och identifieras genom automatisk överföring av fartygspositionsdata. Av ingressen till ändringsförord-

⁴⁸ Se artikel 7.5 i den ändrade kontrollförordningen.

⁴⁹ Se artikel 7.6 i den ändrade kontrollförordningen. Möjligheten till undantag gäller om fiskeverksamheten uteslutande bedrivs inom medlemsstatens territorialvatten eller i territorialvattnen för en annan medlemsstat som har undantagit fartyg som för dess flagg och som bedriver fiskeverksamhet i samma fiske från skyldigheten att inneha fisketillstånd.

⁵⁰ Se artikel 7a.1 i den ändrade kontrollförordningen.

⁵¹ Se artikel 7a.2 i den ändrade kontrollförordningen.

⁵² Se artikel 9 i den ändrade kontrollförordningen.

ningen framgår att ett skäl för att börja spåra och få positionsdata från mindre fartyg är det småskaliga fiskets möjliga påverkan på bestånden.⁵³

På fiskefartyg med en total längd på kortare än tolv meter behöver inte en fysisk utrustning för övervakning vara installerad ombord, men medlemsstaten ska kunna följa fartyget via en satellitanslutning eller annat nätverk.⁵⁴ Fram till och med den 31 december 2029 får medlemsstaterna även undanta vissa fiskefartyg som har en total längd på kortare än nio meter från kravet att fartyget ska vara utrustat med ett kontrollsystem.

Tredjeländers fiskefartyg som har tillstånd att bedriva fiskeverksamhet i unionens vatten ska ha en fullt fungerande övervakningsutrustning för fartyg installerad ombord.⁵⁵

Kommissionen ska genom genomförandeakter fastställa närmare bestämmelser om bl.a. format och innehåll när det gäller fartygspositionsdata, minimikrav och tekniska minimispecifikationer för övervakningsutrustning för fartyg, samt det ansvar som befälhavare på fiskefartyg har när det gäller driften av övervakningsutrustning för fartyg.

Centrum för fiskerikontroll

Bestämmelserna om centrum för fiskerikontroll har flyttats till en ny artikel. Syftet är att förtydliga centrumens roll.⁵⁶ I den nya artikeln tydliggörs bl.a. att centrumen ska ha de personalresurser som krävs och vara utrustade med datorutrustning och program som möjliggör automatisk databehandling, analys, kontroll, elektronisk dataöverföring och dataövervakning sju dagar i veckan, 24 timmar om dygnet.⁵⁷

De reviderade bestämmelserna ska tillämpas sedan den 9 januari 2024.⁵⁸

⁵³ Se punkten 19 i ingressen till ändringsförordningen.

⁵⁴ Enligt den ändrade kontrollförordningen behöver ett fartyg inte sända positionsrapporter när de är utom räckhåll från mobilnätet. Sådana positionsrapporter ska dock sändas när fartyget återigen är inom mobilnätets täckning. Förordningen innehåller även krav på att fartyg under 12 meter ska kunna pollas. Se vidare artikel 9 i den ändrade kontrollförordningen.

⁵⁵ Se punkten 20 i ingressen till ändringsförordningen och artikel 9.7 i den ändrade kontrollförordningen.

⁵⁶ Se punkten 21 i ingressen till ändringsförordningen.

⁵⁷ Se artikel 9a i den ändrade kontrollförordningen.

⁵⁸ Se artikel 7.3 (a) i ändringsförordningen.

Automatiska identifieringssystem

Bestämmelserna om automatiska identifieringssystem (AIS) har till viss del ändrats.⁵⁹ Ändringarna innebär bl.a. ett förtydligande om att ett fartygs AIS ska vara i *kontinuerlig* drift (tidigare angavs enbart ”i drift”). Systemet får dock stängas av under exceptionella omständigheter när befälhavaren anser att det föreligger en omedelbar risk för besättningens säkerhet eller trygghet. Befälhavaren ska rapportera en sådan åtgärd och skälet för densamma till behöriga myndigheter. Genom revideringen förtydligas vidare att medlemsstaterna ska säkerställa att deras behöriga myndigheter med ansvar för fiskerikontroll får tillgång till data från AIS för kontrolländamål, inbegripet för korskontroller med andra tillgängliga data. Av den tidigare lydelsen framgick inte att medlemsstaterna får använda uppgifter från AIS för annat än korskontroller.

Ändringarna ska tillämpas sedan den 9 januari 2024.⁶⁰

Ny reglering om dataöverföring i övervakningssyfte och elektronisk fjärrövervakning

Dataöverföring i övervakningssyfte

Den nya regleringen innebär att positionsdata som samlats in inom ramen för kontrollförfordningen ska⁶¹ göras tillgänglig för kommissionen, unionens byråer och behöriga myndigheter i medlemsstaterna.⁶² Syftet är att främja sjösäkerhet och sjöfartsskydd, gränskontroll, skydd av den marina miljön och allmän brottsbekämpning.⁶³ Den reviderade regleringen ska tillämpas sedan den 9 januari 2024.⁶⁴

⁵⁹ Se art 10 i den ändrade kontrollförfordningen.

⁶⁰ Se artikel 7.3 (a) i ändringsförfordningen.

⁶¹ Genom att regeln tidigare angav att data ”*kan* (vår kursivering) överföras till gemenskapsorgan och behöriga myndigheter” innebär revideringen en skärpning av kravet på dataöverföring. Se artikel 12 i kontrollförfordningen i dess lydelse före den 9 januari 2024.

⁶² Se även artikel 110 och 111 i den ändrade kontrollförfordningen. Artikel 110 avser kommissionens åtkomst till samt lagring och behandling av data, medan artikel 111 avser datautbyte med andra medlemsstater och med kommissionen.

⁶³ Se artikel 12 i den ändrade kontrollförfordningen.

⁶⁴ Se artikel 7.3 (a) i ändringsförfordningen.

Elektronisk fjärrövervakning

Enligt den reviderade kontrollförfordningen ska medlemsstaterna säkerställa övervakning och kontroll av viss fiskeverksamhet genom elektroniska fjärrövervakningssystem (Remote Electronic Monitoring, REM). Den nya skyldigheten innebär bl.a. att medlemsstaterna ska säkerställa att de unionsfångstfartyg som för statens flagg och som har en total längd på 18 meter eller mer – samt utgör en hög risk för bristande fullgörande av landningsskyldigheten – har operativa REM installerade ombord.⁶⁵ Syftet är att säkerställa effektiviteten i unionens system för fiskerikontroll, särskilt när det gäller övervakningen av efterlevnaden av landningsskyldigheten.⁶⁶ Bedömningen av risken för bristande fullgörande av landningsskyldigheten ska göras i enlighet med genomförandeakter som kommissionen ska anta. REM-systemet ska innefatta övervakningskameror (CCTV) och får även innefatta andra instrument och/eller annan utrustning. Befälhavaren ska säkerställa att de behöriga myndigheterna får tillgång till data från systemet. Flaggmедlemsstatens och kustmedlemsstatens behöriga myndigheter med ansvar för fiskerikontroll ska ha lika åtkomst till dessa data, utan att det påverkar tillämpningen av relevanta regler om skydd av personuppgifter.⁶⁷

Kommissionen ska genom genomförandeakter fastställa vilka flottsegment av unionsfångstfartygen som ska omfattas av skyldigheten att ha ett REM-system installerat ombord. Flottsegmenten ska fastställas på grundval av en bedömning av risken för bristande efterlevnad av landningsskyldigheten. Kommissionen ska även anta genomförandeakter med närmare bestämmelser om krav, tekniska specifikationer, installation, underhåll och funktion vad gäller REM-systemet och den period under vilken REM-systemet måste användas. Dessa bestämmelser ska bl.a. föreskriva att inspelat videomaterial från REM-systemen endast berör redskapen och de delar av fartygen där fiskeriprodukter tas ombord, hanteras, lagras och alla områden där utkast kan förekomma och inte, i den mån det är möj-

⁶⁵ Se artikel 13. 1–2 i den ändrade kontrollförfordningen.

⁶⁶ Se punkten 24 i ingressen till ändringsförfordningen.

⁶⁷ Se artikel 13.1–2 i den ändrade kontrollförfordningen.

ligt, möjliggör identifiering av fysiska personer.⁶⁸ Syftet är att skydda rätten till integritet och skydd av personuppgifter.⁶⁹ Genomförandena ska även innehålla närmare bestämmelser om lagring och utbyte av samt åtkomst till data från REM-systemet.⁷⁰

Medlemsstaterna har möjlighet att föreskriva att även vissa flottsegment av unionsfångstfartyg som har en total längd som är kortare än 18 meter, och som för statens flagg, ska ha ett operativt REM-system ombord. Denna möjlighet får användas om det bedöms finnas risk för bristande fullgörande av landningsskyldigheten. Medlemsstaterna får även tillhandahålla incitament för fartyg som inte måste använda REM-system för kontroll av landningsskyldigheten men som gör det på frivillig basis. Vidare får medlemsstaterna föreskriva att REM-system får användas för kontroll av efterlevnaden av andra bestämmelser inom den gemensamma fiskeripolitiken än de som handlar om landningsskyldigheten.⁷¹

Bestämmelserna om elektronisk fjärrövervakning ska börja tillämpas från och med den 10 januari 2028.⁷²

7.3.3 Ändringar i avdelning IV Kontroll av fiske

Ändrad reglering om elektronisk rapportering m.m.

Elektronisk rapportering

Det reviderade regelverket innebär att det införs ytterligare krav på *elektronisk* rapportering i fiskeloggboken. Revideringen innebär att befälhavaren på *varje* unionsfångstfartyg – oavsett storlek – ska föra en elektronisk fiskeloggbok för registrering av fiskeverksamheten.⁷³ I dag gäller att befälhavare på fiskefartyg som har en total längd på tio meter eller längre ska föra fiskeloggbok. Enligt ingressen till ändringsförordningen har avsaknaden av fångstrapporteringsskyldigheter för befälhavare på fartyg med en total längd på mindre än tio meter

⁶⁸ Bestämmelserna ska även kräva att om det upptäcks att fysiska personer kan identifieras på sådant inspelat videomaterial ska de behöriga myndigheterna säkerställa anonymisering av personuppgifterna så snart som möjligt och informera befälhavaren eller det elektroniska fjärrövervakningssystemets operatör om denna upptäckt. Se ändringen av artikel 13.3 (b) i kontrollförordningen.

⁶⁹ Se punkten 24 i ingressen till ändringsförordningen.

⁷⁰ Se artikel 13.3 i den ändrade kontrollförordningen.

⁷¹ Se artikel 13.4–6 i den ändrade kontrollförordningen.

⁷² Se artikel 7.7 i ändringsförordningen.

⁷³ Se artikel 14 i den ändrade kontrollförordningen.

lett till ofullständiga och otillförlitliga fångstregistreringsdata, eftersom datainsamlingen för dessa fartyg huvudsakligen har baserats på provtagningsplaner.

De reviderade bestämmelser som avser rapporteringens omfattning innebär bl.a. att fiskeredskap som har förlorats till sjöss ska rapporteras i fiskeloggboken. Avsikten med det nya kravet är att förbättra och förenkla överföringen av information om förlorade fiskeredskap till medlemsstaternas behöriga myndigheter.⁷⁴ I syfte att förbättra kontrollen av fångster av känsliga arter ska rapporteringen i fiskeloggboken dessutom omfatta utökade uppgifter om utkast av känsliga arter.⁷⁵

Befälhavare på unionsfångstfartyg ska lämna in informationen i fiskeloggboken till den behöriga myndigheten i den egna flaggstaten på elektronisk väg minst en gång per dag och efter den sista fiskeinsatsen men före ankomsten till en hamn eller landningsplats. För unionsfångstfartyg som är kortare än tolv meter gäller dock att informationen ska lämnas efter att den sista fiskeinsatsen har avslutats och innan landningen inleds.⁷⁶

De nya bestämmelserna om rapportering i fiskeloggboken ska som huvudregel tillämpas från och med den 10 januari 2026.⁷⁷

Toleransmarginal

Toleransmarginalen är ett mått på hur mycket den uppskattade vikten på fångsten som rapporteras i fiskeloggboken under fiskeresan får avvika från den vikt som konstateras när fångsten landas. De nya reglerna innebär att den tillåtna toleransmarginalen som huvudregel är tio procent per art. För arter som behålls ombord och vars mängd inte överstiger 100 kg motsvarande levandevikt är dock den tillåtna toleransmarginalen 20 procent per art. Därutöver innehåller de nya bestämmelserna bl.a. ett undantag innebärande mer tillåtande toleransmarginaler för visst pelagiskt fiske där arterna landas osorterade. För att undantaget ska vara tillämpligt krävs att

⁷⁴ Se punkten 36 i ingressen till ändringsförordningen. Se även punkten 17 i ingressen till kontrollförordningen i vilken det bl.a. anges: "Övergivna, förlorade eller på annat sätt kasserade fiskeredskap, särskilt sådana som är gjorda av plast, utgör en av de skadligaste formerna av marint skräp och plastavfall till havs."

⁷⁵ Se punkten 33 i ingressen till ändringsförordningen.

⁷⁶ Se vidare artikel 15 i den ändrade kontrollförordningen.

⁷⁷ Se artikel 7.2 i ändringsförordningen.

det handlar om landning i en hamn som ingår i en hamnförteckning som har godkänts av kommissionen genom genomförandeakter. I de förtecknade hamnarna ska särskilda villkor för landning och vägning gälla. Villkoren ska omfatta skyddsåtgärder som möjliggör en korrekt vägning och rapportering av fångsterna.⁷⁸ Bestämmelserna om toleransmarginalen ska tillämpas från och med den 10 juli 2024.^{79, 80}

Landning och omlastning

Den nya regleringen innehåller bl.a. krav på elektronisk förhandsanmälan av landning i hamnar i tredjeländer. Reglerna innebär att ett unionsfiskefartyg endast får landa i en hamn i ett tredjeland om befälhavaren har lämnat viss information till de behöriga myndigheterna i den egna flaggstaten minst 48 timmar före den beräknade tidpunkten för ankomst. Informationen ska bl.a. avse fiskeresans unika identifieringsnummer, den hamn som är destination och syftet med anlöpet. Flaggmedlemsstaten får under vissa förutsättningar fastställa kortare tidsfrister.⁸¹ Genom de reviderade bestämmelserna införs även krav på tillstånd från den egna flaggmedlemsstaten för att levererande och mottagande unionsfiskefartyg ska tillåtas att omlasta till havs utanför unionens vatten eller i hamnar i tredjeländer.⁸²

Revideringen innebär även ändrade bestämmelser om omlastningsdeklarationer och landningsdeklarationer. Enligt de nya bestämmelserna om omlastningsdeklarationer ska befälhavare på unionsfiskefartyg som deltar i en omlastning fylla i en *elektronisk* omlastningsdeklaration. Befälhavaren ska lämna in *informationen* i omlastningsdeklarationen till flaggmedlemsstaten på elektronisk väg senast 24 timmar

⁷⁸ Se artikel 14.3, 4 och 6 i den ändrade kontrollförordningen.

⁷⁹ Se artikel 7.4 i ändringsförordningen.

⁸⁰ Genom ändringsförordningen ändras även bestämmelser om toleransmarginalen i den fleråriga planen för bestånden av torsk, sill/strömming och skarpsill i Östersjön, förordning (EU) 2016/1139. Av artikel 7.12 i ändringsförordningen och den ändrade artikel 13 i den fleråriga planen framgår att den tillåtna toleransmarginalen under perioden 10 juli 2024–10 januari 2028 ska vara 20 procent per art för fångster som landas osorterade.

⁸¹ Se vidare artikel 19a i den ändrade kontrollförordningen. Av den nya artikel 19a.4 i kontrollförordningen framgår bl.a. att om det finns rimliga skäl att tro att unionsfiskefartyget inte efterlever bestämmelserna i den gemensamma fiskeripolitiken, ska de behöriga myndigheterna i dess flaggmedlemsstat begära att det tredjeland där fartyget har för avsikt att landa samarbetar, för en eventuell inspektion.

⁸² Se vidare artikel 20 i den ändrade kontrollförordningen.

efter det att omlastningen har avslutats.⁸³ De nya reglerna innebär till skillnad från tidigare regler att det ska fyllas i och lämnas in omlastningsdeklarationer för samtliga unionsfiskefartyg oavsett storlek.⁸⁴

Samma toleransmarginaler som har beskrivits i avsnittet ”Toleransmarginal” ovan ska enligt de nya reglerna gälla för de uppskattade mängder fisk som har registrerats i en omlastningsdeklaration. I likhet med tidigare ska befälhavarna på såväl det levererande som det mottagande fiskefartyget ansvara för att den data som anges i respektive omlastningsdeklaration är korrekt. Kommissionen får anta delegerade akter som undantar vissa kategorier av unionsfiskefartyg från skyldigheten att fylla i en omlastningsdeklaration med hänsyn till bl.a. mängderna fiskeriprodukter och/eller typen av sådana produkter. Dessutom får kommissionen anta delegerade akter och genomförandeakter i vissa frågor som rör elektronisk överföring av data i omlastningsdeklarationen. De delegerade akterna får i denna del innehålla bestämmelser om bl.a. vad som ska gälla vid tekniska fel eller kommunikationsfel, medan genomförandeakterna får innehålla bestämmelser om exempelvis omlastningsdeklarationens format och inlämningsförfarandet.⁸⁵

Även de nya bestämmelserna om landningsdeklarationer innebär krav på att deklarationerna ska vara *elektroniska*. Det är befälhavaren på unionsfartyget, eller ett ombud för befälhavaren, som ska fylla i landningsdeklarationen och lämna in informationen i deklarationen till flaggmedlemsstaten på elektronisk väg inom 24 timmar efter landningens slutförande.⁸⁶ Också när det gäller landningsdeklarationer innebär de nya reglerna, till skillnad från vad som gällde tidigare, att deklarationer ska fyllas i och lämnas in för samtliga unionsfiskefartyg oavsett storlek. Landningsdeklarationen ska vara elektronisk.⁸⁷ Befälhavaren ansvarar i likhet med tidigare för att data i landnings-

⁸³ De äldre bestämmelserna innehåller i likhet med de nya bestämmelserna krav på att uppgifterna i omlastningsdeklarationen ska överföras till flaggmedlemsstaten inom 24 timmar efter omlastningen. De äldre bestämmelserna innehåller därutöver, till skillnad från de nya bestämmelserna, ett krav på att även omlastningsdeklarationen lämnas in senast 48 timmar efter det att omlastningen har avslutats. Se artikel 21.4 i kontrollförordningen i dess lydelse före den 9 januari 2024.

⁸⁴ Jfr artiklarna 21 och 22 i kontrollförordningen i dess lydelse före den 9 januari 2024. Enligt artikel 21.6 i den ändrade kontrollförordningen kan dock kommissionen under vissa förutsättningar besluta om undantag från skyldigheten att fylla i en elektronisk landningsdeklaration.

⁸⁵ Se vidare artiklarna 21 och 22 i den ändrade kontrollförordningen.

⁸⁶ Se dock undantaget i artikel 24.2 i den nya kontrollförordningen avseende fiskeriprodukter som vägs enligt artikel 60.3 c och d. Undantaget innebär att informationen i stället ska lämnas in 24 timmar efter vägningens slutförande.

⁸⁷ Jfr artiklarna 23 och 24 i kontrollförordningen i dess lydelse före den 9 januari 2024.

deklarationen är korrekt. Kommissionen får enligt de nya reglerna anta delegerade akter och genomförandeakter i vissa frågor som rör elektronisk överföring av data i landningsdeklarationen. De delegerade akterna får innehålla bestämmelser om bl.a. undantag i fråga om inlämning av landningsdeklarationen och regler som ska tillämpas vid tekniska fel eller kommunikationsfel, medan genomförandeakterna får innehålla bestämmelser om exempelvis omlastningsdeklarationens format och inlämningsförfarandet.⁸⁸

Bestämmelserna om förhandsanmälan av landning i hamnar i tredjeländer och om krav på tillstånd för omlastning utanför EU ska börja tillämpas den 10 januari 2026.⁸⁹

Fiskeansträngning

Enligt den reviderade kontrollförfordningen ska flaggmedlemsstaterna eller, om det rör sig om fiske utan fartyg, kustmedlemsstaterna registrera alla data om fångster och fiskeansträngning som avses i förordningen. I de nya reglerna förtydligas att registreringen bl.a. ska omfatta data som förekommer i vägningsjournaler, deklarationer om övertagande och transportdokument. Medlemsstaterna ska även lämna in aggregerade data om fångster och fiskeansträngning till kommissionen före den 15 varje månad.⁹⁰

Ny reglering om fiskekapacitet och kontroll av motorstyrka

Med fiskekapacitet avses enligt grundförordningen ett fartygs tonnage i bruttoton och motorstyrka i kW enligt artiklarna 4 och 5 i rådets förordning (EEG) nr 2930/86⁹¹.⁹²

⁸⁸ Se vidare artiklarna 23 och 24 i den ändrade kontrollförfordningen.

⁸⁹ Artikel 7.2 i ändringsförfordningen.

⁹⁰ Se vidare artikel 33 i den ändrade kontrollförfordningen. Se även punkterna 40 och 41 i ingressen till ändringsförfordningen.

⁹¹ Rådets förordning (EEG) nr 2930/86 av den 22 september 1986 om definition av fiskefartygs egenskaper (EGT L 274, 25.9.1986, s. 1). Förordningen har upphävts genom Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2017/1130 av den 14 juni 2017 om definition av fiskefartygs egenskaper. Enligt artikel 8 i den nya förordningen ska hänvisningar till den upphävda förordningen anses som hänvisningar till den nya förordningen.

⁹² Artikel 4.24 i grundförordningen. I den svenska översättningen av grundförordningen används begreppen ”dräktighet” respektive ”maskinstyrka”. I den engelska versionen används i stället ”a vessel’s tonnage in GT (Gross Tonnage) and its power in kW (Kilowatt)”.

Såväl de nya som de äldre kontrollbestämmelserna reglerar medlemsstatens ansvar för övervakning av motorstyrka, certifiering av motorstyrka och verifiering av motorstyrka. Av den ändrade kontrollförordningen följer bl.a. en ny skyldighet för medlemsstaterna att i vissa fall, på grundval av en riskbedömning, fastställa vilka fartyg som utgör en hög risk för bristande efterlevnad av bestämmelserna i den gemensamma fiskeripolitiken om motorstyrka. Medlemsstaterna ska säkerställa att dessa fartyg har permanent installerade system som kontinuerligt mäter och registrerar motorstyrkan.⁹³ En annan nyhet är att medlemsstaterna ska verifiera ett fångstfartygs tonnage i de fall det finns belägg för att tonnaget skiljer sig från det tonnage som anges i fiskelicensen.⁹⁴

De nya bestämmelserna ska börja tillämpas den 10 januari 2028.⁹⁵

Ändring av regleringen om förvaring av bottenlevande arter som omfattas av fleråriga planer

Såväl de äldre som de ändrade kontrollbestämmelserna innehåller krav på separat förvaring ombord av fångster av bottenlevande arter som omfattas av fleråriga planer. Bestämmelserna ställer därutöver krav på befälhavaren att bevara dessa fångster enligt en stuvningsplan. Till skillnad från vad som gäller enligt den tidigare regleringen kommer dessa krav enbart att gälla fångster som inte underskrider minsta referensstorlek för bevarande. Genom revideringen av förordningen införs vidare en möjlighet för kommissionen att anta delegerade akter som innehåller bestämmelser om undantag från kraven på separat förvaring vad avser vissa bottenlevande bestånd.⁹⁶

De nya bestämmelserna om förvaring av bottenlevande arter som omfattas av fleråriga planer ska börja tillämpas den 10 januari 2026.⁹⁷

Kontroll av områden med fiskebegränsning

Vi har i avsnitt 7.3.1 beskrivit att definitionen av *område med fiskebegränsning* har ändrats genom de nya reglerna. Även kontrollförordningens bestämmelser om kontroll av områden med fiskebegräns-

⁹³ Se vidare artikel 39 a i den ändrade kontrollförordningen.

⁹⁴ Se vidare artikel 41a i den ändrade kontrollförordningen.

⁹⁵ Artikel 7.7 i ändringsförordningen.

⁹⁶ Se vidare artikel 44 i den ändrade kontrollförordningen.

⁹⁷ Se artikel 7.2 i ändringsförordningen.

ning har ändrats. Ändringen innebär bl.a. att bestämmelserna ska gälla alla fiskefartyg oavsett storlek. Vidare ändras villkoren för att transitera områden med fiskebegränsning. Därutöver förtydligas att fiskeverksamhet i områden med fiskebegränsning i unionens vatten ska kontrolleras av kustmedlemsstaten, medan fiskeverksamhet som bedrivs av unionsfiskefartyg i områden med fiskebegränsning i tredje-lands vatten eller på det fria havet ska kontrolleras av flaggmedlemsstaterna.⁹⁸

De nya bestämmelserna om kontroll av områden med fiskebegränsning ska ha tillämpats sedan den 9 januari 2024.⁹⁹

Kontroll av fiske utan fartyg

Den reviderade kontrollförordningen innehåller ett nytt kapitel med bestämmelser om *kontroll av fiske utan fartyg*. Enligt de nya reglerna ska medlemsstaterna, för att säkerställa att fiske utan fartyg på deras territorier och i unionens vatten bedrivs i enlighet med målen och bestämmelserna i den gemensamma fiskeripolitiken:

- a) inrätta ett licensieringssystem eller annat alternativt registreringssystem för fysiska och juridiska personer som bedriver sådan verksamhet, och
- b) säkerställa att fångstkvantiteterna av varje art, bestånd eller grupp av bestånd registreras och att de registrerade uppgifterna lämnas in på elektronisk väg till de behöriga myndigheterna.

Av de nya bestämmelserna följer också att fysiska eller juridiska personer som bedriver fiske utan fartyg ska registrera sina fångster och lämna in uppgifter om fångsterna på elektronisk väg till behöriga myndigheter senast 24 timmar efter att fiskeverksamheten inletts. Kommissionen får genom genomförandeakter fastställa närmare bestämmelser om vägning av fångster och om formatet för och inlämningen av fångstuppgifter.¹⁰⁰

Det nya bestämmelserna om kontroll av fiske utan fartyg ska börja tillämpas den 10 januari 2028.¹⁰¹

⁹⁸ Se vidare artikel 50 i den ändrade kontrollförordningen.

⁹⁹ Artikel 7.3 (a) i ändringsförordningen.

¹⁰⁰ Se vidare kapitel IVa, som utgörs av den nya artikel 54d, i den ändrade kontrollförordningen.

¹⁰¹ Artikel 7.7 i ändringsförordningen.

Fritidsfiske

Enligt de reviderade bestämmelserna ska medlemsstaten, i likhet med vad som gäller enligt de äldre bestämmelserna, säkerställa att fritidsfisket på det egna territoriet och i unionens vatten bedrivs på ett sätt som överensstämmer med målen och bestämmelserna i den gemensamma fiskeripolitiken. I detta syfte ska kustmedlemsstaterna ha ett elektroniskt system för registrering och rapportering av vissa fångster från fritidsfiske. Kustmedlemsstaterna ska samla in data om fysiska personers fångster vid fritidsfiske av vissa arter, bestånd eller grupper av bestånd för vilka unionen fastställer fiskemöjligheter, som omfattas av en flerårig plan eller som är underkastade landningsskyldigheten.

Därutöver ska kustmedlemsstaterna säkerställa att fysiska personer som deltar i fritidsfiske registreras och att de i sin tur registrerar och rapporterar sina fångster av vissa arter. Fångster av sådana arter som omfattas av bevarandeåtgärder som särskilt är tillämpliga på fritidsfisket ska registreras och rapporteras dagligen. Vidare ges kommissionen möjlighet att anta genomförandeakter som reglerar att fångster av ytterliga, förtecknade arter under vissa förutsättningar ska registreras och rapporteras från och med den 1 januari 2030. Kommissionen ges även befogenhet att genom genomförandeakter fastställa bestämmelser om bl.a. märkning av redskap, förutom handredskap, som används för fritidsfiske. I likhet med tidigare ska saluföring eller försäljning av fångster från fritidsfiske i havet fortsatt vara förbjuden. Kontrollförfordningens nya bestämmelser om fritidsfiske ska tillämpas på allt fritidsfiske: inklusive fiskeverksamhet som organiseras av kommersiella aktörer inom såväl turismsektorn som sportsektorn.¹⁰²

De nya bestämmelserna om kontroll av fritidsfisket ska huvudsakligen börja tillämpas den 10 januari 2026.¹⁰³

¹⁰² Se artikel 55 i den ändrade kontrollförfordningen.

¹⁰³ Se vidare artikel 7.2 och 7.3 (b) i ändringsförfordningen.

Kommissionens genomförandeförordning om tillämpningen av bestämmelserna om fritidsfiske

Kommissionen har beslutat om en genomförandeförordning med bestämmelser om tillämpningen av artikel 55 i den ändrade kontrollförordningen.¹⁰⁴ I genomförandeförordningen finns bl.a. bestämmelser om inlämning av fångstdata avseende fritidsfiske och om märkning av passiva redskap som används för fritidsfiske.

7.3.4 Ändringar i avdelning V Kontroll i leveranskedjan¹⁰⁵

Spårbarhet

Revideringen av EU-bestämmelserna om fiskerikontroll innebär att bestämmelserna om spårbarhet av vissa fiskeri- och vattenbruksprodukter ändras. I dag avser spårbarhetsbestämmelserna i kontrollförordningen, pga. bestämmelser i genomförandeförordningen, enbart sådana fiskeri- och vattenbruksprodukter¹⁰⁶ som har odlats eller fångats i havet och som inte har importerats till EU. Utredningen uppfattar att ändringen bl.a. innebär att även fiskeri- och vattenbruksprodukter som har odlats eller fångats i sötvatten och produkter som har importerats till unionen ska omfattas av spårbarhetskraven.¹⁰⁷ Bestämmelserna ska börja tillämpas den 10 januari 2026.¹⁰⁸

Kommissionen ska genomföra en studie om möjliga system och förfaranden för spårbarhet av bearbetade fiskeri- och vattenbruksprodukter. Den ska vidare anta delegerade akter om spårbarhetskrav för sådana bearbetade produkter och om spårbarhetskrav för alger som är avsedda för humankonsumtion. Spårbarhetskraven i de delegerade akterna ska börja tillämpas den 10 januari 2029.¹⁰⁹

¹⁰⁴ Kommissionens genomförandeförordning (EU) 2025/274 av den 12 februari 2025 om närmare bestämmelser för tillämpningen av artikel 55 i rådets förordning (EG) nr 1224/2009 om kontroll av fritidsfiske.

¹⁰⁵ Rubriken i avdelning V i kontrollförordningen ändras genom ändringförordningen. Rubriken i kontrollförordningen lyder Kontroll av saluföringen.

¹⁰⁶ Här avses produkter enligt kapitel 3, undernummer 1212 21 00 i kapitel 12 och nummer 1604 och 1605 i kapitel 16 i Kombinerade nomenklaturen. Se artiklarna 66 och 67 i genomförandeförordningen.

¹⁰⁷ Se vidare artiklarna 56–58 i den ändrade kontrollförordningen och kapitel 15.

¹⁰⁸ Se artikel 7.2 i ändringsförordningen.

¹⁰⁹ Se artiklarna 58.9–58.11 i den ändrade kontrollförordningen.

Vägning av fiskeriprodukter

Den reviderade kontrollförfordningen innehåller bestämmelser om att medlemsstaterna ska säkerställa att alla mängder fiskeriprodukter vägs per art direkt efter landningen. Detta har gällt även sedan tidigare. Medlemsstaterna kan, enligt de reviderade bestämmelserna, under vissa förutsättningar införa undantag från detta krav, t.ex. för att möjliggöra vägning ombord. Det krävs då att kommissionen genom genomförandeakter har tagit fram särskilda provtagningsplaner, kontrollplaner eller gemensamma kontrollprogram som fiskeprodukterna ska vägas i enlighet med. Enligt de äldre reglerna gäller i stället att medlemsstaterna kan ta fram program och planer vilka ska godkännas av kommissionen. Vägningen ska enligt de nya reglerna utföras av en fysisk eller juridisk person som har den behöriga myndighetens tillstånd att utföra vägningar. Kravet på tillstånd för att utföra vägningar är en nyhet i kontrollförfordningen. Befälhavarna ska säkerställa att alla mängder fiskeriprodukter som landas vägs av en aktör med tillstånd. Vidare framgår att den aktör som utför vägningen ska ansvara för att vägningen är korrekt och att medlemsstaterna ska säkerställa att aktören har lämplig utrustning för att utföra vägningen.¹¹⁰ Kommissionen ges enligt de nya reglerna befogenhet att ta fram genomförandeakter med närmare bestämmelser om vägning och delegerade akter med särskilda regler för vägning av vissa pelagiska arter.¹¹¹

De nya bestämmelserna om vägning ska börja tillämpas den 10 januari 2026.¹¹²

Avräkningsnotor och deklarationer om övertagande

Kontrollförfordningens utökade krav på elektronisk rapportering omfattar bl.a. nya regler om ifyllande och inlämning av avräkningsnotor. Registrerade köpare, registrerade auktionsinrättningar eller producentorganisationer som har godkänts av medlemsstaterna, ska enligt dessa regler registrera informationen i avräkningsnotan på elektronisk väg. De ska vidare lämna in en elektronisk avräkningsnota till de behöriga myndigheterna i den medlemsstat på vars terri-

¹¹⁰ Se artikel 60 i den ändrade kontrollförfordningen.

¹¹¹ Se artikel 60a i den ändrade kontrollförfordningen.

¹¹² Artikel 7.2 i ändringsförfordningen.

torium den första försäljningen sker, inom 48 timmar efter den sista försäljningen. De angivna köparna, auktionsinrättningarna eller producentorganisationerna ska ansvara för att avräkningsnotan är korrekt. Även aktörer som ansvarar för lagring av fiskeriprodukter som har landats i en medlemsstat omfattas genom de nya reglerna av krav på elektronisk rapportering. Dessa aktörer ska – på elektronisk väg – dels registrera viss information, dels lämna in en deklaration om övertagande till de behöriga myndigheterna i den medlemsstat på vars territorium övertagandet sker. Deklarationen ska lämnas in senast inom 24 timmar efter landningen. Aktörerna ska vara ansvariga för att deklarationen om övertagande är korrekt.¹¹³

De nya bestämmelserna om avräkningsnotor och deklarationer om övertagande ska som huvudregel börja tillämpas från och med den 10 januari 2026. De ska dock inte tillämpas på fiske utan fartyg förrän från och med den 10 januari 2028.¹¹⁴

Ifyllande och inlämning av transportdokument

Av de nya reglerna följer att fiskeriprodukter som transporteras före den första försäljningen ska åtföljas av ett elektroniskt transportdokument med uppgifter om de fiskeriprodukter och mängder som transporteras. De nya bestämmelserna innebär transportdokumentet ska överföras till de behöriga myndigheterna i flaggmedlemsstaten, landningsmedlemsstaten, transiteringsmedlemsstaten eller transiteringsmedlemsstaterna och fiskeriprodukternas destinationsmedlemsstat på elektronisk väg innan transporten påbörjas. Transportören ska ansvara för att transportdokumentet är korrekt.¹¹⁵

De nya bestämmelserna ska som huvudregel börja tillämpas från och med den 10 januari 2026. De ska dock inte tillämpas på fiske utan fartyg förrän från och med den 10 januari 2028.¹¹⁶

¹¹³ Se vidare artiklarna 62 och 64–66 i den ändrade kontrollförfordningen.

¹¹⁴ Se artikel 7.2 och 7.8 i ändringsförfordningen.

¹¹⁵ Se vidare artikel 68 i den ändrade kontrollförfordningen.

¹¹⁶ Se artikel 7.2 och 7.8 i ändringsförfordningen.

7.3.5 Ändringar i avdelning VII Inspektion och förfaranden

De ändrade bestämmelserna innebär att inspektionernas omfattning utökas till att innefatta bl.a. kontroller av att det finns utrustning för bärgning av fiskeredskap ombord och i tillämpliga fall kontroller av användningen av REM-systemet. Vidare ska en tjänsteman som vid en inspektion har anledning att anta att fiskefartyget deltar i en fiskeverksamhet inom vilken tvångsarbete nyttjas underrätta berörda myndigheter. Genom revideringen tydliggörs dessutom aktörens och befälhavarens skyldigheter att bistå och samarbeta med tjänstemännen under inspektionerna. Aktören och befälhavaren ska vidare underlätta säkert tillträde till bl.a. lokaler där fiskeredskap lagras. De ska även garantera tjänstemännens säkerhet och får inte hindra, uppträda hotfullt mot eller störa tjänstemännen i deras tjänsteutövning. Revideringen innebär vidare att tjänstemännen ges rätt att stanna kvar ombord på bl.a. fiskefartyg till dess att det har vidtagits nödvändiga utredningsåtgärder med anledning av överträdelser. Om kontrollen avser ett fordon som används för transport av fiskeri- eller vattenbruksprodukter ska fordonet inte ha tillstånd att fortsätta förrän sådana utredningsåtgärder har vidtagits. De ändrade bestämmelserna ska börja tillämpas i januari 2026.¹¹⁷

7.3.6 Ändringar i avdelning VIII Verkställighet

Genom ändringsförordningen införs en helt ny åttonde avdelning avseende verkställighet i kontrollförordningen. Avdelningen innehåller ett flertal artiklar som avser åtgärder och sanktioner för att säkerställa efterlevnaden av bestämmelserna inom den gemensamma fiskeripolitiken, och flera av artiklarna innehåller reglering om allvarliga överträdelser. Med hänsyn till att bestämmelserna har stor betydelse för den nationella lagstiftningen i fråga om sanktioner, avser vi att närmare redogöra för dessa bestämmelser.

De nya bestämmelserna om verkställighet ska tillämpas från och med den 10 januari 2026.¹¹⁸

¹¹⁷ Se vidare artiklarna 74–79, 82 respektive 85 och 86 i den ändrade kontrollförordningen. Ändringarna i artikel 76 ska börja tillämpas den 1 januari 2026 medan ändringarna i övriga här angivna artiklar ska börja tillämpas den 10 januari 2026.

¹¹⁸ Se artikel 7.2 i ändringsförordningen.

Åtgärder och sanktioner för att säkerställa efterlevnad

Av den inledande artikeln i avdelningen om verkställighet framgår att medlemsstaterna ska fastställa regler om åtgärder och sanktioner mot den fysiska eller juridisk person som har begått eller hållits ansvarig för en överträdelse av bestämmelserna i den gemensamma fiskeripolitiken. Det ska göras i enlighet med bestämmelser i nationell rätt och i kontrollförordningen. Medlemsstaterna ska systematiskt inleda förfaranden vid överträdelser som upptäcks under inspektioner¹¹⁹, vidta lämpliga åtgärder när en åtgärd upptäcks samt tillämpa sanktionerna i avdelningen mot fysiska eller juridiska personer som har begått eller hållits ansvariga för en överträdelse av bestämmelserna i den gemensamma fiskeripolitiken.¹²⁰

De behöriga myndigheterna i den medlemsstat som har jurisdiktion i händelse av en överträdelse, ska utan dröjsmål och i enlighet med sin nationella rätt, underrätta flaggmedlemsstaten, den medlemsstat där lagöverträdaren är medborgare eller varje annan medlemsstat som är relevant för det administrativa eller straffrättsliga förfarandet. Information ska lämnas om administrativa och straffrättsliga förfaranden, eller andra åtgärder som vidtagits enligt den aktuella avdelningen i kontrollförordningen.

Sanktioner

Den ändrade kontrollförordningen innehåller en särskild artikel avseende sanktioner och av denna framgår följande:

1. Medlemsstaterna ska säkerställa att en fysisk eller juridisk person som har begått eller hålls ansvarig för överträdelser av bestämmelserna i den gemensamma fiskeripolitiken blir föremål för effektiva, proportionella och avskräckande *administrativa sanktioner*. Medlemsstaterna får också använda effektiva, proportionella och avskräckande straffrättsliga sanktioner. De straffrättsliga sanktionerna får också användas som ett alternativ till administrativa sanktioner.¹²¹

¹¹⁹ Detta ska göras i enlighet med artikel 85 i den ändrade kontrollförordningen.

¹²⁰ Artikel 89.1 i den ändrade kontrollförordningen. Medlemsstaterna ska senast den 10 april 2026 anmäla de nationella bestämmelser som avses i denna punkt till kommissionen och ska utan dröjsmål anmäla varje senare ändring av dem.

¹²¹ Artikel 89a.1 i den ändrade kontrollförordningen. Liknande skrivningar finns i dag i artikel 90 i kontrollförordningen, som reglerar sanktioner vid allvarliga överträdelser.

2. Medlemsstaterna ska säkerställa att den sammantagna nivån av de sanktioner och kompletterande sanktioner som tillämpas i enlighet med kontrollförordningen och relevanta bestämmelser i nationell rätt står i proportion till överträdelsernas allvar och är tillräckligt sträng för att effektivt avskräcka från ytterligare överträdelser och beröva de ansvariga den ekonomiska fördel som följer av eller väntas följa av överträdelsen, utan att det påverkar deras legitima rätt att utöva sitt yrke. Hänsyn ska därvid tas till de omedelbara verkställighetsåtgärder som vidtas enligt kontrollförordningen, se vidare nedan¹²² ¹²³.
3. Vid fastställandet av sanktionerna ska medlemsstaterna särskilt ta hänsyn till överträdelsens allvar, art och omfattning, inbegripet skadan eller nivån på skadan på fiskeresurserna och den berörda marina miljön, dess varaktighet eller upprepning och ackumulering av samtidiga överträdelser. Medlemsstaterna får också ta hänsyn till lagöverträdarens ekonomiska situation för att säkerställa att sanktionerna är avskräckande.¹²⁴
4. Medlemsstaterna får vidare tillämpa ett system där de ekonomiska sanktionerna står i proportion till den juridiska personens omsättning eller den ekonomiska fördel som följer av eller väntas följa av överträdelsen.¹²⁵

Allvarliga överträdelser

Ändringar görs även i fråga om regleringen avseende allvarliga överträdelser av den gemensamma fiskeripolitiken. En av de största förändringarna avseende bestämmelserna om verkställighet avser kvalificeringen av allvarliga överträdelser. Dels finns en lista med överträdelser som alltid ska anses som allvarliga överträdelser, dels finns reglering avseende vilka överträdelser som kan vara allvarliga om ett av flera kriterier är uppfyllt.¹²⁶

¹²² De omedelbara verkställighetsåtgärderna ska vidtas enligt artikel 91 i den ändrade kontrollförordningen.

¹²³ Artikel 89a.2 i den ändrade kontrollförordningen. Liknande skrivningar finns i dag i artikel 89a i kontrollförordningen, som reglerar åtgärder för att säkerställa efterlevnad.

¹²⁴ Artikel 89a.3 i den ändrade kontrollförordningen.

¹²⁵ Artikel 89a.4 i den ändrade kontrollförordningen.

¹²⁶ Se artikel 90. 1 avseende uppdelningen mellan olika typer av allvarliga överträdelser.

Överträdelser som alltid ska ses som allvarliga överträdelser

Enligt artikel 90.2 i kontrollförordningen ska var och en av följande verksamheter betraktas som en allvarlig överträdelse¹²⁷:

- a) Fiske utan giltig licens eller giltigt tillstånd som utfärdats av flaggstaten eller den berörda kuststaten.
- b) Förfalskning eller döljande av ett fiskefartygs märkning, identitet eller registrering.
- c) Undanhållande, förvanskning eller undanröjande av bevis som har betydelse för en utredning.
- d) Försvårande av tjänstemäns eller observatörers arbete när de utför sina uppgifter.
- e) Omlastning utan det tillstånd som krävs eller i sådana fall där omlastningen är förbjuden.
- f) Överföring eller placering i kasse, särskilt såsom avses i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2023/2053 (*), på ett sätt som strider mot bestämmelserna i den gemensamma fiskeripolitiken.¹²⁸
- g) Omlastning från eller till, överföring tillsammans med, deltagande i gemensamma fiskeinsatser tillsammans med, eller stöd till eller försörjning av fartyg som är upptagna i unionens förteckning över IUU-fartyg eller en regional fiskeriorganisations förteckning över IUU-fartyg enligt artikel 29 respektive 30 i förordning (EG) nr 1005/2008.
- h) Deltagande i drift, förvaltning eller ägande av, inbegripet som verklig huvudman enligt definitionen i artikel 3.6 i Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2015/849 (**), eller tillhandahållande av tjänster, inbegripet logistik, försäkring och andra finansiella tjänster, till aktörer som är knutna till, ett fartyg som är upptaget i unionens förteckning över IUU-fartyg eller en regional fiskeriorganisations förteckning över IUU-fartyg enligt artikel 29 respektive 30 i förordning (EG) nr 1005/2008.¹²⁹
- i) Bedrivande av fiskeverksamhet i strid med de regler som är tillämpliga i ett område med fiskebegränsning.

¹²⁷ Detta framgår av artikel 90.2 i den ändrade kontrollförordningen.

¹²⁸ Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2023/2053 av den 13 september 2023 om upprättande av en flerårig förvaltningsplan för blåfenad tonfisk i östra Atlanten och Medelhavet, om ändring av förordningarna (EG) nr 1936/2001, (EU) 2017/2107 och (EU) 2019/833 och om upphävande av förordning (EU) 2016/1627 (EUT L 238, 27.9.2023, s. 1).

¹²⁹ Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2015/849 av den 20 maj 2015 om åtgärder för att förhindra att det finansiella systemet används för penningtvätt eller finansiering av terrorism, om ändring av Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 648/2012 och om upphävande av Europaparlamentets och rådets direktiv 2005/60/EG och kommissionens direktiv 2006/70/EG (EUT L 141, 5.6.2015, s. 73).

- j) Fiske efter, fångst, behållande ombord, omlastning, landning, lagring, försäljning, visning eller utbudande till försäljning av arter för vilka sådan verksamhet är förbjuden, på de villkor som anges i artiklarna 10 och 11 i förordning (EU) 2019/1241.
- k) Bedrivande av fiskeverksamhet som omfattar arter som är föremål för fångstbegränsningar för vilka aktören inte har någon kvot eller inte har tillgång till flaggmedlemsstatens kvot, arter vars kvoter har uttömts eller arter som är föremål för ett fiskemotoratorium, tillfälligt förbud eller fredningstid, med undantag för oavsiktliga fångster, om inte verksamheten utgör en allvarlig överträdelse enligt led j.
- l) Drift, förvaltning eller ägande av ett fiskefartyg som inte har någon nationalitet och därför är statslöst i enlighet med internationell rätt.
- m) Användning av förbjudna fiskeredskap eller fiskemetoder, såsom avses i artikel 7 i förordning (EU) 2019/1241 eller andra motsvarande bestämmelser i den gemensamma fiskeripolitiken.
- n) Förfalskning av dokument, information eller data, skrivna på papper eller lagrade i elektronisk form, som avses i bestämmelserna i den gemensamma fiskeripolitiken.
- o) Manipulering av en motor eller en utrustning för övervakning av den kontinuerliga motorstyrkan i syfte att öka fartygets motorstyrka så att den överstiger den maximala kontinuerliga motorstyrkan enligt motorcertifikatet.
- p) Bedrivande av fiskeverksamhet med användning av tvångsarbete enligt definitionen i artikel 2 i ILO:s konvention nr 29 om tvångsarbete.

Överträdelser som kan ses som allvarliga överträdelser

Följande överträdelser ska, enligt artikel 90.3 i den ändrade kontrollförordningen, utgöra en allvarlig överträdelse om den behöriga myndigheten i den berörda medlemsstaten fastställer att åtminstone ett av de kriterier som definieras i bilaga IV är uppfyllt (de kriterier som aktualiseras för respektive överträdelse redovisas i fotnoterna):

- a) Användning av förfalskade eller ogiltiga dokument, information eller data, skrivna på papper eller lagrade i elektronisk form, som avses i bestämmelserna i den gemensamma fiskeripolitiken.¹³⁰

¹³⁰ Följande kriterier ska beaktas vid bedömningen av om en överträdelse ska ses som en allvarlig överträdelse: **a)** Dokument, data eller information används avsiktligt i eget intresse eller i tredje parts intresse för att erhålla en förmån. **b)** Den behöriga myndigheten i en medlemsstat har bekräftat att den berörda fysiska eller juridiska personen har begått eller hållits ansvarig för en överträdelse enligt artikel 90.3 a i en slutlig dom eller ett slutligt beslut som utfärdats under de senaste tolv månaderna före den dag då den aktuella överträdelsen begicks.

- b) Underlåtelse att fullgöra skyldigheterna att korrekt registrera, lagra och rapportera data om fiskeverksamhet, däribland data som ska överföras via kontrollsystem för fartyg samt data rörande förhandsanmälningar, fångstdeklarationer, omlastningsdeklarationer, fiskeloggböcker, landningsdeklarationer, vägningsjournaler, deklarationer om övertagande, transportdokument eller avräkningsnotor enligt bestämmelserna i den gemensamma fiskeripolitiken, förutom skyldigheter som gäller den toleransmarginal som avses i led c.¹³¹
- c) Underlåtelse att fullgöra skyldigheterna att korrekt registrera de uppskattade mängderna inom den tillåtna toleransmarginalen, i enlighet med artiklarna 14.3, 14.4 och 21.3 i denna förordning och artikel 13 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2016/1139 (***)¹³².

¹³¹ Följande kriterier ska beaktas vid bedömningen av om en överträdelse ska ses som en allvarlig överträdelse: a) Om de fiskeriprodukter som berörs av överträdelsen utgör 10 % eller mer av de berörda produkternas totala vikt. b) Underlåtenhet att registrera och rapportera fångster av arter som omfattas av landningsskyldigheten per art, drag, område, dag eller fiskeres, beroende på hur allvarlig överträdelsen är, som ska fastställas av de behöriga myndigheterna i medlemsstaterna, med särskild hänsyn till verksamhetens art och omfattning, inbegripet skadan eller nivån på skadan på fiskeresurserna och den berörda marina miljön. c) Ingrepp i installationen eller funktionen av kontrollsystemet för fartyg, det automatiska identifieringssystemet, fiskeloggboken, det elektroniska fjärrövervakningssystemet, vägningsystemet, utrustningen för övervakning av kontinuerlig motorstyrka eller något annat tillämpligt övervakningssystem i medlemsstaten, inbegripet dess avstängning, utom om de behöriga myndigheterna har godkänt detta. d) Inga data och ingen information har registrerats eller skickats till flaggmedlemsstatens centrum för fiskerikontroll. e) Underlåtenhet att underrätta medlemsstatens myndigheter om funktionsfel i kontrollsystemet för fartyg, det automatiska identifieringssystemet, fiskeloggboken, det elektroniska fjärrövervakningssystemet eller någon annan övervakningsanordning eller något annat övervakningssystem som krävs enligt bestämmelserna i den gemensamma fiskeripolitiken. f) Underlåtenhet att överföra data om fiskeverksamhet och fiskeinsatser, inbegripet avräkningsnotor, när landningen eller omlastningen eller fiskeinsatsen har ägt rum utanför unionens vatten. g) Den behöriga myndigheten i en medlemsstat har bekräftat att den berörda fysiska eller juridiska personen har begått eller hållits ansvarig för en allvarlig överträdelse enligt artikel 90.3 b i en slutlig dom eller ett slutligt beslut som utfärdats under de senaste tolv månaderna före den dag då den aktuella överträdelsen begicks.

¹³² Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2016/1139 av den 6 juli 2016 om upprättande av en flerårig plan för bestånden av torsk, sill/strömming och skarpsill i Östersjön och det fiske som nyttjar dessa bestånd, om ändring av rådets förordning (EG) nr 2187/2005 och om upphävande av rådets förordning (EG) nr 1098/2007 (EUT L 191, 15.7.2016, s. 1). Följande kriterier ska beaktas vid bedömningen av om en överträdelse ska ses som en allvarlig överträdelse: a) Om den mängd fiskeriprodukter som överstiger den tillåtna toleransmarginalen är lika med eller större än 100 % av den tillåtna toleransmarginalen, beräknad som en tillåten mängd i procent eller kilogram, eller, i de fall som omfattas av artikel 14.4 a, om den mängd fiskeriprodukter som överstiger den tillåtna toleransmarginalen är 50 % eller mer av den tillåtna toleransmarginalen, beräknad som en tillåten mängd i procent. b) Utan att det påverkar kriteriet i led a, till och med den 10 januari 2028, för arter som fångas i snörpvals fiske efter tropisk tonfisk som landas osorterade och som utgör 2 % eller mer i vikt av alla landade arter och för vilka artikel 14.4 a inte är tillämplig: om skillnaden mellan de uppskattningar som registrerats i fiskeloggboken och de mängder som landats eller blivit resultatet av en inspektion är lika med eller större än 25 % per art. c) Utan att det påverkar kriteriet i led a, till och med den 10 januari 2028, för arter som omfattas av artikel 13.1 i förordning (EU) 2016/1139: om skillnaden mellan de uppskattningar som registrerats i fiskeloggboken och de

- d) Underlåtelse att uppfylla skyldigheter rörande egenskaperna hos eller användningen av fiskeredskap, ljudskrämmare, selektivitetsanordningar eller anordningar som samlar fisk, särskilt vad gäller märkning och identifiering, områden, djup, perioder, antal redskap och maskstorlekar, eller av utrustningen för sortering, vattenavskiljning eller bearbetning eller underlåtelse att iakttä åtgärder för att minska oavsiktliga fångster av känsliga arter såsom krävs enligt bestämmelserna i den gemensamma fiskeripolitiken, om inte verksamheten utgör en allvarlig överträdelse enligt punkt 2.¹³³
- e) Underlåtelse att på fiskefartyget ta ombord och behålla, inbegripet genom slipping, eller underlåtelse att landa, eller i tillämpliga fall, omlasta eller överföra arter som omfattas av landningsskyldigheten, inbegripet fångster som är mindre än den tillämpliga minsta referensstorleken för bevarande, i strid med de bestämmelser i den gemensamma fiskeripolitiken som är tillämpliga på fisket eller fiskezonerna.¹³⁴

mängder som landats eller blivit resultatet av en inspektion är lika med eller större än 25 % per art. d) Den behöriga myndigheten i en medlemsstat har bekräftat att den berörda fysiska eller juridiska personen har begått eller hållits ansvarig för en allvarlig överträdelse enligt artikel 90.3 c i en slutlig dom eller ett slutligt beslut som utfärdats under de senaste tolv månaderna före den dag då den aktuella överträdelsen begicks.

¹³³ Följande kriterier ska beaktas vid bedömningen av om en överträdelse ska ses som en allvarlig överträdelse: a) Passiva fiskeredskap och anordningar som samlar fisk saknar antingen korrekt märkning eller har felaktig märkning, etikettering eller relaterade egenskaper, vilket påverkar mer än hälften av fiskeredskapen eller de anordningar som samlar fisk. b) Mer än 10 % av det erforderliga antalet ljudskrämmare används inte eller mer än 10 % av de erforderade ljudskrämmare som används fungerar inte korrekt. c) Antalet passiva fiskeredskap och anordningar som samlar fisk som används överstiger det tillåtna antalet sådana redskap eller anordningar med 10 %. d) Storleken på hela eller delar av det aktiva fiskeredskapet överstiger den tillåtna dimensionen för sådant redskap med 10 %. e) Redskapens selektivitetsegenskaper enligt bestämmelserna i den gemensamma fiskeripolitiken ändras genom att storleken på de delar av ett redskap som avgör selektiviteten, såsom maskstorlek, garndiameter eller krokstorlek, minskas med 3 mm eller 5 %, beroende på vilket värde som är störst. f) Underlåtenhet att använda andra metoder och anordningar i enlighet med bestämmelserna i den gemensamma fiskeripolitiken för att optimera selektiviteten, såsom selektionspaneler, sorteringsrister eller rymningshåll. g) Användning av anordningar som hindrar eller på annat sätt i praktiken minskar selektivitetsegenskaperna hos redskap eller de metoder och anordningar som avses i led f. h) Utrustningen ombord för sortering eller vattenavskiljning används för arter för vilka användningen av sådana anordningar är förbjuden och som omfattas av fiskemöjligheter, fleråriga planer, inspektions- och kontrollplaner eller landningsskyldighet. i) Fiskeredskap används på en plats där avståndet till land avviker med mer än 10 % från det tillåtna avståndet, eller där havsdjupet avviker från det tillåtna djupet. j) Den behöriga myndigheten i en medlemsstat har bekräftat att den berörda fysiska eller juridiska personen har begått eller hållits ansvarig för en allvarlig överträdelse enligt artikel 90.3 d i en slutlig dom eller ett slutligt beslut som utfärdats under de senaste tolv månaderna före den dag då den aktuella överträdelsen begicks.

¹³⁴ Följande kriterier ska beaktas vid bedömningen av om en överträdelse ska ses som en allvarlig överträdelse: a) Fångster i samband med överträdelsen står för ett värde som är lika med eller överstiger 1 000 EUR eller 10 % av det totala värdet av de berörda fiskeriprodukterna, eller mängderna är lika med eller överstiger 200 kg. b) Den behöriga myndigheten i en medlemsstat har bekräftat att den berörda fysiska eller juridiska personen har begått eller hållits ansvarig för en allvarlig överträdelse enligt artikel 90.3 e i en slutlig dom eller ett slutligt beslut som utfärdats under de senaste tolv månaderna före den dag då den aktuella överträdelsen begicks.

- f) Bedrivande av fiskeverksamhet i ett område som omfattas av en regional fiskerierorganisation på ett sätt som är oförenligt med, eller står i strid med, den organisationens tillämpliga bevarande- och förvaltningsåtgärder, om inte verksamheten utgör en allvarlig överträdelse enligt punkt 2 eller enligt andra led i den här punkten.¹³⁵
- g) Tillhandahållande på marknaden av fiskeri- eller vattenbruksprodukter i strid med bestämmelserna i den gemensamma fiskeripolitiken, om inte verksamheten utgör en allvarlig överträdelse enligt punkt 2 eller enligt andra led i den här punkten.¹³⁶
- h) Bedrivande av fritidsfiske i strid med bestämmelserna i den gemensamma fiskeripolitiken eller försäljning av fiskeriprodukter från fritidsfiske.¹³⁷
- i) Flera överträdelser av bestämmelserna i den gemensamma fiskeripolitiken.¹³⁸
- j) Bedrivande av någon av de verksamheter som avses i punkt 2 g med avseende på ett fartyg som deltar i IUU-fiske enligt definitionen i förordning (EG) nr 1005/2008 och som inte är upptaget i unionens

¹³⁵ Följande kriterier ska beaktas vid bedömningen av om en överträdelse ska ses som en allvarlig överträdelse: a) Överträdelsen karakteriseras som en allvarlig överträdelse enligt en regional fiskerierorganisationens tillämpliga regler. b) Den behöriga myndigheten i en medlemsstat har bekräftat att den berörda fysiska eller juridiska personen har begått eller hållits ansvarig för en allvarlig överträdelse enligt artikel 90.3 f i en slutlig dom eller ett slutligt beslut som utfärdats under de senaste tolv månaderna före den dag då den aktuella överträdelsen begicks.

¹³⁶ Följande kriterier ska beaktas vid bedömningen av om en överträdelse ska ses som en allvarlig överträdelse: a) Aktörer, befälhavare eller deras företrädare genomför den första försäljningen med ett oregistrerat auktionscentrum eller en oregistrerad köpare eller producentorganisation. b) Ingen obligatorisk minimiinformation till konsumenter enligt vad som föreskrivs i artikel 35 i förordning (EU) nr 1379/2013 för partier på 20 kg eller mer eller vars värde är lika med eller överstiger 1 000 EUR. c) Ofullständig information om spårbarhet för partier på 20 kg eller mer eller vars värde är lika med eller överstiger 1 000 EUR. d) Produkterna importeras i strid med förordning (EG) nr 1005/2008. e) Den behöriga myndigheten i en medlemsstat har bekräftat att den berörda fysiska eller juridiska personen har begått eller hållits ansvarig för en allvarlig överträdelse enligt artikel 90.3 g i en slutlig dom eller ett slutligt beslut som utfärdats under de senaste tolv månaderna före den dag då den aktuella överträdelsen begicks.

¹³⁷ Följande kriterier ska beaktas vid bedömningen av om en överträdelse ska ses som en allvarlig överträdelse: a) Försäljning av fiskeriprodukter från fritidsfiske som står för ett värde som är lika med eller överstiger 50 EUR eller mängder som är lika med eller överstiger 10 kg. b) Två individer eller fler exemplar som behålls är otillåtna eller en individ eller flera är förbjudna arter. c) 25 % eller mer av de exemplar som behålls uppfyller inte den minsta referensstorleken för bevarande. d) Behållande av mängder av arter som överstiger de tillåtna fångsterna eller fångstbegränsningarna eller som överstiger tillämpliga kvoter med 50 %. e) Den behöriga myndigheten i en medlemsstat har bekräftat att den berörda fysiska eller juridiska personen har begått eller hållits ansvarig för en allvarlig överträdelse enligt artikel 90.3 h i en slutlig dom eller ett slutligt beslut som utfärdats under de senaste tolv månaderna före den dag då den aktuella överträdelsen begicks.

¹³⁸ Följande ska beaktas vid bedömningen av om en överträdelse ska ses som en allvarlig överträdelse: Tre eller flera överträdelser som avses i artikel 90.3 och som upptäckts under samma inspektion, övervakning eller utredning och som inte var för sig betraktas som allvarliga.

förteckning över IUU-fartyg eller en regional fiskeriorganisations förteckning över IUU-fartyg.¹³⁹

- k) Användning av en motorstyrka som överstiger den maximala kontinuerliga motorstyrka som certifierats och registrerats i registret över medlemsstatens fiskeflotta.¹⁴⁰
- l) Landning i hamnar i tredjeländer utan förhandsanmälan enligt artikel 19a.¹⁴¹
- m) Bedrivande av affärsverksamhet som har direkt samband med IUU-fiske, inbegripet handel med och import, export, beredning och saluföring av fiskeriprodukter som härrör från IUU-fiske.¹⁴²
- n) Olagligt bortskaffande av fiskeredskap eller andra redskap till havs från ett fiskefartyg.¹⁴³

¹³⁹ Följande kriterier ska beaktas vid bedömningen av om en överträdelse ska ses som en allvarlig överträdelse: **a)** Omlastning från eller till, eller överföring tillsammans med, deltagande i gemensamma fiskeinsatser tillsammans med, stöd till eller försörjning av ett fartyg i samband med en fiskeres, om fartyget har använts för att begå en allvarlig överträdelse. **b)** Den behöriga myndigheten i en medlemsstat har bekräftat att den berörda fysiska eller juridiska personen har begått eller hållits ansvarig för en allvarlig överträdelse enligt artikel 90.3 j i en slutlig dom eller ett slutligt beslut som utfärdats under de senaste tolv månaderna före den dag då den aktuella överträdelsen begicks.

¹⁴⁰ Följande kriterier ska beaktas vid bedömningen av om en överträdelse ska ses som en allvarlig överträdelse: **a)** När skillnaden mellan den effekt som kontrollerats och den effekt som certifierats och registrerats är större än 20 %. **b)** Den behöriga myndigheten i en medlemsstat har bekräftat att den berörda fysiska eller juridiska personen har begått eller hållits ansvarig för en allvarlig överträdelse enligt artikel 90.3 k i en slutlig dom eller ett slutligt beslut som utfärdats under de senaste tolv månaderna före den dag då den aktuella överträdelsen begicks.

¹⁴¹ Följande ska beaktas vid bedömningen av om en överträdelse ska ses som en allvarlig överträdelse: Den behöriga myndigheten i en medlemsstat har bekräftat att den berörda fysiska eller juridiska personen har begått eller hållits ansvarig för en överträdelse enligt artikel 90.3 l i en slutlig dom eller ett slutligt beslut som utfärdats under de senaste tolv månaderna före den dag då den aktuella överträdelsen begicks.

¹⁴² Följande kriterier ska beaktas vid bedömningen av om en överträdelse ska ses som en allvarlig överträdelse: **a)** Inte alla handlingar som krävs enligt lag har tagits fram eller lämnats in. **b)** Import när import har vägrats enligt artikel 18 i förordning (EG) nr 1005/2008. **c)** Importen uppfyller inte reglerna i artikel 16 i förordning (EG) nr 1005/2008. **d)** Fartyget är upptaget i unionens förteckning över IUU-fartyg eller en regional fiskeriorganisations förteckning över IUU-fartyg. **e)** Den behöriga myndigheten i en medlemsstat har bekräftat att den berörda fysiska eller juridiska personen har begått eller hållits ansvarig för en allvarlig överträdelse enligt artikel 90.3 m i en slutlig dom eller ett slutligt beslut som utfärdats under de senaste tolv månaderna före den dag då den aktuella överträdelsen begicks.

¹⁴³ Följande kriterier ska beaktas vid bedömningen av om en överträdelse ska ses som en allvarlig överträdelse: **a)** Bortskaffandet sker avsiktligt och leder till eller kommer sannolikt att leda till allvarliga skador på den marina miljön, inbegripet marina biologiska resurser och marina ekosystem. **b)** Bortskaffandet sker avsiktligt och i ett område med fiskebegränsning. **c)** Bortskaffandet sker avsiktligt och gäller fiskeredskap som är förbjudna enligt artikel 7.1 a, b, c, d och g i förordning (EU) 2019/1241.

Kriterierna som medlemsstaterna ska beakta vid fastställande av om en överträdelse ska utgöra en allvarlig överträdelse

Det kan vidare noteras att de kriterier som medlemsstaterna ska beakta vid avgörande av om en överträdelse ska anses vara en allvarlig överträdelse kan komma att ändras av kommissionen genom delegerade akter. Sådana akter får antas om det finns tydliga indikationer på att en ändring är nödvändigt för att säkerställa effektiv och proportionell verkställighet av bestämmelserna i den gemensamma fiskeripolitiken av och mellan medlemsstaterna. Genom ändringarna får det inte läggas till några nya kriterier och kriterier ska upphävas endast i undantagsfall.¹⁴⁴

Omedelbara verkställighetsåtgärder vid allvarliga överträdelser

Medlemsstaterna ska i enlighet med nationell rätt vidta lämpliga och omedelbara verkställighetsåtgärder¹⁴⁵, om relevanta data eller information ger medlemsstaternas behöriga myndigheter anledning att anta att en fysisk person har begått, eller att en juridisk person kan hållas ansvarig för, en allvarlig överträdelse. Sådana verkställighetsåtgärder ska också vidtas om en fysisk person tas på bar gärning med att begå en allvarlig överträdelse. Verkställighetsåtgärderna ska vidtas utöver den utredning av överträdelsen som ska göras enligt andra bestämmelser i kontrollförordningen¹⁴⁶. De omedelbara verkställighetsåtgärderna kan avse

- a) beslut om förbud mot fiskeverksamhet,
- b) omdirigering av fiskefartyget till en hamn,
- c) omdirigering av transportfordonet till annan plats för inspektion,
- d) krav på ekonomisk säkerhet,
- e) beslagtagande av fiskefartyget, transportfordonet, fiskeredskap, fångster eller fiskeriprodukter eller av vinsten från försäljningen av fångsterna eller fiskeriprodukterna,

¹⁴⁴ Närmare reglering avseende kommissionens möjligheter att ändra kriterierna finns i artikel 90.4 i den ändrade kontrollförordningen.

¹⁴⁵ Se avsnitt 5.5.2.

¹⁴⁶ Närmare bestämt bestämmelser i artikel 85 i den ändrade kontrollförordningen.

- f) begränsning av eller förbud mot utsläppande på marknaden av fiskeriprodukter,
- g) tillfälligt förbud mot förflyttning av det berörda fiskefartyget eller transportfordonet,
- h) tillfällig indragning av fisketillståndet,
- i) beslut om tillfälligt förbud mot affärsverksamhet.

Verkställighetsåtgärderna ska vara utformade så att de förhindrar att den allvarliga överträdelse som upptäckts fortsätter, gör det möjligt att vidta alla de åtgärder som krävs för att säkra bevismaterial för överträdelsen och gör det möjligt för de behöriga myndigheterna att slutföra sin utredning. Medlemsstaterna ska omedelbart, och i överensstämmelse med sin nationella rätt, underrätta flaggstaten om de omedelbara verkställighetsåtgärderna som vidtas mot fartyg under den statens flagg.¹⁴⁷

Sanktioner vid allvarliga överträdelser

En av de större förändringarna som har gjorts i kontrollförordningens verkställighetsbestämmelser är införande av en miniminivå för administrativa sanktionsavgifter. Det finns dels reglering avseende individuella sanktionsnivåer, dels reglering avseende standardiserade sanktionsnivåer. Även fortsättningsvis har medlemsstaterna dock möjlighet att använda sig av straffrättsliga sanktioner som ett komplement eller alternativ till administrativa sanktionsavgifter. De straffrättsliga sanktionerna ska dock vara effektiva, proportionella och avskräckande. De ska vidare ha motsvarande verkan som de administrativa sanktionsavgifterna.¹⁴⁸

Nedan går vi igenom den reglering som finns avseende administrativa sanktionsavgifter.

¹⁴⁷ Den närmare regleringen återfinns i artikel 91 i den ändrade kontrollförordningen.

¹⁴⁸ Regleringen om straffrättsliga sanktioner återfinns i artikel 91a (7).

Individuella sanktionsnivåer

Enligt den reviderade regleringen ska medlemsstaterna i enlighet med nationell rätt, och utan att det påverkar tillämpningen av andra sanktioner i kontrollförordningen, säkerställa att en allvarlig överträdelse som har lett till att fiskeri- eller vattenbruksprodukter erhållits ska bli föremål för administrativa sanktionsavgifter. Minimnivån för dessa sanktionsavgifter ska vara minst värdet på de fiskeri- eller vattenbruksprodukter som erhållits genom den allvarliga överträdelsen. Maximnivå ska vidare vara minst fem gånger värdet på de fiskeri- eller vattenbruksprodukter som erhållits genom den allvarliga överträdelsen.¹⁴⁹

Vid en upprepad allvarlig överträdelse under en treårsperiod som har lett till att fiskeri- eller vattenbruksprodukter erhållits, ska minimnivån vara minst två gånger värdet på de fiskeri- eller vattenbruksprodukter som erhållits genom den allvarliga överträdelsen. Maximnivån ska vidare vara minst åtta gånger värdet på de fiskeri- eller vattenbruksprodukter som erhållits genom den allvarliga överträdelsen.¹⁵⁰

Standardiserade sanktionsnivåer

Medlemsstaterna har, såsom ett alternativ till individuella sanktionsavgifter, möjlighet att i sina nationella rättssystem fastställa standardsatser för administrativa sanktionsavgifter. De lägsta standardsatserna får inte vara lägre än genomsnittsvärdet av de fiskeri- eller vattenbruksprodukter som erhållits till följd av en allvarlig överträdelse. Vid en upprepad allvarlig överträdelse inom en treårsperiod som har lett till att fiskeri- och vattenbruksprodukter erhållits får de lägsta standardsatserna inte vara lägre än två gånger det genomsnittliga värdet.

Medlemsstater som fastställer standardsatser får tillåta domstolar eller behöriga myndigheter att avvika från dessa standardsatser när det krävs för att sanktionerna ska vara effektiva, proportionella och avskräckande. Domstolar eller myndigheter får då ålägga administrativa sanktionsavgifter som uppgår till minst fem gånger värdet av de fiskeri- eller vattenbruksprodukter som erhållits till följd av

¹⁴⁹ Artikel 91a (1) i den ändrade kontrollförordningen.

¹⁵⁰ Artikel 91a (2) i den ändrade kontrollförordningen.

den allvarliga överträdelsen eller, vid upprepade allvarliga överträdelser inom en treårsperiod som har lett till att fiskeri- och vattenbruksprodukter erhållits, minst åtta gånger det värdet.¹⁵¹

Beaktande av förmildrande omständigheter och andra faktorer i enskilda fall

Den miniminivå eller standardsats för administrativa sanktionsavgifter som fastställs ska inte påverka tillämpningen av eventuella regler om förmildrande omständigheter och andra faktorer som föreskrivs i nationell rätt när beslut fattas om vilka sanktioner som ska tillämpas i varje enskilt fall.¹⁵²

Beräkning av värdet av fiskeri- och vattenbruksprodukter

Vid beräkningen av värdet av de fiskeri- eller vattenbruksprodukter som erhållits genom att den allvarliga överträdelsen begåtts, ska medlemsstaterna beakta nationella priser vid första försäljningen, priser som fastställts på de viktigaste internationella marknader som är relevanta för arten och området i fråga eller priserna på Eumofas (EU-organet för marknadsbevakning av fiskeri- och vattenbruksprodukter) plattform vid den tidpunkt då överträdelsen begicks.

Sanktionsavgifter när allvarliga överträdelser inte lett till att fiskeri- eller vattenbruksprodukter erhållits

När en allvarlig överträdelse inte har lett till att fiskeri- eller vattenbruksprodukter erhållits, ska de administrativa sanktionsavgifterna fastställas av medlemsstaterna på en nivå som säkerställer att dessa är effektiva, proportionella och avskräckande.¹⁵³

¹⁵¹ Artikel 91a (3) i den ändrade kontrollförfordningen.

¹⁵² Artikel 91a (4) i den ändrade kontrollförfordningen.

¹⁵³ Detta ska göras i enlighet med artikel 89a i den ändrade kontrollförfordningen, se artikel 91a (6) i samma förordning.

Kompletterande sanktioner

De sanktioner som har redogjorts för ovan får åtföljas av även andra sanktioner, som medlemsstaterna ska fastställa varaktigheten för i enlighet med sin nationella rätt.¹⁵⁴ Sådana sanktioner kan enligt kontrollförordningen särskilt avse

- a) förbud mot förflyttning av det eller de fiskefartyg eller det eller de fordon som har använts i samband med överträdelsen,
- b) beslagtagande av fartyget eller fartygen, fordonet eller fordonen, förbjudna fiskeredskap, fångster eller fiskeriprodukter,
- c) tillfällig indragning eller återkallelse av fiskelicensen eller fiske-tillståndet,
- d) inskränkning eller återkallelse av fiskerättigheter,
- e) indragning av rätten att erhålla nya fiskerättigheter,
- f) förbud mot att erhålla offentliga stöd eller bidrag,
- g) tillfällig indragning eller återkallelse av den status som godkänd ekonomisk aktör som beviljats enligt artikel 16.3 i förordning (EG) nr 1005/2008,
- h) avförande av fiskefartyget från det nationella registret,
- i) tillfälligt upphörande med eller förbud mot hela eller delar av aktörens ekonomiska verksamhet med anknytning till den gemensamma fiskeripolitiken, och
- j) tillfällig indragning eller återkallelse av tillståndet att bedriva handelsverksamhet med fiskeri- och vattenbruksprodukter.¹⁵⁵

I kontrollförordningen anges särskilt att om ett fartyg, efter beslut av dess flaggmedlemsstat, är föremål för förbud mot förflyttning enligt punkt a, eller om dess fisketillstånd tillfälligt dras in eller återkallas i enlighet med punkt c, ska flaggmedlemsstaten tillfälligt dra in dess fiskelicens för samma period eller återkalla den.¹⁵⁶

¹⁵⁴ Artikel 91b (2) i den ändrade kontrollförordningen.

¹⁵⁵ Artikel 91b (1) i den ändrade kontrollförordningen.

¹⁵⁶ Artikel 91b (4) i den ändrade kontrollförordningen.

Pricksystem för allvarliga överträdelser

Även fortsättningsvis finns reglering om pricksystem för allvarliga överträdelser av den gemensamma fiskeripolitiken.¹⁵⁷ Pricksystemet ska enligt den ändrade kontrollförordningen tillämpas för innehavaren av fiskelicensen eller befälhavaren.¹⁵⁸

Tilldelning av prickar ska göras i enlighet med bilaga III till kontrollförordningen

När en fysisk person har begått, eller en juridisk person hålls ansvarig för, en allvarlig överträdelse, ska ett antal prickar som beräknas i enlighet med bilaga III till kontrollförordningen tilldelas innehavaren av fiskelicensen för det berörda fiskefartyget.¹⁵⁹

Överföring av prickar

De prickar som tilldelats ska överföras till en eventuell framtida innehavare av fiskelicensen för det berörda fångstfartyget om fartyget eller licensen säljs, överförs eller på annat sätt byter ägare efter dagen för överträdelsern, inbegripet till en annan medlemsstat.¹⁶⁰

Medlemsstaterna ska inrätta pricksystem för befälhavare

Medlemsstaterna ska också inrätta ett pricksystem som innebär att befälhavaren på ett fartyg tilldelas samma antal prickar som innehavaren av fiskelicensen till följd av att det under perioden för dennes befäl har begåtts en allvarlig överträdelse som gäller fartyget, i enlighet med bilaga III. Om fartygets befälhavare inte är medborgare i flaggmedlemsstaten ska flaggmedlemsstaten meddela det antal prickar som tilldelats befälhavaren till den medlemsstat i vilken befälhavaren är medborgare eller, när det gäller medborgare i tredje länder, till varje berörd stat.¹⁶¹

¹⁵⁷ De allvarliga överträdelserna har beskrivits tidigare i detta underavsnitt.

¹⁵⁸ Artikel 92 (1) i kontrollförordningen.

¹⁵⁹ Artikel 92 (2) i kontrollförordningen.

¹⁶⁰ Artikel 92 (3) i kontrollförordningen.

¹⁶¹ Artikel 92 (4) i kontrollförordningen.

Tilldelning av prickar vid två eller flera överträdelser

Om det under en och samma inspektion konstateras att två eller flera allvarliga överträdelser begåtts av den fysiska eller juridiska person som är innehavare av fiskelicensen eller av befälhavaren, ska prickar för respektive allvarlig överträdelse tilldelas,¹⁶² upp till ett högsta antal av 12 prickar för samtliga dessa överträdelser.¹⁶³

Indragning av fiskelicens eller rätt att föra befäl över ett fiskefartyg

När det totala antalet prickar uppgår till eller överstiger 18, ska fiskelicensen och/eller rätten att föra befäl över ett fiskefartyg automatiskt tillfälligt dras in under en period om minst två månader. Denna period ska vara

- fyra månader om indragningen sker för andra gången och antalet prickar uppgår till eller överstiger 36,
- åtta månader om indragningen sker för tredje gången och antalet prickar uppgår till eller överstiger 54, och
- ett år om indragningen sker för fjärde gången och antalet prickar uppgår till eller överstiger 72.

Om indragningen sker för femte gången och antalet prickar uppgår till eller överskrider 90, ska fiskelicensen och rätten att föra befäl på ett fiskefartyg återkallas och fiskefartyget får inte användas för yrkesmässigt nyttjande av marina biologiska resurser.¹⁶⁴

Medlemsstaterna ska säkerställa att en fysisk person för vilken den tillfälliga indragningen eller återkallandet av rätten att föra befäl över ett fiskefartyg inte tillåts verka som befälhavare ombord på ett fiskefartyg som för deras flagg.¹⁶⁵

¹⁶² Tilldelning ska göras i enlighet med artikel 92 (2) i kontrollförordningen.

¹⁶³ Artikel 92 (5) i kontrollförordningen.

¹⁶⁴ Artikel 92 (6) i kontrollförordningen.

¹⁶⁵ Artikel 92 (7) i kontrollförordningen. Vid en tillfällig indragning av rätten att föra befäl ska medlemsstaterna endast säkerställa detta för den period då indragningen gäller.

Radering av prickar

Om innehavaren av en fiskelicens eller befälhavaren inte begår en allvarlig överträdelse inom tre år från datumet för den senaste allvarliga överträdelse som bekräftats ska alla prickar raderas.¹⁶⁶

Underrättelser till flaggmedlemsstaten och dennas skyldigheter avseende viss tillämpning

Om en annan medlemsstat än flaggmedlemsstaten enligt sin nationella rätt har bekräftat att en allvarlig överträdelse har begåtts under dess jurisdiktion, ska den underrätta flaggmedlemsstaten om detta så att denna kan fastställa och tilldela antalet prickar, i enlighet med vad som framgår av bilaga III till kontrollförordningen.¹⁶⁷

Medlemsstaterna ska utse de behöriga nationella myndigheter som ska ansvara för inrättandet av systemet för tilldelning av prickar för allvarliga överträdelser, tilldelning av ett lämpligt antal prickar till innehavaren av en fiskelicens och befälhavaren samt överföring av prickar.¹⁶⁸

Medlemsstaterna ska säkerställa att tillämpningen av nationella förfaranden inte gör pricksystemet verkningslöst.¹⁶⁹

Kommissionens befogenheter att meddela delegerade akter

Kommissionen ges befogenhet att anta delegerade akter för att komplettera kontrollförordningen genom att fastställa regler om

- a) uppföljningen av tillfällig indragning och permanent återkallelse av en fiskelicens eller rätten att bedriva fiskeverksamhet som befälhavare,
- b) vilka åtgärder som ska vidtas vid illegal fiskeverksamhet under den tillfälliga indragningen eller efter den permanenta återkallelsen av en fiskelicens eller rätten att bedriva fiskeverksamhet som befälhavare,

¹⁶⁶ Artikel 92 (8) i kontrollförordningen.

¹⁶⁷ Artikel 92 (9) i kontrollförordningen.

¹⁶⁸ Artikel 92 (10) i kontrollförordningen. Överföring av prickar i enlighet med artikel 92 (3) i kontrollförordningen.

¹⁶⁹ Artikel 92 (11) i kontrollförordningen.

- c) vilka villkor som motiverar att prickar stryks,
- d) registrering av befälhavare som har tillstånd att bedriva fiskeverksamhet och registrering av prickar som tilldelats befälhavare.¹⁷⁰

Kommissionens befogenheter att meddela genomförandeakter

Kommissionen ska genom genomförandeakter fastställa närmare bestämmelser om

- a) anmälan av beslut om tilldelning av prickar,
- b) överföringen av prickar,¹⁷¹
- c) strykningen från relevanta förteckningar över fiskelicenser eller över rätten att föra befäl över ett fiskefartyg för den person som är ansvarig för allvarliga överträdelser,
- d) skyldigheten att tillhandahålla information om det pricksystem för befälhavare på fiskefartyg som inrättats av medlemsstaterna.¹⁷²

Juridiska personers ansvar

Juridiska personer ska hållas ansvariga för allvarliga överträdelser vilka har begåtts till deras förmån av en fysisk person som agerar antingen enskilt eller inom den juridiska personens organisation och som har en ledande ställning inom den berörda juridiska personen, grundat på något av följande:

- a) Befogenhet att företräda den juridiska personen.
- b) Befogenhet att fatta beslut på den juridiska personens vägnar.
- c) Befogenhet att utöva kontroll inom den juridiska personen.¹⁷³

¹⁷⁰ Artikel 92 (12) i den ändrade kontrollförordningen. Enligt artikeln ges kommissionen befogenhet att anta delegerade akter i enlighet med artikel 119a i samma förordning.

¹⁷¹ Överföringen av prickar i enlighet med artikel 92 (3) i den ändrade kontrollförordningen.

¹⁷² Artikel 92 (13) i den ändrade kontrollförordningen. Av artikeln framgår även att genomförandeakterna ska antas i enlighet med det granskningsförfarande som avses i artikel 119.2.

¹⁷³ Artikel 92 a (1) i den ändrade kontrollförordningen.

En juridisk person kan hållas ansvarig, om en fysisk person som beskrivits i föregående stycke har brustit i tillsyn eller kontroll och det därigenom har blivit möjligt för en fysisk person som är underställd den juridiska personen att till dennas förmån begå en allvarlig överträdelse.¹⁷⁴

Den juridiska personens ansvar ska dock inte utesluta åtgärder mot fysiska personer som har begått, anstiftat eller deltagit i överträdelserna.¹⁷⁵

Skyldighet att anmäla ett slutgiltigt avgörande

Den reviderade kontrollförfordningen innehåller en ny bestämmelse om skyldighet att anmäla ett slutligt avgörande.

Avgöranden som berör en annan medlemsstat

De behöriga myndigheterna i den medlemsstat som har jurisdiktion med avseende på en överträdelse ska, utan dröjsmål och i enlighet med de tillämpliga förfarandena i nationell rätt, till flaggstaten, den stat där den fysiska personen som har begått överträdelserna är medborgare eller den juridiska person som hålls ansvarig för överträdelserna är etablerad och, i förekommande fall, kuststaten, hamnstaten eller staten där förfarandet äger rum, anmäla alla slutgiltiga avgöranden i samband med en sådan överträdelse.¹⁷⁶

Vid en anmälan från en medlemsstat som nämns ovan, ska flaggmedlemsstaten tilldela innehavaren av fiskelicensen och befälhavaren på det berörda fiskefartyget ett lämpligt antal prickar.¹⁷⁷

Avgöranden som berör tredjeland

I händelse av allvarliga överträdelser som upptäckts i unionens vatten eller i unionens hamnar när det gäller fiskefartyg som för tredjelandets flagg, ska de behöriga myndigheterna i den berörda medlems-

¹⁷⁴ Artikel 92 a (2) i den ändrade kontrollförfordningen.

¹⁷⁵ Artikel 92 a (3) i den ändrade kontrollförfordningen.

¹⁷⁶ Artikel 92b (1) i den ändrade kontrollförfordningen.

¹⁷⁷ Artikel 92b (2) i den ändrade kontrollförfordningen.

staten också, utan dröjsmål, till kommissionen anmäla alla slutgiltiga avgöranden med avseende på sådana överträdelser.¹⁷⁸

Nationellt register över överträdelser

I ingressen till ändringsförordningen tydliggörs att kraven rörande nationella överträdelserregister bör förbättras för att förbättra den riskbedömning som görs av nationella myndigheter vid planering av kontrollverksamheten och inspektionernas ändamålsenlighet. Enligt de reviderade bestämmelserna i kontrollförordningen ska medlemsstaterna i ett nationellt register föra in alla bekräftade överträdelser av bestämmelserna i den gemensamma fiskeripolitiken som

- a) begåtts av fiskefartyg som för deras flagg eller av deras medborgare, och
- b) av fiskefartyg som för ett tredjeland's flagg eller av ett tredjeland's medborgare som har begått överträdelser i vatten inom deras jurisdiktion eller på deras territorium, inklusive alla beslut och sanktioner som har ålagts och det antal prickar som tilldelats.

Medlemsstaterna ska i sitt nationella register över överträdelser också föra in överträdelser som fiskefartyg som för deras flagg eller deras medborgare har gjort sig skyldiga till och som blivit föremål för rättsliga förfaranden i en annan medlemsstat, när den medlemsstat som har jurisdiktion meddelar dem det slutliga avgörandet.¹⁷⁹

När en medlemsstat följer upp en överträdelse av bestämmelserna i den gemensamma fiskeripolitiken får den begära att andra medlemsstater lämnar information från sina nationella register om de fiskefartyg och personer som av den begärande medlemsstaten misstänks ha begått överträdelser i fråga eller som tagits på bar gärning med att begå överträdelser.¹⁸⁰

När en medlemsstat begär information från en annan medlemsstat med avseende på en överträdelse ska denna andra medlemsstat utan dröjsmål lämna relevant information om fiskefartyget och de fysiska eller juridiska personer som är delaktiga i överträdelser.¹⁸¹

¹⁷⁸ Artikel 92b (1) i den ändrade kontrollförordningen.

¹⁷⁹ Artikel 93 (1) i den ändrade kontrollförordningen.

¹⁸⁰ Artikel 93 (2) i den ändrade kontrollförordningen.

¹⁸¹ Artikel 93 (3) i den ändrade kontrollförordningen.

I kontrollförordningen tydliggörs att data i de nationella överträdeleregistren endast ska lagras så länge som det är nödvändigt för tillämpningen av kontrollförordningen, dock under alla omständigheter minst fem kalenderår, från och med det år som följer på året då informationen registrerades.¹⁸²

7.3.7 Ändringar i avdelning XII Uppgifter och information

I nya kontrollförordningen regleras att GDPR¹⁸³ och EU-institutionernas GDPR¹⁸⁴ samt de nationella bestämmelser som införlivar Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2016/680¹⁸⁵, är tillämpliga på medlemsstaternas, kommissionens och det av kommissionens utsedda organets behandling av personuppgifter enligt kontrollförordningen. Av bestämmelserna framgår vidare att personuppgifter som samlas in enligt kontrollförordningen endast får behandlas för vissa i förordningen angivna ändamål, och att detta enbart får göras om ändamålen inte kan uppnås med data som inte medför identifiering av dem registrerade.¹⁸⁶

7.4 Ändringar av IUU-förordningen

Revideringen av IUU-förordningen innebär bl.a. att kommissionen ska inrätta ett digitalt informationshanteringssystem (Catch) för fångstcertifieringssystemet. Ett syfte med att inrätta ett sådant system är att möjliggöra en integrerad hantering av sådan information som är relevant för exempelvis kontroll av import av fiskeriprodukter. Kommissionen har getts befogenhet att anta delegerade akter om tillfälliga undantag från kraven på användning av Catch och genom-

¹⁸² Artikel 93 (4) i den ändrade kontrollförordningen.

¹⁸³ Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2016/679 av den 27 april 2016 om skydd för fysiska personer med avseende på behandling av personuppgifter och om det fria flödet av sådana uppgifter och om upphävande av direktiv 95/46/EG (allmän dataskyddsförordning).

¹⁸⁴ Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2018/1725 av den 23 oktober 2018 om skydd för fysiska personer med avseende på behandling av personuppgifter som utförs av unionens institutioner, organ och byråer och om det fria flödet av sådana uppgifter samt om upphävande av förordning (EG) nr 45/2001 och beslut nr 1247/2002/EG.

¹⁸⁵ Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2016/680 av den 27 april 2016 om skydd för fysiska personer med avseende på behöriga myndigheters behandling av personuppgifter för att förebygga, förhindra, utreda, avslöja eller lagföra brott eller verkställa straffrättsliga påföljder, och det fria flödet av sådana uppgifter och om upphävande av rådets rambeslut 2008/ 977/RIF.

¹⁸⁶ Se vidare artikel 112 i den ändrade kontrollförordningen.

förändringar om funktionaliteten hos Catch. De behöriga myndigheterna i medlemsstaterna ska ses som personuppgiftsansvariga när de överför information till Catch medan Kommissionen ska ses som personuppgiftsansvarig vad gäller dess ansvar att förvalta Catch.¹⁸⁷

Även IUU-förordningens bestämmelser om fångstdokumentation ändras till viss del genom revideringen.¹⁸⁸

Den ändrade IUU-förordningen innehåller även bestämmelser om att ett fiskefartyg ska antas delta i IUU-fiske om det, i strid med de bevarande- och förvaltningsåtgärder som gäller i fiskeområdet i fråga, har bedrivit en eller flera verksamheter som enligt vissa bestämmelser i den ändrade kontrollförordningen betraktas som allvarliga överträdelser.¹⁸⁹

Huvuddelen av ändringarna av IUU-förordningen ska börja tillämpas den 10 januari 2026.¹⁹⁰

¹⁸⁷ Se vidare artikel 12a–12e i den ändrade IUU-förordningen.

¹⁸⁸ Se vidare artiklarna 14 och 16.1 i den ändrade IUU-förordningen.

¹⁸⁹ Se artikel 3 i den ändrade IUU-förordningen.

¹⁹⁰ De ändrade artikel 38 och 54 samt de nya artikel 54a och 54b ska tillämpas från och med den 9 januari 2024.